

Liber

primus

bellis nō intendo particulariter sequi ordinē exemplorū: sed solū illas materias q̄ bus adaptātur exempla locare seu pone re sub ordine alphabeti (verbi gratia) In p̄mo libro vbi ponūtur exēpla de corporib⁹ simplicibus nō sequar in eis ordines ipsorum simpliciū corporū: vt sc̄z primo ponatur exempla de celestib⁹: postea de elemētis: et inter elemēta primo de vno postea de alio: sed mixtū ponētur omnia nūc de vno nūc de alio sūm q̄ rebus diversis quas ponam sub alphabeti ordine varie adaptans. Et idē etiā ordo seruabit in ceteri libell⁹: ita s. vt q̄libet liber p se de matrijs q̄ tractabūt in ipso sūm hēbit p̄priū ordinem alphabeti. Si qua igitur i hoc ope ex mea imperitia indebet essent posita vñ incep̄ter reliquo atq̄ summittit beniuolētē fratrū ac studio corrigēda. De his autem que bene dicta et adaptata cōgrue videbūtur: regi immortali iūisibili soli deo honor relinquit et gloria in secula seculoz.

Explicit prologus tertius.

Incipit liber primus: La. I

Abstinentia discretā ciborū ētrū sit homib⁹ utilis: in singulariū simpliciū corporū potest ostendī naturis. Simplicia nāq̄ corporū duarū sūt naturarū. s. naturē celestis et elemētaris. Primum exemplū notabile de fructu ipsius abstinentiē quo ad naturā celestē ostenditur in corpe lune. Est enī natura celestis tantomagis lumini p̄nia ēto minus in sua substatia habet de grolla et corpulēta materia. Hinc igit̄ est q̄ appetit in luna quedā nigredinis macula: q̄luna prout tradit. Id h̄s sicut ē in situ locali magis vicina terre: ita est vt ita dicam magis terrestris nature. i. cuiusdā substātie grosse et corpulēte: ppter quā lumen solis non recipit p̄fundē sicut alie stelle sed tantuz in superficie. Et idcirco in ipso tñmō refūtat macula vmbre. Est igitur natura hoīs luminari corpori similis: cuius. s. mens interior ad lumen sapientie tanto est min⁹ disposta quāto venter corpulentior fit ciborū affluentia. Nam multa repletio vētris obtutat generat mentis. Ah p̄s. lxxij. dicit:

Repleti sunt q̄ obscurari sūt. Et hec ē ob scuritas lune. i. vite del. tiose: que s. nō repletur splendore sapientie. Esa. xiiij. Luna nō splēdebit in lumine suo. Oportet ergo ad hoc vt anima fiat lumini sapientie p̄nia q̄ nō vitatur supflue ciborū alimonia. ppter quo dicit ad Roma. xiij. Indu amur arma lucis sic ut in die honeste am bulē: nō in concusatiōibus et ebrietatib⁹. Est enī armatura lucis sapientia celestis: que mente de veritate illustrat et ab errorib⁹ defendit. Ne honeste velut in die nos ambulare facit: q̄lum nobis porrigit veritatis sequēde. Sed qui a concusatiōibus vel ab ebrietate non abstinet: hanc armaturā lucis induere nō potest. vnde Hiero. dīc̄ 5 Iouinianū: Si quis estunat se abūdantia ciborū potionūq̄ p̄fui et posse vacare sapientie: hic in delit⁹ versari et delitari vñtis nō teneri sc̄p̄m seducit. Et in eodez dicit: Sapientia operā dare nō possumus si mēle abūdantia q̄ labore nimio indiget et cura cogit̄. Secundū exemplū ab stenētia q̄ ad elemētarē naturā ostendit elemētū terre. Terra enī p̄to nobis ostendit q̄ abstinentiā et attenuatio carnis imperativa ē gratia celestis. Mā quia terra de sui natura totaliter ē siccā et arida: puidit de us auctor nature q̄ ad hoc p̄fruct⁹ pdūcere possit infundat celesti pluvia: et ita ad fructus vberes p̄ducendos efficiē secunda. Sic nři cordis terra si ab humore luxurie noxio p̄ abstinentiā cibi et potus efficiatur arida: supfundet taliter celestis grātie pluvia q̄ ad p̄ducendos fructus spiritaliū operū erit fertilis et secunda. Unde dicitur Hebre. vi. Terra enī lepe veniente super se bibens imbrē et generans herbaz oportū illis a q̄bus colitur accipit benedictionē a deo. Caro enī nostra dicit̄ terra quādo fit p̄ abstinentiam ab humorē cōcupiscentiē vacua. Scriptum est enī: Hen. 1. Q̄ vocavit de⁹ aridā terrā. hec imbrē celestem bibit q̄ celestis gratie cōfortatione pinguiscit. Esa. lv. Descendit imber et nix de celo et inebriauit terrā. Sed tūc herbaz oportupā p̄ducit cū in meritorio ope spiritui subseruit: ex q̄ a deo b̄dictionē accipit et retributione etnī p̄mū sil cū ipso spū finalis hēbit. Ergo nři cordis fra tūc ē p̄fecte disposita: cū arescit ex abstinentiā: hume seit celesti grafrutescit et bona oga. Ex p̄

De celo & elementis

15

mo vocat arida eo. s. q ab aq siccitate ppa
fit distincta qd est qn caro ipa ab aq deli-
tiaz separat abstinentie tenuitate siccata. Sz
ex sedo vocat hum? a mari hido cui ter-
ra n?l?g: qd ? sine qn corp? n?m celestis
gr? p?iceps effigie sue c? lachrymis irri-
gat. Ex tertio vocat tellus: qz tollit fru-
ctus ei?. t b? qn corp? laborat in bonis op?i
bus. It? p? ex?plo ?re q abstinentia a cib
tollit t?rat?es carnis: qz qn p? siccitate ni-
mia terra efficit sic puluis tuc tpis v?l? n?o
surgit: o q vapor tuc n?o habeat continuas
humidit?: t sine continuo elevar n? pot.
sic qn p? abstinentia valida era siccata: copo-
ris h?uore deficiete p?cupiscetie carnal fit
puluis. i. mortificatio h?uilitat: t cessat v?e
tus. i. impulsus libidinis t?rat?is. Tertiu
exemplu abstinentie apparet in elem?to aq.
Ma legit q cocodrill? q in aq oclos hebe-
tes h? ex aqua acute videt. Ex q exemplo
accipit q aq delitiaz hebetat oclos men-
tiu. Sz extractio ab aq. i. abstinentia a de-
litio ad h?pladu sp?ualia acuit vsluz m?e-
tis. vni d? Eccs. ii. Logitauit a vino abstra-
here carnem a i?az mea transferr? ad
sapiaz. It? aq tato mag? ? limpida q?to
mag? ? b?l? t vacua. Si do sit aq grossa t
ptib? terrestrib? pl?a n?o ? speculabilis vel
limpida: h? ? imuda vel turbida. Sic caro
nra q flexibil? ? vt aq t sp ad mare tediit. i.
amaritudine mori: fin ill? .i. Begl. xiiij.
Qes morimur t qsi aq distabimur t. Hec
inqua aq nra. i. caro si a cib p abstinentia
teneat b?l? t vacua: vt n? repleat supfluie
eo? abudatia m?ebit p?ntientia clarissi-
ma t muda. Sz vien? cib terrestrib? fre-
quent replete: seffic sic aq turbida t imu-
da videt p incotinentie vitiu? qd comitaf
gul? .i. Hiero. ii. Quid tibi vis i via egypti
vt bibas aqua turbida. Quartu exemplu
abstinentie o?dit in aere q?to mag? ?
vapo?ib? t nubib? plen?: ranto magis ? ob-
scur? : q?to mag? vacu? tato ? mag? sere-
nus. Et io i m?ote olymbo ? aer serenissim?
q tm in altu leuat vt ihos vapo?es nubib?
excedere dicat: h? ill? Virgilij Nubes ex-
cessit olym?. Et qz ibi sp est aer serenissi-
mus ascendebat illuc phi vt videret stel-
laz cursus. Sz ibi viuere n? potuissent ni-
si sp?glia aq plena secu? portarent: vt sic
p aq attractione aer ? grossio?e haussent.
Sic aut? obscurat serenitas t claritas aet-

ris ex repletione vaporis: sic obscurat eti?
sensus hois ex nimia repletione ciborum. An
grecorum fuit pueribus sicut Hierony. refert
q ven? pinguis n?o gigant sensum tenuez.
Et ideo abstinentia cibi facit serenitatem
animi. Quintu exemplu abstinentie acci-
pit ab igne. Ma abstinentia a cib in multe
est igni similis. Qd declarari pot ex septem p
prioribus ignis. Poena accipit ex ignis
officio. Secunda ex ipius auxilio. Tertia ex
mysterio. Quarta ex eius suffragio. Qui-
ta ex d?o. Sexta ex pdigio. Septima ex
eius studio. P?rio igit manifestat dicta
situacione ignis t abstinentie ipius ignis
officiu? qd est triplex. Ma? vitium igne ad
illuminandu? abscondita sive tenebrosa sic
pz in lucernis accensis sive candelis: qu?n
igneo t flameo lumine vitium in nocte si-
ue p viam ambulando. Esa. l. Ambulate in
lumine ignis v?i t. sive eti? in domo stan-
do: Esa. r. Ardebit qsi ignis c?bustio: et
erit lumen isrl in igne. Hec aut? illuminatio
ignis uti abstinentie cognit in q?tu? p
cam asse?umur t tenebras ignorante lum?e
divine sapientie. Qd evidens apparat triu? pu-
ero? exemplo d? qbus dicit Daniel. i. q
Malasar tollebat cibaria vini potus eo
rum: dabatqz eis legumia. t sequit: Deus
redit pueris his sciaz t disciplina in olio
bro et sapia. Et ita merito abstinentie ac-
cepit lumen scie. Merito eti? abstinentie
infundit lumen reuelationis prophetice sic
legit Daniel. x. vbi dicit ex psona Danel
lis: Ego daniel lugebam triu? hebdomadar
diebus: pan? desiderabile n?o comedit: ca-
ro et vnu? n? introierunt in os meu: h? nec
vngento vslu? triu? hebdomadar diebus.
Postea subdit q apparuit ei angelus et
dixit ei: Ex p?mo quo posuisti vt affligeres
te in conspectu dei tui exaudita sunt vba
tua: t ego venti ppter sermones tuos t.
Veni aut? vt doceres te q ventura sunt po-
pulo tuo in nouissimis diebus. Adhuc eti?
am p abstinentiaz carnis seruat refrige-
riu? et lumen caritatis. An in p? .ciiij. Ex-
pandit nubem in p?rectio?e eorum: et ignem
vt lucet eis p noctez. Abstinentia eti?
est nubes p?rectio?e et refrigerio?e p?stans
vra estum p?cupiscetie carnalis: t ignis
eti? est lumen in nobis accendens vnu? tu-
tem castitatis. Et ideo Aug. in quodam
sermone dicit q abstinentia ieiuni? libidi-

93

Liber primus

nis ardorem extinguit et castitatis lumen accendit. Secundo vitur igne ad coquendum: Hen. xj. Coquamus eos igni: abstinentia aut seruit non modicum interiori de coctioni ciborum etiam corporali: quod cibus temperate assumptus a calore naturali qui est in stomacho faciliter coquuntur et optime digerit. Econtra autem ex nimio cibo vel potu calor ipse naturalis debilitas vel extinguitur: sicut ductus vini ex nimia appositiore aqua. Debilitato autem calore non sit de coctio vel digestio cibi: sed putrefactus cibus et generant humores corrupti et febres purtride vel podagre et hmoi. Et propter hoc temptantia concernat bonam valitudinem et abstinentia prudenter ad ipsas. Unde Eccl. xxvij. dicitur: quod abstinens est adiutor vita. Tertio vitur igne ad fabricandum: Esal. liij. Ego creavi fabrum sufflantez in igne pruinas et perferente vas in opus suum. Sic etiam per abstinentiam a voluptatibus carnis non solum gule sed etiam luxurie fabricantur et preparant vas deo: quod hanc homo efficit ut vas sanctificatum et diuine gratie receptivum. vnde i. Thessa. iiiij. Abstineatis vos a fornicatione ut sciat vniuersitas vestrum vas suum possidere in sanctificatione et honore. Secundo dictam similitudinem declarat ignis auxilium. Auxiliatur enim ignis hominibus interdum ad defensionem ab hostibus: sicut legis de Alessandro quod dum esset in desertis inde iuxta stagnum ubi bestie conueniebant ad potum: et timerent se et sui nocte de insultu leonum et aliorum bestiarum ferociorum: fecit in circuitu exercitus copiosos ignes accendit et eis ignis quasi per muro in circuitu ipsum. Unde etiam Zech. iiij. dicitur: Ego ero eis murus ignis in circuitu. Per ipsum etiam ignem armare et ferrea fabricantur quibus communiter homines ad corporum defensionem vel defensionem vivuntur. Unde Apoc. ix. Homines sedentes in eis habentes loricas ignes as iohannes se vidisse testatur. Et sic tela ignea nominat Applus. Et Iaum. iiij. dicitur: Clypeus fortius eius ignitus. Et hec omnia abstinentie competit que tantum murus vel clypeus ab asperitatum hostium nos defendunt insultibus: et hec est armatura sanctorum contra tentationes illorum propter quod inter arma istucle: Appls. iugia nominat. iiij. Corinth. vij. Et chasteus

ad pugnam iturus hanc armaturam induit se abstinentiam. Unde Matth. liij. Dominus est iesus in desertum a spiritu ut tentaretur a diabolo. Et cum leuinasset quadraginta diebus et quadraginta noctibus postea esurit: et accedens tentator tecum. Est enim omnium quasi igneum telum quo per cussus inimicus repellitur. vnde Matth. xvij. Hoc genus demoniorum non existit nisi in oratione et ieiunio. Tertio declarat hanc similitudinem ignis mysterium quod est ad purgationem. Nam igne purgantur metallaz: uno etiam peccata. In purgatoriis igne. vnde Iunior. xxxi. Quod potest transire per flammam igne purgabitur. Sed si cut ignis purgat metallum sic abstinentia peccata. vnde Aug. in predicto sermone dicitur: et ieiunium purgat mentem: sublevat animum: carnem subiectum: et cor contritum et humiliatum facit. Que omnia manifesta sunt satis exemplo minuitarum: Ione. iiiij. Est etiam mysterium ad vindictam malefactorum non solum in mundo isto sed etiam in inferno: Eccl. viij. Humilia valde spiritum tuum: quoniam vindicta carnis impiorum ignis. Quod etiam abstinentie competit per quam et spissum humiliatur: sicut illud Ps. xxiiij. Humiliatur in ieiunio anima mea: et carnalis delectatio impiorum videatur: quod persona abstinentie vindicatur delectationem gule et luxurie. Unde et ieiunium ponit pars satisfactionis: quod homo per abstinentiam libidine peccati perterriti per subtractionem delectationis recompensat: afflictionem etiam addens et futura peccata impedit concupiscentiam debilitans. Et hec ad rationes pertinent satisfactionis: quod sicut dicit Aug. Satisfactione est peccatorum causas excideret et eorum suggestionibus per se non poteret. Quarto manifestat dictam similitudinem ignis suffragium. Suffragabatur enim ignis antiquus et ante legem et in lege molalica ad impetrandum quod petebat a deo sicut ex eo quod sacrificia deum depicatione igne consumabantur: sicut illud Levit. vij. Omne sacrificium sacerdotum igne consumetur sive ex eo quod in signum exauditionis diuine ignis super sacrificia deum rogatum de celo mittebatur: sicut illud. i. Psalms. xxij. Edificauit altare domino et obtulit holocausta pacifica et invocauit deum et exaudiuit eum in igne de celo super altare holoco-

De celo & elementis

16

causti. Et sise habetur. iiiij. Reg. xvij. Abi
Helias dixit ad prophetas Baal: Inuoca-
te nomina deoꝝ vestroꝝ et ego inuocabo
nomē dei mei: et deus q̄ exaudierit p ignē
iþe sit deus. Sil' ergo abstinentia carnis
multū suffragat oꝝnibus nostris vt a deo
exaudians. ppter qd̄ dixit angelus. Lo-
bie. xij. q̄ bona est oꝝ cū ieiunio. Et. i. Es-
tre. viii. dicit: Jeiunauimus & rogauiꝝ
deū nostꝝ: t̄ euennit nobis pspere. Qui
cum qd̄ adhuc manifestat hanc eandē sili-
tudinē est ipius ignis dominū. Interdū
enī diuina virtute sic ignis pdominan aq̄ p
eam immediate attingat: nec tñ attingat ab
ea: sed potius illā extinguit qd̄ est ī na-
turam & supra virtutē ignis: cū dicat Eccl
ij. q̄ ignē ardēte extinguit aqua. qd̄ tñ
divino miraculo legiſ accidisse: sicut illud
Sap. xvi. Quod enī mirabilis erat aqua
que oia extinguit: plus ignis valebat. Et
infra eodē caplo dicit quodā tempe in aq̄
supra virtutē ignis ardebat. Sicut & ignis
diuina virtute psumebat humore aqueita
& nūc abstinentia diuina faciēt graꝝ su-
mit & restraining fluxum & cupiscentie. Eccl
xxvij. Vapor ignis vrit carnēs. i. carnales
& cupiscentias annihilat & sumit. Sextū
manifestat sil' dictā silitudinē ipius ignis
pdigium. Sicut enī esset pdigium q̄ frigi-
da aq̄ exureret: sic etiam miraculum est q̄
ignis ardens refrigeret: qd̄ certe factū le-
gimus in illis tribus pueri q̄ missi sunt in
fornacē ignis a rege Babylonis: qz dicit
Dah. iiij. q̄ angelus dñi descendit cum aca-
ria et socijs eius in fornacē: t̄ excusit flam-
mā ignis de fornace: et fecit mediuz forna-
cis quasi ventum roris flante: et nō tetigit
eos oīno ignis neq̄ cōtristauit: neq̄ q̄c̄
moleste intulit. Abi nota q̄ peccatores si
aliquādo ieiunare cogunt vel ex inflama-
tione colere efficiunt ipatiētes & sic incē-
dunt ira. vel spū accidit efficiunt tristes:
& sic consumunt melancolia. vel ex p̄adīj
dilatione efficiunt esurientes: & sic famis
affliguntur molestia. Sed sancti viri q̄ ex
charitate ieiunant: in sua abstinentia ad
modum istoꝝ puerorū recipiunt sōrem di-
uinum. i. refrigeriū grecet nec ī igne pati-
entie tanguntur: nec accidit spū contristā-
tur: nec etiam famis elurie molestantur.
Septimum quo vltimo declarat pdicta
silūdo est ignis ipius studium. i. qd̄ cir-

Hcidia assimila

Atur saturno. Mā saturnus q̄ est in
ter septē planetas sup̄nus est in-
ferior & infrigidatius tarde icessuꝝ & fe-
tuum mortificatus. Est ergo p̄mo satur-
nus frigidissimus planeta: quod quidem
Auerrois sup de celo & mūdo p accidens
dicit esse. s. qz tarde mouetur: & ideo calo-
rem nō excitat. Sed Aūicēna & alij cōmu-
niter dicunt q̄ saturnus ex natura sua ha-
bet infrigidare sicut et mars calefacere. Si
militer ergo maxie accidia infrigidat cor-
da. Nam reddit hominem tardum ad mo-
tum boni operis: per quem scilicet excita-
tur et conseruatur calor amoris: qz si ope-
rari delinerit iam amor nō est sicut Grego-
rius dicit. Habet etiam hoc accidia scilicet
& infrigidat cor ex ipsa natura sua ex eo

8 4

Liber primus

¶ En rationem propriam opponitur charitati que est calor anime vitalis. Et hec oppositio manifesta est ex ipsius charitatis effectu. Hā p̄ prius effectus charitatis est gaudium de deo. Accidia autē est tristitia de bono spūali inq̄tu est bonū diuinū. An p̄t q̄ accidia ex p̄pria rōne charitati h̄riatur. Sicut & ip̄a charitas aīaz d̄ deo infiammat: sic ecōtrario accidia aīaz de deo infrigidat. An accidia ab accidine dicitur: q̄ ea q̄ accida sunt etiā frigida sunt. Itēz saturnus est tardissimum incessuum ita q̄ nullus planetas est ita tardit motus. s. p̄p̄ magnitudinem circulū sui cuius rotatus sive reuelatio, p̄p̄ magnitudinē tardius p̄ficit: qd̄ p̄t specificando in singulā. Itēz luna q̄ est infinita mora in q̄libet signo duobus diebus & sex horis & bisse: & cōplet cursus suū a puncto vīg ad punctū in. xxvij. dieb⁹ et octo horis. Alij tñ dicunt q̄ ip̄a luna cursu suū in toto zodiaco quicq̄ solem attingat p̄ficit in. xxvii. diebus cū dimidio. In q̄libet enim signo mora p̄ duos dies & dimidium minus vīginti minutū. Mercurius vero mora in q̄libet signo p̄. xxvii. dies et sex horas et cōplet circum zodiaci in. ccc. xxix. diebus. Venus autē mora in signo p̄. xxix. dies. In zodiaco vero p̄. ccc. xlviij. dies. Sol mora in signo. xxx. dieb⁹ et. x. horis: et semisse horae. In zodiaco vero p̄. ccc. lxx. dieb⁹ & q̄drāte. i. sex horis. Mars morat in signo p̄. x. dies et. xi. horis. In zodiaco vero p̄ duos annos. Jupit̄ in signo p̄. ānū. In zodiaco p̄. xij. annos. Alfragā autē differētia. p̄x. dieb⁹ q̄ luna in circulo sive gnoz p̄ficit cursum in. xxix. diebus & xij. horis et dimidia et q̄rtali vīnius horae fere. Mercurius vero et venus et sol. ccc. lxx. diebus & q̄rtali vīnius diei fere. Mars autē in anno p̄fecto et. x. mēsibus et. xvij. dieb⁹ & dimidia fere. Jupit̄ autē in. xij. annis & q̄ tuor mēsibus et. xliij. diebus. Saturnus autē in. xxix. annis & q̄nḡ mensibus & sex diebus. Et p̄t ex p̄dicto q̄ mēsis lunaris duobus modis accipit. Uno mō, p̄ spacio temporis q̄ luna circuit zodiacū ab uno puncto extens et rediens ad eundē: qd̄ sic dictū est fit p̄. xxvij. dies & octo horas. Alio mō cōmunitozi accipit mēsis lunaris, p̄ spacio temporis q̄ luna semel accensa fuerit & reddit ad eundē locū sive accessionis: s̄z cū solem nō inueniat: q̄ sol iam p̄cessit p̄ vīnum signū ip̄a luna attingit solem spacio duorum diez & quartuor horarū: & finit hoc mensis luna ris̄tinet. xxix. dies & duodecim horas ex ceptis fractionibus supradictis. Ex dictis manifeste p̄t q̄ saturnus in oīs planetas tardius circulū vel cursum cōplet. Sic accidit in oīa vita mentē reddit pigram in oīe diuino spūali: sive nō inchoando qd̄ cognoscit: sicut a quibuscdam dicitur q̄ accidia est torpor inēt bona negligētis. p̄ponit enī diabolus ante mente accidiosi difficultatē op̄is et desperātis de labore nullo mō audeat illō inchoare: sic p̄t p̄cipue de opibus p̄nīe. An & hoc Eccl. vi. sacra scr̄ptura exhortat dicens: Subiice humerū tuū et porta illam & nō accidieris in vinculis illius. sive etiā bōa inchoata nō p̄sequi do. An q̄nq̄ diabolus facit holēm alīq̄ supra posse assūlere ut postea ex nimilitate p̄oderis accidiosus effectus ea totaliter cogat relinque. vñ Ap̄ls. ij. Corint. ij. Non vult q̄ penitētē maiori absorbēat tristitia de p̄ctō: ne sic enī aggrauet nimetas tristie et retrahat a p̄nīe opē. Hinc est etiā q̄ diabolus illo p̄cipue tpe abstinentēz de accidia tentat q̄ eum famēs leuius magis grauat. s. circa meridiē qū iaz incipiūt sentire leuiantes defectus cibi et vigore ab estibus solis. An dicit Cassianus in. p. li. de institutis monachorū. Magis circa horam sextam monachū inq̄setat ut q̄dam febris instruens tpe p̄stituto ardētissimos estus accessionū suarū solitis ac statutū horis aīe inferens egrotant. Hoc igit̄ facit diabolus ut vel famis grauedine leuius dimittat: velut ex accidia & impatiētia meritū leuius pdant. Item saturnus est mortificatiōis fetū qui sub eius nascuntur domino. Hinc est enī ut dicunt astrologi q̄ pueri nati octauo mense nō viviūt: sed citius moriuntur: ppterēa q̄ octauo mense domināt eis saturnus q̄ vtracq̄ qualitate sua frigida & secca fetū mortificat & extinguīt. In p̄cedentibus enī sex mensibus q̄libet planeta p̄ ordinē dominat fetū suo mēse sc̄z p̄mo mēse saturnus: secūdo iupiter: tertio mars: quarto sol: quinto venus: sexto mercurius: septimo luna: octauo autē mēse saturni dominum reddit a capite et nono dominiū iouis: et sic deinceps. Unde nascens nono mense viuit ppter dominū iouis qui fetū suū tem̄pato calore

De celo & elementis

17

refouet et custodit. Similiter si nascat in principio decimi mensis pot esse natuitas salubris et vitalis, ppter dominum mar- tis cuius calore et siccitate membra roboraz- tur nascientis, vnde fetus caloris et siccita- tis beneficio egreditur iaz robustus. Sicut ergo saturnus extinguit et mortificat feru- lic accidia mortificat spm et tollit boni ope- ris meritum, vnde Apls dicit. qd ad Cor. viij. q tristitia seculi morem operat: q nō est nisi accidia. Cuius motus si ad rōne p- tingat: ita vt in fugam et horrorem et dete- stationem boni q est fm deū plentiat car- ne cōtra spm pualente oino ipm spm suffo- cat et est pēnī mortale. Sed qm est motus accidie ppter repugnantia carnis ad spm in sola sensualitate nō habens rōnis sen- sum tunc nō extinguit spm: sed est veniale pēnī. Unde etiam in viris pfectis butus accidie tedium aliqui inuenit. Secundo accidia assimilat igni. Mā videmus q ad uscio ignis rem dulcem in amarā suerit: sicut cibi dulces et sapidi igne adusti nimi- um efficiunt amari. Unde etiam in corpore animalis colera est amara: qz est qdam su- perflixta cibalis adusta: t idem deriuat ad fel et recipit in eius fistula. Aqua etiā colata p cineres efficit amara ex eo q ci- nis imixtus alciuus rei scz ligni reliquia est adusta. Patet igit q vstio ignis dulce in amara cōvertit. Hoc igit accidie compe- tit que dum qdam tristitia febre palatum anime inficit: spūliuz delitiaz dulcedinē in amaritudinem suerit, vnde fm Isido- rum in lib. de summo bono: Ex ipa tristi- clia accidie nascit rancor et amaritudo ani- me, vnde Isa v. Ne q dicitis bonum ma- lum tē. Tertio accidia assimillatur aer. Aer em est tā mobilis q omni impellēti et subintranti statim aperit et cedit. An aer a vaporibus terreis, i. a ventis spēllit: va- poribus aquæ, i. nubibus replet et flam- meis ignitiōibus nōnunqz in summo suc- cendit. Que satis etiā accidie congruūt. Nam accidia sicut dicit Isidorus: ociōs- tam et somnolentiam generat: dū aut anima somnolenta et ociōsa pigritos pro- sus tentationū impulsu facilime aperit et cedit. Nam omnium cogitationum malarū et temptationum inutiliū lentina receptiua est ociū. Et hinc est q accidiosus et piger ve- lū qdam mobilis aer impellit auento su-

perbie: replef aqz luxurie: succendit igne auaricie. Quarto accidia assimilaſ pri- ne, ppter quattuor. Primo rōne congela- bilitatis: qz pruina est vapor cōgelatus in medio interstitio aeris p frigiditate loci et tempis in qbus nō est aliqua pars calo- ris: vt Risto, dīc. Sic etiam p accidie vi- tium dum calor charitas extinguit: quo- dāmodo ipa anima frigescit et congelat. Unū sup illud p̄s. lxxvii. Percusit moros eoz in pruina. dīc Blo. q pruina est virtus quo charitas primi stulticie tenebris qdī nocturno tempe frigore cōgelaſ. Secun- do rōne rigiditatē. Est ei pruina dura et ppter magnam frigiditatem etiā rigiditatē inducit. Nam frigus aggregat ptes vapo- ris et cōtrahit et pruine substantiam durat reddit. Ex nimia autem frigiditate cane- scit vel albescit: t rigiditatem in ea re que ab ea tangit inducit. Sic accidiosus p fri- gus accidie efficit durus et rigidus vt nō moueat neqz flectat ad bene operanduz: Exo. xv. Obzigerūt omnes habitatores chanaan, t sequit: Fiant imobiles quasi lapis. Ps. cxvii. Factus suz sicut vter in pruina. qz sicut dīc Blo. nulli liquori apt̄ est: t sic accidiosus nulli op̄i. Tertio rō- ne marciditatis: qz herbas et flores super quos pruina cadit marcidos reddit et ad- urit. Sic etiam accidia omnes vtures ant me et membra corporis p ocium et pigritiaz quodāmodo marcescere facit. Et qz etiā tristiciam spūs accidia inducit humorem de venis in anima exurit sicut exiccatur et qsumif humor aduste rei. Nam spūs tri- stis exiccat ossa: vt dicit Prover. xvij. Et sic patet q accidiosus et piger dum paruū laborem vel incomodū refugit maximum damnum incurrit: fm illud Job. vi. Qui tñmēt pruinanisiruet sup eos nīx. Char- to rōne roriditatis: qz pruina radis sol ta- eta subito euanscet et in roze reddit. prui- na em̄ nibil aliud est qz ros cōgelatus: vt dīc Beda. Nam pruina est ex vapore ro- do qz cōgelaſ anteqz ex ipso resoluat aqz. Sic interdum anima rorida. i. grā spūli- perfusa accidie gelu inuadit et torpescit: sed rursum calore solus. i. fernore spūllan- eti tacta in rorem grēredit et in humorez deuotionis liquefit. Nam dum anima se in accidiam cecidisse considerat semetipsum p humilitatē minuit et vilificat: et quas

85

Liber primus

dolorē tundēs et pentēs sollicitat: ita ut si
eū nūc fuit frigus pruine, iaccidie ita cre-
scat et abundet in ipa feruor grē. vñ Exo.
xvi. dicit de rōre q̄ manē ros iacuit p̄ cir-
cūrum castroy, et subdit q̄ apparuit in inu-
tū q̄si pilo tūsum in similitudinē pruine.

Capitulum: III

Ltua vita assi-

A milak lune, ppter q̄tuor. Primo
ppter officiū. Hā lune officiū ē
inferiora disponere, s. terrestria. Et b̄ cōp-
tit ei ex tribus. Sp̄rio et vicinitate: q̄ ea
q̄ nō multū distant efficacius mouēt. luna
aut̄ ppindor̄ ē istis inferioribus q̄ aliqd
aliud celeste corpus; et ideo efficacius agit
in ea. Secō ex dūtositate: q̄ cuz sit infi-
ma p̄gregate sunt in ea oēs dūtutes mouē-
tiū supiōr̄. An̄ ex sua dūtute mouet oia hu-
mida: et ex lumine a sole mutuato q̄si qdā
secūdus sol breviter agit et explicat in istis
inferioribus opationes solis. Et dico bre-
uiter: q̄d sol facit in anno fm variatio-
nē humoris et caloris luna facit in mense.

Tertia causa ē ex materialitate: q̄ vt ta-
ctum est supra ca. i. Lunāt dī Br̄isto, est
quasi terrestris nature, i. copulēte et ma-
terialis. An̄ ppter p̄formitez terrestria
magis variat q̄ aliqd celestī corporum.
Sic etiā vita actiuor̄ est circa terrena et tē-
poralia ordināda et disponēda. Et sicut ex
dictis colligis luna respectu terrestriū ha-
bet vicinitatē virtuositatē celeritatē et ma-
terialitatē que oia competut actiuis: q̄s.
p̄mo dchēt esse indigētibus vicini siue p̄-
ximi p compassionē. Luce. x. Quis tibi vi-
detur primus fuisse illi q̄ incidit in latro-
nes. At ille ait: Qui fecit misericordiā in
illū. **S**ecō debent esse superiori virtu-
tibus pleni p imitationē: q̄ seq̄ debet ve-
stigia sanctor̄ p̄cipue in laborando et pa-
tienter tolerando: Jacobi. v. Exemplū ac-
cipite frēs exītus mali et lōganūritatē la-
boris et patientie p̄ prophetas ic. **T**ertio
debent esse festini p̄ sublationis celerita-
tem: Prouer. iii. Ne dicas amico tuo va-
de et reuertere eras dabo tibi: cum statim
possis dare. Et Eccl. iiiij. Ne p̄rabas dā-
tū angustiātē ic. **Q**uarto illi debet acti-
vitē vite p̄cipuis misterijs deputari q̄ sunt
magis materiales et grossi et ad contemplati-
onē minus idonei. i. Co. vj. Secularia iu-

dicta si habueritis p̄temptibiles q̄ sunt in
ecclesia illos p̄stituite ad iudicādū. **S**e-
cundo actua vita assimilat lunc ppter do-
minum. Hā luna specialiter macula habi-
ta humidis dominat et significat sup eavt
sup pluviā et aquarū inundatiōes. Di-
cit. **H**eda: q̄ q̄luna apparens in sum-
mo corniculo suo maculis q̄busdā nigres-
cit pluviolum mensis p̄tendit exordium.

Iste dicit Mesallat q̄ si eclipsis lune fue-
rit in signis aquaticis: q̄ sunt trias. scorpio
cancer et pisces: numīa significat abundan-
tiā pluviā. **I**ste ppter humiditatē do-
minū significat specialiter luna sup cere-
brum sicne sol sup cor, ita actius bonus
cōpationis plenus affluit abūdātia humo-
rum et pluviā. i. abundātia lacrymarū
implēt illud. Eccl. vij. Ne desis plorati-
bus in solatiōe et cū lugētib⁹ abula. Sic
ei faciebat Job q̄ dicebat: Flebā qndā su-
per eo q̄ afflictus erat: et compatiebat aia
mea paup̄: Job. xxv. **T**ertio actua vita
assimilat lunc ppter aspectū: q̄s. luna cre-
scens vel decrecēs in lumīe q̄h̄s aspīcētis
bus apparet arcualis: q̄h̄s circularis. sic
bonus actius ad vtrūq̄ statū dī se habe-
re. Philip. iiiij. Scio abūdare: ecce lūa cre-
scens. et penuria pati: ecce luna decrecēs.
Tobie. iiij. Si multi tibi fuerit abūdātē
tribue: ecce augmentū. Si exigū tibi fue-
rit libētē illud exigū imptiri stude: ecce
lune decrementū. **S**z tūc actius ē arcual
q̄i se p̄xīo p misericordiā flectit sive par-
cendo sive compatiebō. **L**uc̄ aut̄ est circu-
laris q̄i postq̄ ad exteriora exiuit se ad se
metipm interiorū sollicite reducit. **T**al est
est circulatio ab eodem in idem: Eccl. i. **A**nimalia ibant et reuerterebant. **Q**uarto
assimilat actua vita lunc ppter multe
plicates nominū. habet em̄ luna tria no-
mina fm̄ poetar̄. Nam vocabat p̄serpina
et semibus que iaciunt in terra dicitur
esse dea. **A**nde dicit q̄ q̄luna p̄mo incē-
ditur optimū est semina iaceret: q̄ tūc vir-
tutes planetarū colligit quas inferioribus
influit. In hoc aut̄ exemplo colligis q̄ acti-
uētate congruit elemosynāp̄ semia iaceret
ex q̄bus si abūdātē spargant copiolus
fructus colligis celestium p̄nitior̄. et econ-
trario si iaciant auare: fm̄ illud. ij. Corin.
ix. Qui parce seminat parce et metet. Ad
hoc q̄ luna semia fouet ostendit q̄ illi qui

De celo & elementis

18

actuē vite deseruūt p̄cipue debet assistere seminātibus verbū dei. Nam a q̄bus recipiunt spūalia debent rependi tempalia. Unde Ap̄ls. i. Corin. ix. Si spūalia vobis seminaimus magnum est si carnalia vestra metamus. Itē lūayocabat diana. I. dea siluaz et nemo p̄z seris de nocte passa quererib⁹ in nemoribus lumb⁹ bſiſcium administrat. Et ideo gētiles vocaerunt lunā deam venatoꝝ: qz venatio fit in silvis: ppter qd dianā cum arcu depingeant eo q venatores arcub⁹ vtebantur. Et ex b accipit q̄ vite actiue deseruūt p̄cipue subuenire debet solitaria vitam ducentibus: vt nō oporteat eos ppter victū querendū vagari et a sua solitudine exire. In cuius rei exemplū xp̄s p̄lm in solitu dine pauit: Mar. viii. Item luna vocatur lucina vnde p sincopā dicit luna. De q Virgilis: Læta lucina t̄c. Nam antiquus colebat a virginibus et seruātibus castitatem. Ex quo etiā colligif q̄ p̄cipue meritoriuſ est p actuā vitaz seruire et subuenire sacrī virgīnibus et monialib⁹ caste viuentibus ne propter victim cogantur exire et a suis clauſtris discurrent. Itē actiua vita assimilatur colli. Primo propter ordinem prioritatis. Est enim collis pes montis. Nam per collem ascendimus ad montem: quia scilicet per vitam actuām ad contemplatiām venimus. Jacob est post Lyē connubium per quam actiua vita signatur ad Rachelis peruenit ampliū: per quam contemplatiā vita formositas figuratur. Secundo propter fructum suavitatem: abundant enim in collibus sani et sapidi fructus. propter hoc et colles plus q̄ valles solaribus radijs patent: etiam celesti imbre et rose abundanter madent. Sic abundant actuī homines fructibus meritorum. Magna est sicut Gregorius dicit sunt actuī vite merita que sunt ut fructus sani propter intentionis serenitatem. Non sunt enim fructus corrupti ut opa hypocritaz. Itē sunt fructus sapidi p̄ charitatis suavitatem. Ip̄e enim sunt q̄ radijs solis. i. doctrinis et exemplis xp̄i illustrant et q̄ rose celestis gratie abundantius profundunt. Tertio ppter gravitū salubritate. Sunt enim sicut Constantinus dicit in collibus salubria grama sive herbe ppter aeris subtilitatem et puri-

tatem. Hec grama virentia sunt virtutis multaz exemplo que in actuīs viris p̄simis valde ad imitandum salubritā. habent enim puritatem acris. i. mundiciā cordis et etiam subtilitatem sc̄z discretionis. Item actiua vita que misericordie intendit opibus assimilari p̄ monti garicim. Nam garicim vt dicit Hiero. mons ē iuxta Hiericho cui ex aduerso est mons hebal. In his duobus mōribus maledictiones et bñdictiones populo intranti terrā p̄missionis p̄mulgate sunt: vt p̄ bñdictiones p̄mouerent ad bonū: et p̄ maledictiones retraherent a malo. Unde sex tribus in gārigim p̄mulgabant bñdictiones: et sex alie in Hebal maledictiones. Mons ergo gārigim ex quo bñdictiones p̄mulgantur et operz misericordie q̄ ad vitā actuām pertinent. Vñ in die iudicij bñdicii p̄nunciabunt a xp̄o: fin illud Matth. xxv. Venite bñdicii t̄c. Et congrue sex tribus erant q̄ bñdictiones p̄nunciabant: q̄r misericordie opera se ibidem a xp̄o computātur. ppter q̄ electi dei paternam bñdictionem merent. Esuriū inq̄t et dedistis mihi manducare: sitiū et dedistis mihi bibere: hospes erā et collegistis me: nudus et cooperiūt me: infirmus et visitasti me: in carcere: erā et venisti ad me. Ecōtra autē mons Hebal ex quo p̄nunciate sunt maledictiones: signat auariciam et crudelitatem impiorū q̄ opa misericordie subtraxerūt. quibus. i. iudei dicit: Itē maledicti t̄c.

Capitulum: III
Amor est multiplex. s. spiritualis: carnalis: temporalis et cōmunitatis. Amor ante spiritualis. s. charitas assimilatur veneris que est planeta celestis. Unde et a paginis dea dicebatur amoris ex eo q̄ incitat ad amandum. Dicit autem Ptolemeus q̄ sub venere continetur via amor amicitia et peregrinuss et significat lucrum et gaudium: que omnia conuenient amori charitatis. Nam ipsa charitas via est qua ad celestia gradimur: amor quo deo connectimur: amicitia qua simul coniungimur. Item ipsa est baculus peregrinantiū: lucrum negotiantium: et gaudium deo frumentum. Item amor spiritualis assimilatur caliditati terre. Abundat enim

Liber primus

Si amor diuinus in anima sicut calor in terra. s. ex tribus: fū q̄ ex tribus continet q̄ vna terra sit calidior altera. **P**ro qđem ex radio p̄ solis multiplicatioe. Sol enim plus oībus corporibus celestibus emitit fortes radios. ppter suaz magnitudine corporis et spissitudinem magis forē materialē habentē et lumen magis calidū. Et q̄ ip̄e naturaliter mouet sphera ignis sic sphera stellar̄ mouet terra: et sphera lune mouet aquā: et sphera alioꝝ quinqꝝ planeas mouet aereꝝ. Et ideo radii solis maxime calefactūt vbi multiplicantur vel refleſcunt. Quasi aut̄ radij solis sunt exempla salvatoris q̄. s. nos illuminat p̄ instructio nem: qz oīs xp̄i actio nra est instructio: vt dicit Apls. Et inflammat p̄ imitationem. Unde Apls Eph. v. Ambulate in dilectione sicut et xp̄s dilexit nos. Sicut ḡ abundat calor in terra ex radio p̄ solis multiplicatione: ita et fervor amoris in aia ex exemplō p̄ xp̄i iſpectione et imitatione. **S**ecundo vna regio siue terra calidior est altera ex venti inflatione. Hā q̄ vētus austral calidus est: aq̄lonaris vero frigidus: ideo loc⁹ austral vēto expōitus calidior est q̄ aq̄lonari aptus. Quasi aut̄ austri calefacies et perturbans aerē est sp̄issancrus: de q̄ dicit Abacuk. iij. Vens ab austrō veniet. q̄ alaz fortiter cōmouens et calefacit p̄ dilectione et perturbat ad cōpunctionem. Job xxxvii. Mōne vestimenta tua calida sunt cū plata fuerit terra austro. **T**ertio q̄ vna terra v̄llocus calidior est q̄ alius ex loci situatiōe. Hā terra q̄ est vicinior mari meridionali est calidior q̄ terra q̄ est vicina aq̄lonari. Similē ille q̄ familiarior et p̄pinqꝝ est homi sacerdotio fit et melior q̄ ille q̄ cum p̄tōr̄ querat. Nam vita sanctoꝝ ē ut mare meridianū. Mare q̄dem est cuꝝ amaricani merore: Ezech. viij. Abi amarus in indignatione sp̄us mei. Sed meridianū est cum adurunt̄ amore: Eeci. pluij. In meridiano exurunt terram. Peccator aut̄ est ut mare aq̄lonare. Mare qđem ppter inquietudinem cordis: Esa. lvij. Impij at q̄si mare feruens qđ defecere nō pot. sed aq̄lonare est ppter subiectiōnem demonis. Est enī peccator subiectus diabolo et obedit ei q̄ dixit Esa. viij. Se debo in mōte testamenti in lateribus aq̄lonis: ascendam super altitudinem nubium

et ero similis altissimo. Ps. cvi. Ab aq̄ lone et mari r̄c. **S**est notandum q̄ astrologi ponunt tres alias causas quare quādam regiones et terras dicunt calidissimas esse. **A**na est ex solis appropinquatione que est ex breuitate diametri. Unde ppter imminutam calorē terra illa est inhabitabil vltra eq̄noctiale: quod dicunt ppter eccentricitatem spherae solis. Et hoc pertinet ad xp̄i incarnationem quando. s. ip̄e sol iusticie nobis marie appropinquaverat diametro nostre nature se induens. Unde ibi erat breuitata maxima distantia que erat inter nos et deum: et ibi apparuit breuitas diametri: q̄ fuit v̄bum abbreſum in carne. Et hec p̄pinq̄tas solis. i. p̄ multum debet nos ad eius amore inflammare: Apls Roma. viij. **N**ūc xp̄ior est nostra salus q̄ cum credidim⁹ r̄c. Secunda causa est ex solis mansione: vt in p̄ncipio capricorni et in p̄ncipio canceri vbi ppter recurruationez codiaci sol videſt stari in eodem loco. Tunc enī ſodiacus girans minimā partem variat de circulo eq̄ noctiali q̄ sol quasi videſt stare. ppter qđ calor conforat in loci ſuppositis illis gradibus. Et hec cauſa refertur ad xp̄i paſſionem: tūc enī verus sol ſtetiſt immobilis cruci. s. affixus. Et hec xp̄i manſio fuſt in duobus ſolſtitijs: qz. s. eius affixio duplicit ſacta fuſt. s. ex pte ſupiori in manib⁹: et ex pte inferiori i pteibus. Unde hec affixio et manſio xp̄i in cruce ſuper oīa debet in nobis amoris calorē accendere: ita ut anima noſtra liqueſcat i lachrymis: Exo. xvij. Cum incaluit ſol liqueſiebat. s. māna. i. mens dulcedine deuotionis plena. **D**er tia cauſa ex ſolis oppoſitiōe. s. quando est oppoſitio ſolis ad chenit capitum: vt ſub cancro vbi ſol nō declinat a capitib⁹. Et hec refert ad xp̄i reſurrectionem vel ascensionem vbi ſol xp̄us ſuppoſitus apparuit oībus capitib⁹ per poſteſatem et auctoritatem. Unde dixit: Data eſt mihi omnis poſteſtas in celo et in terra. **A**tez fuit ſuppoſitus omnium capitib⁹ etiam loco in ascensione cum ascendit ſuper omnes chores celorum vbi etiam nunqꝝ amplius declinare poſteſt per mortem: et ideo amplius a capitib⁹. i. apostolis qui fuerunt capita fideliū: id eſt p̄ncipes non declinanit ulterius ſicut ipſe dixit: Matth. xxvij.

Ecce ego vobiscum sum oibus diebus usq; ad summationem seculi: que omnia debet nos in amore christi accendere scilicet in carnatione, propinquitas et affinitatis acerbitas et exaltatio dignitas. Item amatores assimilantur terre: quod quis sit frigida in natura sua tamen intra se igne tenet et clausus. Sic amatores dei quibus sunt frigidis circa templam, negligentes et temnentes eas: intus tamen circa deum et spualia sunt ignei et feruientes. Ps. ciiij. Ignis ciburentem in fratre. Hic est ignis spualis ciburentem et consumens partem: de quo Luk. xij. Ignem venti mittere in terram recte. Nec amor spualis satis est dignitatis vaporis: quod sepius apparet in aere. Sunt enim deinceps modi talis dignitatis respectantes deinceps effectus diuini et spualis amoris. Unde enim impossibiliter talium voca: columnam sine ignis predicari possit. Hec enim est quidam ignis qui interduum apparet in superiori regione aeris ad modum columnae pyramidalis habens latitudinem inferius et superius tendens in acumen. Et ratio est: quod generatur ex vaporibus multis sicco et calido. Unde transire per duas regiones aeris, in infima et media: quia frigus eaz non potest conuertere ipsum: et ideo transit ad regionem superiam: et quod talis vapor est inequalis habens inferius multas partes terrestres dilatabiles: ideo inferius in basi de necessitate dilataatur. Et quod terrestre abundans repugnat elevationi et equalitati alias patitur: et calidum iterum dirigens dilatatur in recessu plus calidum: continue plus et plus tendit in acutum. Unde efficit sicut dictum est ut columna pyramidalis: et propter longitudinem videtur de superiori demissum: sicut perpendicularis quod inferius habens massam et continue usque in sublimem conuertitur. In hoc igitem quod talis columna superius est acuta cum acutum sit penetrare: prout et reputat propter effectus amoris: quod est penetrare ad intimam. Penetrat enim amans usque ad interiora amati: et ideo de spualento quod est diuinus amor dicit Apol. I. Corin. ij. quod scrutatur profunda deus. Prez in hoc quod talis vapor primus et secundus regnum aeris transcedit et in tertium sefigitur: presentat sublimitatem amoris spualis. Sunt enim quasi tres regiones: mundus: infernus et celum. Quidam igitur homines sunt qui vident deum diligere solum propter tempora bona: et isti sunt in regione infima. Quidam vero diligunt deum: ut euadant eternam

suplicia: et isti sunt in regione media. Quidam diligunt deum propter celestia prima sive propter seipsum: quod igitur erit merces nostra: et isti sunt in regione superia. Unde isti habent ignem sub limenem: et amor excellenter. Item in eo quod talis pyramidis superlus se restringit: reputat amor perfectus. Nam igitur amor secundorum inferius erga proxios dilatatur: superius tamen in deum se totum restringit et unit: quod quicquid hic inferius amat solus propter deum amat. Item in eo quod talis coluna non est brevis sed longitudine habet signum diuturnitatem amoris et continuitez. Nam enim tempore diligit quem amicus est: ut dicunt Proverbii xviii. Secunda impossibilis ignea vocatur lacaea: quod est quidam ignis longus subtilis in altum eretus. Est enim ex vapore multum sicco et calido et inequaliter calido et subtili: sed subter non habens multa terrena quod dilatari possint. Unde propter longum subtile quod pertinet figure vocatur lacaea: et stat erecta acumen habens super se sic ignis perpendicularis. Huic ergo competit aliud effectus amoris quod est vulnerare lacaea enim hoies ad vulnerandum utuntur: Danieli xij. Erat ambo vulnerati amore eius. Hoc vulnerum amoris est fortis penetratio cordis. Hec igitur fuit lacaea quod cor Christi vulnerauit: siquidem ipse vulneratus est propter iniurias nostras quod totum fecit amor. Vide ergo quod Christus ex charitate vulnerauit. Vide etiam quod nos a deo ex charitate vulneramur et flagellis plerisque peccatumur. Ipse enim vulneratus et medecit: quod ei vulnera non sunt ad occidendum sed potius ad sanandum. Et ideo meliora sunt vulnera diligenter. scilicet Christi frandula vel mundus. Tertia impossibilis vocatur cædela ardens. Hec enim flama quodaz quod quoniam appetit in aere videtur quod sit rotunda et sphaerica. Sit enim ex vapore multis calido et sicco: quod est equaliter subtilis et non tenuis: equaliter aptus inflammatio: quod est equaliter ascendens in omnibus partibus: et est equaliter disgregabilis calore in omnibus pertinet dimensio: et sic efficit latum quod sit rotundum natum in superficie aeris. Unde igitur sit latum in superficie tamen non visus. Hic est tertius effectus amoris scilicet inflamare et ardere. Capitulo viij. Fortis est ut mors dilectio: dura ut ignis emulatio: Læpades elus lærades ignis et flammari. Tale ardore habebat Iohannes baptista de quo dicitur Job. v. Ille erat lucerna ardens et lucens. Talis ardor amoris eleuat

Liber primus

animā ad culmen pfectiōnis. Unde et si-
guram p̄tendit circularem & sphericā que
in philosophum est pfectissima figurariū.
Et ideo charitas ab Aplo dicit viciū p/
fectiōis: Colof. iij. **Quarta** impressio si-
ue ignitio vocat alib ascēdēs. sit em ex
vapore ascēsu eq̄iliter subtili. Sed cū exte-
dit ad p̄tē vnā cōtrahit in aliā. Aliqñ au-
tem ē vapor eq̄iliter subtilis: sed nō est bñ
ptinus nec adberēs sibi: s̄z vna ps eius
aliqñtulū est distās ab alia: t̄tūc videtur
alib ascēdere post alib sicut si eleuarent
scintille de fornace. Hic est q̄rtus effectus
amoris. s. eleuare. H̄acit em ascēdere aliaz
p̄fectū virtutū: sed iste motus siue pfectus
in feruētoribus ē ptinus: in tepidio/
ribus ē discōtinuus: t̄ q̄lī p̄ temporē frēquent
terrupit. Ps. lxxiiij. Ibūt de x̄tute i x̄
tute. **Quinta** ignitio vocat ignis diui-
sus. Hic em generat ex vapore non vehe-
mēter calido & siccō: t̄ ideo nō p̄t trāsire
mediā regiōne aeris q̄r frigidissima. t̄ hic
vapor ē disaggregatus: t̄ ppter caloē quē h̄z
q̄n occurrit in aere feriōri frigida nubes
fugiendo p̄fricat p̄tē: t̄ ex p̄fricationē
infāmat. t̄ q̄r disaggregate sunt ptes videt
diuisus ignis. t̄ q̄r fugit nubē frigida tan-
gentē se: ideo videt disaggregati egredi: ve-
lūt si stuppa exuflet ex cāna. Hic aut ē ali-
us effectus amoris. s. separare. Illi em q̄ sunt
in amore nō multū feruētes nec multū ele-
uati in spū debēt se separare a vitijs: fugien-
do q̄tū possunt occasiōes p̄tō: t̄ tales
sunt multi seculares boni q̄s amor dei fac-
fugere nubē frigida. i. maliciā carnis vel
peccati. In eis aut h̄z sit ignis amoris ē t̄
quodāmō diuisus, ppter multaz rex cu-
ras & sollicitudines q̄s illos h̄re oportet.

Sexta imp̄ssio vocat cādela descēdēs. Hic em ē ex vapore s̄lī nō multū calido &
siccō: nec penetrare valēte medianā regiō-
nē. Est th̄ talis vapor bñ ptinus & expul-
sus ex frigida nube tāgente: t̄ ē modicus
s̄z bñ cōpactus nec multus s̄z ptinus cadit
s̄z nō diuidit: t̄ ppter ptinus casum videt q̄
si stella cadēs. Hic ē aliis effectus amoris. s.
hūiliare. Mā h̄z in letis dei sit amor dei ptini-
nus th̄ q̄n tāgunt a tētatione carnis vel
mūdi vel diaboli timentes se nō esse cōpa-
ctos bñ. i. firmos bñ: t̄ reputates se modi-
cos. i. nō multe x̄tutis humilliant & depi-
mūt seip̄os. Mā hilominus th̄ semp ptinus

ant q̄ bene incepērūt. Aliqñ th̄ ppter p̄tē
nuos impulsus tribulationū vel tentatio-
num: q̄lī quasi videt timendo & dubitan-
do q̄ q̄lī a deo ceciderūt: q̄d totum p̄tinet
ad eoy humilitatē ad quā amor dei eos in-
clinet. **Septima** ignitio vocat lumen p̄
cedēs. Hic ē ex vapore ptinuo calido & siccō
& bñ. ptinuo: in q̄ est multa materia con-
globata & fort̄ cui nihil in aere obuiat: s̄z
accendit ex p̄fricationē sui & stat q̄nq̄ in ae-
re: t̄ h̄z q̄ vocant bi q̄ discurrūt de no-
cte lumen p̄cedēs. Hic ē aliis charitatē ef-
fectus. s. deducendo illuminare q̄d est no-
bis necessaria in via tenebrosa huius mū-
di. An diuinus amor figuratus est in illa
colūna ignis que populu dei p̄cedebat de
nocte. t̄ dē q̄ erat in Ps. ciij. dicit: Expā-
dit nubē in p̄tectionē coz: ignē vt luceret
eis p̄ noctē. Et in eodē. xxvij. Et deduxit
eos in nube diei: t̄ tota nocte i illūinatioē
ignis. **Octava** ignitio vocat vulgo stella
cadēs: sed a p̄bīs alib descendēs. Hic em
alib descendēs est ex vapore p̄simili sicut
lumen p̄cedens cui tamen occurrit aliquid
delup expellens ip̄m inferius: t̄ ideo vi-
det cadens siue descendens. Hic est aliis
effectus amoris. s. inclinare p̄ ministerium
vite actiue. Unde necessitas p̄ximō & oc-
currens expellit siue retrahit amicos dei
ab arce p̄templationis inclinans illos ad
ministerium infime actionis sez ad obsequē-
dū p̄ximis. **Nona** imp̄ssio vocat dra-
co volans: t̄ hec est in nube calida ad la-
tus vniū: t̄ frigida ad alind. Mā tūc ppter
quenientiā ad calidū attrahit ad illud et
ibi incendit. post primā autē partē fumat
anteq̄ incēdit & dilatait in medio & incur-
uat ppter incensionem partis vniū & ex-
tinctionē alterius verlus humidū & frigi-
dum. Unde efficit velut draco volans: q̄r
anterior pars incensavide velut spiramē
dracōnis. Media autē incurvata p̄ hoc &
attrahit a prima parte curuat se vt serpēs
& volat semp ad illud latus ubi confeat
ip̄m latus calidū eo q̄ simile attrahit simile
& contrariū expellit contrariū. Hic ē aliis
effectus amoris q̄ facit q̄lī volādo ad deū
festinare. Mā sicut h̄ draco aercus h̄z vnu
latus. s. anterius calidū: posterius h̄o fri-
gidū. Sic amatores dei habet q̄dē feruōē
spūs: s̄z cū frigore. i. fragilitate carnis. p/
pter q̄dē dñs dixit q̄ spūs p̄ruptus ē caro

De celo & elementis

20

aūt infirma. Feruor igit̄ spūs inflāmat ve
hemēter & suspiria ad dēū fac̄: s̄ frigus. i.
infirmitas carnis incuruat & trahit ad in
fima. Sed tñ ex ista pugna volare cogitur
anima: qz ex carnis angustia spūs magis
incendit & carnem post se violenter attra
bens in deum velocius tendit. **D**ecima
In initio vocat alius qñqz appāres qñqz nō:
& hoc est ex vapore līcō & inflāmabili me
dio mō ptingēte ad regionē mediā et non
penetratē ipaz: qz ex frigore loci expellit:
& qz sub ip̄o nō sunt multe nubes: ideo in
cendēs nubē occultat & penetrās nubem
apparet itex: & iste ē alius tertius. Hic est
alius effectus amoris. s. vtrāqz vitā alter
nādo: aliquā vacādo actine: aliquā st̄ēpla
tive: qñqz latere ad templandū: qñqz ap
parere ad obseqndū. hec em̄ oportet fieri
& illa nō omittit. **I**tem nota qz amor spi
ritualis crescit & minuit sicut cupiditas mū
di crescit et decrescit. **C**uius exemplū est:
qz decrescēt umbra crecīt calor & crescen
te minuit: et sic decrescēt amore tpalium
crecīt feruor charitatis: & cōuerso eo cre
scēte minuit tē. **H**iere. vi. **A**e nob̄ qz de
clinavit dies: & plixiores facte sūt umbre
vesperi. **T**h est qz abūdauit iniqtas et re
friguit charitatis: **M**atth. xxiij. **A**mor
carnal assimilat veneri. **N**ā venns ut dī
Ptole. ex pte corporis disponit ad pulchri
tudinē: & ad voluptates tactus: olfactus:
gustus & auditus inclinat & spelliit: vestīū mu
liebū incitores efficit. **N**omus ei sunt li
bra & taurus: regnat in pisibus: s̄ invir
gine regnum eius deficit et abscedit. Sic
etiam amor carnalis ad pulchritudinē cor
poris aspicit: sensuum volupitates exqui
rit sive tactū sive odorū sive ciborū sive
cationū: ornamenta & mulieres appetit.
Aliquādo etiā iustos viros qz designant
in libra. ppter equalitatē iusticie: qz in libra
existit sol facit eqnoctia & viros fortes qz
designant in taurō aggredit & inficit. Be
gnat autē maxime in pisibz. i. in boibz sub
aquis delitiaz viuentibz: s̄ in xginibz. i. i
cōntinentibz deficit vigor ei. **A**mor tpal
lis pspiritatis impedit dulcedinē cōtem
plationis & puer fructū boni opis. **C**uius
exemplū appetit in rose. **C**adit ei aliquā ros
flues & viscosus ad modū mellis sup her
bas & folia arbor. Sole autē agere in ip̄m
cuaporat humidū & iestre siccū cōburit

et efficit quasi farina spersa que a sua sic
citate siccāt herbas & inducit sterilitatez.
Qualis enī dulcedo ros̄ ē delectatio con
templationis: quā calor solis. i. amor tpal
lis. pspiritatis: humidū deuotiois educēs
et terrestre affectū accendēs & mentez ad
vana spargēs tollit: & a fructu boni opis
animā sterile reddit. **I**tem amor cōis p
ut. s. & spūalem & sensibilē amorez includit
assimilatur radio. **R**adio qz radiū habet pe
netrare. **U**nī i pspectua distinguit triplex
radius. s. rectus: cōfractus & reflexus. **R**ectus si
ue pspicularis: ē qz a corpore radiolo emis
sus recto & linearī motu sine obliquitate ali
qua petit cētrū. Et huic assimilat spūalis
homo qz totus est rectus. **U**nī **L**ant. j. **R**ecti
diligunt te. Et iste petit centrum. i. cor. **D**eut.
vij. **D**iliges dñs dēū tuū ex toto corde tuo
tē. **C**ontractus radius sive collateralis
est qui a corpore luminoso egrediēs & aliquā
diaphanū inuenies nō pfecte obedieis nō
recte incedit s̄ ad aliquā partē diuertit.
Et talis obliquatio dicitur radiū cōfractio:
& huic radio cōfracto assimilat amor social
sive ciuilis qz nō est amor totalis rectus: qz
frequenter nō est. ppter dēū sive fīm dēū s̄
vt plurimū habet respectū ad aliquā mun
danum. **R**eflexus autē radius est qz dum a
suo principio recte vel oblique preditur
dum corpus densū incurrit repercutitur
et repellit: nec transitus ei dāt. **A**nde cuz
nō potest se diffundere in interiora poste
rius: necesse ē vt redeat & se ibi mltiplicet.
Et talis repensio dicitur radiū reflexio.
Huic autē radio reflexo assimilatur amor
vitilis qz se reflectit ad seipsum. **U**nī si pro
ximū vel aliquid diligit nō ex hoc pfecte
interius sez in dēū tentēdo: sed potius re
trocedendo in scīpm redeundo. **E**st etiam
talis amor carnalis qui solum ad corpus
proximi procedit: & interius ad animam
non transit: sed potius retrocedit dum
alium corporaliter ad delectamentum sūt
vel proprium comodum diligit aut amat.
Sexto amor assimilatur radio: quia ra
dius habet colorare. **N**am radius sola
ris dum in nube rorida soli opposita in
cludit diuersos colores in ip̄a nube & ae
re opaf: sicut p̄t in arcu celesti. Ita sitr &
amor qui dū in anima tenera & molli intē
ditur: diuersas ibide m passiones & affecti
ones operat: quibus videlicet passionibus

Liber

primus

ipsa aia velut qbusdaz coloribz tingif. Ut sicut ipse arcus celestis hz colore rubeum hia cynthium ceruleum et viride. Histi enim colores in eo principaliter nobis apparerunt. Ita similiter etiam ex amore causantur aia passiones plures. Sed pricipue quatuor. scilicet: excessus: odii et morbus. Primo enim amor hz causare celum. Unde tristis Dio dicit. iij. ca. de divinis nostris: quod deus appellat celos. propter multum amorem quem habet ad entia. celus ergo quocumque modo sumatur ex intensio amore causatur. Manifestum est enim quod Christus aliquid virtutis reddit in aliquo: si fortius repellit omnem horum vel repugnat. Tertius ergo amor sit quodam motus in amato: ut Augustinus dicit in libro li. lxxxvij. questionum: Intensus amor querit excludere omne quod sibi repugnat. Unde in amore secupiscitur qui in teatrum aliquod accipit: mouet contra oem illud quod repugnat: seclusionem vel quietem fructuorum eius quod amat. Et hoc modo viri dicuntur celare uxores ne propter portum aliorum impediatur singularitas quam in uxori re queruntur. Sicut etiam qui queruntur excellentiam monentur contra oes qui excellere videntur: quod si impeditur eorum excellentiam. Et hinc est celus iudicium de quod in Psalmo xxvij. Noli emulari in malignis: neque celaneris facies iniuriae. Amor autem amicitie querit bonum amici. et finis hoc aliquis dicitur celare. pro amico quoniam ea quod dicuntur vel sunt huiusmodi amici huiusmodi. Et hinc etiam modum aliquis dicitur celare. pro deo quoniam ea quod sunt contra honorem vel voluntatem dei repellere. pro posse conatur illis. Regulus xix. Zelo celatus suis pro domino deo exercituum. Et Iohannes iiij. super illud: Celus domus tue comedit me. dicit Homo. quod bono celo camefis qui quilibet praua quod viderit corrigitur satagit: si nequit tolerari et genit. Secundo amor causat excessum. Unde Dionysius dicit. iij. ca. de divinis nostris: quod amor dominus extasim facit quod ipse deus propter amorem est extasim passus. Dicitur autem extasim pati cum extra se ponatur: quod enim ut dicit Augustinus. Aia verius est ubi amat huiusmodi aliquid. Quoniam aliquis intensio desiderio vel amore ferit in aliquo ex se quodammodo rapit: et si illud sit supra se quodammodo supra se rapit: ita quod seipsum transcedit et excedit. Tertio amor causat odium. Unde amor existit in quadam conuenientia amatis ad amatum. Odium vero existit in quadam repugnativa vel dissonantia. Pus autem considerat quod conuenient rei huiusmodi

et repugnat: quod per hoc aliquod est repugnans et impedit vel corruptum quod est conuenientia. Necesse est quod amor sit per odio et causa eius. Unde nihil odio habet nisi per hunc quod repugnat ei quod amat. Quartus amor causat morbum sine languorem. Cantus iij. Fulcite me floribus: stipite me malum: quod amore languore. Unde amor peccati laetitia facit alias ex eo quod facit ipsam deterit: se habere: quod coartat ipsam ad regnum sibi inconvenientem unde ledit et deteriorat: finis illud Osee. ix. facti sunt abominabiles sicut ea quod dilexerunt. Undeque ante si vellemus ledit etiam corpus propter excessum imputacionis corporalium. Dicitur etiam amor causare languorem: quod causat tristitia de absentia amati. Unde Tullius in libro iij. li. de Tusculanis questionibus tristitia eruditinem noscat. Tertio amor assimilat radio: quod radius habet inflammatum. Unde ex subito et per uno motu radio pertingit aer circumfusum igniri: maxime cum concurrent radii in loco fractionis. Unde radii ibi multiplicari et contorti angustati dum mutuo perculantur calorem ibi in tantum aliquod generat quod aer circumfusus sepius inflamat. ut per ipsum in cristallo ex cuius oppositione huiusmodi radios solis stupa incendit vel ignif. Ita sicut ex recordatione optimorum vel visione rei dilectae seruor inflammat amorem. Et iste ardor ab amicis dei deriuatur etiam ad circumstantes: quod sibi appropinquantes ad amorem diuinorum sepius ascendunt. Unde psalmus xvij. Ignis a facie eius exarbitur carbones succelliunt ab eo. Precipue autem hec inflamatio competit charitati: de qua dicitur Cantus viij. Fortis est ut mores dilectionis durat ut ignis emulatio: Lampades eius lampades ignis atque flammam: Atque inde non potest extinguere charitatem. Capitulo: V

Angeli assimilantur celo aquo sine crystallino: Unde ipsi intelliguntur per aquas que super celos sunt. Assimilantur ergo illi celo propter tria. Primum ratione inuisibilitatis. Unde illud vocatur proprie celum. id est celatum: quod est nobis inuisibilis et occultum. Est enim non sphaera quam non videmus. Et hoc competit angelis quoniam natura incorporea et intellectualis licet in se maxime sit cognoscibilis in nobis quoniam cognitio oritur a sensu est inuisibilis et occulta. Unde ita se habet intellectus noster ad maiestissima nature: cum

De celo & elementis

21

iusmodi sūt nature angeloz sicut ocul⁹ no-
et incoracis ad lumē solis: vt dicit Pbs. ii.
Mera. Sapiē. ir. Que in celis sūt q̄s inue-
stigabit? Secūdo ratiōe p̄spicuitatis si
ue luminositatis ppter quā sc̄z q̄s voca-
tur celū crystallinū: qz ē uniformis ad mo-
dum crystalli p̄spicuū t luminosū. Angeli
aut̄ p̄spici sūt p munditā. Unde beatus
Diony. vocat angelū p̄clarissimū sine ma-
culā. H̄e sūt luminosi p sapientiā: t est in
eis lumē triplicis sapientiæ. Sapientiæ inna-
tis: qz p species innatas sive c̄rreatas som-
nia cognoscit q sūt a deo p̄ducta ut dicit
Aug⁹. H̄e sapientiæ inspirat̄. Suscipiūt
enī angelī diuinās inspiratiōes t illumina-
tiones quas beat⁹ Aug⁹. vocat theopha-
nias. Itē lumē sapientiæ beate que vocatur
in eis cognitiō matutina ab Aug⁹. fin q̄
cognoscit res in verbo. cognitionē aut̄ ex-
terū in p̄pria natura vocat ipse Aug⁹. co-
gnitionē vespertinā. Tertiō rōne mobi-
litatis. vocat enī illud aquēz ppter mobi-
litatē. Mobilitas aut̄ etiā angelo attribui-
tur. q̄ sicut dicit Damase. Angel⁹ ē sub-
stantia intellectualis semp̄ mobilis. Et dī
angelus semp̄ mobilis rōne nature intel-
lectiū t voluntatis. Nā quippe cū sit crea-
tura habet esse mutabile inquantū omne
creatū est x̄tibile in nihil: nisi manu oipo-
tentis teneret. Respectu etiā intellect⁹ dī
semp̄ mobilis accipiēdo motū equiuoce. p
ut intelligere motus dicit: qm̄ angel⁹ sem-
per ē acut⁹ intelligēs. nō q̄q̄ actu q̄q̄ po-
tentia sic nos. Et licet angelī quātū ad co-
gnitionē qua cognoscit res in verbo oīa
simul intelligat̄. sicut etiam de nobis dicit
Aug⁹. xv. li. dī tri. q̄ i patria nō erūt vo-
lubiles cogitationes nostre ab alijs in alia
euntez op̄t̄ redecētes. Sed omnī scientiā
nostrā uno simul cōspectu videbim⁹: tamē
ea cognitionē qua cognoscunt res in p̄pria
natura nō omnis simul intelligit. Unde ibi
est vicisitudo intelligēt̄. Et iō Aug⁹. di-
cit q̄ oēs ens creatū habēs intellectū intel-
ligit vñ post aliud. t talis successus ē vt
motus qdaz. dtūs Diony. iiiij. ca. de diuin-
nis noībus ponit triplicē motū. s. circula-
rez: rectū t obliquū. Circularis ē ab eodē
in idē centrū imobile. Et hūc motu habēt
in quantū recipiūt illuminatiōes a deo et
per illas reuertunt̄ in deum. Motu aut̄ re-
ctuē mouent qñ procedunt ad p̄sidenti-

am subiectorum recte omnia trahentes et nos
reveruntur ab eodem in idem sed de uno in ali-
ud. Motus autem obliquus est in angelis cum per
cognitionem inferiorum; quibus prudenter refle-
ctuntur in deum principium et finem pulchri et boni.
A Ita voluntate mobilis est angelus: quod
non omnia simul vult sed modo unum modo
aliud. Dicit autem angelus localiter moueri eum
voce sicut et est in loco. scilicet per tractum virtutis.
Mors quidem quae vel coractus iste siue motus
loco cōmensuratus sic accedit corpori:
sed dicitur moueri localiter in quantum successiva
virtus est applicata ad diuersa loca. Unde
iste motus potest esse continuus et discontinuus.
scilicet enim quod locum diuisibilis ad quem applica-
tur non potest simul totum dimittere sed successi-
ve: sic dicitur motus discontinuus. vel totum sil-
dimittere et alteri loco se applicare sic dicitur
continuus. Unde ad hos celos. id est angelo-
rum motus potest referri illud Jobel. ii. Moti
sunt celi et terrae. Itz angelii assimilantur ignis.
P. S. c. iij. Qui facis angelos tuos spumas et
mistros tuos ignem ventem. Et ista similitudo
quadruplicis potest accipi. Primo si consideremus
ignis substantiam. Secundo si consideremus
eius eminentiam secundum quo ad situm. Tertio si
consideremus eius potentiam. Quarto si consideremus
eius fulgentiam. Primo enim ignis
inter omnia elementa habet substantiam subti-
liorem. Unde substantia ignis propter suam sub-
tilitatem representat nobis tria de angelis.
Primo enim immaterialitatem. propterera quia
ignis est maxime inter elementa formalia. Item
minimam habet de materia et plurimum de
forma. Angelus autem licet secundum Dionysium nihil
de materia habet ut dicitur. Dionys. de. diuinis.
no. propter intellectuales substantias. id est angelii vis-
tum habet in deficientiam: ab unitu sua corruptione
materia et generatione nuda de existen-
tes. Habent tamen aliquid loco materie. scilicet pos-
sibilitatem cum non sint actus puri ut deo.
Unde angelus potest esse compitus ex potentia
et actu: siue ex qua est et quod est. Sicut igitur ignis
inter cetera elementa minimum habet de ma-
teria et plurimum de forma: ita angelus inter
omnes creaturest intellectuales minus habet
de potentia et plus de actualitate. Unde an-
geli quidem dicuntur substantiae sue forme se-
paratae. scilicet a materia. Secundo ignis re-
presentat angelorum incorporeitatem. Nam
propter suam subtilitatem ignis quasi non videtur
habere corporeitatem. Et additus alteri co-

Liber primus

pori nō videt ipsum angere ut appareat i ferro vel lapide ignito: quod tñ nō videt eē maius q̄ nō ignitū: cū tamen osse q̄tum additū q̄to faciat ipsum matus: et omne corpus naturale sit q̄tū. nec etiā videt ignis qui est in ferro aliū locū q̄tū ferrum p se occupare: vel maiore locū simul cū ipo corpore q̄tū ferrū solū: que omnia cuiā incorporatati īmo ut verius dicā subtilitati ipsius ignis attestantur. Item ppter suam subtilitatē ignis est inclusibilis: qz sicut dicit Dio. xv. ca. celestis hierarchie: Ignis nō potest teneri: qz ppter suā subtilitatez et mobilitate penetrat oē corpus. Doc igitur cōpetit angelis ex eo q de sui natura non solū sūt incorporei. Propter qd dicit tē Diony. iiiij. c. ecclasiastice hierarchie q angeli sicut īmateriales sic incorporeales ī telligunt: sed etiā nō sunt coripb alligati ut scz in corporibz inclusi velut aie humanae teneantur. An angeli in scriptura spiritu nominantur: sicut illud Hebreo. i. Omnes sūt administratōrū spūs tē. Spūs autē carnē et ossa nō habet: ut dī Luc. xxliij. Et iō substantia angelī nō solū nō est corpus s̄ nec etiā alicui corpori vñita ē ut forma: qd esset naturalis in corpore detineri. Assumūt tñ ad spūs ut ex sacra scriptura pater inter duz angelī corpora hoībis apparet: sicut Aug. testat. xv. de ci. dei dices q ange li in assūptis coripb appauerunt Abrae: que nō sunt eis naturaliter vñta: in qua cunq figura apparet: sed formāt sibi illa cū volūt ex aere. Et assumūt sibi hīmōi corpora cū nobis apparet angelī nō ppe se s̄z ppter nos. l. ut familiariter cū hoībz queriendo demōstrēt intelligibile societatem quā hoīes expectāt cū eis habendaz in futura vita. Item b̄ ipz q angelī corpora assūmiserūt in veteri testamēto fuit quod dā figurale indicū q verbū dei assūptū rū eset corpus humanū. Dēs enī apparitiones veteris testamēti ad illā apparitionē ordinabānt q ipē filiū dei appuit i car ne. Est etiā notandum q sicut in sacra scriptura ppterates rex intelligibiliū sub sūtū dñe rex sensibiliū describuntur: ita corpora sensibiliā que angelī assūmūt diuina dñte sic formant ab eis: ut pgnūt ad rep̄tandū angelī ppterates i hoc ē corpū assūmēre. Habem⁹ ergo tres rōnes q̄e an gelī cū incorporei sint in coripb tñ nobis apparet. s. tū ad ostēdendū futurā nobis societatem: tū ad figurandū xpī incarnatiō nem: tū ad tradendū nobis p sensibilitate ip̄is cognitionē. Tertio ignis in sua sphera ppter sui subtilitatē est nobis īu sibilis. vñ Dio. dicit in supradicto ca. xv. q̄ Ignis ē incontemplabilis oculis carna libus. i. īuisibilis ppter suā subtilitatez. Nam lucidū nō videt a scipō nisi sit ī materia spissa. Unde dicit īuisibilis ppter est ī materia tenui. Et in hoc ignis represe nat angeloz īuisibilitatē: quia sicut de se sunt incorporeas ita etiā sūt īuisibilis apparet nobis visibiles ut dictū ē de igne p ut est ī materia spissa. Qz quidē sic verū est. Quia tū angeli sumūt corpora ī quibz visibiliter cōspectibus nostris apparent. Formant igit talia corpora ex ipa virtute diuina quātū necessariū est ad corporis assūmēdi formationem. Nam licet aer ī sua varietate manēs figurā nō retineat v̄l colorem: q̄i īdensatur figurari: colorari potest sicut apparet in nubibus. Ad oī dēdāt igit ppter īuisibilitatē quā angelus ex se habet dixit angel⁹ Raphael Lo bie: Videbar qdem vobiscū īducere et biberes: ego cibo īuisibili et potū qui ab homib⁹ videri nō pōt vtor. Quia enī ex eiusdem nutrimentū ex qbus sum⁹: sicut in scōde aia Pbs dicit. sicut angel⁹ ē ex natura īuisibili etiā īuisibili vñt nutrimento. Tē ignis inter oīa elemēta bz eminentiā altiorē scz quo ad situm. vñ Diony. dicit q̄ ignis est altus. scz quo ad locum. ppter qui est sup omnia elemēta: scz immediate sub orbe lunae. Et hec altitudo situs cōpetit igni ratione levitatis: qz locū leuium est sursum sicut grauiū deosū. Ex hac autē altitudine ignis ostendit angelorum sublimitas quo ad sex. Tē quo ad sitū localē: qz sicut sphera Ignis ē locata super osies spheras elemētorum. ita angelī ca natura creata et locata est super omnes spheras celoz scz in celo empyreō qd statim factum ut dicit Strabon angelis ē re pletum. Celum autē empyreum supremū celū est. Propterera sup illud Deute. Dōmini dei tui est celuz celi. dicit Ildo. q̄ suūmū celū est celū angeloz. Nam qz ex creaturis corporalibus et spiritualibz vñu vñiuersum est constitutum: sic creare sunt creature spirituales q̄ ad creaturam corz

De celo & elementis

22

poralē aliquē ordinē habent & toti creatu-
re corporali p̄sident. vnde p̄ueniēs fuit q̄
angeli in supremo corpore crearent tanq̄
toti nature corpore p̄sidentes. Attende-
dum est autē q̄ ignis licet sit in summo lo-
catus: tamē virtute solis mouetur & descē-
dit ad mixtione aliorum inferiorum. Qd̄
libet enī elemētum habet in celo aliquod
mouens ip̄m: sicut terra mouetur ab orbe
stellarum fixarū: & ideo diuerte rerū spe-
cies in ipsa generant. vnde diuerte figu-
re terrestrium respondent diuersis imagi-
nibus stellarū. Aqua vero ab orbe lune
sicut pater in fluxu & refluxu mar. Ignis
vero ab orbe solis. Vr̄ vero ppter multi-
itudinē motū in ipso ab alijs quinq̄ plā-
netis qui sūt multoꝝ motuꝝ. Sicut ergo
ignis q̄q̄ sit altus tamen virtute solis
descendit ad mixtione inferiorū. sic etiam
angelorum plurimi q̄q̄ fuerit in celo cre-
ati vel locati: iussu tamē & ordinatiōe dei
descendit & veniunt in mundū ad rerum
temporalū administrationē: et humane salu-
tis purcationē. vñ Apls Hebrei. dicit q̄
omnes sūt in ministeriū missi ppter eos q̄
hereditatē capiūt salutis. Ex hoc tamē q̄
Apls dicit: oēs nō accipiendoē ē q̄ omnes
vniuersalif angeli mittant in ministeriū. q̄
m̄ Dio. quattuor sup̄iores ordines che-
bin seraphim throni & dominatiōes: nūq̄
ad exterius ministeriū mittunt: sed soluz
quiq̄ inferiores. sc̄ virtutes: potestates
principat̄: archangeli: angeli. Nihilomi-
nis tñ solū primi tres ordines dicunt assi-
stentes reliq̄ vero sex ordines dicunt mi-
strantes. Ut dominatiōnū ordo inter mi-
strantes cōputat nō tanq̄ exēquēs min-
isteriū sed sicut dispōnes & mādās quid p̄
alios fieri debeat. sicut architectores i edi-
ficijs nihil manu operant̄: sed solū dispo-
nunt & p̄cipiant quid alij debet operari.
Dicit ergo Apls oēs mitti. nō q̄ superio-
res vt dictū ē ad executionē ministeriorū
mittunt: sed quia inferiores q̄ mittunt ab
eis ministeriū illuminant. Vel intelligi-
tur q̄ sp̄us illi q̄ sunt ad ministeria depu-
tati omnes ppter eandē causam sūt admi-
nistratori. i. in ministeriū missi sc̄. ppter
eos q̄ hereditatē capiūt salutis: q̄uis uni-
versaliter omnes angeli sint tales. Et l̄ an-
geli venientes in mundū exēat a celo empy-
re: in nullo tñ derogat ex hoc eorū digni-

tati. quia licet sit eis celū empyreū ex qua
dam cōgruentia deputatū: nihil tñ ppter
hoc dignitatis recipiūt ab eo. & ideo quā
do actū nō sunt in celo empyreō nihil eorū
dignitati subtrahit: sicut nec regi q̄s non
actū sedet in solio regali. Itē ex angelo
rū occupatiōe exteriori contemplatiōis in-
terne puritas nullatenus impedit: q̄d dua
rū operationū q̄rū vna est regula & rō al-
terius vna nō impedit sed iuuat alia. At
cū angelus p̄ solam intellectualē actionē
regulat suas actiōes exteriōres: sequit̄ q̄
interior actio ex ipsis exteriōribꝫ actibus
impeditimēt nō habeat sed potius iuuat
mentū. Et ideo Grego. dicit in. ii. mora. q̄
angeli sic foris nō exēunt q̄ interne p̄ sola
tiōis gaudis nō priueni. Secūdo ex al-
titudine ignis ostendit angelos sublimi-
tas q̄ ad sufficiētē substancialē. Nam ita
sufficiētēs ē sibi ignis substatia q̄ absq; alicu-
ius nutrimenti v̄l materie extraneū ss̄sidio
p̄ se subsistere & cōseruari pōt: vñ Dio. dicit
q̄ ignis est altero nō indigēs. Hoc autē nō
cōpetit igni nisi p̄t est in loco p̄prio & al-
titudine sphere sue. Vñ extra locū suū in-
diget aliena materia ad sui multiplicatio-
nē & p̄seruationē. Similif ligis angeli sūt for-
me p̄ se exiliētēs subliſtētes: corporis ma-
terie adiunctione nō indigentes sicut indi-
get humana anima corpe. q̄ ad tria. P̄ri-
mo q̄tū ad sp̄ē p̄stitutionē: q̄ l̄ aia pos-
sit subsistere p̄ se sine corpe sicut p̄t de aia
bus separatis nō tñ habet cōpletā rationē
vel essentiā sp̄ē humāe cū ip̄a sit pars hu-
mane sp̄ē. vñ hō s̄z q̄s cōpositū ē ex aia &
corpe. Et iō Aug. p̄x. de ci. dei cōmēdat
Uarronē q̄ hoīes nec solā anīam nec solū
corpus s̄z aia & corpus arbitrabat. Sed
angel⁹ haberet etiā sine aliq̄ corpe p̄ se com-
pletū cē in sp̄ē. Et iō cōiter tenet q̄ intelli-
gentia. i. angel⁹ nulli corpi vnitur ut for-
ma s̄z tñ sicut motor: t̄ hō vniſ corpi ce-
lesti. Itē aia humane indigēt corpi bꝫ ad
sui multiplicatiōe siue idividuationē. Ma-
scient dicit Qui. ip̄ossibile ē esse multiplicatiō-
nē individuoy s̄b vna sp̄ē nisi ex diuer-
sitate materiæ q̄ ex diuersitate p̄cipiorū
formatiū seq̄tū diuersitas sp̄ē. Cū igitur
anie nō habeat materiā ex q̄ sūt: optet q̄
in eis sit multiplicatio s̄b diuisionē materie
i q̄ sūt. s̄b distictiōe corporꝫ. Angeli at
q̄ nec materiā sūt ex q̄ sūt nec etiā mate-

b ii

Liber primus

riā cuſ̄ sint forme nō m̄ltipliſ̄ f̄z diuſſio
nē alicuiſ̄ materie: vnde ē in eis multipli
catio ſolū f̄m diuſſione formaliē ad quam
sequit̄ etiaſ̄ diuerſitas ſpeciei. vñ pfectio
nature angelice req̄rit qđē m̄lтиpliſſionē
ſpecierū ſed nō individualiōꝝ ſub eadē ſpē:
et iō pater q̄ nō indigent angelii corporibus
ad ſui multiplicationē ſicut aīe humane.

Tertio indigent anie humane corporibus
ad intellectualē pfectiōne. Apter h̄ q̄ ania
humana ip̄fecta ē de ſe t̄ in potētia exiſt̄
infima in genere intelligibiliſ̄ ſubſtātiā/
rū nō habet̄ in natura ſua plenitudo ſci
entie: t̄ ideo indiget vniſ̄ corpori vt a rebus
ſensibiliſ̄ p̄ ſp̄ius corporis ſentis ſcietiā
acquirat. Sed angelii ſunt pfecti in natura
intellectuali ita q̄ nō indiget cognitioneꝝ
accip̄e a rebus ſensibiliſ̄. vñ nō intelli
gūt p̄ ſpecies a rebus acceptas: ſed p̄ ſp̄es
cōnatūrales ſez ſibi a deo in ſua creatione
infuſas. vñ Dio. dicit i. vii. ca. de diuī. no
minib⁹ q̄ angeli nō cōgregant diuinā co
gnitionē a rebus diuilib⁹ aut ſensibili
bus. Et iō pater q̄ ppter intellectualē pfe
ctiōne ſeu cognitionē nō indiget vniſ̄ cor
poribus. **T**ertio ostēditur angeloy ſub
limitas ex altitudine ignis q̄ ad impaſſi
litatē corporalē. Mā ignis vt in altitudine lo
ci ſui nō eſt noxiam vel turpiū paſſiōnū re
ceptiū: ſicut ē terra aq̄ t̄ aer que frequē
ter inficietur t̄ ſedan̄ ſordid⁹ t̄ immidi
cys t̄ fetorib⁹ alioꝝ corporoꝝ. vñ Dio. dicit
q̄ ignis nō ē recipiens pedeſtre. i. ignomi
niolam ſubiectionē: q̄ cū ſit in ſup̄mo lo
co nō pedib⁹ cōcileat ſeu terif ſicut terra
q̄ ē in infinito: nec ſiit ſup̄ ip̄in immūdicie
ſicut ſup̄ terrā vel aquaꝝ. Et nota q̄ h̄to
corpus ē in loco eminētori tanto eſt nobi
lius f̄m naturā: q̄ habet plus de ſpē. ſpe
cieſ̄ c̄ ē in terminis vt dicit Ps. t̄ ideo
ignis f̄m altitudinē loci ſui nō recipit q̄tu
melia minoratiōis. Similiē angeli cū ſint
imateriales t̄ incorporei naturā habet im
paſſibile. vñ corporis ac ſensibiliſ̄ paſſibili
bus nō ſubdūtur neq̄ minoꝝ. Et ideo
xps. ppter naturā quā ſuſcepit paſſibilez
dic̄t uſſe ab angel. pauliſ̄ minorat⁹: f̄m
ill̄ Ps. viii. Dūniuſti eu paulomin⁹ ab
angel. **Q**uarto oſdit ignis ſublimitatē
angeloy quo ad noticiā intellectualē. Mā
ignis vt Dio. dicit eſt ſurſū latus. hoc aut̄
cōpetit igni in q̄zū ē extra locū ſuū: q̄ na

turaliſ̄ ad locū ſuū qui ē ſurſum redire co
natur. Sic angelii ſin intellectū mouet
ſurſum in deū: accipiendo morū nō ſin q̄
eſt act⁹ ip̄fecti. i. exiſtētis in potētia: ſin q̄
ē actus pfecti. i. exiſtētis in actu. Dicit
enī ſic. Dio. iiiij. de di. no. q̄ mētes angelii
cōtelligēdo mouent: t̄ ſic angelii ſurſuz
ferunt̄: q̄ ſcūng intelligēdo cognoscēt̄ i
deū reſerūt̄. Distinguuit ei in eis Aug⁹. iiiij
ſup̄ Hei. i. x. de cūtūte dei dupličē cogni
tionē rex. i. matutinā put ſez cognoscēt̄
primordiale eſte rex: t̄ hoc put res ſit in
verbo: t̄ p̄ rale cognitionē maniſtēt̄ eſt q̄
ſurſu ſerunt̄. Itē vesp̄tinā put ſez cogn
ſcunt eſte rerū creatar̄ ſin q̄ in p̄pria na
tura cōliſtunt. Mā eſte rex creatar̄ ſlit in
verbo ſicut a quodā primordiali p̄cipio.
Et hic eſfluſus terminat ad eſte rerū qđ i
p̄pria natura habet: t̄ i. hac etiā cognitionē
angeli beati reſerunt̄ i. deū: q̄ cognoscēt̄
creaturā nō in ea figure ſed hoc ip̄m
reſerūt̄ ad laudeſ dei: in q̄ ſicut in p̄cipio
omnia cognoscēt̄. Et hinc eſt q̄ Hei. i. in
creatiōne rex poſt vesp̄ nō nominat noꝝ.
ſz mane: q̄r mane fit finis pceder̄ diei t̄ int
ium ſequēt̄. cum dicit: Faciū ē velpere
et mane dies vn⁹. t̄ ad signū q̄ ip̄i angelii
cognitionē precedentis operis ad laudeſ
dei reſerūt̄. **Q**uinto ostēdit ignis an
gelorū eminētia q̄zū ad obedientiam
ministeriale. Mā ignis vt dicit Dio. eſt
ſemp̄ mobilis. alia aut̄ traſlatio dicit ſem
per motus. Semper aut̄ moueri nō cōpetit
igni ſin p̄priali motu ſz ſin q̄ ſurſū in p̄
pria ſphera t̄ mouet motu celoꝝ: q̄ nō ſoluz
eſt verū in orbib⁹. q̄ inferior mouet mo
tu ſup̄ioris: ſed etiaſ̄ in omib⁹ corporib⁹
attingit in ferius motus ſup̄ioris q̄zū po
tēt. Unde quodlibet elemēt̄ ſouet ab
aliquo orbi. Ignis aut̄ a sole t̄ marte ut
dicit Rabbi Moyses. Et motus talis nō
eſt rectus ſed circularis. t̄ ſic p̄t eſte ſem
per nō a ſtute intrinſeca ſemp̄ mouēt ſz
a ſtute extrinſeca. t̄ iſte ē mot⁹ innatural
igni ſin q̄ eſt in ſp̄e ſua: ſed naturali ſin q̄
cōelemēt̄ q̄r aliter nō poſſet venire ad mi
xtiōne niſi ex qualibet pte deferre p radi
os ſolis. Sic ergo ignis eſt ſemp̄ mobilis
ſine motu ſin Dio. Sic etiā angelus di
cit eſte ſubſtātia ſemp̄ mobilis ſin Damas.
quod quidē q̄liter intelligēdu ē expofiti
eſt ſup̄a in p̄cipio huīus capituli. Item

De celo & elementis

23

sicut ignis in sphera sua mouet motu celi: sic etiā angelus ad pagēda ministeria mouet motu voluntatis dei: vñ Ps. cij. Bene dicite dño oēs virtutes eius: ministri ei⁹ qui facitis voluntatē ei⁹. Et quātū ad hāc obediētā ministeriorū inueniunt̄ angelī & si nō ex natura suazamē ex dei p̄uidētia semper mouentes & semp̄ moti. Nouit̄ cī orbes angelī fīm phos moi⁹ sempiterno et sic sūt semp̄ mouētes. sed qz hoc faciunt divine voluntatē imperio qd̄ semp̄ exequū tur iō sūt quodāmodo semper moti eo modo quo ille cuius imperio aliquid fit dici tur esse mouēs ad illud. **Sexto** ostendit ignis excellētiā angelorū quo ad dispātentia virtualē. Dicit enim Diony. v. ca. libri celestis hierarchie fz antiquitē trāslationē qz ignis est resiliens quod potest intelligi tripliciter. Uno modo resiliens a loco infimo. Aideremus enī qz flāma ignis in candela si aliquis inclinet eā deorsum statim resiliit & flectitur sursum sez versus locum suū naturalē qui est sursum. Sic etiā angelī licet quandoqz ministrando descedunt & visibiliter interdū appareat̄: compleatis autē ministerijs dispātentia & ad suā ma resiliere sine redire dicunt̄. Unde angelus Raphael expleto misterio dixit Tōbie & filio suo: Tēpus ē vt revertar ad eū qui me misit. Clos autē benedictē dñz r̄. Tō. xii. Et cū hoc dixisset ablatus ē a cōspectu eorū Tō. xij. Alio mō potest intellegi qz ignis resiliit a corpore mixto. Elementa enī sūt in corpore mixto fīm esse primū. i. fīm suas formas substantiales: sed nō fīm esse fīm sez suaz q̄litarū itēsax: qz reducunt̄ ad mediū. Et etiā necesse ē qzqz ipm mixtū dissolui & resolui in elemēta: & tunc vnumqz elemētū redit in suam naturam & locum: & sic ignis dicit̄ resiliere sez a corpore mixto vt quidā expoſitores volunt. Alij tamē nō consentiūt qz elementa sint in mixto actu. s. fīm formas substantiales sed virtute tñ & tunc ē tertia expoſitio qz ignis resiliit sez a cōbustibili apprehēso. Hā materia quā apprehēdit vsc̄ ad eius assumptionē nō dicit̄ nec apprehēdit duz apprehēdit fz slupto eo in qd̄ agit in se reſilit: & ita dicit̄ resiliens. Sicut ergo ignis fīm priuā expoſitionē resiliit a corpore mixto cōpletō sue duratiōis periodo: ita etiā angelus resiliit vel recedit a corpore assum-

pto completo suo officio: & tñc ipm corp̄redit in suum principiū: sic etiā ipm mixtū credit in elemēta. Hō autē hanc situdinez sic assigno vt dicere velim sic intelligēdo qz angel⁹ misceat̄ corp̄i assumpto sic ignis cōmīcēt̄ elemētis alij in mixtione neqz qz resolutio corp̄i assumpti fiat in ange- lum sicut resolutio mixti i ignē & i alia ele- metā: fz qz ipē angelus remanet p se dimis so corpore assumpto: sicut si ignis p se rema- neret terminata resolutiōe morti. Sed fīm alia expositionē ignis resiliit a cōbustibili nō qz cōprehēdit fz potius cōprehēdit ipm. & sic etiā angelus dicit̄ resilire a loco in quo ē vel vbi opa: nō qz stinet vel in cluditur a loco fz potius ipē stinet locuz. Hā stineri & includi a loco cōpetit corpi locato, put̄ i quantū quātitate dimētina. que angelo nō congruit cū sit incorporez: fz est i eo quātitas virtualis cui⁹ appli- catione ad aliquē locū dicit̄ esse in eo. fz tñ substātia incorporeā sua virtute stinges rem corporeā stinet ipam & nō stinet ab ea. Ania eī ē i corpē vt stinet nō vt con- tenta. Et sūt angelus dz̄ esse in loco cor- poreo nō vt stent̄ sed vt stinet̄ aliquo modo. **Tē** ignis iter oia elemēta habet potētiā seu virtutē ampliorē: & hoc ppter excessiā caliditā. Et iō fīm suā virtutēz est inuisibilis: impalpabilis: inalterabilis & inuincibilis. Immensurabilis est ignis. **U**n̄ Diony. in ca. supins allegato. xv. celestis hierarchie. qz. s. virtus ei⁹ nō determinat̄ ad vt terminū vt cōmētū illi. Aiderem⁹ enī qz in cōburendo non extendit se x̄tus eius tantū ad vñū imo quasi ad infinita si infinita cōbustibilia inuentret. Et simili ter in eodē cōbustibili nō habet certū ter- minū: vt. s. cōburat tantā partē ipsi⁹ & non plus. Unde si esset aliquo cōbustibile infi- nitū sine fine cōburēdo pcederet. Habet etiā ignis multos alios effect̄ facere. Un̄ licet sit finite essentie tñ virtus ei⁹ non co- artatur ad vñū effectū fz in omnia genera- pōt. ppter qd̄ x̄tus ei⁹ dz̄ nō esse cōmē surabilis alicui eoꝝ. Hoc autē cōpetit an- gelis qz licet essentia habeat finitā & limi- tata: x̄tutē tamē habet respectu inferio- rū nō limitatā vel coartatā sed qdā modo infinitā inquātū. s. virtus angelī non ē ex se limitata ad vñū effectū tñ vel circa rē vñū tñ: ita qz nō possit circa aliam opari.

b 3

Liber primus

Virtus etiā angeli nō cōmēsuraſ inferiori
rei cui applicat: qz quilibet angel⁹ etiam
minimus habet altiorē r̄ vniuersaliorē
tutē qz aliqđ genus corporali⁹. qz iō virt⁹ an
geli nō est cōmēsurabilis alicui eoz. vñ qz
angeli diversi diversis reb⁹ preponant ē
nō qz virtus angeli magis extendat ad b
corp⁹ qz ad illud fū sua naturā: qz ex ordi
ne diuine sapie que s. diversis reb⁹ diver
sos rectores preposuit. Dicit em⁹ Aug⁹. in
li. lxxvij. qđnū qz vnaqueqz res visibilis
in hoc mūdo habet angelicā potestatē ſu
bi p̄pōlitā. Quia tñ virtus angeli ſimpli
citer ē finita r̄ terminata: oporet qz qñ ap
plicat ad vñ tūc nō applicet ad alid. Et
hinc est qz qz angel⁹ p̄ applicationē virtutē
dicit esse in loco qz nō p̄t esse angelus in
pluribus locis ſimil ſed tñ in uno deter
minate: maiori tñ vel minori fū qz volun
tarie applicat virtutē ſuā ad corpus mal⁹
vel min⁹. Itē ignis vt dicit Diony. ē in
cōprehensibilis unpalpabilis: id est nō cō
prehendit tactu: qz ppter vehementem et
improportionē caloris ſoluit p̄portionem
ſenſus. Angel⁹ alia rōne nō ē palpabilis
ſez ppter naturā ſpūalem r̄ incorporeā qz
nō ſubijcī ſenſib⁹ aut q̄litatib⁹ ſenſibilib⁹
vt tāgi vel palpari poſſit. Itē ignis ē i al
terabilis a ſua caliditate: qz nō p̄t ignis
manēs ignis infrigidari ſicut aqua ma
nens aqua poſt calcieri. Sic angeli bñ
nō recipiunt trāmutatiōne de bonitate in
maliciam qzuis bñ nō habuerūt p̄mit⁹ ex
natura: ſed ex gratia cū fuerint creati i li
bertate arbitrii r̄ con contrario demones de
malicia in bonitatē nequeūt trāmutari.
Vel etiā angeli de ſcītā in obliuionē vel
ignorantia in minime trāmutant. Nōt
tamē decipi demones r̄ errare nō quidem
qzū ad ea que naturalit̄ rei oueniunt vel
remouent ab ea: ſed qzū ad ea tñ que a
ſupnaturali dei ordinatiōne dependet: ſi
cū ſi cōſideras Laſarū morruuz iudicas
ſet en⁹ nō resurrectuz. Itē ignis ē iuſcibil.
vñ Dio. dicit qz ē p ſe poſt̄ ſuum. Nam p
ſuā vtutē actinā videm⁹ qz ignis p̄t ſup
omia iſta generabilit̄ r̄ corruptibiliā: nec
vincit ab eis: vñ r̄ omnia trāmutat etiam
ſerrū r̄ lapides r̄ quecunqz fortia. Sic an
geli habet dominiū r̄ potestatē ſupra totā
naturā corporalē. ppter qz Aug⁹ dicit i. iij.
de tri. qz oīa corpora regunt p ſpūl vite rōna

bilem. Et Hreg. dicit i. iij. dialog. qz in hoc
mūdo viſibili nūl niſi p ſeaturā inuiſi
bilem diſponi p̄t. vñ natura corporalis ad
nutum obedit angelis quātū ad motū lo
calē: licet nō quātū ad alias trāmutati
ones fornales niſi mediante motu locali
aliquā corporis moti: vt tradit Aug⁹. iij. de
tri. Itē ignis inter elemēta habet reſplen
dentiā clariorē. nā ignis est ex ſe lucidus
nobis oculatus: r̄ alioz illuminati⁹. pro
pter p̄mū dicit Aug⁹. qz ignis est omnino
ſplendens exiſtēs. Abi dicit expoſitor qz
tam ignē elemēti qz ignē celi lucidū eſt
in ſeſcīt nō ſemp viſib⁹ noſtris ſubijcīt
pter materiā in qua ē vt ſtatiz declarabi
tur. Similiter etiā angeli in ſe qdē habet
naturā lucidā r̄ maxime maniſtāt cū ſine
forme ſeparate r̄ actu intelligibiles. vnde
Pb. iij. metaphy. vocat eos maniſtis
fima nature. Sed ignis ē nobis ocul
tus: id eſt inuiſibilis. s. in apria ſphera: vt
dicit Alexander. vñ Dio. dicit qz non ob
ſtant qz ſit in ſe lucidus: tñ nobis ē ocul
tus nō adhibita materia in qua ſuā ope
ratiōne maniſtat que ē lucere. Nā ppter
ſu ſubilitatē r̄ tenuitatē nō ſubijcet viſi
bus noſtris dū ē in materia tenuiſ ſoluz
fū qz ē in materia cui p̄tes ſtant r̄ adu
nat. vñ dicit Pute. qz ex p̄gregatiōne dia
phani ſit lucidū vt patet in crystallo: r̄ p
pter h̄ ignis vt dictū ē in materia ſua nō lu
cet. Et ſi ſubijcet qz etiā put̄ ē p̄pria ſphe
ra maniſtat lumen ei⁹ in galaxia. Dicen
dum ē qz galaxia nō ē ex ſplendore ignis:
qñ ſic ſemp eſſet in eadē pte celi. cōpertuz
eſt aut̄ qz monēt i cētū annis gradu vno.
S̄z cā etiā ē multitudi ſtellar̄ minutaſ i
illa pte celi qz lumē vñ ſtinuu. Silt etiā
angeli nō obſlate qz ſe ſint marcie intelligib
iles tñ qz ad nos ſunt ocelti r̄ ignoti niſi
in ſtū manifestat ſe nobis in ſuī ſeffecti
bus quoſ agūt in iſtis ſenſibilib⁹. r̄ bñ p
pter iproportionē intellect⁹ nřt: qz dū ſiū
ctus ē ſic ſenſib⁹ vel fantasmatib⁹ vt dictū
eſt ſe habet ad eos ſic oculus noctoracē
ad lucē ſolis. Intellectus enī ſiunc̄ ſen
ſib⁹ nō p̄t intelligere niſi ad queriſionem
ad fantasmatā r̄ ſine ſtinuu r̄ pte. S̄z an
geloz nō ſunt fantasmatā nec tri nece ſo
ciatiati ſubdūt: quare eos. put̄ in ſe et
ſpūl ſuā q̄dītates intelligere nō valem⁹.
Tertio ignis ē alioz illuminati⁹. dicit

De celo & elementis

autem Dio. supra i dicto ca. i q multiplices introducit proprietates ignis & ignis est circum uelat illuminatioib⁹ illuminatio⁹. sic ei habet antiquam translatio. et intelligit circumuelatis si circumpositis illuminatis ei⁹. i. a lumine causatis qz. ignis prie er se non habet illuminare sed ab exteriori sum q cōcat celesti corpori. ut dicit Ps. Hoc autem illuminatio copet angelis & spiritus ad scientias sum & superiores de his qz a deo percepit illuminant superioribus. vñ Dio. dicit xv. ca. celestis hierarchie & uniquesqz celestis centia intelligentia sibi a superiori datā inferiori cōcitat. Et posset etiam p tanto dici q superior illuminat inferiorē circumuelatis illuminatioib⁹: qz ea de qb⁹ illuminat non ita excellens & clare recipiunt ab inferiorib⁹ sic sunt in superioribus. et id superior angel⁹ virtutē quam accipit quodammodo ut ita dicā ingrossat ut ab inferiori capi possit. Et idem Dio. dicit i p dito ca. qz uniquesqz substantialia intellectualia datā sibi a superiori intelligentia puidam dūcuntur & multiplicantur ad inferiores sursū dūctrice analogia. Homo autem ab angel⁹ circumuelat illuminatioib⁹ illuminant: qz intellectus humanus p am intelligentib⁹ virtutē nudam capere non potest cum natura le sit ei intelligere p questione ad fatalitatem: vñ angel⁹ intelligentib⁹ veritatem pponunt hominib⁹ sub similitudinib⁹ sensibili. Et idem Dio. dicit. l. ca. celestis hierarchie & impossibile est nobis alius lucere dūmū radiū nisi varietate sacroꝝ velaminū circumuelatu. L. VI

Haīma variatur ad modū aeris. Nam aer in suis qualitatib⁹ habet variationem tripliciter. **D**icitur ex distantia celi: qz quanto aer est a celo remotior & terre vicinior: tanto frigidior & grossior & terrene qualitatimilior: licet aer terre vicinus ex reflexione radii aliquando incandescit. Sic quanto est a deo anima p peccatum longinquo: tanto est per maliciā frigidior & ad spūalia intelligentia grossior: et ad tlpalia p affectum terrestre. **C**ausat etiam immutatio aeris p solis approximatione vel elongatione: qz approximatio est cā caloris: qz elongatio est cā frigoris. Appropinquat autem ale sol iusticie ipsi per gratiam: qz sc̄ ipa anima appropinquat sibi p penitentiam: Iacob. liii. Appropinquante deo & appropinquabit vobis. Et tunc causatur in anima calor & feruor amoris: elongatio autem solis id est xp̄i ab anima nunquam sit nisi ex culpa ipsi. cxviii. **L**oge a peccatoribus salus. Et tunc fit in aia frig⁹ qz extinguit affectus & feruor circa spūalia. **I**n soli cū saturno frigidus sidere i frigidis signo puenerit: in aere frigus intendit. Si vero cū marte & calido planeta cōcurrerit fit in aere excessus calor. Est autem in anima quasi sol naturalis splendor & lumen p prærationis: qz si cū saturno id est corpe pigro et frigido puenerit: id est pordauerit in signo frigidiorib⁹ id est in suo carnali appetitus vel desiderio intendit & crescit in anima frigus illud: id est peccati malitia. frig⁹ enim est qualitas mortificativa: qz si sum carnē vireritis: moriemini. Ro. viii. Sed tunc sol ratiōis puenerit cū marte qz pordat rationis deliberatio sive meditatio cū bona & feruenti voluntate. Et tunc crescit desiderij feruor vel affectus amor. Ps. xxviii. **C**onculcauit cor meum intra me: et in meditatione mea exardecet ignis. **S**ed variat aer ex q̄litate venti. Nam aer in motib⁹ frigidior & cā in vallibus calidior. Et rō est sum **C**onstantinū: qz boreas venit frigidus habet orū ab eminenti cona: vñ libere expedit loca alta & mouet ibi & subtilat aer: et sic frigoris est cā. Omne enim subtile dummodo exaltatione habeat p motu infrigidat. Econtra autem in vallibus aer est quietus: quem non impellit de facili ventus frigidus. sic est calidus. **M**acrobys autem aliā cassā huius assignat dices: qz h⁹ est ex aggregatiōe radioꝝ qui multiplicantur in vallibus magis cā in montibus. immo si ad montes veniunt non ibi subsistunt: sed ad valles descendunt ubi cuī ultra procedere nequeunt ibi multiplicantur et concilantur & sic calorē maximū generantur. Unde nubes in vallib⁹ liquefcunt citius cā in montib⁹. Et huic sententiæ pordat Ps. in libro metheororum. Aer ergo motuum est vita magnorum: que vento agitata supbie abundat in frigore malicie. Aer autem quietus validum est vita tranquilla humiliū ad quam versus inquietudinis & supbie non ingreditur. Ibi etiam radix. i. celestes illuminatioes & solationes multiplicantur ex qb⁹ amoris & de uotiōis feruor plurimum augmentantur. **T**ertio aer immutat ex situ loci qz in terra vicina mari septentrionali ager frigidus est ex vapoꝝ frigido mari resoluto. vñ ibi calor est debilis. p p qd illis mare pax falsescit;

b 4

Liber primus

et ideo ponticū mare ē quasi dulce. In mari aut̄ australi est strarū ex contraria causa. Mare aut̄ septētrionale vitā peccatorū signat que mare ppter inquietudinē dicitur Septētrionale aut̄ a septem stellis frigidis arcturi que ibi h̄sunt: id est a septem virtutib⁹ capitalib⁹ que in peccatoribus dominantib⁹ est aer: id est anima frigida frigore peccati et malicie: ubi etiā deficit aqua falsa sive amara penitētē: et abūdat aqua dulcis carnalis cōcupiscentie. Ecōtra aut̄em in australi. i. in querstione penitentie de q̄ i Ps. cxv. 8. Cōverte dñe captiuitatē nostrā sicut torrens in austro. surgit vapor p̄tritionis calidus p̄ fernorē humilem p̄ lachrymaz cōpunctionē: ex quo fit aer calidus. i. anima feruēs etiam in amore. **A**īcē anima in vita ista tanto plus sentit de mundi amaritudine q̄to pl̄ habet de terrena affectione. et contra tanto plus percipit de celesti dulcedine q̄to plus ē purgata a terreno amore et magis assidua in contemplatiōe. Quis exemplū est q̄ aq̄ marina que mixta ē grosso terreo cōbusco amara est sive salsa. Sed aqua dulcis ē mixta aereo et purgata a puluere terreno. Quia si aut̄ terrei grossum et cōbuscum ē amor terrenorū qui animā reddit terrenā p̄ assemblationē. q̄r anima ut dicit Hugo de sancto victore i illius rei quā dilitgat similitudinem trāsformat. Item reddit alia grosam quo ad contemplationē spūalem: et combustam quo ad affectionē ipsaliū: ut tēpalia nimis ardēt diligat. Hoc ergo amore dum anima respurgit afflictio et mītripliū frequenter amaricat. Sed si fuerit alia aerea et spirituali amore cōiuncta et a terreni amore puluere purgata: tūc celesti et spirituali dulcedine q̄ pluries erit plena. **A**īcē alia habet et aspectus affectiones similes aspertribus signoz et domorū celi. Distinguunt enim astrologi quicq̄s planetarū aspectus. s. diuinitū: oppositū: sextilē tertiu et quartū. **C**ōiunctus aspectus est qn̄ vn⁹ planeta iradiat sup aliū in eodē signo citra quidecim graduz fm̄ Tzaelē. Et ut idem tradit fortissimus et pessim⁹: et p̄cipue qn̄ duo planetē malinoli: ut sunt saturn⁹ et mars cōiungunt in signo eiusdem cōplexiōis putata in ariete v̄l tauro. Et hic aspectus signat amicitiā et p̄cordiā maloz hominē ad inicē p̄uenientiū in aliquo facto: et hec ynitias

pessima est. q̄r sicut p̄iculosis ē si ynitias desit bonis: ita p̄iculosis ē si assit malis: p̄ut H̄eg. dicit. Alij tamē astrologi dicunt q̄ b̄ aspectus non est semp malus sicut si Jupiter et ven⁹ cōiungant in libra v̄l in gemis: et sic iste aspectus qn̄ ē inter beriūlos planetas nō ē malus: q̄r bonoz p̄cordia et cōuenientia nō ē noria sed bona. **O**ppositus aut̄ aspectus ē quādō duo planetē sūt in oppositis signis q̄ dicit pessim⁹. ppter strarietatē signoz: et p̄cipue qn̄ planetē habent strarias qualitates: puta si Aen̄ sit in ariete et saturnus in libra. Et b̄ aspectus designat inimicitiā et discordiā superboz et tyrannoz ad inicē q̄ pessima ē: q̄ causa fortissimas et pericolissimas quereras. **S**extilis aut̄ aspectus dicit qn̄ int̄ duos planetas sūt duo siḡa iregra: vt qn̄ aliquis planetā in aliquo signo ascēdente aspectus tertiu ante se et tertiu post se: et b̄ ē a tertio in undecimū: v̄bi gra. Si aliquis planeta fuerit in initio arietis aspicit illū q̄ est in capite geminoz an se: v̄l illū q̄ est in initio aquarij post se qd̄ est signū vndecimū. Et hic aspectus vocat sextilis eo q̄ teneat sextam p̄te celi. s. q̄draginta grad⁹. Et talis aspectus ē laudabilis bon⁹ et fortunatus. Est enī signū dom⁹ dilectionis fm̄ astrologos. s. ppter p̄cordiā signoz in vna q̄litate. Talis ergo ē aspectus dilectionis spūal p̄ficiēs. s. charitatis. in qua bō p̄ficiēs et ascēdens aspicit tertiu an se. s. sp̄intēm qui est tertia in trinitate persona a q̄ videlic̄ causat ip̄e amor charitatis: fm̄ illud Bo. v. Charitas et diffusa ē in cordib⁹ nr̄is p̄ sp̄intēm q̄ datus ē nobis. et tertiu post se. s. p̄ximū. Mā bō in se habet duo q̄ p̄t debet ex charitate diligere sez aliam suam et corpus suū. postea debet diligere p̄xiū suū sicut seipm̄. **A**īl⁹ aspectus q̄ dī tertius ē qn̄ duo planetas sūt in signis silib⁹. et fit a qnto signo et ix. v̄bi gra: Si planeta q̄ fuerit ī initio arietis aspicit eū q̄ fuerit in leone an se et eū q̄ in sagittario p̄ se: qd̄ est signū nouū. Et dī tertius: q̄r p̄tinet tertia pars celi. s. cx. gradus. Et b̄ aspectus ē optim⁹: q̄r est in signo p̄ fidē amicitie ut dicit Misael: q̄r ibi nō ē strarietas in q̄litab⁹ signoz p̄cipue si fuerint plane te in q̄litab⁹ p̄cordantes ut iupi et ven⁹. Hic representat aspectū charitatis iā pfecte qui dicit tertius: q̄r tria sūt q̄ debet homo

De celo & elementis

25

perfecte charitate diligere. s. dēū: seipm & p
rimū. Quartus aspectus est a quarto s/
gnor decimo. Verbi gratia: Si planeta q
fuerit in initio arietis aspicit illū qui ē in
capite tauri ante se: & eum qui est in capite
capricorni post se quod est decimuz signū.
Unde est aspectus quartus quando sit in
ter planetas tria signa integra. Et h̄ aspe
ctus dicit quartus: q̄ stinet quartā par
tem celi s. xc. grad⁹. Et hic aspectus dicit esse
mal⁹: qz in illo signo sit ire inimicitie & i
uidie et dicū astrologi s̄ez ppter contrarie
tate signoz: pura si sol fuerit in ariete et
saturnus in cancero. Possum⁹ autē dicere
q̄ bic aspectus mal⁹ representat aspectus
quattuor malarum affectionū que semper
aspectum faciūt esse malū: s̄ez inuidia ira
odiū & luxuria. Malus ē ei aspectus inui
doz. Eccl. xiiij. Nequā ē ocul⁹ luidi. i. in
uidi. Itē iracundoz: vñ de Saule irato ḥ
david dī. Reg. xvij. q̄ iā nō rect⁹ ocul⁹
respiciebat Saul David. Itē odicūt sine
inimicoz: quorū est aspectus insidiosus &
fraudulentus Eccl. xij. In ocul⁹ tuis lachry
mabitur inimic⁹: & si inuenierit tps nō sa
tiabitur sanguine. Itē luxurioz: quorū
est aspect⁹ infectus & corrupt⁹. iii. Ide. ii.
Oclōs h̄ntes plenos adulterijs. Ca. VII

Et Marte stinet plū: carcer & inimicitie
pestē. Mars colere igni & colerice cōple
xiō. vñ disponit ad audacitatem & antīcita
tem & appetitum vindicet. & iō Mars ab
antiquis dē vocabat bellor. Venus di
spōit ad luxuriā & voluptatē. Sol ad au
ritiā. vñ dicit Ptole. q̄ sub sole stinetur
spes luci: fortuna & heres. Mercur⁹ ad
furtū & mercatorū fraudes. vñ Ptole.
dicit q̄ sub mercurio stinet fortunū ne
gociatio: & furtū. Luna autē fin Ptole. &
Albumasar existēt in sedo signo p⁹ ascen
dens efficit & ostendit merote & tristiciā.
In quarto xō & quinto & octavo efficit &
designat rixam anxiitatē fugā & mutabi
litatē. Similiter h̄tū ad artes. Saturnus
disponit homines ut sint terraz cultores &
graniū pondex portatores trapeze. i. cā
psores argenti tractatores & scriptores.
Mars vero disponit ad artes & opatiōes
igneas ut furnarios & ferrarios. Venus
vero ut sint cantores musicorum amato
res: speciez confectores: artifices & vestiū
muliebriū incisores. Mercur⁹ xō dispo
nit ad sc̄ientiā & vñ calculi & cōputatiōes.
et iō d̄r fuisse dē mercator. Sol xō habi
litat bosci ad oia opa auri si fuerit in ex
altatione sua. Si xō in casu ad oia opera
eris habitat & disponit. Luna xō dispo
nit ad artes nauticas & aquáticas.

Capitulū: VIII

Harititia assimi
latur umbra ppter septē. Pto
lo q̄ umbra ē luminis speditiua:
sic & cupiditas avaritie impedit anime lu
mine gratie. Nam sicut umbra terre causat
eclypsim lune. s. q̄ terra interponit inter lu
num & solem. ita terrenoz cupiditas cau
sat eclypsim anie q̄n interponit inter eam
et dēū. Ptole. lxxij. Repleti sūt q̄ obsecurat
sūt terre domib⁹ iniquitatū. Greg. Tenebra
anie est diuitiaz cupidio. Secundo quia
umbra ē caloris repressiua vel totalis exti
ctiua: sic cupiditas sine avaritie calorez
charitatis minuit vel extinguit. Minuit q
dem q̄ tanto minus diligēt dē quāto ma
gis diligēt mūdus. Si ergo amor cupiditatis
sit inordinatus: nō tū intantū q̄ p̄fe
rat diuitiarū affectū amozi diuino. s. vt. p
pter diuitias non velit aliquid cōtra dēū
vel proximum: diminuit quidē charitatem
b 5

Harititia assimi
latur umbra ppter septē. Pto
lo q̄ umbra ē luminis speditiua:
parte anime sed etiā ex parte corporis et
complexionis quā anima ut plurimū seq
tur. Nam diversi homines sunt apti & di
spositi naturaliter ad diversas artes. Et
hoc est ppter v̄ires & dominū diuerloz
planetaz. Verbi gratia: Quātū ad virtutē
vel opera virtutum saturnus ut dicit
Ptolemeus disponit homines ad doctrinā.
Jupiter ad honestatē: Mars ad ma
gnanimitatē: Venus ad amicitia: Mercur
ius ad eloquentiā & sapientiam. vnde fin
Ptole. Mercurius dat esse studiosos: et
scientie numerorū amatores. Sol ad vir
tuosum spiritū & animā. Luna ad pudici
tiaz. similiter h̄tū ad victia Saturn⁹ ut
dicē Ptole. disponit ad pigritiam: Jupiter
ad vanam gloriā & pompam diuitiarum
et honoz & vestimentorū. vñ dicit Ptole.
q̄ sub Joue sūt honor & diuitie & optimū
indumentū. Mars ad irā. vñ fin Ptole.

Liber primus

sed nō extinguit qr tūc ē peccatū ventales
vñ Aug⁹. in li. lxxixij. questionum dicit q̄
venenū charitatis est cupiditas rerū tem-
poraliū: augmētū ei⁹ cupiditatis diminu-
tio: vñ in pfectis nulla cupiditas. Si aut̄
quaricī intantū ex crescet q̄ pferat chari-
titati: scz vt ppter diuitiarū affectuz non
vereatur facere ptra amore dei t proximiz:
sic auaricia est peccatū mortale t totaliter
charitatis amorem extinguit. i. Job. ii. Si
quis diligit mūdū: nō est charitas patrie
in eo. **T**ertio qr vmbra est sterilitatis in-
ducīna quia nihil quasi crescet vbi ē con-
tinua vmbra. Sic semina diuinorū verbo-
rum nō possunt crescere t fructus pduce-
re vbi est auaricia t dinitiaz cur a sollicita.
Marth. xiiij. Sollicitudo seculistis et
fallacia dinitiaz suffocat verbū. **Q**uar-
to quia vmbra est serpentīn amica t colu-
brom nutritiua: vñ dicit̄ coluber quasi
colens vmbram. Ita auaricia maxime est
serpentibus infernalib⁹. i. demonib⁹ acce-
pta: quia maxime p eā aias illaqueat. vñ
Ap̄ls. dicit. i. Timoth. vij. q̄ qui volunt
diuities fieri: incidunt in tentationē t in la-
queum diaboli. **Q**uarto qr vmbra ē ma-
turitatis fructū retardatina. Ita tenaci-
tas auaricie fructus penitentie t si nō oī-
no aliquando impedit tñ retardat: quia
nullum penitentie opus homies sic diffi-
cultur vel negligēter faciūt: sicut male ab-
latorū restituōes. Suggestit em̄ diabol⁹
Illi⁹ xviij. Ps. cxixij. Beat⁹ q̄ timebit t̄c.
Sexto quia vmbra ē timoris excussua:
et hoc quia tenebrosa ē. Ita simili mō sua-
rus semp timerit ne pdat qđ acquisiuit: vel
ne deficit sibi qđ habet. Et ideo nō libe-
re nec pprīe vtitur eo. Propter qđ dicit
Hiero. Quaro tam qđ habet h̄ qđ nō ha-
bet deesse fatemur. **S**eptimo qr vmbra
est somni pnoctinat: t h̄ ppter frigiditatem.
Job. xl. Sub vmbra dormit in secre-
to thalami. Ita similis auaricia inducit sō-
num. i. pfunditatē t immobilitatem pec-
cati. Badij. eiōm malorum ē cupiditas.

Capitulum:

IX

Horeole sancto

rum assimilans coronis lumina-
riū. Apparet em̄ circa solez t
lunā t stellas notabilis corona quedam
alba que grece διβαλον. Et ita quidā san-

cti notabiles scz martyres ḥgines t do-
ctores ppter cōem coronā glorie que aures
vocatur adhuc dicunt̄ habere aureolas.
Et designat aureola quoddā accidentale
premiū sine gaudiū de oībus a se factis.
qđ habent ratione victorie excellētis: qđ
quidem est aliud gaudiū ab eo q̄ de co-
unctione ad deū gaudent: qđ gaudiū di-
citur aurea: vñ Exo. xxv. Facies sup au-
ream alterā coronā aureolā. Significant
ergo aureole in hmōi coront. **O**rdo ra-
tionis ordinis: qz scz fit in eis circulus p̄
circulū. Nam sicut lapis plectus in aquā
quietā facit circulū post circulum q̄ pau-
latim evanescit. **I**tēz cū vapor quieto tē-
pore est in aere rarus nōdū stractus in
nubem alī radi⁹ solis vel lune vel stelle ca-
dat directe in centrū illius vaporis diffu-
ditur humidum circa radiū: ex h̄ fit circu-
lus post circulū. Impulsiū ei sequit̄ formā
spelletis. **O**ē antē lumē naturaliter ē ro-
tundum: t ideo ille vapor rotundat: t ita
videſ iuxta luminare cum sit ppter terraz.
Ordo ergo circuli post circulū. i. corone i
sanctis illuminatis representat ordinē au-
reole post aureā: vel vnius aureole post
alī in aliquib⁹ beatis. Sicut quidā bea-
ti in celo habēt tñ aureā que est omnib⁹
cōis. s. pfectū gaudiū qđ habēt oēs beatū
de pfecta coniunctiōe ad deū. Et vocat au-
rea siue corona. tuz qr cū quadā pugna ac-
quirit: qr regnū celorū vim patit t̄c. tum
q̄ p hoc sancti efficiunt̄ participes regie
dignitatis. Unde hāc aureā habet beata
Maria magdalena. Sed viter⁹ quidam
alij sup h̄ habent aureolā. i. quoddā acci-
dentalē gaudiū de aliqua excellenti h̄tu-
te: putat de virginitate sicut etiā bī Mar-
tha que etiā fuit virgo. Et quidā sup au-
reolā virginitatis adhuc habēt alia. s. pre-
dicationis t doctrine: sicut beat⁹ Domini-
cus q̄ fuit virgo t doctor. Et quidāz post
hunc circulū adhuc habēt alij. s. martyrij
sicut beatus Petrus martyr de ordine fra-
trū p̄dicator⁹ q̄ fuit ḥgo: doctor t martyr.
et ideo ascendit aureola triplici dotat⁹.

Sedō ratiōe tpls: qr sunt hmōi corone
tpe tpati frigori. Mā magn⁹ calor vapoře
dissipat t frigus intepatū nimis p̄densat.
Est aut̄ in mūdo intpatū frigus malicie:
et ideo nō dant ibi aureole nec in inferno
vbi intpat̄ calor gehenne: sed tñ in celo

De celo & elementis

26

vbi est refrigerij tēperamētū. **T**ertio ratione significationis: qz hic circul⁹ si circa periferiā spissatur & nigrescit v⁹ viride scit: significat humiditas i pressōes casuras. Si autē attenuat & sic deficit, aut h⁹ est equalis & tūc significat q̄etē & serenitatē aerissaut ī vna p̄ter tūc ex illis oris vēt⁹. Si vero rūpīs & lacerat ī plib⁹ locis: si gnisificat tēpestas fm Sene. **E**rgo p̄ia significatio sez humectatio p̄ pluvia doctri ne referit ad p̄dicatorēs. Secūdo. s. serenatio referit ad v̄gines: in qb⁹ serena mēs ad victoriā carnis. Sz tercia. s. vēt⁹ vel tēpestas referit ad amatores diuine passiōis. Et ī ist⁹ trib⁹ tm̄ dāt aureole ī celo. **C**a. X.

Baptismus assi milat fonti. ppter septē. **M**odo qz fons ē sui cōcatiū. Nulli enim se fons occultat s̄q paupi & dñiti se cōcat. Ita silt etiā baptism⁹ cōis est & nulli negat: nec puer, nec seni: nec paupi nec diuiti: Zach. xiiij. Erit fons patēs domini dauid in ablutione petrō. **S**ecūdo qz fons ē sordiū ablutiū: & baptismus omis abluit sordes petrō. s. original & actualis et venialis Judith. xiiij. Exhibat in vallem bethule & baptisat. i. lauabat se in fonte. **T**ertio qz fons ē loco adiacētiū sibi secundatiū. Et ita etiā sili mō baptism⁹ se suscipiētes d̄r secūdare inquit fruct⁹ gr̄e. i. v̄tutes q̄fert nō habēti: & auger habentibus. An sup illud Ps. xxiij. Super aqua refectiōis tē. dicit Hlosa. q̄ aīa peccator & ariditate sterilis secundat q̄ baptismū: Job. vj. Ceniet vt fons messis tua. **Q**uarto qz fons ē aī multiplicitatiū. Nulli quis in oītu suo sit parvus tñ. ppter indeficētē fluminū magnor̄ fluiorū est causatiū. Nulli eī est flum⁹ ita magnus quin occulē vel manifeste a fonte aliquo nascat. Ita silt baptism⁹ auger & multiplicat ī adul̄ gr̄az & v̄tutes. **H**ester. x. Fōs parvus crevit in fluminz & ī aīs plimas redundauit. **Q**uinto qz fons limpīd⁹ est rex oīm in eo existētū ostētū. Quia s. v̄s ad fundū vidēt q̄ silt in eo. Ita baptism⁹ dirigit in visionē spūalē interiorez et exteriorē. Ut eriore qdē ī q̄tū baptismus d̄r fidel sacram̄ q̄ oculos mēis idoneos facit ad visionē diuīox. Exteriore v̄o qz bapticatis p̄cedit inspicere sacram̄ eucharist̄

stie & nō alijs vt Dio. dicit: vñ baptismus fm Damas. & Dio. d̄r habere x̄tūē illumī natūā: Diere. ix. Quis dabit oculis meis fontē? **S**exto qz fons ē caloris refrigeratiū: qz baptismus ē ardoris & cōcupi sciente vel somitūs mitigatiū. Inquantū in baptismō conferit gr̄a p̄ quā adhibeb̄ re mediū ne fomes v̄l x̄cupiscētia dominet. **P**ro. xiiij. Fons vite vt declinet a ruina mortis. Buina enī mortis ē cōcupiscētia: qz fm carnē x̄ixeritis moriem̄. vt dicit Roma. viiij. **S**eptimo qz fons ē in altū ascensiūs. Nulla quanto p̄io descendit aī fontalis: tanto postea ascendit. An quia baptismalis gratia de celo venit: in cuius rei s̄gnū celi apti sunt sup xp̄z bapticatū. Luce. iiiij. Idee facti v̄s q̄ in celum ascende re bapticatos: & ideo d̄r baptism⁹ apire ī nuam celi. Job. iiiij. Fiet in eo fons aque salientis in vitam eternam. **I**tem baptismus ē figurat̄ in fluvio iordanis. **M**odo qz iordanis leprā naaman syri mūdat leprā. ī infectionē peccati. **S**ecūdo quia iordanis regionem iudeorum fidelium a regione infidelium diuidit: & similiter sacramētū baptismi distinguit religionē fidelū ī xp̄ianoz ab omnī infidelium populis Job. xxvij. Diuidit torrens a poplo peregrinanti. **T**ertio qz iordanis corā filijs se aperuit & ad terram p̄missionis siccum iter exhibuit. ī quo significat qz baptism⁹ ianuā gratie nobis aperit & ad terrā p̄missionis: idest ad vitā eternā viaz nobis facit Job. iiiij. **N**isi quis renatus fuerit ex aqua & spūscētō nō pot̄ introire in regnum dei. **Q**uarto quoqz qz iordanis ex cōta cni mūdissime carnis xp̄i sanctificari meruit: vñ eo mediante xp̄s vim regeneratiūm conutulit aquis. Et ipm̄ sacram̄ humane salutis: idest baptismū in aqua fieri instituit. Eph. v. Mundans lauacro aī **Q**uiro qz ī iordanē Jobānes baptista celos aptos vidit. vocē dei pris audiuit. filiū ī carne lauit. sp̄m̄scētū ī colubē specie sup ipm̄ descedere vidit. ī qb⁹ significat qz baptism⁹ ianuā celi apit: & ad sancte trinitatē noticiā & visionē aptā ī q̄slit vita eterna felicis introducit. **C**a. XI.

Beatitudies que
enumerantur in sermone dñi ī mō

Liber primus

te: Matth. v. Possunt assimilari ventis. Nā primo vētus ē nauigantū deductiu⁹ et pinotius. fortissime enī in mari currunt si bono ⁊ forti vento nauicula impellatur. Hoc autē prie cōpetit prime beatitudini que est paupas sp̄s. Nā pauperes spiritu sunt q̄ per mare hui⁹ seculi ad portum ⁊ quiete regni celestis expedite ⁊ sine impedimento pueniunt. Ab̄ domin⁹ dicit: Beati paupes spiritu qm̄ ipso⁹ est regnū celorum. Ab̄ nota q̄ in mari huī seculi tria impedimenta occurruunt que nauem anime frequenter submergunt. Unum impedimentum est ex vndis sive fluctibus tumultuantib⁹ ⁊ illud designat elatiōes ⁊ tu mores honor⁹ mūdanor⁹. Hoc autē impedit tollit paupras sp̄s. Nā sic dicit Hlosa: Pauperes spiritu sunt humiles dēū timentes. ⁊ tales pfecto nō ambūt sed fugiunt honores. vnde vnda tumescētis superbie minime hos inuoluit. Secundū impedimentū est ex scopulis occurrētib⁹ in quos quandoq; nauis impingit. Et isti scopuli sunt cure seculi ⁊ cupiditates diuinatarū a quibus etiam liberat paupras sp̄s. Unde dicit alia Hlosa: q̄ paupes spiritu sunt qui nihil habēt ⁊ omnia possidēt: quoq; sez gloria ē nihil in terra possidere ⁊ sine sollicitudine viuere. Tertium impedimentum est ex syrtibus absorbentib⁹. Sunt enī in mari syrtes. i. loca sabulosa ⁊ tercile aquosa. profundū nimis. Hec autē p funditas aquarū est voluptas illecebrarū carnis: a quo etiā impedimento pauperas spiritū liberat. vnde dicit Hlosa super Lucam. q̄ paupes spiritu sunt q̄ non querunt illecebraria. Talibus ergo paupib⁹ pmittitur regnū celorum: in quo sez assequuntur et excellētia honoř⁹ ⁊ voluptrati sp̄ rituali delectationū: de q̄ in Ps. xxxv. Tercē voluptas tue potabili eos. Se cundo ventus ē ardoris ⁊ estus refrigera tius: sicut pater de aura ⁊ de vento frigido aquilonari. Et huic assimilat secunda beatitudo q̄ est mititas cui⁹ est refrenare passiones irascibiles. ⁊ precipue ardorem ire ⁊ furorem. Et de hac dicit domin⁹: Bea timites quoniam ipsi possidebūt terram. Mititas ⁊ mansuetudo idem sunt realiter tamē posset dici ⁊ differant: quia man suetudo dicitur quātū ad effectū. vñ Las siodo. dicit super Ps. q̄ mansueti dicuntur

tur quasi manu assueta. hoc ē tolerātes iurias. Sed mititas dicis quantū ad affectum: vnde ille dicit mitis quē nō afficit rācor⁹ ⁊ ira. Tales sunt beati qm̄ possidebūt terrā. Et in hoc qd̄ dicit possidebūt: nota securitas. in b̄ vero q̄ dicit terrā: nota securitas. Vnde fin Aug⁹: possessio terre significat affectū bonū ante quiescētis p desideriū in stabilitate hereditatis eterne q̄ p terrā significat. Tertio ven⁹ ē imbrum ⁊ aquarū causatiū sicut patet de vēto australi: qui cū sit calidus ⁊ humidus aerē condensat ⁊ turbulentia generat: vñ dicitur austēr ab hauriendo aquas. Huic assimilat tertia beatitudo sez luctus in quo imber lachrymarū effundit. Et de hac domin⁹ dicit: Beati q̄ lugent. sez peccata sua vel etiā aliena. Chrys. Beatus q̄ pecata sua luget: beatior q̄ luget aliena. q̄ ei aliena luget certū est q̄ sua nō habet que lugeat. Sequitū p̄mū: qm̄ ipsi p̄solabuntur: ⁊ hoc quadruplici⁹. Primo de peccatorū remissiō Esaie. xiiij. Conuersus est furor tuus ⁊ p̄solans est me. Secundo de penitentiā euasione. Apoca. xxij. Absterget de omnē lachrymā ab oculis sacerdoti⁹. ⁊ iaz nō erit neq; luctus neq; dolor. Tertio de gratia et glorie adeptione. Esa. lxvij. Haudere gaudio vniuersi q̄ lugebat sup eā. Quar de vltō malo: Ps. lxiij. Letabilis iustus cū viderit vindictā. Quarto ventus est ignis accensius. vñ fabri habent conflatozis p̄ flatum sive ventū ignem accendit. Hoc autē competit quarte beatitudini que ē cluries iusticie. Nec enim cluries nihil aliud ē q̄ succensū ⁊ ardēs desideriū iusticie. Nam esurire est cū desiderio velle. vñ esurire debet iusticia: vt intelligamus nos semp indigere. Et ideo de hac dicit dñs: Beati q̄ esurient ⁊ sitiunt iusticiā qm̄ ipsi saturabunt. Et dicit q̄ esurunt iusticiā n̄ pecunia: Ps. cxliij. Diuites, eguerūt ⁊ esurierūt. Itē dicit iusticiā non sapientia: qz de sapientib⁹ seculi ⁊ cirosis dicit: Ps. cvj. Esuriētes ⁊ sitiētes aīa eōtū in ipsis defecit. Item dicit iusticiam non potentiam. Proverbio. xxvij. Leo rugiens ⁊ visus cluriens princeps impius super populum pauperem. Item dicit iusticiam non lasciviam: Luce. xv. Quant mercennarij in domo patris mei abundat panibus: ego autē hic fame pereo. Se

De celo et elementis

27

quis premiū: qm̄ ipsi saturabunt̄ sez cū vi
derint vindictā. *Esa.* xl. Egregieſ t vide-
būt cadauera coꝝ qui p̄uaricati sūt ī me.
Postea ſeqꝝ. t erūt vſq; ad ſacietatē viſi-
onis oſs carniſ. Itē ſaciabunt̄ cū apparu-
erit gloria dñi. *Pſs.* xvii. Satiabor cū ap-
paruerit gloria tua. *Quinto vētuſ* eſt
ſeminiū p̄dictiuſ nutritiuſ t augmen-
tatiuſ. ſicut patet de vēto australi q̄ ca-
lorē cauſat: pluviā t rore administrat: po-
ros terre aperit: gramina t ſemina p̄du-
cit: nutrit et auget. Et b̄ cōpetit quīte bea-
titudinē: ſez miſcōde. que ſemīa elemosyna-
rum de quib⁹ *Apſs* loquit̄. *iij. Corin.* ix.
dices: Qui parce ſeminat parce t metet.
producit exhibendo: nutrit cōpatiēdo: au-
get cōtinuando. De his ſeminiū fructus
eternus colligif dicente *Apſo*: Qui ſemi-
nat in benedictiō de benedictiō metet vi-
tam eternā. Hic eſt igitur miſcōde ventus
qui calorē amoris pluviāz t rōrem gratia
acquirit. poros terre. l. viſcera terreni ho-
minis aperit t ſemina elemosynarū p̄du-
cit. De hac igiſ miſcōde dicit dñs: Beati
miſericordes qm̄ ipsi miſericordiā confe-
quent̄. *Aug.* vii. Miſericordiā eſt quedā alie-
ne miſere cōpaffio. *Hilarius*: Miſericor-
des ſūt qui in quib⁹ libet ſubueniūt miſe-
ris: quoꝝ beniſolo affectu ad oēs tantuz
delectatur deus: vt eis miſericordiā ſuas
pſtitur ſit. Et nota q̄ miſcōde initiaſ re-
ſpectu ſue. p̄prie. *Eccī.* xxv. Miſerere
anime tue placēs d̄eo. augmētaſ respectu
necessitat̄ alienē. *Job.* xxxi. Si comedit bu-
cellā mēa ſolus. ſummat respectu inutrie-
llate quando homo orat. p̄ ſpeſeſtibus.
Sexto vētuſ ē aeris ſerenuſ ſic patet
de ventu boreali: qui cū ſit frigidus t ſice
est aeris depuratiuſ: pluviāz t imbrui-
fugatiuſ: t ſerenitatis induciuſ. Doc-
igitur cōpetit ſexte beatitudini q̄ eſt mūdi-
cia cordis in qua ē cōſcientia tranq̄illitas
et ſerenitas. De hac dicit dñs: Beati mū-
do corde qm̄ ip̄i dñi videbūt. Dicunt̄ aut̄
mūdo corde illi q̄ ſit mūdi a vitj q̄s non
arguit cōſientia p̄cōꝝ: q̄ dicunt̄ beati qm̄
ip̄i t nō alijs dēu vid ebūt in p̄ſtit p̄ contē-
plationē: i futuro p̄ fruitiōnē. *Aug.* v. De
quē nō niſi mūdi cernere poſſūt. Idē: De
us q̄ clari q̄ felices q̄ beati oculi q̄ te cō-
tēplant̄. *Berū.* Delectabilis ē ad vidēdū
ſuauis ad habendū; dulcis ad p̄ſruendū;

Septimo vētuſ eſt corporū cōſcrutatiuſ
et augmētatiuſ ſicut patet de ventiſ bo-
realibus q̄ corpora cōſeruant̄: ex eo q̄ ae-
rem p̄ſtilēti ſanāt t digestiū adiuuat
et retētatiuſ p̄ſtāt. *Itē* augmētāt vīm
regeneratiuſ: vñ *Ariſto*. dicit q̄ ſub b̄ vē-
to generant̄ masculi. Et iō iacob ſub hoc
vento dicit poſuſſe virgas varias aī ocu-
los ouī ſt generareſ. l. ſub aq̄lone. Hoc
aut̄ cōpetit ſeptime beatitudini. l. paci: per
quā p̄ſtilēti guerrax remouent̄: v̄tutes
confortant̄: t bona tā ſpūalia q̄ tp̄alia au-
gmetant̄. Nam in pace interiori cōſcience
cōſeruant̄ t augent̄ bona ſpūalia. In pa-
ce. vero tp̄ali cōſeruant̄ t augent̄ bona tē-
poralia: q̄ ſicut dicit *Hiero*. *Lōcordia* mi-
num reſ grecēt: maxime vero discordia
diſlabunt̄. De hac ergo dicit dñs: *Matth.*
v. Beati pacifici qm̄ filij dei vocabūtūr.
Et dicunt̄ pacifici pacē habētes ad ſe-
ipſos. *iij. Cori.* xiiij. Pacē habete t de° pa-
cis t dilectiōniſ erit vobis. Itē dicunt̄
pacifici pacē faciētes inter p̄ximos. vnde
Berū. nō dīc beati pacidici ſz pacifici: q̄
non tñ p̄z ē dicenda ſz faciēda. Et ſeqꝝ
premiū qm̄ filij dei vocabunt̄: tū q̄ ip̄e ē
de° pacis: tū q̄ el° pprium ē recōciliare.
Itē q̄ ip̄e fecit nobis pacē. *Pa.* XII

Bonitas et ma-
b licia humane vite multū pue-
nit ex exercitioſ ocio pſone. Eſt
enī humana vita velut terra que quanto
plus foditur t vertiſ tanto inſita ei vīt̄
cū ſingulis partib⁹ ampli p̄mifceſ t ſem-
per aptior reddit̄ vt ex ea fructus multi-
plex generet. Si dō nimis ſtat ocoſia
ad p̄ductionē fructū reddit̄ min⁹ apta.
Sic etiā vita homiſ quāto bonis labo-
riſ amplius exerceetur tanto fructus glo-
riosior finaliter ex ea colligit̄. *Sapiē.* iij.
Bonoū ſlaboū gloriouſ ē fruct̄. vnde
confutatur. *Prouer.* xxiiij. Diligenſ exer-
ce agrū tuū ſc̄. Sed econnoſo cū vita hu-
mana ſine labore operis t penitēti cultu-
ra pigreſcit: non fructus vtileſ ſz noxias
herbas gignit. cū ſim illd. *Prouer.* xxiiij.
Per agrū pigri boniſ transluſ: t vineaz
viri ſtulti: t ecce totū repleuerunt vrtice.
Ager homiſ pigri ē vita hoſi ocoſi quā
replēt vrtice. l. vicioꝝ incēdia. *Eccī.* xxxiiij.
Multā ei maliciā docuit ocoſitas. *Itē*

Liber primus

bonitas et malitia humane vite variatur ad modum aquae. varias enim aqua in bonitate et malitia sunt. Aquicena et sunt regule sumpte a multis. **P**rima a motu: quod curretes aqua sunt meliores stantibus. Itē curretes ad orientem sunt meliores currentibus ad septentrionem. Currentes vero ad meridiem peiores currentibus ad occidentem. Similitudine inter homines currentes per velocitatem et continuatatem sunt operandi vel per viam mandatorum dei remunerant tantum boni. Matth. xx. Tocca operarios et reddite illis mercedem. Ociisi vero stantes obiurgantur tantum malii. Ibidem: Quid hic statim tota die ociisi? Vnde currentes sunt feruenter amates. Apol. 1. Cor. 1. v. Sic currere ut comprehendatis. Et quasi stantes sunt quod motu amores carent. Et hoc stare cadere est. Apol. 1. Cor. 1. ix. Qui se existimat stare videat ne cadat. Sed quod currunt ad orientem. id. ad ipm de q. Zach. vi. Ecce vir: omnes nomine eius isti sunt boni. Qui vero ad septentrionem. id. ad statu peccati ubi abundat frigus malicie. Usque significatur ipsum per septentrionem. id. per vsum sine per arctum quod continet septem stellas gelidas id. septem capitalia viae quibus in anisa extinguitur calor charitatis: isti in qua sunt male aquae. id. male dispositi. Itē isti qui currunt ad meridiem ubi sunt feruoz solis. id. ad fauoz mundane consolatiōis. id. ut velint in hoc mundo suas consolationes habere peiores sunt currentibus ad occidentem. id. ad casum aduersitatis. vñ Abraha dixit diniti epuloni: Lu. xvii. Recordare quia receperisti bona in vita tua. Ecce iste currit ad meridiem. Et lagurus similiter mala: id iste ad occidentem. Sequitur: Hunc vero hic consolatur: in hoc claris. Melius est ergo hic ire ad dominum luctus. Et ad dominum conuiuij: ut dicit Eccl. vii. **S**ecunda regula sumis a quiete aquae. Nam stantibus aquaz sunt gradus. In primo enim et maiori gradu malicie sunt aqua statutes que habent viscosam pelle in superficie: secundum paludales: tertio lacualest: quarto puteales: quinto fontales. Intelligunt ergo per puteales quae sunt profunde peccata cordis. per fontales quod extra pdeunt peccata oris. per lacualest que se latius et patent extendunt peccata opis. per paludales autem que fumositates generant et sunt causa corruptionis principia exēpla p̄cipue platorum. Sed per aquas viscosam pelle habentes inherentiaz

consuetudinis praeve intellige quod est vis tenaciter inherens. Omnes ergo beaque sunt male licet plus et minus ut patet per se. **T**ertia regula sumis a fundo aquae. Namque habet fundū lutosus sine corruptione sunt bona: que arenosū sunt minus bone: quod plumbus sunt male. Fundū aquae est cor quod est fundatum in vita. Et si est lutosus. id. inā corruptio p̄petua: tunc nō faceret aqua bona. id. bona vitaz. Et si sit lutosus. id. hinc ut sit. hoc consideret et cognoscat se esse ut vas luteum et fragile: sic dicit Apol. 1. Cor. 1. iii. Habet in thesauris isti in vasibus fictilibus. tunc quod tale luteum sine fundū est sine corruptione p̄petua: facit bonā aquam. id. inducit ad bonā vitam. Sed si sit fundū arenosus. id. cor mundum: sed tamē aliquātulus graue. id. tardus et tepidus ad spiritualia opera: est aqua. id. vita minus laudabilis. Sed si sit plumbeum. id. iniquitate grauatus: quod iniquitas grauatus ad modis plumbi. Es. xxviii. Grauabit eum iniquitas sua. tunc est aqua. id. vita mala. **Q**uarta regula sumis a vita minerali per quam transeunt. Nam quod per aurum transire sunt minus nocent quod que per ferrum: licet cōfortant interiora: sed quod per cuprum sunt pessime et minus valide. Per transitū auri accipitur cupiditas anarozum que est mala. Per transitū ferri truculentia tyrannorum que est peior. per transitū autem cupri impuritas hereticorum que est pessima. plus enim nocuerunt ecclesiis hereticis animas corripentes: quod tyranni corpora p̄detes. **Q**uinta regula sumis a grauitate et levitate. nam aqua leuiores sunt meliores: vñ aqua cocta leuior et penetrabilior est quod cruda. Non enim verum est dictum quod aqua ruddum. id. et aqua coquita subtile euaporet et grossum remaneat: et ideo sit grossior quod cruda. Et solum mixtus et cōpositū inspissat decoctione: simplex autem sit rari: quod per calidū quod habet cōgregare homogenea separant p̄tes aquae a terrestribus quod prius omnes mixte erant. Alia etiam causa est: quod aqua cum coquitis subtiliatur et ideo p̄tes terrestres magis penetrant per ipsum et descendendo resident in fundo. Unum oportet quod aqua cocta malior facit residentiam quod non cocta ergo melior est aqua leuis quod grauis et cocta quod cruda. Et sic etiam mēs tunc est bona quoniam est ab onere peccati leuigata et a terrestri amore separata. Sed tunc econtrario mala quoniam est peccata.

De celo & elementis

28

to grauata & terrestritate in terreno amo-
re respersa. Sed tūc est mēs pfecta: qñ est
igne diuīne amoris decocta vñ igne tribu-
lationis purgata & pbata: qz patiēta op?
pfectū bz. s̄z si sit cruda igne amor? nō ca-
lefacta nec igne alien? adversitatē purga-
ta: tūc nec laudabil? ē nec sana. La. III

Charitas assimila

Detur soli, ppter ser. Primo quia
sol est virtut? vnitivit? planetas
enī vnit & cōciliat in effectibus suis. Con-
ciliat etiā cōtraria elemēta inuicē: sic etiā
charitatis effectus est ynire spūaliter: vñ
Apls vocat eā vinculū pfectio[n]is. s. pfe-
cte vnit & ligat aīam deo: et corda fidelū
inuicē in deo. Propter qd de p̄mis fideli-
bus ecclie in quib? charitas abūdabat
dicte: Act. iij. q multitudinis credentiū
erat cor vñ & ania vna. Ps. cii. Orus
ek sol & congregati sunt. s. fideles in vñ.
Secundo q sol ē virtutis viuificatue qz ni-
hil vniit vbi sol nō attingit. Usi planete p
absētia solis vident in hyeme mortuer: ap-
proximante sole in vere iterū sunt viue.
Ita charitatis dilectio de morte transfert
ad vitā: fin illud. j. Job. iij. Nos scim? q
trāslati sum? de morte ad vitā: qm? dilig-
iūs frēs. Eccl. ix. Perfruere vita cū vxo
re qd diligis cūctis diebus vite instabili-
tatis tue q dāt sūt tibi sub sole. Quasi ei
vir est spūs & q̄s vxor caro. Tunc ei spūs
cū vxore sua vita pfruit q̄s siml cū ipa car-
ne charitatis opib? exercet: t ipox dulce-
dine quasi fructib? qbusdā reficit: t b cū-
ctis diebus vite pntis q̄ est instabilis. qz
nūq̄ homo in eodē statu pmanet: t sub lo-
le. i. sub charitar? feruore. **T**ertio q sol
est virtutis eleuatue sūe attractiue: qz vi-
coloris vapores a terra & mari deducit: t
educto sursum attrahit & cōdensat in nu-
bes: t sic cōdensatos in nubes gran-
dines vel aq̄s resoluit. Ita charitas cor-
da calefaciēs vapores affectionū vel oro-
nū vñ cōpūctionū ab eis educti & sursum ad
deū attrahit & tandem in lachrymas resol-
uit. **Q**uarto q sol ē virtutis pfectiue: qz
calor elementaris incipit agere generati-
nē corporoz: solar? aut calor pfectit & pductit
ad debitu cōplementū vt dicit Alexander
Ita vita spūale timor inchoat: s̄z charita-
tis amor puebit & psumat: vñ. j. Job. iij.

Perfecta charitas foris mittit timorem.

Vquito qz sol ē virtutis formatiue: qz s. p
el? elongationē & approximationē facies
boīm & corporaliū disponunt: vt dicit Isid.
sicut p̄z in ethiopib? & alijs p̄z regi
onib?. Ita charitas forma est oīm virtutū
sic dicit Amb. Et hoc apparet qdruplicis.

Prolio qz mouet oēs virtutes ad opa p q
pfectiūs virtutes & merentur angeli. Se-
cundo qz oēs virtutes mouenf ad finem
charitatis. s. ad bonū. Charitas cī habet
bonū p fine tantum. Tertio qz charitas
augmetat virtutū delectationē & tollit fa-
stidium & alleniat onera. ppter ipsius bo-
ni desiderium. Quarto qz cōplet aīam et
pfectit: nō quidem in esse nature sed gratui-
to. **S**erto qz sol ē virtutis immutatiue.
Immutat ei sp̄os dies: quia fin diuersaz
solis dispositionē immutatiue recipit di-
es. Nam primo rubet in mane: lucet i ter-
tia: feruet in meridiē: pallet in vespe. Un-
de & quatuor equos fingiē in fabulis ba-
buisse. primus erith? .i. rubens. secundus
atherice? .i. splendens. tertius lampas .i.
ardens. quart? philoge? .i. amās terram.
Ita charitas quosdam facit rubentes in
martyrii passione: quosdā lucētes i doctri-
ne instruciōe: quosdā feruentes in dei
affectione: quosdā pallētes in carnis ma-
ceratione. **A**ttē charitas assimilat igni q
ad quattuor. **P**rimo quo ad formalitatem
quia vt dictū est supra ca. v. Ignis inf ce-
tera elemēta ē maxime formalis. Multum
enī habet de forma: parū de materia. Sic
amor charitatis q̄s replet facit habere mo-
dictū de affectu materialiū sūe tēporaliū
rerū & plurimiū de appetitu formaliū id est
spūaliū bonoz: vt iā nō carnalia carnalr: s̄z
spūalia spūaliū diligat. Distinguit ei Bern-
hard? q̄tuo modos diligendi. s. diligere
carnē carnaliter: spūm carnaliter: carnem
spūaliter & spūm spiritualiter. **S**ecundo q
ad mobilitatē: quia ignis semp ē i motu.
Sic & amor charitatis eos in quib? ē sem-
per facit esse in motu boni operis. Unde
Gregor? dicit q̄ nunq̄ ē amor dei ocio?:
operatur enim magna si est. si aut̄ operari
desinit: iam amor nō est. **T**ertio quo ad
virtuositatē. Nam ignis habet virtutem
inclinatiū alta et eleuandi infima: con-
greganti sparsa. Sic amor fin Dionysiu-
m habet vim inclinatiū: quis inclinat

Liber primus

superiora inferiorib⁹. Itē habet virtutē ele-
uatiā qz eleuat inferiora superiorib⁹. t co-
adunatiā:qz codunat equalia equalib⁹.

Quarto q ad p̄prietatē:haber ei ignis
multiplicē,p̄prietatē vt ponit bear⁹ Diony-
ny.vl.ca.celestis hierarchie,quaz aliquid
copetunt charitati:videlicet qz ē sui cōica-
tiūs. Nam sicut dicit ibi ignis omib⁹ si-
bi quoquād approximātibus nō sīm lo-
cū tantū:sed sīm cōgruentia materie vni-
uocē cōicati⁹ est. Et ppter hoc licet ignis
in sphera sua tangat orbē lune:nō tñ impō-
mit in tpm sī eoz nō sit materia vna. Sic
charitas facit bona eē cōia t maxime in
proximos t domesticos:qz sī qz suor⁹ t ma-
xime domesticox curā nō habēs fidē ne-
gauerit est infideli deterior vt dicit Apls
i.Timoth.v.Teneat etiā hō ex necessitate
charitatis subuenire non omnibus indi-
gentibus:qz hoc eset impossibile vnicui-
qz sed tenet subuenire sibi approximātib⁹
l.de proximo occurrētib⁹. Et nō solū chari-
tas cogit hominē cōlcare bona sua p sub-
uentionem sed etiā seipm in obsequiū vel
saltē p cōpationē:sī illud.ij.Cori.xii.
Libenter impendar t superimpēdar.ego
ipse rē. Itē ignis est maxime acti⁹ vñ in-
ter elementa appropiat ei esse acti⁹.l.p
pter calidum cui⁹ ignis est principiū vt di-
cit Pbs.ij.Metaphy. Unde calidū p̄tio
et per se competit igni.solum autē calidū
est simpliciter acti⁹ inter qualitates ele-
mentares:qz humiduz t siccū sunt qualita-
tes passiue.frigidū autē nō est simpliciter
acti⁹ vel moti⁹: sed mouet p̄uādo mo-
tū.vñ etiā mouet ad centrū vbi fit cōgre-
gatio t imobilitatis t nō diffusio. Unde
bz alia elementa aliq mō sint actiua.ignis
enī ē magis p̄ncipali acti⁹. Et sic ē chari-
tas respectu virtutū. **A**nī omnis virtut⁹ actio
pfecta quodāmō attribuit charitati t ipa-
dicetur esse forma oīm virtutum. Et ppter
ea apls dicit Sala.v.q fides p charitatē
operat. **M**ā qz p charitatē ordinatur act⁹
fidei t etiā cuiuslibet alteri⁹ virtut⁹ ad ul-
timū finē:ideo ipsa dat formā actib⁹ oīm
virtut⁹. Unde nulla dñs sine ea pfecto-
rie vel meritorie opatur. Et ideo Grego.
dicit q nihil habet viriditatis ramus bo-
ni operis nisi māserit in radice charitati.

Item ignis vt dicit Diony.adest iūsi-
biliter oīb⁹.l.mixtis.lz nō actu sī virtute t

ideo inuisibiliter. **A**ñ videm⁹ q ex omni-
fere corpe ignis p collisionē excutit. Et p
pterea Diony.dicit q est pfectus oīb⁹ in-
uisibiliter. Et posset hoc generaliū intelligi
non tñ de corpib⁹ mixtis:lz etiā aliquo
modo de singulis ac oībus corporib⁹ inui-
sibiliter. Possit enī dici qz ignis sit pmo
quidē in corpib⁹ superiorib⁹.l. celestibus
per p̄ncipiū sīt: quia cū omnis alteratio
reducat in celū sicut in pmo alterās nō
alterat⁹ neqz d̄positū p qualitates alte-
rabiles:oporet in celo esse p̄ncipiū oīm
q̄litatū actinaz t passiuaz:sicut Mars p̄n-
cipiū ē calidi t siccū int̄p̄tati t sol tr̄p̄tati.vl
etiā vlt̄r̄t in aliquā stellarū fixaz t simi-
liter in alijs. **E**st etiā ignis in corporib⁹
inferiorib⁹ p mixtione:t est in mixtis nō
actu sī virtute vt dicit Pbs in libro de ge-
neratiōne t corruptiōne.in se autē est actu. **S**ic
etiā p charitatē hō omib⁹ adest.l.p affec-
tiōne. **M**ā cū teneat oēs diligere:t ania
verius sit vbi amat qz vbi animat vt dicit
Aug. Quis p cognitionē cognitum ē in
cognoscēt: sed p amorez econtrario est
amans in amato.oporet quod p ipsaz di-
lectionē oībus quodāmō quos diligit p
sens sit:vñ Apls dicebat:Et si corpe ab-
sens:spiritu tū sum pfectus.ad Colos.ij.

Ite ignis nūc est occultus nūc manife-
stus.vñ t Diony.dicit: Cum neglect⁹ est.
i.sub cineribus occultat⁹ videt qz nō eē:
sed remotis cinerb⁹ subito eluet qz p̄-
uocatus naturaliter ad quandā vindictā
sue despiciōis. Sic licet charitas ex occu-
patiōibus exteriorib⁹ seu necessitatibus
qzqz videatur tepeſcere tñ subito t cito re-
accendit t ex indignatiōne torporis primi
amplius inflāmat⁹. Pbs.xi. **M**unqz qui
dormit nō adjicet vt resurgat: qz Mach.
j.Befulgit sol qz p̄tis erat in nubilo:t ac-
census ē ignis magnus. Unde amor dñi
nus aliqz facit latere ad cōcēplandū:aliv
quādo apparere ad agendū. **I**tez ignis
sine sui diminutione est sui distributi⁹ et
diuisiuīs: vnde ad ignem vni⁹ candele in
numerabiles possūt accēdi. Sic amor cha-
ritatis nō minuit: sed augetur et eo qz ad
plures diuidat. **I**tez adhuc habet ignis
plures alias p̄titiōes qz charitati p̄ueniūt:
quia ex se ē lucidus:calidus:leuis t subti-
lis.qz charitas facit nos lucidos in p̄discere
tiōe agēdoꝝ:calidos i beniuolētia.p̄xloꝝ:

De celo et elemētis

29

leues & mobiles in obediētia mādatorūz
subtileſ ſine tenueſ in cōceptu terrenoruſ
vñ in abſtinētia ciborū. **I**te charitas alli-
milat calorū. **P**rimo qđe qz calor est ge-
neratiōis oīn pincipaliſ effectu: iſi pa-
tet de calore celeſti. Et ſic charitas eſt qua
vltutuſ oīm opa generat & ad pfectuſ ſine
pducunt. **S**econdo qz calor eſt inferioruſ
ad ſupiora reductuſ: qz diſſoluit freſtria
& aquoſa: & aquoſa iſi aereaz: & aereaz lignea:
& ſic inferiora p media reduct ad ſupima.
Sic charitas facit incipitē pſſiſtē & p-
ſiſtē: & mediāt etiā p primo reduct nos
in deū. **T**ertio qz eſt duroꝝ remollitiꝝ:
ſicut p̄t in metallis qz diſſoluit et liqfacit
etiā niueſ & grādiſ glacieſc̄: & ſic cha-
ritas dura corda dū ap̄phēdit ad pletateſ
emollit. **Q**uarto qz eſt liquidozuſ indu-
ratiuſ: ſicut patet de ouis in igne poſit:
in quib⁹ ſubtiliorib⁹ p̄tib⁹ reſolutiſ rema-
netib⁹ terreſtrib⁹ res dureſcit et ſimile fa-
cit calor ſolaris. Sic charitas dei molliat
guntaria corda conſolidat & corbozat.
Quinto qz eſt grossoz & denſoz ſubtilia-
tuſ. Mā rem in quā agit diſſoluit: & ſue
actioi idonea facit. vñ cū rē ad ſimpliſtia-
tem ducere laborat eā ſubtiliat: vt patet iſi
glacie: qz dū diſſoluit ſubtiliaſ. Sic char-
itas dimittes grossiores metalli ſubtiliaſ dū
eos facit oīa dare in elemoſynas. **S**exto
qz eſt metalloꝝ depuratiꝝ: & totiſ eorū ru-
biginis plūptiuſ: & ſic charitatē ſeruor om-
niſ peti rubigine ab aīa tollit. **D**eſtimo
qz eſt grauiſ alieuiatuſ: qz dū hūditatez
qz grauitatis eſt cā in reb⁹ cōſumit: pōdus
rei diminuit. **C**alidū eniſ facit humidū euā
porare: qz vapor depurat eſt in ſubſtatiā
aereā veſſeuē mirat: rem leuiorē reddit.
Corpoſa at aīaliū dicunt eſſe leuiora poſt
prādiū ppter caloris cōforationē et ſpiri-
tuū generationē qb⁹ corpus leuiat. & mor-
tua corpoſa ſunt grauiora viuīs. Sic amor
charitatis oīa leuiat reddit. vñ Aug⁹. dicit
in libro de verbiſ dñi qz omnia ſeua & ima-
nia tolerabiliā & ppe nulla efficit amoꝝ.
Orauio qz ſimiliū ſgregatiuſ: & diſſi-
miliū ſgregatiuſ. **A**n si anꝝ plūbuſ: fer-
ru et lapides fiat vna maſſa & p̄ſcianſ in
forē ignē: calor vnuqđqđ colligit cū ſuo ſi-
mili: vt anꝝ cū auro: & ſic de ſinguliſ: ſi-
guſ omnia ſimili congrefaret. Sic chari-
tatis amoꝝ eſt à iugos iuice ynt & eos ab

inquis distinguit. **T**ie charitas assimilatur argille ppter tria. **P**rimo qz ex argilla vasa fabricans. **M**a argilla est terra glutinosa t nemorosa ad varia opa figurorum aptar: t est ab argis sic vocata: apud qz p mo ex tali materia vasa sunt facta fictilia. **S**ic p charitatem efficit cor hois vas diu nū. i. dei pteiuū: qz q manet in charitate deo mæt t de in eo re. j. Job. iiiij. **S**ecundō qz ex argilla formant lapides t lateres generant. **M**a talis terra vt dicit Iust. per actionem caloris liqdiores ptes cōsumetis t terrestriores cōsolidatīs facile in lateres cōmutat. **S**epe etiam terra frigiditate humili t dē mutat in lapide. **M**a sicut dicunt. iiiiij. **M**etheo. Anctuoū tali transmutatioē ī valde aptū. vñ vntuosoū est mediū inter viscosuz et euaporatiū. **M**a grā eua poratiū habet a calore coagulari: grā x̄o viscosi nō pōt ex toto educi: sed b̄ ampli cōprimi et cōsolidari t sic in lapide transmutari. **S**ic p charitatem efficiunt homies vt lateres solidi et vt lapides viui apti. scollocari ī edificio supne hierlin. vñ dicunt. j. Petri. ii. **I**psi fācē lapides viui supeditamē ī domos spuāles. **T**ertio qz cū argilla fluxū sāguinis refrenat. **M**a argilla frigiditate sua est sāguinis cōstrictiua vt ait Lōstātin: vñ si cū forti aceto fuerit disperata t temporibz t frōti apposita. p̄bet de naribz sanguinei fluere. **S**ic acerum cōpunctiōis cū argilla dilectionis cobitet fluxū decessat. **C**apitulū XIII.

Aro in mundo

Cvidet ut in plurib^s spiritui sua
lerez esse fortior eo: s in celo ecō
uerso totalit^s spus dominabitis ipsi carnis: et
caro erit p oia spiritui subiecta. Ademus
enī q̄libet planeta celestis fortior est in p
pria q̄z in aliena domo existit: et fortis eē in
de imp̄mit et agit. Dom^m enī planetarū di-
cunt signa celi i quib^s quilibet planeta di-
citur habere domū suā. Hā dom^m saturni
vt dicit Albuanas p̄ma et p̄pria est capri-
cornus et similiꝝ aquari^m. dominus iouis pi-
scis et sagittari^m. dom^m martis aries et scor-
pio. dom^m veneris libra et taur^m. dom^m mer-
curii virgo et gemini. dom^m solelio. lune
cancer. Et patet q̄ sol in leone q̄ est dominus
eius. p̄pria fortior est q̄z in alto signo. et si-
mille est de alijs. Sic quia in mundo isto est

Liber primus

ipsa caro naturaliter velut in domo apria
spūs tanq̄ in aliena: frequenter contingit q̄
caro preualet et dominat spiritum. In celo
q̄ vbi econuerso erit spūs ut in apria do-
mo et quasi in aliena patria erit quodāmo-
do ipa caro: ideo erit spiritui tanq̄ poten-
tior totaliter subiecta. Unde vocabis fm
Appl. i. Cor. xv. Corp' spirituale. Car-
nis et spūs pugna inq̄erunt generat cor-
dis et aufert trāquilitatē mētis. Nam quā-
do in sublimi apparēt duo vēti fortes con-
tra si inuicē pugnātes: significat rēpestas
maris: et tūc pcella maris nō libere tran-
sit ad pte vnā: sed vna obuiat alteri ex ipa
pugna vētoz: sī q̄ supior est ex ipis venti
vincit eo q̄ min⁹ est admixt⁹ hūori et id mi-
nus sedabilis. Quasi aut̄ duo vēti cōtrarij si-
bi in aere sūt duo appetit⁹ aduersates sibi
in homie. s. spūs et carnis: qbus dī Apls
Caro cōcupiscit aduersus spūm: et spūs ad-
uersus carnem. Gal. v. Ex eorum ergo pu-
gna sequit̄ rēpestas maris. i. inq̄etudo cor-
dis: et cor no pōt se libere ad pte vnā trās-
ferre. s. spūs carne repugnāte eidez. Unde
Apls Bo. vii. Aldeo inq̄t allā legē in mē-
bus meis repugnante legi mēta mee: nec
etia ad pte carnis spū retrahētes. vn⁹ ergo
obuiat alteri: q̄ sib⁹ inuicē aduersant. Sz
ps q̄ ē in ordine naturali supior. s. spū tūc
carnem vincit q̄ humori aqueo. i. carnali
amori admixt⁹ nō existit. s. q̄ se tenet i sua
puritate: tūc enī ipē spū quasi carnē et os-
sa nō habet. vñ Apls Bo. viii. Si spū fa-
cta carnis mortificaueritis vivet. Carnis
delecratio licet su sensu dulcis: int⁹ tamē
siam occidit. Quid exemplū est: q̄ aliqui
cadit sup̄ herbas et folia arboz ros flues
et viscosus ad modū mellis: et q̄ mel nō co-
etū la pat: id aues comedētes herbas illas
mortuas de disenteria et inueniunt̄ intus
eroceē ppter colera que generaēt ex melle.
Sicut ergo dulcedo rois in herbis est de-
lectatio carnis in operibus voluptatis: q̄
dulcedo in ventre colera gignit et auez ex-
tinguit: quia delectatio ipa carnis in men-
te amaritudinē et cōsciētie remorsum relin-
quit: que est amare colere similis et. Nec
erit animē innocētā spiritualis occidit.
vñ Apls Bo. viii. Si fm carnē vireritis
moriemint.

Q̄ cōcupiscētia

carnis assimilat nebula. pte septē. **P**rolo-
go nebula est ex corruptis vaporib⁹ resolu-
ta. Nebula enī est ipressio ex resolutiōe nu-
biū generata et i pluia resoluta. vaporē
enī resoluti et p singulas aeris ptes dissipat
nebulā faciūt. Quādo igit̄ tales vaporē
sūt corrupti tūc generat pessimā nebula: et
aliquā ferida q̄ aer inficit. Ita ex corruptis
et ipudicis colloquijs v̄l aspectib⁹ genera-
tur cōcupiscētia inordiata et iſlāmata q̄ cor-
pus incēdit et iſlāmat. **S**ecūdo q̄ nebula
est florū germinū et vinearū corruptiū.
Ita mala cōcupiscētia corrupti flores bōa-
rū cogitationū gramina affectionū et fru-
ctus vinearū. i. opera penitētū. Job. xxv. I
gnis est vñz ad cōsumationē deuorāt et
omnia eradicas genimina. **T**ertio q̄ ne-
bula est multaz egritudinū inducīta: q̄
ex inordinata luxurie cōcupiscētia multa
orūnt vittia. **N**a fm Grego. Filie luxurie
sūt cectitas mētis: q̄ fm Aug. ratio absor-
betur. Item inconsideratio. s. moris et iſfer-
ni. Inconsiderātia ad cogitādū nū illud nūne
aliquid. Amor sui quo dī desiderat longā vi-
tā ut expleat voluptatē suā p̄cipitatio q̄. s.
aliquā p̄cipit se ad peccandum: exponēt se
etia quādo q̄ pericula ut luxurie expleat.
Odī dī qd fit: q̄ de abstrahit se ab eis
et punit eos q̄ sequunt̄ carnis delitias ad-
quas inclinat luxuria. **I**te affect⁹ p̄nt sc̄l
s. appetit⁹ honoris diuitiarū sanitatis for-
titudinis et bīmō qbus luxuriosus coleq̄
tur finē intētu. **I**te desperatio futuri secu-
li q̄ est dissidētia venie et glorie psequēde.
Quarto q̄ nebula ex eo q̄ vias occēt
est latronib⁹ amica. Et sic cōcupiscētia lu-
xurie est demonib⁹ valde grata. vñ Job
xl. dicit de hebemot. p̄ quis intelligis dia-
bolus q̄ dormit in locis humerib⁹. i. quis
scit in luxuriosis. **A**ntīto q̄ nebula ē iti-
nerant̄ tardatina. Tētationes enī cōcu-
piscētiae homines ad eternā patriā festinā-
tes aut totaliter impeditūt si eis cōsentit:
aut saltē tardiores reddūt dī eis resistit:
et q̄ sine peccato saltē veniali vñz aut nunq̄
habent quo s. ventali peccato feruoz cha-
ritatis remittitur et via retardatur. **S**e-
xto quāda nebula est radiorū solariū iterce-
ptiva et aeris obscuratina. Sic etia cōcupi-
scētiae nebula lumen gracie vel ratiois in-
terceptit et animam tenebrosam reddit. vñ
de Aug⁹. In libro cōfessi. dicit. **E**xhalabat

De celo et elementis

30

sedule de limosa concupiscentia carnis et
secrebra pubertatis et ossificabant cor me-
um. Et pbs dicit in Eth. Concupiscentia
corruptit estimationem prudentie. Se-
perimo quia nebula est a calore solis passi-
ua. vnde quando est sursum a sole attracta
redit in nubes materia; et tunc future plu-
rie est significativa; quia si concupiscentie
motus sursum ad rationem trabantur: et
scunt in materiali virtutis: et tunc non cul-
pam generant sed potius pluviam divine
gratia in anima augmentant: Quando vero
a solis radibus nebula recessuta deorsum ca-
dit in suam originem redit: et tunc penitus
enanciet. Unde duz inferius redit future
serenitatis signus existit: quia scilicet si co-
cupiscentie motibus per solem rationis in
principio resistatur: tunc ipsa concupiscen-
tie caligo deorsum pulsa penitus annulat.
Vnde et post hoc anima serenior reperitur.

Capitulum: XVI

Omptiones
et inspirationes sancte licei in-
sint nobis principaliter a deo: ta-
men cooperante libero arbitrio. Cuius ex-
emplum appare in terra. Nam itinera aq-
rum et biatus et vaste voragine que sunt
in corpore terreni sicut in corpore nostro sunt
vene que sunt vasa sanguinis: et arterie que
sunt vasa spiritus non sunt in ipsa terra ex
natura eius: cum qualitates terre, frigidi-
dum et siccum faciant eam totam solidaz:
sed sunt ibi ex calore solis et stellarum con-
sumente humidum terre: et per consequens
relinquente fissuras magnas sicut sunt fis-
sure magne in paludibus que vehementer
areuntur: ad quod etiam cooperatur vapor ictu-
sus: qui vapor quidem exhalare non va-
lens summa violetta eleuat terram in uno
loco ut addit in alio loco. Et ita sunt spe-
cios magne et montes et receptacula aqua-
rum maxima et obscurissima et biatus inge-
tes. Similiter etiam in intimis cordis no-
stri sunt itinera aquarum: id est copunctio-
nes lachrymose et biatus: id est suspiratio-
nes affectuose et specios magne: id est humili-
tates profunde quas tamen anima a se
ipsa non habet: sed ex virtute et actione so-
lis et stellarum: id est dei et sanctorum ange-
lorum. cooperatur tamen ad hoc vapor in-

clusus. et interior motus liberti arbitrii: ut s.
fiat in nobis specie magne: et profunde medita-
tiones et motes: et alte consideratioi recepta-
cula aquarum et biatus iheres: et affe-
ctus ferentes. Tertie copunctio lachrymarum
assimilat pluiale propter quantum. Propter qz
pluia calore solis dissolutus: est enim natura
le quod plus est in nube de materia plus
raro fit radiorum solarium fortior im-
presso super nubem: propter aque ad calorem
solis contrarietatem. In tali ligatur nube dum
calor fortissimus generatur: nubes in plu-
uiam dissolutur. Ita quoque in anima quod
diuini caloris fit fortior impressio super eas
donec tota resolutur in lachrymis sive co-
punctionem totaliter lachrymosa. Unde
potest acutissimum solis calorem videmus
in aere sequi pluviam vehementem: quia
eius cor diuino amore calescit: amaris et de-
uotis lachrymis ingeruntur. Vnde Beda di-
cit quod quoniam calor generatio circa huius
modi nubem ex adiustione vaporis fit nu-
bes rubea quasi sanguis: ita ut sanguis ali-
quando pluere videatur. Et sic anima de-
uota duz diuino calore incenditur: tota in
amoris rubidine transformatur. Secun-
do quia pluia ad terram aliquando qui-
dem plane: quandoque vero impetuose vehi-
tur. Nam quanto nubes ex qua generatur
pluia est a terra remotior: et celo vicinior:
tanto suauius terram petit: et guttis graci-
lieribus ad ima descendit. Et quanto econ-
tra est a celo remotior: et terre proximior: tam
cum grauoribus stillis et magis impe-
tuose terram petere consuevit. Et hoc quia
quanto anima est perfectior et deo propria-
tate: tanto secretiores et suauiores lachry-
mas emitit: quanto vero se fuisse per pecca-
tum a deo remotior et terre per affectus
contingentiam anima conspicitur: tanto gra-
uiores et vberiores lachrymas effundit.
Tertio quia ex pluvia aer serenat: et sic
serena scientia ex copunctio lachrymosa:
Zob. iij. Post lachrymatioez et letitiae exultatione ifudis. H exultatio est ex serenatio
ne scientie. Quartio quod ex pluvia terra fe-
cundat: precipue ex illa quod cum tonitruo ca-
dit: eo quod tonitruo suo motu vaporum disce-
rit: et sic aqua subtiliando puriorum reddit.
Ita lachryme impinguat et fecundat animam et

69

Liber primus

reddūt eā aptā ad fructū honorū operū: et
maxime si sint cū tonitruo. i.e. cū timore di-
uumi iudicii. hoc enī est tonitruū qđ marie
ālam cōcūtit terrore sui: t̄ marie cā subtili-
at ad discussionem peti: Job. xxvi. Quis
poterit tonitruum magnitudinis eius in-
teri?

Capitulum: XVII

Onuerſio pec-
catoris assimilat quinqꝫ cōuer-
ſionibꝫ corporū: que metapho-
rēe in scriptura traduntur. **P**rima ē cō-
uerſio solis ī tenebras: Jobel.ij. Sol puer-
etur in tenebras. hec fit p verecūdiā t̄ cō-
fusionē quādō bō lucēs in mūdo erubescit
de peccatis t̄ pñdūt: Ps. xlj. Cōfūdant
iniqua agētes supuacū. **S**ecunda est lu-
ne in languine: Jobel.ij. Cōuerſio luna ī
sanguinē. Et h̄ sit in peccatore p displicen-
tiam peccati t̄ indignationē. luna enim est
peccator q̄ est in cōtinua mutatione: Ecc.
xxvij. Stultus vt luna mutat. q̄ cōuerſit ī
sanguinē qñ cōuerſit celo odij t̄ indigna-
tionis stra peccata: Ps. cxvij. Antiqua-
tē odio habui t̄ abominat̄ suū t̄. **T**ertia
est pēte in stagna aquarū: hec fit in homi-
ne per dolorē peccati t̄ cōpūctiōnē. Ps. c.
xlij. Qui cōuerſit petrā in stagna aquarū.
t̄ cor durū in abūdantia lachrymarū: q̄ de-
bent puenire ex dolore t̄ cōpūctiōnē pecca-
ti. Ps. cxvij. Exīt aquarū deduxerūt ocu-
li mei: qz nō custodierūt legē tuā. **A**quar
ta est lapidis in es: h̄ sit p cōfessione qñ ta-
ctus diuino calore duritū suā frangit t̄ so-
nat vox cōfessionis: Job. xxvij. Lapis ca-
lore solutus in es cōuerſit. **Q**uinta ē
maris in aridā qđ fit p satisfactione. Tūc
enī amaritudo peccati in ariditatē penali-
tatis t̄ satisfactionis cōuerſit: Job. vij. Cu-
tis mea aruit̄ t̄ cōtracta ē. **I**tem cōuersi
ad dēu feruenter assimilant carbonibꝫ ac-
censis. **P**rimo rōne ruborū. At̄ carbo
extinct⁹ habet nigredinē: h̄ dū ignis verti-
tur in rubedinē. Sic peccator tanqꝫ carbo
extinct⁹ habet nigredinē peti. Thresh.iiij.
Venigrata est sūg carbones facies eoz. h̄
dū in p̄tritiōnē accēdit in rubore peccati to-
sus conuerſit. **E**t̄ magis de peccato
rubescit tāto magis renuiscit. vel dum ad
penitentiā insīamāt nigredo peccati verti-
tur in rubedinē amoris diuini. Amor enī
diuinus dealbat t̄ rubicundū: h̄ illō fānti,

v. **Dilect⁹** mens cādidas t̄ rubicundus.
Secundo rōne vigoris. habet enī vigorē
in scintillatiōe: in opatiōe t̄ seruatiōe. In
scintillatiōe qđē: qz carbo accensus cū fū
suā substantiā nō possit ascēdere sursum ex
eo qz pribus grossioribꝫ t̄ terrestribꝫ admī-
xtu. violēter in inferioribꝫ detinet: t̄ cre-
pitādo t̄ scintillādo conat̄ fēdere sursum.
Sic cōuersus ad dēu feruenter: qz corpore
detenus nō potest ire ad dēu: t̄ crepitādo
i.e. vehemēter dolēdo t̄ gemendo. scintillas
feruētū desideriorū v̄l orationū v̄l lachry-
marū ad dēu mittit: Ezech. i. Et scintille q̄
si aspect⁹ erit cādētis. t̄ ibidē: Spec̄ eoꝫ
qz carbonū ignis ardētū. **I**te habet car-
bones virtutē in opando: qz carbo incen-
sus acutissimū habet ignē t̄ valde actiuū
t̄ penetratiū: ita q̄ remolit ipz ferrū: sic
etīa durissimū cor: peccatoris qñq̄ emollit
viso exēplo alieni feruēter penitet: Ecc.
xxxi. Ignis p̄bat ferrū durū. **I**te habet
vigorē in seruādo. dicit enī Aug⁹ h̄ esse
imitādū in carbōe q̄ ē tāte fortitudis ut si
qz eū in aqua ponat. s. extinctū omni tem-
pore in ea ip̄tribit̄ p̄seuerat. Sic in aqua
lachrymā v̄l tribulationē nutrit̄ vita pē-
tēt. ac p̄seruat̄ a peti putredie: Sap. xv.
In aqua q̄ oia extinguit pl⁹ ignis valebat.

Tertio rōne fractiōis v̄l extinctiōis: qz
deficiētē būditatis glutino q̄ p̄tes subiū-
vit̄ cōberēt facili frāgīt̄ t̄ adhuc facilis
extinguīt̄ nīl bñ custodiat̄. Et sic penitēt̄
pdito glutino charitat̄ facile t̄ tētationis
bus frāgīt̄: facili etīa ī eo spūs feruor̄ ex-
tinguit̄: nīl in tōre dñi lugē teneat̄: h̄ illō
Ecc. xxvij. Si nō in timore dñi tenuer̄ te
instāter̄: cito subuertet̄ dom⁹ tua. dicit enī
H̄re. qz carbo cinere ī uolut⁹ ignē acceptuz
custodit̄: h̄ detect⁹ t̄ aeris frigiditatē expo-
situs subito euanscīt̄. Sic sub cinere bū-
millitis v̄l in memoria mortis q̄ timore īdū-
cit cōseruat̄ grā penitēt̄: sine qz frigus
malicie v̄l accidie ipm inuidit statim extī-
guit̄ et perit. Et ideo dicit Job. xlj. Ago
penitēt̄ ī fauilla t̄ cinere. **L**a. XVIII

Orpus hūmanū
e assūlāt nebule. p̄p̄ tria. **P**no
qz nebula a fra cleuāt̄: H̄iere. x.
Elenās nebulas ab extremitatibꝫ terre: et
sic corp⁹ humanū de terra sūptū est: H̄en.
h̄. Fecit deus hominē de limo terre. s. q̄tuz

De celo & elementis

ad corpus: unde & finaliter in terrā resolutur. Secundo quia nebula cito dissipatur: & sic vita corporis humani cito finit. Sap. iiij. Trāsita vita nostra tanq; vestigium pedis: et sicut nebula dissoluebat q; fugata ē a radice solis & a calore illius aggrauata. Tertio q; nebula turbinibus agitat: et sic humanus corpus passionib; inquietatur: i. Peri. iiij. H̄ sunt nebule criminib; agitate. Itē corporis humani infelicitas representata in puluere. Primo rōne varietatis. Mā puluis a vēto peccat: mouet: eleuatur: dispigit. Sic vigor humani corporis modo vēto aduersitatis peccatitur: mō vento tētariōis mouet: mō vēto p̄spicitat erigit: mō vēto mortis dispigit. Ps. xxliij. Fiant tanq; puluis aī facie vē. Et. Secūdo rōne obscuritatis: q; puluis sepe aere obtenebrat: solē obnubilat & oculos laiciat. Ita corporis concupiscētia aere. l. sensuallitatem obtenebrat: solē. i. rationem obnubilat & oculos mētis. l. Intellectū & voluntatem laiciat. s. p̄ inuidas cogitationes & p̄ immuidas affectiōes. Ero. ix. Sit puluis sūg omniē terrā egypti. Egyptus enī interprat tenebrosa. Tertio ratioē feditatis aqua ex coniunctione pulueris & humoris generatur lutū immūdū: ita dū corpori nostro ligatur humor nutrimentalis gigant lutū immūdum luxurie. Job. vii. Induta est caro mea putredie: & sordidus pulueris cuius mea aruit. Hoc puluere pascit serpēs ifernalis. Esa. lxv. Serpēti puluis panis ei.

Capitulum: XIX

Spidi de terrenis silēs sunt vallib;

Primo q; valles q; siq; sūt sordide: nā ad valles cōfluit sordes & ibi diuitiā cōseruant. Ita in cupidis sūt sordes oīs malicie & peccati: q; radix omniū malorum cōpliditas. Job. iiiij. Multiplicata est maliitia populi in valle occisiōis. Secundo q; valles sūt obscure. Mā cito sumos vaporeb; obnubilanū & dēs tenebris obscurātur. Ita in cupidis est obscuritas ppter va poes sumos. i. ppter desideria terrena. q. Machab. i. Acceptum ignē de altari ab seōderūt in valle. Ignis altaris est lumen sapientie celestis q; illuminat & inflammat: q; sāmen occultatur mēti in valle cupiditatē. Tertio q; valles sūt a celo remore. Ita

cupidi a celesti dīsiderio: Miserere. xlj. Quid gloriaris in vallib; i. in terrenis cupiditatibus deſlu: ut vallis tua. i. tua mens cupida de summis ad ima: de celestibus ad terrena, filia delicate que ſidebas in camere tuis tē. Quarto q; valles sūt infructuose: quia falices & infructuose arbores maxi mā in vallibus crescere cōprobātur. Item in cupidis crescunt arbusta. i. opa infructuosa. Et hic est qd. i. Maral. xvij. Edom q; terptatur terrenus: & significat cupidū p̄cussus est in valle salinariū vbi nō erat fertilitas. ppter salugine. Itē cupiditas terrenorum mētem obscurat & alaz venenat: & ideo assimilat terremotū q; aerem obscurat: & interdū animalia habētia ora iuxta terrā venenat & necat. Et horū ratio est: q; cū terremotū sit ex vapore terrestri grosso & fuliginoso & nigerrimo: q; eleuat a sole oponit soli sicut nubes magna: & ita inducit aeris obscuritatem: & si etiaz terra illa fuerit ante terremotū sūca eleuat ex sup̄stie eius puluis q; reddit aerē spissū & nigru. Et sol & luna & stelle apparet ex hīmōl puluere quasi sanguis ad nigredinē vergēs. Et sic etiā hoc modo indicat obscuritas aeris. hic etiā vapor cū sūt venenosus occidit animalia q; hauiunt eū habētia ora iuxta terrā vt oves. Ut dicit Seneca q; tpe Heronis nō sit terremotū in quo periret greci centarū ouium. Ita ex terrenorum cupiditate tanq; ex terrestri vapore vel puluere anima obscuratur: Apocal. vi. Terremotus magnus factū est & sol factū ē niger tā. q; lacus cilicinū & luna tota facta ē sic sanguis. Terremotus magnū est inordinatus terrenop̄ affectus q; solē. i. rōnē: & lunā: id est voluntate q; mutabilis est maculat & fedat. Hic est terremotū q; vapore venenosos & pestilētial. i. ope v̄l lucro doloso & iniusto aias eterna more facit interire: Luc. xxi. Terremotus magni p̄ loca erūt & pestilētie: & famel terroresq;. Abi nota q; terrene cupiditatis homines reddunt inquietos: & ideo vocant terremotus. Itē dolosos & fraudulentos: & ideo vocantur pestilētie. Item faciunt eos insaciabiles & famelicos & ideo vocantur fames. Itē raptō: es & ty rannos: & ideo vocantur terrores.

Capitulum: XX

Discordia sine

63

Liber primus

guerra assimilatur grādini apter quinq^o. Primo q^r grādo est frigidissima quo ad tactu. Nā grādo est stilla pluie frigoris & vēti rigore in aere cōgelata vt dicit Ari, stote. sit enim ex vapore frigidus & humido ad interiora nubis fugato p dñum caloris circūstāt^l: q^r vapor in nube recipit & a frigiditate condensat. Nā quādo vapor eleuat ita alte virtutē caloris q^d nō colūm̄ fit nubes calidissima: eo q^r multū de calore remanet in vapore. Ideo ex calore circūfuso in aere s̄fortat frigus & coarta i vñ locū: & ex calore ipsius nubis aperiēte frigus repēte intrās & gelat & fit grādo. Ita ex calore trācūdīa dominante & ex vapore supbie cor substrāte: & ex frigore alicu^t inturie vñ aduersitatis generant discordie et guerre: q^r corda hominū frigida faciūt ex pulso charitatē calore. Ps. cxlvij. Ignis grādo nix glacie spūs, pcellarū &c. Per ignis intellige irā. p nūc & glaciē aliquā ad ueritatem vel iniuriā cor stringentē. p spūm intellige pestē supbie: & ex his sequūt pro ecclie bellō. Scđo q^r grādo est dura ad tactu. Nā grādo fortiter percūit ex eo q^r dura existit. An & grana ei^t in scriptura lapi des appellant: Ecc. xlj. Cōfracti sūt lapi des grādinū. Prouenit autē duricia grādini ex eo q^r frigus vt dictū ē fugiēs calorem aeris ad interiora nubis se recipit ex sua aggregatiōe virt^t ei^t inualescit. An vapor q^r in nube inuenit sua virtutē ostri git: & in durā substātiā cōuerit: & ideo magis q^r in h̄yeme sūt grādines in estate: q^r virtutē frigoris q^r est in estate ynf & in vna p̄e aeris adunat. In h̄yeme p aerē totum dispergitur quare debillor reddit: nec ad cōgelandū vapore sufficiēs in enī. Ita guerra & discordie ex calore trācūdīe. s. ex frigore malicie generate: corda hominū sic fdu rāt & vn^t erga aliū q^r aduersāt semp seui at: & nulla pietate seu benignitate mollescat. Unde guerra si diu durat corda lapidea generat: Sap. v. A petrosa ira plene mittent grādines. Tertio quādo grāndo est subita sūe impetuosa quo ad descētū. Nam cū de se sit grauis vēto etiam impellente cū impetu dēscēdit. Et ita etiā similliter cum impetu ire & violēte guerre & bella gerūtur. Cū tamē iacob^t moneat q^r omnis homo sit tardus ad irā. Nā ira nō habet misericordiā neq^r erūpēs furor: Ela. x.

xvij. Sicut spētus grādini turbo cōfringens tē. Quarto q^r grāndo nō est tota liter rotūda quo ad aspectū. Nā habet sūgurā quasi dētis vel mochi. Lutus causaz quidam assignat: q^r cū vapor vnde generatur esset expalūs in latus: frigus cōtra bēs magis traxit de materia a laterib^l. A supiori pte: & cū lat^t esset magnū cōgelavit partē antec̄q^t alia fluueret ad cā: & adhesit sicut cōgelata gutta: & si aliquādō inueniat rotūda dicūt q^r ē p accidēs. Quia descēdēdo p inferiorē pte acr^t q^r p referto nem radio p est tēperate calida liqueficit et minuitur & rotūdatur. Quia ergo figura rotūda pfectiōnem fm p̄bim importat: deficit in grādīe rotūditas figura: q^r cōmuni ter bella et lites cōtingunt ex defectu charitatis vel impēctione. Charitas enī ē vñ culū pacis vt dicit̄ Colos. iiij. Nā cui charitas pfecte adesset etiā iniusti ledēti mini me repugnaret: dicente dho: Mat. v. Qui pculserit in vñā māxillā pzebe ei & allā. Et Apo. Ro. xij. Non vosmet p̄os defēden tes charissimi: sed date locū ire: Sap. xvij. Fructus inimicoꝝ extermiñabat ignis ardēs in grādīne. Ignis qđem ardēs in grādīne est charitas seruēs in psecutione. Et hec frequenter inimicos extermiñat dum eos ad beniuentiā mutat. vnde Ap̄lus ad Ro. xij. Si esurierit inimicus tuus ciba illū. si sit potū da illi: h̄ enī faciēs carbones ignis cōgeres sup caput ei^t. Quarto quādo grāndo est noria quo ad effectū. Nam cū impetu terrā petit. segetes fructū & flores plurimū ledit. vnde in Ps. lxxvij. Percutit in grādīne vīneas coz. Interdu etiā er grādīne animalia occidiunt: fm ilud. Ps. lxxvij. Occidit in grādīne iūmēta eoz: p̄cipue quādo grāndo est multum grossa: quia tūc grauior existit & impetu sius ruit. Et nota q^r dēscēdit grādo maior vel minor fm q^r altiori loco vel terre vītiori cadit: quia ex maiori motu in aere cālido minorat & retardatur: ideo maior cadit a viciniori loco: Apocal. xvij. Grāndo magna siē talētū dēscēdit de celo i boies: milo autē magiꝝ p guerras q^r grādīnes arbores vastāt & segetes etiā occidūt ho mīes: salīa rapit & bōa inūerabilitā dissipatur & dispergunt. Ca. XXI

Dicitur huius mū

De celo et elementis

32

di assumillant motibus hypboreis propter
tria. **P**rimo ppter pccipitatem gēmarum.
Sunt enim motes scythe multa locupletatae: au-
ro abudantes et gēmis. In eis sunt sima-
ragdi optimi et crystalli purissimi. Et talis
pccipue sunt mūdanarū diuitiarū materiæ: q
bus accumulatid et possidēdis cupiditas
humana insistit. I. aurum et gemina et alia co-
sumilia. Que tamē qz amitti possunt vere
diuitie non sūt. vñ Mat. vij. dñs dixit: Woli
te thesauros vob thesauros in terravbi
erugo et tinea demolit: et vbi fures effodi-
unt et furant: vbi omne diuitiarū gen' ostē-
ditur animisibile esse. Mā si de pānis vñ pal-
lys sericis vel auricis suas qz diuitias fece-
rit corruptibilis diuitie sūt: qz possunt va-
stari a tineis. Si vero de metalloꝝ pecuniis
ad huc piz destructibiles esse quas erugo
potest cōsumere. Si autē gēme sint vel alia
quecumqz que nō possunt cōsumi erugine vel
tinea demoliri: salte a furatis manibꝫ non
possunt esse securi. ergo ut ibidē cōsulit the-
saureate vobis thesauros in celo: vbi nec
erugo nec tinea demolit: nec fures effodi-
unt nec furantur. **S**ecundo ppter asperita-
tē siluarū. Mā circa illos motes vbi tales
diuitie sunt qspāne qdā silue p quas ad di-
cas diuitias difficultis est accessus. In q in-
telligit q licet diuitie sint ad appetēdū fa-
ciles: difficultes tñ sūt ad lucrādū et possi-
dendū: et ideo hoies vt eas lucrētur maxi-
mos labores assumunt. Eccl. xxij. Labora-
uit dies in congregatiōe substārie. Et idcir-
co inexcusabiles sūt q ppter celestes et per-
hēnes diuitias negligunt labore. Et ppter
hoc dicit Grego. Qs si q via laboriosā existit
mā sue desidii est accusatio. Si enī tēpe-
stas pelagi nautis: plage et vulnera militi-
bus: glacies et frigori agricultoribꝫ leuisa
et portabilia sūt ppter spez pñm̄ tps: mul-
timagis cui celi placet nullū debet senti-
re periculū. marime enī labores mitigat in
finē bonū venire. Ne asperias ergo q via
ista aspera est: sed quo dicit. Nec aliā q la-
ta est sed vbi desinat. In hoc enī q difficult
est accessus ad motes diuitiarū: ostenditur
q difficulter qui diues est intrabit regnum
celorum: vt dicitur Mat. xij. **T**ertio ppter
multiplicitatē ferarū. Sunt enī in illis
siluis. i. circa illos motes diversa ferarum
genera q homiē vebemēter spediūt ne ad
loca diuitiarū accedat. Mā ibi sūt grpho-

nes imanes ibi pardi. tigrides et pātherē.
Ibi ecē dicit pccipue in albāia et bircania q
sunt scythe regiōe tāte magnitudis et feri-
tatē canes vt tauros pñmat et leones occidat
In grphoibꝫ q eqs et boibꝫ sūt festi: si
gnificat violetia raptor. In pardis at va-
rijs et maculosis varie intelligunt fraudu-
lentie mercator. In tigribus velocissimis
significat festinata et velox substāria vīura
riū: qz vīura in quo tpe multū multipli-
catur et crescit. vnde dicit Proverb. viij.
Substāria festinata minuit: qz diuitie vīura
varie sic festinant crescent: ita cōiter cito de-
ficiunt. Sed in pātheris q odore alias best-
as ad se attrahunt et attractas eas rapiunt et
coedunt: intelligit malitia qrdā hypocrita
rū q sub qdā sc̄ritatis specie lucra seculi q
rūt. vñ ab illis rapiunt qz odore bone fame
et sc̄ritatis traferunt. p canes intelligit mā
linos inuidos qz pccipue in illis abudat
qui eadē luera qrunct: videlicet inter illos
qui sūt etiā artis: vt inter medicos et in-
dices ex eo et vīnis putat spēdere lucru al-
terius sicut phus in R̄be. dicit: Oēs bas-
feras. i. vītia diuitie mūdi gignunt ppter cu-
piditatē de q dīc. Ps. cih. In ipsa pertrā-
sunt omnes bestie. i. oīa vītia. L. a. XXII

Octores sancti
De ecclie sunt similes illis stellis q
dicuntur biades. De qbꝫ fit me-
tio: Job. ix. vbi dicit: Qui facit arcurum
et orionas et biades et interiora austri. In-
telligunt ergo doctores in eis ppter qttu-
or. **P**rodo ppter earū orū. Mā biades q
orū in vere sūt stelle pluviales in qrun-
oru inuidat plunie ppter vñ q tūc tps va-
pores a mari et a terra p calor solaris vio-
lētia forti ad sugiora trahunt q motu hia-
du in pluviā resoluunt. Biades q a qbꝫ ē
inundatā pluviā doctores ecclie sūt a qbꝫ
sup arētes alias effudiūt ibi doctrīe. Deuc.
xxij. Cōcrescat vt pluviā doctrīa mea. et
ideo dicit Grego. Doctores sc̄ti biadū nū-
cupatione signant. Grego qppē eloq̄ biadū
dos vocat pluviā et biades nomē a plu-
viis acceptūt: qz ore pculdubio ibres fe-
runt. Bene igit biadū appellatiōe exp̄si sūt
q ad statū vniuersalitatis ecclie quasi i celi fa-
ciē deducti sup arētes terrā humani pecto-
ris sancte predicationis imbr̄es fuderunt.
Secundo ppter earum sitū: qz iste stelle

c. 4

Quintus bustus

Liber primus

biades sitū suū habēt in frōte tauri vt dicit Marcia. Et in. xvij. gradu tauri vt dicit Misael: Ex corpore homis domināt collo et gutturi. Cōstat autem q̄ in collo et gutture vox p̄dicatiōis formāt. vñ q̄ biades sunt in taurō dū sc̄i p̄dicatores p̄dicatiōis vox et formātes dominū auctoritatē habent in p̄dicādo. sed sicut dicit beatus H̄e. loquē di auctoritas p̄ditur q̄ vox p̄dicatores ab ope nō iuuat. Ut necesse est sicut idem beatus H̄e. dicit i. pasto. q̄ p̄dicator q̄s plus actib⁹ q̄ vocib⁹ intonet: et bñ viuēdo vestigia sequētib⁹ imp̄mat q̄ loquēdo et p̄dicādo q̄ gradianē ostendat. Tertio p̄pt eſe c̄tu. Mā q̄s orūntur biades crescut dies et sol incipit esse feruētor: fruges etiā vberius crescut: qz nūc a pluviis irrigat. Sic etiam p̄ doctrinā et p̄dicatiōes sc̄tōr doctorū crescut in audientib⁹ dies. i. claritas cognitiōis et feruor dilectionis et fruct⁹ operatio- nis. Quarto ppter aspectū: qz. s. cōstel latitudo biadū habet stellas plures et clarissimas aspectui nostro: et etiā ordinatas p̄ gyru: qz. s. sancti doctores fuerūt ut stelle incorrupti p̄ vita: H̄a. xij. Qui ad iusticiaz erudiūt plurimos rerūt quasi stelle in ope tuas eternitates. Itē multiplicati per gratiam: H̄a. xv. Inspice celū et numera stellas si potes. Itē clarissimi per doctrinam: Baruch. iiij. Stelle dederūt lumē in custodiis suis. Itē ordinati per gyru quasi vallettes et defēdētes ecclesiā: Iud. v. Stelle manētēs in ordīnē curiū suo aduersū ci- sarā pugnauerūt. Itē doctores sancti assi milans mōtibus ppter decē p̄prietates q̄s beatus Isidorus tangit in lib. L̄ymola. Quarū prima ē q̄ mōtes sūt a terra ele uati. Sicut etiā sancti doctores eleuati ēē de bent per cōtemptum terrenoꝝ. vñ Esa. xl. Sup̄ mōtes excelsū ascēde tu q̄ euāgeliā cas- sion. vbi Grego. dicit: Qui celesti p̄dicati one vitū terrenoꝝ operū intima deserēs in terū culmine stare videatur: quo tāto facilius subditos ad meliora p̄trahat: quāto p̄ vite meritū de supnis clamat. Secundo mōtes sūt solidi et cōpacti. Et tales sūt doctores sancti per patientiā aduersorū. P̄rouer. xij. Doctrina viri per patientiā noscitur. P̄rouer. viij. Necdum mōtes graui mole cōsiderant. Nam doctores sa- eti etiam graui mole tribulationis pressi: temen constitut solidi et alii. Tertio mō-

tes sunta terra versus celum erecti: et tamē terre radicis coniuncti. Et similiter sacri doctores sunt versus celum erecti p̄ desiderium et contemplationem eternoꝝ: Apo. Philip. iij. Cōversatio nostra in celis est. Isti tamen montes sunt terre: id est corpori coniuncti radice: id est radicali et ineuitabili necessitate corporalium passio- num. Deutero. iiiij. Accessistis ad radices montis qui ardebat usq̄ ad celū. Hic mōs est eminētia sanctorum doctorum quorū radix inferior. s. necessitas carnis terre coniuncta est: mens tamen et desiderium usq̄ ad celum ardet. Ps. cij. Montes excel- si certi: id est doctoribus sanctis. Quarto sunt montes aquarum attracti uiso q̄ terra alta est spongiosor ad attrahendum. Ita doctores sancti attrahunt aq̄s gratiarū per vacuitatem sive porositatem humilium affectionuz sive orationū. Ps. cij. Super montes stabūt aque. Quinto sunt mōtes aq̄s emissiū fōtiū et fluminū causatiū. Mā voragini q̄ sūt p̄ncipiū in deficitū fluminū et matrices magis sūt in altis locis vel sub eis. Ideo maria flu- mina a mōtibus oriunt. Sicut de maximo in meridie mōte q̄ dicit Athlas: patet et alto mōte marino in aq̄lōne verius orientē. Cuius enī tāta est altitudo q̄ habitantes sub ipso vidēt in eius cacumine radios solis in mane per quattuor horas ultimas noctis: et sic ī sero per. q̄tuor p̄mas horas noctis. Et in eiusdem pede sive fundamento habitat gētes diversarū linguarū a q̄ mō- te oriunt diversa et magna flumia. Ita etiam sancti doctores sūt aquarū. i. doctriarū emissiū p̄ exercitū p̄dicationū fōtiū et flumi- nū effusisi p̄ scripturā libroꝝ et p̄dicatiōnū. Sūt enī iterū pleni. p̄fūdis voragib⁹. i. p̄fūdis cōsideratiōib⁹. Et q̄b⁹ causant doctriaz. p̄fūnū. Ps. cij. Viginti mon- tes de supno. Esa. xl. Bipā in supnis collib⁹ flumia: et ī medio capoꝝ fōtes. Sexto q̄r mōtes sūt metalloꝝ nobilū p̄tētū. Et sic sūt doctores p̄tētū habitū nobilū p̄tētū et donoz: Zach. vij. Mōtes erei. Se- ptimo sūt diversorū fructū et herbarū me- dicinalib⁹. p̄ductū: qz enī purioris sūt aeris q̄ valles: fruct⁹ faciūt puriores: sapidiores et saniores: q̄uis faciūt pauciores. Ita sancti doctores p̄ducūt herbas et frūctus: iez bona opera et meritoria. Ps. cij.

De celo & elementis

33

Qui pducit in montib⁹ fenū & herbā. Et eorū fruct⁹ i. opa hnt puritatē intentiōis; sapoz̄ deuotiōis & lanitatē discretiōis.

Octauo montes sūt radioz solariū suscep̄ti & dunt⁹ retentiu. Sic sc̄i doctores sūt suscep̄ti & retentiu radioz solariū. i. diniz⁹ reuelationū. **M**ach. vi. Resplēduerūt montes. **C**a. XXIII

Do vera mentes credētiū purificat. **A**ñ assimilat illi aque q̄ est maledicōne q̄ ab oīib⁹ bibita facit eas albas. Et sic doctrina christi recepta ī mētib⁹ creditū reddit eas mundas: **E**ccl. xxvii. **E**ffundā sup̄ vos aquā mundā & misericordia. **E**c̄trario autē prava hereticoz doctrina: q̄ est terrena & carnalis: corda recipientiū solidat & denigrat: sicut aqua calida & terrestris multū denigrat pelles aīa liū. **M**ā calor aq̄ adurēdo pelle priuat eaz pspicitate: t p̄ q̄ ſanā: q̄ omne alal p̄ter hoīem variat pilū fm̄ varietatē pellis. **A**ñ tales sunt aq̄ hereticoz: q̄ falsitatib⁹ & mendaciis aīas denigrat. i. obſcurat: **H**ie re. xv. **F**acta est mibi q̄si mēdaciū aquarū infidelū. **I**tez doctrina christi assimilat fonte: **P**rover. xvii. **A**qua pſunda ſa er ore viri: & torrēs redundās fons lapie: **E**ccl. i. **F**ons lapie verbus dei in excelsis. **E**t hic fons tres h̄z p̄ditioes. **P**rima q̄r erudit: **P**roverb. xvi. **F**ons vite eruditio pſſidetis. **S**ed q̄r vitā adducit: **P**rover. xiiij. **L**ex sapientis fons vite vt declinat a ruina mortis. **T**ertia q̄r aq̄ ſolationis tribuit: **E**ſa. xii. **H**auriter aquas in gaudio de fontibus salvatoris. **M**ī fontes sunt ap̄lī q̄ nobis tribuerit aquā pſfectio- nis euā gelice: **E**xo. xv. **V**enerūt in helim vbi erāt. xij. fontes. **I**tez doctrina verbi dei assimilat pluiae: fm̄ illud Deut. xxixij. **C**oncrecat vt pluia doctrina mea: t hoc ppter q̄tuo. **P**rimo q̄r pluia est aer ppurificativa & leſificativa. Et sic doctrina verbi dei cor mundat: **J**ob. xv. **D**os enī mudi di clis ppter sermonē quē locut⁹ sum vobis. **M**undādo autē leſificat: **P**oſ. cxvij. **L**etabor ego sup̄ eloqa tua. **S**ed q̄r q̄ ſaporiua. **M**ā fm̄ Conſtantinum aq̄ pluialis sapidior est. alijs aquis. **E**t enī vt ipse dicit ex se lucida: clara: ſubtilis: leuis lapida: & omnib⁹ impuritatib⁹ imper-

mixta. **Q**ue om̄ia cōpetunt ſacre doctri- ne q̄ ſez eſt lucida ad dirigendū: **E**poč. vlt̄. **O**ſtendit mihi fluuum aque vine ſplen- didum tanq̄ crystallū t̄c. **I**tem eſt clara ad intelligendū: **P**oſ. cxvij. **D**eclaratio ſermonū tuorum illuminat: & intellexit paruolum. **S**ubtilis ad exponendū: **S**ap. vii. **E**ſt in illa ſp̄is intelligentie mul- tiplex vnitus ſubtilis. **A**deleuis ad obfer- uādum. i. **J**ob. v. **M**ādata eius grauia nō ſunt. **I**tem ſapida ad meditandū. **P**oſ. cxvij. **D**ulcia fauicibus meis eloqa tua ſup̄ mel ori meo: **E**ccl. vi. **S**apiētia doctri- ne fm̄ nomē elius: nomē ei eī eſt ſapiētia a ſaporiua dicta. **I**tem eſt oībus impurita- tibus. i. ſalſitatib⁹ imp̄mixta ad credēdū: **M**attb. xxij. **A**lam dei in veritate doceſ. **C**ertio q̄r eſt caloris mitigatione. Ita do- crina ſapie mitigatione ardorem carnis: **H**ie re. viii. **A**ma ſcientiā ſcripturarū & carnis vi- tia nō amabis: **E**ccl. iiij. **I**gnem ardentem extinguit aqua. s. ſaplietie ignem in purie. **Q**uarto q̄r pſciū eſt nutritiua. **Q**uasi enī pſces aquatici ſunt homines tribulati quos aqua doctrine ſalutaris nutrit: con- ſolatur & confortat: **P**oſ. cxvij. **H**ec me cō- ſolata eſt in humilitate mea: q̄r eloquū tuum viuificauit me. **E**t hinc eſt q̄r doctrina ſp̄ualis assimilat etiā pſcine: q̄r pſcina ſi- ue pſcaria prie ſr ad nutrientium pſces collecta: q̄ ſez ſp̄ualis doctrina eſt pſciū: id eſt ſp̄ualium viroū nutritiua. **S**z no- ta q̄ ad bonitatem pſcine requirunt tria. ſez fundi ſoliditas: aque inſtrutibilitat̄ pu- ritas & inſtituitas. **I**ta vt do- crina ſp̄ualis nutrit animā: requiriſ p̄mo recipiēt ſoliditas. s. vt nō ſit vas cō- fractum non retinens: fm̄ illud **E**ccl. xxij. **C**or ſatui q̄si vas confractū omnē ſapien- tiā nō tenet. **I**tem doctrine puritas. s. vt doctrine pura ſit & catholica nō hereti- ca vel infectiua. **I**tem doctrine cōtinui- tas: q̄r cū ſp̄a ſit cibis mētis oportet q̄r tie ipſa reficiat. **C**a. XXIII

Nona ſeptem spi- **D**icituſanceti assimilant ſeptē plane- tis. **Q**uia ſicut ſeptē planetaz p̄r- bus formaz et pſciſ ſoīis corpus. **I**ta ſe- prem donoꝝ gradib⁹ formaz & pſciſ ſpiri- tus. **M**ā fm̄ astrologos & medicos ſatur- nus materiā concepiā in matrice mollez &

65

Liber primitus

fluidam: frigditate et scelte sua coagulat et cōdensat. Et hoc spiritualiter competit dono timoris: qui primitate et auxiliis ratem homis ad peccandum cohabet et resstringit. **M**ā ut dicitur Proverb. xv. Per timorem domini declinat omnis a malo.

Jupiter autē secūdo mense spiritū et mēbra tribuit in quibus et ex quibus est postea robur operādi. Et hoc cōpetit dono fortitudinis: quo et sp̄ritus et membra roborātur ad bene operandū: Proverb. v.1. Elenxit fortitudinem lumbos suos: et roboravit brachium suū. **M**ars tertio mense subtiliat sanguinē et humorē condensat et ordinat et cōponit. Et hoc cōpetit dono cōsilii quo. s. mens subtilia ad bene disponēdum et ordinandū actus et motus suos.

Sol quarto mense vitalem calore et sp̄ritū epati et cordi tribuit. Hoc enim competit dono sapientie qua anīa viuificat: inflat matur et spiritus sancti habitaculū efficit.

Anus quinto mense organa sensibilia et officia membra: aures et nasum et bucculū modi p̄ficit et disponit. Hoc cōpetit dono scientie quo organa sensibilia et temporalia ordinant et regulantur. **M**ercurius sexto mense omnia corporis foramina et porosa et lingua et nares cōponit. Hoc cōpetit dono intellectus quo foramina. i. sensus corporis cōponunt. nares etiaz. i. vis discretionis tribuit et lingua ad rhetorice loquendū dirigit. **L**una mense septimo suis limitib⁹ membra diuidit et distinguit. qđ pertinet ad donū pieratis: quo diuiduntur et distribuunt elemosyne km̄ exigentia vniuersitatis: km̄ illud Ps. xli. Dispergit dedit paupib⁹.

Ea. XXV

Ecclēsia christi assumulatur firmamentū propter septem. **P**rimo quia firmamentū secunda die factū recitat: Gen. i. Sed notandum quod supposito quod celū nō sit de natura queritorum elementorum: sed de natura quoniam esse: ut ponit Aristoteles. tunc nō potest intelligi factū secunda die quod ad productio nem substantiae suae forme sue substantialis: quod si materia corporalium cessit tempore formatione suā ut cōmunit sancti ponunt: tunc sequereb⁹ quod si firmamentū fuit secunda die productū quod ad suā formā substantialez quod materia fuit p̄mo sub alia forma sub

stantiali: quod esse nō potuit. quod natura celestis cū sit incorruptib⁹ habet materias quod nō alteri forme potest subesse. vnde impossibile est quod sit formatū ex materia prius tēpore existente. Et ideo productio substantiae firmamentū ad temp⁹ creationis pertinet: sed aliqua formatio eius pertinet ad opus secundū de die: sicut etiā Dionysius dicit. llii. ca. de divinis nominibus: quod lumē solis fuit in formā in p̄mo triduo: et postea fuit in quarto die formatū. Et sic pōtē dicit quod firmamentū fuit a principio creatū km̄ suā substantiaz: sed secunda die ampliori formatione decoratum et ornatum. Ita etiā ecclēsia fidelium fuit ab initio mūdi inchoata. s. in p̄mis parentibus. vel km̄ alijs in Abel primo iustoz: sed pfecte formatā et decorata fuit secunda die. i. in tempore plenitudinis gratiae quā christus venit in mundū. Prima enī dies. i. totum temp⁹ p̄cedens fuerat nubiloſa. i. sub caligine culpe vel figurarū umbra: quod s. patres nři omes sub nube fuerunt: ut dicit. 1. Corinθ. x. Sed secunda dies fuit luminoſa p̄ plenitudinem gratiae et p̄ p̄sentiā christi qui ait: Quidam sum in mundo lux sum mundi. Et ideo prima die christus fuit quasi informis sub obscuritate figurarū: sed in secunda quasi format⁹ in p̄sentiā et veritate: Hebrew. xiii. Jesus christus heri et hodie. **S**e cundo quod firmamentū octaua sphera vocatur. Hā sub eo sunt. vii. sphere planetarū: et ipsum ponit octaua sphera. Hoc autē ecclēsia christi cōpetit: que octauā resurrectionis expectat: et octauā diem sc̄z dominicā celebrat: et de octauis etiā sanctorum festiuit. Septenarius autē numer⁹ orbū septē planetarū sub firmamento ad vetus testamentū referit vbi septima celebratur dies sc̄z sabbatū. vñb dicit Eccl. xii. Da partes septē necōt et octo. **T**ertio quod firmamentū multe stellis decorat. vnde dicit Gen. i. quod deus fecit stellas et posuit eas in firmamento. Sicut ergo firmamentū habet quod innumerabiles stellas: ita ecclēsia quod inumerabiles sanctos: Gen. xv. Inspice celuz et numero stellas si potes. **M**odā dū est quod stellarū sine celī stellati a nobis solum medietas videb⁹: que medietas sphera celestis hemispherii vocat. Et hec medietas a nobis totalit videb⁹: sed ppter defectū visus nostri terre cōiungi putat. Unde circulus vbi finit oratione. i. visus terminatio vocat

De celo & elementis

34

tur. Sic etiā ecclēsī sive sc̄ōx eius pars ē a nobis visibilis: sc̄z hi qui sunt in terra: & pars a nobis invisibilis: sc̄z illi q̄ sunt in gloria. **Quarto** q̄r firmamentū inter duos polos rotat: quoꝝ. s. septentrional nū. q̄ nobis occidit: qui dicit polus articus. Alter sc̄z australis q̄ antarcticus dicitur a nobis videt. Sunt autem hi duo poli int̄ quos firmamentū vertit: quoꝝ vnuſ visibilis est & alter invisibilis: duo testamēta q̄bus ecclēsī i ūa fide innitit: quoꝝ vnuſ sc̄z testamentū vnuſ bona visibilis: & preſentia pmittebat. alius vero. s. noui futura & invisibilia pdicat. Vel hi poli sūt due nature in christo. s. divina & humana circa quas est tota fides ecclēsī. Et vna est visibilis. s. humana: & altera invisibilis. s. divina. Vel duo poli imobiles q̄bus celū in ūo motu innitit sūt duo charitatēs precepta q̄bus imobiliter inniti debet vita ūodelū ecclēsī: quoꝝ vnum est de dilectione dei qui nō videt: alterus de dilectione proximi qui videt. i. Job. iii. Qui nō diligit. p̄ ximum suū quē videt: deum quē nō videt quomō p̄t diligere? **Quinto** q̄r firmamentū in. xii. signa distinguit. s. ūm circulum zodiaci: q̄ in. xii. partes distinguitur equalēs: que sunt. xii. signa que. s. nobis signant in qua parte celi ūol et planetæ immorantur. Et sunt ista. xii. signa. xii. spacia equaliter distincta stellis notabilibus ab astrologis denotata. Erunt quodq̄ signū p. xxx. diuidit gradus: & gradus p. lx. minuta. Et minutū p. lx. secunda. ita q̄. lx. secunda minutū vnu. lx. minuta gradū vnu. xx. gradus signū vnu faciūt. Sunt etiā signa hec aſalium ūpecialiū nominib⁹ nūcupata: q̄r pīmū vocat Aries. ūecūdū Taurus. ūertiū Semini. quattū Cancer. q̄ntū Leo. ūextū Virgo. ūeptū Libra. octauū Scopio. nonū Sagittariū. decimū Capri cornus. undecimū Aquariū. duodecimū Pisces. Sicut ergo circulus zodiaci sive firmamentū distinguitur. xii. signis. Ita fidēs ecclēsī distinguitur. xii. articulis: q̄r sex p̄tinent ad divinitatē & sex ad humanitatē. **Rā** pīmū articulus est vt credam⁹ divine essentie unitatē: id est q̄ deus vnuſ est. **Secundus** est vt credam⁹ in vna essentia esse p̄sonaz trinitatē. s. patris & filij & sp̄us sancti. **Tertius** vt credam⁹ rerum creationē. s. omnia tam visibilia q̄ inuisibili-

lia esse a deo creata. **Quart⁹** p̄linet ad effectus gratie p̄ quā viuificamur a deo. sc̄z credere in vna ūtam ecclēsī catholicam & omia ecclēsī sacramēta & remissionē peccatorū fieri p̄ ea. **Quint⁹** est credere corporū resurrectionē. s. oēs hoies resurgentēs cū corporib⁹ suis. **Sext⁹** est credere resurrectionē bonoꝝ in ūta eternā & punitiōez maloꝝ. s. in inferno. **Septim⁹** est credere christi cōceptu. s. q̄ christ⁹ cōcept⁹ est de sancto spū: & eius nativitatem ex maria virgine. **Octau⁹** est credere eius passiōne & morte. s. q̄ crucifixus est sub pilato: et q̄ vere fuit mortuus & sepult⁹. **Non⁹** est credere ei⁹ resurrectionē. s. q̄ tertia die surrexit a mortuis. **Decim⁹** est credere q̄ descendit ad inferos. **Undecimus** est q̄ ascendit ad celos & q̄ sedet ad dexteraz patris. **Duodecimus** est de aduentu ad iudiciū die nouissima. Et sicut omnia. xii. signa continēt in zodiaco: qui dī circulus signorū. Ia omēs isti articuli p̄tinent in symbolo q̄ dicit Apostoloz. s. Credo in deum tc̄. Qui dicitur in ecclēsī secrete ex eo q̄ fuit edit⁹ fide christi nōdū. p̄palata. Et dī om̄t die in pīma & cōpletorio. i. in pīcipio diei & in ūncipio noctis: ad ūsidendū q̄ a fide debet oīa opa nostra incipes: et q̄ ipa fide munimur in prosperis & aduersis. **Duodecim** zodiaci vero aſalia a q̄bus signa denominant: repreſentat duodeci apolloſos q̄ ūymbolū ediderūt. Nam in arietē q̄d est nomen primi signi repreſentat beatus Petrus q̄ fuit dux apostoloz. Aries enī ūluerit esse dux gregū. vñ beatus Petrus ūymbolū incepit dicēs: Credo in deum patrē omnipotēmē: creatorē celi et terre. Johānes autē ūm quodā ūbiū rit: Et in ūlūm christū ūlūm eius vniuersitatem dominum nostrū. Jacob⁹ autē ūbēdei addidit. Qui cōceptus est de sp̄us sancto natus ex maria virgine. Andreas autē apposuit. Passus ūbū ūponio ūlūm pilato: crucifixus mortuus & sepult⁹. Philip⁹ autē adiūxit: Descedit ad inferos. Thomas autē dixit: Tertia die surrexit a mortuis. Bartholomeus dō p̄culit: Ascēdit ad celos sedet ad dexteram dei pīs ūpotētis. Matthēus quoq̄ intulit: Inde ventur⁹ ē in dicare viuos & mortuos. Jacob⁹ autē alpheī ūfessus est dicēs: Credo in ūspiritū ūsanctū. Simon autem adiungens ait: ūanctam ecclēsiaz catbo-

Liber primus

Ucam sanctorum communonem. Judas ve
ro Jacobi qui et Thadeus addidit: Be
missionem peccatorum. **I**ultimo Mat
thias: vel fin quosdam iterum Thomas
concludit dicens: Carnis resurrectione et
vitâ eternâ amen. Aliq tñ alter pdictos
articulos attribuit aplis: sed non est ma
gna vis. **S**exto qd ad motu: qd firmamē
tum triplici motu mouet. Hā fin astrolo
gos prim⁹ mot⁹ eius ē diurn⁹: qd est ab ori
ente in occidente sup polos mudi. et cōple
tur in. xxiiij. horis diurnis et nocturnis.
Alter motus firmamēti est stellaz s̄ipaz
sive signoz ecōtrario ab occidente in orien
tem: qd cōplete tor⁹ in. xxvij. milib⁹ annis:
et sic in oībus annis p vnum gradū: Quis
hūc motu stellaz ignorasse videat Aristote
les: qd supponit in seō de celo: celo sidere
um esse ultimā sphera cui attribuit vniū
tm motu et vniūformē: et in eo esse stellas fi
xas et immobiles afferuit sic: clausos in ro
ta. **A**s predict⁹ stellaz mot⁹ adhuc n̄ clare
patebat astrolog⁹ temporaneis Aristote
lis. **P**rimi enī qd hunc pcepterūt et tradide
runt posteris fuerūt Abrahacis et Felix: vt
Ptolemeus refert a qbus et ipse habuit.
Et hi fuerūt post Aleandru magnū. Di
uersus vero Ptoleme⁹ fuit post tpa christi
circa temp⁹ Adriani impatoris: quē ipse
Ptolemeus in suo libro almagesti sepins
nosat. **T**ertiū mot⁹ firmamēti sive celi
stellari est mot⁹ successiōis et recessionis: qd
fit in. lxx. annis p vnu gradū fin abbate
gni. Et ita etiā sibi fideles ecclesie b̄ tripli
ci motu mouent. **P**rim⁹ motus est mot⁹
nature: et iste ē ab oriente in occidente. i. a
natuitate ad mortē: et iste ē curs⁹ natura
lis: qd oīs moriuntur. **A**pls. i. Corint. ix.
Omnes quidē currūt. **S**ecundus est peni
tentie ab occidente in orientē. i. ab occasu
peccati ad ortu gratia p quā efficiunt stel
le fixe et fulgide: **D**eut. i. Estis hodie sicut
stelle celi. **E**rit⁹ est glorie: et iste est acces
sionis et recessiōis qd recedim⁹ a miseria mū
di: et accedim⁹ ad felicitate paradisi. **F**inē
recedim⁹ a corgis moralitate et accedim⁹
ad vite eternitatem: **D**an. vij. Qui docti sue
rint fulgebūt qd splendor firmamēti: et qd
ad iusticiā erue sibi multos seruit sicut stelle
in ppetuas eternitates. **S**eptimo qd fir
mamentū. i. celū stellarū specialiter elemē
te terre dūatur: **A**s in terra diuerse res ge
nerant: et diuerse imagines in eis figurant
ur fin diuerstātē stellarū et cōstellationū.
Similiter ecclesia dominiū et auctoritatē
habet super terrā sup eos: id est qui viuunt
in terra nō solū spiritualē: de qd domin⁹ di
xit: Matt. xv. **N**on de cōig ligaueris sup
terrā erit ligatus et in celis. Sed insuper ve
quidā dicunt habet p̄tētē temporale: cū
temporale ordinet ad spūal. **F**inē ecclesia
assimilat monti siō. **P**rimo quidē quia
mons ille fuit magne sublimitatis: et sic ec
clesia magne sublimitatis est qdū ad tem
poralem et spūalē auctoritatē: **E**sa. iiij. Erit
mons dominus dñs: id est ecclie auctoritas
et dominū in vertice montiū rē. **S**ecun
do qd mons ē magne fortitudinis et firmi
tatis: et sic ecclie magna fortitudine et fir
mitatem habuit ora p̄sequentiū securita
tem: **E**sa. xxvi. Urbz fortitudinis n̄e si
on rē. **T**ertio qd fuit mons magne vber
tatis: et sic ecclia ppter meritorū christi et
sanctorū secunditatis: **P**ss. xlviij. Lauda
deum tuū sion: quoniam cōforauit seras
portarū tuarum benedix filijs tuis ī te.
Quarto qd fuit mons magne amenita
tis: et sic ecclia h̄z magnā amenitatem ex va
riete dñsorū statuū et locorū: **A**po. xliij.
Agnes stabat supra montē sion et cum eo
centū quadraginta qdū milia. **Q**uin
to qd fuit mons magne securitatis: et sic ec
clia securi et intrepida est propter dei et an
gelorum custodiā et potestatē. Et ideo di
citur **E**sa. x. Moltūmē popule meus ha
bitator sion rē. **S**exto qd fuit mons ma
gne sanctitatis: qd ecclie etiā cōpetit pro
pter sacramentorum efficaciā et virtutem.
et ideo dicit ibi ecclia saluatio propter sacra
menta salutis: **E**sa. xlvi. Dabo in sion sa
lutem. Et Abdie. i. In monte sion erit sal
uatio. **A**Septimo fuit mons pfecte erudi
tionis: et hoc magis ecclie cōpetit ppter
euāgelice legis perfectionē: **E**sa. ij. **D**esi
on exhibet lex. **C**a. XXVI

Electi dei repre sentantur in constellatione istarū stellarū que vocant̄ pleiades pro pter qdūtōz. **M**odimo ppter numerū. Hā fin Hreg. pleiades a plurilitate dicte sūt. Sūt enī septē stelle qd̄ infē genua tauri sitēt vicine sibi sūt et dūnt a se iunctē. **A**s p eas om̄ electoz vniūtās insinuat qd̄ inter vi

De celo & elementis

35

te presentis tenebras spiritus septiformis gratie lumine nos illustrat: qui a mudi origine usq; ad ei terminu diversis temporib; missi qm distincti sunt & coiuncti p intentio nem metis. An Job. xxvii. Numqd con lungere valebit mitates stellas pleiades. Et septem stellis decorat constellatio pliadium: qz. vii. virtutibus fulget vniuersitas electorum scz et tuor cardinalium q snt iusticia: temperatia: fortitudo & prudetia. Et tribus theologis. scz side: spe: & charitate. Ne quidez virtutes & si sunt inter se distincte aedae in sunt confederate & columnae in anima ut nunquam possint haberi separate. An fm doctrinam stoicorum quia in hac parte approbat doctrina setorum virtutes sic connexae sunt ad inuidem: vt qui unam habet omnes pariter habeat: & qui una caret omnibus carere necesse est. Secundo propter earum ortum. Aernali enim tempore pleiades oruntur: & quanto aer serenior est et frigidior: tanto ab alijs stellis melius discernuntur: qz scz electi dei maxime p tribulationis frigus ad virtutes consurgunt & in eis virtutes oriuntur: meliusqz & virtuosi sint cognoscitur quam do tribulationuz frigoribus cōstringuntur. Tertio propter aspectuz: qz scz una ex illis stellis latere videtur: ita scz nec ex toto se occultat: nec ex toto se manifestat. Hec est electorum humilitas qua bona sua occultare desiderant in illa ventus vanitatis dispergat. Nec tñ ex toto occultat sed vt tam sibi per humilitatem custodia qz alijs p diuinorum operum exemplo proficiat: sic opera in publico faciuntur eorum semper intentio maneat in occulto.

Quarto propter effectum: qz cum sol p pliades iter facit: aeris caliditas vernalibus pluviis temperat: & terra tunc temporis florit pulchritudine adornata: qz scz electi & virtuti virti sunt dulio amore calidi & deuotis lachrymis madidi: semper tñ sobri & bonorum exemplorum odoriferis florib; redimunt. Ca. XXVII

Elemosynarius

et misericors simili est morti oliveti. At h̄ mons Oliveti fm Aug. sit mons chrysostomus & vunctionis pinguis & refectionis medicaminis & curacionis. Et ppter abundat olei ibi crescere: qz oleum est vnguiculuz virtuoluz & delitiosum,

Primo eni elemosyna sacrificat tribuerente: & significat in vunctione christi. de qua bz Exo. xl. Omnia vnguiculis oleo consecrabis. Hoc eni est oleum miscere et pietatis qm oia pseccans: qz sicut dicit Apol. i. Timo. iiiij. Piertas ad oia valer. De elemosyna reficit esurientem: & hoc significat in olei impinguatione. De qua bz in Ps. xxi. Impinguasti in oleo caput meum. Et nota qz erat oleum quo inungebat tabernaculum. et hoc est oleum: id est pietas elemosyne corporal qz refocet tabernaculum ventris sine corporis. de quo bz Exo. xl. Assumpto vnguis oleo vnges tabernaculum. Aliud vero oleum erat qz inungebat caput. & h̄ est elemosyna spiritualis qz quā inungit caput mentis. de quo ibidē pmittit. Oleum vnguis fundes super caput ei. Et de hoc b̄ h̄ hester. iij. qz oportebat qz puelle qz seruabant regi sex mensibus oleo vnguentem tē. Iste puelle sunt aie devote: qz christo regi reseruant qz oleo inungunt sex mensibus qz sollicite insistunt sex elemosynaz spiritualium opib; qz in hoc ver sculo stimen. Cōsule castiga solare remitte fer ora. Tertio elemosyna curat egrotantem sex pectorē. & hoc designat in vunctionis medicamine. de qz Mar. vij. Angebat oleo multos infirmos & sanabatur. Sic oleo miscere & elemosynaz sanant & curantur vulnera pectorū: Tob. iiiij. Elemosyna ab oī petō & a morte lib. tē. Ca. XXVIII

Exaltationem suę perhorū semper sequit detectio. fm ilud Psouer. xvij. Ante ruinā exalta cor. Unū supbi siles sunt planetis: qz sicut planeta habet in auge suo ascensum et exaltationem: sic in opposito angis descendens & depressionem. vñ sicut dicit Plinius: A centro terre absides altissime sunt. Saturno ē scorpione. Joui in hogine. Marti in leone. Soli in geminis. Veneti in sagittario. Mercurio in capricorno medijs partibus. & contra ad terre cētrū humillime atq; prime. Alij etiā dicunt qz qlibet planeta sicut i alio uno signo bz regnū & gloriam suā: sic in alio alio abiectionē & tristitia. Arbi ḡraz. Hā sicut dicunt sol bz gloriam suā in. xix. gradu artis: & casum in eodem gradu libe. Per solē ergo intellige mundana sapientia resurgentem: qui extollunt in arte in alio & ducatu qz suas opiniones & consilia multi se-

Liber primus

quantur. Arles enim apud pastores consuevit esse dux gregis. Sed ista glia animalia in libro. i. in diuina sapientia recto pondere librate et ponderare. vñ Ap[osto]l[u]s dicit. j. Co[r]in[tio]s. iiij. o[ste]r sapientia huius mundi stultitia est apud deum. Itē vero gloria sua habet in piscibus. xvij. gradib[us]: et casum suū sine tristitia sua in omni gradu signi oppositi se virginis. Intellige ergo per venerem eos qui carnali pulchritudine sunt venusti. q[ui] in piscibus. i. in delictis corporis gloriarunt: volentes se mollieri vivere in aq[ua]s deliciar. Et gloria eorum in virgine deficit: q[ui] castitas sive virginitas in spissis delictis perit. Veritatem humilitas in diuinitate: castitas in deuinitate. Ap[osto]l[u]s. i. Timo. v. Adua que in delictis est viuens: mortua est. Itē Mercurius in virginem. xv. gradib[us] gloria: et cadit in piscibus totidem gradib[us]. Mercurius qui gloria in virginem significat boiem honestum q[ui] superbit et extollit de carnis castitate: q[ui] quis deo in piscibus aquaz. i. in temptationibus occupantiam cadere permittit ut humilietur. vñ Phillip. iii. Gloria mimi in christo non in carne. Itē luna erigit in taurō tribus gradib[us]: et totidem cadit in scorpiōe. Per lunam intellige terram potestatem: que precipue luna terrestrib[us] dominans in taurō erigit: dum per superbiam in tyrannide queritur. Sed in scorpiōe deiecit: q[ui] oīs tyrannus in fine male deprivat. Scorpio enim cauda: id est fine percussit. Item saturnus in libro regnat: cadit in ariete. per saturnum intellige abundantiam temporalem. Nam saturnus a satyra rando est dicitur. Cuius uerba a pagani singulare fuisse vocata: ops ab opulentia sex. q[ui] hanc tribuit mortalibus. hec regnat in libro: id est in mensura vel temperatia: q[ui] sine temperantia et mensura etiam si abundet non durat temporalis substantia. Sed in artete: id est in morte penitentia: nullus. Ps. lxxv. Domini erunt somnum suū et nihil invenerunt omnes viri diuinitat. Est autem mors velut aries dum ob cornib[us]. i. modis peccatis: q[ui] est mens naturalis et violenta. Itē mars erigit capricorno. xxvij. gradib[us]: et cadit totidem in cancero. Per martem intellige humanam fortitudinem q[ui] in capricorno erigit: id est in strenuitate belloque fulget et ascendet. Et in cancero: id est in tempore pacis occultat et marcescit. Nam cancer non est aialis belliger: sed in cavernulis se abscondit. Vel fortitudo humani corporis

in capricorno. i. in suuente ascendit et claret. Est enim caper aialis superiora petens. Sed in cancero. i. in senectute retrocedit et deficit. Est enim cancer anal retrogradiens. Itē iupis summa regnat in cancero et in capricorno facit descendit. Alij vero dicitur q[ui] iupiter erigit et caput draconis in geminis tribus gradib[us]: et cadit in sagittario totidem. Per iouem intellige gloriam humanam q[ui] erigit in geminis: q[ui] in diuinitate et honoribus crescit. Sed in sagittario. i. in persecutiōe vel delectione cadit: ubi etiam caput draconis. i. superbiam q[ui] est caput peccati deiecit. Item cauda draconis erigit in sagittario tribus gradib[bus]: et cadit in geminis totidem. Per caudam draconis intellige fraudulentiam et astutiam hominum. Hec est enim cauda draconis. i. q[ui] dama imitatio demonis: q[ui] homines inuidi atque fraudulenti post diabolum vadunt. Hec in sagittario. i. in lingua. de q[ui] Hiero. ix. Sagitta vulnerans linguam eorum ascendit tribus gradibus. Norimus est mentientium: Esai. ix. Propheta docens medacium spiritus est cauda. Secundus est in detrahentibus: Apoc. ix. Claude eorum silens serpentibus. Serpenti enim proprie detractor assimilat: sum illud Eccl. x. Sic ut si mordet serpens in silentio. ita nimil minus eo habet q[ui] occulte detrahit. Teritus gradus est in blandientibus: Apoc. ix. Habebant caudas silens scorpiorum: Greg. Scorpiones sunt oīs blandi et maliciose qui bonis q[ui]dē in facie non resistunt: sed post dorsum portant unde venena fundunt. Hec cauda in generalis cadit: q[ui] mala et fraudulenta lingua duplicit obmutescit. Uno modo quoniam non auditur. Alio modo quoniam asper repellitur: Eccl. xviii. Sepi aures tuas spinis et noli audire linguam nequam. Ille spinis aures septem q[ui] male loquuntur asper et increpatoris verbis resistit. Sed ille non audit q[ui] avertit ab ipso abducit.

Ca. XXIX.
Fruor penitentie
vel fidei suscitatur furor et forte p[ro]tectione diaboli. Nam diabolus quanto videt hominem exurgere vel agere feruuntur: tanto eum p[ro]sequitur acris. Dicit enim naturales q[ui] in magno estu sunt fortissimi venti sicut in diebus canicularibus. venti enim qui tunc sunt licet raro tali tempore sunt: et edificia subuententes. Et est ratio: q[ui] tunc

De celo et elementis

36

nō eleuatur nisi vapor grossus: et qz calor fortis qz tunc est expellit a se frigus vndiq ad vnu locū. ideo illud frigus impetuole pelit vaporē: et sic temp⁹ illud est causa fortium ventorū. Ergo in magno estu sunt fortissimi venti: representat qz in magno ienit feruore exurgit contra eam psecutiōes vēhemētissime. Job. xxvii. Vnde est⁹ sup terrā qui dedit vēhemētissimum imbr̄ cursum. vēhemēns enī imber cū forti vēto esse cōsuevit. Post estū ergo sequit vēhemētia imbris: qz post feruore mētis sequitur pcella tentationis. Sed est notandum qz est duplex canis celestis. scz canis qz luce ad pedem orientis: et alius canis est qz luctet ad pedes geminoꝝ versus cancrum ad meridiē. Et de vtroꝝ verū est qz in diebus canicularib⁹ sunt venti. Sunt autē illi dies calidissimi cū illi canes oriunt cū sole qz sunt sub radiis solis: qz tunc est qz duplex causa caloris. Una qz sol est i domo p̄pria scz in leone. Alia causa ē directa oppositio solis ad habitabiliē nostraz. Tertia est ex reflexione circuli qz diu radj morant circa eundē locū circuiti signorū. Quarta est ex cōiunctiōne duarū stelarū calidarū. Alter autē tpe dicti canes oriuntur helice sub radiis solis qz sol precedit eos: ita qz mane in aurora videri possunt: hoc autē est sole existente in principio virginis. tunc enī sunt venti naturalis: ppter qualitates temporis cōnaturales vento qz sunt frigiditas et siccitas nō sic impetuosi. In occasu quoqz istoz canū etiam sunt venti sed aliter. Nam canis occidit cosimē in hyeme sole existēre in principio capricorni. et qz tunc frigus stringit terrā magis nocte qz de die: nō sunt venti nisi de die qz sol aperit terrā et eleuare vapores. Occasus autē canū helicus est qz in estate occultans sub radiis solis a visib⁹ boīm: et tūc sunt dies canicularares. Sic ergo p̄t qz tam i ortu qz in occasu canū sine cosmicō sine helico sunt venti: et tanto fortiores quanto canes dicti sunt calidores. In duplice ergo cane accipit duplex feruor: scz fidei qui sunt a principio nascitī ecclēsie sub radiis solis: id est sub ap̄līs et discipul⁹ christi. et tūc flauerunt maximi venti: id est fortissime psecutiones fuerunt. Iterū post solis occasum. i. post christi tempora et ap̄lorꝝ adhuc fuerunt venti psecutionis in alijs fidellib⁹

et martyrib⁹. Unde br̄ de ecclēsie sub simili litudine dom⁹ Matth. vii. flauerūt venti et truerunt in domū illam et nō cecidit. fundata enī erat supra firmā petrā. i. chris̄tum. Altis vero feruor est penitentiaz: et tunc etiā sole christo aperiēte terrā. i. aīans et eleuante vapores cōpunctiōes et oratioes vēsequunt venti magnaz temptationū. vñ br̄ Prover. xi. Qui cōturbat domū suam possidet ventos. et sensus: Qui conturbat domū suā. i. conscientiā suā p cōpunctiō nem p̄tōz. possidet ventos. i. impulsus temptationū. Sed p̄cipue solitaris qz occultari a visib⁹ boīm feruent: amore celestium sunt venti calidi temptationū et tribulationis quas diabolus suscitat eis. vñ Job. i. Aētus vēhemēs irruit a regione deserti. Regio enī deserti est feruens vita solitaris. es ibi est vēhemēs vent⁹. i. impēt⁹ temptationis diabol. Itē feruor cōpunctiōis assimilat flāme ignis. Primo quidē qz flāma ex violētā sui mor⁹ partes materie in quā agit aliēdō ad inuicē pertinet. et ideo alii qz quēdā sonitū facit. Itē hō cōpunctus dū dolēter meminit: qz p oculos: qz p os qz p cetera mēbra sua delict: qz p̄tes sue materie ad inuicē collidit: et alijs sonū vocis et dolorosū emittit: Job. vii. Ex ille sicut sonit flāme ignis rē. Secundo qz flāma tenebrosa pādit et abdita prodit. Itē hō cōpunct⁹ p̄tā sua abscondita in cōfessiōne reuelat. Si de pētōre qz p̄tā sua nō cognoscit nec de eis cōpungitur nec p̄fitetur br̄: Job. xviii. Nōne lux impij extinguitur. scz ut p̄ta sua nō videat. Et sequitur: Nec splēdebit flāma ignis eius: qz nec hz ignē feruēt cōpunctiōis nec etiā hāmā in cōfessiōne reuelate p̄fessiōis. Tertio qz hāmā semper in motu existit. Itē etiā hō cōpunct⁹ p̄ motū boni op̄is p̄tinere satissimē satagit. Et hec ē flāma qz purgat rubiginē p̄cati scz satiactio feruēt: vñ. xx. Et siue qz p̄t trāstre qz flāmas ignē purgabitur. Quartu qz flāma viā cū offendicul⁹ suis ostendit: et hō de p̄tis cōpunct⁹ ne aplius offendat vias suas diligētē attēdit. vnde Isa. l. Ambulate i lumine ignis vñ i in flāmis qz succēdist. Quinto qz flāma materia cui se p̄iugit ab infinitis ad superiora trahere nō desistit. Et sic cōpunctio feruēda alias a brevis affectib⁹ abstrahit: et ad celestia desideria erigit; et tūc canis ad p̄se

Feruor penitentia
et fidei fiduciae
Iustitiae obediēt. Et nō
id est dominū tangere
sunt enim plenarii seruantes
qui sunt in magna feruore
qui sunt in nobis caritatis
qui sunt in nos locis patet
et fidelium fidei feruore
et fidelium fidei feruore.

Liber primus

gnādū h̄ tētatiōes valentior existit. **A**ñ d
Iudicē. xx. Lū cernerēt flāmas in sublime
serri: q̄ p̄l̄ fugā simulauerāt vīsa facie for
ti⁹ resistebāt. **S**exto qz qīc flāmā vēbe
mens vē⁹ extinguit & dissipat: qz nōnūq̄
cōpunctionē tollit vēhemēs sp̄et⁹ tētatio
nis. & iō necessaria ē magna custodia senſu
um & cautelā: sc̄ claudunt & custodiunt lā
pades acceſe ne extigunt: **C**anē. viii. Lā
pades e⁹ lāpades ignis atez flāmarum.
Septi⁹ qz flāma ex o⁹ pte rei accense in
scutū & i⁹ conū rēdit. Ita vē⁹ penitēs a su
perfliu⁹ & illicit⁹: imo etiā a liciti⁹ vndios
q̄tū p̄t mag⁹ ac mag⁹ iugis se reſtrigit:
Eccl. xx. **C**onsummatiō illorum flamma
ignis.

rigat: Job. xxviii. In petris rīnos excedit.

Capitulum: XXXI

Ructus sp̄us as

Fsimilari p̄t signis celi. De quibus
h̄ Hierc. x. A signis celi nolite ti
mere. Et hec sicutudo declarari p̄t triplici
ter. **P**rimo qdē p numer⁹ signor⁹. Sunt
enī signa celi sue codiaci circuiti duodeci
nūero. Et sicut Ap̄ls ad Hal. emērat duo
decim fruct⁹ sp̄us dicens: Fruer⁹ autē spiri
tus est charitas: gaudium: pax: patientia:
longanimitas: bonitas: benignitas: man
suetudo: fides: modestia: cōtinētia: casti
tas. **S**ed notandum q̄ bo⁹ p̄ duodecim si
gnor⁹ tria dicunt̄ esse ignea. sc̄ aries: leo:
& sagittari⁹. Tria vero dicunt̄ eē terrea.
sc̄ taurus: virgo & capricorn⁹. Tria vero
aerea. sc̄ gemini: libra & aquari⁹. Tria a
qua. sc̄ scorpio: cancer & pisces: i⁹ sic i⁹ q̄,
tuor celi partib⁹ ordinant̄: q̄ lignea sūt in
orientē. aerea in occidētē. in austro terrea,
in septētrione aqua. Ita etiā sili modo in
duodecim fructib⁹ tres sunt igne. sc̄ fm̄
tria q̄ sunt in igne. Mā ignis habet illumi
nare: in flāmare & cōsolidare. Sunt q̄ hec
tria ignea: fides illuminās: charitas inflā
mans & patiētia cōsolidans. Nam fides il
luminat intellectū: charitas incendit affe
ctum: patientia & cōsolidat p aduersorū
contactū: sicut cōsolidat incus p malleo &
concussionē. Tres etiam alij fructus sunt
aerei fm̄ tres aeris effect⁹. Nam aer letifi
cat: modificat & inflāmat. Ex aere enī illu
minato letificat affectus. vnde Tobie. v.
Quale mibi gaudiū erit: q̄ in tenebris se
deo & lumen celi p̄ video. **I**tem ex tēpe
rato modificač corpus: q̄ corpus aīal mo
dificatur fm̄ temperat⁹ aeris. Si enim aer
est temperat⁹: & corpus bñ se habet. & si in
temperat⁹: corpus se habet male. **I**tez ex
aere inflāmat feruēcit humor coleric⁹:
vt patet in estate. **S**ic ergo ista tria sūt ae
rea: gaudiū: modestia: & benignitas. Māz
ex partia sp̄ussanci oris gaudiū in interio
ribus: sequit⁹ modestia in exterioribus et
etiā benignitas ad subueniēndū indigen
tibus. Benigni enī dicunt̄ q̄s bon⁹ ignis
feruere facit ad bñ faciēdū. p̄ximis. Tres
aut̄ alij fruct⁹ sūt aquae. sc̄ mansuetudo:
cōtinētia & castitas. Mā aqua bñ frigidit⁹
& lubricitatē & coagibilitatē: sed el⁹ frigi

Fur rīno: qz fluit a fonte. i. a dño
p̄ insulū reuelationis. vñ Ap̄ls
dict ad Eph. ii. q̄ fides donū dei ē. s̄ nota
q̄ rīu⁹ ē inūdiciaꝝ purgatiꝝ. **Q**uiā. s. fi
des purgat inūdicias errorꝝ v̄l̄ tēnax af
fectionū. vñ dīc. Acf. xv. Fide p̄uī. corda
eox. **I**te rīu⁹ ē tre secūdariꝝ: qz fides fe
tūdat aīaz meritoris opib⁹: Heb. xj. Sc̄tī
p̄ fidē opati⁹ sūt iusticiā & adepti⁹ sūt repro
missiōes. **I**te rīu⁹ ē p̄t⁹ alīb⁹ ammis tra
iu⁹: qz fides potū de sapie & ministrat aīa
b⁹: Eccl. xv. **A**q̄ sapie salutari⁹ potauit eū:
Eccl. xxiiij. **P**ascas eos i⁹ motib⁹ & rīnis
q̄. **I**te rīu⁹ est viroris & pulchritudinē in
plātis & fūiatū: qz fides & fūat in setis vi
roē carnis. i. & ginitatē & pulchritudinem
setē ouersatiōis: sic p̄t̄ in setis & ginitib⁹ q̄
fidei & utre armata corūpī no poterāt: sic
rose sup̄ rīnos plātate no marcescūt: Eccl.
xxix. Quasi rose plātate sup̄ rīnos aq̄z.
Ite rīu⁹ est lapilloꝝ & arenas congrega
tū: qz fides ē bñliū q̄n quis lapill̄ signē
& tribulatōꝝ sive patientiū qui signant̄ in
arenis q̄ stant sub aq̄s tribulationiꝝ & gre
gatiua. sc̄ p̄ vnitates dilectionis & pacis:
P̄s. xxij. **G**regans sicut in vtre aquas
maris. **A**q̄ enī mar⁹ sūt aīe i⁹ amaritudine
& tribulatiōe posite: q̄ tñ in vtre fidei & gre
gate ab vnitate dilectionis & paci⁹ mīnū se
parant. **I**te rīu⁹ est genimīnū multiplica
tiu⁹: qz sc̄ fides est multiplicatiua fidelit⁹
& credētiu⁹. P̄s. liij. Rīnos el⁹ inebriās
ml. ge. el⁹. **I**te qz rīu⁹ ē penetrās & trāstī
u⁹: qz s. fides etiā dura corda penetrat & ir

De celo et elemētis

37

alas ignē extinguit: et hō cōpetit māsuētū dīni q̄ iracundie ardorem cōliber et extinguit. Mā māsuētū dīnis est trā vincere et ī dignationes cōlibere: vt dicit Ambro.

Pē lubicitas aq̄ coartat et restringitur terminis alienis: sicut fluv̄ maris coartat litorib⁹ et fluv̄us venaz in puteis et fontibus. Est enī humidum bī terminabile termino alieno: vt dicit P̄bs i li. de generatiōne et corruptiōne. Et hec coartatio cōpetit cōtinētē q̄ fluv̄ carnis restringit. Mā cōtinēs patit: s nō deducit: vt P̄bs dicit in Ethī. Coagulaſ etiā aq̄ et fit imobilis: sicut p̄z in glacie. Et hō cōpetit castitati: qz cast⁹ est q̄ neq̄ patit neḡ deducitur. Tres alij fructus p̄nt dici terrei: scz pax: longanimitas et bonitas. Mā terra h̄z trāquillitatē: qz nō agitat vel cōmouet. neq̄ ab exteriori sicut aer q̄ vēto agitat. neq̄ ab interiori sicut aq̄ fluctuās. vñ P̄s. xii. Etēnī firmauit obē terrē: q̄ nō comouebit. Et hō cōpetit paci: qz scz facit vt nec ab exteriorib⁹ perturbemur: neq̄ interiorib⁹ desiderijs angustiemur. vñ Luē. q̄ angeli dixerunt: In terra pax hoib⁹ bone voluntat. **P**ē terra h̄z pperitatem: Ecēs. i. Terra autē eternū stat: et hō cōpetit longanimitati. **P**ē terra h̄z bono et fructuū vberitate v̄l colicationē. et hoc cōpetit bonitati q̄ p̄ximis cōicam⁹ in bonis. vñ bonū est diffusū suip̄p̄s. Apls: In oī bono ope fructificatē. **S**e cūdo declarat dicta sūtudo scz signorū et fructuū p̄ p̄ximatē nōim. Habet ei quodlibet signū suū nōmē p̄p̄iū cōp̄tes alicui fructuū. Mā p̄mū signū vocat Aries: qz si eut aries aīal iaceōdū sup lat⁹ vñ equaliter mutat vices: qz tanto tpe iaceat sup lat⁹ de p̄trū quanto sup sinistrū. Tota enī estate dormit in latere vno et tota hyeme in altero. Sic sol existēs in illa parte circuli cōiaci q̄ dī Aries facit equinoctiū: et eēles facit dies artificiales et noctes. Hoc āt adaptatur fidei q̄ quaz equinotē se habet hō ad diē p̄sp̄eritātē et ad noctē aduersitatē. Mā vera fides nec p̄sp̄eritātē tēporalē ambit: nec aduersitatē meruit. sicut p̄z de Moysē Hebre. xi. Fide inq̄t Moysē grādis facit negavit se esse filiū Pharaonis filie. Ecce q̄ p̄sp̄eritātē nō aperit: et sequit maḡeli gens affligi cū p̄lo dei q̄ tēporalē h̄re iocunditatē. Ecce q̄ aduersitatē non timuit.

Scom signū vocat Taurus: qz taurus

terrā sulcādo fecūdat et locupletat: et tunc q̄ sol est in signo tauri et terra est arabilis et agrua agriculture. Et hoc cōpetit paci. Mā pacis tpe terre colum̄: et est abundātia frugū. sicut etiā dī Jaco. iii. q̄ fructus iūsticie in pace seminat̄ et cō. **T**ertiū signū vocat gemini: qz sole existēt in illo signo virt⁹ ad secundanduz inferiora geminat. vel qz in estate cum noctes sunt breuissime q̄n vna pars illi⁹ p̄stellatiōis occidit: alia pars anterior orit et ascendit. Et iō dicunt Poete q̄ illo et gemino et fratrū q̄s fabule vocant castore et polluce vñ celos ali⁹ inferos possidet. Nec autē cōpetunt charitati q̄ in nobis spūstō p̄cedētē ad secundādū viā nostrā geminat: scz in dilectione dei et p̄ximi. Unī pars anterior ascēdit superius scz amor dei. alia posterior est inferius scz amor p̄ximi. vñ nec deus sine p̄ximo nec etiā vere p̄xim⁹ diligēt sine dō. i. Job. iiij. Hoc mandatū habem⁹ a deo: vt q̄ diligēt deū diligat et fratrē suū. **Q**uartū signū vocat cancer. Cancer enī est aīal retrogradū: et sol pagrans illaz partē cōiaci facit retrogradationē in. viij. gradu cancri: et hō cōpetit modestia scz vt in exteriorib⁹ motibus et ornati debituū modū nō trāseat: sed pot̄ se in ipso in mēstrā debita retrahat: Apls Philo. iii. Nōdētia v̄ra nota sit oībus hoib⁹. **Q**uintū signū vocat leo: qz fm Isido. Leo est fortissimū aīal et maxime caliditatē p̄cipue i partē anteriori scz pectoris. Sic sol intrās illud signū acrius igniferos radios emittit et faciat i fine q̄n inde exit. Et hō cōpetit benignitati. i. bone ignitati amoris: qua ad benefaciēdū alijs inflāmātur: q̄ int̄ in corde incipiēs plus facit hoīem velle facere et possit finaliter ope implere: Apls ad Eph. iiiij. Estote in uicem benigni. **S**extū signū vocat hoḡ et hoc p̄pter sterilitatē: qz sol illud intrans suo calore humores sumit: et a suo fructu terra efficit steriliſ: et hō cōpetit castitati: et p̄cipue v̄ginalit̄: q̄ calori diuini amoris ad iuncta humores lubricos sic in carne cōsumit ut steriliſ permaneat a generatione carinali: et vberior et fertilior fiat in fructu spirituali: Esa. liij. Letare steriliſ q̄ nō parlē. **S**eptēm signū vocat libra fm Isido. ab isto instrumēto ponderandi: qz sol in isto signo existens dies adequat noctibus: sicut res adequat pondere in lance.

d

Liber primus

Ande ibi sit equinoctium autunale. Hoc autem
 mäsu etudini cōpetit: que dū iras cōpmit:
 mala illata a primo equo aio ferre facit:
 Epb. viij. In mäsu etudine ei patietia sup
 portat. Al dies nocti equat: qz iuxta no
 cumentum illatum pensat mäsu etudinis meri
 tum. Octauum signum vocat scorpio: quia
 scorpio retro ferit: caude aculeo pungit.
 Sol enl existens in illo signo est causa lesi
 onis et punctis corporis humani: qz tunc
 declinans min' calescit. Ut aer distempe
 ratus in frigiditate cito ledit et pungit: vt
 dicit Isido. Hoc autem patietia cōpetit qz ex
 distuperatia carnis tentatiōis aculeo quā
 et acriter pungit: et licet aliquā ex tentatiōe
 ledatur: si nō consentit occidit: Roma.
 viij. Si spiritu carnis facta mortificaueri
 tis: vinetis. Nonum signum vocat sagitta
 riū: qz sicut sagittarii emitit sagittas: sic
 sol in hoc signo existens ad nos mittit grā
 dines pluvias nubes. Hoc autem cōpetit
 patietia qz grandines psecutionū pluvias
 tribulationū et nubes affectionum suscipit
 atqz porrat. Decimum signum vocat capri
 cornus: qz sez caper est aial cornib⁹ petēs
 superiora. Nam ibi sol facit solstitium verna
 le: et sic ascendere incipit versus superio
 rem arietē et versus canerū. Hoc autem com
 petit gaudio. Nam nemo habet verū gau
 diū nisi qz superiora petit. verū enī gaudium
 est qd nō de creatura sed de creatore cōci
 pitur. vñ Ap̄ls ad Ph̄bili⁹. iiiij. Haudete ī
 dño semp. Undecimum signum dī aquari⁹: qz
 qui fū fabulas dī fuisse pincerna deoz
 manib⁹ eoz aquam fundens. et ideo tenet
 vñā. Sed fū veritatē dicit aquarius: qz
 qñ sol est ibi: et aer cōdentatur in aquas mul
 tas: et fūt pluiae plus qz alio tpe. sicut dī
 cit Isido. Hoc autem cōpetit bonitati. s. gra
 tiam et misericordiā abūdāter effundere et
 prestare: qz bonū est diffusuum suispliū:
 vt dicit Diony. Duodecimum dicit pīcī:
 qz illo tempore fit generatio pīcī et cōfri
 catio: qz calore solis ascēdente et humores
 dissolue solent tunc pīces effundere se
 men suum. Hoc autem cōpetit longanimita
 tē: qz homo ad modū pīcī etiā in aq
 tribulatiōis nō deficit sed viuit. Tertio
 declaratur dicta similitudo et distinctionē
 gradū sive faciū. Mā quodlibet dicto
 rum signoū dicit habere facies. i. partes.
 Cum enim quodlibet signum dividatur per

xxx. gradus initium prime faciei est a prī
 mo gradu: et durat usq ad. x. gradū. secun
 da usq ad. vicesimū gradum. tertia facies
 usq ad. xxx. Et quilibz facies signi datur
 alicui planete. Aerbi gratia. Prīa facies
 arietis daf marti. secunda soli. tertia vene
 ri: et sic de alijs. Sicut g quodlibet genus
 signoū continet tres facies: ita qlibet. xij.
 fructuum habet tres modos sive tres esse
 cens. Mā primo fides que assimilat arie
 ti cuius prima facies est marti. scda solis.
 tertia veneris est pncipiū fortitudinis. et
 hec est facies martis. Ut fidei ascribitur
 victoria: Heb. xi. Sancti p fidem vicerunt
 regna. Et ibidē: Fortes facti sūt in bello.
 Item est principiū luminis spūalis. et hec
 est facies solis: Job. xij. Credite in luce et
 filiū lucis sūtis. Item est principiū chari
 tatis: sicut cognitio est principiū amoris:
 et hec est facies veneris cui⁹ est ad amoē
 incitare. Secundo pax que assimilat tau
 ro cuius prima facies est mercurij. scda lu
 ne. tertia saturni: est etiā triplex. Est itaq
 prima pax pectoris: id est conscientie. et hec
 est facies mercurij qui semp comitatur so
 lemi: qz tunc est conscientia pacata. qñ sequi
 tur christū: et ei adheret. secuda est pax tem
 poris. et hec est facies saturni: qz saturn⁹ di
 citur a saturitate et abundātia quā tribuit
 pax temporis. Tertia est pax eternitatis. et
 h ē facies lune: fū illud Ps. lxviiij. Lu
 na pfecta in eternu. Tertio charitas qz
 assimilat geminis. cui⁹ prima facies est lo
 uis. secuda mercurij. tertia lune. Est etiā
 triplex. s. incipientiū. et hec est louis: qz ex
 parte supiori prim⁹ planeta beniuol⁹ et ca
 lidus. Tē est pfectio. et hec est facies
 mercurij: qz dicit fuisse de⁹ mercatorū: pro
 pter hoc qz natū vel cōceptū sub eo dispo
 nit ad usum cōputatiōis et ratiocinij: vt di
 cū est supra. ca. viij. Mercatorū enī est sem
 per in lucro. pfectere. Tē est charitas pfe
 cto. Et h ē facies lune: quia luna dñat
 aqz: et charitas pfecta dñat tribulatiō
 bus: Cant. viij. Aque multe nō potuerūt
 extingueere charitatē. Quarto modestia
 que assimilat cancero. cui⁹ prima facies est
 veneris. secuda martis. tertia lune. est tri
 plex. Prima ē circa vestū apparatu. et h ē
 est facies veneris. Mā ven⁹ vt dicitur ē supra
 in eodez ca. viij. dicitur disponere natos ve
 sint vestū mullebrūn incellores; vt dicit Pto

De celo & elementis

38

lementis. Sed species modestie est circa extiores corporis motus. Et hec est facies martis: quod mars cum Ipotole, disponit ad mobilitatem & levitatem. Tertia est circa ludum, & hec est facies lunae: quod luna ut idem Ipotole, dicit existens in secundo signo: post ascendens ostendit merorem & tristiciam: per quam se temperant ludi. Quarto benignitas: qui assimilatur leoni, cuius prima facies est saturni. Secunda iouis, tercia martis, est triplex. Materia sez in supportando, & hec est facies saturni quod in motu suo est tardissimum: quod homo qui benignus est tardissime mouet ad iram & contra alium. Vnde scit supportare. Quinto esse benignitas in coicando, & hec est facies iouis quod obliquum dicitur: pessima & nulli nocere. Sexto in querendo. Et hec est facies martis. Nam mars dominus collere. Et ille qui vult benignus querari: potest & dicitur ire. Nam licet mars sit de se incensius: tamen cōluncus veneri temperat. Et sic homo cōluncus proximo ut bene coniurat ei. etiam si de natura sua est aggressus & asper: debet tamen seipsum per benignitatem temperare. Septimo castitas qui assimilatur virginis, cuius prima facies est solis, secunda venus, tercia mercurii, est triplex. Octava est castitas virginalis, & illa est facies solis: quod est pulcherrima: Sap. viiiij. Octavo pulchra est casta generatio cum claritate. Secunda autem est castitas iugalis. Et ista est facies venus: quod licet venus inciteret ad amorem: tamen est temperata in dilectione. Et amor carnis colitur: si sit temperatus & honestus: castitas vocatur. Tertia viduialis, & hec est facies mercurii. Nam mercurius cum sole gradit: & non longe a sole recedit: numerus plus triginta gradibus distans ab eo: et deinde seminibus: vnde significat vitam vidualem qui semper debet vacare deo: sicut legit de sancta Anna Lu. ij. & letumis & obsecrationibus erat serviens domino die ac nocte. Et hec debet vacare elemosynis: quod sunt semina quibus recolligit fructus eternus. De quo semine dicit Apol. ij. Corin. ix. Qui parce seminat parce & metet. Septimo mansuetudo que assimilatur librae. Cuius prima facies est lune, secunda saturni, tercia lunae, debet esse triplex, scilicet in appetitu: ut ad vindictam non excedat: Eccl. x. Filius in mansuetudine animam tuam serua. Et hec est facies lune qui temperat calorē solis in illis inferioribus: & sic mansuetudo temperat fervorem ire. Mansuetudo enim est temperatio irarum: ut dicit Iohannes in. iiiij. Et huius

Et hec est mansuetudo in motu sine actu: sed non impetuose vel rabide sed plane & moderate opera sua perficiat. Et hec est facies saturni: cuius motus non est impetuosus vel rabidus sed planus & morosus: Eccl. iii. Filius in mansuetudine opera tua perficiat. Tertio dicitur homo mansuetudo in auditu: ut ex tra veritati non tradicat: Eccl. v. Et sexto mansuetus ad audiendum habet diuinum. Et hec est facies iouis: quod impudicum ut dicunt astrologi inuenient veridicū in suis significatiōibus: & significat sapientiam & trōneos. Sapientia enim & rectitudine non dicuntur. Octauo significatur qui assimilatur scorponi. Cuius prima facies est martis, secunda solis, tercias veneras, est triplex. Una est a progressu & licito: ut cuiusque potest simper ab omnibus venere: et tamen a minimo. Et talis significatur oportet qui habeat significatum bellum cum carne: quod caro concupiscit aduersus spiritum. Et hec est facies martis qui disponit & incitat ad bella. Secunda est a turpitudine illicito, sicut significatur fornicatio & adulterio & stupro & homicidio. Et ista est facies solis, cuius radix non coincidat in mundicū. Tertia est ab immoderato & superfluo usu ciborum matrimoniis. Et hec est facies venus qui temperat maliciā, maliciā scilicet, inordinatā & cupiscentiā cibi vel actus venerei. Mono patiēria qui assimilatur sagittario. Cuius prima facies est mercurii, secunda lunae, tercias saturni, est triplex: cetera comēdabilis. Propter quodque patet utilitas: puto quod patet propter iusticiam: quod talis patientia acquirit meritū eternae beatitudinis: sicut illud Mat. v. Beati qui persecutionē patientes propter iusticiam. Talis est qui sequitur christum: qui passus est propter iustificationē nostram. Hec est facies mercurii: qui ut dictum est sequitur motu suo sole, christus enim est sol iusticie. Secundo quodque patet libertate, id est voluntarie, i. Proteri, iiiij. Memo velutum patientem quasi homicida et fur: qui scilicet inuite patientem: Apol. ij. Corinti, xij. Liberter gloriosaboz in infirmatibus meis. Et hec est facies lune que suo motu eclipsatur. Talis est qui sua voluntate patit. Tertio quodque patitur firmiter suę longanimitatem: ut scilicet non deficit patitur propter passionis diuturnitatem: Apol. Ep. iiij. Obscuratio vos ne deficitatis in tribulationibus. Et hec est facies saturni qui habet motum longum & diuturnum, & complectetur cursum suum in xx. annis. Decimo gaudium secundum quod assimilatur capricorno, cuius prima facies est iouis, secunda martis, tertias solis, est triplex. Prior

d 2

Liber primus

mo q̄ q̄s gaudeat de prosperitate p̄ximi: sicut membrū de cōmoditate membrī sui. i Corintb. xij. Si gloriaſ vnū mebrū: gau- dent oīa mēbra. t̄ hec est facies iouis. de q̄ dicunt astrologi q̄ haber exaltationem et gaudiū suū in geminis trib⁹ gradib⁹. Mā dū q̄s gaudeat de bono. p̄ximi: gaudiū ge- minas: i hec debet h̄re tres gradus: q̄ de bet gaudere de bono. p̄ximi spūali: corpo- rali t̄ temporali. Scđm est gaudere de ad- uersitatiib⁹ mūdi. p̄ hoc enī bō p̄sociaſ chri- sto. i. Petri. iij. Cōlantes christi passioni bus gaudete. Et hec est facies martis: q̄z maro erigit et exaltat in capricorno: et ibi est gloria sua siue gaudiū: vt dictū ē supra ca. xxviii. Quasi enī capricornus est mun- dus. cornib⁹. i. aduersitatib⁹ suis nō im- petens t̄ peccatiens in q̄ vir sanct⁹ nō stur- bas sed gaudet: Iaco. i. Omne gaudiū exi- stimate fratres charissimi cū in tentatiōes variis incidet. Tertium est gaudere de nisu siue exercitio interioris habit⁹ virtutis: P̄ronerb. xxj. Gaudiū est iusto facere iudiciū. et hec ē facies solis q̄ gloriā lumi- nis sui qđ valde est gaudiolum nō haber ab extrinseco sed a seipso: Ps. xluij. Omnis gloria ei⁹ ab int̄. Undecimo boni- tas q̄ assimilat aquario. Unius prima faci- es est veneris. secunda mercurij. tertia lu- ne. t̄ est triplex: sc̄y delectabilitatis: hon- statis t̄ utilitatis. vñ Ambro. in libro de officijs diuidit bonū in tria. s. delectabile: quod solū rōne delectationis est app̄ etibi- le. vnde tale q̄s p̄t esse t̄ noxiū t̄ p̄fici- um: honestū t̄ in honestū: sicut p̄t in amo- re cōiugali et in vnu m̄rimoniiali. t̄ hec ē fa- cies veneris. Itē in bonū honestū qđ ex seipso haber rationē appetibilis sicut sapi- entia. et hec est facies mercurij: q̄ d̄r dispo- nere ad sapientiā. Itē in bonum vtile qđ sc̄y est appetibile in ordine ad alīnd. t̄ hec ē facies lune: que multū cōfert istis inferio- ribus. Quia sicut dicit Basili⁹: ipsa est de cor noctis: mater toris: ministra humoris et dnatrix maris. Duodecimo longani- mitas. i. pleuerātia in bonis q̄ assimilatur p̄sci. cui⁹ p̄ma facies est saturni. sed a io- nis. tertia martis. causaſ ex trib⁹. Primo ex abundātia virtutis: q̄z quāto aliq̄s pl̄ haber de virtute: tāto pl̄ tolerat difficile. t̄ hec ē facies saturni: q̄ vt dictū ē d̄a a satu- ritate. i. abundātia. Scđo ex tēperātia ope-

ris: q̄z q̄to q̄s moderati⁹ agit: tāto diuti- durat. t̄ hec facies iouis q̄ est planeta tem- perat⁹ i ūniū q̄litarib⁹. Tertio ex magna- nimitate cordis. et hec ē facies martis q̄ d̄sponit ad animositatem. Et sic p̄t quō fru- ctus spūsceti assimilant signis celis q̄bus leſtū mentis p̄ficiunt t̄ firmant in bono. vñ Ps. xxxii. Aerbo dñi celi firmati sūt: t̄ spū oīis ei⁹ oīis xp̄ eoꝝ. Ca. XXXII

Oratione eterne

g beatitudinis rep̄sentat celi em- pyreū. Oportet enī locū t̄ locatū inūicē ūniū. vñ cū celū empyreū sit lo- cus glorie beatorū: oportet q̄ eoz statui cō- formeſ. Et ista ūformitas attendit q̄tum ad septē. Mā p̄mo celū empyreū d̄r ap̄li- um dei habitatculū. de b̄ enī ip̄e de⁹ dicit Esa. lxvi. Celū sedes mea: t̄ terra scabellū pedū meoꝝ. Hec enī duo cozpora in mūdo maxie reputat̄ dei eternitatē t̄ imutabilita- tē. s. corp⁹ supremū qđ vocam⁹ empyreuz: q̄ illud soluz int̄ spheras celestes ponim⁹ immobile: t̄ iō assimilat̄ sedi in q̄ sedes quiet- scit. Et iō ūfimū. s. terra qđ a suo situ nunq̄ mouet. Et iō assimilat̄ scabellū qđ etiā oportet esse q̄tū t̄ firmū: Eccl. i. Ter- ra in eternū stat: q̄z in celo empyreō maxi- me refulget diuine virtutē opatio. Id speciali- ter d̄r ibi esse sedes dei t̄ beatitudo dei. Ps. x. Domini⁹ in celo sedes ei⁹. Et hinc est ḡ hoīes orare volētes manus ad celū lenat̄ tāq̄ ad dñs ei⁹. Hoc at̄ cōpetit b̄s gl̄e bea- torū in qđ de⁹ immobilit̄ habitat. Ita vt nū q̄z ab eis separat̄: et ideo replet eos leticta eterna t̄ glia. s. in illd Ps. v. In eternū ex- ultabit̄ habitabilis ī celsis t̄ gloriarunt̄ in te. Scđo celū empyreū est claritate luci- dū. vnde empyreū d̄r celū ignē nō ab ar- dore sed a splēdoze. Cōnentes enim est fm̄ Basili⁹: vt sicut dānat̄ habet extremas tene- bras: ita beati habeat extrema lucez. Et b̄ etiā cōpetit beat⁹: q̄rum mens p̄ lumē insu- sum gl̄e ūfortata t̄ elevata ineffabile t̄ in- creatū lumē attingit. fm̄ illud Ps. xxv. In lumē tuo videbim⁹ lumē. Rep̄sentat etiā illud ūfēdissimum celū claritatē glo- riosam quā corpora gl̄iosa post resurrecti- onē habebunt̄: Mat. xiiij. Fulgebūt iusti ū- sol in regno p̄tis eoz. Tertio celuz em- pyreū est capacitate maximū. Mā ūfra se

De celo et elemētis

39

Includit oia corporalia. Et h̄ etiā cōpetit beatior felicitati: q̄ sc̄z includit t̄ continet oia desiderabilia. vñ Boeti⁹ dicit: q̄ beatitudo est stat⁹ oīm bonor⁹ aggregatio p̄fectus. t̄ ideo ibi satiab⁹ solū human⁹ appetitus: vñ illud Ps. xvij. Satiabor cum apparerit gl̄ia tua. Quarto est figura sphaeric⁹. Figura aut̄ pherica cum careat initio t̄ fine rep̄petat eternitatē dei: quā beatitudo participant ipm deū p̄ essentiā vidēdo: vñ illud Job. xvij. Hec est vita eterna ut cognoscant te solū deū vero t̄c. Et ideo beatitudo dicunt esse in vita eterna. i. in vita interminabilis t̄ pfecta. Nā eternitas ē interminabilis vite tota simul et pfecta possessio: vt Boeti⁹ dicit in. v. de solatione. Ut q̄ beatitudo habent vitā interminabilē t̄ intrinsecum mutabiliē nō solū vñ esse sed etiā vltierius in operationē: q̄r t̄ ad illā operationē q̄ verbū vident nō sunt in sancti volubiles cogitationes: vt Aug⁹. dicit. xv. de trinitate. Et ideo dī. Dñi. xij. erūt q̄s stelle in p̄petuas eternitatis. Quinto est ab omni motu quietū. Nā si eet motū: mot⁹ el⁹ deprehendere p̄ aliq̄d corpus apparet: sicut deprehendit mot⁹ aliaz sphaeras: qd̄ minime apparet. t̄ ideo celū empyreuz est oīno quietū. vñ Basil⁹ dicit in. ij. hexameron: q̄ remuneratio q̄ p̄ dignis operationib⁹ reſtaurat in ea luce q̄ est extra mūndū quietū domiciliū fortis. Sic etiā status beatorū yltimo fini inherentiu est stat⁹ oīmodo quietis t̄ pacē: vñ illud Ps. cxvij. Soluit fides tuos tuos pacē t̄c. Habent enī quietem ab omni labore: vñ illud Apoc. xiiij. Amodo dā dicit sp̄us vt requiescat a laboribus suis. Hc ab omni molestia vel inquietatione. Ps. viij. In pace in idipm dormiam t̄ requietca. Sed nota q̄ q̄s celū empyreum suū motū: habet tñ fīm aliq̄s influentiā sup̄ alia corpora que mouent. sicut etiā supremi angeli q̄ assūnt habēt influentiam sup̄ medios et yltimos qui mittuntur: q̄uis tñ nō mittant. Influit aut̄ celū enī empyreum in primū mobile non ad trāsiens t̄ adueniens p̄ motū: sed ad fixū t̄ stabile: p̄tra virtutē contineāt t̄ causāndi vel aliud huiusmodi ad dignitatē p̄tinens. Si militer beati q̄ sunt in patria influent nob̄ qui sum⁹ in via suffragia t̄ beneficia multa: et p̄cipue sp̄uā q̄ sunt fixa et stabilia bona. vñ Job horat̄ homēm viatorem dī

cens: Uoca si est q̄ tibi r̄ideat: t̄ ad aliquē sc̄tōp̄ cōvertē: Job. v. **A** Sexto ē a diffōrmitate remotū. Est enī totaliter vñiforme nō habens partiu diffōrmitatē: sicut celū stellatū. Qd̄ etiā cōperit beatitudini sc̄tōrū: nō quidē ex parte beator̄ cum beatitudo vñ sit maior q̄ beatitudo alter⁹: vñ il̄lud. i. Corintb. xv. Stella differt a stella ē claritate. t̄ sic ex parte beator̄ ē ibi quedā diffōrmitas graduum. ppter qd̄ dixit ch̄stus Job. xiiij. In domo p̄ris mei mansio:nes multe sunt. sed ex parte dei beatificatis q̄ est beatitudinis obiectū. ex cuius cognitione saluus alijs efficit t̄ beatus: vñ illud Augl. in. iiiij. p̄fēb. Beatus qui te nouit etiā si alia ignorat. ipsa beatitudo sc̄tōrum ē simplex et vñiformis. Quia licet di cantur esse ibi congregata omnia bona: ramen illa congregatio bonor⁹ est in deo: nō p̄ modū cōpositionis sed p̄ modū simplicitatis: q̄ que in creatur⁹ multiplicia sunt in deo p̄existunt simplicitē t̄ unitate. Et hinc est q̄ diuina beatitudo vna t̄ simplex existens: nūbilomin⁹ omnē beatitudinē complicit. Quia q̄cqd̄ ē desiderabile in qua: cung beatitudine vel vera vel falsa: totū eminentiā in diuina beatitudine p̄existit. De contemplatiōnē enī felicitate habet certū simū et continuā cōtemplationē sui t̄ alio rū omniū. De actua vero gubernatiōnē totius vñiversi. De terrena autē felicitate que cōsistit in voluptate: dīnitij: potesta:te: dignitate et fama: vñ Boetiū. ij. de cō sola. gaudium habet de se et de omnibus alijs pro delectatione: pro diuinit̄ omnī: modā sufficientiā quā diuinit̄ promittit: pro potestate omnipotentiā: pro dignitate omni regimē: pro fama admirationē totius creature. **S**eptimo celum empyreum est situ supremū: quia a centro maris remotū: Es. lv. Sicut exaltant celī a terra t̄c. Ita etiā beatitudo sanctorū est summū omnia bona transcendens. Nam q̄tum ad obiectum est summū bonum simpliciter: sed q̄tum ad actum in creaturis beatis est summū bonum non simpli citer sed in genere bonorum participabiliū a creatura. Et tanta est excellentia illius beatitudinis quam designat celī empyrei excellentia localis. quod ve dicit Ap̄ls. i. Corintb. ij. nec oculus vidit: nec aurē au diuit.

Cap. XXXIII

d 3

Liber primus

Oratione gratum
S faciens assimilat primo mobili
aperte quatuor. **P**rimo quod illud
celum est empyreio celo immediatum. Celum enim
empyreum deputatum glorie beatorum est ipsum
representat. Sicut ergo illud celum immediata
se habet ad empyreum. Ita gratia immediata
se habet ad gloriam: sicut motus ad terminum:
vel sicut imperfectus ad perfectum: **R**osso. vii.
Gratia dei vita eterna. **S**econdo quod illud
celum est in ordine celorum mobilium deci
mum. **H**abemus Ptolemeum et habemus Metallach
in libro de sphaera motu: et habemus Alpherragi
um in astrologia noua: supra firmamentum:
id est celum stellarum: quod est octaua sphaera
oparet ponere aliam sphaeram nonam quae vo
camus celum crystallinum: in quo reducitur mo
tus orbis signorum: qui est ab occidente in
orientem. Et similiter supra hanc oparet po
nere spharam decimam: in qua reducitur mo
tus diurnus: qui est ab oriente in occidente.
et hec decima sphaera ut dicitur est primus ce
lum mobile. **H**ic igitur ordo sive numerus hu
ius sphaerae: que secundum est decima coperit etiam
gratiae sine qua decimam accepta decalogi non
implentur. **I**tha enim est lucerna cum qua deci
ma dragma perdita per peccatum. et humana
natura recuperatur. i. iustificatur: **E**useb. xv.
Ande apostolus ad Titum. iij. Iustificatus ergo
christi heredes sumus habemus spem vite eternae.
Tertia quod hec sphaera decima inter om
nes sphaeras mobiles obtinet principatum.
Est enim primus mobile: et ideo non habet nisi
unicum motum secundum diurnum. Oporet enim null
titudinem ab unitate causari. Et natura sic
dicit **P**robus in ix. de animalibus non transire de
extremo ad extremum nisi per medium: et ideo
non est saltus nature ab eo quod habet unicum
motum ad aliud quod habet tres nisi per medi
um quod habet duos. **C**um ergo in sphaera stel
larum fixarum deprehensus sit ab astrologis tri
plex motus ut dicitur est supra capitulo xxx. l. diurnus
ab oriente in occidente supra polos
mundi. Et alter stellarum fixarum econtrario
ab occidente in orientem. Terti accessio
nis et recessionis: propter habemus predicta quod sphaera stel
larum fixarum non potest esse primus mobile:
sed oporet ante eam et alias duas sphaeras:
secundum quamque habet tantum duos motus. l. diurn
um ab oriente in occidente. et declivium quod
est econtrario ab occidente in orientem. et

ista est sphaera nona. et aliam decimam ante
istam quod habebat tunc unicum motum secundum diurnu
num. Illud enim quod est primus in genere
corporum mobilium non potest esse multiforme
et varium in motibus: quod ab uno motori primo
et simpliciter in eo quod mouetur ab ipso non pos
test esse nisi unus motus. Quia ergo diuina
gratia est id quo anima propria mouetur ad in
sticium: recte in certi primo motu designatur
tur. Est etiam motus gratiae unitus in certum
non inclinatus nisi ad bonum. **M**alis enim quod
multipharie contingit ut dicit **Dionysius**:
habebat motus multiformes. Ipsa etiam gratia
est quia deo unitum: et est motus eius diurnu
sus: id est lucidus et velox. **M**escit enim talis
da molinaria recte. **Q**uarto instrumentum
sive celum stellarum est omnium motuum causa
tum et mensuratum. **H**abemus quod est pri
mus in aliquo genere: est causa et mensura
aliorum: quare cum motus localis sit primus mo
tum ut **P**robus probat. Et inter motus morales
gratia est primus motus omnium virtutum et
motuum: quod sunt in nobis ad actus virtuosos
et interiores. Omnes enim virtutes gratuitate
causantur a gratia: sicut omnes potentes sunt
ab essentia anime. **A**nima gratia est in ipsa essentia
anime. virtutes autem sunt in potestis tangi
subjecto. **I**tem gratia illuminat animam ad co
gnoscendum defectus suos quod peccati tene
bra occultat. **H**abemus sicut aduentente lumine
solis fugaciter tenebra noctis: et pulchritudo
vniuersi appetit. Ita cum gratia illuminat
animam videt defectus suos quod primo non vide
bat. sicut atomi in radiis solis apparent et
in umbra non. Ita minima pars in scientia illu
minatur. **P**robus. xxviii. Accedite ad eum et illu
minaminis. **S**ed nota quod sicut sol non illu
minat cecos: quoniam oritur super bonos et
malos. Ita nec gratia peccatores: quod peccato
res sunt in contraria dispositio et secundum per obsta
culum peccati: **J**ob. i. **L**enebre enim non con
prehenderunt: secundum lucem gratiae. **I**deo **E**phei
v. Exurge qui dormis. **I**tem gratia assimila
tur roti. **P**rimo quod ros ex alto manatur
generat enim ros in alto. flante vento capi
lido. l. austro: quod gratia descendit nobis in
fundente spiritu sancto. Non est enim ros teste
philoso. nisi pluvia panca. **A**uster aures
rotorum gignit quem aquilo sua frigiditate dis
pergit: quod gratia quam deus homibus infun
dit: diabolus si potest eam corrumperit dum can
tam contraria gratie introducit. Dicit **tunc** **B**asil

De celo & elementis

40

¶ qd luna ē mater roris: qd scz dñia nrā in luna significata totū grē imperatrix existit. Et ideo quicqđ ros grē in nobis facit totū p̄t dici op̄ x̄gis. **S**ed qd ros serenitatem & tēperatē amat. Nā ros nō generaſ nisi in sereno & tempore tēperato: qd si non sit serenū impediat appropinqtio solis: vaporē eleuant̄ qd ē materia roris. Si aut̄ est estus consumit ip̄e vaporē subtilis. vaporē roridus subtilior ē inter vaporē hūidos et ideo eleuat̄ ad supremū intersticium aeris exclusus qd ille loc⁹ tēperat̄ est: eo qd medius est inter calidissimum & frigidissimum: ibi cālēt̄ agit calor & gelationē impediat̄ & frig⁹ cōprimens. **A**si ille loc⁹ strictus ab Aristo. dī: qd clausus ē inter duo extrema. Ros h̄ est diuina grā qd nullo modo inuenitur in aia nisi serena sit & a p̄to pura. Nō enī sol lumē grē influens appropinqtio p̄t vbi mētis serenitas deest. **T**ē estus cōcupiscēte destruit vaporē grē. & tō oportet qd reprimat̄ remedio tēperatē sue abstinenție. **T**ertio qd ros terras inebriat scz qd diuina grā mentes a terrenis delitijs alineat. **Q**uarto qd ros in seminib⁹ medullā ampliat. Ita diuina grā in nobis oia bona multiplicat. **Q**uinto qd ros ostreas & pīces mari impinguat: qd grā mētes humanas p̄ amorē charitatis dilatat. **S**exto qd mar garita i conchilia generat: qd p̄ diuina grām filii dei in utero x̄ginali ē generat. **S**eptimo qd pullos coruinos sustentat anteqđ nigrelat̄: qd grā aiam non deserit qua spūalē pascit nūi postqđ culū p̄a nigrescere incipit. **E**nī grā cib⁹ spūalis aiescūt panis et cib⁹ materialis corporis. **O**ctauo qd ros causat dulcedinem. **N**ā quis videat insipid⁹: est tū p̄tate dulcisimus & mellis in herbis & florib⁹ causa eius. **M**ibil enī sapientes mel aliud esse dicunt qd rorē calore digestū in aere. Ita sīl grā diuina qd est in p̄na modo non sentit sic sapida: quis sit p̄ dulcissima sicut appetit in patria. Ita grā diuina assimilat aq̄. **P**rimo qd aqua est estus refrigeratiua. Est enī aqua frigida ex natura: qd in calore estatis hoīes balnac̄t se aq̄s. anetes & anteris sūt ob hāc causaz p̄tinue in aquis cōmorātes. Et ita etiā sili modo diuina grā aie refrigeriū tribuit: dū calore cōcupiscentie inflammat̄ extinguit. **S**ed rōne coniunctionis: qd est separataꝝ partis cōlun-

ctua. Nam terra pre siccitate in puluerex caderet nisi eius partes aqua cōnecteret. **N**ā casens caprinus qd parū habet de hū miditate: totus ē interi oculatus & discōtinuatus. nō sic pecorinus: qd maḡ humo re plenus. Ita similiter gratia diuersorū cordiū est unita ut sit in diuersis voluntaſ vna. **T**ertio qd est viriditatis p̄seruaſ tūa: qd apparet in oībus herbis & plantis: quarū virores pendent ex aquis. Drescit enī in breui quā cūqđ planta si nō in virore suo p̄ aquam fuerit cōseruata. Ita gratia di in bono cōseruariā dū in peccata cadere nō permittit. **Q**uarto qd est resistentia subversiva. Ita om̄ia resistentia sibi vastat: & alta in planū humiliat. **N**ā enim aqua terrā vel aliquid intrat terram excavat: & a fundamētis om̄ia sublevat: & sic om̄ia cōplanat. Ita gratia om̄ia sibi resistentia in regno anime destruit: dum altissima corda cōvertit & suo dīo subiicit. **Q**uinto qd est vacui repletua. Nam replet oīs fossas sibi obuias vt nihil eē vacuum p̄mittat in loco quem inhabitat. Et sic gratia est beatorū hominū repletua dū nihil in anima vacuum derelinquit: eo qd om̄nes virtutes ibi gignit quibus omnē patiētiam p̄ficiunt & ad suū complementū adiungunt. **S**exto rōnes caloris: qd ab alto cadiens est caloris cauſatiua. Nam in alueo fluens nō caleſcit: qd tarde mouet: & aqua cadiens ab alto citius mouetur & decēdit velocius. Motus enī nī sit velox calores nō inducit. Quasi autē aqua fluida ē gratia humana. Nec enī cito labitur: qd faciliter amittitur: & nō caleſcat: qd diuiniū amorem nō inducit immo frequenter oppositum. **A**si Ap̄ls ad Gal. i. dī: Si adhuc hoīb⁹ placere: christi seru⁹ nō esſez tē. Sed aq̄ cadiens ab alto est grā veniens a deo: Et hec est aqua qd velociter decēdit: qd nescit tarda molimina spūſſet grā: sicut dīs Slosa Hieronymi sup illud Act. ii. Et factus est de celo repente sonus tē. Unde hec etiam est aqua que charitatis igne animā caleſcat. **I**tem ip̄a gratia diuina supabūdans facit in quocunqđ homine cessare contationes diabolī: sicut in multa pluvia: cessant venti: eo qd vaporē siccus qui ē materia venti impedit: & non eleuat̄ amplius vent⁹: & hoc abundante suo cōtrario: cū contrarium magis forte impedit p̄trarium minus

d 4

De celo & elementis

forte. Quasi ergo multa pluvia in terra ē
 abundātia grē in anīa in qua cessant ven-
 ti malarū tentationū: eo q̄ vapor. i. appeti-
 tus peccati nō eleua in cordesuo strario
 scz dei grā ibidē abundātē. **E**t h̄c grā dei
 assimilat fluui de paradiſo egredienti: q̄
 diuiditur in quatuor capitā: id est in quatuor
 flumina: H̄c. ii. **H**ec enī in diuersis quatuor
 habet modos. Est enī in penitētib⁹ turbida.
 Et hec grā assimilat Heon: id est nīlo:
 q̄ est fluumis mesopotamie semp turbis
 dūset circuit terrā ethiopie. I. mētes ho-
 minū denigrator. **E**thiopē enī nigri sūt,
 et descendit p̄ egyptū: id est p̄ corda sup̄bo-
 rū que sunt tenebrosa. lumine vero sapientie
 carētia. **E**gyptus enī interpretatur tene-
 bra: cui planicē. i. humile cognitionē ni-
 lus. i. gratia penitentie irrigat. cumulis a-
 renarū. i. memoris peccatorū claudētib⁹
 ostia eius. **M**ā peccatorū memoria sup̄ba-
 mentē humiliat: et ipa humilitas grām re-
 tinet ne defluat. **H**ic flui habet cocodrilos: id
 est demones infestates. Sed bestio-
 la quedā que dī endros luto se inuoluunt
 intrat p̄ os in ventrē: et rapit oia inter-
 iora clausūq̄ occidit. **H**ec bestiola hūili-
 tate christi significat: q̄ luto carnis nostre
 se vestiens: diabolici ventrē: id est virtutē
 dirupit: et q̄ sibi incorporauerat extractis
 eiusq̄ virtutē extinxit. **S**ecundū grā chri-
 sti ē inobedientib⁹ plurimaz: et hec assimilat
 P̄byson: q̄ circuit terrā euīlath: id est idam.
Mā india in scriptura interpretatur nu-
 tus vel dilucidus: q̄ scz vir obediēs nutu-
 alterius. i. sup̄ioris sibi dilucidato. i. ostendit
 so mouet. Et dī ph̄yson grecē de cē latine:
 eo q̄ de cē in se recipit flumina: id est obser-
 uatiua et impletionē de cē preceptor̄ legis.
Hic fluius abūdat arenulis aureis et gē-
 mis p̄ciosis: et in eius etiam litorē crevit
 aromatic et medicinales herbe. Arem-
 le auree sunt exēpla speciosa. gēmis p̄ciosis
 sūt merita copiosa. medicinales herbe sūt
 vitorū remēdia virtuosā: q̄ oia abundan-
 ter inueniunt in vere obedientib⁹. **T**er-
 tio grā christi in patientib⁹ ē sublita sine fe-
 stina. Unde assimilat fluui tigris qui ad
 instar tigris animalis velocissime currit ad
 modū sagitte. vt dicit Joseph⁹: q̄ scz pas-
 siones et tribulatiōes plentes faciunt nos
 ad dēn currere velocē. vñ Ps. xv. Mul-
 tiplicate sunt iſfirmat̄es eoz. postea acce-
 lerauerunt: sicut equus calcarib⁹ pensus
 velocius currit. **H**ic p̄git cōtra assyrios: q̄
 interpretans deprimit̄es: q̄ scz patientia cō-
 tra p̄secutiones et depressiōes bohem inui-
 citum reddit̄. **I**te post multos circuit̄ in-
 trat mare rubrū: q̄ scz post multas pas-
 siones p̄ducit ad martyriū: qd̄ p̄pter rube-
 dinē effusi sanguinis p̄ mare rubrum desig-
 nat̄. **Q**uarto christi grā est fructifera
 in diligentib⁹. Et hec assimilat eupha-
 ti qui interpretat̄ frugifer. nullus enī ē fru-
 ctus opis sine grā dilectionis. **H**ic est flui-
 us mesopotamie: q̄ interpretat̄ altitudo cu-
 iusdam vocatiōis: q̄ scz altitudo christia-
 na vocatiōis p̄sistit in dilectione charitatis.
Hic ē copiosus ī geminis: q̄ charitas abū-
 dat in opib⁹ virtuosis et meritorib⁹. **E**t h̄c
 grā dei assimilat q̄busdā fontib⁹ mirabili-
 bus q̄ inueniunt in q̄busdā prouincijs: km̄
 q̄ngs differētias q̄ sunt in effectib⁹ grē. Be-
 fert enī Aug⁹. et etiā Isido. q̄ sūt duo fon-
 tes in boetia: quo p̄ vnuis in memoriā et alter
 obliuione inducit. Et hec ē prima strarie-
 tas in effectib⁹ grē: q̄ scz obliuione
 temporaliū et memoria spiritualiū. Et hec
 fuit in Aplo dicente: Que retro sunt obli-
 uiscens. s. temporalia. ad ea vero que sunt
 priora extendens me scz ad spūalia. P̄hi-
 lip. iiij. **S**ecundo refert Aug⁹. q̄ est qdaz
 fons in egypto in quo faces extinguitur
 accentē: et accendant̄ extincte. Et hec est se-
 cunda strarietas grē: q̄ extinguit vitia et
 accedit virtutes: Roma. xiiij. Abijaciam⁹
 opa tenebraz et induamur arma lucis.
Tertio dī qdā esse fons apud garaman-
 tes: q̄ fons ē tam algens de die vt non biba-
 tur. et calidus de nocte vt non tangat̄. Et
 hec ē tertia differētia grē. Quia grā in die
 experitatis facit algidū: id est humilē: ita
 vt nō bibatur sive absorbeat a supbia. Et
 in nocte aduersitat̄ facit calidū: id est fer-
 uentē denotū: ita vt si tāgat̄ ab ipatētia.
Quarto legunt̄ duo fontes fuisse in sick-
 lia: quo p̄ vnuis sterilē faciebat: alter vero se-
 cunditatē inducebat. Et hec ē q̄rta differē-
 tia grē: q̄ facit aliq̄s steriles in carnalib⁹
 scz p̄ continentia: et secundos in spūalib⁹. s. p̄
 doctrinā et bona opa. **Q**uinto legif fu-
 isse qdā fons in idumea: q̄ trib⁹ mēsib⁹ ānt
 est turbid⁹: trib⁹ sanguineus: trib⁹ viridis
 et trib⁹ lypidus. Et hec ēvera differē-
 tia grē: q̄ in q̄busdā ē turbulentia: vt in tri-

Bu lat' siue actinis: q̄ frequēt turbant. sic dñs dixit Marthe: Turbaris erga plurima. in q̄busdā vero lypicida: sicut i stem platini. in q̄busdā vero sanguinea: sicut i martyrib⁹. et in quibusdā viridis: sicut in h̄ginib⁹. **H**ęc gr̄ spūssanceti assimilat. aque pūteali. **P**rimo rōne saporis: qra ēra cīcūstante lāpoz attrahit. **T**u nūc salsa nūce dulce se oñdit. Ita gratia spūssanceti q̄dū anima terreno corpī circundat: non vñiformiter sed varie in aīa sentit. Nam nūc est salsa in aīa penitētis: nūc dulce in aīa cōtemplatis. **S**ecundo rōne laboris. ad hoc enīt aqua pūtealis meliore: oportet vt sept̄ vacue vel hauriat. **A**hi q̄nto frequētis in extrahēdo eā de pūteo laboratur: tanto melior ex motu efficit. Hauritur enī aqua ex pūteo. p̄funde bonitatē diuine orōni assiduitate. Et ideo quanto crebri⁹ oratur: tanto magis gr̄a imprebat: p̄ quā aīia p̄ficiens melioratur. **T**ertio rōne dulcoris: qz tanto aqua pūtealis est dulcior: quāto est terre viue vicinior. Terra aut̄ viuentū dī vita beata. **P**os. cxvii. Portio mea tē. Huic terre quāto magis aīa ap̄in quat p̄ contemplationē vel affectionē: tanto gratia p̄cipit dulcioz et etiā carnis v̄l mundi intrinsec⁹ refrigerationē. **Q**uarto rōne caloris: qz pūteus nūch de leui i hyeme cōgela: eo q̄ calor a suo contrario ad interiora pūtei repellit. Unde nō soluz nō congelat. i. nō coartatur a frigore: mō magis tūc feruerit et infāmāt. Et ita etiā simili modo est de aīa que p̄ gratiā in hyeme tribulatiōis magis i amore dei calefit et accendit.

Ratiō gratis da
Gre assimilant circulis celest⁹ sphere de qb⁹ meminit. Salomon Eccl. i. vbi dicit. Lustrans vñuersa in circuūtū p̄git spūs et in circulos suos reuertit. **N**ā gratie gr̄at date sunt ille quas enumerat Ap̄ls. i. Corintb. xij. Alij dāt p̄ spūm fīm scie. Alij autē sapie fīm eundem spūm. Alij gr̄a sanitatē in vno spū. Alij opatio virtutē. Alij ḡphēria. Alij discretio spirituum. Alij genera linguar. Alij interpretatio sermonū. Prima igit est sermo sapie. Et hec assimilat celesti circulo qui dī solsticialis estivalis. Sermo enī sapienter loquētis ad tria tendit que nobis ille circulus rep̄sen-

rat. **P**rimo ad instruendū intellectum specialiter de diuinis et spūalibus circa q̄ p̄prie est sapientia. Tunc autē intellectus instruūt dū aliquis sic clare loquif q̄ doceat. Et hoc reperit circulus ille solsticialis q̄ ideo solsticialis estivalis dicit: qz sole ibi existente fit solsticium estivale. vbi aut̄ exīstit sol presens oīa clare et lucide viden tur. sic qui loquēdo instruere desiderat nescie ēt vt ea que loquif clare et lucide ostendat. Et talib⁹ dicit ex persona sapientie Eccl. xxiiij. Qui elucidat meritā eternā habebunt. **S**ecundo qui sapienter loquif intendit ad mouendū affectū: vt sez libenter au diant verbū dei: sed ille qui vult delectare oportet q̄ loquaf temperate. i. non nimis prolix: qz plixa locutio nō delectat: s̄ at tediāt. Et si vult mouere affectū oportet q̄ loquaf fernēter. verba enim inflāmare ne queunt qui frigidō corde p̄ferunt: vt dicit Grego. Et hoc significat circulus solsticialis estivalis: qz est quasi cōiunctiuus nostre habitabilis et torride zone. In nīa habitibili est temp̄ties aeris. In torrida vero excessus feruoris. **A**hi in sermone pre dicantis debet hec duo cōiungi. sez tempe ramentū locutiōis sez a prolīxitate. et fer uor. p̄nunciationis: vt sez p̄ primū placeat: p̄ secundū moueat. **T**ertio sermo sa pienter p̄dicantis tendit ad flectendū ad actū. i. ad hoc vt auditor amet ea que ipse p̄dicans dicit et ipsa implere velit: qd̄ sit dū sic aliquis loquif q̄ auditorem flectit. Ad quod quidē spūssancetus vñis lingua hominis quasi quodā instrumēto. **H**e autē ēt p̄ficit operationē interi⁹. **A**hi Grego. dicit in Homelia penteco. Vñi corda audientiū spūssancetus replete: ad ardorē amoris vox dicentius in cassum sonat. Et hoc etiā ostendit circulus solsticialis estivalis: ex eo q̄ ille circulus tangit cōdiacū in cancer. **N**am codiacus dicit a coda qd̄ est vita: qz vñificationis est spiritussanc⁹. quia spirit⁹ est qui vivificat: vt dicit saluator. **A**nde tunc estivali cōiungit cōdiacus: quādo ipsius p̄dicatoris sermoni adiungitur spiritussanc⁹ virtus. **Q**ue cōlūctio sit i cancero: vbi sol reflectitur et retrocedit. **N**am in octauo gradu canceri sol retrogradationē facit: qz sol intantū extollit versus tumore sphērē sez nostrā habiti bālē et sitū in terra q̄ non potest plus ex-

d 5

Liber primus

tollit: et tunc retrogradis descendendo per signa inferiora. Tunc ergo zodiaco solsticialis in cancro tangit quod sermo predicatoris Christi spūssanci adiūcta superbum cor pectoris ad humilitatem penitentie flectit et redire.

Secunda gratia gratis data est sermo scie: id est gratia loquendi efficaciter de inferioribus et specialiter de humanis. Et hec assimilat alteri circulo solsticialis hyemalis. Nam ille qui vult docere hominem scientiam non vanam sed salutifera: debet intendere ad tria. Primo ad instruendum sciz vi minus tenebra ignorante et crescat lumen scie. Et hoc significat solsticia lis hyemalis: quia sciz sole in eo existente fit solsticium hyemale. postquam incipiunt crescere dies et noctes decrecerentur. Secundo. Abiunctionis opa tenebrarum et induamus arma lucis sicut in die. Tertio dicitur intendere ad afficiendum sciz timore supplicij et amore premij. Et hoc significat solsticium hyemalis: quia est ex parte torridae et alterius habitabilis. Nam in torrida ubi est excessus ardoris: intellige supplicium inferni. In alia habitabili ubi temperies et amenitas est aeris: intellige suavitatem celi. Quarto enim est timendum: reliquum appetendum. Tertio dicitur intendere ad promouendum sciz ut hoc placit humano etiam practice. perficiat ascendendo de Christitate in virtutem. Quod iterum ostendit circulus solsticialis hyemalis: quod tangit zodiaco in capricorno. Capri eni est aia cornibus superiora petens. Qui dicitur capricornus: quod sol ibi existens post solsticium hyemale incipit ascendere per signa Aries superiores arietem et versus cancerum. Unde ascensum significat hois per processum virtutum. Tertia gratia gratis data dicitur fidem. Et hec assimilat circulo galatarum propter quartum. Primo propter puritatem: quod galatia dicitur via lactea: in qua significatur nitor puritatis quam fides facit: secundum illud dictum Petri Acti. xv. Fide purificans corda eorum. Secundo propter firmitatem: quod galatia sit stat in eodem loco celi: ut dicit Paulus. Quod intelligitur quantum ad apparitionem propter tardissimum motum: quod in rei veritate expertum est quod galatia mouet in centum annis gradu uno. Fides autem per gratiam data accipit per aliquam fidem excellenter sicut per poststatia fides: ut dicit Gloria. Tertius fides dicitur substantia propter firmitatem: Hebrews. xi. Tertio propter claritatem. Nam galatia circulus tunc est clarior: quia aura nocturna fuerit frigidior et serenior: quod poststatia fidelis tanto amplius clare

seit: quanto aura persecutiōis vel frigus mundi tenebrosi magis haec excrescit. Quartus propter utilitatem. Nam galatia propter suam claritatem et serenitatem dirigit navigantes et itinerantes de nocte. Sicut fides vera et constans dirigit navigantes per mare mudum. Qui dicitur de filiis Israel ad Hebrews. xi. quod fide trahit per mare rubrum tanquam per aridam terram. Et etiam est fides viatorum directione in tenebris ignorantiae vel infidelitatis exorbitando pereant. Unde dicitur ad Hebrews. x. Initiauit nobis viam nouam: et post eum ascēdam cum vero corde in plenitudine fidei. Quinta gratia gratis data est gratia sanitatis. Et hec assimilat circulo parallelo septentrionali: quod est diuisio nostra habitabilis et frigida. Dicit enim parallelus. id est que distans: para quod est iuxta: et lege quod est distans. equaliter enim distat ab alio australi siue antartico parallelo. hoc autem competit gratiae sanitati. quod oīs infirmitatis est equaliter et indifferenter curativa: et non videtur minima: unde quod alterius: quod innititur diuieviruti cui nihil est impossibile vel difficile. non sic autem de Christitate medicine create quod aliquis infirmitates curare potest et aliquis non. Et rursus curabilitum infirmitatum quasdam tardiorum et quasdam citiorum curat. Sexta iste parallellus dicitur septentrionalis. septetrio denotat de stellis arcturi quod circa polum articulatum vertuntur. Unde iste circulus. viii. stellarum significat corporaliter in euangelio legis esse processus: in quo etiam significatur septem modi quod infirmitates spirituales curantur. Primo enim legitur fuisse processus gratia corporaliter sanitatis discipulorum ordinis: sic hic Lucas. viii. de socru petri febricitante: et discipuli roauerunt illum per ea et sequitur quod stans super illum iperauit febrem. Et sicut ab infirmitate peccati curat homo per orationes instaurat: Iacobus. v. Oratio fidei saluat infirmum: et alienabit eum dominus: et si in peccatis sit dimissus ei. Secundo processus: sic Lucas. ix. His mittitis discipulos ad predicandum dedit eis praeterea ut languores curaret: significans quod Christus predicatoris oīs curat infirmitas peccatorum: Sapientia. xvi. Sermon tuus domine sanat oīa. Tertio precepisti expiacionem: dicitur Centurio Matth. viii. Dicit tamen Christus. si p̄cipiendo et sanabitur puer meus: in quo significatum est quod obediens sanat morbos spirituales spiritus superbie et negligencie: sic infirmus obediens medico curatur. Quartus appropinquantidem: quod sic approp-

De celo & elementis

42

quabat christo ut enī tangeret: sanabat: Marc. vi. Quotq̄t rangebant eū: salui fie bāt. Iste tacit p̄tinet ad actus vñ ad ini-
tatores oper christi: d̄ etiā sanant sp̄culat.
Quinto manū impositōe: Lu. iiiij. At
ille singulis manū imponēs curabas eos.
Ista manū impositio est p̄ pn̄ie absolu-
tione. **A**el tacit manū christi est flagella-
tio dēc̄t̄ etiā expellit infirmitate peccati.
Serto aque lotione: siue sit infirmitas
cecitas: sicut dñs misit cecū a nativitate et
lauaret ad natatoria siloe: et abiit lauit et
vidit: Job. ix. signans q̄ cecitas ignoratia
rollit p̄ aquā sapie. Siue sit infirmitas le-
pre: sicut dñs introduxit de Naaman lepro-
so curato in lotiōe aque iordanis: Lu. iiiij.
Nā lepra naaman p̄ncipis militie. Syrie
est corruptio in plato: q̄ curat in descensu
būilitatis. Jordanis enim interpr̄at descendens.
Siue sit q̄uncq; alia infirmitas: sicut sa-
nabat vnq; q̄ primo defeccebat in piscinā:
Job. v. Et ista ē lotio baptismi vel pn̄ie: q̄
ostie petrī purgat. **D**e pentimo vulnerū al-
ligatione: sicut p̄tz de Samaritano q̄ cura
uit vulneratū: vulnera ei⁹ alligādo: vinum
et oleum infundendo: Lnel. x. Hec alliga-
tio est iusticie adhibitio p̄ correptionez: in
qua d̄z esse vinū mordens et olū limēs: qz
misceda est lenitas cū severitate et misericordia
cū iusticia: vt dicit Grego. **I**ste circul⁹ il-
le paralellus dividit nrām habitabilem a
frigida. Habitabilis aut̄ siue habitatio ante
est in corpore. Frig⁹ aut̄ est q̄litas mortifica-
tiva. Ut p̄ grām sanitati habitabilis nrā: si
corporis nr̄i natura dividit a frigida. i. se-
parat et liberalē etiā a morte: qz se bñtes
banc gratiā mortuos suscipiat. **Q**uinta
gratia grat⁹ data est opatio virtutū: id est
signorū vel miraculoꝝ. Unde hec assimila-
tur zodiaco circulo: qui d̄z esse circulus si-
gnorū. Nam miracula que facultate nar-
re excedunt: vocant̄ virtutes. **Q**uia nō sūt
ad manifestandū aliquid supernaturale vo-
canꝝ signa: apter excellentiā aut̄ dicuntur
potentia vel pdigia: q̄si prout aliqd ostē-
denta. **S**exta gratia gratis data est p̄phe-
tia. Et hec assimilat illi circulo celesti sp̄he-
re: qui dicit̄ colurus solsticialis: qui inci-
pit a polo septentrionali: et per cancerū et ea
priorum circulariter p̄cedens iterū re-
dit ad suum principiū. Nam p̄pheta vt di-
cit Grego. quādoꝝ incipit a preteritis: si-

cut de prophetia Moysi pater: qui prophetauerat de principio creationis rerū: quicq vero est de p̄tī occulto: quādōgē de futuro: t̄ quādōgē a futurū redit ad preterita: sicut exp̄sē p̄tz in libro xpharū. **Dicit** āt colur⁹ a colon vii.i. mēbz̄ siluestr⁹ bouis. Colon enī est mēbz̄: v̄rus vero bos siluestris dicit. i. cauda sez bouis siluestris: qui erigens caudā circulū facit imp̄fectuz. vñ colur⁹ q̄si circul⁹ ip̄fect⁹. **Mā** sic dīc Apls. i. Corint. xix. **Ez** parte cognoscim⁹ et ex parte p̄phetam⁹. **Unde** p̄pheta imperfectionē habet. **Septima** grā gratis data est discretio spirituū. Et b̄ assimilat circulo orionis: q.s. diuidit duo hemisferia. **Hāt** hemisferia. **Iker⁹** et **sug⁹** sūt duo sp̄s. sez creator⁹ et creat⁹. Qui aut̄ habēt hanc gratiam diuidit et discer nūt quādō id quod suggeritur vel inspirat̄ est a spirituū creato. **Res** id est a sp̄faneto. vel a creato. i. a spirituū ap̄rio vel maligno. vident etiam ea que dicunt̄ quo spirituū dicant̄. **An** dicit. i. Joban. iiiij. **Probate** spirit⁹ si ex deo sint. **Et ibidē:** **Molite** om̄i spirituū credere. **Octa** ua est gratia linguarū. Et b̄ assimilat alteri circulo parallelo. sc̄y australi. **Mā** parallellus ut dictū est dicit eque distans: qz. s. habētes donū linguaruz: om̄nes linguas c̄tumq; distantes sive differentes equilater loquebantur. sicut patet de apostolis Actuū. ii. **Sed** hoc q̄ dixi equaliter intellegendum est c̄tum ad ea que pertinebāt ad fidēi doctrinam. In quibus diuina gratia nulla linguarum distantia fuit apostolis ignota: sed c̄tum ad ea que supra adduntur humana arte ad ornatum et eloquentiam locutionis quilibet apostol⁹ instructus erat in sua lingua: non autē aliena. **Unde** Apostolus maiori facundia v̄sus est in epistola ad hebreos quā scripsit in ap̄ria lingua q̄ in alijs quas grecō sermone cōposita. Sicut etiaz in sapientia scientia fuerūt sufficienter instruci: quam requirebāt in doctrina fidici. non aut̄ c̄tū ad om̄ia que per scientiam acquistaz cognoscuntur. puta de conclusiōibus arithmeticis vel geometrie tē. **Mona** gratia ē interpretatio sermonū. Et ista assimilatur alteri coluro sez equinoctiali: qui p̄ libraz in arietem procedens iterum redit ad suū punctum. Assimilatur autē interpretatio sermonum coluro: q̄a im̄fessionez habet

Liber primus

sicut et prophetia. Nam qui scit interpretari
vnum: nescit quos interpretari aliud. Sic ut
Daniel interpretar⁹ est visione sive somniis
Habuchodonosor: et tunc in alia visione
quaz ipsemet habuit. dixit: Ego audiui et
nō intellixi: Dñs. xij. Et ideo interpretatio
sermonū reducit ad prophetā: inquit sez
niens illuminat ad intelligendū et exponē
dum que sunt in sermonibus obscuris: sive
pter difficultate rerū significatarū: sive
etiam propter ipsas voces ignotas que pte
runtur: sive ppter similitudines rerū adhi
bitas: sicut illud Daniel. v. Audiui de te q
possum obscura interpretari et ligata solue
re.

Ca. XXXV

H ereticorum vita

Hassimilat antris terre ppter qn
q. **I**rrimo qz antru est latibul
lum tenebrositatis. **A**nde dicit antrū ab
atro: eo qz atris tenebris sit infusum. **S**ic
hereticorum vita cū sit animalis et tenebro
sa: latet tamē sub specie pietatis. vñ Mat.
vij. **A**ttendite a salmis prophetis qui veniūt
ad vos in vestimentis ouīū tē. i. Reg. xij. **A**bſconderetur se in speluncis et in abdi
tis: in petris quoqz et in cavernis et in cister
nis. **H**ec enī diversa loca diversi modi sunt;
quibz heretici se occultat sub specie pietat
is. **S**ecundo qz antru habet intuitum ra
pacitatis. **A**nde antrū dicit specus ad spe
culandū: qz in suas predas animalia spe
culantur: vt dicit Isido. **S**ic heretici in scri
ptur⁹ malicioſas et sophisticaſ subtilitates
speculanſ: quibz simpliciū anias rapere et
quererere possint: Ibo. xxvij. **Q**uādo cu
bant in antris et in specubz insidiātur.
Tertio qz antru hz int̄erperamētū cōtra
rietat⁹. **N**ā antrū est ī estate valde frigidū
et in hyeme valde calidū. **S**ic heretici ī op
ibus charitatis sunt valde frigidū: sed ī ope
ribz iniquitatis sunt valde calidi. i. feruētes
et solliciti. **A**h in eis implet illud Matth.
xxiiij. **Q**m̄ supabundabit iniqtas tua: re
frigescet charitas mltorū: Job. xxvij. In
gredieſ bestia latibulū suū: et in antro suo
morabit. ab anterioribz egredieſ tēpestas
et ab arcturo frig⁹. **Q**uarto qz hz nutri
mētū vilitat⁹. **N**ā antrū est feribz bestiarū
nutriēdis aptū. **S**ic heretici nutrūtū filios
bestiales et carnales: pcedēdo eis liberta
tē operꝝ carnis dicētes fornicationē nō cē

petrū: et multa alia silia. **J**udicū. vij. **F**ece
rūt sibi antra et spelūcas in montibz: i. op
niones corruptas carnales. in mōtibz. i.
lexēplis et doctrinis suorū malorū. **Q**ui
to qz ē habitaculū infirmitat⁹. **N**ā antrū
ex vaporibz et sudoribz aīaliū sepiē ſetidū
et corruptū: et iō in eo habitare volētibz est
infirmitū. **S**ic xbis et exēplis pestifer⁹ et cor
ruptis iporū hereticorū cohabitantes et co
herētes eis inficiunt et infirmant ī fide et
bonis moribus. Pōs. xij. **C**orrupti sunt et
abominabiles facti sūrē. Timo. iij. **E**rrā
tes et ī errore mitteat. **A**ttē hereticorū do
ctrina assimilat allūnū. **H**ero rōne in
undatiōis: qz allūnū dī lateſ et lata inun
datio aquarū. **D**octrina autē heretica sub
specie pietatis et colorate veritat⁹ qslī p om
nes partes orbis hacrenū inundauit et se
dilatauit. **S**ecdo rōne plūmpetiōis: dī enī
allūnū ab abluēdo: qz terrā p quā transit
abluit et abluēdo plūnit. **S**ic hereticorum
doctrina licet videat exteriū mūdiciā qn
dā pcedēre: tū finaliter plūnit: dū aī om
ne bona dispositionē tollit: Job. xij. **A**l
lūnione paulatū terra plūnit. **P**aulini
enī heretici decipiūt incipiēdā a bonis et
trahēdo ad mala. **T**ertio rōne dissoluti
onis. nā quāto p abſconditas riparū cōcau
tates maiorū se fūru allūnū diffundit: tā
to piculosus litoris soliditatem dissolut⁹.
Sic hereticorū doctrina qnto occulti⁹ men
tibz simpliciū infundit: tāto piculosus vite
vel fidēi ī eis soliditatē dissolut⁹. **Q**uar
to rōne deceptiōis: qz ripe superficies exteri
us solidā videat: sūlūptu interiū occulta⁹.
Et iō pes calcātis ripā facile labit: qz inte
riori soliditate sūlūpta lateſ vacuitas nō
videat: vt dicit Grego. **S**ic etiā facilitē sun
plices ab hereticis seducunt et ī heresim eo
rū labunt⁹: qz falsitas eoz et prauitas sub
qdā veritat⁹ specie et xborꝝ dulcedie occul
taf. ii. Timo. iij. **M**istes qdē spēcē pietat⁹:
virtute autē eī abnegātes. Ca. XXXVI

Militatis gra
lus assimilari possūt circulis pla
netarū. **N**ām vt Ptolemeus di
cit planetis assignant̄ tres circuli sez defe
rens equans et epicyclus. **D**eferens ē cir
culis planetē per cui⁹ circūferentia semp
mouetur epicyclus ipsius planetē. dictus
ideo deferens qz defert circulum epicylli,

De celo & elementis

43

Hunc assimilat primus humilitatis gradus q̄ est subdere se maiori: nō solum q̄ majori deferendū est: sed etiā q̄ fm ei⁹ imperiū et obedientiā subdit⁹ moneri et incedere debet in oīb⁹: vt sic fm circumferentia būl⁹ celi. i. fm dispositionē p̄zlati deferat. circulus epicyle. i. vita & volūtas subditi exemplo sc̄z christi: q̄ dicit Job. vi. Descēdi de ce- lo nō facit voluntatē meā: sed volūtati ei⁹ q̄ misit me. **S**ecundus circulus vocat equans sc̄z cui⁹ centrū mouet deferēs q̄ in illo tener uniformis planetā cursum suū. Et huic assimilat secundus humilitati gradus q̄ est nō p̄ferre se equali. et ille est equans: qz sc̄z equalitatē sue mēsure homo nō excedit. Eccl. xxxii. P̄li extollit sed esto in eis q̄si vñ⁹ ex illis. **T**ertius autē q̄ vocat epicyleus est quidā parvus circulus quez describit planeta motu corporis sui: p̄ eius circumferentia mouet corp⁹ plante. **A**bi in superiori parte sui epicylei mouetur ab occidente in orientē. In inferioriore parte mouet ab oriente in occidēs. et huic assimilat tertius gradus humilitati: q̄ est minor: nō spērnere sed ei se p̄formare. **E**t ille est vt circulus minor epicylei: cum homo moeatur obdecidere vel p̄decidendo minori: sicut christus q̄ dixit aplis. L. xxi. Quis maior est q̄ recubuit an qui ministrat: et postea subdidit: Ego aut in medio vestrum sum q̄si q̄ ministrat. Hunc circumflexum et gradū humilitatis describit nobis mot⁹ corporis nři q̄ sc̄z docet vt nos supbere in nullo debeam⁹. Et hic motus est dupler. **A**nus in morte: et hic est ab occidente in oriente in c̄ntū corpus p̄ morte redigit in pristinā sua origine. Gen. iii. Donec reuertaris in terā de qua sumpt⁹ es. **S**ecundus est in vita: q̄ continuē tendit ab oriente i. occidente. i. a nativitate ad mortem: Eccl. i. **O**ritur sol & occidit: id est homo p̄mo na- scitur: postea morit⁹. Sap. v. Nos nati cō- rīno desinimus esse: et postea erim⁹ q̄ si nō fuerim⁹. **A**Item assimilat aeri ppter q̄n⁹. **P**rimo q̄ aer ex sui natura est p̄spicuus: sic humilis est p̄spicuus p̄ sapientie susceptibilitate: que est lux sp̄ualis: p̄dro- verb. x. Abi humilitas ibi sapientia. **S**econdi q̄r est sui in omnē partē extensi- us: sic humilis p̄ sui ad omnē statuz coa- ctionem. **N**ā sicut dicit⁹ est humilis homo maiorib⁹ obedit: equalibus seruit: minori

bus cōdescēdit: et sic ad omnē partem hu- militatis se extendit. **S**lofa tñ dicit Matth. ix. super illo xbo: **V**eget nos implere omniem iusticiā: q̄ humilitas habet tres gra- dus. **P**rim⁹ est subdere se maiori & nō p̄- ferre se minori. et hec est humilitas p̄ficiens. **T**ertius est subdere se minori. & hec est p̄ficiens: qz in hac humilitate tertia est p̄fecta iusticia. **T**ertio q̄ aer est celestis influenti receptiuus: qz humilis est ad diuinā gratiā recipienda dispositus: Iaco. iiiij. Deus subib⁹ resistit: humiliib⁹ aut dat gratiā. **Q**uarto q̄ aer est virtutis respi- randi administrativus: p̄ quā respiratio- nē cōseruat vīta corporalis. **A**nde q̄ aer p̄ respirationē attractus spiri⁹ vocat. fm illud Ps. cxviii. **D**e meā apui & attraxi spiri⁹. Sic etiā p̄ humilitatē attrahit spi- ritus: p̄ quē est & conseruat in aīa spi- ritualis vīta. **A**bi Elsa. xlvi. fm aliā transla- tionē. Super quē requiescit spiri⁹ me⁹ n̄ s̄i sit humili & quietū tremente sermones meos. **Q**uinto q̄ aer est volatiliū loc⁹. locus autē est locati conseruatiū: qz hu- militas est hominū spiritualiū & cōtempla- tiōniū conseruatiua. **A**nde sicut aues ī ae- re volant: sic viri virtutū in humilitate am- bulant. **N**ā qui ceteras virtutes sine hu- militate congregat: q̄si pulvrenē in ventū por- sat: sicut dicit Grego. Itēz humilis assimi- latur terre: qz q̄uis sit infima: tamen cele- stis influentia est maxime receptiua. Cum enī sit celi centrū in omni sui pte ab ipso in- fluentia seu capit effectū. **E**t ideo inter omnia mūdi corpora est secundissima & rerū multarū in esse p̄ducetina. Similiter & aīa humilis maxime receptiua est influx⁹ gra- tie celestis: et qz cōfluit aqua gracie ad cō- cauitate terre: id est humilitate aīe: ad cui- us sc̄z abundantia sequit⁹ secunditas vite p̄ opera meritoria virtutū: sicut in plantis ad abundantiam humorū sequit⁹ secūditas fructuuz. Ps. i. Erit tanq̄ lignum quod plantatū est seclus decursus aquarum: qz fructū suū dabit in tempore suo. **E**t iterū Ps. j. Terra p̄q. i. humilis anima da- bit fructū suū. **A**item humiles assimilan- tur vallib⁹. **P**rimo quidē qz vallis sūt aquose. Cū enim vallis sit terra declinis & depreressa inter mediū montū collocata:

Liber primus

portet q aquarū desup fluentū sit rece-
ptiva. Et talis est ania humilis que dū se
voluntarie inclinar t deprimit. inter duos
montes. i. modos supple: quo z vn⁹ est ex-
rolli de spūalib⁹: ali⁹ extollī de temporali-
bus. ab vtroq⁹ declinās q̄si media transit.
t idcirco supernaz gratiar̄ influxū copio-
fissime recipit. Ps. ciiij. Inē medium mon-
tium ptransib⁹ aque. Abundat etiam in
vallibus: id est in humili⁹ aqua lachry-
marū. Ps. lxxvij. Ascensōes ī corde suo
disposuit in valle lachrymari⁹. Scđo qz
valles sunt fructuose. Hā apter humoris
copiā in herbis t florib⁹ t fructib⁹ fecun-
dant: frondi⁹ t florū decorē citius ador-
nantur. Ita in humili⁹ abundant herbe
virtutū: fruges operū: frondes verborū:
flores affectionū. Ps. lviiiij. Valles abū-
dabunt frumento. i. humiles vite merito.
Tertio qz valles sunt vmbrosæ: qz sc̄z fit in
montib⁹ t collib⁹ obumbrant: t si in hu-
mili⁹ sunt umbre monti⁹. i. exēpla sc̄tōz:
Zach. xliij. Fugletis ad valle monti⁹ meo-
rū. Quarto qz sunt estuose: qz sc̄z fit in
eis maior solari⁹ radioz cōcursus. Quia
dū ibi multiplicant: t detinēnt: nec ultra
eis dilatari cōcedit: maior ibi q̄ in monti-
bus calor general. An in eis nūs citius
dissoluunt: ex quaz resolutiōe loca cīcū-
adiacentia humectant. Similiter in humili⁹
divine solationes t inspirations et
grē q̄si radj in vallo⁹ multiplicant: q̄b⁹
mentes coꝝ ad amoꝝ lugne patrie inflam-
mant: vnde om̄e frigida accidit vel pecca-
ti citius q̄si nix resoluta repellit. i. Mach.
j. Acceptū ignē de altari absconderunt in
valle. ignis altaris est amor spūalis q̄ ab-
secdit t seruat in valle. i. in būllitate mē-
tis. Quinto qz valles sunt q̄ete. Hā edi-
ficia in vallo⁹ istituta min⁹ ventoz ipul-
sionib⁹ agitant q̄ que montib⁹ collocan-
tur. Nam monti⁹ obiectu a pcellaz innun-
danti impetu valles defendunt: et terre
motib⁹ incole vallo⁹ rarius molestant: eo
q̄ partes terre in vallo⁹ maḡ inter se com-
primunt: qz venti illas p̄tes difficult sub-
intrant: qz ḡ mūme sunt porole a vētis mo-
diū agitant: sic dicit Ps. Silr etiā hūi
les sūt ma⁹ q̄eti t tuti t a vētis p̄secutionuz
t a motib⁹ tētationuz. An sic dī Indicēj.
Iudas q̄ hitatores monti⁹ obtinuit: hita-
tores vallelere si potuit. Ca. XXXVII

Nacarnatio filij

dei assimilat rozi sue rozationis
Em illud Isa. xj. Rorate celi de-
sug t nubes pluāt iustū. hec autē silētudo
attendit quo ad qnac⁹. Hā filius dei incar-
nat⁹ est vt mundū malignitate inflātū
refrigeraret. Ros enī calorē temperat t re-
frigeria p̄stat. Ita ille ros temperavit estū
occupiscent: Eccl. xlviij. Ros obuians ar-
dozi venisēt: humile efficiet eū. t adducet
refrigeriū grē: Dañ. iiij. Fecit mediū forna-
cis q̄si venti rozis hante. Scđo incarna-
tus estvt mūdū aridū impinguaret. Ros
enī quosdaz pisees mar̄ impinguat. Et in
aliquib⁹ regionib⁹ oues roze pascunt et in-
pinguant: sic ille ros mundū aridū impin-
guauit: Sc̄i. xxvij. In pinguedine terre t
roze celi delug erit benedictio tua. Impin-
guamur enī in christo ex consideratiōe sue
humanitat⁹: t hec ē pinguedo terre. t etiā
ex contemplatiōe sue diuinitat⁹. t hec est pin-
guedo rois. Tertio vt mundū sterili⁹ fe-
cundaret. locus enī ybi ros nō delcēdit ste-
rilis exsilit. Sic mūdus erat sterilis a bo-
na opatione: sed delcēdit ros ille ī ipsum t
germinare fecit: Osee. xiij. Ego q̄si ros et
israel germinauit q̄si liliū. Quarto vt
mundū famelicū paseceret: Num. xj. Cun-
q̄ delcēderet nocte sup castra ros descendit
debat parit t māna. Isto tū roze nō pascū-
tur hoies coruini. i. per petri denigratiſ
parvuli. i. hoies manueti t puritatē albi.
Hā pulli coruorum q̄diu habet pilos al-
bos a parentib⁹ relinquent: t tū cleanc-
te capita t aperientes rostra celesti roze
pascunt. An in Ps. cxlvij. Qui dat iunē-
tis escā ipox t puluis coruorum innocenti-
bus ei. An autē nigrescere incipiūt a pa-
rentib⁹ suis nutrunt. Quinto vt p̄tē
demonū coeretur. Ros enī nocturno tem-
pore cadēs venenosā aīalia arret. t iō ve-
nenū eoz nō tantū nocet de nocte q̄ntū de-
dierim Psdm. Baro etiā pungit serpētes
q̄diu stat īn̄ herbas rotidas. Sic ille ros
celestis ad nos veniēs maliciā demōis re-
frenauit: Isa. xxvij. Ros lucis ros tuus: t
terrā gigantū. i. supbōz demonum detra-
bes in ruinam. Ca. XXXVIII

Aconstans ho-

mo assumillaf mercurio: qz q̄uis

De celo & elementis

44

fit de se tēperate nature & diurn⁹: tñ frēqn̄
elus variaſ: qz modo masculin⁹ mō femini-
nus inueniſ. Cito enī ſe verit ad naturā
ill⁹ planetē cui ſungif: vt cū bonis bon⁹
& cū malis malis: cū mediocrib⁹ medio-
cris vel malicioſus statim efficiſ. Et talis
est incōtīnēſ ſue incoſtaſ hō: fm Ps.
xvii. Cū ſcō ſcō eris: t cū viro innoce-
te innoceſ eris: t cū electo elect⁹ eris: t cū
puero puerer⁹. Atē incōtīnēſ hō affi-
laf acri in trib⁹. Primo qz aer ē ſubſtan-
tialē leuiſ: t ſic hō incōtīnēſ ē leuiſ in cre-
dendo: Ecc. xix. Qui cito credit leuiſ eſt
corde: Job. iiiij. Molite oī ſpiritu credere:
Ber. Atrūg vittū eſt t oīb⁹ credere
& nulli. Secō qz aer eſt faciliter mobilis.
Sic hō incōtīnēſ eſt mobilis in opando:
qz ſez nō pdurat in ope incepto: ſ faciliter
dimittit vnuſ & ſcipit aliud: Jac. i. Alt du-
plex aſo incōtīnēſ eſt in omib⁹ vñſ ſuis.

Tertio qz aer eſt multiplicit̄ alterabilit̄
& variabilit̄ etiā ſ logopitas qlitates. An
ex feridis cito corrūpiſ dū ei vapor pefiſe-
rus admifceſ: t ex odoſiferis ſan⁹ & redol-
ens inueniſ. ſic incōtīnēſ hō alterat in cō-
uinendo ex bonis exēplis alioſ & vel ex ma-
liſ: t ex pefiſera ſocietate inficiſ: t ex ho-
na familiaritate dirigiſ. An ḡrne affimi-
laſ aeris q ad oēm ventū vel nubū vapore
alterat: Job. xxvij. Subito aer cōgrega-
tur in nubes: et ventus transiens fugabit
eas. La. XXXIX

Ignorantia vel
erroz rōnis inducit peccatuſ: ſic
eclipsis ſolis inducit terremotū.
Et enī eclipsis ſolis cauſa & ſignuſ terre-
motis: eo q in terra ad quā cōverit um-
bra. eclipsis intenditur frigiditas poros
terre conſtrigens & reſlectens vaporem
in ſeipſum. Et verius ſignuſ in cauda dī in
capite draconis: t tanto verius quāto ma-
ior fuerit: t vbi ſpiffloſ fuerit umbra. Si
militet quanto maiore & crassiore eſt error et
ignorantia mentē obſcurans: tanto mag-
mouetur anima inordinate ad peccandum.
Et precipue ſi eſt eclipsis in cauda draco-
nis: id eſt ſi eſt error vel etiam ignorantia fi-
nis qui prio. eſt in intentione. Unde tune
opus ſequēſ eſt inordinatum: Matth. vi.
Si oculus tuuſ: id eſt intentio nequā ſue
rit: totuſ corpus: id eſt pcellus operis tene-

brouſum eſt. Nam qzis eſt intentio que p.
cedit: tale eſt omne opus quod ſequit: vt
dicit Grego. t intelligitur de intentiō eſt
nisi. Item ignorantia affiſimilat tenebre.
Primo qz tenebra eſt viſus impeditiuſ.
vnde dicitur tenebra a tenēdo: qz ligatur
tenēt oculi no lumen videant. Sic igno-
rantia tenēt oculos mentis ne videant lu-
men vitat. Zobie. v. In tenebris ſedet
lumen celi no video. Secōdo quia eſt
egreſſus prohibitiua. Nō enim tunc eſt i
tenebris ambulare: Job. xij. Qui ambu-
lat in tenebris nescit quo vadit. Tertio
qz eſt caſus inducituſ. Nā qui ambulat i
tenebris faciliter & frequenter cadit: preci-
pue vbi lubricū eſſet. Sic enim ignorantia
boni inducit caſuz peccati: Proverb. iiiij.
Alia impiorū tenebroſa: nesciunt vbi corru-
ant. Frequentior autē eſt caſus vbi eſt te-
nebra ignoranteſ cū lubrico concupiſcen-
tia. Ps. xxvlij. Fiant vic eoruſ tenebre et
lubricū. Et frequenter vnuſ ignoranteſ facit
errare aliū: Matth. xv. Si cecus cecu dū-
caſu preſtet: ambo iſouēa cadūt. Quar-
to qz eſt timoris incuſiuia. timet enim hō
in tenebris: fm illud Ps. liij. Timor et
tremor venerunt super me: et conterunt
me tenebre. Similiter ignorantia timorem
inducit. Sicur enim ignorantia artem bel-
landi timet frequenter que non ſunt ti-
menda: et fragorem armorum: et similia.
Similiter ignorantia viaſ dei timet fre-
quenter que non ſunt timenda. Ps. xij.
Ilie trepidauerūt timore: vbi non erat ti-
mor. Quinto qz eſt verecudie diminuti-
na. An qui volunt turpia facere tenebras
qzut: vt verecū dī ſugiat: fm illud Ecc.
xxij. Ois hō q trāſgredit lectu ſuū ſtem-
nēs in aſam ſuā & dices: Quis me videt:
tenebre circumdat me: t parietes cooperiūt
me: t nemo circuſpiciat me quē vereor. Sic
etiā ignorantia culpe minuit vel tollit rubo-
re pnie: Zobiere. vi. Confuſione uō ſunt con-
fusi: t erubescere nescierūt. La. XL

Tra dei quanta
ſup petores in ſine apparebit. Nā
ferior ſolis ſub nube regif: hz qn
diſcoopif: qzti ſit ardoris oīdit. Sic chri-
ſtus q nunc eſt quaſi ſub nube misericor-
die: quātē ſit iuſtice & potētie māſi ſtabit
in ſine Ps. ix. Cognoscetur dñs iudicio

Inconſtaſ
mo uitiaſ mentis

Liber primus

faciens. **I**ra dei assimilat iridi suae arcus cui lune. **P**rimo rōne significatiōis, differt enī significatio iridis: solis et lunae: q̄ arcus solis ut sacra scriptura tradit H̄es. ix. Apparet in signū diuinę clemētē. **A**nde etiā apud grecos dicebat arc⁹ deymoniz: id est sapie. **Q**uisa istodiste q̄ omia natura lia attribuebat dīs: dicebat q̄ arc⁹ ille est signū clemētē: q̄ calor mīxtus ex aqua et igne: signū est q̄ neq; p aquā neq; p igne euenerit periculū deymonei, sapia, prudēte. **C**ā ante temp⁹ iudicij qn̄ nos igne conflagrandi finē mūdi expectam⁹ venturuz: dicūt quidā doctores catholici q̄ p. xl. annos arc⁹ nō apparet: vt oī dat diuinam clemētā a mūdo amotā diuini iudicij ira appropinquāt. Arcus autē lune sūm̄ phos tempestate longā t aurā instabilē. Et magis dīna ira assimilat ei q̄ clemētia: **P**rolix. Ignis exardescet in sp̄ctu ei⁹: et in circuitu ei⁹ tēpestas valida. **S**ecō rōne coloratiōis: q̄ vt dicit Arist. color lunaris iridis ē alb⁹: eo q̄ lumē in nocte videt albū: vt dicit. qd̄ est: q̄ frig⁹ noctis p̄derans nubē nō sinit radiū lune cū sūt debil penetrare in p̄fundū ei⁹. Ideo tñ in sup̄ficie illustrat nubes: t lō p pñs nō generat nisi albedo q̄ in sola sup̄ficie h̄z fieri. **M**az rubedo p̄stituit ex imutatiōe lucis i. p̄fundū humidi fumosi t viriditas ex lumine penetratē in humidiā aqueus. Albedo q̄ iridis lune significat claritatē t trāquillitatē ire diuine. **N**ō enī eo modo ira ē in deo si cut in hoīe sc̄z vt sit er eo passio perturbās t obfuscans suue obscurās iudicium rōnis. Est ergo ira dei alba, t clara t trāquilla in nullo mentei ei⁹ obfuscās. **P**ro. vii. Deus iudeo iust⁹ t fort⁹ t patiēs: nunq̄ irascet p singulos dices. Et iō v̄ dicunt doctores nō est in deo ira q̄ est passio afficiēs sed solū ira efficiens: vt sc̄z ipa pena illata a dō puniente ira devoce. **L**ertio rōne appariōis: q̄ cū arc⁹ solis frequēt apparet: arc⁹ tñ lune rarissime apparet. **M**ā vt dicit Arist. in qn̄q̄inta anni n̄ videt nisi bis. Et iō hoc pōt esse: q̄ arc⁹ talis nō apparet nisi luna decimaq̄ta: t cū fuerit in ortu vel occasu suo. Luna ergo existens in signis aq̄lonarib⁹ nec ad aq̄lonē nec ad meridiē h̄z illā oppositionē q̄ regrīt ad iridē. Si autē est i signis meridionalib⁹: t ē plena: sc̄tur q̄ sol est in aq̄lonarib⁹: t iō tūc vix sūt

nubes in aq̄lone q̄ sint semē iridēs. Si at̄ luna decimaq̄ta sit in ortu vel occasu sc̄lit̄ sero vel manerptz q̄ sol ē ei opposit⁹. iō licet oppositio recta sit q̄ regrīt. tāta sit disgregatio aeris q̄ vix ibi pōt esse nubes in tanta densitate t p̄tinuitate qntaz regrīt: nisi hoc faciat aliq̄ specialis stella que forte est in tali dispositiōe in qn̄q̄inta anni nō bis. Et iō forte hoc dicit **P**bs: licet q̄ dā dicant eū hoc dixisse tñ referēdo nō asserendo. Ergo arc⁹ solis q̄ est signū clemētē frequēti⁹ apparet. arc⁹ vero lune q̄ ē tempestas p̄lagū apparet rarissime: significat q̄ de p̄nior est ad misericordiā q̄ ad irā: t p̄stabilitoz ad pacēdū q̄ ad puniēdū: **E**cch. xvii. Non est voluntatis mee mors imp̄j. Et Jobel. h. **C**onvertimini ad dñm dēu veltū quonia misericors est t p̄stabilis sup̄ malicia. **C**a. XLI

Tra humana du plex est. **A**na q̄ rōnē a recitudine atrabit: t hec ē ira p̄ virtū. **A**lia q̄ appetitus sensuū: t̄ra virtū et mala mouetur sū ordinē rōnis. Et hec ē ira p̄ celū put Grego. distinguat in. v. mora. **M**az ira sūlls est stelle q̄ canicula nuncupat. Et hec ostendit tria. **P**rimo canicule effēcius. Est enī illa stella in effectu feruētissima. qd̄ copēt ire inordinate t furie. Et q̄ Pbs dicit q̄ ē accensio sanguis circa cor. vñ q̄ ad irā allos p̄uocat dicunt eē incendiarij diaboli. de qb̄ i. **P**ro. lxxiiii. Incēderūt igni sanctuarū tuū. i. cor. qd̄ dī cē deo dicati. **S**ecō h̄z ostendit canicule ort⁹. Maz sūm̄ Albumasar canicula ort⁹ in. xix. q̄ dū cancri. i. cui⁹ ortu fit magna turbatio i aere. Ita etiā dū ira exurgit et excēdēscit fit maḡ turbatio i hoīe. Et hec turbatio fit interi⁹ i corde. q̄ sc̄i dicit Grego. **M**ora. Cū trāquillitatē mēris ira diuinerat: dilatā qd̄āmō sc̄issāq̄ turbat. **A**n̄ p̄ irā sa p̄iētia pdit: vt qd̄ q̄ ve ordie agendū sit oī no nescias. sc̄i scripti ē: **I**ra i lūnu stulti re q̄scit: q̄ nimiz stelligētē lucē surripit: cū mēte cōmouēdō p̄fundit. **I**re fit turbatio i op̄e. sc̄i sc̄ptū ē: **I**ra pdit etiā prudētes: q̄ sc̄z p̄fusus anim⁹ nequac̄ explore etiā si qd̄ intelligit prudenter valer. **I**tez fit p̄ irā turbatio in corpe: q̄ sc̄i dicit ibi dem Grego. **D**ū ire sue stimulis accensum cor palpitat: corpus tremit: lingua se p̄p̄

De celo & elementis

45

dit: faciles ignescit: exaspant oculi: et quod recognoscunt notis: notis quod ore clamore formari: et sensus quod loquit ignorat. In quo itaque iste arrepticius logos est quod actionis sue placitum non est. **I**ste fit per ira turbatio in conuersatione: quod per ea sicut Grego dicit: Huius te socialis amittit sicut scriptum est: Moli enim assiduus cum hoie iracudo: ne discas semitas eius et sumas scandalum aie te. Quia qui se et humana ratione non temperat: necesse est ut bestialis solus vivat. Item fit per ira turbatio in congregatione: quod sicut dicit Grego. per iram cordia rumpit. sicut scriptum est: Vir animos parat ritas: et vir iracundus effundit petram. Secunda quippe effundit: quod etiam malos quos ad discordiam provocat peiores facit. **T**ertio declarat dicta silundinem canicule temporis. Ab hac enim stella dicuntur dies caniculares in quibus sanguinem minorem vel medicinam accipe et valde pleniorum propter excessum distempantie aeris in calore. vñ Ippocras dicit in amphorismis quod ante canem et post canem et sub cane molestie sunt purgationes et farmacie. Et ibi dicit in commentario quod ante orum et in oru et post oru illius statim dare portione laxitatem piculorum est: quod tunc aer est calidus et secus. s. a calido signo. et a calida stella. s. sole et leone cum canicula existente. Unde ex modica medicina sumpta corpus fieret nimis calidum et siccum: et febris forsitan sequeretur. Medicina etiam isto modo sumpta evaporet et nimis etiam oparet cum corporis pori tunc ex calore aeris sint aperti. Dicit enim ibidem Salienus quod calor estne vires exhibet medicina. vñ quod calida repugnat solutioni: sed calor aeris tunc est fortis. propterea virtus interior tunc est debilitas et per potionem vel ministracionem plus debilitas. Sicut ergo sub feruore canicula exhibet a non est potio medicina. Sic etiam in feruore ire exhibet a non est correptione discipline. Quia nec a furioso correptore modeste vel ordinate porrigitur. nec ab irato petore patiatur vel utilis sumit. propter quod etira virtus iusticia dei non operatur: ut dicit Iacobus. Nam dum turbata mens iudicium suum exasperat: domine quod furor suggestit rectum putat: sicut dicit Gregorius. **I**ste impetus et dissipat animam sicut pluvia ieiunia destruit plantam. frigiditas enim quod tunc maior est in pluvia est qualitas mortificativa. **N**on vero pluvia est suavis cum humido aereo et ter-

restri sicco secundat terra. Ita etiam ira impetuosa romans iudicium ledit et ad refrenan dum leipsum lentum et frigidum reddit. **S**ed suautas mansuetudinis gram dei recipit quod nostre aie terra secunda sit et pingue scit: cum illud prouocet. in Mansuetus dabit gratiam. **I**ste ira assumilat aqua terrae. Primo quod talis aqua est peruvosa. **L**ores enim est aqua cum impetu venient et recedunt. vñ dicit torres: quod impetu crescit sed siccitate torre scit et arescit. **T**alis est ira eorum quod subito et multum accendunt et cito reuertuntur. **A**n tales vocantur impetuosi: Isa. xxviii. Conuentent torrentes eius in picis. s. propter subita inflationes irae. **S**econdo quod talis aqua est danosa. Nam vias destruit: terram corrodit: et vicina loca submergit. Sic ira nimis destruit vias romanas: corrodit vires corporis: et interdum sibi per pinguis iratus inuidit et ledit: vñ de humido furioso posset etiam illud dici Isa. xxx. Spuma eius velut torres inundatas vlos ad medium collis ad pendendas getes in nibilum. **T**ertio quod talis aqua est piculosa. Nam quod cum impetu venit: ola sibi obviam diluit quod cum impetu sequuntur. **H**ec etiam lapillos et paleas coacervatas post se vestigia derelinquit. et sic in mare delcedit ubi ois fluvius nomine et dulcedine perditur. Sic etiam ira cum impetu crescit sibi obviam atque resistentes si potest permittit. et cum impetu alios sibi unitos secum ad pulchritudinem attrahit: lapillos et paleas. s. pras et leues iniurias ante oculos metens coacervando. et remiscedo reducit: post se vestigia romanas et mansuetudinis per oblinionem dimittit. Et hec ira est torrens iniqtatis quod anima per odium turbat. Ps. xvi. Torretes iniqtatis turbauerunt me. **S**ecunda est ira et indignatio sancto et contra mala quod est in rationem. et que dicitur ira per celum non est ostendenda sed valde timenda: ut potius cuius verba et maledictiones effectum innunciantur habentur. Et hoc apparet per exemplum in mortibus Helboe quos iratus David de cede populi in ipsis facta maledixisse legimus. q. Reg. 1. Helboe enim ut dicit Hieronymus erat modestus alienigena in quibus Saul cum filiis suis corruuit: propter quod indignatus David eis maledixit et maledicendo eos in sterilitate operua comunitavit. Et ideo ut Slocus ibidem dicit: Hi montes ante maledictiones uberes fuerant quos maledictioni postea subiacere testatur: eo quod nunc ibi pluere

Liber primus

vel rorepi descendere reperiatur.

Capitulum: XLII

In*Justicie equali.* Tates seruare docet nos terra; qm pōm est eq̄ libata in medio p̄p̄is pōderibus. Quilibet em̄ suarum ptiū suo pōdere nitit ad mudi mediū, t̄ in declinatione suaz ptiuz singulaz tota eq̄ libata suspendit circa centz, ppter quod eq̄liter in medio smobilis retinet. Ex qui bus p̄z q̄ in terra est de sui natura partitū equitas loci medietas; t̄ q̄tis stabilitas. Est em̄ in suis ptiib⁹ eq̄ libata in medio mudi locata; t̄ in eodē situ ppetuo stabilita. Hec aut̄ tria virtus iusticie requirere videt. Nā p̄mo virtus iusticie requirit eq̄litatē qd̄ ipm nomē demonstrat. Dicunt em̄ ea q̄ adequat̄ iustificari. vñ Lōstātinus iurisconsultus dicit: q̄ ius ē ars boni t̄ eq̄. Ius aut̄ est quo cognoscit qd̄ sit iustum. Secūdo p̄tinet ad iusticiā mediū tenere. vñ Pōbus. v. Eth. assignat mediū iusticie fm̄ pportionabilitatē arithmeticā qd̄ est mediū rei. Alijs em̄ virtutibus moralib⁹ assignat mediū rōnis tm̄: s̄ iusticie mediū rei. Nā alie virtutes morales p̄sistit p̄ncipaliter circa passiones quaz rectificatio nō attēdit nisi fm̄ cōpationē ad ipm hominem cuius sunt passionis. fm̄ q̄ irascit et op̄cupiscit put̄ debet fm̄ diuersas circumstantias, t̄ ideo mediū talium virtutū nō ac cipit fm̄ pportionem vnius rei ad alteram; sed solum fm̄ cōpationem ad ipm hominem virtuosum. t̄ ppter hoc in ipis est medium solum fm̄ rōnem quo ad nos. Sed materia iusticie ē exterior opatio fm̄ quod ip̄a vel res cuius est v̄lus debitam pportionez habet ad aliā psonā. Et ideo medium iusticie p̄sistit in quadam pportionis equalitate rei exterioris ad personā exteriorem. Et quale aut̄ est realiter mediū inter maius t̄ minus: vt dicit. x. Metap. t̄ ideo iusticia habet mediū rei. Sed b̄ me dum rei est etiā mediū rōnis. t̄ ideo in iusticia saluatur etiam rō virtutis moralis. Tertio iusticia requirit stabilitatē t̄ firmitatem. Et ideo diffinitiā a viris peritus q̄ iusticia est stans t̄ ppetua voluntas ius suū vnicuiq̄ tribuens. Ex qua diffinitiō habeb̄ q̄ ille iustus est q̄ est in opando voluntarius: firmus: diuturnus: t̄ rectus. An

in hac diffinitione ponit p̄mo voluntas ad ostendēdum q̄ actus iusticie debet esse voluntarius. Ps. xxiiij. Exultet t̄ letens q̄ volunt iusticiam meam. Secūdo addit̄ co stans ad designandū firmitatem. pp̄ ofici scz t̄ in pposito faciendi iusticiam firmiter p̄feneret: Job. xvij. Tenebit iustus viam suaz: t̄ mudis manib⁹ addet fortitudinem. Tertio addit̄ ppetua ad ostendēdum p̄severantiam sue diuturnitatem. Abi nota q̄ voluntas p̄t dici ppetua duplicit̄. Uno modo ex pte ip̄ius actus iusti q̄ ppetua durat: t̄ sic solus dei voluntas est ppetua. Alio modo ex parte obiecti: q̄r̄ fez aliq̄s vult ppetuo facere aliquid: t̄ hoc requirit ad rōnem iusticie, q̄ nō sufficit ad rōnem iusticie ut aliquis velt ad horam in aliquo negocio seruare iusticiam: q̄r̄ vix inuenit aliquis qui velt iniuste in omnibus agere. Sed p̄cipue requirit q̄ homo habeat voluntatem ppetuo t̄ in omnibus iusticiam seruandi. Ps. cv. Beati qui custodiūt iudicium t̄ faciūt iusticiam in omni tempore. Quod aut̄ ultimo subdit̄ ius suū vnicuiq̄ tribuens, ponit ibi actus iusticie p̄ habitu qui p̄ actum specificat. Item habitus reducit ad actū. Unde si q̄s vellet hanc descriptionem ad debitam formam diffinitionis reducere diceret sic: Iusticia est habitus fm̄ quem aliquis ostentat t̄ ppetua voluntate ius suū vnicuiq̄ tribuit. t̄ quasi est eadem diffinitio cū ea quā Pōbs ponit in. v. Eth. dicens: q̄ iusticia est habitus fm̄ quem aliq̄s dicit opatiūs iusti. Nota etiā q̄ vnicuiq̄ reddere ius suū nō solum p̄tinet ad iudicem vel ad p̄ncipem sicut ad dirigentem vel opantem qd̄ iusti est: q̄ index est iustū animatiū t̄ p̄nceps ē custos iusti: vt dicit. v. Eth. Sed etiam ad subditos sicut ad exequentes. Hec est igt̄ forma iusticie quam reputat nobis: vt dictū est ipm elementū terre. Hier. xxiiij. Faciet iusticiā in terra. C. a. XLIII.

Achrymarū cō
I punctio assimilat̄ aque, ppter se ptem. Primo quidem: q̄ aqua est sordidū latitia. Nam videmus q̄ ea que sordidant̄ p̄ lotionem aque mūdan̄. vnde pannus lineus video esse sordidus dū est a tela succulsaq̄s lepe lotus efficit valde albus. Ques etiā anteq̄ rondeant̄

De celo & elementis

46

pus in aqua lauantur. Ita aqua lachrymaz est omnium peccatorum absterlina mundificatoria & dealbativa: Job. ix. Si latus fuerit aquis niuis & fulserint velut mundissime manus mee. Nam quasi aq. fluentes ex revolutione niuii sunt aque fluentes ex reordinatione peccatorum: & he sunt maxime abluti. Et hanc aquam virtute cognoscunt etiam aialia, t. bmo lotionis manifesta nobis habent exempla. Nam leena dum adulteriu comittitur cum pardo tangit maleficerit virum offendit ad ipsum nullatenus redit nisi pus lota fuerit aq. Similiter ciconia dum cum alio masculo coabit nisi pus se lauerit ad compare non reddit. Cygnus alba eamus non solus adulteriu refugit: sed & si cum coniuge coierit tangit rem turpe & fetida fecerit nisi pus se lauerit nunquam cibum sumit. Et tamen multi miseri multis adulteriis & sceleribus fedati sine lotione penitentie ad corpus Christi accedere non verent. Elephas cum multo robore ad vorare accedit: latebras querit: videri refugit tangit turpe & detestandum quid fecerit: nisi pus se aquis lauerit ad socios nunquam reddit. Et habent elephates hoc proprieatem quod semper in luna noua turmatiz ad aquas accedit & ab oibus sordibus in aqua se ablinuit: & filios quos ante se ire faciunt semper similia facere instruit. Nam multi miserit relicta aq. munda penitentie ad modum porcorum querunt aquam lutosam luxuriant. Ecceb. xv. Non est pisces umbilicus tuus: & aq. non es lota in salutez. Secundo quod aq. est vinificatoria. Unde arbores que videntur in hyeme mortue ex defectu humiditatis aque ascendente humore ite fertur via. Ita aia in peccatis mortua vinificat penitentie lachryma. Et sicut etiam pisces absit aq. non vinum sed remotus ab aq. mortuus & putreficit. Ita etiam peccator sine lachrymis vivere spiritualiter negatur: Esa. l. Copulatque pisces sine aq. i. penitentie sine lachryma & morientur in siti. Nam & pisces quodammodo allecedunt ex sola aq. vivere phibeantur: sicut talpa ex terra: camelio ex acre: & salamandra ex igne vivere referuntur: quis sapientiores dicant quod nullus animal nutritur vel vivat ex puro ali q. elemento. Nesciunt enim esse unum genus plante quod quicunque aridum fuerit in aq. missum, prius reuiniscit. Unde etiam aia mortua si in lachrymam aq. fuerit balneata ex mortua fit viva. Et quodam autem que modo

ex quibusdam arboribus generantur loco fructuum in eis nascuntur: quodammodo tamen ad arbores suspenduntur nunquam vivificantur. Sed quod ruptis tenaculis in aquam cadunt animas cum vita recipiuntur. Et est notandum quod he autem modicum valde habent de carne & minus de sanguine: quod ad eum non sunt apti. Sed quod est arbor periculosa habet aures: nisi si munda producunt homines. & quid est non vivificantur in arbore sed in aqua. Hoc quod non spiritualiter vivimus quodammodo mudo vel peccato inheremus. Sed dum a mundo recedimus & aq. devotionis attingimus tunc deo vivere incipimus. Tales enim quod mundo adhaeret sunt carne multi & sanguine pleni. Sed quod aq. apertit entibus sunt attriti sunt carne & sanguine: quod nulli: quod non sequuntur quod carnis sunt sed quod dei: Apol. i. Corinth. xv. Caro & sanguis regnum dei non possidebunt. Tertio quod aq. est impinguativa & fecunda dixerunt enim propheti quod si terra fuerit nimis indurata nec aq. balneata semina non recipit: & receptu non permittit erupere & germinare: sed vomere sepe & fracta semina mitterit: & per aquam pluvie remollita quodammodo in se pinguedinem colligit quam recepta & in se decora radicibus ad productionem seminis fundit. Sic per omnia corda dura nulli sunt fructu apta: sed vomere penitentie commollita & profusa devotionis aqua sunt pinguis & fructifera. Propter quod est quodammodo lapis preciosus quod dicitur enidros quod ad nostrum exemplum de se per duas stillat guttas. Videntur etiam quod nulla est terra adeo bona de se cui subtrahatur aq. nisi fiat infecunda & vanaria alicuius vini apta: quoniam potius resoluta in puluerez vertitur. Et ecce terra penitentibus tribuit recipies in se aquam sit mollis arabilis ad serendum apta & valde fecunda. Hoc patet in terra egypti: quod non irrigat pluvia: sed crescente niti fluminis aqua terram irrigat & crescente ripa sua flumine irrigat vniuersa: fitque ibi sterilitas magna & rex penuria quod ex aliquo causa non ascenderit ipsa aqua. Tempore etiam Helie quoniam non fuerunt pluviae perierunt pro siccitate omnia. Sed cum oraret ut descendere aq. rediret rerum abundantia. Quae etiam est arbor tam fertilis & amara quod non primum sterilest & ex viridi sicca fiat si humor aquos ei deficiat. Ita etiam sine lachrymarum irrigatio nullus esse potest fructus penitentie. Job. xii. Si stimuler-

e 2

Aconitum
ponitio similis aquae
com. Roros quidem
cum latente. Nam roros
dantur & latentes aquas
annus lumen roros
a terra locinatales & pene
albos. Quos non quo-

Liber primus

sit aq̄s oīa siccabunt. **Q**uarto q̄r aqua
 est lassor p̄fortativa. Hā r̄ oues r̄ oīa ani
 malia dū calore estuāt in estate. si aquā co
 acte vel spōte transeūt mox se excutiūt: et
 resumptis viribus quidius cibū sumūt: et
 fortiora ad opa redeūt. **E**terui etiā q̄tum
 cūq̄ lassi a canib⁹ fatigati si possunt aq̄s
 intrare r̄ flumina trāsnatare mox p̄tinias
 vires sumūt: r̄ sp̄tis canib⁹ silvas pe
 tūt. Ita etiā lachryme mirabilē mō lassos
 r̄ laborates p̄fortat r̄ vires p̄ditas repa
 rat. **A**nā aīa q̄tūcūq̄ demissa vel debilita
 ta miro modo p̄fortat his aq̄s balneata.
Quito q̄r aq̄ est durox emolititia. Hā
 panis bis coctus q̄ est natura durissimus
 in aq̄ positus mollis esicſ. Ita lachryma
 cōpūcti deuote orat̄is dei severitatē emol
 lit r̄ ad parecēdū r̄ miserandū flectit. **J**ob.
 v. Moniebat aq̄ r̄ sanabat vn? **S**exto
 q̄r est sitis sedatua. Hā sitis est appetitus
 frigid⁹ r̄ humidi. vnde cum aq̄ de natura
 sua frigida sit r̄ humida recte sitis est ex
 tictiuia. Ita lachryme penitētē extinguit
 ardorē culpe. **E**ccl. ix. Ignē ardentem ex
 tinguit aq̄. Lardorē culpe compūctiōis la
 chryma. **S**eptimo q̄r aq̄ est castor⁹ forti
 fieriua. **H**ab Babylonia fortissima dicis
 fuisse: nō tñ q̄r murus altissimus r̄ fortissi
 mus: sed q̄r usq̄ vndiq̄ flumijs vellare. **N**ullus enī locus pōt esse foris vbi aqua
 deficit: sīc p̄tz de Herbulia in Judith. Ita la
 chryme penitētē mirabiliter p̄gunt
 cōtra p̄petuū tērationū r̄ p̄ficiōnū. **E**xo.
 xiiii. Erat aq̄ q̄si murus a dextra eoz r̄ le
 uia. In tali enī aq̄ egyptij. i. hostes p̄sequē
 tes submergunt. r̄ capita draconum. i. de
 monū tērātū vires p̄figunt. **P**s. lxxiiij.
 Tu cōtribulasti capita draconū in aquis.
Hic lachrymaz cōpūctio assimilat pluiae
 ppter quicq̄. **P**rimo quidē q̄r pluiae ca
 lone solis dissoluīt. Est enī naturale q̄r q̄
 to in nube plus est de materia pluiae: tan
 to fit radioz solarij fortior imp̄flio super
 nubē. ppter aq̄ ad sole ūritatem. In tali
 igit̄ nube dū calor fortissimus generat: nu
 bes in pluiae forē dissoluīt. Ita ergo silv
 in anima q̄to plus est de lachrymaz ma
 teria: tāto dimini calor is fit fortior imp̄flio
 sup ea: donec tota resoluat in lachrymas
 sive cōpunctionē totaliter lachrymosam:
Judicū. v. Nubes stillauerūt aq̄s. i. peni
 tentes lachrymas. vnde post acutissimum

solis calorē vidēmus sed in aere pluiae
 vebemētē: q̄r dū cor diuino amore caleſcitz
 amaris r̄ deuotis lachrymis īgemiscit. **V**is
 Beda dīc q̄ q̄ sit caloris exaggeratio cir
 ca h̄mōi nubē ex adustione vaporis fit nū
 bes rubea q̄si sanguis: ita vt sanguis plue
 re videat. Et sic alia deuota dū diuino ca
 lone succendit: tota in amoris rubedinem
 transformat. **S**ecundo q̄r pluiae terre ali
 q̄i q̄dem planerāliq̄ vō impetuose infun
 dit. Hā q̄to nubes ex q̄ generat pluiae ē
 a terra remotior r̄ celo vicinior: tāto suau
 us terraz petitis: r̄ guttis gracilioribus ad
 ima dēcedit. r̄ q̄to ecōtra est a celo remo
 tioz r̄ terre. **P**rimior: tāto cū grātiōrib⁹
 stillis r̄ magis p̄petuosis terrā petere p̄sue
 uit. Et hoc est q̄r q̄to aīa est p̄fectior deo
 p̄prioritanto suauiores r̄ lecretiores la
 chrymas emittit. **N**eto vero p̄suīs p̄ p̄cūm
 a deo remotioz r̄ terre p̄ affectu p̄nūctio
 rem aīa respicit: tāto grauiores r̄ vberio
 res lachrymas effundit. **T**ertio q̄r ex plu
 ia aer serenat. Ita serenat sc̄ientia ex cō
 punctione lachrymosa: **L**obie. iiij. Post
 tempestatez trāndlū facit: r̄ post lachry
 mationē r̄ fetū exultationē effundis. **H**ec
 enī exultatio est ex serenatione p̄scientie.
Quarto q̄r ex pluiae terra impinguat:
 p̄cipue ex illa que cū tonitruo cadit: eo q̄
 tonitruo suo motu vaporē discutit: r̄ sic
 aquā subtilitādo puriorē reddit. Ita la
 chryme impinguat r̄ fecundāt animam et
 reddit eā ap̄ta ad fructus bonoz operū:
 r̄ maxime si sint cū tonitruo. i. cum timore
 diuinī iudicij. **H**oc enī est tonitruū qđ ani
 mā maxime p̄cutit terrore suis: r̄ maxime eaz
 subtilitād ad discussiōnē p̄cti. **U**nde h̄ est to
 nitruū in quo fūt fulgura. i. p̄sideratiōes
 minātes r̄ terretes ex q̄bus sequunt̄ plu
 ie. i. lachryme animā fecundantes. **P**s.
 xxiiij. Fulgura i pluiae fecit. **Q**uito q̄r
 ex pluiae vētus quietat. Solet enī dici q̄
 ad p̄uā pluiae accedit magn⁹ vent⁹. Et ita
 modica lachryma magnā tērationē extin
 guit. Flammā enī suggestionē cito extin
 guit vīda lachrymaz. **H**ic compūctio la
 chrymaz assimilat mari rubro: qđ aliquā
 do habuit magnā abūdātiā aq̄z: r̄ aliquā
 habuit aquā nō mīlā sed paucā. **A**nī p̄mo
 p̄p̄ aq̄z abūdātiā vocatū ē mare viride.
 Inueniēt enī aliquā q̄ tota egyptus fuit co
 opta mari r̄ p̄uīcū cooparet habebat aliū

De celo & elementis

47

nomē ḡ nūc. Tūc ḡ illud mare viride vocabat. s. ppter resistētā resistētis calori sol adurēt: sic folia plāta p̄ sunt viridia q̄dū ex hūdūtate resūst̄ calori. Postmodū at ppter paucitātē dūnūtūtē vocatū ē mare rubrū: q̄ ppter paucitātē aq̄ adūris fundus eius: t arena sit rubea. vñ mō forte, ppter paucitātē aq̄ possunt fieri fossata i mari in q̄bus ester nāgatio tūtior q̄ volūt q̄dam reges facere. s. geometrice p̄bāt̄ ē eis q̄ ibi erat intātū altior terra q̄ oīa flumīa fūlēt̄ facta salsa. ppter mare qd̄ oīa flumīa vīcīt̄. Sic ḡ illud mare alīqū habuit abū dāntiā aq̄p̄: alīqū paucitātē. Ita q̄ sancti viri alīqū habēt̄ copiā: alīqū penuriam lachrymaz. ppter qd̄ debēt̄ dari lachryme ad mēlūt̄: fūlēt̄ illud Ps. lxxix. Potū dabis nob̄ in lachrymīs in mēlūt̄. Itē lachryme feruide cōpunctionis p̄uenīt̄ ex intīs cordis desiderio patri celest̄. Quis exemplū apparet in elcuatiōe aq̄ ad ostia fluminū t̄ fontiū: q̄ vaporē ex motu t̄ calore corpoy celestī generatus t̄ in terra inclusus nō valēt̄ eralare calet t̄ sua caliditātē attrabit̄ aq̄s ad cōcauitates fre. t̄ ibi reic̄t̄ ap̄t̄ terrā actiōs sua t̄ elevat̄ aquā. Et ideo aq̄ securit̄ saltādo t̄ bullidō sic olla. sic p̄ in ostiis fluminū vel fontiū: t̄ exiret actu calida nisi frigus expulsum a calido interiori ad crustā terre exteriores infrigidaret̄ cū stat. Ita desideriū vel affectus generat̄ in cordibus sc̄dō ex amore t̄ st̄epatione celestī dū fortiter interius icalscit̄ aq̄s lachrymaz ad cōcauitates oculoꝝ attrabit̄ t̄ velint olla bulliens eas exterius effundit. vñ Ps. xli. dicit: Situit̄ alā mea ad deū fontē viuu q̄ veniā t̄ apparebo ante faciē dei mei t̄. Item lachrymaz compūctio purificat̄ t̄ fortificat̄ t̄ clarificat̄ cor nost̄. Quis ē exemplum q̄n̄ in fundo fluminū inuenīt gallū albū: q̄ ibi terravincit aquā in cōmitione: t̄ illic lapis leniter fit calyx: t̄ indurat̄ fortiter ppter suā adiutoriē: t̄ de se emittit splendorē q̄si crystallus: eo q̄ in eo misceat̄ terrestre cū aq̄. ergo in aq̄ fluminū inuenīt gallū albū dux t̄ lucidū. Quia in aqua lachrymaz cor penitētē efficit albū. i. mundū ad opandū: dux ad tolerandū: t̄ lucidū ad st̄epandū. Sed notādū q̄ cōpunctiōis lachrymaz eq̄līter viri setī non habet̄: sed alīqū quidē habet̄: alīqū no ca-

rent quibusdā fontibus siles qui q̄n̄q̄ aq̄ sunt pleni: q̄n̄q̄ totaliter vacui: siē narrat Seneca in libro de naturalib⁹ q̄stionib⁹, q̄ sunt q̄dam fontes alicubi q̄ senis horis sunt pleni t̄ sensis horis vacui. Cui⁹ causa est p̄portionē vaporis aq̄s eleutātē t̄ ipliū aq̄ q̄ eleutātē: q̄ si vaporē aq̄ eleutātē fōrtior vincens aquam: t̄cito eleutātē aquā iā p̄gregatā. Sz ad b̄ vt itē eleutē optet̄ itēcētē t̄p̄s aliqd̄ quo aq̄tētē cōgregat̄: t̄ sic interrūpt̄ fluxus. Si autem vaporē eleutātē fuerit debilior eleutabit̄ aliq̄ partē aq̄ sue virtuti p̄portionatam. t̄ tūc deficit donec ip̄e vaporē recipiat̄ t̄ fōrtētē ex radiis celestī corpor̄. Silt̄ fūlēt̄ int̄erioris affectionis t̄ fūlēt̄ abūdātiā lachrymabilis humoris est: vel nō est in homīc fletus corporalis. Miser. ix. Quis dabit capiti meo aquā: t̄ oculis meis fontē lachrymaz? Caplī: XLIII.

Lasciūs homīo
I fūlēt̄ sīlis est cāpo. Est em̄ cāpus planus t̄ scultus: nec vomere sulcatus: nec fūlēt̄ impīgūtus: t̄ deambulatiōni t̄ lusītū iūx̄tātū hītacula depūtētē. Sic q̄ lasciūs hō vomere penitētē nō sulcat̄. Deut. xxv. Tollent vitulam de armētō q̄ nō traxit iugū: nec terrā scindit vomere: t̄ dicēt̄ ea ad vallem asperam atq̄ sārosam q̄ nūnīt̄ arata est nec semēt̄ remcepit̄: t̄ cedēt̄ in ea cērūces ritule. Hēc vitula est aīa vana t̄ lasciūt̄: quā nec iugū obediēt̄ domat: nec aratrū penitētē fatigat̄. Hāc ḡ finaliter demones de armētō trahūt̄ t̄ ad asperā t̄ sārosam vallē ducūt̄ q̄n̄ cā de corpe vel mūdo educētēs ad penā eternā deferūt̄: q̄ dicit̄ vallis rō, p̄funditatis: alp̄era rōne acerbitas: t̄ sārosa rōne eternitatis: q̄r sāxa valde dūrabilit̄ sunt: t̄ ideo ibi cērūces. i. lasciūt̄ cērūcositatis penitētē deponunt̄. Itē lasciūs hō ad modū cāpi fūlēt̄. i. recognitōne p̄prīe vilitatis nō respēgit̄: t̄ ideo ad fructū penitētē nō impinguat̄. Sz ecōtra hō prudēt̄ dicit de p̄scia sua: fūlēt̄ illud Lucc. xlii. Hodīā circa illā t̄ mittā stercore. Ille terrā p̄scietētē fōdit qui eā discentētē do revoluit̄: sed illi stercore mittit q̄ suorū petōt̄ vilitates attēdit̄ t̄ recognoscit̄. et p̄ hoc aīa dīmīe misericordie suscep̄tōe im pinguat̄: t̄ ad fructū penitētē disponit̄ et

¶ 3

Liber

primus

adaptat. **E**tē lasciu^m hō velut cāpus discursib^m circa publica loca iugiter imorat. An de muliere lascina dicit p̄ouerb. viij. Harrula twaga q̄etis imparies; nec valēs in domo cōsistere pedibus suis: nūc foris nūc in plateis rē. **C.**la. XLV

Ingua maledīca est causa diuisiōis amicitieis; sicut terremotus ē causa scissionē terre. Sepē em̄ sit terremotus p̄ divisionē terre a terra: sicut narrat Seneca de naturalibus q̄stionibus: q̄ Sicilia q̄nq̄ adhēsit Apulie t̄ p̄ terremotū diuisa est t̄ mare surit in mediū. Sili mō Hyspania adhēsit Africe. Ita lingua maledīca cōmonet corda t̄ inducit iter amicos t̄ plūctos aliq̄n̄ discordiā: t̄ ponit iter eos mare. i. amaritudinē rācoris t̄ odiū. An hoc est vñū de septem q̄d̄ deus plus detestari dicit: P̄ouer. vij. Cūq̄ seminat inter fratres discordanias. Talis etiā est lingua terria de q̄ Eccl. xvij. Lingua terria mōlos cōmonit t̄ dispersit illos de gente in gentē rē. Sz econtra lingua dulcis t̄ mollis frangit irā t̄ duicit cordis sicut acr̄. Sicut sit mollis t̄ tenuis: sūt in tonitruo scindit ligna t̄ lapides: t̄ multo magis hoc facit vapor q̄ est grossior acre. Hoc aut̄ non est a fortitudine corporis t̄ motus. Sicut ergo mollis aer vel vapor scindit lignuz t̄ frangit petram: ita mollis t̄ duleis r̄silio sine lingua placat t̄ frangit irā. Sermo durus suicit furorē. P̄ouer. xxv. Lingua moll̄ s̄fringet duritiam.

Capitulum: XLVI

Toca diuersa ad aptat hoīes ad diuersas opatiōnes. Quis exemplū vel similitudo apparet in planetis? ex q̄r̄ p̄iūctione sequuntur diuersi effectus sūm diuersitatē locor̄. i. signo y in qb̄ dūgunt. Aerbi grā: Si plures pūcti fuerint in signis aq̄nq̄. s. in scorpone: cancro v̄l p̄seceim revolutione anni sequis multitudiō plūctaz. Si x̄o fuerint pūcti in signis igneis. s. ariete leone v̄l sagittario: signat s̄brilitate t̄ ignēū excessu calor: t̄ siccitat. Si aut̄ in signis acreis. s. gemis libra vel aq̄rio: signat multitudinē vento. s. si in frigidis sine terreis signis sc̄z tauri virgine t̄ capricorno: signat grauitatē frigoris t̄ temporentū calorū. Ita

q̄tū ad spūalia opera videmus q̄ etiā loca multū adaptant homines: t̄ qdāmodo disponūt ad illa sicut solitudo ad st̄epanū dū: ecclēsia ad orāndū: cella ad studendū rē. Postemus etiā moraliter dicere q̄ in signis aq̄tis cōueniunt incipientes. i. penitentes q̄ viuūt in aq̄s lachrymarum. Et hec lachrymaz compūctio vel est in scorpone q̄ cauda pungit. i. in consideratione mortis vel suppliciū in q̄bus est canda. i. finis peccati: q̄r̄ stipendia peccati est mōz: Roma. vij. Uel in cancerō q̄ retrogradit. i. in consideratiōe vite p̄terite. vel in pisce. i. in angustia imminentis tribulationis: q̄r̄ pisces moris in aq̄. per aquā intelligit tribatulatio. Unde omnes hi p̄ducūt abūdātiā lachrymaz. In signis vero aereis cōueniunt p̄ficiētes q̄r̄ p̄fectus est in geminis. i. in geminata dilectione dei t̄ primi: t̄ in geminata vita. s. actua t̄ contemplatiā vel in gemino studio. s. scientie t̄ virtutis.

Etē in libra. i. in pondere iusticie vel i. pōdere lingue: de q̄ Eccl. xxj. Erba sapientis stathera pōderabunt. **E**tē in aq̄rio. i. in lachrymis deuotionis vel doctrina sapientis de q̄ Eccl. xv. Alq̄ sapientie salutis potauit eū. **I**sti tamen sic p̄ficiētes patiuntē tempestatem vento. i. persecutiōnem demonū: q̄ q̄sto hominem magis p̄ficere consipicūt: tanto fortius contra ipm̄ insurgūt. **I**n signis vero igneis cōueniunt p̄ficiēti in charitate feruētes: de q̄r̄ numero fuit Iēlias Eccl. xlviij. Surrexit helias p̄phā q̄s ignis. An qdā talū sunt in arte: q̄ est dux gregis. i. in statu platiōis sicut Petrus apostolus. Quidam x̄o in leone. i. in vigore vel actu maxime fortitudinis. s. in martyrio v̄l p̄defensione fidei sūe veritatis: sicut fuit Iohānes baptista q̄ fuit lucerna ardens t̄ lūcens: Johā. v. Quidam x̄o in sagittario. i. in officio p̄dicationis. Nam p̄dicatores ex arcu seripture emitunt sagittas acutas verbōz p̄etrantī corda auditorū. Omnes etiā isti debent esse subtileis in contemplatione t̄ ignei in dilectione t̄ sicut p̄ abstinentiaz in carnis afflictione. **I**n signis aut̄ frigidis t̄ terreis sunt deficienteis. i. peccatores terreni t̄ auariciam t̄ frigidi p̄ maliciam: t̄ isti v̄l sunt in tauro q̄ terrā vertit t̄ arat: id est i. cupiditate auaricie. vel in x̄gine. i. in sterilitate luxurie: v̄bi luxuria designat

De celo & elementis

48

In virginine non rōne incorruptibilitatis sed rōne sterilitatis. Nam dū sol est in signo virginis terra efficit sterilitas: qz tunc fructus non p̄ducit. Sic dū luxuria vigeat in carne fit spūliū fructū. i. op̄er sterilitas in homine: qz sicut dicit Job de luxuria: ignis est v̄loq ad p̄sumptionē deuorās & omnia eradi cans genimina: Job. xxvi. vel sunt peccatores in capcorno. i. in ascenſu supbie. Et omnes isti habent grauitatē frigoris. i. excessum iniqtatis & carentiam caloris. i. defectū charitatis: Marth. xxiij. Qm̄ abū daut iniquitas refrigerat charitas multoz.

Ca. XLVII

Lux igni. Nam ignis ferrū durū & frigidū immutat: & qm̄ ignem efficit. Sicut ferreas libido domat: Hiero. Flāmigo igne peuit mulier conscientiā. Item ex duobus lapidibus si in uicem collidunt exit ignis. Et qd mirū si ex p̄tacū ipudico viri & mulier exit ignis p̄cupiscentie & luxurie. Item si murus nō comburat a candela apposita: tñ denigratur. Hiero. Si cū viris femine habitat viscaria diaboli non deerit. Item nix licet frigida tamen iuxta ignem liqscit. Sic virginitas familiaritate & colloquijs mulierē deperit. Item luxuria assimilatur fouē. Primo ppter p̄ncipiū: fouē emī a fodendo est dicta: eo q̄ sit in terra fodientiū manu profunda: sic vitium luxurie est p̄fundatū & radicatū in terra: id est in carne humana: & precipue ex corrupto & pessimo ingenio homini adiuuentiū dixeris modos delectationis & corruptionis huiusmodi vitij: de quibz in Ps. lxxv. dicit: Ibi in adiuventionibus suis. Proverbio. xxiij. Fouē p̄funda est meretrix. Secundo ppter augmentū: qz in fodendo ēto plus terra in sua superficie cumulatim erigit: tanto amplius interius profundat. Sic luxuriosus ēto magis visuz & intentionem dirigit & erigit ad superficies terre. i. ad pellem & pulchritudinem carnis tanto magis interius in appetitu p̄fundat & crecit ardor libidis: & ideo Job dicebat: Ne p̄pigi fedus cum oculis meis ut nec cogitarem quod de virgine: Job. xxvi. P̄dat aut̄ qd dictū est ī Holoferne & Wauid. Tertio ppter periculum: qz ēto fo-

uea fit p̄fundior tāto eius trāstitus est periculosis: & ideo a p̄ncipio est repellēda: Unde Isido. dicit: Calca serpentis caput. Calca prae cogitationis initii. s. anteq̄ fiat fonea p̄funda usq ad p̄sensum: Hier. xviii. Foderūt fouē rale mee. Quar to ētu ad exitū. Nam sicut Grego. dicit: Fouē homo cadendo facile ingredit: sed post casum non facile egredit. Et licet sic sit de omni peccator: tamen specialis sic est de ipso peccato luxurietū. ppter corruptionē somnis & p̄cupiscentie carnis quā homo fert secum semper: ppter somnitox p̄parationem: qz tota die p̄currunt p̄ oculis luxurie somna: sic aspectus multorum & colloquium & repletio vētris: & huiusmodi. **Ca.** XLVIII

Maria mater do
mini assimilatur soli. Primo qz sol habet nobilitatē in ortu. Oritur enim ex alto & cuz splendore multo. Sic beatissima virgo maria orta est ex alta p̄genie: qz s. ex regali stirpe & nata cuz sanctitatis splendore. Non enim nata est infēcta originali peccato sicut alijs communis naescunt. Hinc est q̄ ecclia festat de eius nativitate: Ecc. xxvij. Sicut sol oriens mūdo in altissimis deit: sic mulier bone sp̄es tecum. Secundo qz sol habet sublimitatē in situ: qz videlicet sol est positus in medio planetarū habeb̄ tres supra se & tres infra se. Sic beata maria exaltata & sublimata est in gloria in sua assumptione. s. vt supra se habet at tres ploras diuinias infra se sine sub se tres angeloz hierarchias: & p̄sequēs totā essentiam hominū bōz: qz hoies ī celo nō faciēt ordinē p̄ se vt dicit Aug. sed ait in mediis suis ad ordines ā geloz. Ps. lxxvij. Thronū eī sic sol in p̄spectu meo. Tertio qz sol h̄z velocitatem in motu: vñ & lat̄ cito p̄ficit suū circulū q̄ tñ ē valde magnus. cōtinue emī sol mouet velocit̄ ēto sagitta: iz in aspectu nro q̄si nō moueri videat. Pre nimia emī claritatē intēsione sicut & eius ētas sic & eius velocitas subterfugit visum nostrū. Similiter beata virgo maria velocitatem habuit in motu obedientie: qz divine voluntati p̄ angelū sibi exposite cito consensit dicens: Ecce ancilla domini tecum. Item in motu benivolentie: quia statim ascendit in montana cum festinatione: et

e 4

Liber primus

salutauit helicabet. In q̄ dedit exemplum p̄scēdēdi ad supiora p̄ pfectū x̄tutū sine negligēti tarditate. Itē in motu pñrē: qz dolēter t̄ sollicitate filiū suū reç̄sūt quē ex aliq̄ forse sui negligentia se p̄dādīsse timuit: Lūc. iiij. Ecce p̄ tu⁹ t̄ ego dolētes q̄reba mus te. Quarto qz sol b̄z pulchritudinē in aspectu. p̄ p̄f p̄ b̄z ocul valde delectabilis ad vidēdū: fīm illud Eccl. xj. Delectabile ē oculū videre sole. Mā sol sic dīc Am̄bro. in heramerō. ē ocul⁹ mūdū: locū ditas dicit: pulchritudo celitatemlura tēpox: v̄tus t̄ vigor oīm nascitū: dīs planētar̄: decor t̄ pfectio oīm stellā. Et ideo in fabula cū pēnat⁹ vestigīs sol deping⁹. t̄ facie pueri li. ppter qd̄ etiā pheb⁹. t̄ pulcher dicit̄ est. sic t̄ b̄tā x̄go maria plena pulchritudine fuit: vñ Lant. iij. Tota pulchra es amica mea t̄ macula nō est in te. Et dīc tota. s. in tūs t̄ eī. ad differētiā hypocritaꝝ q̄ habēt solū eī in appārētū pulchritudinē fēstāt̄: s̄ ip̄a pulches fuit itūs p̄ puritatē: eī p̄ virginitatē. Et ideo etiā significat̄ p̄ arcām q̄ itūs t̄ eī erat deaurata. Quito qz sol b̄z efficaciā in effectu. habet em̄ virtutē calefaciūtā t̄ inflāmatiū. Mā ex motu radiū t̄ eoz ḡfractione t̄ multiplicatione caſor generat̄ in obiecti corporis superficie. t̄ maxie si corpus obiectū fuerit speculare: sicut dicit̄ in pspectuā: q̄re sit circa speculū oīanū stuppa ponat̄ a calore generato in cendis. Sic qz b̄tā virgo mentes puras t̄ sibi denotas q̄ sunt vt specula mūda inflāmat ad dei dilectionē: vñ ip̄a dicit̄ mater pulchre dilectionis: Eccl. xxiiij. Et hec est inflāmatiō amoris q̄ arefecit fēnū p̄cupisētie carnis: Iaco. j. Exortus ē sol cū ardo re t̄ arefecit fēnū. Itē sol b̄z virtutē fecūdatiū. Dia em̄ hec inferiora fecūdat t̄ generatiū eoz potentia extitat adiuuat et ḡfortat. vnde videmus ad sensum q̄ nihil fructificat neq̄ crescit: vbi solaris radius nō attingit. Illud aut̄ qd̄ facit animā bonis opibus fecundā est timor dei. vñ dicit̄ Eccl. xv. Qui timet deū faciet bona. Sed b̄tā virgo maria etiā dicit̄ esse mī timoris: Eccl. xxiiij. Quia s. sibi deuotos ad deū timendū inducit̄: t̄ eis suis meritis donū timoris acq̄rit̄: ex q̄ eos in bonis opibus fecūdos efficit. sed oportet eā p̄uenire p̄ devotionē si q̄s vult ipetrare sue grē beneficiōnē: Sap. xvi. Oportet p̄uenire sole ad

b̄dictionē tuā: t̄ ad orū lucē te adorare. Itē sol b̄z virtutē discretiū: qz p̄ eius luce oīa dīregētē nīc colores oīs discernim⁹ t̄ nigrū de albo distingūimus. Sīt̄ ip̄a est q̄ metib⁹ sibi deuot⁹ acq̄rit̄ lumē discretiōnis t̄ verā cognitionē virtuꝝ atq̄ virtutū: vñ dicit̄ mater agnitionis. Doc̄ lumē caret illi miseri q̄ reverentia nō habet ad eā: sed potius h̄ eā infelices suas linguis relaxat̄ blasphemātēs: q̄ vero possunt dīcere Sap. v. Justicie lumē nō luxit nob̄: t̄ sol iusticie nō est orū nob̄. Et illud Eccl. vi. Nō vidit solēneꝝ ḡgnouit dīstātā boni t̄ mali. Itē sol b̄z virtutē fortificatiā. Un̄ videmus q̄ in eius aīcēū sup̄ nostrū orīonē virtutes aīalī roboran̄ t̄ fortiores efficiunt̄ t̄ v̄sōz ad diē mediā aīgmetant̄: t̄ q̄n̄ sol fēdit ad occasūs dēbilitatis: t̄ ideo in somnū amītia resoluunt̄. Unde etiā flores in ortu solis apīun̄ q̄ in occasū claudunt̄. Ita b̄tā virgo maria sibi deuot⁹ ḡfortat̄ t̄ roboret̄ dū eis subueniendo ad spēm t̄ fiduciā sui mētes eoz subleuat̄. Un̄ ip̄a dicit̄ esse mī spei scēt̄: Eccl. xxiiij. Propter om̄s ḡ dictas p̄prietates dicit̄ esse electa vt sol: Lant. vi. Et mulier amīta sole. Apoc. xii. Itē b̄tā virgo maria aī similitudine lune. ppter septē. Mā luna fīm Basiliū i suo libro heramerō. est decor noctis: mī rois: mīstra humoris: dñatrix maris: mēlura t̄pis: emulatrix solis: iūnūtratrix aēris. Que oīa bīl̄ competit̄ sc̄tissime marī xpi. Propto ergo luna est decor noctis: nō solū q̄ nocte illuminat̄ sed etiā q̄ in nocte decor ip̄ius apparet: p̄cipue tūc cū est plesna. Ita b̄tā virgo maria in nocte. i. in obscuritate p̄tūs vite existens fuit plena luce sine luce grē divine. sicut angelus dixit: Alue grē plena t̄c. siue luce diuine p̄tīc: ppter qd̄ subdidit: dīs tecū. dīs. s. p̄t̄ de sp̄sans: dīs filius te imp̄gnās: dīs sp̄s: sanctus te sanctificās. Un̄ ip̄a fuit totius trinitat̄ nobile tricliniū: siue luce virginis mūdīcīt̄ q̄ candor ē lucis eterne t̄ sp̄culū siue macula: vt dicit̄ Sap. vii. Propter quā lucē addidit angelus: Bñdicta tu in mulieribus. Siqdē ante eā mulieres in x̄ginitatē p̄manētes. ppter sterilitatē erāt maledictioni legis obnoxie. Sz ista in mulieribus etiā virginibus bñdicta ex eo q̄ q̄z̄virgo nō tñ steril̄ s̄z dñmītus fēcūda: t̄ ideo mī itacta. t̄ sic p̄z q̄ bñssima

De celo & elementis

49

virgo maria q̄si luna plēa in dieb⁹ suis lucet; Eccl. l. Sz ē notādū q̄ lūa plēa nō tm̄ bz pulchritudinē lucet; sz etiā pfectiōne figure circularē; qz tūc tota ē rotūda, t̄ ideo mag⁹ pulchra. Et ideo i Ps. lxxvij, vocat lūa pfecta ī eñū. Hec ē pfectio sue charitat⁹ p̄ quā ad modum figure rotūde fuit mobilissima. i. p̄mptissima ad bñ opandū: capacissima t̄ aplissima ad oēs suscipiendū; Eccl. xxiij. Trāsite ad me oēs q̄ pcupiscit⁹ me. Itē fine carēt, i. deficiētissima ad p̄seuerādū: vñ ibidē: Usq; ad futur⁹ seculū nō delinā. t̄ ideo etiā dicit⁹ pfecta in eñū. Luna em̄ qñ plena ē lucet p̄ totaz noctē; sz qñ nō est plena qñq; lucet in principio noctē; et signifīcat bñ lecip̄tes & cito deficiētes. qñq; in fine nocti: t̄ significat bñ finiētes. Sz bñ maria velut luna plena fulsit in suo pncipio; qz in vtero sc̄ificata. in medio: qz filio dei illustrata: t̄ sc̄ē t̄ inocēter puerata. i. sua vltio: qz aia t̄ corpe gl̄ificata: p̄ noctez etiā significat tribulatio t̄ tētā. Quidā ergo sancti adiuuat in principio: qdā in medio: qdā in fine: ip̄a aut̄ adiuuat sp. Et in principio dādo audaciā: t̄ in medio p̄feren dō p̄seuerantia: t̄ in fine dādo coronā. Hec est etiā luna q̄ nocte. i. pctō tenebrositatē lumis sua gre sine misericordie nō delinit illustrare. An t̄ ip̄a sic luna vocat regia celit; qz de nocte absente sole inf sidera pma- tu tenet t̄ tāq; absente rege. i. solevit regia regnū gubernat. Silr qñ rex xp̄s ex aliq; causa facie sua alicui absconditū maria marie misericordia sua ostendit: t̄ fulget ei luce misericordie q̄ pus erat i tenebris culpe. Et sic p̄z quō virgo bñ non solū est electa vt solis etiā pulchra vt lūa: sic dicit Lāt. iij. Sc̄do bñ virgo assimilat lune: qz luna est m̄ ros. Mā vñ sue humiditat⁹ aeris im̄p̄mit t̄ aerē subtilit⁹ alterās & imutans in ip̄mis superficie rore gignit. vñ manifeste videmus q̄ estuari tpe q̄to luna ē seren⁹ or tāto abūdātor ros sup̄ grāmā se ostendit. Rori aut̄ assimilat filius dei carnal⁹ p̄p̄ ip̄ius ros generationē. Mā ros generat in interstitio medio aer⁹ t̄ tēpate calido t̄ tempate frigido. Tria aut̄ interstitia sunt: celū: mūdus: infernus. Hec ḡ irroza. i. filii dei icarnati nō est facta in sup̄mo interstitio. i. in celo: qz nūrā angelicā nō assūpsit: nec īfimo, s. in īferno: qz demo-

25

Liber primus

Iesu maria. Item dedit filio humorē nūtrimentalem. s. q̄ cū lacrauit vberē de celo pleno propter qd Luce. xij. dicit: Beatus venter q̄ te portauit & vbera q̄ sup̄isti. Sūt etiam duo vbera q̄bus lactat beata virgo filios suos adoptiuos. s. ex uno infundens humorē gr̄e iustis ex alio humorē misericordie peccatoribus. Et ideo ab ecclesiis vocat maria mater gr̄e mater misericordie. Quarto q̄ luna est dominatrix maris. Hā sicut adamās trahit ferum post se: sic luna mouit & trahit post se oceanū. Unde in suo orū intumescit mare & crescit ex parte orientali: & decrecet ex parte occidentali: & econtra q̄n est in occasu: fīm autē quod luna plus vel minus p̄ficit in lumine: ita plus vel minus se extendit vel retrahit ipsum mare. Et sicut dicit Maurus ī libro Ciceronis. Oceanus incremento lune retinet modum istū. Primo em̄ die crescentis lune fit copiosior solito & abundat in summo: sed secundo minuit: & sic crescit v̄sq̄ ad diem septimum. Deinde iterum crescit per septē dies. Ita & in decimaquarta die iterum est plenus in summo. Unde in nouilunio mare est summe plenum & in plenilunio. Mare autē moraliter accipit tribus modis. Hā uno modo dicit mare huius vite amaritudo: & super illud mare beata virgo habet virtutem. s. q̄ eius pietas ostendit sup̄ illos qui sunt in tribulationis amaritudine positi. Nam venti & mare obediunt ei: Matth. viii. Venti sunt aduersitates exteriores: mare sunt interiores amaritudines: vel vēti sunt violentiae tentationū: mare perturbatio tribulationū. Secundo modo mare vocatur peccatorū inquietudo: Esa. lvii. Impij qui si mare seruens & q̄escere non potest: sed q̄n ista luna oris peccatoribus eos luce sue misericordie illustrando: tūc crescit ex parte orientis & decrecet ex parte occidentis: qz. s. eius auxilio oris & crescit in ipsis peccatoribus lux gr̄e & q̄ misericordie: & deficit casus culpe. Sed econtra si ista luna occidere peccatoribus. s. vt eis per suam grām non adesset: tūc cresceret ex parte occidentis & deficeret ex parte orientis. i. deficeret lux gratie & cresceret casus culpe. Tertio vocat mare mūdi vicissimdo sine mutabilitas. Sicut autē ostensum ē mare virtute lune habet quadruplices muta-

bilitatem. Una est repletionis: & illa est in nouilunio. Secunda diminutionis: & illa ē v̄sq̄ ad septimum lune. Tertia augmentatis: onis p̄ alios septē dies sive sex. Quarta iterate repletionis: & hec in plenilunio. Si militer virtute & auxilio beate virginis peccatores in mūdo existentes replent q̄q penitentie & decrecet in eis mare culpe & ageſ p̄fectus gratie & tandem puenſ ad plenitūdinem glorie. Quinto q̄ luna ē mēsura tēpis: q̄ fīm motū lune accipiunt annī lunares q̄ apud indeos obseruabant: vñ Eccl. xliv. Luna ī omnibus in tempore suo ostensio tempis & signū enī. Et cōtineat annū lunaris. cccliii. dies: vnde patet q̄ annū solaris sup̄at lunārē in. x. diebus. vñ Hebrei & Arabes annū seruat minore q̄ sit noster. x. diebus p̄ter quadrantem vnius diei. Item fīm lunārē distingunt mēses lunares: vñ mēsis dicit a mene q̄ est luna: eo q̄ Hebrei ex cursu lune mēses vocabant. Et accipit mēsis lunaris apud indeos & arabes fīm cursum lune ī totū codiaco donec solem attingat: quod facit in. xxix. diebus cum dimidio vt astrologi dicūt. Dies autē lunares fīm arabes incipiunt de sero ab occasu solis: eo q̄ ortus lune sit tēpe occasus solis. Sic fīm eos nos p̄cedit diei. Sed Greci & Romani & alie gentes q̄ non v̄tūnū ī mensib⁹ suis vñlone one none lunē computant diē ab ortu solis cū nocte v̄sq̄ ad ortum sequētis diei: & sic fīm eos dies p̄cedit nocte: vt dicit Alfraganus differentia p̄ma. Patet ergo q̄ luna habet dies mēses & annos: sed tamē mēses & annos h̄z breviores. qz. s. beata virgo habet plenitudinem gr̄az & virtutum & donorū sicut & xp̄s qui soli assimilat: tamē ī minori gradu licet excedere omnes alios sanctos: Eccl. xxixij. Diēs diē superat: & annus annū. Septo beata virgo assimilat lunc: q̄ luna ē emulatrix solis. Hā aliquā ip̄i soli est aī: aliquā retro: aliquā sup̄: aliquā subi. Sūt luna autē cū sole ī coniunctione q̄n ascēdit: aut ā late re vt q̄n a sole recedit: vel q̄n ad solem revertit: aut ī plena oppositione q̄n. s. totūliter soli opponitur. Sic beata virgo ante xp̄m q̄ etiā est sol iusticie: sicut ḥtū ad etate carnis sicut mater ante filiū: & hoc ḥtū ad humanitatem: qz. ḥtū ad diuinitatem xp̄s sicut ante eā fīm illud: Post me veni

De celo & elementis

50

rus est: qui ante me factus est. Item fuit post xp̄m q̄tū ad mortem: qz xp̄s ante eaz mortuus fuit. Nam vt qdā dicit supquit filio vnde decim annis. Erat eīm vt dicit qn xp̄m ceperit decem & quatuor annorum & mālit cū eo annis. xxiiij. & post mortē xp̄i supquit vnde decim annis. Et bīm hoc quādo obiit erat annorū quinquaginta octo. **P**ecipit ip̄a fuit sup xp̄m materna auctoritate. Lui xp̄s in pueritia humiliiter se subiecit & reuerteretur obedire: sicut illud Lu. ii. descendit cū eis & venit naçareth. s. cū virginē & ioseph: & erat subditus illis. Item ip̄a fuit sub xp̄o nō solū dignitate: sed etiam status localitatis cū esset in cruce susensus. Tūc enī ipsa stetit in inferius sub eo iuxta crucē: Job. p̄ir. Sed notandum qz qn luna est sub sole ita qz recta diametro iter nos & solem sit interposita: solet esse eclipsis. s. i. defectus solis causatiue. Et hoc fuit in passione xp̄i: qz brā mater sub ipsi mērens stetit: & tūc ipsa eclipsis solis. i. motus xp̄i pro tanto causatiua fuit in q̄tū naturam qua pati & mori posset ex ipsa xp̄us assumptis. Sed notandum qz eclipsis solis accidere non potest sicut naturaz nisi in coniunctione solis & lune qn de nouo accendit: & dum ip̄a coniunctio in linea eclyptica celebrat: & hoc est semp qn sol est in capite draconis: & luna in cauda vel econuerso. Unde dicit Albumasar in libro de motu planetarū. Si luna inter nos & solem obuiat defectum radioꝝ nobis facit in capite vel cauda draconis. Quid aut sit caput & cauda draconis dices in caplo. Ixij. Et sic beata virgo dupliciter ipsum solem xp̄m quodammodo obscurauit. Primo quando ip̄m concepit & carne vestitur: tūc enim minoratus est paulominus ab angelis: qz ex inaniuit scip̄m formam serui accepens. Unde hoc fuit quasi in capite draconis. i. in muliere vel humana carne que fuit caput. i. p̄ncipiū peccati. **P**ecipit in cauda. i. in morte xp̄i ubi fuit quodammodo finis peccati: ubi draco infernalis suū dominū p̄didit & terminauit. Mota etiā qz quando luna est sub sole quis lumen p̄dat ex pte terre: non tam p̄dit ex pte celi: vñ quando luna ip̄i soli coniungit nihil omnino luminis ad terrā dirigit. Sed tamē ex pte celi in plena illuminatione p̄manet et insitit. Et ita sic beata virgo quis in passio-

ne videre ex pte corporis eclipsata & obscurata p̄ tristie imēsibilitatez: tūc ex pte aīē semp fulgorē tenuit p̄ fidēi firmitatēz. Vñ licet alia lumaria mōdi. s. apli fuerit eclipsata tūc fidēm p̄dēdo ip̄a tūc semp luxit fidēlumē seruādo. Item ista nostra luna tūc fuit in p̄iunctione cū sole qn innixa sup dilectū suū ad celū assump̄ta fuit. **P**ez ip̄i soli a latere sterit: qz in celo iuxta thronuz filij locatus est thronus matris: sicut legitur in figura. iii. Regl. q. de matre salomonis. Fuit autem apposita soli in annunciatione: qz tūc q̄to sol. i. deus vel angelus annūcians plus sp̄am cōmendabat & magnificabat dicens: Hunc gratia tanto ipsa econuerso se humiliavit dicens: Ecce ancilla. Unde qz humilitatē deus ancille sue resperxit: ideo eam suo lumine replete sicut luna implexa lumine quando est soli opposita. **S**ept̄o beata virgo assimilat lumen: qz luna est imutatrix aeris & mediante aere maxime imutat corpora humana. unde Iopcras in p̄ncipio p̄nósticoꝝ de luna loquens ait: Est quoddaz celeste sidus in quo oportet medicum p̄uidere cuius prouidentia est mirabilis & stupenda. Et hanc lumen in cōmento de diebus cret̄el dicit: Nem certam qz non fallit intēdat medicus quam docuerūt astrologi egyptiorꝝ qz per coniunctionem corporis lunaris cuī stellis fortuitis sunt eruditines terminabiles ad bonum. Cum contrarijs vero contrarie. s. ad malum. Et ideo cautus & pfectus medicus sicut doctrinam Iopcratis aspicere debet p̄man lunam & qn est plena lumen: qz tūc crescūt humores in omnibus ut dictum est. Quando ergo in febres alijs cadit: multū necesse est videre vrum lumen tūc erat de coniunctiōe. Tūc enim crescit infirmitas quoqz veniat ad oppositionis gradū. s. in plenilunio: & tunc si fuerit cum malo planeta aut in malo signo & aspergit dñm domus mortis qz est signū occultas scorpionis. Uel si asperget morte que dicit domus signi scorpionis: tūc de morte timendum est. Si vero fuerit cum bono planeta & in bona domo sive signo & asperget dominum domus vite. s. mercurium vel venerem que est dominus arietis sive primi signi tūc de vita sperandum est: et sic de alijs vt patet in libro Iopcratis quem dicitur composuisse de vitijs infirmitatis

Liber primus

Etiam lunā. Sicut ergo luna h[ab]et dñū sup infirmitates corpales; sic etiā dñia nostra h[ab]et dominū sup morbos tā corpales q[uod] spūas; vt faciat eos esse ad vitā vel ad mortē sūm hominū merita & devotionē ad ipam. Hā eam reuerentes vitali aspectu aspiciunt & curant. Ipaz vero blasphemātes vel ostēnentes nisi q[uod] penitētā redeat; mortali aspectu aspiciunt & necant. **H**ec b[ea]ta virgo vocat ab ecclia stella maris: ex eo q[uod] illa celestis q[uod] dicitur stella maris est p[ri]mo q[uod] ad sitū altissima. Syl[ve]r[ius] b[ea]ta altissima est q[uod] glorie dignitate. s. sup oēs choros sanctorum & angelorum luxa filii in gloria sublimata. Eccl. xxvij Ego in altissimis habito. **I**tez illa stella est quo ad motū velocissima. N[on]c est stella maris q[uod] vulgo dicitur tramontana a loco suo moueri nō videatur: tñ in sphere sue circulo circulariter circuoluit: sed q[uod] circulus h[ab]et breuissimum q[uod] nō moueri videatur. Sic b[ea]ta virgo maria quānis in statu g[ra]te imobilis permanerit: t[em]p[or]e q[uod] motu aliquo c[on]traminis nūnq[ue] recesserit: motu tñ dilectionis diuīse velocissime cucurrit. Dic enim Berini. Q[uod] q[uod] amat v[er]būtētū: currit velocius & peruenit citius. Ipa p[ro] oib[us] sanctis plenius & ferventius dilexit. Unde i[ps]a dicit: Ego mihi pulchre dilectionis: Eccl. xxvij. Fuit autē amor suus p[ro] modū circulationis: q[uod] motus circularis ē ab eodē in idē: q[uod] ipsa deū sic diligebat q[uod] oīa alia nō nisi ppter ipm amabat: t[em]p[or]e oīs amor eius a deo incipiebat & ī deū redibat. Eccl. xxvij. H[ab]et celī. i. celestis amoris circūlū sola. Et dicit sola: q[uod] nullius sancti amor fuit ita in deū taliter directus sic b[ea]te virginis. Ut & breuissimum circulū habebat: q[uod] post stēplationē oīa q[uod] occurrerant statim referebat in deū. Ideo dicit Aug[ustinus]. de ipa: Unū scimus p[ro] certo q[uod] oīs marie vita & actio intēta fuit semp in dño. **I**te h[ab]emus stella q[uod] ad asperatum nostrū est minima quānis in se sit valde magna. Syl[ve]r[ius] b[ea]ta virgo exterius exhibuit se minima p[ro] humilitate quānis eēt valde magna p[ro] seritatem: vñ dixit Lu. i. Quia respexit humilitatē ancille suē ecce enim ex hoc b[ea]tam me dicit omnes generationes. **I**tem stella illa est quo ad effectū v[er]illissima: p[ro]pterea q[uod] ipa est nauigantiū directua: t[em]p[or]e vocat stella maris. Hā p[ro]pter sitū sui imobilitatē homines ad ipam aspicientes maxime certificat: sic b[ea]ta virgo na-

uigantes p[ro] mare mudi dirigit: quibus, s. lucem sue misericordie nūnq[ue] subtrahit ut abecondit: vnde illa stella vocatur polus: q[uod] semper nobis pollet & nūnq[ue] occidit: sed semper sup nos existit: vnde polus a pollendo est dictus: quia cōtinuē mundo pollet. **I**tem ista stella est ratio[n]e sui sitū mediū totius celi ostēsua. Mediū autē celi est filius dei q[uod] mediator est dei & hominū. h[ab]et nob[is] ista stella onus: q[uod] eū nobis visib[il]ez genuit. Ad hanc etiā stellam astrologi potissimum recurrunt: q[uod] p[ro] eius sitū discernunt termini & sitū aliorū siderum & celestium circulorum. Sic sancti q[uod] sūt veri astrologi celestia p[re]plantis potissimum ad eā recurrunt & atendunt: q[uod] sitū siderum. i. mansiones beatorū q[uod]s habent in celo. & termini celestium circulorum. i. p[ro]fectiōes angelorum p[ro] ipaz discernunt rātāq[ue] p[ro] ipaz omnū dominā & reginā: & p[ro] ipam etiā rātāq[ue] p[ro] celi portarū omnes q[uod] saluātē illuc introducunt. **I**te illa stella p[ro]gy[ra]m arcutori sibi p[ro]ptinā ab alijs stellis est distincta: a cuius vicinitate polus articus est vocata: vt dicit Beda. Terturus enim est septē stellā cursus q[uod] istam stellā circūlēt facientes ei q[uod]sī circulū & coronaz. q[uod] s. b[ea]ta virgo omnū sanctorum & coronis q[uod] ad septē gradus pertinet coronat & decorat. Nam primus gradus est angelorum: secundus est patriarcharum: tertius est p[ro]phatarum: quartus apolorum: quintus martyrum: sextus confessorum: septimus virginum. Motadū etiā q[uod] ista stella sue pol[aris] est axis celi ex vna p[ro]te receptiōne sue terminativa. Axis enim vocat linea q[uod]daz imaginata que ab illo polo antartico usq[ue] ad istū polo articulū recto diametro sicut linea a p[ro]pto usq[ue] ad punctū esset tracta. Axis ergo iste fuit dolor passionis xp[ist]i q[uod] ab uno polo. s. a filio cruci affixu usq[ue] ad alium: scz usq[ue] ad cor ipius mīris imobile a fide & gratia transiit sicut ei Symeon p[re]dicterat: Lu. ii. Tuā ipius animā p[ro]trāsib[il]e gladis. i. dolor passionis xp[ist]i. **I**tem b[ea]ta maria assimilat luci p[ro]pter septē. **P**rimo q[uod] lux tenebras pellit: Job. i. Lux ī tenebris lucet. s. tenebras expellendo. **D**amascen[us]: Duxerit lucem & omnia ī tenebris: omnia incognita remanebunt. Sic beata virgo dum verum lumen mundo effudit cecitatis & infidelitatis tenebras effugavit. Unde Maria interpretatur illuminatrix. Ipsiā etiā est illa lux de qua dicitur. iij. Reg. xxvij.

De celo & elementis

Lux aurore oriente sole mane absq; nubib; rutilat. Ipsiā nāq; p̄tōres purgat a tenebris p̄tōꝝ lumine grē sue. Et ideo dicit lux aurore: qz expellit tenebras culpe & introducit lucē grē. Ip̄a frigidos accedit calore charitatis sue. & ideo assimilat luci solis orientis: qz lux sol calefacit. Itē ip̄a estū cōcupiscentie refrigerat a nubibus carnaliū passionis alas serenat. Et ideo assimilat luci matutina qz est cū refrigerio: & luci etiā serenae. s. qz est absq; nubibus. Sed lux merores dissoluit. Et h̄ est in qz h̄ asperetū letificatiū. dulce em̄ est lumen & deletrabile oculū videre solē: vt dicit Eccles. xij. Hoc autē cōpetit b̄gini q. s. est merētiū solariū. Nam spūales solatiōes & gaudiā deuotis sibi in cōtibus freqnē infundit. Hester. viii. Noua lux oriri vīsa ē gaudiū & honor & triplidū. Est enim gaudiola incipiētib; qbus spūales solatiōes impendit: honorabilis p̄ficiētib; qz ab oīb; impugnatiōibus. p̄tegl̄t: triplidosa ē pueniētib; qz in celeste gaudiū introducit. Tertio qz lux iſidias p̄dit. Nā latebras illustrat & patefact in qbus iſidiis abscondunt. Sic b̄tā b̄go iſidiis diaboli denotis suis patefact ne ab ip̄is deciplans. Et ideo diabolus istā lucē multū timet: Job. iiij. Nā venit ad lucē vt nō arguant opera eius. Quarto qz lux securitatē parit. vñ hoīes qz de nocte panescit in die securi vādū: & h̄ est qz nō timet offendiculū: Job. xi. Qui abulat in die nō offendit: qz lucē huīs mūdi videt. Nā em̄ timet qz in die vadū aut pedis offendiculū aut hosti latētis incursum vel fantasmatis terribilis aspectū. Sic qz b̄tā mariā sequunt & ei p̄ devotione adharet illuminant & p̄tegunt ab ea vt negq; peccādo cadant nec eos demones fallat nec ip̄os fatalitatem terrēt: Roma. xiii. Induamur arma lucē vt in die honeste ambulemus. Arma lucē sunt exēpla b̄tā b̄ginis qz quicq; induunt sue rit eā. s. seqndo tur̄ erit ab oībus p̄dict̄. Quinto qz lux visum pascit: & h̄ ppter suā pulchritudinē in cuius aspectu aīa delectat: Proverb. xv. Lux oculorū letificat animā: sic spūalis pulchritudo b̄tā b̄ginis considerata visum aīe letificat & pascit: Eccē xliiij. Pulchritudinē em̄ decoris eius admirabilis oculus. Siq; dē cādor eius admirabilis fuit tā in interiori puritate & in exte-

riori virginitate: Sap. vii. Cādor est lucis etne. s. qz ad puritatē mētis: & speculū suū ne macula qz ad honestatē carnis. In h̄ speculo qlibet poterat secure respicere: qz tata erat lux honestatē qz emicabat in facie virginis qz vt dīc Hiero. Quicq; respiciēbat in facie b̄ginis huīs oīs turbis tenatio extinguebat in eo: Job. xxix. Lux vultus mei non cadebat in terrā. Sexto qz lux celestī corporū & tūtes ad nos vchit. vñ fm Anticennā. Lux ē vehiculū & tūtū celestī: qz s. celestia lumīaria mediātē luce agit & mouet ista inferiora. Sed sciendū fm qz dā qz lux h̄ causare effectus naturales in qz motu motu sibi adiungit: nō qz in motu sit x̄tus causatiua p̄ncipaliē effectū naturaliū sic est in luce: s. qz p̄ motu determinat x̄tus solis in qz corpū agit in corpū p̄ tactū & p̄terionē aeris moti. Et ideo cessante motu qz erit in fine mūdi lux nō causabit effectus naturales: sed solū intētionalē dādo esse colorib; & se diffundēdo ī medio absq; eo qz causet aliq; effectū naturalē. Habet em̄ corpū celeste in qz corpū qz agat p̄ motu. s. em̄ est p̄prium corpū vt motu moueat. Et ex hac pte h̄ vt moueat ad trāsimutationē naturē. Sz h̄ lucē h̄ vltērius & soluz causet esse spūale in qz attingit ad ordinē s̄bstātiā separatā: & p̄cipiat aliquid s̄ mō ip̄az. vñ si motu auferat lux h̄edit solū se multiplicare ī medio & cauſare effectus spūales in corpībus. & ex pte hac h̄ lux aliquā similitudinē cū forma intētionali: marie cuius fiat ī medio & tollat ad p̄ntiā & absentiā lumīaris: ppter qz nō h̄ esse fixū & ratū sic forma naturalē: vñ rōne debilis esse qz lux h̄ ī medio: & rōne effectū intētionalē qz solū causat motu cessante posset forte aliq; mō tolerari dictū eoz qz dicit qz lux h̄ ī medio ēsse intētionalē. Sic & mediātē luce deucit ad inferiora x̄tus celi: ita mediātē b̄gini deuenit ad nos x̄tus dei. s. filius dei: de qz Luc. i. dixit angēlus b̄ginis: Virū altissimū obūbarbit tibi. h̄ factum nō ē nisi addito motu fidei. s. p̄ b̄ginis cōsensum dicētis: Ecce aīilla dīt tē. Mediātē etiā ista luce celestī grā nob̄ ifudiſ & deueniūt ad nos diuīe miserationēs. vñ Eccē xxvi. Misere n̄t deoīz & oīde nob̄ luce miserationis tuar̄. Septio qz lux diuerſas res gignit. Dīc em̄ Dio. iiiij. c. de diuīs

Liber primus

nobis. qd lux oibns corporibus generatio-
nem perficit. Sic bta virgo genuit illu qd mul-
tos filios adduxit secu in gloriam qd nō co-
temnit vocare fratres: vt dic Apls ad Iudeos. i. Omnes aut qd xpī frēs sunt pos-
sunt dici filii spūales bte virginis qd mat
xpī est naturalis. Ut ipa dicit Eccl. xxiiij.
A generationibus meis impleri. Et ideo
oēs xpiani sunt filii huius lucis: Job. xv.
Credite in lucez vt filii lucis sitis. Item
maria mat dñi assimilat aurōe ppter qd
tuor. Primo qd est noctis ac diei media-
tua. Est em terminus nocti: t initus diei.
et ideo aliqd. bz de obscuritate et aliqd de
claritate. Et talis fuit bta virgo in vtero
matr: qd em in ipa terminari debebat nox
culpe t initiaris dies grē: sū illud Roma.
xiiij. Mor precessit dies aut appropinqbit.
Ideo ipa tanq vera aurōe in ipo suo pn-
cipio aliqd tenuit de nocte culpe: qd fuit
in originali peccato accepta t aliqd de die
grē: qd fuit in vtero sanctificata t p grām
sanctificationis ab ipo peccato purgata.
Unde Job. iiiij. dicit de die originalis pec-
cati qd incepit qd aperti sunt oculi. Adaz t
eue. Obtenebrent stelle caligine eius: ex-
pectet lucem t non videat nec ortu surgen-
tis aurōe. Stelle em. i. sancti illo die sunt
obtenebraz: qd fuerūt cū originali pecca-
to accepti t cū originali nati. Sū ista dies
culpe nō vidit lucē. i. xpī: qd nec in suo co-
ceptu nec in ortu originali habuit pecca-
tū: ideo dic: expectet lucē t nō videat. Au-
roram aut. i. bta virginē nō vidit. s. qd ad
ortu: qd nō est nata cū originali licet vi-
derit qd ad acceptū. Et ideo signāter dicit:
nec ortu surgetis aurōe. Secundo qd
aurōa est latronū expulsiva. Nam latro-
nes qd de nocte in tenebris exēt aurōa. i.
adueniēt die fugiūt t se abscondūt: Job
xxliij. Si subito apparuerit aurōa arbitra-
tur vmbra mortis. Ita demones tanq in
sani t exterriti fugiūt cū nostrā aurōa. i.
virginē gloriofam in corde aliquius p de-
notione fulgere cognoscit. Tertio qd au-
rōa est roris infusiva. vñ dicit aurōa qd
aura rozans. Ita bta virgo maria diuine
grē rore nobis abundanter infundit. Qd si-
gnificat est Heu. xxriij. in lucta iacob cū
agelo. Mā cū ei dirissit agel: dimitte me:
qd aurōa ē. Redit: Mō te dimittā nisi bñ
dixeris mihi: t postea sequit: qd bñ dixit ei

in eodē loco. Hec em est bñdictio de qd dicit Heu. xxvij. In ore celi desup erit bñdictio tua. Et b est ros supne grē quē nobis
hec aurōa infundit. Et iste ros aurōe ē de-
coratiuus t refrigeratiuus t dulcoratiuus.
Decoratiuus qd dicit qd cōcē marine vt su-
pra tacū est in aurōa se apūt t roē susci-
piētes margaritas scipūt qd. s. in ornamē-
tis ponunt. Et sic ale deuote dū se isti au-
rōe. i. bte virginī p affectū deuotiois ape-
riūt: oē grē supne suscipiūt p quā marga-
ritas cādidas. i. affectioes purissimas scī
piūt qd sunt ale ornamēta. Et ideo isti au-
rōe dicit: Ros lucis ros tm. i. affectiones
tu generas lucidas t mūdas. Item iste
ros aurōe ē dulcoratiuus: Exo. xv. dicit
qd in aurōa colligebat māna qd
est itēne dulcedinis grā quā bis à tribu-
lato sunt corde infundit hec aurōa. Item
iste ros ē refrigeratiuus. s. ardoris feruētis
scipūt: sū illud Eccl. xliv. Ros obui-
ans ardorivenēti humile efficit eū: t ideo
aurōa ē caloris tempatiua. Quarto qd
aurōa ē lucē a sole ipetratiua. An dicit. i.
Beg. xxriij. Lux aurōe oriente sole mane
absq nubib⁹ rutilat. Sic ista aurōa. s. vir-
go bta impletat lumē diuine cognitiois t
inspiratiois. Mota qd ista lux aurōe qd est
mane oriente sole multa bona operat. Est
em infirmoz confortatiua: auī letifici-
ua: flor de nocte clausoz aptiuia: herbarū
de nocte depressaz erectiuia. Que oīa hec
iam pdicita facit in nobis beata virgo ma-
ria. Est em ipa aurōa qd debiles fortat:
siqdem infirmi cōfortant in aurōa: ex eo
qd sanguis in aurōa dominat. i. ideo som-
nus dulcior est in aurōa. Itē qd tūc vir-
tutes animales corroborant. An sū me-
dicos melius se habent infirmi: t ideo dicit
aurōa qd aurea hora. i. optima. Ita sū
militer p beatā virginē infirmi spūaliter
recipiūt sanitati: vires anime recipiūt vī-
gorē sanguis dulcedinis t deuotionis re-
cipit augmentationē. Itē in aurōa aues
letificant: t ideo ad cantandū excitant:
vnde dicit aurōa qd aurē hora: qd. s. bea-
ta virgo est qd deuotos excitat ad dei lau-
dem. Ipa em est qd flores clausos. i. mētes
humiliū aperit ad bene operandū vt odo-
rem boni exempli vndiqz circūfundat. Ip-
sa etiam est qd depresso p merorem erigit
p spēm t p solationez. Item beata maria

De celo & elementis

52

assimilat nubi. ppter septem. Primo qz nubes est omniū inßßionū celestī de facili suscep̄tua. qz s. dñā nostra receptaculum fuit omniū celestī gratiaꝝ. Mā ceteris sanctis p partes: marie autē totā se infudit gracie plenitudo sicut Hieronymus dicit. vnde angelus dicit ei: Tua grā plena. t ideo p ceteris sancti extitit gloriola: Exo. vi. Gloria dñi apparuit i nube. Se cido qz nubes est sua leuitate sursum ascē suua: qz s. virgo beata stemmē terrena sp erat ad celum eleuata: Esa. xix. Ascēdet dñs sup nubē leuem. l. virginem a terreno amore alleuiatā t celesti calore subtilitatā t ingredieſ egypti. t. mundū. Tertio qz nubes est solaris radij incorporeta: sed tñ radius qui in ipa nube incorporat ipam penetrat̄ non ea scindit nec ipa nubes dividit. Ita ipa dñā nostra filii dei in se recepit t carne vestiuit t sine sui corruptione etiā mūdo pepit: Ezech. xxvij. Solē nube tegā. Act. i. Nubes suscep̄t et. Quarto qz est caloris mitigatiua t umbratiua: qz s. virgo maria est omniū malorū nostrorū mitigatiua. Ps. cuij. Expandit nubem in p̄tectione eoz. Matth. xvij. Nubes lucida obumbravit eos. Quinto qz nubes est laborantī recreatiua t siti estu antiū refrigeratiua: qz s. dñā nostra ē omnis nostri laboris solutina t refrigeratiua: Ecc. xxv. Speciosa misericordia dñi in tempore tribulacionis qsi nubes pluviae in tempore siccatatis: ipa enim est regina misericordie. Sexto qz nubes resoluta in pluviam est terre fecundatiua ac seminū nutritiuā impinguatiua augmentatiua t multiplicatiua: qz s. dñā nostra p impreationē ḡe terrā anime nostrae fecundat: bonas affectiones in nobis nutrit t impinguat t opa nostra augmentat t multiplicat: Esa. xvij. Nubes roris in die messis. Nam ipa infundēdo diuine ḡe rōre facit nos multiplicare bonorū opes messem. Septimo qz nubes est amaritudinis in dulcedini mutatiua. Mā ex marinis aquis generata in altū: tñ sublimata t cōtra solē suspensa solis bñficio amaritudis deposita sit i dulcedine tota cōuersa. Ita etiam dñā nostra licet amare vt dictuz est fuerit in originali p̄tō generata: tñ a spūlante sacrificata: t a sole iusticie grauidata facta est p̄dulcissima t mā pia. iiij. Reg. xvij. Ecce nube-

cula pia quasi vestigiū hois ascēdebat de mari tē. Et dicit̄ brā virgo nubecula pia cōtitute humilitatis leuitate sanctitatis: qz lez ab oī p̄tō imunis t subtilitate paupera tis. H̄e brā maria assimila t mar. P̄rio qz mare p̄tinet amaritudis poculū. l. aquā amarā cuius amaritudis causa ē fm p̄bm. Quia i mari sunt duo vapores. l. humidus t siccus: sive subtil t grossus. p calore ergo solis t motu a mari resolute p̄ subtilitate t remanet grossior q nimis calefacta fit solfa t adusta efficit amara. Et ita in beata maria fuerūt duo vapores. l. amores. l. ad filiū. unus naturalis ad illius humanitatem qui erat vt vapor grossior. Alius spūlis ad illius diuinitatē. Et fm h̄ebat de ipo duas solationes. Una fm sensualitatem q erat vt pars grossior. Alii fm rōnē que erat vt pars subtilior. In passione aut̄ filii sui. ppter calorē solis. l. ppter feruore penaz t dolor xpi t motum mortis eius exhalauit p̄ subtilio. l. remissa est in ea solatio rōnis. t abūdauit vapor grossior id est affectio naturalis. ppter quā intantū calefacta t adusta est dolore q tota facta est amara. Unde maria interpretat̄ amarum mare: Job. xl. Feruere faciet sicut olla. p̄fundū maris. l. cor virginis: qd ḡtu feruebat amore vrebā dolore. Et ideo ipa ad modū olle bullient̄ extra effundit aquā lacrymaz: Ruth. i. Vocare me mara hoc est amara: qz amaritudine replete me omnipotē. Secundo mare est fluminā hospitiū. Mā oī flumia intrat̄ mare vt dic̄t Ezech. i. Et ita oīa dona spūlia t oīm grā charisimata influxerūt in brā maria: Ecc. xxvij. In me grā omnis vite tē. Tertio qz mare est oīm aqz p̄ncipiū. Mā mare est sui diffusiuū: vñ taz fluminib⁹ q̄ fontibus fm Hiero. est aque ministratiuā. Hoc etiā p̄bat Seneca in. ix. li. naturaliū questioniū. l. qz mare est p̄ncipiū omniū fluminū t fontiū. Sed Uri. t Aluic. t Alga cel t cōter peripaterici volūt q̄ fontiū et fluminū pluvia sit causa. Et huic sive vis deſ attestari q̄ crescentē pluvia vt in hyeme crescent fluminaz t ecotriario in estate p̄tin git. Sz posilio pma magis vider̄ cōvenire scripture: Ezech. i. Ad locū vnde exiit fluminū reuertunt̄ tē. P̄t̄ m̄ dici q̄ fluminū ad continuationē attractionis aque ad aliquā vastā voragine que est p̄ncipiū fluminis

Liber primus

veri⁹ vide*f*. dictū Senec*e*. s. q^o mare sit p*n*cipiū: eo q^o pluuiā nō vide*f* sufficere posse ad idēficiētē exitū flumis alicui⁹: h̄ c̄stū ad facilitatē attractiōis & aggregatiōis aq^o veri⁹ ē sc̄m: co q^o fra sp̄giosior ē in loco dēcelus pluuiā c̄ alibi i⁹ pfūdor i⁹ magis attractiā ē: t̄ aq^o pluuiās sb̄tilor ē t̄ ab alto cadēs. i⁹ penetrat cū iuuenit pozos ter re ad b̄ apos: t̄ ita vtrags sūia de facili su stine*f*. Sz i⁹ terra attrahat ab vtrags. s. a pluuiā a mari: q^o ex o pte attrahit: t̄n in de vide*f* copiosi⁹ attrahere: vñ stinue*f* attrahit. s. a mari p̄cipue cū aq^o pluuiā eo q^o pauca ē t̄ raro cadēs nec tota nec sp̄ pueni at ad locū vñ flumē oris. Et h̄mōi⁹ aggredītio aq^o nō fit solū ex attractōe ad vñ locū s^z ex p̄curu plurimi venia*f* sue p^o naturā si ue p^o artē: q^o nō aggregat vene artificialis cū putei fodimē*f*. Et sic p^z q^o aq^o fluminū & fontiū t̄ ē a nubib⁹ p^o pluuiā t̄ est a mari p^o attractionē stinue*f*: sz magi⁹ stinue*f* & abū de a mari. An etiā Aristo. dīc in li. Metb. q^o mare oceanū ē stinue*f* p̄cipiuū oīm fluminū. Ita sīl⁹ quis a nubib⁹ sunt in aere. i. a setis q^o sunt in celo & flumib⁹ & fontibus q^o sunt i⁹ terra. i. vir⁹ & m̄lierib⁹ eos orātibus in ecclia sfundat. i. ip̄tret a deo frē quēter ḡe pluuiā: t̄n a mari plenissimo. i. a b̄tā x̄gine magi⁹ stinue*f* & abunde attrahit aq^o ḡe. Ipa em vt dī Bern. sīnū p̄petrat sue oīb⁹ apit vt de plenitudine ei⁹ accipiat vniuerit: vñ ḡe alioꝝ sc̄tōy minime se respectu gray ei⁹: Eccl. xvii. Quasi gut te aq^o mari deputat sur. Quarto q^o mare ē in necessitatib⁹ refugiu. Ita b̄tā x̄go ē refugiu miseroꝝ i⁹ tribulatiōe positoꝝ: vñ ipa ē spes oīm miseroꝝ in fra habitantū. Ps. lxvij. Spec oīm finiū ēre t̄ i⁹ mari t̄c. Quinto q^o mare ē itiner⁹ cōpēdiā. Ita sīl⁹ siue ad statuꝝ ḡe siue ad portū ḡe b̄tā virginis aurilio citi⁹ puenit. Ps. lxxvi. In mari via tua. Sexto q^o mare ē laboris lūcrū. An negotiatorē ipmā maxie frequen̄tā. Ita q^o voluit celest⁹ ḡe thesauroꝝ dirari ad b̄tā x̄gine sepi⁹ ire debet: siue ad p̄tē plādū ei⁹ exp̄la siue ad salutadū & cōmēdādū ei⁹ p̄conia: siue ad ipetrādū t̄ obtinēdū eius suffragia. In cuius figurā dicitur Job. vi. q^o preferit discipuli ei⁹ ad mare. Septimo q^o mare ē vndaz. p̄pulsu⁹ & eq⁹ litatis & trānq̄llitatis reduciūt: vñ mare vocat pelagū: q^o pellit vndaz. Et vocat etiā equor ab eq̄litate: q^o t̄ si fluctus eius velut mōtes exigunt: sedatis tū tēpestatis adequant: vt dī Isido. Ita b̄tā maria a sibi deuotis & amicis vndas tētatio*f* repellit: t̄ fluctus. i. furores p̄sequentes & tēpestates. i. ip̄etus aduersantur ad eq̄litatē pacis & trānq̄llitatē reducit. Qd̄ figuratu⁹ est Zone. vbi dicis q^o tulerūt ionā & miserūt i⁹ mari & stetit mare a feruore suo. p^o ionā intellige orationē purā & deuotā: q^o tūc in mare nutrit q^o b̄tā x̄gini porrigit: & tūc mare. i. mūndus seuiēs cessat a feruore suo. i. p̄secutionis furore. Dītē b̄tā maria assimilat terre. p̄ter. xiiij. Mā terra fm. Bassiliū est corpus infīmū: orbis medium: celi centrū: elementū maxime copulentū: mūndi fundamētū: naturalis frigidū & sicū: q̄ttitate minimū: q̄ltate obliterū: figura sphericū: aq^o glutino mansū: fm se totum quietū: i⁹ pībus suscipiat sepe motū: omnīu⁹ viuentū receptaculū: t̄ pedū des scabellū. Primo i⁹ b̄tā x̄go assimilat terre: q^o terra est corpus infīmū. i. iter quattuor elemēta fm ordinē naturalē ele- mentoꝝ: sicut celū est supīmū in ordīne cor- porꝝ: Pōroner. xxv. Celū sūrflūz & terra de- orūm. Ita b̄tā virgo fuit infima omnium sanctorū p^o sui reputationē. An & appellauit se vīllissimo & infimo noīe feminarū. s. ancillā. Ecce inq̄t ancilla t̄c. Luce. i. Se cundo q^o terra est orbis medium: q^o. b̄tā virgo est media. i. mediatrix nostra p^o recō ciliatione. Ps. lxxij. Opatus ē salutē in mediā terra. Tertio q^o terra est celi cen- trū. Tale autē centrū celi h̄z stabilitatē & fixiōnē. Et sic b̄tā virgo ex dono dei habuit stabilitatē & fixiōne in ḡa & fide. Ps. xciij. Firmavit orbē terre q^o nō t̄c. Quar to q^o terra est elementū maxime copulen- tū. Ita b̄tā x̄go fuit copulentissima p^o p̄i- legationē: q^o corpus virgineū possedit in mūndo: corpus diuinū portauit in vtero: & corpus gloriosum possidet in celo. j. Psal- malip. iiii. Inuenit terra latissima que- tā & fertile. Corpus est beate virginis fuit terra q̄eta a passionib⁹: fertilis p^o prolis fecunditatē: latissima p^o glorie imoralita- tem. Quinto q^o terra est mūndi fundamē- tum. s. ppter imobilitatē: q^o q̄s oīa corpo- ra mouent circa eā. s. celū: ignis: aer & aq^o. sed ipa stat sicut fundamentū imobile. Eccl. i. Terra autem in eternū stat. Ita

De celo & elementis

53

beata maria tanque fidei fundamentū fuit semp stabilis in ea aplis ab illa recenti bus tēpore passionis. **D**icit ipa star. p mūdo peccatoribus semp assistens & nunque eis deficiens. Eccl. xxiiij. Usque ad futurū seculū nō definā. i. vscque post diē iudicij peccatoribus assisteret nō cessabo. **S**exto quod terra est elementū naturaliter frigidū & siccum. Et ita beata maria fuit frigida & sicca per carnis incorruptionē: quod carnit humore luxurie & ardore cōcupiscentie. Job. 1. Terrā arcte dediti mihi. Et Deu. xi. viii. Terram quā calcas ferrea & ferrū enī est frigidū & siccum. **D**e septimo quod terra ē quātitate minima. Et ita beata virgo fuit per paupertatis extenuationē minimum habens de mūdo Hes. xlj. Crescere me fecit deus in terra paupertatis mee. Hiero. iiiij. Asperxi terram & ecce vacua erat. **O**ctavo quod terra est qualitate obscura. Ita beata virgo obscurata & turbata est in filiū sui passione. Esa. lx. Ecce tenebre. s. afflictionis et doloris operient terrā. i. beatā virginem. Et in eodez. xxvij. Luxit & clā gutt terra. **M**ono terra ē figura sphérica. Et beata virgo fuit figura sphericē inquātā babūt plenitudinē grē. Hā sicut figura sphericā probat a pho esse pfectissima figurarū: et ipa fuit pfectissima feminaz. Itud aut quod probat vocant sphera terre sacra scriptura vocat orbē terre. Hā eadē ē figura sphericā & orbicularis. De quod i. Ps. lxxvij. Et orbē terre & plenitudinē ei tu fundasti. **D**ecimo quod terra ē aque glutino manūa. Quia. s. ppter humiditatē aque tenet se ad inuicē ptes terre. Et sic beata virgo aque glutino. i. diuinē grē dono cōstās et firma fuit. Unde ipsa fuit terra rōre celestis grē madēs: vt habeat Iudic. vi. **A**n decimo quod terra fin se tota ē quieta. Et ita etiā simili tota quod fuit beata virgo maria promētis abstractionē: & a discursibus vaccinationē. Hā et attribuit sabbatū quod est dies quod est. Lcui. xv. Sabbatū erit terre. **D**uodecimo quod terra ē oīm viuentū receptaculū: Ita & beata maria om̄is recipit ad se fugientes: immo ipa inuitat dices: Tranfite ad me oēs quod cōcupiscentia me tē. Eccl. xxiiij. Et hoc est quod ipsa est plena miseri cordia: fin illud. Ps. xxvij. Misericordia dñi plena est terra. et lo ipsa data ē in refugio. Ps. xxvij. Terrā ē dedit filiis boīz.

Decimotertio quod terra dicitur peduz dei sea belluz. Et sic fuit beata virgo pro filij dei su sceptiōne: quasi ei pedes dei quod median tibus sterit: in eius vtero fuerūt corpus & aia xpisti. An Esa. lxvi. Terra scabellū pendūt in eo. Itē beata xgo maria assimilatū monti sinai ppter octo. **P**riō quod mons ille fuit mōs misericordie & promissio nis. Est ei mōs sinai in provincia Madian: cui pars ē Dreb: vbi apparuit dñs Moysi ī rubro cōpaticē afflictioi proprili suer promisi liberare eū a fuitute eg proprito pro manū eius vt br̄ Ero. iii. Ita beata virgo Maria tanque misericordie regina fuit promissa & profigurata in illo cōdē rābo in quod dñs Moysi apparuit sic ecclia dicit: Rūbū quē viderat Moys es tē. Et in alijs prophetis mltis & expressis. Et in ea implete fuit promissiones facte de liberatiōe humani generis a seruitute diaboli. Hā in eā descendit filius dei & car nem nostrā assumpti pro nostra liberatio ne. Ero. xix. Descendit dñs sup montē sinai tē. **D**ecido quod mōs ille fuit mōs angelī ce frequētion. Ibi enī frequēter angelus ex profona dñi apparuit & locutus ē moysi. An de Act. vii. quod apparuit ei in deserto montis sinai in igne flammi rubi tē. Et in eodē ca. dicitur etiā de moysi: Hic ē quod fuit ī ecclia in solitudine cū angelo quod loqubat in mōte sinai & cū proibus uris quod accepit verba dare nobis. **I**ta sibi beata maria fuit ab angelo visitata salutata & de verbo vi te edocta: sicut proz Luc. j. **T**ertio quod sinai fuit lumen mōs & inflāmationis vt cū ap paruit ibi dñs in flāma rubi. Ero. iiii. Et iterū. Ero. xix. Et quod mons sinai fumigabat eo & descendislet dñs sup eū in igne: & ascenderet fumus ex eo quasi de fornace. Et hoc facūt est de beata xgine quod spiri tussiunctus in eā supuenit quod est ignis: id est amor diuinus. & eā estuāti desiderio fumiga bat fece & mētē totā ipso illuminauit flāmantē Lyc. i. Spiritus lanceus supueniet in te tē. **Q**uarto quod fuit mōs pluiae & ror: & sic fulx xgo maria ī fili: si acceptio. Ps. lxxij. Descēdet sicut pluia ī vellum tē. Hāc pluia am lumen roze celeste mernit beata xgo suscit proprio: quod humiliata fuit. Hā a superbis & elatis fugit. n. Reg. j. Mōtes gelboe necros nec pluiae veniat sup vos. **Q**uinto quod sinai fuit mōs diuinus habitationis. Hāz fin Josephū erat opinio boīz bitare ibi deūz.

Liber primitus

me qd nō pascet ibi oves: nec pastores
cōūt a p̄cipiare audebat. Ita sibi b̄ta xgo
fuit miraculū dei. Ps. lxvij. Mōs in qd bñ
placitū ē dō hitare ī eo. Et itē Ps. lxvij
Dñs in eis ī sinā r̄d. Septē qd fuit mōs
sapientie t̄ eruditōis. Ibi ei dāta ē popu-
lo lex p manū moyū: Leui. xxvi. Hec sūt
precepta atq; iudicia t̄ leges qd dedit do-
min⁹ īn se t̄ filios israel ī mōte sinai per
manū moyū. Ita sibi beata xgo illū mun-
do peperit qd ē verbū t̄ sapientia p̄tis: qd est
dux t̄ legifer n̄: p̄ quez reges regnāt: le-
gū cōdītores iusta dēcernūt. **S**eptimo
qd est mōs iusticie t̄ cōmītatiōis. Mā bea-
tissima virgo maria sicut sibi deuotis t̄ eā
reuerentib⁹ est salutis refugiu: ita t̄ cōte-
nentibus t̄ blasphematiib⁹ erit ad mortis
et perditionis iudiciū. **A**n Ero. xix. dixit
mōȳs de mōte sinai: Lætete ne ascenda-
tis ī montē: nec tangatis fines illi: Om-
nis qd tetigerit mōte: morte moriet. **O**cta-
uo qd erit mōs pascue t̄ refectionis. Unde
dicit Josephus qd ē mōs excelsus ad pa-
scua egregius: qd quis in aliq pte el⁹ vt di-
ctū est pastores an Mōȳs ppter reuerē-
tiōm nō auderēt pascere oves. Sed mōȳs
dū approximauit rubū ardere sine cō-
bustione vidit: t̄ deū sibi loquentē. lange
lum sibi loquētē presentialis ex ḡsona dei
audiuit: vt habet. Ero. iii. **A**n dō ibi qd cū
minasset gregē ad interiora deserti: venit
ad montē D̄eb apparuitq; ei dñs ī flā-
ma de medio rubi. Ita beata virgo ī as-
sumptione fuit quando puent ad pascua
eterne beatitudiniis: ad qd etiā gregem
dēliū ad eā cōfugētiū exemplo t̄ auxilio
ugiter introduceit. **C**apitula XLIX

Tribus presertim vite assimilā-
tur aq; de qbus in Ps. lxvij
Saluū me fac deus: qm̄ intrauerit aque
vſez ad animā meā. Itē aque sūt transeū
de auxilio. l. diuine gr̄e. Ipse em̄ deus dixit
Esa. xluij. **L**ū trāslēris p aquas: tecū ero.
Sed itē trāslē potest fieri multipliciter.
M̄rio calcando p fidē: sicut de beato We-
tro leḡ. Matth. xiiij. **I**te trāslēdo per
fortitudiū quēadmodū legit. iii. Reg. xix.
vbi dō Senei cū mille viris de beniamī ir-
rūpentes iordanē qd fuit p fortitudinē an-
regem. l. xp̄m transierūt vada misericarum

presentiū. **I**tem natando qd fit p prudē-
tiam. Quicunq; enī natare vult necesse ē
q; habeat natādi prudentiā: t̄ b̄ significa-
tum est Act. xxvij. vbi dō qd cōeturio ius-
sit eos qd possent natare mittere se ī mare.
Item nauigando qd fit p penitētiaz. nō
uis enī penitēta est. Ero. xiii. Transeū-
tes mare p ratē liberati sūt. Item aquas
diuidendo: qd fit p virgaz diuine iusticie.
Ero. xiii. Eleua virgā tuā t̄ extende ma-
num sup mare t̄ diuide illud. **I**tem salā-
do ī baculo dīmīni adiutori p contēpla-
tionem: qd significat Heu. xxvij. vbi dixit
Jacob: In baculo trāstū istū. Jacob cōtē
platiūs ē qd iordanē misericarū presentiū
debet transire apodiando se baculo dīmī-
ni adiutori. **T**ré miseria t̄ tribulatiōes l̄z
de se nō sīnt homī grate vel placere: p̄t ta-
mē effici faciles t̄ quasi dulces ad sustinē-
dum. Quod patet ex plo aquaz. **M**az de
se nullū habet aqua saporē: acquirit tamē
saporē vel p colationē quā habet ī port
terre: v̄l p calorē solis qui dulcedinē facit
ī aqua eleuādo subtili⁹ el⁹ t̄ p̄misēdo hu-
midū aereū qd pinguefitr̄ dulcorat: t̄ sal-
sedinē inducit cōburendo terrestre qd re-
manet. **E**x his colligunt̄ tres modi qbus
aq; tribulatiōis efficiēt ante lapida. vnuſ ē
p passionis xp̄i inspectionē. **H**ec cī est co-
latio aque ī poris terre. **F**uit enī corpus
xp̄i carneū t̄ terrestre sicut corpora nr̄a: t̄ iō
p poros terre vulnera corporis xp̄i possunt
accipere: ī quibus tūc aquā nostrā tribu-
lationū colam⁹: qn̄ nihil esse qd patimur
respectu doloris eius quē p̄ nobis p̄
tulit indicamus. **E**t sic dulce t̄ leue nobis
fit si pro illo parua qui p nobis maxima
pertulit patiamur. Heb. xij. Recogitate
enī qui tales sustinuit aduersus semetips⁹
a peccatoribus p̄tradictionē: vt nō fatige-
mini animis v̄ris deficitēs. Si passio xp̄i
ad memoriam reuocet: nihil ē adeo durum
quod nō equo anō toleret. **S**ecundus
modus est p cōtemplationis elevationē.
Et hec ī calorū solaris ī sublime suble-
vatio t̄ impinguatio. Mā calor solis. l. fer-
uoz diuini amoris id quod subtili⁹ est ho-
minis. l. mentē eleuāt ad contemplandū
celestia: t̄ tūc anima pinguefit aero biō-
re. l. spirituali deuotione qd ē omnē tribu-
lationē dulcorat. **A**n habet Ero xvij. Q
dūm īcalefeceret et sol liquefactebat vāna.

De celo & elementis

54

est enim ut calor solis feruor divini amoris qui manna liquefacit dum mentem affluit et a deuotis dulcedine resolut. Ter tius modus est perire contritione: et hec est terrefris vaporis adustio: quod si seruens contrito adurit et consumit omnem terrenum affectum: et aqua tribulatiis que erat perfecta inipidata fit hoc copuncto sapida. non quidam saporem dulci sed salso. Est enim tribulatio homini coperto ex una parte grata: et a parte purgat: sed est ei salsa ratione cause: quod si displicer ei coniisse patiat. unde hunc est mare deserti. et pnie quod est maris salissimum ut dicit Iosue. xiiij. **L**

Mortis memo-

Maria representata in cinere tripli-
ci rone. **P**ro eo quod cinis terrae fe-
cundat. Ita memoria mortis ad hunc operam
duo sollicitat. H. Reg. Valde se sollicitat in bo-
no ope quod cogitat de extremo vite. **S**ed o-
quia ignis per cinerem seruat et maxime si ci-
nis est calidus: quod si frigidus igne extinguit
Ita memoria mortis feruent ipressa gram
spissantem seruat. sunt tamen frigidam istam
memoriam habet ut illi a causa cum corpore mo-
ritur credunt: talis memoria potius extin-
guit gratiam quam seruet. Tertio quod cinis ma-
culas lauat et sicut memoria mortis abluit
dimicato maculas. **E**ccl. vii. Memoria
re nouissima tua: et in eternum non peccabis.
Lauat enim maculas luxurie si quis profide-
ret quale futurum est quod diligit H. Reg. Nihil
sic ad domadum carnis desideria valet: quam
et vndeque hunc quod diligere quale sit mortuum
dolens cune quod ipsi penitentiam
licet. Lete dolorem
et illo para qui probis et
panam. Deinde in
talem futuram aduenientiam
tobus gradimur: non
sumus vero deinde. Et
mortua reuocemus: non
quod anima tollatur: sed
est et contemplatione
et cito latens solvit
et impinguo. Et cito
sumus ambo ad conser-
vare et tunc anima pinguis
spirituali resonantibus: et
enim dulcem. Ut deinde
in calcare et folioperenne

grandines introducit. Sed rarefactus sere-
nitatem adducit. **M**undus autem aliquod citatus per
superbia: et tunc generat vetros pervectiones:
tonitrae coniunctiones: et conuscationes si-
ue fulgura percussione. Aliquod vero strahit
per auariciam et tunc obnubilat et obscurat: quod
sicut dicit H. Reg. **T**enebra ait est diuitiarum cui
pido. Aliquod vero spissat et pinguit per gu-
lam: et tunc pluias facit. **i.** fluvium luxurie: pri-
ma eius stibium ut dicit H. Reg. venter et genita-
lia. Aliquod vero cogelat per accidias: et tunc si fa-
ciat opa quod videantur alba: et pura vel bona:
est tamen frigida et cito obstructilia. **N**on vero
rarescit: et strabiliat per nostram: et tunc serena per
gram. **A**men mundus assimilat mari. **P**ro eo
quod mare est multorum piculorum contemnum. Est enim
mare piculosum. **P**ro eo propter motum Matth.
viii. Motus magnus factus est in mari. propter
quod motu mare est tempestuosum: percellens et tu-
multuosum. Et ita mare modum est tempestuosum ex
guerra. percellens ex fortunis. tumultuosum ex iniurias et vitis. **i.** Cor. xj. Periculum
in mari. **S**ed propter ventum est in mari impulsio
stratorum veterum. **D**an. iiiij. Attuor venti pu-
gnabat in mari. nam ut ventus auster est per suis pro-
speritas: ut aquilo aduersitas: et letalis ipsi
ratio grecorum: occidental suggestio malicie. **T**er-
tio est piculosum. propter defectum terrae. et nauis quam
naute. et gubernatis. **N**auis enim sine lignis
cum quod habemus transire hoc mare: est corpus
quam est vas fragile. propter passibilitatem: gra-
uus. propter peccati oneris latitudinem: et multis fo-
raminibus penetrabile. propter sensum suscep-
tibilitatem. Sunt enim sensus ut foramina quod
dant quod per insula mala ingrediuntur. **I**ste est fre-
quenter defectus naute periti. et rōnis prudē-
ter regit. **O**mnia hec picula sentiuntur hoīes
periti in mari huius mundi. **E**ccl. xliij. Qui
navigat mare narrant picula ei. **S**ed mare est antitius et multiplicius monstrorum pro-
ductus. **U**nus Raba. plura monstra. produ-
cit mare quam terra. **P**ropter cuius. **H**oc mare ma-
gnus est spacio manib[us]: illuc reptilia quod non
est numerus. Ita in mari mundi sunt alantia diversa et
monstruosa multa: non tamen corpora sed
etiam spuma. Sunt enim in mundo hoīes alantes. et
sensuales ad modum pisces maris. et dicuntur alantes. et sen-
suales non sapientes illa quod dei sunt. quod alantur non
sapient illa que sunt spiritus dei: ut dicitur. **C**or. xij.
Iste sunt monstruosi velut ille belue de quibus
in Dan. iiiij. quod surgebat in mari. **M**axima pars quam

f. 2.

Mundus est lo-
pus obscurus: quod obscurat ad mo-
dum aeris: fumo vanitatis: pul-
vere cupiditatis et nebula carnalitatis. **j.**
Job. ii. **O**mne quod est in mundo occupa-
tia carnis est et concupiscentia oculorum et super-
bia vite. **I**ste aer ut dicit Isidorus. vehementi-
us concitatus vetros tonitrae et conuscati-
ones efficit: strahit nubila gignit: con-
spissatus pluias facit: cogelat vires et

Liber primus

erat siliis leoni signat supbia vite. Secunda q̄ erat siliis viso signat voluptate carnalis & cupisētie. Tertia q̄ erat siliis pardo signat cupiditatē auaricie. Quarta q̄ habebat dentes ferreos terribiles signat crudelitatē malicie. Tertio q̄ mare ē nūbiū & nebulae & vētoz generatiū. Et sumiliter etiā mūndus generat nebulas errorē nubes vīctorū: vētos psestionū siue tentationū ppter q̄s precipitanē & suffocant mlti. Mar. v. H̄ex p̄cipitā ē ī mare tē. & fuit ḡx porcoruz. Iboim carnaliter viue tiū. Quarto q̄ mare ē lune imitatiū. Dicit enī Ps̄bs in li. de p̄cipitab̄ elemētōn: q̄ mare imitāt naturā lune. Nam si cur adamantē sequit̄ ferruz sic mare seq̄ lune cursum. vñ temp ē mare in sumo augmento & vigore q̄s luna ē plena lumē: si ne versus celū vt in nouilunio: siue verl̄ terrā vt in plenilunio. Et sicut luna in suo lumē pl̄ p̄ficit vel deficit: sic mare crescit amplius vel decrescit: vt supra dictū ē ca. xlviij. Sed sicut mare sp̄m imitaf lunam: ita mūd̄ seq̄ fortunā. Unde sicut crescit vel minus foruma alicuius: ita multum vel parū enī appreciatur mūd̄. Vñ metrice d̄r: Cū fueris felix multos numerabis amicos. Lēpora si fuerit nubila sol̄ eris.

Ite mundus assimilat deserto. Ps̄o q̄ desertū ē locus infuctuosus: nō enī colitur nec serif. Sic mūndus. i. mūndani homines nō scindunt aratro penitentie: nec recipiū semia doctrina ita vt eis applicetur: nec semē diuine gracie: t̄ iō nec fruct̄ operū pd̄cunt meritorios eterne glorie. H̄ie. xvij. Erritis quasi mirice ī deserto: q̄. s̄unt infuctuose. Scđo q̄ desertū ē locus spinosus. i. spinis & vepribus plenus. Et sic etiā in mūndo abundat spine. i. solli citudines t̄paliū qui mentē inquietat. vñ spine. i. punctiones tribulationū que cor vel corpus cruciant. vel spine. i. inordinatiōnes p̄tōz: que p̄scientiā pungunt & lacerant. Judi. viij. Conterā carnes vefras cū spinis tribulat̄ deserto. Tertio quia desertū ē locus picalo. Est el venenosoz aliiā domiciliū: feraz latibulū & lattroū habitaculū. Sic in deserto mūndi sūt anilia venenosa & luxuriā Malach. i. Ps̄o sui hereditatē eī ī dracones deserti. Itē sūt fere. i. feri p̄ supbiam. vñ supbo regi Ma/ buchodonosor dicta ē. Eſcient te ab ho-

bus t̄ cū bestijs ferisq̄ erit habitatio tua. Itē sūt in deserto mūndi latrones p̄ ariū. Qui em̄ paupes v̄suris & exactionibus & alijs tributis spoliant mūndi latrones vocat. h̄. Lorū. xj. Periculis latronū. Quarto q̄ desertū ē locus defectuō: quia est locus sitis & ariditatis sc̄z aq̄ ca- rens. Ps̄s. lxij. In terra deserta innua & in aquosa. Ita in hoibus mūndanis est ariditas & sitis inordinati appetitus & insatiabilis circa petā & t̄palia. Ps̄s. cxv. Esurientes & sitientes ania eoz in ipsis defecit. Et hoc est q̄ deficit eis aqua. s̄. gratie q̄ hanc situm inordinata extinguit. Job. viij. Si q̄s biberit ex aqua quā ego dabo ei nō sitiet ēternū. Abi ergo hec aqua deficit et sitis insatibilis. Ps̄s. cxlij. Ania mea sicut terra sine aqua tibi. Quinto q̄ desertū ē locus estuofus̄: ardoribus solis expositus. Habent em̄ mūndani otiumū ardorem solis. i. inordinatum amoē prosperitatis Hobel. i. Ignis comedit speciosā delerit. Et vocat ignē ardentiū ardorē solis qui est inordinatus affect̄ cupiditat̄. De quo in Ps̄s. cxr. Per diem sol non v̄ct̄ te neq̄ luna p̄ noctē. Sexto q̄ desertū ē locus meticulosus: q̄ est locus horrois & vaste solitudinis. Est enī mūd̄ illa solitudine deserto: d̄ e q̄ d̄. Denū. viij. Ductor tu⁹ fuit in solitudine magna atq̄ terribili: in qua erat serpens flatu adures & scorpio & diplas. Serpens flatu adures: ē ipē mudus qui flatu sue cupiditatis inficit. Scorpido in facie blandies & retro pungens: est caro sue voluptatis corporis. Diplas autē latens iterficiēs: ē diabolus. & hec timore debent incutere & horrore. Septimo quia desertū est locus deui. locis enī et delectum deui & erroris. Ah Ps̄s. cv. Errare runt in solitudine in inaquoso: vñ cintis habitaculi nō inuenierūt. Sunt enī in deserto vie deueni fructibus plene arenose lapidose: puluerulente fetuete: & alijs in cōmodis onerose. Sit̄ in mūndo sūt vie de uite iracudoz: q̄ p̄cipue ira facit a ratione deuiare: sed fruticib⁹ & veprib⁹ plene sunt vie pigrouz: sūt illud Ps̄o. xxij. Per agrū pigri hoibz trāsum: t̄ p̄ vineā viri stuti & ecce totū repleuerāt v̄rtice: operuerāt supficē eī spine tē. Osee. viij. Sepiā viaz tuā spinis. Aliē autē arenose sūt vie auarū q̄ aurū querit. Om̄ne c̄ aux tanq̄ are-

De celo & elementis

55

na est exigua ut & Sa. vii. sed lapidose et scadaloſe ſunt vie ſupborum Eccl. xxii. Alia peccantum complantata lapidib⁹. Sed vie puluerulente ſunt vie gulosorum q̄ nutririunt puluerem. i. corpus ī puluerē reuersus. Eccl. vii. Reueraſ puluis in terra ſuā. Ferulete aut ſunt vie luxuriosorum q̄ fetent p carnis corruptionē. Omnis quippe caro corrumperat viā ſuam Hc. vi. De cadauerib⁹ eoruſ ascendit fetor. Esa. xxviii. Vie aut onerosae et difficultes ſunt vie inuidorum q̄ ex multis torquent. Sapie. v. Lassati ſunt ī via iniuitat⁹ et p ditiōl⁹: ambulauimus vias difſiciles. Omnis ergo pctō⁹ via est ſicut via deferti. de q̄ & ii. Beg. iiiij. Abierūt p viā deferti tota nocte. Item mūd⁹ eſt ſilis ſpe/ lunce. eſt enī ſplendita ſouea ſubterranea a ſpeculāto diaeta. habet ēſt ex pte lucis in troitu latu: ſed terminuſ habet acutum vñ locus ē lucidus in ingressu: obſcur⁹ in pro gressu: ſed art⁹ et inſipid⁹ in egressu: ſi tñ in ueniaſ egressus vt dicit Damas. Sic hō mū dum ingrediens habet intratuſ luciduſ duz in viā naſcif: qz vita erat lux hoīm h̄ ba bet progreſſum obſcur⁹: qz. ſi in mūdo viuē do multis tenetis ignozantie et pctō⁹ in uoluſ. Sed habet egressum artū et inſipiduſ dū moris. Mihilomin⁹ in mūdus ē locuſ ad ſpeculandū. Appls. i. Cor. iiiij. Ad dem⁹ nūc p ſpeculiū enigmate. Ca. LII

Ostatur homo

M sex modis ſpūaliter ſun qd̄ ſex modis mutant res corporaliter. Sex enī ſunt ſimiliter ſpēs mutationes que competit vite ſpūali: ſez corruptio genera tio augmentū: diminutio alteratio et loci mutatio. Corruptione fit ſalubriter in hoc penitēte p pcti destructionē. Appls. Rom. vi. Destruiſ corporis pcti vt ultra nō ſeru amus pctō: Hc. xxv. Nūdamini ac mu rate vſtimenta vñ: pā cīm pcti deſtructio ē mētis mūdatio. Generatio vero fit i peni tente p gratie reuocatione q̄ ſez perf̄t ho minū nouiſt esse gratitudinē. j. Pet. ii. Quasi modo geniti infantes ronabiles ſine do lo lac cōcupiſcite. Sed qz talis ḡra pēdet ex deo gram infundente. Ps. c. Murabiſ eos et mutabunt. Augmētuſ fit in pſtiente p dūtū extenſionē Proph. iiiij. Iu ſtōn ſemita q̄ ſi lux ſplendēs pcedit et cre ſcit vñq ad pfectu die. Et qz talis pfectus

est p gradus. vii. virtutū vel ſepte dono p dicit: Daū. iiiij. Septeze tempora mutabunt ſup te. Diminutio fit in prudēte p humi litatis reputationē ſim illiſ Appls. i. Cor. xv. Ego ſuū minim⁹ aploꝝ q̄ nō ſuū dignus vocari appls. Alteratio debet fieri in p ſidente p moꝝ mutationē. Ma p̄cipue ad plianteē ſumptus mutare et corrige debet mores iordiatos: ſic dictū fuit Sauli. i. Beg. p. Mutaberis in viꝝ alteruꝝ. Loci mutatio fit in ſapiēte p diuersoꝝ contēpla tionē. Eſt enī triplex moꝝ localis: rectus: circularis. et obliqu⁹. Illic eſt triplice mo tūm beat⁹ Dio. attribuit anī. iiiij. ca. de di uinis noībus ſic: Ma qz moꝝ circularis ē ſim quē mouet aliquid uniformis circa idez centru: oportatio intelligibilis que ſimpli citer habet uniformitatē d̄ esse circularis: et hoc ē q̄ anīa relicta exteriorib⁹ ad ſe ipsam regreſſa ceſſante diſcurſu ſigſit itui tum ſuū in contēplationē vñ ſimplicis ve ritatis: et tandem ptermiſſis omib⁹ in ſola dei cōtēplatione pſiſt. Talis enī ſit mo tus d̄ uniformis: qz remouet tripliſi diſ formitate. Prio a diſformitate rerū ex teriorū p hoc q̄ illis relicta anīa redit ad ſeipſam. Et iſte erat moꝝ ſive circuſ ſeſtō rum anſaliam. Eccl. i. Anſalia inq̄ ibāt ad exteriora pſiderāda. et reuertebanſ ad interiora contēplanda. Secundo a diſformi tate diſcurſu interiorū: ſez ex h̄ p reliv eto diſcurſu rōnis ſigſit intuitu ſuū in con tēplatione vñ ſimplicis viratis. Vñ hec eſt uniformitas de q̄ dñs dixit Martha: Luce. x. Pora vñ ſi neceſſariū. Ceti tio remouet diſformitas intellect⁹ cu pre termiſſis omib⁹ in ſola dei contēplatione perſiſt. Et hanc uniformitatē appetebat Philippus dicens Job. xliij. Dñe ostende nobis patrē et ſuffici nobis. Motui autē recto assignat beat⁹ Dio. illa operationē intelligibilē qua pcedit de vno in aliō. ſicut quando anima procedit ab exteriori bus ſenſibili⁹ ad intelligibile cognitionē. Motui autē obliqu⁹ q̄ cōpoſit⁹ eſt ex recto et cir culari: aſſimilaſ illa oportatio intellect⁹ q̄ h̄ aliquid uniformitatis ſumul cu pcessu ad diuersa: p. ſ. aia illuminatiōnē diuinis ratioſcinādo vñt. Caplin: LIII

Egocia ſecula

n. Ria assimilant ſeptaculis aqꝝ

f 3

Liber primus

hiatib⁹ ingentib⁹ que sūt in corpore terre in quib⁹ vt dicit Theofrastus & Seneca refert generantur animalia informia & tard⁹ motus & ceca; vt plurimū: sicut sunt talpe: pisces eū pinguisſimi: vt dicit generantur in illis flumib⁹ de quibus qui ad am comedērunt & mortui sūt. Sicut qui negotiis ſecularib⁹ implicantur efficiuntur animales p concupiſcentiam. Jude. i. Hi ſunt qui ſegregari ſemeti paniſtes ſpiritu nō habentes. Item informes p maliciam: cōtra quos dicit Apls. Roma. xii. Molite cōformari huic ſeculo ſed reformati. Tardi motus p negligentiā. Pro. xxv. Dicit piger leo ē in via Cœz ceci p ignorantiam Matth. xv. Sinite illos ceciſt. Item comedentes de talib⁹ eos invitando vel eis ſe conformando spiritualiter moriuntur. & propterera dicitur. h. ad Timo. ii. q nemo militans deo implicat ſe ne negotiis ſecularib⁹: vt ei placeat cui ſe probauit. vbi oſtentidit Apls q negocia ſecularia tria mala faciunt homini. Primū est q impediunt dei maliciam. Unde dicit Nemo militans deo. & figuratū est in David. p. Reg. xvij. Qui induit armis Saulis non poterat ire ad pugnas contra pñiles dei ne pugnare valeat cōtra diabolum. vnde talia arma impediunt nō defendunt: quia arma milicie noſtre nō carnalia ſed spiritualia ſunt: vt dicit Hiero. in epiftola ad paulinū. Secundū malū q implicit humanam vitā. Unde ſubdit: implicit ſe negotiis ſecularib⁹. Negocia enī ſeculi hominē implicit et inuoluunt & in uoluendo detinent ut non poſſit ab eis cū vult extre. Faciliter enim tales a mūdo ſuperantur. p. De. ij. Idi rursus impliciti ſuperantur. Item negocia ſecularia implicit et inuoluunt hominem ita ut faciant eum in multa peccata cadere. Et propter hoc dicitur. Ecc. xxvij. Qut implicitatus est abundabat malitia. Terter malum ē quia impediunt diminam gratiaz per quā homo deo est acceptus. & ideo ſubdit ut ei placeat cui ſe probauit quali dicat. Si ſe implicitaret nō ei placaret. Et ratio est quia ſtrahunt hominem a ſpūlibus. Hebre. p. Si ſubtraxerit ſenō placebit anie mee.

Capitulum: LXXXI

Obedire ſuperi

Oris mādato & conſentire pandētioris conſilio debet homo celeriter. fed proprio ſenſu credere vel. ppriū appetitū implere tardius eū oportet. Quis exemplū apparet in motibus planetarum: qui moſ ſuperioris orbis ſez firmamēti qui est ab oriente in occidente mouent ve lociſ. in vna die. Mā raptu firmamenti ſingulis diebus ab ortu ad occasum rapiuntur: moſ aut ſuo q mouentur econuerſo ab occidente in oriente tardiori tpe pſi ciunt curſū ſuū. Mā ſim copiata ſe alio logorum vnuſq; tanto moueſ tardius: quanto magis diſtans eſt a centro. vñ ſim eoſ motu lune deputat tēpus vñl mēſis. ſoli: mercuriorū veneri deputat tps vñl anni. marti aut dans duo anni. Joui. xij. Saturno. xxx. Stellis aut ſixis. xxvi. milia annorū. Et ſic patet q planeta ſeu ſtella quāto altior tāto in ſuo moſ tardior: q quāto aliq; eſt maior vel ſapientior: tāto debet eſſe in ſenſu ſuo humilior & in facie ſuo maturior & cōſtitutor. Non enī tarde fit qd bene fit. ſic Octauian⁹ impator legiſ dixiſ ſez ſub alijs verbiſ ſatis in q̄ cito fit quicq; bñ fit. Pro. xix. Qui festinus e pedibus offendit. Ca. LV.

O Rdo fratrum

o predicatorū ſimilis ē monti libani. vnde in bonorē patroni eſ ſez bñ Domini legiſ Euāgelii Matth. v. vbi dī: Mō pōt ciuitas abſcondi ſupra mōte poſta. Mā ciuitas iſtu monte ptegens & decorās ē ipſe. ergo ordo eius congreſiōt libani aſſimilat. Primo propter culmē eminentie. Eſt enī liban⁹ mōs phoenicis altissim⁹ q omnes mōtes illi regionis excedit. Et ſic ordo fratru pdcatorū omnes alios videtur exceedere quodāmo do ordines ex iha ſua origine & nomine ex eo q maxime aſſimilat religiōi rpi & apostoloſ. ipē eſti xp̄s apostolos ſuos priuipaliter elegit & religionē eoz instituit ad officiū pdcandi: vñ aut Job. xv. Ego elegi vos vt caris & fructū afferatis. I. alarū tē. Nulla aut eſt hodie alia religio que a ſuo principio fuit instituta ad hoc officiū nisi ordo fratru pdcatorū. An fundatorū ipſius ordinis. I. beato Dominico pīcū ē

De celo & clementis

Pro visione ab apostolis Petro & Paulo q
tū vñus sibi baculū & alter liby obtulit:
vade & predica qm̄ a deo ad hoc ministeri
um es eccl̄: quod t̄ h̄z nomē declarat qz
ordo p̄dicator̄ vocat. Et ideo merito de b
monte. i. ordine intelligi p̄t illud Esate. ij
Erit mōs dom⁹ dñi in vertice montū t̄.

Secundo ppter libamē obedientie vel
reueretie. Dicit enim liban⁹ a thure qd̄ ibi
nascit ex eo q thus deo libas & cultui ei⁹
offert. Similiter in ordine fratrū p̄dica
torū p̄cipue reperi libamen obedientie per
quā seipso deo offerit i odore suavitatis.
eo modo q dicebat apls. ij. Thb. iiiij. Ego
enī īa delibor. Lāu. iiij. Adam ad montē
myrrhe & ad collē thuris. **T**ertio ppter
candorē continetie. Mā libanus candid⁹
interprat: qz ppter nūlibus decoratur.
Hic candor in ordine p̄dicator̄ p̄p̄ ob
seruantia ppter castitatis q est ut quidā
candor carnis. Dicere. xviiij. Nunq̄ de pe
tra agri deficiet nix libani: quasi dicat nō
deficit Ps. lxvij. Nūne dealabunt in sel
mō: mons dei mōs pinguis. **Q**uarto p
pter emanationē sapientie. Est enī libanus
mōs aque indeficiēt. vnde ibi erāt putei
viuentū aquaz que impetu fluabant de
libano: vt dicit Lāt. iiij. **F**te est liban⁹
fons & origo fluvior̄: ex culis radice orū
tur duo fontes. l. Jor et Van: qui simul
tuncti Jordanis nomen efficiunt: vt Hie
rony. dicit. Ita in ordine p̄dicatorū ē putei
us aque viuentis & indeficiēt. i. p̄fundia
tas sapientie salutaris. Ut emanat flumia
doctrine spūalis sed duo ei⁹ p̄cipui fōtes
fuerūt duo ei⁹ eximi doctores. sc. frater Al
bertus & frater Thomas: q simul iuncti nō
solum p̄ sed etiā opinionū cōcordia mi
rabile fluuum sapientie. p̄fuderūt regio
ni Israeltar̄. i. eccl̄e fidelium. put in eorū
libris q sunt quasi innumerabiles eviden
tias claret. Plures etiā alii putei viuentis
aque. i. doctores. p̄fundissimi pleni quis
salutaris sciētie in hoc ordine fuerūt sūt:
in quibus aqua sapientie huius ordinis in
deficiēt p̄seuerat. Josue. liij. Seterūt aq
in loco vno: & ad instar mōtis t̄. **Q**uin
to. ppter suavitate redolentie. Est ei mōs
libanus mōs redolēt & aromaticitatis.
pp̄ quod dicit Ecc. xxix. Quasi liban⁹
odore suavitatis habete t̄. Ibi enī sunt

me crescent ibi. Et ita etiā simili mō in ordi
ne p̄dicatorū sūt arbores thurifere. i. plu
rimi fratres magna deuotio & multe ora
tiones sanctoꝝ: vt b̄ Apoc. viij. **F**te sūt
ibi herbe odorifere. i. plurimi tr̄s ma
gne opinioꝝ: odorē bone fame vndiq̄ dis
fundentes. Ecl. xxvij. Quasi liban⁹ non
incisus odor me⁹: vnde iter mōtes aroma
ticos israel. i. iter religioses sanctoꝝ seu or
dines ordo iste beati Dominici precipuꝝ
locum tenet. Et de his aromaticis mōtib⁹
dicit. Lāt. viij. Fuge dilecte mi assūlū
re capze binuoloḡ ceruorum sup mōtes
aromatū. **S**exto ppter fertilitatē ḡe.
Nam ppter roris abundatiā & pluianū
frequentia herbis abundat p̄cipuis pa
scuis vberrius & fructibus optimis. Sic
in ordine p̄dicator̄ abūdat ros diuīe gra
tie: pluia spūalis doctrine. Et ideo sunt
ibi herbe vtrū pascua scripturar̄: & opti
mi fructus antaz. Osee. viij. Erumpet ra
dix ei⁹ vt libani: ibunt rami ei⁹: & erit q̄li
oliua gloria ei⁹: & odor ei⁹ vt libani. Con
uertentes sedentes in umbra ei⁹ vinet tri
tico: & germinabunt quasi vinea memoria
le ei⁹ q̄li vīni libani. Cū ille inter mōtes
fructiferos sūt herbiferos. i. ordines salu
tiferos de qb⁹ d̄ in Ps. cxlvj. Qui pdū
cit in mōtibus fenū & herbam t̄. pinguis
simus & fertillissim⁹ existit. & ideo est mōs
eius pinguis vt supra allegatū ē. **S**epti
mo ppter quietē confidentie. Māz ē mōs
cōfidentie & securitatis: qz q̄ ibi deueniunt
a venenosis omnibus tuti sūt q̄ aromatici
tate sua fugere cogunt. **I**ta i h̄ venerabi
li ordine cōfidentē req̄sevit eccl̄e tuta sez
ab omnib⁹ vñenosis. i. vñiuersis hereticis
quos p̄cipue iste ordo fugauit sua sapien
tia et virtute. vñ iste mōs firmissim⁹ et se
curus: de q̄ dicit. Exo. xv. Introduces eos &
plantabis in mōte hereditatis tue firmis
sime habitaculo tuo qd̄ operatus es dñe.
Octavo ppter pulchritudinē & amen
tate apparentie. l. ppter virentiā arbor̄.
Et sic ordo p̄dicatoꝝ etiam in apparentia
exterioris habitus pulchritudinē & decen
tiam habet. & hec representat pulchritudi
nem spiritualē q̄ debet esse in eis q̄ tales
habitū portat scilicet & albedo mōdicie &
nigredo pententie. Esa. xxvij. Gloria liba
ni data ē eī decor carmelli t̄. Esa. lij. Quā

Liber

primitus

pulchri sūt mōtes tē. **M**ono. ppter me dicamē prudētē. Sūt cīn in hoc mōte spēcīes t̄ herbe aromaticē ptra diuersa genera morboꝝ. **C**ant. iiiij. **M**ardꝝ t̄ crocus; **f**īstula t̄ cinamomū cuꝝ vniuersis lignis libānti. **S**c̄ in ordine p̄dicatorꝝ sūt prudētis, sumi cōfessores t̄ oſiliatores; scientes ptra omnes aniaꝝ morbos debita ſūlia t̄ reme dia adhibere; ppter quod de iſto mōte dīc̄: **H**ēn. xix. In mōte te ſaluū fac ne t̄ tu ſimul pereas. **L**aplīm: LXVI

Dassio christi **A**s
ſimilatur monti morian. **P**ri-
mo ratione ūmolatiōis. **M**aꝝ hic
fuit ille mōs in quo Abraā Isaac filium ſu-
um ſup aram poſuit ad ūmolandū. Et ſit
xps in paſſione fuit poſt⁹ in ara crucis vt
immolareſt p nobis. **U**n dī **H**ēn. xix. **L**uz
alligasset iſaac filium ſuū poſuit cū in al-
tarī ſup ſtruē lignoꝝ; extenditq; manū et
arripuit gla diū vt immolareſt filium ſuū. Si
quidē iſaac xpm dei p̄figurauit q̄ fuit p
nobis ligatus a p̄fetiā, p nobis paſſionē
expositus in altari; id eſt i alto acre ſuper
lignū crucis affixus: t̄ veheſtissimi do-
loris t̄ paſſionis gladio cōfollis; t̄ p no-
b̄is peccatis deo p̄tū immolaſt. Et totum
hoc fuit in monte p̄dicto id ē in altitudine
diuine diſpōtiōis p̄ordinatū: **H**ēn. xix.
Tolle filium tuū vngeneritū quē diligis atoꝝ
in holocaustū offer euꝝ ſup vnu montium
quē mōſtrauero tibi. **S**ecūdo rōne mor-
tis. **M**aꝝ fuit ille mōs in q̄ Jacob dormi-
uit t̄ ſcalam porrectā vſq; ad celū conſpe-
xit. **H**ēn. xxviii. **D**ormitio aut̄ Jacob i mō
te fuit mōr̄ xpi in cruce: t̄ q̄ vidit ſcalam
ad celū: ostendit q̄ p humilitatē mortis in
cruce meruit gloriā ascensionis in celuꝝ:
En illud. **L**uce vlti. Nonne oportuit pati
christū? **I**tem p hoc idem ostendit q̄ per
paſſionē crucis aperta eſt ianua regni ce-
lestis. **T**ertio ratione redemptiōis. **M**aꝝ
hic eſt mōs gratie quē monente angelo
dum populus cederetur: **D**avid ab horū
Iebusco iusto prelio emiſt: vbi altare iſtitui-
tuit t̄ hostias immolauit; ſicq; placato de
populi plaga cessauit. **I**. **O**oral. xxi. In q̄
prefigurata ē t̄ humā generi iusto prelio
ſanguinis xpi redēptio: t̄ ipsa xpi immo-
latio t̄ dei placatio ſue reconciliatio t̄ ele-
ctorum liberatio. **Q**uarto ratione ora-

tioniſ. **M**aꝝ ibi Salomon domū oratiōis;
id eſt templum edificauit. **I**j. **R**eg. vi. Ita
edificauit xps multipliciū orationū gene-
ra in paſſione vel cruce: ſue p calicis trāſ-
latione. **L**uce. xxiij. ſue pro inimicoruꝝ cō-
punctione. **L**uc. xxiiij. ſue pro ſpiritu ſuī
iſuptione: in eodem. Et in omnibus ex-
audit⁹ eſt pro ſua reverētā vt dicit **A**pls
Hebr. v. Item paſſionis xpi frequē me-
ditatio eleuat animā a terrenis. **N**am te-
ſta ſuī plena roze bene clauſa in calore ſo-
ti poſita: iuxta baſtaꝝ aſcendit a terra per
baſtam: **Q**ui teſta eſt mēs deuota que ro-
re plena eſt quādo ē ad lachrymas p com-
punctionem parata. ſed tūc eſt bene clauſa
quando ſtar ſub humilitatē cito dia. **T**ūc autē iuxta baſtaꝝ ponit quādo iuxta
crucem locatur: t̄ ſi ſit in forti calore: id eſt
feruenti paſſionis xpi meditatiō vel fer-
uenti christi amore. t̄ vt bene contempſet
et ſentiat q̄ veheſtē t̄ ineffabilē amore
in cruce nobis christus oſtēdit: t̄ mira-
bilitate eleuabitur et rapietur a terrenis.
Unde christus dixit: **J**ob. xii. Ego ſi exal-
tatuſ fuero a terra omnia traham ad me
ipsuſ. **N**am ſi calor ſoli attrahit vaporē
multo fortius amor: t̄ virtus xpi attrahit
mentem. **C**apitulū: LVII

Datienter ſuſti-
p̄tare grauia et non perturbari
Ex eis docet nos terra. **Q**ue fin
ſolido. **I**deo vocatur ſolum quia eſt elemē-
tum ſolidum: cuiuslibet ponderoſi corpo-
ris ſuſtinens totam molcm: propter quod
quelibet grauia ſuſtu mora quoque ſtabi-
lem tangant terra manē penitus inque-
ta. et continuant motum ſuuz quo incep-
runt moueri: ſed quietatū cū peruenierit
ad eam. **S**imiliter fortis t̄ patiens ſolidū
habet animū ad quelibet oneroſa t̄ gra-
uia eq̄uimenter toleranda: neceſſe generat gra-
uia res aliqua p̄turbatione vel inquietu-
dinem in eo qui etiā inter inquietudines
ſolus quietus manet t̄ firmus. **S**ed iſtaꝝ
ſoliditatē t̄ firmitatē charitas operat
in anima: quia charitas patiēs eſt t̄ offia
ſuffert: vt dicit. **I**. **C**orin. xiiij. **N**ec vera ſu-
ſerentia eſt q̄ ſine charitate eſt: quia vera
patiētia eſt que ip̄a amat quem porat.
Nam tolerare t̄ odire non eſt virtus mā-
ſtitudinis ſed velamen furoris: ſicut **H**ec

De celo & elementis

57

go. dicit. Sed notandum est q̄ terra licet sit summe stabilis quo ad sitū: est tamen summe passibilis p̄ effectū. Et similiter ho-
mo patiens licet de propria non irritetur iniuria nec tribulatione turbetur: tamen
aliene miserie valde r̄ ex corde compatit.
Unde Apls qui de sua infirmitate com-
motus non fuit atebar. ij. Corin. xj. Quis
infirmatur: r̄ ego nō infirmor? cc.

Capitulum: LVIII

eoū comedit ignis. s. luxurie. Itē dimit-
arū copie. Ps. cxvij. Exarserū sic ignis
in spinis. Spine cīm dicunt diuitiae prop-
punctionē sollicititudinū q̄ tñ multū luxu-
re prebent oportunitatē. Itē delitiaz af-
fluet. Job. cxvij. Terra de q̄ oriebat pa-
nis. s. delitiaz in loco suo igne subversa ē.
Itē exortari possumus ab aliis.

Propter ornamentoꝝ pompe q̄ hoīes alliciūt et appetitu accendūt: Isa. x. Elia c^o sueſcens dabit ignē & vermes, ignē & ardorez cōcupiscentie, & vermes, i. corruptione iuxurie, vel vermes, i. remorsus cōſcientie.

Secundus ignis. I. Ignis sulphureo est ignis anaricie: q̄ videlicet ē insatiabilis. Propterea. Ignis nūc dī sufficit. Eccl. v. Quarus nō ipolebit pecunia. Itē ē inextingibilis. Esa. xvij. Ignis cox nō extinguet. et p̄fca assimilat igni sulphureo.

Dicit enī q̄ quedā cauerne sit in monte ethne q̄ semp ardēt & hoc ppter abūdantia sulphuris cui p̄prietatē tenet auaricia qui semper ardet. P̄s. x. Pluit sup petores laq̄os ignis sulphur t̄. Et dicit laqueos t̄gntis: qz p̄ auariciā mlt illaqueantur a diabolo. i. T̄m. vi. Qui volūt diuites fieri incidunt in tērationē & ī laqueū diabolū. II Iste ignis semp ē augmentabilis: qz crescēte pecunia crescēt etiā amoznum. Sic etiā augmentatis lignis crescīt ignis. Tertius lignis, s. fulgoris ē super

ignis. **E**ccl. 1. **I**n igne fulgor egredies, h. e. ignis descendens sive ruens per delectionem. **N**on licet supb^o pto ascendet per elevationem tñ postea ruit per delectiones; Job. 1. Ignis cecidit de celo. **H**icit ignis de celo cadens fit subbia angelorum à de celo ceciderunt per subbia. **S**icut ei vapor fulguris pto alcedit nube inclusus: sed postea cù ipetu descendit a suo pto expulsus. **A**tra accidit pto angeloi sibi ieti. **A**n dñs dixit. **L**n. 1. Audeba satanam sicut fulgur cadente t. **H**ic hic ignis est ardēs p ambitionē. **M**os. 2v. Exaruit ignis in synagoga coru. **H**ic hic ignis est fumescens p ostentatione. **E**ro. xix. Mons sinai fumigabat. **M**os sinai altitudo subbie. **H**ic est nocēs oculis per obscurationē. **A**poc. ix. Dicit qd de fumo egrediente de puto obsecuratus est aer et sol. **A**tem peccatum assimilat nubi ppter sex. **P**rimo nubes ad modum spongiorum est cavernosa vana et vacua nulla stabilitate suffulta: sed a ventis hincinde de-

f

Eccatuz assuni

Platur igni triplici ratioe. **P**er
mo rōne ardoris. est em aliquis
is qui maxime excedit in ardore. in
alisis; aliquis excedit in fetore sc̄z sul-
ris; aliquis vero in terrore ut ignis ful-
sis. **P**rimus ignis infernalis ē ignis
furie Eccl̄. viii. Ab aspectu lumborum
deorum ignis. A lumbis enim deosul-
i instrumenta luxurie. hic autē ignis ē de-
ratius. **A**ni infernales nigri pingui-
ppē obscuritatē culpe et pene. Ignis
et luxurie denigrat per fumū infamie-
tē. iiij. **D**abo p̄digia in terra deorsum.
ignem ignem i vaporez fumū. Terra
sulz ē caro de terra sumpta; que ē pars
minis infima: ex cui videlicet luxuria
trinū seq̄tur sanguis. i. sanguis effusio:
gnis. i. cōcupiscenti inflamatio et eti-
or fumi. i. fame denigratio. **I**tez iste
cōsumptus. Job. xxvi. Ignis ē vs-
ad cōsumptionē deuorās. Deuorat enī
uria vsq̄ ad cōsumptionē aē p gratie
ullionē; vsq̄ ad cōsumptionē vite p hu-
ris resolutionē. et vsq̄ ad cōsumptionē
poralis substantie p diuitiarū effusio:
nē. Lu. xv. **D**issipavit substantiā suā vi-
do luxurios. **I**tez iste ignis ē detēritū.
est ex igne inferni pōt aliquis crūi ni-
luino miraculo: sicut erit de Lazarus
relicita a xp̄o. **A**ns dī q̄ postea nō q̄ ri-
horore illarū penarū inferni quem
operat. Sic etiā ex igne luxurie nō po-
aliq̄ liberari nisi diuino miraclo et gra-
ciplius suffragio: Sāp. viii. M̄ possum
stimes nisi de' det. **A**n necessaria ē sā-
m̄ oratio ad talē grām ipetrādaz. **M**u.
Drauit Moyses et absorptus ē ignis.
tez iste ignis luxurie ē fometoz suscep-
tis. Slq̄dē hūc igne luxurie nutrit et fo-
mentoz suscep- tis. Iren̄. Anueniū.

Liber primus

ducta. Quia h̄c qui s̄ peccato existit omni bono ē vacu⁹: tot⁹ in opib⁹ ē inanis: i nullo bono p̄prio situ firm⁹: sed magis a vento. i.a tentatione diaboli vel vanitate mūdi ad omnia mala deductus. Un⁹ ī ep̄la Ju de: hi sūt nubes sine aqua que a vent⁹ cur cūferuntur. Secundo qz nubes ē ex grossis t̄ terretrib⁹ vaporib⁹ generata: quod cōpetit specialiter auaricie q̄ ex terrenis et metallicis desiderijs causata. Merej. Qui leniat nubes ab extremo terre. Tertio qz nubes aliquā ē obscura: t̄ ideo solariū nū radiox occultatiua: qz p̄cīm dū anīaz obtenebrat t̄ obscurat videre nō sinit irradiationes diuinās. Ero. xiiij. Erat nubes tenebrosa. Quarto qz nubes sicut resoluta in pluia ē valde p̄fusa: sicut resoluta in ventu est valde nocina. Quia rēpestatis ē in mari t̄ in terra generatiua: t̄ ex collisione sua aeris inflammativa: t̄ corruptio nis t̄ tonitruī causatiua: t̄ maxime illa q̄ ex vaporib⁹ fetidis t̄ putridis generata valde est infectua t̄ corruptiua. Hec autē precipue cōpetunt virtus supbie q̄ omnia perturbat: rixas generat: corda ad mala illāmat t̄ perturbat: t̄ tonitruī timor t̄ mox corruptiōez caufat. iij. Reg. xviii. Celi obtenebrat sūt t̄ nubes t̄ vētus. Et Ezech. xxvij. Ascendes at q̄si rēpestas venies t̄ q̄ si nubes t̄ opies terrā. Ps. xvij. Nubes trāslerūt: grādo t̄ carbones ignis. Et itez Ps. lxxvi. Vocē dederūt nūbel. t̄ tonitruī. Et ibidē: Vox tonitruī tui i rota. Ero. xix. Eeperit audiri tonitruā t̄ micare fluvia et nubes deūssimā opuit montē. Quarto qz nubes ē hoīm deceptiua: qz cū fuerit nubes ex siccis vaporib⁹ generata p̄redit aquā esse futurā: sed i fine caufatiua venti et turbines ē p̄solutiua. Ita p̄tū morale oēs boies decipit: qz dū sūania t̄ sapientia promittit: fine nihil aliq̄ q̄ penā isferni p̄soluit Pro. xxv. Nubes t̄ vent⁹ t̄ pluia nō sequēs: vir glosus t̄ p̄missa nō complens. Sexto qz si nubes vna sūt alteri straria rēpestatis ē causatiua: qz hoīm ad hoīm discordia oīm malox induictiua. Ezech. xxv. Dies nubis tēpus gentiū erit: et veniet gladi⁹ in egyptū. Tē p̄tū assūmūt tonitruō ppter quattuor. Hoc qz tonitruī oīa coq̄stat. Ecc. xl. Substantiā iniustorū sicut flui⁹ siccabitur: t̄ sicut tonitruī magnū in pluia p̄sonabit. Se-

De celo & elementis

58

et tandem ad eternas tenebras pducuntur.
Unde dicit in eppla Iude: *Hic sicut fluctus feri maris: despumantes suas fusiones: sive errantia quibus pcella teneraz pseruata est eternum.* Sexto quod mare est sui colorum immutatum. Et hoc competit ire, quod dum hoc irascitur mutat facies et colorum. *Ezechiel.* Apparuit rora vna iuxta animalia habens quatuor facies et aspectus rotarum: et opus earum quasi visio maris. Talis rota est homo iratus qui stridendo et clamando vadit et mouetur et per impetuum ire sequitur animalia bruta: quod efficitur similis feris crudelibus et ipetuosis. Et huius quattuor facies et gradus, una pro ut ira est in corde, alia per effundit ores et res in abyssis clamorosis et cōtumeliosis, tercias prout, p. aliqd aliud signum sive oris sive digitorum: sicut Italici intercludunt pollicem inter duos digitos collaterales quod vocatur facere sicca sive silbecum ut grammatici dicunt vel alio signo cōsimili. quarta cum opere perficit percutiendo vel occidendo. et aspectus vultus variat et mura sicut mare. *iij. Macha.* Facies et colorum immutantur declarabat iterum animi dolorum. *Septimus* quod mare est calor solaris repressum. Et huius competit accidie quod sua frigiditate reprimit calor solaris. et amoris spūalem feruore: et aliquando accidit spūam spūalem et vitale calorem. et amorē totaliter in anima extinguit et morte spūalem inducit. *Apostolus.* *xvi.* Omnis anima viuens mortua est in mari. *Tertius* petrum assimilat lacum. *Primo* rōne retentios: quod sum Iustus. Lacus est quasi locus aquae quod stat et non fluit. *Nā* aquas recipit alii non effundit. Et ideo propter quietem est aquis certis grossior et ad potandum peior. Et hoc cōpetit perduo avaricie: quod auaritia bona que recipit et congregat sibi soli retinere conatur et aliis non infundit vel cōcitat largiendo. unde vult semper recipere et nunquam tribuerre. Hec sez auaricia vel cupiditas est quodā modo ceteris aq[ue]s deterior: quod sicut Ap[osto]ls dicit. Radix omni malorum est cupiditas. Quare ergo et cupidi quod intendunt solū ad congregandū et cumulandū diuitias mundi: congregabunt ipsi et colligabunt simul in lacu. et penitus inferni: ut sicut profundari sunt in lacu auaricie ita profundari in lacum misericordiam. *Esa.* *xxvij.* Longregabunt et congregantur vni fascis in lacu et claudent vi in carcere. Et tangit duplice penā que

rū debet duplice clipe. *Nā* quod fuerit audiū ad congregandum iō congregabunt congregatio vni fascis in lacum: quod manū habuerūt ad largiendū clausam iō claudent ibi in carcere. *Secundū* rōne induratiōis. Nam in reatinis paludibus et lacu dicuntur iumentorum vngule indurari. Quasi autem vngule iumentorum sūt metes petorum que maxime per superbiam indurantur. *David.* *xliij.* Misericordia in lacu leonum. Quasi enim lacus leonum est misericordia et crudelitas superborum et talis crudelitas et feritas indurat cor superbi. *Job.* *xlj.* Cor eius indurabitur quasi lapis. *Tertio* ratione submersionis. Nam in istide est lacus in quo nūl natat sed omnia submergitur. et hoc pertinet ad virtutem gule: quod prius parentes nostros cum tota posteritate submersit. Et multi submersi hodie in ager delitiaz. *Unū* gulosus similis est David qui desiderauit aquam de lacu. *i.* suavitatem et de litiositatem gule. *ij. Reg.* *xxvij.* Desiderauit David aquam de lacu tecum. *Quarto* ratione ebrietatis. *Nā* in italia deesse lacus quod bibentibus rediū facit. *Hoc* pertinet ad iram quod ex crescit nimis quasi vinum febrat et rōne absorbet et ideo homo iracundus est etiam socijs et amicis in tedium et grauamen. Quia enim homo irat quasi eet in boles impingit: ex eo quod ratiōis et veritatis consilium seu indicium non expectat. *Esa.* *xxvij.* Non expectabūt quod descendit in Iherusalem veritatem tuam. *Quinto* rōne profundationis. *Nā* in quā lacu iudee seu palestine nihil viuum vel habebat anima poterit mergi vel profundari. Et hoc pertinet ad virtutem accidie quod non absorbet vel mergit quod huius animam viventem per charitatem: quod charitas qua anima spūalit vivificat nūc et octo sae accidiosa. *Unū* qui preminet et atā non sinit alia cadere in lacum accidie. Et si alijs labitur in virtutem accidie sicut crescit accidie: ita labitur et per ipsa spūalis vita. *Thess.* *ij.* Lapsa est in lacu vita mea. *Sexto* rōne variatiōis: quod in traconiū de est lacus ter in die dulcis et toties amaro: ut dicit Iustus. *Hoc* autem cōpetit iniudicis: quod tactis ex una parte dulcorat et delectat toties ex altera pars amaricat et tristat. *Leta* ei iniudicis et exultat de dāno propter tripli. *Les* de dāno psone. de dāno substātie. et de dāno fame sive honoris et glorie. *Sed* eōtrario tripliciter amaricat. scilicet de prospititate psone: de augmentatiōe substātie: et de exaltatiōe

Liber primus

same & glorie. Et ex tali varietate & tristis-
tis inuidia est quedam miseria: vere enim miser
est qui de aliqua misera letatur: sed adhuc
miserabilior censemur quod de alterius felicita-
te torqueat. An de lacu huius miserie se edu-
cunt a deo letabatur prophetæ dicentes: Exau-
diuit preces meas & eduxit me de lacu mi-
serie. Septimo ratione generatōis quod lacu
sodomorum de mare mortuum. Mare propter su-
am magnitudinem mortuum: quoniam nihil gene-
rat viuere. An nec pisces habent nec volucres:
et ideo illud referat ad vicium luxurie: p̄cipue
sodomiticum cuius actus non ordinantur ad gene-
rationem: sed solū ad delectationem. Et ideo
vocat vicium contra naturam: ex eo quod natura
actus carnis ordinantur ad generationem pro-
lis. Et ideo est vicium magnum, puocas iras dei
Apo. xiii. Misit in lacu ire dei magnū et calcarus
calcarus est lacus. Itē peccatum assimilat
fonti propter tria. Propter occupati-
onem avaricie: quod circa terrena intedit. Hen.
ij. Fons ascendebat & terra irrigans regnū.
Sed propter ardorem luxurie. Eccl. xxvi.
Sic viator sitiens ad fontem os apertum & loqui-
tur de muliere luxuriosa. Tertio propter
corruptionem societatis pure que rupit per
malum exemplum. Psal. xxv. Fons turbatus
et vena corrupta. Itē periculum scia clau-
si est cā timor & periculum: sic vapor siccus sine
vērō inclusus in visceribus terre & coartatus ali-
quo sensu supueniente & compatiscente ipsius & non
valens expirare propter profunditatem terre & so-
liditatem occultus terrā libi obuiat & obstan-
tē & sic causat terremotum & facit terrā tremere.
& aliquando est cā magnum propter piculo & quod si quis
facit diluvia & effusione aqua & hiatus. et
quod scindit terrā & evertit eā & superfit iheri
ter. Itē sīlē periculum in scia clausi retinet
est cā terremotus. Matth. xviiij. Si
so tremotus & his quod fiebat timuerunt valde.
Hen. Nihil timidum facit animū nisi reprehē-
sibilis vite scia. Est etiā piculo: sūtum quod
periculum quod peritam non deleat mox suo pōde-
re ad aliud trahit: & sic est cā cadendi sic ter-
remotus facit cadere domos Apoc. xi. Ter-
remotus facit & magnum & quarta pars citatis ce-
cidit: etiā quod dū hoc diuitiū in pericolo manet:
deus enī subito peccat & subvertit. sic quod ter-
remotus subito fit quod comouet & subver-
tit. Act. xvi. subito terremotus facit & ma-
gnus ita ut mouerentur fundamēta regnū. Et ideo
bū p̄sistit Eccl. v. Nō tardes queri ad do-

minū & ne differas de die in diē: subito ei
veniet ira illi & tpe videlicet disperdet te.

Capitalum: LIX

Ecclesiastis

Dicit luna propter quatuor. Propter quod
luna est sol eclipsativa sive obscuratio
natiua innotescit & sole interposita quod p̄currunt
sit in eadē linea ecliptica & dicitur ē s.
ca. xl viii. Itē sīlē periculum eclipsat & obscurat
in aīa lumen rōnis. vñ quod interposita se periculum i
ter nos & deū tollit anie lumē grē. propter quod
vix p̄cepto vocat tenebrose: finis illud Pro-
p̄p. Itē ipso tenebrosa. & Ap̄ls dicit Bo. i
Obscuratio ē insipies cor eorum Jobel. h. Sol
pertinet in tenebras: & luna ē sanguinem.
Sed quod luna ē oculū victatiua. Hā fī
Ptolemy luna efficit hoīez male dispositū ē
oculū & iordinatū. Efficit ei ī hoīe vñ oculū
lū maiorē altero aut strabonē sive orbū
ī vno octoꝝ. Et subdit: Nō āt ī cuius cōple-
xiōne lune p̄stellatio dñiūz habuerit: vicio
in oculo nō carebit. Itē sīlē p̄ceptores ī ocu-
lis mētē praece sūt dispositū: quod oculū ad ter-
rena hūt magnū: hā ad spūalia paruū. Et
sīlē hypocrite quod vident festuā ī oculo fris-
sūt: trabē āt ī oculo suo non vident: hūt oculū
lū ad videntū se paruū & ad videntū ali-
os magnū. Specialis ī videntiū vñ ī ire vi-
def face hoīez ī oculo praece dispositū. Vā
de Saule hoste dauid dicit. Reg. xvii. Q
iā nō rectis oculi respiciebat Saul dauid.
Sed talē aspectū inuidit auferunt iusticiā &
pax. Hā pax remonet odiū: iusticia rectifi-
cat aspectū & actū. An ī Ps. lx. Oraet ī
diebū ē iusticia & abundātia pacē donec au-
ferat luna. Tertio quod luna tēpaliū ēne-
tiū indicat. Eccl. xlii. Luna ī oīy ī
tpe suo oīstio t̄pis & signū eū. Luna ē vt
dicit Be. Sī p̄ceptio rubeat ut auxiliū vētos
ōndit. Sī lūmo ē cornicello malū q̄busdā
nigrescit pluviōsū mēlis p̄tendit exordiū.
Si vero nigrescit ī medio plenilunū serenū
p̄tendit. Quod ī doctrīna navigatiōis scīllat
lat ad remos: ī breui tēpēstis futura erit.
Quo oīa p̄ceptibū cōpetit: quod qdā sūt ru-
bētes p̄ ignita desideria: qdā nigrescētes
p̄ turpia opa: & aliquod scīllatētes p̄ prava elo-
quia. Itē qdā sūt vētōsi p̄ supbīa: qdā plu-
viosi sive aquosi p̄ luxurias: qdā vero sereni vi-
deri volūt p̄ vanā glīa: qdā tēpestuosi & ī
q̄eti sūt p̄ cupiditatē & avariciā. Quar-

De celo & elementis

59

ro q; luna ē sui statu mutativa: nec vngū eodē statu pma sua, t ē luna n̄ solū i se mu tabil sed etiā in effectu. Mā vt dicit Pto. Luna efficit hominē instabilē t mutabilē de loco ad locū discurrendo. Est etiā in hominib⁹ quadruplex mutatio: q; adhuc designatur in luna. Prima est nature fin quod hō variat p quatuor etates. Secunda est augmentativa sez in iuuentute. Secunda est stativa: que sez dr virilis. Tertia dr diminutiva. s. virtut. Et hec est senect⁹. Quarta est decrepita siue seniū: que minuit substantia t virtutem. Hec mutatio erat fin Pto. In almagesti accipit fin circumlunum lune q; quadruplicē variatur. Mā primo luna crescentis quoisq; efficiat diuidia ē in effectu suo calida t humida et talis est prima etas. Deinde luna vñq; ad plenilunium est calida t sicca: t talis ē secunda etas: in qua homis cōplexio calido paularim humidū cōsumēt efficit calida t sicca. tertio luna cadens a plenilunio quoisq; redeat ad medietatem est frigida et sicca: et talis ē etas tertia in qua complexio. q; cū humido egrediēt deficit calidū efficit frigida t sicca. quarta luna a medio vñq; ad defecū est frigida t humida: t talis est etas quarta. in qua complexio: q; frigiditate t ualecente inducit humidū extraneū non nutrīens nec augens: sed humectat extreū secus. quod est humidū flegmaticū: efficit frigida p se t humida p accidentē. Secunda mutatio ē fortune: prout homo variatur fin diversos eventus bonos t malos quos etiā luna signat. Mā luna vt dicunt Pto. t Albumasar aliquādo significat et efficit euētū malos. aliq; vero bonos. Mā in secundo signo existes post ascēdēs: merorē designat t tristia t ablationem substantie p fures. Et etiā in quarto quinto t octauo rixā fugā t mutabilitate. In ipso etiā signat q; q; tū incipit regnare cito deponet. In. xij. autē impedimentū ritram duriciā t carcerē ex parte amicorū. In omnib⁹ alijs domib⁹ siue signis bonū efficit t pretēdit. Tertia mutatio ē culpe quā etiam sacra scriptura mutabilitati lune assignat: Eccl. xxvij. Stultus autē vt luna mutat. Nam luna apparet parua t corniculata: et tunc dicis monoides: q; vero apparet q; p mediū secta sez q; est octaua: vñ dicit dicothomos. q; nō

apparet oīno plena. s. q; ē. xj. vñ dī ampli tracos q; si de sua plena rotunditate dubiat: q; nō vero apparet tota plena. s. q; ē. xiiij. vnde dr grece pāsilenos. Ita peccatum paruum est q; in cogitatu cōcipitur: medium cū consensu statuit: integrū cū ope agit: sed totaliter plenū cum in cōsuetudine dicitur. Quarta ē mutatio misericordia corporis defectū: de q; Job. xij. Homo nat⁹ de muliere breui viues tpe replet multis miserijs: qui q; flos egreditur t cōteritur: et fugit velut umbra: t nunq; in codē statu pmanet tē. Et hanc etiā luna ostendit dum minuitur cadens a plenilunio in defecū. Eccl. xliij. A luna signum dici festi: luminare qd minuit in cōsumatōe. Unde significat vitā humānā q; incipit a festo. t. a gaudio: q; letē suscipit homo cū nascitur illud Job. xvj. Jam nō meminit p̄ssūre ppter gaudiū: q; natus est hō in mundū: sed tandem vita humana ostine diminuta cōsumit. Sed hec mutatio t diminutio cessabit ī futuro post resurrectionē. Esa. lx. Luna tua nō minuet: q; dñs erit tibi in lucē sempiternā t complebitur dies luctus tui. Itē peccator assimilat Marti. Nam Mars est planeta in effectu calidus t siccus masculin⁹ t nocturnus. Itē peccator est calidus q; feruescit p iracundiam: Eccl. xxij. Animā calida q; ignis ardens nō extinguit donec aliquid glutivat. Et homo nequā in ore carnis sue non desinet: donec incēdat igne. s. ire in alijs vel in se. Itē peccator est siccus dū marcescit p inuidiam. Nam sicut dī poeta. Inuidus alter⁹ rebus marcescit opimis. Inuidia sīc dī Pbs ē tristitia ī alienis bonis. Et sīc dī Pto. xvij. Spūs tristis excēta ossa. Itē ē masculin⁹ cū resoluit p luxuriam: et p̄spice p victū t naturaz. Ap̄ls ad Ro. j. Masculi relicto naturali vñ sermone exarserunt in desiderijs suis inuidem masculi ī malevolos turpitudinē operātes tē. Itē ē nocturn⁹ t auariciā q; aniaz p̄ci pue obtenebant. Itē q; fures q; fac cupidas p̄spice de nocte t ī tenebris furant. Thef. v. Sic fur ita ī nocte venier. Itē p̄ctōr̄ vīta assimilat aque. Pto. q; est turbida p affectum cupiditatis. Hiere. ii. Quid tibi in via egypti vī bibas aquam turbidā. Aliā egypti via sollicitudis. Aq; turbida anxietas temporaliū. Secundo

Liber primus

quia ē immunda quātā ad lasciniāz carnis
Exo.iiij. Ad peccationē virge Moysi ver-
 sa est aqua in sanguinē. **A**n. qd̄ s. cuj. **C**ō-
 uertit aq̄s eoz in sanguinē. Moyses xp̄s
 cuius virga diabol⁹: de qua **E**sa. x. **A**et as-
 sur virga furoris mei cū tentat peccat. sed
 aqua uertit in sanguinē: cū ania cōsentit
 ad carnis lasciniā. **E**ccl. xv. **V**idite cō-
 culari in sanguine tuo. **T**ertio qz ē ste-
 rili p accidiā.iiij. **R**eg. ij. babet de aq̄s
 hiericho q steriles erat. Et ideo vitā pec-
 catoris significat accidiosi. **S**terilis est a
 fructu bone opatiōis. **Q**uarto qz ē fri-
 gida p inuidie maliciā ardoris charitatis
 ericiū **H**iere. vi. **S
 fac aquā suā: sic frigidā fac maliciā suaz.
Quito qz ifidel⁹ p psūptioz; **H**ier. xv.
Plaga mea despabil renuit curari: feta ē
 mibi ī mēdiā aq̄z ifidil⁹. s. foucas t her-
 bas occultatiū. **S**exto qz ē congelata p
 obstinationē **E**ccl. xljj. **A**uentus aglo fla-
 uit t gelavit crystallus ab aqua. **A**uentus
 aquilo ē diabolica suggestio. **C**rystall⁹ ē
 aqua sūme congelata: t significat animaz
 obstatā t indurataz. **S**eptimo qz est
 amara p irā **A**poc. viij. **S**tella ardēs ce-
 cedit in tertīā pē fluminū t in fontes aq-
 ruz tē. t multi holes mortui sūt de aquis:
 quia amore facte sūt. **A**qua amara anima
 peccatrix. **S**tella ardēs: ira. que cū cadit ī
 aquā amaritudinē generat: id est rācoz.
Octauo qz est maledicta p desperatio-
 nē. **A**u. v. **I**ngrediāt aque maledicte ī vē-
 trem tuū: t vtero tuo tumefacte putrefact
 femur. **A**nter sc̄iētia ē. aque maledicte
 fluxibilitates peccatoz aniam desperare
 faciētes. t ex hoc sequit diruptio vteri q
 signat vhemētiā doloris vermis interio-
 ris cōscientiā corodentis: t putredo fe-
 moris in qua significat priuato specioz q
 femore ē vis generativa. **M**ono qz mor-
 tua ē p pene ip̄ illationē. **J**ob. iiij. **A**que ī
 feriores. i. petores ad infīna peccatoz do-
 scendentes: descendēt in mare mortuū
 s. ī amaritudinē mortis eterne. **S**ed nota
 q̄ be aque: id est petoz fluxibilitates sūt
 quadruplicē diuidēde. **D**u p donuz
 fortitudis quod signat: **H**en. i. vbi dicit:
 fiat firmamētū in medio aquarū t diui-
 dat aquas ab aquis. **F**irmamētū ē donū
 fortitudinis: p quā diuidunt aque culpe
 ab aquis gracie. **S**ecundo p virgā pe-
 nitentie: quod signat **E**xo. xiij. vbi p. vir-
 gam Moysi diuise sūt aque mar!. **E**t erat
 aqua quasi murus a dextris t a sinistris.
Arga est penitētia: t aqua a sinistris vi-
 ta petoz q̄ sinistra q̄rūt. i. tpalia. **A**q̄a de
 xtris vita sc̄tōz q̄ q̄rūt eterna. **T**ertio p
 arca gratia **J**ob. iiij. vbi d̄: q̄ cū portaret
 arca p fluuiū Jordani aqua e diuise sunt:
 q̄ inferioris decurrebat ī mare mortuū:
 et aque superiores crescēbat. **A**rca ē grātia:
 Aquae īferiores petoz ad ima petoz de
 fluentes quoqz veniāt ad mare mortuū
 s. ī amaritudinē mortis eterne. **A**que vero
 superiores sunt viri sancti q̄ semp in merito
 crecunt. **Q**uarto p palliū charitatis si-
 cut habet. iiiij. **R**eg. ii. q̄ diuise sunt aque
 per palliū **H**elie. **P**etoz cor assimila-
 tur glebe terre: qz gleba si nimia fuerit in-
 durata semē nō recipit t receptū in germē
 prorūpere nō pmitit: **S**ed vomere lepe cō-
 fracta semē tertigit t nutrit: et p pluia re-
 mollita quandā ī le pinguedinē colligit
 quā ad semis pductiōne radicibus circū
 fundit vt dicit **H**reg. **S**ic quoqz cor bois
 si fuerit p peccati cōscititudinē induratu:
 semē spūalis doctrine vel inspiratiōis pe-
 nitētie aut nō recipit: aut si recipit fructū
 siue germē opis nō pducit. **S**ed si vomē-
 re penitētē seu lingue cōfitentis peccatoz
 sepe fuerit p fructū: tūc semē huicmodi in
 eo recipit t nutrit: **J**ob. xxix. **C**ōfringet
 glebas vallū post te. Glebe vallū sūt cor
 da humilliter penitētū. q̄ dū cōfringūt
 arato penitētē suscipiūt semē spūalis do-
 ctrine: ita q̄ au xilio pluuite id ī diuine gra-
 tie circūfusa radices affectionuz mittunt.
Hiere. xvij. **A**d humorē mittit radices.
Petoz ī germē operis p̄pūt: **E**ccl. xvij.
Plantabo illō t eriper in germē t dignū
 fructū penitētē pariet: **E**sa. xvij. **P**etoz ē
 oīs fructū t auferat petoz ei⁹. **A**simillāt
 etiā petoz finib⁹ terre: ī illud **P**ro. viij.
Oculi stultoz in finib⁹ terre. **R**espiciunt
 efti hole stulti magis ad fines ter-
 re q̄ ad mediū. i. magis ad extrema vicio-
 rū. q̄ ad mediū vtrū. **A**n magis eis pla-
 cent opa petoz q̄ exempla iustoz. **V**oca-
 tur ḡ petoz fines terre. **P**etoz qz ē fī-
 nes sūt a medio remoti. **E**t ita etiā similē
 petoz a medio salutis de q̄ i. Ps. lxxij.
Operat̄ ē salutē ī medio terre. **P**etoz ē
 sūt mari piuncti: qz. s. petoz sūt amaritu**

De celo & elementis

60

dini eterne dñationis vicini. Itē quia finis sūt ultimi. i. viles & despiciuntur. Itē p̄tōris alia assimilat̄ desertu: qz desertu ē loc⁹ inep⁹ habitatiōi humanae: sicut illud Job xxviii. Absq; hole in deserto ubi nullus mortalū cōmorat̄. Ita anīa p̄tōris ē inep⁹ habitatiōi sapientie diuine. s̄ filii dei. Sap. i. In maluola anīam nō intrabit sapientia: nec habitabit i corpore subditō pecatōis. Sap. xi. Iter fecerūt p̄ deserta q nō inhabitant̄. Hoc aut̄ inepitudo habitandi accidit i deserto. Tertio ppter terre vitalitate. Ita anīa efficit vīlis. ppter p̄tō abominatione: Ezech. xxix. Projeciam te in desertu. Et dicit. p̄ijciam. tanq; rē vīlem & aboīabilē. maxime aut̄ vilificat anīmā p̄tō reiteratio. Hiere. ii. Quā vīlis faceta es nimis iteras vias tuas. Secundo ppter loci sterilitate: qz sterilitas accidit anīe p̄ merito p̄ evacuationē. sūt enī peccatorū opa a fructu meriti vacua. Hiere. xvii. Erit quasi mirice in deserto. mirice enī in fructuose sūt. Tertio ppter aeris intemperie que interperies accidit ale. ppter cōcupiscentie inflāmatiōe: Jobel. i. Ignis. s. cōcupiscentie comedit speciosa delecti. Et Ecc. elii. Exiret desertu et extinguet vīride sic ignē. Quarto ppter aquarū defectibilitate: qz lez in p̄tōrib⁹ deficit rām aqua grāte & aqua sapientie. Hiere. xxix. Arefacta sūt arua deserti. Quinto ppter hostiū vastitatē: qz patiūt p̄tōres demōnū eos vastatū frequētē itōrione: Thre. iii. In desto illātati sūt. s. demōnū p̄tō. Cor. x. Prostrati sūt i deserto. Ca. LX.

Dicitur assūtē
P̄ milak tonitruo. ppter septē que sūt in generatiōe ip̄l tonitru. Primo est vaporis inclusio. Est enī materia tonitruī fin p̄b̄m vapor siccus & calidus inclusus i nube aquosa & concava. Talis enī vapor de facili totus incendit. et in fortī calore ambo simul vapores eleuātur. s. vapor humid⁹ nubis & vapor siccus tonitruī. & qz vapor terrestris non est adeo dilatabilis ut aqueus: cōstringit in medio eius & vapor humid⁹ expandit sic corū circa ip̄m. Hunc itaq; elevatiōi vaporis assimilat̄ cōpunctio cordis. Mā tūc vapor terrestris surū eleuat̄ qz p̄tō cōmīsum ad memoriam reuocat̄: sed tūc claudit̄

in nube aquosa qz p̄tō memoriam sequitur cōpunctio lachrymosa. Ecc. xxxv. Sic nubes pluiae in tpe scicatās. Sed m̄ ē inclusi vaporis inflāmatiō. Nam quia p̄tra riū h̄riū fugit: interior vapor siccus fugit exteriorē humidū in profundū nubis exterioris. exterior etiā vapor nubis loci frigilitate ūbitur & ampli⁹ interiorē exagitat. et iterō exagitat̄ cōfricat p̄tē ad prem ad latera exterioris: & ex ip̄o motu & cōficatione contingit ip̄m igniri. Talis aūtem vaporis inflāmatiō est feruens peccati derestatione & ad ip̄m destruendū accēsio. Mā dū p̄tā sua h̄o siderat & p̄tōz de lectamē q̄ iā trāstierūt cōpar ad maxima dāna q̄ reliquerūt q̄si q̄dā cōfricatio fit vnius ad aliud: ex q̄ mēs exagitata incendit & ad p̄tē reatu tollendū v̄hemētiū ignis: Ecc. xxviii. Vapor ignis vīt carnes. i. feruor p̄tritōis solūmit p̄tā carnis. Sed attēdendū ē q̄ q̄t̄ vapor inclusus defic̄ & de nube egredit̄ ita q̄ tonitruū nō fac̄. Et ista egressio q̄t̄ ē an inflāmatiōe: q̄t̄ p̄ inflāmatiōe. An inflāmatiōe qdē q̄t̄ ictip̄ cōprimi i profundū acūmē sui: coq̄ siccē & penetrat nubē & egredit̄ ad aere: & t̄ ip̄z cōmonet fortis v̄l debilit̄ s̄ dimeritatē sue. Et ide ē q̄ an tonitrua vēti sūt validi & fortes. Sic qz mēozia p̄tē ē siccus sine lachrymaz cōpunctioe: & n̄ inflāmatiō p̄tē dolore egredit̄ cito de nube. i. cor̄ ita q̄ n̄ gererat tonitruī. i. confessio sonū s̄ potī tētātōis vētū. In inflāmatiōe āt ac cīdīt̄ egressio vapor q̄t̄ vīt̄ vapor rarē ē & debil. & tūc qz n̄ iūnit resistēs egredit̄ sine sono v̄l vēto q̄ ad n̄m auditū pueniat: sic ī estate ī serotinis quis cōversationis. Sic qz tā p̄tē recordatio q̄t̄ ip̄a cor̄dis cōpunctio debil ē & rara & feruēs s̄ q̄ si tepida: etiā m̄ltotēs defic̄ perit ip̄a cōtritio: ita vt n̄ seq̄ tonitruī. i. debita p̄tē confessio: p̄ inflāmatiōe aut̄ sit: eo q̄ vapor p̄nuis exīs pulsādo latera p̄p̄ fac̄ son̄: s̄ aīq; p̄trāseat extinguit̄: & tūc audis son̄ sine cōversatione. Sic silēt̄ ē qz alīq; paruā p̄tritionē habēs oītēs: qz bona volūtas: etiā exīgūt̄ & nō p̄trāsit ad sarcissiōem. Tertius ē nubis aīq; scissio. Post q̄t̄ enī ignis ē vapor i nube expellit a ūro frigido nubis aīq; & tūc ignis scidit nubē aīq; sā. Scissio āt nubis aīq; ē apertio mentis cōpūtere & actū confessiōis. Sed hec scissio

Liber primus

primo debet esse inter p. ppositū cōfite-
di. Et tūc si aliquo impedimēto legitimū i-
terueniente non posset q̄s sacerdoti alieui
confiteri:puta morte puerū vel alias oī-
no impeditus:sufficeret p̄tritio cū ipso cō-
fitendi p̄posito ad peccati remissionē: fūn-
illud Ps. xxxi. Dixi. s. in p̄posito cordis
confitebor aduersum me iniusticiā meam
domino: et tu remissisti sp̄iectatē peccati mei.
¶ Quartū est scissis nubis sonatio que q̄
dem sonatio tanta ē q̄vsg ad nos terribi-
liter venit,nec mirandū cū pannus violē-
ter scissus sit stridet: et velica vento ple-
na q̄uis sit parua tamē fortiter stricta et
cōtracta maximū sonū faciat. Hic sonus
est cōfessio oris facta sacerdoti: in qua nu-
bes aquosa. i. mēs cōpuncta de peccato sa-
lubriter aperit et pestifer vapoř peccati ex-
terius expellit. Sed nota q̄ sonus tonu-
grui habet tripliciter fieri. Nā quandoq;
sit violēta expulsiō vni vapořis ab alio:
et tunc ppter nubis scissurā sit in eadem
nube fortissimū sonus tonitru. Et sic quā-
do vapor compunctionis expellit vapořes
crimis sit sonus cōfessionis. et sic violentia
compunctionis pdicit sonū confessionis.
Job. xxviii. Quis dedit vebemētissimo
imbi cursū: et viā sonantis tonitru? Qān
q̄ vero fit iste sonus ex collisione alicuius
nubis alteri? q̄ vapor paulatim scindēs
nubem suaz in qua est: enolat inuenit ali-
am nubem siccā cōstrictā et spissam et impī-
git in illā: et ex collisione facit sonū. Et h̄
sonus sit cū corsicatione interdū: q̄nq; sine
corsicatione. Ps. lxxvi. Vocem dederūt
nubes. Sicut etiā sūt quidā qui dū confite-
tur incipit quidē tēpide dicere facta sua:
sed occurrēte materia interferūt aliena et
ibi collidunt et sonū faciūt: q̄ pl̄ aliena et
extranea facta q̄ p̄pria cōfiteſt peccata.
Unde nō deberet dicere sacerdos. Absol-
uo te sed absoluo eos. Qānq; vero egredi-
tur vapor parvus rarus et itāmāt ex nu-
be tenui et nō multū aquosa: et tūc videſ
ille ignis sicut alba flāma p̄ multū fumū:
et nō facit sonū in p̄pria nube: sed obui-
at ei alia nubes valde aquosa et spissa: et
quia debilis ē flāme extinguit in illa aq-
sa nube potius susurrando q̄sonando: si
cū susurrat ferrū ignitū candēs in aqua.
Talis est susurrantū cōfessio maligna: q̄ nō
yadūt ad cōfessionē et dicāt peccata p̄pria:

sed potius vt reuelent peccata aliena: et
vt malā opinionē generēt in cōfessore vel
prelato de aliena p̄sona: vel ppter aliquā
aliā violētiā. et talis cōfessio port̄ excus-
atio. **¶** Quintū ē vaporis egredētis co-
ruscatio. Nā dū vapoř ignitus et inflāma-
tus egredētis de nube appetat corsicationē:
et fiūt tūc simul tpe corsicationē in sonū: sed
nō simul deprehendētūt: q̄ visus velocior
est quā auditus. An̄ licet nubes p̄l̄ scin-
datur q̄ emittit ignis: et iō tonitruis p̄l̄
fit naturalē q̄ sit corsicationē. tñ corsicationē
p̄l̄ artiḡt scellū vil̄: eo q̄ visibile sp̄iale
ē iācre. i. p̄ eē magis sp̄iale et intentio ale:
et ideo statim fit in aere. Audibile aut̄ in ae-
re ē vt in p̄pria materia: q̄r materia cause
soni nō ē nisi in aere: tñ intentio soni tñ
esse recipit in aere: et ideo sonus nō fit iāce
re subito sed successivē. sicut cū mulier la-
uat pannos eminus homo p̄l̄ videt pens-
ionē q̄ audiat sonū: et ita ē in tonitruo et
corsicatione Eccl. xliv. Accelerat corsica-
tiones emittere. Debet igit̄ esse in penitē-
te nō tantū sonū cōfessionis: s̄z etiā com-
satio bone querſatiōis dñs qua dñs dirit
Matth. v. Sic luceat lux v̄a corā hoīd̄
vt videat opa v̄a tē. Debet etiā penitē-
tē evidēt vitā suā in meli mutare. Et hec ē
corsicationē: q̄ quātō ē rubicūdīz et magis
igneā. i. charitate feruīdīz: tātō ē poter et
efficacīo. Sunt enī tres colores corsicationis.
i. rubeus clar̄ et alb̄ flāmme et rufus
quasi vinolus. Rūm̄ ē ex vaporē nō mul-
tum siccō: humidū enī dat ci colorē rubēū
sicut ē flāma. vitidū ligno et tē timēdū
color ille: q̄ humidū p̄tinet materiā ita q̄
nō spargit et iō facilius et fort̄ incendit.
flāma aut̄ albi coloris ē vaporē valde sic-
ci sicut ē flāma siccō ligno et iō spargit
et nō ledit nisi facilē cremabilis: vt stup̄p̄
et hmōi. Rufus aut̄ color penetrabilior ē
eo q̄ ille ē vaporē agglutinati valde terre-
stris et multū frequētē simul incendit et
scindit. Ex his igit̄ colligit q̄ vbi pl̄ abū
dat humor cōpunctionis et rubor. i. fernor
amoris: ibi est efficacīo corsicationis boni
opio. **¶** Sextū ē iō tonitruo fulminis pen-
sio. Fulmē aut̄ tonitruo extinguit venenū
aialis p̄cessi. Nā peccati serpēt vel ali-
midū naturale qđ ē in eo venenū licet nō
ci. An̄ hmōi cadauer fulminati vermicu-

De celo & elementis

61

lat q̄ nō fleret si esset venenū: qz venenū in
de phiberet nasci vermes: t ex eo cibari.
Similic penitētē virtus extinguit in p̄tō
ribus nequitiā t venenū peccati: t p̄ducit
vermes. i. remosdef t dolet de peccatis prete
ritis cōscientia cōfidentis: sed tamē plures
vermes nō eā fedat̄ s̄ purgat̄. **(Septimū**
est nubis aquose in pluia resolutio: qz. s.
post tonitrū nubes ī pluia resolutiā ter
ram fecidat̄ t plantas nutrientē. Et hec
est satisfactio per elemosynas p̄ quas pau
peres nutruntur. **Itē** in pluēdo aer red
dit terre p̄ nubiū resolutionē qd̄ acceperat
p̄ evaporationē in quo restitutio designat̄
maiē ablatorū q̄ etiā est pars satisfactiōis.
Mō enī remittitur peccatū nisi restitutur
ablatorū. vt dicit Aug. **Et** hec duo bene si
mul cōueniūt. s. fulgur t coruscatio bōe cō
uerlatiōis t pluia satisfactiōis vt. s. ipsa
penitētis opera: et sine coruscātia ad edi
ficationē primorū t pluientia ad ablutiō
nem peccatorū. **Idē**. xxvij. Fulgura in plu
iam fecit. **Itē** penitētia assimilat̄ nūi. p
pter septē. **Primū** est q̄ nix est malarum
herbarū mortificatiua. Et sic per penitētiā
mala vitorū incētū extinguitur q̄ est ter
ra nostre carnis orūt. Prouer. xxvi. Nix
in estate t pluia in melle. sicut enī frigus
nimis in estate tēperat icēdiū estus: ita pē
tentia si est in p̄tō tēperat icēdiū culpe.
Secūdo qz nix est terre ipinguatiua. Mā
dū super terraz morat̄ poros terre claudit
sua frigiditate: t calore renocato interius
fit humor attractio ad radices. vnde ter
ra calescit t p̄ cōsequēs ipiguescit: Esa. lv.
Descedit nix de celo t inebriat terrā t ifu
dit eam. Et ita etiā similiter p̄tētia huius
corpus attenuat̄: animā tamē ipinguat: qz
dū poros terre. i. carnis appetit̄ restringit:
calor amoris t humor gratie in radice. l. i
corde interl̄ vberi ex crescere. **Tertio** qz
nix est feridoz locoz cooptiuā sive ocul
tatiua. Et ita multi qui primo per peccato
rū infamā fetebat: per penitētiā quam po
stea faciunt infamā suā cooperiunt t famā
recuperat̄. sicut patet de magdalena. Te
git et penitētia p̄tā q̄unq̄ fetida: vt. s. ea
nō videat de⁹ ad puniceū. **Idē**. xxvi. Be
ati quoq̄ remissi sūt int̄qtates: t quoq̄ te
cta sunt peccata. **Quarto** nix sup̄st̄ dif
fusua est t lug terrā nō cū scrupulis plae

applicationis: qz. s. penitentia sua hō vocata
rare nō debet v̄l inanis lactare seu publica
re ad ostētationē: Mat. v. Attēdite ne iū
sticīa v̄riam faciat eorū hoib⁹ vt videam⁹
ab eis tē. **Quinto** qz nix ap̄i sui pulchrit
tudine est oculoꝝ attractiva. Sic pēnitētia
aspiciētes edificat et attrahit p̄ exemplum
ad imitationē. Interdu tñ nix oclos aspi
cētiū disgregat et s̄l etiā qñq̄ aliq̄ male
dispositos q̄rudā penitentia sc̄ndalizat. vñ
clamāt eos hypocritas sicut christus dixit
de iudeis et hypocritas: Mat. xi. Etēt iohann̄es
neḡ māducās neḡ bibēs et dicūt de
moniū habet. **Serto** rōne p̄ficiat: qz
nix calore soluta est terre valde p̄ficiat: qz
s. eā remollit et inebriat quā p̄t̄ frigiditas
sua fortis idurabit: vt dīc H̄e. Sic si alt
qñ penitentētī rigor fraterne charitat̄ amo
re nō gule vel corpis delictationē soluat v̄l
recrēt discrēte nō obēate ino. pdest. Mā
nimia rigiditas qñq̄ coz indurat: s̄ ipsum
charitatiū et discreta remissio sive recrea
tio renolit. vñ dñs cū publicanis et p̄cō
ribus manducavit et bibit: Lūc. vii. **Se**
ptimo qz nix est alpiū sive motiū dealbatū
na. Ps. lxvi. Huie dealbabunt in selmō:
mōs dei tē. Sicut magni peccatores deni
gratia culpā purgant et dealbantur p̄ ve
rā penitentia. Ps. l. Lauabis me et super
q̄ niū dealbabor. Esa. j. Si p̄t̄a v̄ra fue
rint et coccinū: q̄li nix dealba. **Ti**p̄ pēnitē
tia assimilat mari. **P**rimo qdē qz mare ē
nansee et vomit̄ cibox p̄nuocat̄. Et ita
unūlīs penitentia generat p̄t̄ abominatio
nē. Mā qd̄ p̄mo p̄t̄or videbat p̄ciosū et de
lectabile: videbat penitenti ignominiosū et ab
ominabile. vi Abacut. ii. **E**tonit̄ ignorā
tia sup̄ gliam tuā: Ezech. xxv. Turbabun
tur insule in mari. i. mētes penitentia p̄ pec
ati detestationē et abominationē. **S**ecū
do qz mare est doloris capit̄ inductiū: sic
penitentia facit oscitēte remorsione. Mā do
lor capit̄ est tristitia mētis expeti recor
dati puenies. Ps. vii. Conuertet do
lore in caput eius. ex tali enī dolore mēs
penitētī amaricata vēhemēter sibip̄si indi
gnat: Abac. iii. In mari indignatio tua.
Tertio qz mare est sordiū reiectiū et sui
vir gatiū: qz nihil retinet̄ imundū: et s̄ fit
et penitētī p̄fessionē p̄ quam p̄t̄ mortalia
extra cōscientia abiciunt̄ sic mare p̄fici
noꝝ oꝝcadauera. Apoc. xx. **D**edit mare

Liber primus

mortuos suos q̄ i eo erat. **Q**uarto quia
 mare ē durissimorū t̄ p̄ciosorū generatiūnū.
Rā quis mare sit liquidū generat in du-
 rissima: ut patet in piscibus qui sunt dure
 teste: et in gēmis t̄ lapidib⁹ quos pdicit.
Et hoc est: quia penitēs licet sit mollis t̄ li-
 quidus in lachrymarum cōpunctioneta-
 men durissima tolerat in fatigaciōe: ut ie-
 minādo t̄ sese affligēdo. vñ etiā pdicit gē-
 mas t̄ lapides p̄ciosos. i. opera salutifera
 t̄ deo grata que sūt quedā diuitie ips⁹ pe-
 nitēts: illā. iii. **A**que in circūitu e⁹ cu-
 tus diuitie mare: aque muri eius. **Q**uito
 q̄ mare nō est ultra sua litora p̄gressiuū:
 quia licet sit liquidū qđ p̄ se nō bene termi-
 natur t̄ sūstinet tamē bene terminat p̄ ali-
 ud. **S**ic penitēs facit quādo nō trāsgredit
 precepta diuine legis vel limites a dīscere/
 to cōfessore sibi impositos: vel etiā sue pro-
 prie rationis: Job. x. xix. Circūdedi mare
 terminis mēls: t̄ posuit vectē t̄ ostia t̄ dīps.
Hucusq⁹ venies t̄ nō p̄cedes ampli⁹: t̄ hic
 cōfringes tunētes fluctus tuos. **S**exto
 q̄r mare est piscium nutritiū t̄ conservati-
 um: quia. i. penitētia nō soluz peccatores
 purgat: sed etiā deuotos t̄ spirituales nu-
 trit et cōseruat: q̄r licet habet amaritudinē
 nē exteriū: habet tamē dulcedinē interiū
 vnde etiā homines de aqua maris suscipi-
 unt dulces cibos pisciū sūt etiā quib⁹ re-
 ficiuntur: Sap. xix. Postulauerunt escas
 epulationis: t̄ i allocutione desiderij ascē-
 dit illis de mari origemtra. **S**eptimo
 q̄r est de amaritudine siue salsedine in dul-
 cedinem cōuersiū. Dicit enim pbs i libro
 Metheorōrum q̄ ab aqua mar. potest remo-
 ueri salsedo: q̄r si quis accipiat vas terrenū
 nouū t̄ crudū t̄ clauclū bene eis⁹ orificiū:
 t̄ ipm in mare eicerit vacuum: t̄ dimiserit
 spm per vnu diē naturalē: aquā dulce inue-
 niet intra ipm. **I**do ergo vas est cor penitē-
 tis: quod si fuerit terrenū per humilitatē:
 nouum per puritatē: crudū: i. nō coctū p̄
 libidinū ignitatem: t̄ b. ne clausum p̄ eu-
 stodie sedulitatem: t̄ vacuuū a peccati fedī-
 tate: quātūcūng circūdetur exteri⁹ quacū
 q̄ amaritudine: implebit tamē interi⁹ t̄ e-
 fabili dulcedise: q̄r. i. illuminabit anima in
 p̄emplatiōe oīuīn t̄ oper: q̄ contemplatio
 spm totam dulcorat. Ps. cvj. **O**n de-
 scendūt mare in nauib⁹ fa. opa. i. a. m. ic.
Ite penitētia onus assimilat arene ppter

quattuor. **P**rimo q̄ arena habet virtu-
 te restrictiū. Mā arenarū multitudine ma-
 ris ipetus sūstir: t̄ ad ei⁹ cumulos se strin-
 ges ne vitra assignatos a deo termios ef-
 fluat ipedit: vt dicit Hiero. sup illud Hiero-
 re. v. Posuit arenā terminū mari. Similis
 penitētia coercet t̄ restrictit ipetu tētatio-
 nū t̄ fluxū peccari ne trāsgrediat dō man-
 data dei. Ps. cij. Terminū posuiti quēn
 trāsgredienſ: neḡ cōtent ſp̄ire terraz.
Secundo q̄ arena habet virtutē purifica-
 tiū. purificat enī aqua p̄ arenā colata: et
 penitētia animā purificat t̄ mūdat. Et ad
 hāc purificationē horat Jacob⁹ dicens:
 Emūdate manus petōres t̄ purificate cor-
 da: Jacob⁹. itij. **T**ertio q̄ arena b̄ virtu-
 te dulcoratua. Mā aqua etiā salsa p̄ arenā
 colata nō solū efficit purioris: sed etiā dulci-
 or. **D**icit etiā penitētia cōgruit: q̄ amaritudo
 t̄ tristitia p̄tētū finalē queret i on-
 cedinē t̄ gaudium: Ps. at. v. Beati q̄ lugēt
 qm̄ i p̄t̄ cololabunt. vñ iplo in dēſerto pen-
 tētiae aq̄ amare dulcorat sūt: Ego. xv. Ju-
 dith. v. Egressis mare rubuz deferta līna
 obdulcorat sūt eis. **Q**uarto q̄r arena er̄a
 na b̄ xutē tumor expulsuā. **D**icit ei⁹ Cō-
 statin⁹ medic⁹ q̄ arena er̄a fabrili lapide
 soluta est metallo⁹ purgativa t̄ etiā reper-
 iūtua deoppilatina t̄ tumor expulsuāq̄
 omnia p̄tētīcōpētūt: que purgat culpā.
 dōpilat. i. ad confessionē ap̄t̄ cōscientiā rep-
 cutit p̄sp̄tiōis audaciā: t̄ repellit tunēte
 supbiā. **P**rimū p̄t̄ p̄ exēplū in Magdale-
 na in qua fernēs penitētia mīta purgauit
 facinorā: fm̄ illud Lu. vii. Remittunt ei
 p̄tētīa multa: qm̄ dīlētīt multū. Sed m̄
 ī dāuid: cūl⁹ cor dū penitētē tentit p̄t̄
 nū se peccasse & fessus fuit. dicens: Pecca-
 ut dño. **T**ertiū q̄ patnit p̄ exemplū in pu-
 blicano q̄ penitētia humilitatē nō audebat
 oculos leuare ad celū: sed peccatib⁹ pētētū
 sūt dices t̄. Lu. xvii. **Q**uartum p̄t̄ i
 tra christi discipulos scūtia plēnū expulso
 se xp̄ obvult. dicens: Hic qđ me vis face-
 re. mutata est scūtia lupi in mīlitatē t̄ ma-
 suetudinē agni. Act. ix. **I**te penitētia affi-
 rat mod⁹: t̄ p̄s t̄ loc⁹ terremor⁹. Mod⁹ enī
 terremor⁹ fm̄ Bristo. duo sūt: q̄ aliquid ver-

De celo et elementis

62

remotus est sicut tremor et hoc est quod ventus
sive vapor inclusus est modicus. Quidam
vix terremotus sic sonus corporis stricatus se-
tibz est cum ruptura occulta vel manifesta.
Possidunt autem dicti quod terremotus est quod tunc
sursum et deorsum: quod vero est inclinatio ad alteram
partem modum nauis. Et iste motus est periculosus:
quod signum est quod caverna latet in qua terra de-
citat. Ideo si terremotus tales sunt in aliis ci-
uitatibus tunc est habitatione dimittitur: precipue
si aqua est ibi propter quod alluvione altius cavernaz
augeatur: quod tunc dispositio locum ad voragine.
Comitatus autem terremotus septem sonus quod quicunque
non possunt donec terra sit scissa, vix iuxta Cen-
trum in quadam insula fuit terremotus ele-
vatus locu[m] in altitudinem collis: et cum vel subter-
raneo non esset: his propter multiplicaretur collis
tum rupes et eruit inde venter fortis quod tunc cineris
exfluitus ex collo super ciuitatem illam et distrui-
vit eam et oppressit: Et an terremotus audieba-
tur sonus ex collisione vetrorum in cavernis ter-
read solidia corpora. Censis autem fuit ex hunc
calore frigilitate maris conclusus et fortis
tum cineris loca circa cavernas, et si fuisse
est ibi sulphur et homines fecerint incendium. Isti
autem soni sunt diuersi in principio in medio et in fi-
nibus non odes sint quilibet terremotus. Pa-
tit ergo ex omnibus predictis quod terremotus potius
sextus. tremor: sonus: motus: et ventus circu-
lis. Sic pertinet debet tremere terrae. Propterea
litteris. Tumores et tremores venient super me. Itē
de scidi dolore: Jobel. ii. Scidite corda ve-
stra recte. Itē de sonare in festinatione. Propterea. r. i.
In voce eruptionis et cōfusione. Itē de moue-
rī bona opatiōe: siue sursum in consideratiōe ce-
lestis: pmi: siue deorsum et consideratiōe inferna-
lis supplicij: siue in parte altera. I. i. oppositiū vi-
tij. Nam baculum curu[m] non dirigis nisi in pre-
dicta fluctu: et nisi cura sit propositum. Apo-
sto. Ro. vi. Si exhibuitur membrorum virtus cui
est inimicale et iniuriantibus ad iniuriantem: ita
nunc exhibere membrorum virtus finire iusticie in san-
ctificatione. Porro etiam perit etiam sustinet vel
tum iuramentis. vñ Eccl. ii. Fili accedens ad finem
iustitiae dei: ista iustitia et tunc et pro parte an-
mata ad iuramentationem. Sicut tunc propter hunc ventum
si debet hoc dimittere bonum: quod ut de Eccl. xj.
Qui obfruat ventum non semiat. Debet etiam
penitentes incinerari. I. humiliari ex morte: me-
moriam: Eccl. x. Quid superbris terrarum cenis?
Secundo assimilatur penitentia terremotui
ad tunc. Nam tunc apta terremotui sunt illa

in quibus vincit humiditas sine frigiditate, ter situm est ver, vel in quibus vincit siccitas, sine caliditate; ut est autunus: quia siccitas multiplicat materiam vaporis siccii; humiditas vero non permittit extremitatem. In estate autem calor fortis et dominans consumit vaporē, et hygromēdum frigus dominans evaporationē prohibet. Sit tamen ista tempora, hyemale et estivum ex alijs accidēta sunt; ut vernalia vel autunnalia: nibil probabet in eis fieri terremotū: immo si tunc contingat erit magis diuturnus. Sunt homines sunt ad penitentiam apti in quibus abundant humiditas: id est lachrymae: ita tamen quod sunt sine frigiditate accidere. Et talis sunt Wagdalea. Similiter in quibus viget siccitas abstinēt sine calore secupiscit. Abi autem vincit calor estatis: et feruor secupiscit pars carnalis, vel frigus hyemis, id accidit temporib[us] terremotū non fit: quod in talibus penitentia perit. H[ab]et forte contingat quod rales ex beli virtute tangant et ad temperatū debitā reducantur. **H**ec nota quod terremotus magis sit in nocte quam in die, sol enocat eam, lumen terre extertus: et ideo non eleuat vaporē. In nocte vero claudit et vaporē int̄ multiplicat: quod multiplicat copiā primit alium an se eleuat: sit motus terre. Sunt in nocte, id est aduersitatis magis cōvertunt homines ad penitentiam quam in die, prosperitatis. Nam mala que nos hic premunt ad deum nos ire compellunt. Reuocat enim aduersitatis hominem interius ad seipsum et multiplicat in eo vapores, id compunctiones. **T**ertio perientia assimilatur terremotui quo ad locum. Nam loca terremotui apta sunt loca cauernosa: quia in caverne vapoř congregatur: et ex alio superueniente coartatur, unde in locis montuosis sepius sit: quod sub montibus sunt canerē et loca mortuorum inveneris altera sunt porosa. **H**ec sunt apta terremotui loca inundationibus alicuius aquae propinquarū: quia ipsa aqua vnde percipiuntur est in talibus locis causa congregatiois vaporis et coartatiois, unde loca maris, perquinata etiam si non sunt caverne: non tamen sunt a terremotib[us] libera: ut dicit **C**assilenes: quod s. cx raritate loci vaporē liberū exitu habeat: tamē ex percussione undarum vnius vaporē impellens alium replet locum: et id etiam in planō loco sit tāgitur mari versus montibus sunt terremotus: ut in lombardia. In cuius multis cūltatibus fuit quā

Liber primus

doq; terremotus magnus et diuturnus
Et similiter in pistoria que est ciuitas tuis/
cie. Et tpe etiā Bonifacij pape octauii fue/
rū terremot⁹ magni in ciuitate bē Marie
q; plurib⁹ diebus durauerūt existēt curia
romana ibidē: q; tñ ciuitas in plano sita est
aq; plena ⁊ lacui vicina ⁊ mōtib⁹ spīnq;.
Istē sunt apta terremotui loca q; habent
mollia latera: q; mollices op̄ilat poros ⁊
coartat eos. Patet q; ex his q; loca terre/
motuū sūt loca cauernosa ⁊ loca vndis aq;
rū pessima: ⁊ loca que habēt mollia latera.
Per loca q; cauernosa ⁊ haec intellige hu/
miliū corda q; sepi penitētē tremorib⁹ co/
mouent. Per loca ab vndis pessima intellige
boles in aduersitatib⁹ positos: q; dum
spētus tribulationē penitētē cōmonent ad
cōpūctiōnē ⁊ ad penitētē festinare cōpel/
lūt. Per loca aut̄ q; habēt mollia latera i/
tellige boles plos ⁊ p̄xis q; circa eos sunt
cōpassiuos q; pietates mollices etiā si po/
tētes sunt ad pētitētē cōmonent ⁊ vite mu/
tationē dispoit ⁊ pdūc. sī p̄tz Act. x. Cor/
nelij cēturiōls exēplo: quē pietas ⁊ clemo/
nycue ad fidēt ad baptisimū pdūcerūt.
Et nota q; sūt qdā loca i quib⁹ raro vñ nū
q; sit terremot⁹: vt egypt⁹ q; nū q; vñ modi
cū tremuit. Qd̄ est fin pindar⁹: q; egyptus
qñz tota coop̄ta fuit aquis: sc̄ etiā Ari/
stocles dicit: ideo lim⁹ paulatī aggredie/
tus est ⁊ ita crevit terra quasi tota limosa
⁊ mollis ⁊ bene cōtinuata in p̄ib⁹: ideo va/
poz nō habet vbi coartet. In quo signifi/
cat q; illi q; sūt coop̄ti aq;: i. q; molles sūt
⁊ assueti delitib⁹ difficulter ⁊ raro ad peni/
tētē cōmonent. Nā penitētē nō inueniēt
in terra suauis viuētiū. vñ Mat. xj. Quid
existis in desertū videre hominē mollibus
vestitū: Ecce q; mollib⁹ vestiūt in demis/
bus regū sūt ⁊ nō in deserto pētitētē. **I**stē
penitētē hypocrite homis est exter⁹ i cor/
porē: aut̄ in toto: q; nō inter⁹ i mētē: et
ideo assimilat etiā terremotū q; nū q; com/
mouer totā terrā sed solū p̄te. Nā fin Se/
necc nō occupat simul locū ultra cētū pas/
sus: qd̄ ē q; vapor expellit ab uno loco ad
aliū: ideo non potest terra simul tremere.
Sed contra talē penitētē dī Jobel. ij. Cō/
vertim⁹ ad me in toto corde tē. **A**ta. Lxi

suis: circulis aliquando videntur retro/
gradi: quādōg stationarij: qñz xo dire/
cti. Direct⁹ dicit planeta q; directe mouet
a p̄ncipio signi versus finē. Retrogradus
xo q; ecōuerſo rēdere videtur a fine signi
versus p̄ncipiū. Stationarius aut̄ q; sta/
re videt̄ quasi in medio: ita q; neḡ ad p̄n/
cipiū videt̄ accedere neq; ad fine. Ita aut̄
directio planete semp in pte ep̄yel superiori.
Retrogradatio semp in pte inferiori. Sta/
tio sūt in medio. Similiter in penitētē sūt
quasi retrogradi ad petōx vilitatē redeu/
tes. de qbus dicit. ij. Petri. i. Mel⁹ erat
eis nō cognoscere viam iusticie: q; post co/
gnitionē retro querit ab eo qd̄ illis tra/
tum est sancto mādato. Cōtingit enī eis il/
lud. Proū. xvij. Canis reuerius ē ad suū
vomitū: t̄ sus lota i volutabro luit. Et Lu/
ce. ix. Memo mītēs manū suā ad aratri ⁊
aspiciēs retro aptus est regno dei. Statio/
nar⁹ xo sūt i penitētē p̄fueratē: Apo.
Phil. iiiij. State i dño charissimi. Hec sta/
tio magnā cautelā ⁊ circūspeciōnē req̄rit.
vñ Apo. j. Cor. x. Qui se existiat stare vi/
deat ne cadat. Sz̄ quasi directi in cursu sūt
feruētē. p̄ficiētē: Sz̄ ill̄ Apo. ad Phil.
ij. Quer retro sūt obliuiscēt ad ea q; sūt pri/
ora extēdēs meip̄m ad destinatiū p̄sequor
ad brantū lugne vocatiōis. Item adhuc
penitētē purgatio est vt purgatio maris.
Mare enī se purgat: q; vapor eleuat̄ deū
do ei⁹ virtute lune q; facit effluere aquā su/
plitus. Hec violētia p̄p̄icit cadauera ⁊ sor/
des ad lit⁹. Sic etiā vapor cōtritōls exi/
gēs de fudo cordis virtute lune. i. divine
gratia facit effluere aquā lachrymose com/
pūctiōis: ⁊ cadauera. i. maculas peccator⁹
carnalium ⁊ sordes petōx spūalium p̄p̄icit ex/
tra ad lit⁹ cōfessiōis: ⁊ ita p̄ficiētē remāet
mūda iter⁹: Iaco. j. Abūcītēs omnē im/
mundiciā ⁊ abūdātā malicie tē. **I**stē pē/
tēs assimilat̄ terre. Ps. clyv. humiliās
aut̄ petōres vñq; ad terraz. i. vñq; ad būll/
tate penitētē. Nā penitētēs ad modā ter/
ra primo terunt̄ angustihs. Dicitur enī ter/
ra eo q; terat̄. **I**stē humectant̄ lachrymis.
vñ terra vocatur hum⁹ a mari humidō cul/
coniungit̄. **I**stē abūdant̄ fructibus. i.
operibus bonis. vnde terra vocatur tell⁹:
quia tollimus fructus ei⁹. **I**stē extēnūs
leūnq; vnde terra vocatur arida: ex eo q;
ab aqua sit p̄p̄ita siccitate distinḡta: q; s̄c̄

Deniten̄tes affi/ milant̄ planet̄. Nā planetē in

De celo & elementis

caro penitentis ab aquis delitiarū separatur et abstinentē tenuitate siccatur. Item penitens assimilatur agris propter tria.

Primo propter laboriositatē. Nam ager in labore excolif: qr vomere aperit: ligone foditur et evertitur: semine serit: rastro regitur: imbre perfunditur: sepius cingitur. Similiter cor penitentis aperitur in mere contritionis: foditur et evertitur ligone confessionis: id est lingua confitent: se ritur semie. i.e. elemosynis. retegitur rastro aspero: id est abstinentia et ieiunis: perfuditur imbres: id est fletu et lachrymis. Secundum debet vallari sepe: id est diligentius custodia sensuum: fm illud Eccl. xxvii. Septem aures tuas spinis tē. Hec est ergo agricultura que persuadetur: Prover. xxiij. Prepara foris opus tuum: diligenter exerce agrum tuū: et postea edifices domū tuam. Tertio propter varietatem. Nam ager gelu byremali constringitur: vernali tēpore vestitur: calore estivali adurit. Similiter anima penitentis quandoq; tangit frigore accidit: quādoq; angustiatur feruore concupiscēt: quādoq; decorat virtute diutine gratiae: Luc. xij. Fenuz quod hodie ī agro est cras in cibariū mittit. Sic enim variat pētit: qr nūc viret hūo: diuotio: nūc viretur feruore tentationis. Tertio ppter continuitatem vicissitudinis. Nam ager ī autūno collectis frugibus iterato presciditur: et sic alternatis laboribus continue lacescit. Sic homo penitēt: ī diu viuit debet continuare et esse in labore pētit et nō cessare a bonis operibus: Eccl. xi. Mane semina semen tuū: et vespere non ccessat manus tua. Item penitens assimilatur morti oiliu: quia debet in eo plantari oline tum penitentie. Cul' oleum sicut dicit Iohannes ex radice amaritudinis surgit in pabulum luminis in medicamē vulneris: et in refacionē esurientis. Nam penitentia ab amaritudine contritionis incipit: lumē diuine gratie in anima nutrit: peccati vulnus sanat et obstruit: et anima pane lachrymarum et pauperem elemosynarū reficit et nutrit. unde merito in hoc mōte pinguedinis debent firmari pedes. i.e. affectus penitentis: Zacha. xiiij. Stabunt pedes ei' super mōte oliuarum. La. LXII

bono incepto non tementes assimilantur duabus stellis que dicuntur caput et cauda draconis: q; scz monēt cum firmamento et consequuntur cursū suū. vnde a leone transiunt in cancerū: et a cancero in geminos: et sic deinceps. Et si caput draconis est ī alio signo semper in opposito est cauda: tēter ī quarto: vt si caput fuerit ī cancero: tēter erit in arietē: et cauda ī capricorno: et sic de alijs. Et sic ppter aspectū opositum cauda est totaliter venenosa. Similiter illi q; bū incepēt et postea retrocedunt trāscēt a leone ī cancerū. Nam leonis aialis a quo illud signū denominatur virtus et fortitudo est ī anterioribus: vt in pectore: collo et pedibus anteriorib; et ideo signat fortiter inchoantes: sed cācer est animal retrogradū: et ideo signat retrocedētes. vñ qua si a leone ī cācrū trāscēt q; fortiter incepit relinquunt. Sed inde transeunt in geminos qui retrocedētes et recidiuātes efficiuntur duplo peiores q; primo fūlser. dicēt christo: Sunt nouissima homis illi' peiora prioribus: Mat. xij. Tales ergo homines hūe caudā opositā capiti. s. pncipiū bonū et finē malū. Et tales erat illi qbus dixit apostolo. Cū spū ceperitis nūc carne cōsumma min: Gal. iij. La. LXIII

Relatus perfe

P

ctus debet habere condītōes iōnis quo ad quattuor. Primo quo ad effectū. Nam iupiter ē in effectu suo beniuolus: calidus: humidus: diurnus et in suis qualitatibus t̄patus. Similiter platus debet esse beniuolus in affectione: calidus in dilectione: humidus in cōpassione: diurnus in cōuersatione: fm illud Ro. xij. Sicut in die honeste ambulēt: et iterū tēperatus in omni recreatiōe v'l in omni corpore. Secundo quo ad aspectū. Nam iupiter in colore est argēteus. sic prelat⁹ debet esse argente⁹: id est sonās per eloquientiam: candidus et mundiciā: clarus per famam. Tertio quo ad situm quia iupiter q; in superiori parte circuitū sui circulo saturat cōfūgitur bonitate sua tēperat malicias saturni. Si prelat⁹ habet resistere et reprimere malicias lupoz gregē corripentium vel dissipantium: vt hereticoz vel tyrannoz vel alioz maloz homin. Quartu q; ad iudicium: quia in iudicis bū astrologos sit̄

Perseueratiā in

Liber primus

sapiam et rōnē et veridicē. **E**xpedit enim prelato sapiēter agere; rationabiliter vine re; veracis loq̄t docere. **I**te iupiter q̄s apparet in ascēdēte signat s̄m astrologos re uerentia et honestatē; fidē ac disciplinā: q̄ etiā plati exomnāt. s̄. reuerentia subditox; honestas mox; et disciplina correptionum. **C**lē plati debēt esse silēs mōrib⁹. **T**omi mo q̄ mōtes sūt ad speculā dū apti. s̄. ap̄t altitudinē: q̄. s̄. plati debēt esse elenati per cōtemplationē: et speculatiū p̄ consideratiōe. **P**ss. cij. Ascendūt mōtes: id est cōplati ui: et descendūt cāpi. t. actiui. Illi enī ascen dūt ad considerationē eternoꝝ. Ati x̄ de scēdūt ad subuertionē. priorꝝ. **S**ecūdo q̄ mōtes sūt ad defendēdū tuti. vñ q̄ sūt for tes et solidi sūt apti castroꝝ edificationi. Mā ap̄ter suam duriciam nō de facili possunt suffodi: et ap̄ter altitudinē nō facile possit adiri. Et prelati debēt esse p̄stantes firmi ad defendēdū: Judith. vii. **F**ili⁹ israel nō in lancea nec in sagitta cōfidūt: sed mōtes defendūt illos et. **T**ertio q̄ mōtes sunt ad pascēdū fecūdū. Sūt enī in mōrib⁹ gra mina puriora et nutrimenta animaliū meliora: q̄zūs in vallib⁹ sūt generaliter pigui ora. **H**umor enim quo gramina nutritiūt subtilior est in montibus et purior q̄ cōtineat in vallib⁹: ap̄ter h̄ q̄ calor celest⁹ il lū humorē faciliꝝ digerit et in substatia gra minū cōmutat pfect⁹: cōuertit: tū ap̄ illius subtilitatē: tū ap̄ter aeris ibidē puritatē. **S**ic etiā plati obēt subditos sollicite pacere puris exēplis: spūalibus vñbis et pijs et largis elemosynis: Job. xxix. **C**ūspicit mōtes pacere sue. **Q**uarto quia mōtes sūt prius q̄ valles celestii imbrāz suscepiti. vñ aque a mōrib⁹ deriuātur ad valles et nō cōtrario. **S**ic plati debēt celesti doctrina inferiores subditos irrigare: Job. xxix. **Q**uos idres mōtiū irrigat et. **C**lē qualis debet esse vita platoꝝ ostēdī tur p̄ exēplū mōt⁹ thabor: t̄ q̄ q̄tuor fe cit p̄ q̄ designant q̄tuor opa sūs officia platoꝝ. Mā in h̄ mōte spūaliter docuit: in h̄ mōte oriōis ḡra pnoctauit: t̄ h̄ mōte aliqui turbas pauit. In hui⁹ etiā supcilio mōt⁹ se trāfigurauit corā discepulis suis et futurā gliam sūn̄ revelauit. In quib⁹. s̄. instruuntur plati q̄ eoz officiū est spiritualiꝝ doce re: instāter orare: indigētib⁹ p̄uidere: et fu surā gloriā nō p̄sente q̄rere. **G**a. LXIII

Domina a petri corruptiōe s̄c̄ corpo ra p̄seruātur a putrefactiōe. Sūt ei q̄tuor accidēta putrefactionē phibētia. s̄. caliditas: frigiditas: mobilitas et cōtinuitas. **M**ormū ergo est caliditas preci pue intēla. **V**es enī multū calide nō putre scūt: p̄cipue cū siccātur: vt piper: galāza: Zingiber autem putreficit ppter innatum humidū. **S**ilr aqua in h̄tum ferut nō putreficit: q̄ calor ignis s̄ ea maior: est q̄ calor aeris: ideo nō vincit s̄ vincit. **S**ilr p̄serua tur anima a corruptiōe petri et a tētatiōe p̄feruentē orationē. vñ dñs horabat discipulos: **L**uc. xxi. **O**rare ne intretis in tētationē. **S**ecūdū est frigiditas si sit ab er trinseco. Mā si est frigus extrinsecū p̄cipue est impediēt: q̄ p̄ se repugnat calido altero et extrinsecō. vñ in h̄veme et vniuersali in aere frigido cōseruat corpus a putredine: q̄zūl cōdūt extrinsecū et paucū et frigus sibi cōtrariū est multū: nec in talib⁹ apparet mot⁹ putrefaciōis nisi recedēt frigo re. Si aut̄ est frigus itrinsecū sic ipedit putrefactionē: q̄zūl coagulat humidū nec p̄mit illud exhalare sicut est in omnibus metallis et alijs frigido coagulatis: in quib⁹ frigus claudit poros et vincit calidū extrinsecū ne de humido aliqd exhaeriat nisi parū: vt q̄ generat rubigo: ideo in auro nō est rubigo et maior est in eo duratio: q̄z̄ el humidū naturale magis cōstat. Tāq̄ er go frigus extrinsecū est tribulatio mūdi s̄ ue afflictio carnis que calorē extremitate: id est ardore cōspicētē sicut luxurie (p̄ quē extremitate carnē cōcupiscit) mitigat et extinguit. Mā malitia vñus horē obliuionē facit luxurie. sic dī Eccl. xj. **S**ed tanq̄ itrinsecū refrigeriū est cōplatio celestii z. **B**ec enī est que poros. s̄. corporis sēns clandit. **H**ec est q̄ dēuotōis humorē coagulat nec exhalare p̄mitit: s̄ insuper est q̄ extremitate calorē. t̄ amorē mūdi supat et vincit. **Q**uia anima sicut dī Grego. q̄to maiori studio exerceat ad sūmā: q̄to maiori fastidio refri gescit ad infima. **T**ertium est mobilitas. Mā aqua vel vinu q̄d mouet impedit p̄trefieri: eo q̄ calor naturalis ericeat a motu et nō p̄ualeat et calor extrinsecū. vñ vñuz potes efficiēt meliꝝ ex motu: q̄z̄ calor naturalis magis digerit subtile humiduz: et q̄

De celo et elementis

64

gunz & continuat & excludit putredinem ols
peccati.

Ca. LXV

Dominus se

cular domini filii debet esse ori
oni quo ad quos: i quibus signat
quos virtutes v editiones q de
bet esse in bono principe. Et primus est patien
tia aduersorum: i hanc designat oris oris. Nam
orion est astrum tpe byzantinorum exoritur: aqz t te
pestatis excitatur. Hoc yes ei qd est tps acutus
frigor est stat vite sceleris: in q frigus mall
cie abudat. Cui videlicet malicie dum crea
tus pnceps ad obuiandum v resistendum se per
iusticiam pparat: sibi met tpestates t ipetus
i psecutorios scadala suscitat: qd. Super
box nequit dum tagis irritat: t qd m ignis
dum flatus iusticie sentit p impatiens excede
scit. vni iust pncps necesse est ut se pmo p pa
tiens munit: vt ppe surgentia malorum ipes
a iusticie rectitudine non cadat. Scriptum est
Mat. v. Beati qui paciuntur. ppe tu. vni no
tabile est q orion i ortu suo tpestatis signifi
cat: b p serenitatem: qd nimis iusto pncipi
p tpestatis adiutat: sed serenitas paci.
Scdm qd est necessarium iusto pncipi est pot
tia armorum: qd possit queri subditos t ex
pugnare aduersarios: i hanc designat oris aspectus. Nam sic Istd. dicit: Gladiati militi et
accidit etiam stellaz ordine facies pcedit. vnd
m armati militi pedes t brachia extedent
tis displos: i ideo etiam in signo tauri qd in
terra est ait ferox t cornib armatum orion
maxime fulget. Est qd necessarium pncipi ut
iudicet qd benignitate repellere nequit: violen
tia t coactio dirupat. vni dicit Ecc. vii. No
li querere fieri iudex: nisi valeas virtute di
rumpere iniqtates. Tertium necessarium pncipi
est iusticia respectu subditorum. qd in su
is subiectis iusticia bene seruet: i hoc desi
gnat oris oris sit: nam orion ab ariete usq ad
geminos se extedit: t totu illo tristis signo
rum supficie. Arietis tauri t geminoz ful
goris sui plenitudine clarior reddit. Hic
ergo fulgor orionis est iusticia principis.
Et sicut dicit Tullius in libro de officiis
In iusticia splendor est maximus. ex qua
boni viri nominantur. Sed splendor orionis
per tria signa extenditur: quia scilicet
virtus iusticie per tria dividitur. Nam est in
iusticia iudicativa in punitionibus: t debet
esse in ariete. i. in equalitate. s. vt fin modis

54

etiam sapor mellorat t pcdul vinu t motu
etiam si sit corruptu quos reuertit t reparat.
Et ecclia vinu no motu t pcpue soli expo
situm corrupit t convertit in acetum: qd du ca
lor exterior exhaustit calidum inter: t bu
du subtile exhalaat cu ipso t perficit vinu. Si
militer mobilitas obediens v motus fre
quens operz bonoz pseruat a peti putredine
ad quam pigricia t oculi inducit: Ecc. xxx
ij. Mitte illu in operatione nevace: multa
enit malitia docuit ociositas. Quartus
putrefactione spedie est continuitas. Nam
mare totu no putrescit: b diuisu p ptes pa
ludales putreficit naturalib enim multi
plicato subiecto multiplicatur qualitas et
virtus: t i totu simili plus poterit continere q
calor aeris pot dissoluere: si tamem ipso ptes
sint in toto continuae abs no. Quia videm
q grana multa vel gramina v germina si
mul adunata citius putreficit q pauca:
pter b q illa grana no sunt continuae: t cum
sint parva egreditur naturale calidu ab uno
qz eoz: t trahit secu humidu t calidu exi
ens fit alienu: t cu exeat a multis confortat
t corruptit. Similiter continuitas t pseueran
tia boni opis pseruat a corruptione peti. vni
potes colligere ex pdictis q pseruat atam
a putrefactio peccati caliditas charitatis
q excludit putredinem iuidie. de qua putre
dine dicit Job. xiiij. Putredo ossu iuid
ia. hanc eni putredinem charitas excludit:
qz charitas no emlat: vre dicit. j. Cox. xij.
Pate frigiditas castitas q excludit putre
dinem luxurie. de qua dicit Job. i. Cope
truerunt iumenta in stercore suo. i. homines
carnales t bestiales i fetore luxurie. Sed
hanc putredinem excludit castitas concipi
scetie ardorib velut qd frigus resistens.
vni de pdicta caliditate charitar: t hac fri
giditate castitatis. dicit Apoc. ij. Atinam fri
gidus es aut calidus. Tres mobilitas
obediens excludit putredinem subicie. de q
dicit Job. ij. Ait enim putredo ei: qz sup
be egit. At cointinuitas pseuerante excludit
peccatum accidie. de q Job. xlj. Quasi li
gnu putridu es. lignu enim putridu nulluz
pducit fructu: tal est accidiosus: t qd no p
seuerat: qd no puenit ad fructu opis sui. est
enim fructu ultimum qd expectat ex arbore: t
ideo signat meritum suu pmi opis qd acci
diosus t pseuerans amittit. Est enim conti
nuitas grec quā mēbra xpi adiuvicē colli

Liber primus

delicti sit et plagarum modus. Aries enim est signum equalitatis in quo equinoctium sit. **E**t hoc est iusticia distributiva in dispensationibus quod unius est tribus. Et hoc est in signo tauri: quia dum sol est in tauri terre sulcans; ut videlicet unicus cultus debitus semini mitas. **E**t hoc est iustitia comunitativa in mercatorib[us]. s. in emptionib[us] et venditionib[us]. Et hec designat in geometris ex eo quod comunitatio talis sit inter duas partes. **Q**uartus necessarii principi est prudenter agendo; et hoc designat oris virus. **N**on existere sole in signo orionis. s. in tauri et geminis omnia orium et germinant que nutrimentum recipiunt ex aquis et aere et Marcus celsus dicit: et operari etiam ad terre secunditate. **T**unc autem sol existit in signis orionis quando inuenientur prudenter in operibus principis: et sub tali principe oia bona germinant: omnia necessaria abundat. Et est notabile quod splendor orionis ut idem Marcus dicit: est signum future serenitatis. Et e contrario eius obscuritas future est presagiu[m] tempestatis. **Q**uia. s. prudenter principis est causa et signum serenitatis pacis. Et econtra eius obscuritas. i. stultitia signum et causa est scilicet et tempestatis: sicut patrum de Salomon et Roboam filio suo. de quib[us] dicit Ecclesiastes. xlviij. Salomon regnauit in diebus pacis: cui subiecit deus omnes hostes: ut cederet dominum in nomine eius quando admodum eruditus est in iuventute sua: et ipse est quasi prophetus sapientia. et ita sine habuit Salomon cum patribus suis: et dereliquit post se de semine suo gentis stulticiam: immunitum prudenter Roboam qui auertit gemitum consilio suo ac. **E**t etiam satis notabile quod sole existente in tauri orione sub eius radibus quasi se abscondit: nec tunc suam manifestat inferiorib[us] claritatem. **Q**uia. s. prudens princeps quando clara et fortiora exterius opera facit tunc se ante dei prospectum intus per humilitatem abscondit: et in ipsa solis prelentia sua claritatem ab inferioribus retrahit: quod in prospectu diuinorum iudicij quicquid splendoris vel glorie apostolus obtinet suspedit. **O**mnia sua iustitia quodammodo tenet reputat dum subtilitez dñi iudicij trepida metu pensat. vñ **N**on videt quod teste scriptura princeps sapientissimus fuit sub huius solis radibus offuscatus dicebat: **M**o[nstru]m in iudicium cum seruo tuo domine: quod non iustificabilis in conspectu tuo omnino.

nisi viues. **Q**uintus necessarii principi est diligentia vel cautela contra inuidos. et hoc designat oris emul[us]: quod s. et stellarionem orionis sequitur quedam stella quod canicula dicitur: quod ab astrologis maluola et noxiua esse indicatur. **S**ed non illa canicula quod oris in lede: de quod denominantur dies canicularares: sed alia stella de complexione maris. **H**ec ergo canicula est inuidos maluola et noxiua: quod principi claritatibus inuidos eos multo modis et vijs subtertere moluntur. vñ necessaria valde est principi contra tales magna diligenter et cautela. **E**t princeps etiam dulcis et benignus quicquid a malo consiliario et suggestore sibi concilio ad iram inflamat et pestiles et periculosus efficit. **C**ui ergo excepit apparuit in ioue quod dese quod est planeta benuolus. **S**ed maris concilio efficaciter pestiles et maluolus. Antiquus ei poete ioui attribuit tonare: quod illi stelle est eleuare vaporum terrestrem: principum cum iungit Marti in signis aquilonaris in estate. **T**unc enim certissime potest dicere quod erunt multe scutitudoes tonitruis et pestilentialis: quod Iupiter cum sole vapores eleuat. Mars vero fecit eos: et sic efficaciter aer pestilentialis: et ita maris inordinata caliditas iouis reperiatur ad maliciam et pestilentialiter trahit. Ita similius malignus consulter mentem benigni principis aliqui ad suorum accedit: et ad nequitiam opis et nocendi pestilentialiter trahit: sic perinde de Amman et Assuerum vñ d[omi]n[u]s Hester. xvij. **M**ulte aures principi simplices ex sui natura alios extimantes callida fraude decipiunt. Querelae et ex veteribus probat historias et his que gerunt quotidie quod ex malis quodammodo suggestionalibus regum studia depraventur.

Lea. LXVI
Propositas munera assimilata summo. **P**rimo quodcumque summo est domorum dignitatum. Et sicut prosperitas mundi multis partibus alias deformat et denigrat: **E**sa. vi. **D**omus ipsa electa est summo. Et dixit: vñ mihi quod pollutus laetus ego sum. **N**on quod domus ecclie cepit reperiri summo mundane prosperitatis tunc cepit magnis abundantie ve et pollutio iniquitatis.

Secondo quod summus non est diu duratuum. Subito enim ascendet sed cito deficit. Et talis est prosperitas peccatorum. **P**s. xxv. **M**ox ut honorificari fuerint et exaltari deficiente quodammodo summo deficit. **T**ertio quod est oculorum lesionum. **P**rorouer. x. Sic acetum detinet

De celo & elementis

65

sumus oculis tē. Hā sumus ex materie
 sue grossitie amaritudinē cōtrahit ex cui⁹
 acutissimis oculos ledit. Silt p̄spitas nimia
 cecat oculos iñētis ut nō cōsideret nego vi
 deat quid sequat: Lūc. xii. Hic qđem in
 hac die tua qđ ad pacē tibi. h̄ abseō dīta sit
 ab oculis tuis tē. **A**quaro qđ sumus est
 cerebri sue capit⁹ grauatiu⁹. Hā sumus
 cerebri penetrat i sp̄m aīalē grauat. Si
 milit̄ t̄pali⁹ p̄spitas caput rōnis grauat
 et dep̄mit ad infusa p̄ auriciā: Amos. ix.
 Quartile in capite omnī: Apoc. xv. Im
 plētū est tēpli dei sumo. Temp̄lum dei est
 mens humana: q̄ tūc reple⁹ sumo qđ reple
 tur terrena p̄spitatē. **V**into sum⁹ cā
 dele extincte est mullex p̄gnatiū aborsiu⁹
 ut dicit p̄bs in libro de animalib⁹. **N**asī
 enī mulieres p̄gnatiū sūt ip̄e anime bonū
 p̄positi cōcipientes: qđ in cōceptū mūdi
 p̄spritis destruit anteq̄ veniat ad com
 plētū opis. vñ sicut talis sum⁹ erexit cō
 ceptos fer⁹: ita etiā p̄spritis mūdi extin
 guit bonos affect⁹: Iudic. ix. **F**actū ēt fū
 mo q̄ ligare necarent viri parit et muleres.
 i. fortiores et debiliores affect⁹. ppter quod
 Grego. dicit q̄ sicut ī possiblē est īmo diffi
 cile faciliū iuxta via posita v̄sq̄ ad matu
 ritatē pducere grossos suos: ita hominē
 ī seculo remanēt v̄sq̄ ad finē boni p̄cē
 re. **S**erto q̄ sumus est angloꝝ petiti⁹.
 Sic p̄spritis mūdi detrahit ad angulos
 i. ad sordes luxurie. In angulis enī vt di
 cit Berū. Sordes cōgregant. vñ est p̄sp
 ritas mundi quasi qđā sum⁹ incēdij: quo
 si incēdij in aīa p̄mo ignis cōcupiscētie et
 tandem ignis gehēne. Apo. xviii. Flebūt et
 plāgēt se sup illā reges terre q̄ enī illa formi
 cari sunt: et in delitīs vīperis cū viderit su
 mū incēdij eius. **S**eptimo q̄z sum⁹ est fē
 tor⁹ delati⁹ sicut q̄n̄ res fetida et corrupta
 sumat. Et silt p̄spritis mūdi dū vitā cor
 rūpīt fētore infamie inducit. vñ isto fēten
 ti sumo obscurat claritas solis et aeris. i.
 claritas rōnis et glia hois: Apo. ix. Ob
 securatus est sol et aer de sumo ptei⁹. **T**re⁹
 p̄spritis tēporalis in hominē peccatore si
 gniū est future calamitatis. Cui⁹ exemplū
 est: q̄ trā q̄llitas aeris eo tēpore et loco q̄
 et vbi deberet causari vēt⁹ signū est futuri
 terremot⁹: quod ē q̄rūc̄ vapor ingredīt̄ i
 cauernam et nō expirat extra. Ste q̄n̄ ho
 mo p̄tōr q̄ esset dignus vēto adversitatis

et pene male agēdo h̄z trā q̄llitatē p̄sprita
 tis: signū est vēture calamitatis. vñ Boeti
 us dicit q̄ fortuna est quoddā future cala
 mitatis indicium. **L**XVII

DRUDENS HOMO
 Assimilat̄ monti olineti: q̄ mons
 erat ad partē orientalē tēpli: et iō
 mane sole diēre illuminabāt: vesp̄eror no
 cte ex lumine tēpli illustrabāt: p̄pē qđ mōs
 trium lumen dicebat: tū q̄ sol ip̄z illūnia
 bat: tū q̄ lux tēpli ip̄z denocte illustrabat:
 tū q̄ materia lumen. i. oleū misrabat. Silt
 hō prudēt̄ dīz b̄ triplici lumine illustrari. s. lu
 mines vesp̄ertino p̄ memorā p̄teritorū. Lumē
 ei vesp̄ertino sequitur post dī preteritū.
Item lumine matutino solis: et hoc est p̄
 prouidentiā futuroꝝ: quia lumē solis ma
 tutinum futurū dī inchoat et respicit. De
 bet etiam esse lucidus prudēs homo in dis
 positione presentiū. Et hec est prudentia q̄
 a Tullio vocatur intelligentia. Et hec desi
 gnatur in oleo: qđ est materia luminis: q̄
 presentia que sensibus subiacent materialē
 origo sunt intellectualis cognitiōis. vnde
 de hoc triplici lumine prudētis loquitur
 Seneca dicens: Si prudēs est anim⁹ tu
 us tribus temporibus dispensemur: presen
 tia oris: futura prouide: p̄terita recorda
 re. Est ergo prudenti necessariū habere p̄
 teritorū memoriam: ex eo q̄ prudentia est
 circa contingentia agibilis in quib⁹ oport
 et dirigi ex his que vt in pluribus cōtin
 gunt. Ide autem per multam experientiā
 accipi oportet. experimentū autē ex pluri
 bus memorib⁹ bene habetur h̄z p̄būt in p̄n
 cipio Metaphys. vnde maxime prudentia
 regit p̄teritorū memoria: Deus. xxvij. Me
 nimento dierū antiquoꝝ: cogita generatiōes
 singulārē. **I**tem necessaria est ei presentiū
 intelligentia. Cognitio enī presentiū sine
 necessariō sine contingentiū dicit̄ intelli
 gentia sine intellectus. Et accipitur pro re
 cta estimatione et acceptiōne finis. Omnis
 enim deductio ratiōis ab aliquo intellectu
 p̄cedit. Prudentia autē est recta ratio agi
 bilium. sicut p̄bs eaꝝ diffinit in. vj. Ethic
 corū. Et est tertio sibi necessaria prouidē
 tia futuroꝝ. s. vt ordinet aliquid ad com
 modum et expediens ad finem. Importat
 enim prouidentia respectum quendā alicu
 ius distante ad quod ea que in prelenti sūt

Liber primus

ordināda cōcurrūt. Prudētia autē prie
est circa st̄ingētia agibilia: cuimodo sit
apie futura: q̄ s̄cētia t̄ p̄terita necessitatē
quādā habēt. Et iō p̄cipue ad prudētia p/
tinet p̄silio futuroꝝ. Deut. xxii. Utinaz
saperet t̄ intelligeret ac nouissima p̄uide/
rent.

La. LXVIII

Betur cauerne: immo dīsē cauerne
diuersē sūt religiōes. Primo q̄
cauerne sūt pauescētū p̄sidiū. Nam ad ca/
uernas arboꝝ vel perrarū fugiūt volucres
s. colubē v̄l turtures q̄n aq̄la v̄l accipit̄re
tūmēt: C̄at. q̄. Colubā mea in foraminiꝝ
petre t̄ in cauerna macerie. Similis herina
en: cuniculi lepores fugiūt ad cauernosos
lapides q̄n sentiunt canū voces. Ps. cii.
Petra refugia herinat̄s. Prouer. xxx.
Lepicul⁹ plebs inualida: q̄ collocat ī pe/
tra cubile suū. Ita silv hoīes q̄ volūt ēē tu/
ti ab aq̄la regina autū. t̄ a supbia regia. vi/
tiorū vel accipitre. t̄ a auaricia q̄ rapit et
accipit aliena: vel a cane. t̄ a canis immun/
dia q̄ est luxuria sc̄lm relinquūt t̄ ad reli/
gione tanq̄ ad tintissimas cauernas ꝑfi/
giūt: Esa. q̄. In die illa p̄j̄ciet hō idola ar/
genti sui q̄ fecerat sibi t̄ adoraret talpas t̄
vespiliōes: t̄ ligidēt sc̄lluras perrarū et
cauernas laxoꝝ. p̄ idola argēt auarorum
diuitie signant̄: q̄ auaricia est idoloꝝ cui/
tus s̄m Apo. Per talpas q̄ cecitātē pelo/
rū habē dicūt: intelligit̄ carnis illeceb̄e q̄
cecitātē mētis idicūt. Sz p̄ vesptiliōes q̄ ī
tenebris in alto volāt: intelligunt̄ dignita/
tes t̄ glie supbox q̄ in tenebris huīs vite
volūt ambulare in magnis. Sed ista oīa
p̄j̄cere iubet qui cauernā religiōis ingre/
ditur. Secūdo q̄ cauerne sūt fructifacan/
tiū hospitiū. Mā in cauernis arboꝝ vel pe/
trarū mellificat̄ apes t̄ nidificat̄ aues: Esa.
vii. Sibllabat dīs ap̄ q̄ est in terra assur/
t̄ venīt t̄ requiscēt̄ omnes in torrētibus
valliuꝝ t̄ cauernis petrarū t̄ in fruteet̄ t̄ in
vniuersis foraminiꝝ. Sic ī religiōe fructi/
ficat̄ actui q̄ sūt vt apes breues p̄ būilita/
tē. solliciti p̄ operositatem: mellifaci p̄ beni/
gnitātē ingeniosi p̄ discretiōis sagacitaz.
H̄e p̄ficiūt ibi cōteplatiū q̄ sūt vt aues le/
ues p̄ paup̄tate: p̄enāt p̄ virtutū multipli/
citatē: veloceat p̄ charitatē: alte volātes p̄
cōtemplationis sublimitatem: qui t̄ post

cōteplatiōis volatū ad cauernas seu fene/
stras suas redeunt v̄ ad regulares obser/
uantias būlit se reducūt. v̄l Esa. lx. Qui
sūt isti q̄ v̄t nubes volāt: t̄ q̄s̄ colubē ad fe/
nestras suas: Hiere. xl viii. Estote vt colū/
ba nūdificās in sumo ore foramis. Sumū
enī os foramis est sumū votū religiōis. s.
obedientē ī q̄ potissimum nūdificat̄ t̄ fructi/
ficiat colubā. t̄ sp̄ualis t̄ pura p̄sona. Ter/
tio q̄ cauerne sūt nocētū aīalū latibulū.
Mā sepe ī cauernis lattitāt mures: Judith
xiij. Egressi mures de cauernis suis aust/
sūt p̄uocare nos ad plū. **I**te vermes et
serpētes: Esa. xj. In cauernā regūlā ab/
lactatus fuerit: manus suā mittere. **G**rez
in cauernis q̄nq̄ subintrāt vēti t̄ icludin/
tur vapores t̄ faciunt terremotū. v̄l terra
cauernosa sepe patit̄ terremotū. Sic sūt q̄/
dā religiōes dissipate t̄ dissolute ī q̄b̄ ba/
bitat sub habitu religiōis mures. t̄ detra/
ctores alios corrodētes: t̄ vermes. t̄ carna/
les alios corrūpētes: t̄ serpētes. t̄ iſidiosi t̄
inuidi latet ledetes: t̄ iterū terremotū.
t̄ ambicōsi vel tyrāni collegiū v̄l ordinem
periculōe cōmouētes t̄ plurimū p̄turban/
tes: Job. xxv. In desertū habitat torrētū:
vel in cauernis terre. **La. LXIX**

Anci viri assi/
milāt celis q̄ ad q̄nq̄. Primo
quo ad substātā. Mā celū habet
in substātā simplicitatē: q̄r nō est ex ſūt.
v̄l nullā h̄z ſūrietatē. licet ei ponat̄ cōter
ex materia t̄ forma cōpositū: t̄ materia ra/
lis tota est sua forme subiecta t̄ ab ea tota/
liter cōprehēta. Et iō in celo non est discov/
dia. sic Empedocles dixit h̄z ſolū ſcordia.
Silt ſci viri in ſe ſtrarietatem nō habet.
Quia licet ſit in eis materia t̄ forma. t̄ ca/
ro t̄ ſp̄us: h̄i ipam carnē ſubiectū ſpiritū:
ſimillud Apo. j. Co. ix. Castigo corp̄me
um: ī t̄ ſervitū redigo t̄. Mō etiā ip̄l ha/
bet cū alijs discordiā: fed omnīmodā h̄tū
poſſūt: tā in ſe q̄ cū alijs diuīa fauēt̄ gra/
tia cōcordiā habere nitū: Job. xxv. ſac̄
ſcordiā ī ſublimiñtū ſuis: Luc. xix. Pax
in celo. t̄. in homine celesti t̄ ſc̄to: t̄ gla ī et
cellis. s. in beat. **I**te habet celū in substā/
tā ſimilitudinē: q̄r in celo nō est genera/
tio nec corruptio: nec ī toto nec in pte. Et
hoc cōperit ſp̄ualiter virginib⁹ t̄ illis ſan/
ctis qui cōtinenter viuūt: q̄ nec carne p̄

De celo & elementis

guris: nec sp̄s p̄ aliquā mortaliē culpā cor-
rumpunt: nec est in eis generatio carnali-
um filiorū. Sed licet celū nō sit in se genera-
bile aut corruptibile. In inferiorib⁹ tñ est
generatiōs & corruptiōs eoz & principiū esse
ctiuū & regulatiū. Quod q̄busdam sc̄tis
aliquālē cōpetit: q̄ licer ip̄i p̄ se generatiōi
filio & carnaliū vñ matrimonio nō inēdāt:
tñ circa b̄ alios fideles monēt & ordinant.
Sicut p̄z de Aplo Paulo: qui licer ip̄e i
se esset virgo: tñ alius dicebat. i. Cor. vii.
Tropi vir debitu redat: similis & vxor vi-
ro. Et iter. i. Timo. v. Volo aut̄ iuniores
nubere & filios p̄creare t̄c. Nō enī sc̄ti vi-
ri etiā x̄tinetes matrimonii dānat i alijis:
h̄ approbat & cōmēdat: licer virginitarū mū-
diciā nuptiis & matrimonio p̄ferat. Itē in
celo nō est augmentū vel diminutio. Et sā
enī ad hoc sume studēt vt nō eueniat in eis
vel augmentū culpe vel diminutio gracie.

Secundo sancti viri assimilant̄ celi circu-
laritatē. Nam figura sphaericā est capacissi-
ma: q̄r vndic equaliter p̄caua: & tō valde
cōpetit celo qđ est omnī corporū x̄tētū.
vñ d̄ Hester. xii. Tu c̄ fecisti celū & terrā
& quicqđ celi ambitus contineat. Ita simili-
sc̄ti viri p̄ humilitatē sūt vndicētōcauti et
omnīo diuine gr̄e capacissimi. Itē figu-
ra sphaericā est deitata: cōformis & similitima
q̄ & p̄ncipio & fine caret: & tō competit celo
qđ est nobillissimū corporū vt sit sui opifici⁹ p̄-
fectiō cōformis: & t̄ eternitatē ḡte repien-
tet. Ps. xviii. Celi enarrat gl̄az dei. Ita
sit sc̄ti viri etiā ī b̄ mūdo diuinā p̄fectio
nē imitari conant: & quātū p̄nt similiari et
x̄formari. ppter qđ d̄. i. Cor. xv. Qualis
celestis tales & celestes. Itē figura spheri-
ca ē ad motū abilissimā & aptissimā: q̄r nō
habet angulū sp̄editeſ ſer detinētē. Et idō
b̄i cōpetit celo cui⁹ mor⁹ est circularis & cō-
tinuū & marie necessari⁹: q̄r ē vt vita q̄daz
nature eritētib⁹ ob⁹: ſic Ps. dī. i. viii.
P̄b̄y. Ita sit sc̄ti viri ad motū b̄e opa-
tiōis: & ad exitū p̄ſcēt̄ p̄egrinatiōis ſtudēt
quātū p̄ſſit esse abiles & expediti. vñ ab ī
pedictib⁹ quātū p̄ſſit ſe abſtinet & restrī-
gūt: ſm illud. i. Ps. ii. Obſcro vos tāq̄
aduenas & p̄eſtrinos abſtire vos a car-
naliſbus desiderijs q̄ militat aduersus ani-
mā. Tertio sc̄ti viri assimilant̄ celo: q̄ ad
ſitū. habet enī celū altitudinē ſit⁹: q̄ ſicut
nobilitate ita & localitate p̄minet omnib⁹

corporibus: Ecc. i. Altitudinē celi & lati-
tudinē terre: & profundum abyssi q̄s dimen-
ſus est. Hanc altitudinē habent sancti viri
in conuerſatiōe: ſm illud P̄b̄ilip. iii. H̄r̄a
p̄uerſatio in celis ī Itē in p̄eplatidē ſiue
in oratione: ſm illud Thren. iii. Leuen⁹
corda nra cū manib⁹ in celū. Itē in inten-
tione: ſm illud Mat. vi. Thesauriſate vo-
bis theſtauros in celo. Itā vt ibidē ſubdi-
tur: Abi eſt theſaur⁹ tu⁹ ibi eſt & cor tuu⁹.
i. intētio. Quarto sancti viri assimilant̄
celo quo ad motū: q̄r mor⁹ celi eſt naturalis
circularis & incessabilis: licet enī mor⁹ ce-
li fit effectiue a moto re ſeperato. i. ab intel-
ligentiā ſp̄uālū: q̄ nō inheret celo vt forma
ſ ſolū vt motor: & mouet ip̄m ip̄ero volun-
tarū: q̄ ſicut dī Aug. iii. de trinitate ma-
teria corporalis q̄tū ad motū localē obe-
dit angelis ad nutū. Sicut etiā in nob̄ ap-
parer in quib⁹ ſtatiū ad ip̄erū volūtari: et
imaginationis ſequit̄ mor⁹ corporaliū mē-
broū. Et abduc in motu celi vt dicūt aliq̄
ſupra volūtatis imperū addit⁹ etiā influ-
tio ill⁹ x̄tut. Tñ mor⁹ celi d̄ naturalis q̄tū
ad b̄ q̄ habet naturale aptitudinez vt tali
motu & nō allo moueat. vñ ſi ex ſe nō ha-
bet aliq̄d impediēt ſale motū: & ideo etiāz
eſt figure circularis. Dicit etiā P̄b̄s. xii.
Metaph. q̄ primū mouet mouet celi ſicut
cōcupitū & desideratū: qđ qđē itēlīgi poſ-
ſet nō ſic ſenitū & desideratū a celo: h̄ ab
itelligēt̄ mouēt̄ celi q̄ ideo mouet celūz
& assimilēt̄ ī cauādo deo. Et ſic p̄mo col-
ligiſ q̄ in motu celi eſt obediētia mouētis
intelligētia: cui⁹ ſ. ip̄ero celū obedit. Itē
aliq̄ influentia virtut̄ motuē. Et tertio de-
ſideriū assimilatiōis p̄me cauē. & quartu
ex pte celi aptitudō nature p̄rie. Et ſimili-
ter iſta ſit qđ ſet ad bñ op̄andū mouēt
inceſtant̄. i. influentia celeſtis gr̄e & charita-
tis & obediētia diuine volūtati q̄. ſ. manife-
ſtaſ in obſeruātia p̄ceptoꝝ & impletioꝝ di-
uine legis: quib⁹ diuina volūtātis nobis in-
notescit. Itē eſt in eis desideriū & amor
eterne felicitatis: in qua cū ip̄e deus apa-
ruerit ſimiles ei erimus: vt dīſ. i. Job. iii.
Est etiā ī eis aptitudō p̄rie volūtati: & li-
beri arbitrii coactio ad dīnā volūtati ſplē-
dā: bñ ill̄d̄ Ps. xxix. Ut facerē volū. t. d.
m. t̄c. vñ ī oratiōe dñica petere docemur:
Et ſit volūtātis tua ſicut in celo & in terra:
ſā eſt vt impletur in bomie celeſti atq̄ ſap-

Liber primus

eto sic etiā ipse in petore terreno. **T**otus motus celi est circularis. Circularis enim motus est ab eodem in idem et hunc motū habent sancti: quia spiritū quem a deo habent per creationem student in ipsius reducere per finalem iustitionem: sicut illud Ecclēs. xij. Reuertatur puluis in terram suam unde erat: et spiritus redeat ad dominum qui dedit illum. Ecclēs. xxiiij. Syru celi circumui **T**otum motus celi est incessabilis et infatigabilis: propter hoc quod substantia mundi ipsam est infinite virtutis. Quelibet enim virtus superioris ordinis licet sit finita in se et respectu superioris sui: est tamen infinita respectu inferiorum suorum. sicut etiam virtus solis est infinita ad respectum omnium inferiorum generabilium et corruptibilium: per quorum productionem etiam si infinita essent non minoraretur: similiter virtus intellectus est infinita respectu formarum sensibilium. Ita et virtus substancialis spiritualis qua mouetur celum infinita est respectu motus corporalis. unde non sequitur fatigatio. Similiter sancti viri sunt in motu bene vivendi et bene operandi incessabilis et infatigabilis: sicut illud Apo. Gal. vi. Bonum facientes non deficitur. et ad Hebreos. xij. Non fatigemini animis vestris deficietes. Et hoc habent sancti viri ex virtute dei confortantis et impellentes: cuius virtus omnipotens et indeficiens est. unde Iohannes. iiiij. Omnia possunt in eo quod me confortat. **Q**uinto sancti viri assimilantur celis quo ad numerum. Sunt enim decem celi sive sphære mobiles sicut modernos astrologos. Quarum prima est incipiendo ad inferiori orbis lune. Secunda orbis mercurii. Tertia orbis veneti. Quarta solis. Quinta martis. Sexta iouis. Septima saturni. Octava celum stellatum. Nonna celum crystallinum sive aquaeum. Decima est optimum mobile sicut positione quorundam. Hoc autem denarius numerus competit sancti viris per observationem decem preceptorum decalogi quibus incessanter mouentur cursu suo in deum: sicut illud Ps. cxvij. Nam mandatorum tuorum cucurri. Sed sicut super has spheras sive celos predictos sicut Theologos est celum empyreum sine ligno. I. splendidissimum quod est omnium regnum: ita super oīa ista precepta est preceptum charitatis omnia alia precepta continens et includens: ut patet per Apostolum. **I**nter ergo sunt celi ad quos nos peccatores curare debemus ut eorum beneficio diuinaz misericordiam impetraremus. **V**ia ipsius deus dicit Osee. iiij. Exaudiat celos et ipsi exaudient terram. **T**otem sancti viri assimilantur stellis: quia sicut stelle ornant celum: ita ipsi ornant ecclesiam. Ecclēs. xliij. Species celi gloria stellarum. **M**az primo stelle sunt natura purissime. Licet enim dicatur Job. xxv. quod stelle non sint mundi in conspectu eius. tamen hoc dicitur per respectum ad puritatem diuinam: respectu cuius omnis creatura est permixta et impura. **A**nde signanter dixit in conspectu eius. i. in comparatione eius qui est actus purus: sed tamen inse stelle: vel in comparationem ad alia corpora mundissime sunt nature. Ita similes viri sancti sunt puri nulla peccati feditate turbati. **A**nde de ipsis de Nat. v. Bii mundo corde te. **S**ecundo stelle sunt simplicissime non ex propriis copiose. **I**ta sicut viri sciti sunt simplices per intentionem et non duplicitate cordis: Propterea. xij. Simplicitas iustorum dirigit eos. **T**ertio stelle sunt incorrupte. Et sicut sciti per virginitatem: vel metis et corporis integritatem. **T**alibus dicebat Apo. iiij. Cor. viij. In omnibus exhibuit vos iconi amatores. **Q**uarto stelle sunt luminose et radiose: Esa. xij. Stelle celi et splendor earum non expadet lumen suum. Et sicut sancti spiritualiter illuminant alios per radios doctrine et per fulgores. i. exempla honeste: Mat. v. Sic luceat lucerna coram hominibus te. **Q**uarto stelle sunt figure sphærice. Et sicut sciti per paupertatem et contemptum trahunt: quod ad modum sphære non attingunt terraz nisi in puncto. i. per solam vitę sustentationem: Apo. i. Ad Timotheum. vi. Habebitis autem alimē et quod regamur: bis per te simus. **S**erto sunt stelle quo ad substantialitatem solide non porosesci et sciti viri sunt clausi nullis vanis apertis: aliquam vanitatem vel curiositatē habet metis stabilitatem veram: Iudicium. v. Stelle manentes in ordine et cursu suo te. **S**extimo stelle sunt quo ad superficiem planas: non angulos: non asperas. Sicut sciti viri sunt planti per metis trahibilitate et pacem: non angulos: per singularitatem: nec asperas per inordinatam rigiditatem: metes et dulces per lenitatem. **O**ctauo stelle sunt situ altissime a corruptione eleuatae. Similiter sancti sunt eleuati per animi magnitudinem vel conuersationem celestam. **B**ono stelle

De celo et elementis

67

sunt motu velocissime. Sic sunt sancti velociissimi et promptissimi per obediendi velocitatem: Baruch. iii. Stelle vocates sunt et dixerunt assimus: et luxerunt et cum iocunditate. **D**ecimo stelle sunt aspectu parue: Huius in veritate sine maxime: sed paritas apparuit ratione distantie. **S**imiliter sancti apparent parui per humilitatem: et sunt altissimi per sanctitatem sine gratia sublimitatem: Eccl. xliiiij. Dedit illi sanctas exaltare semen eius scilicet christi. ex cuius seminre: id est doctrina sine gratia sancti regenerata sunt: Et illud. i. Petri. i. Renati non ex semine corruptibili. **A**ndecimo stelle sunt nobis inumerabili deo note quod numerat multitudinem stellarum et eis nomina vocat. Sic etiam soli deo cognitus est numerus electorum in signa felicitate locatus. **D**uodecimo stelli sunt potestate maxime. Et hoc patet ex multis effectibus. Nam sunt stelle inferiorum generative: quod coperit sanctis conjugatis vel predictoribus qui generat filios spirituales deo: Et illud apostolo. i. Cor. iiiij. Christo enim Iesu per euangelium ego vos genui. **P**rem sunt temporum immunitatiae. Sic sancti ex orationibus quod ad ipsa mutantur: sicut petrus in Iosue quandoque tempore mutauit: sicut et Iosue quandoque sole stare fecit et diem ad bellandum pro longavit. Et in Ecclasia quandoque dies oratione do et flendo augmentauit: et in Heilia quandoque tempore sua oratione in pluviam mutauit. unde Jacobi. v. Hellas homo erat similis nobis passibilis: et oratione orauit et sic. **P**rem sunt consernatione: quod coperit specialiter sancti latitudines: quod specialiter est gregem subditorum custodiens et seruare in bono: Baruch. iii. Stelle dederunt lucem in custodiis suis tamen. **P**rem sunt radios et emissione: et hoc coperit sanctis doctoribus qui emittunt radios doctrine: Dan. vii. Qui ad iniusticiam erundunt multos erunt sicut stelle. **P**rem sunt noctis illuminantes: et noctis sanctis suis excepitis illuminant in nocte peccati existentes: Dan. x. Fuit illis in lucem stellarum per noctem. **P**rem sunt sui luminis occultatione: et hoc coperit sanctis cum per humilitatem occultat vitam suam: Jobel. q. Stelle retraxerunt splendorum suum. **P**rem sunt aer purgatiue: et hoc coperit non solius doctoribus qui purgant ecclesiam ab erroribus: sed etiam sacerdotibus qui per sacramentum baptismi vel penitentie purgant animas. **P**rem sunt serenitatem causatiue. Et ita etiam similiter sancti turbatiue et scandala remouendo et ad serenitatem pacem et cordie reducendo. **P**rem sunt navigatiuum directive: quod sancti suis consilii dirigunt fluctuantes et dubitantes. **P**rem sunt sui lumini coicative: quia sapientia et charitatem coicat se et sua. **P**rem et stelle sunt in suis circulis ordinate progressus: quia quilibet sanctus in suo gradu vel status tu ordinate vivere studet. **P**ro. xxix. Dat ordinem stellarum in lumine noctis. **P**rem sunt viri assimilant nubibus: nam nubium quodam sunt albe: et haec quod vapor nubis est subtilis ita quod non spissatur. Tunc enim recipit lumen superius in puro: et sic fit nubes alba: quod si reponitur ad terram ex aliquo frigore fit inde nebula alba. Talibus ergo nubibus albis assimilant innocentes quod et lumen gratie iteri et caro deinceps exterius consideruant: Apo. xiiij. Vidi nubem candidam et super nubem sedet sanctus filius hominis. Hec enim nubes candida est in nobiscum vita qui cum christo permanebat et liberabit. Ps. xxviii. Innocentes et recti adheserunt mihi. Aliquid vero sunt nubes nigrae: et haec quod color circumstantia expellit frigus ad interiora nubis: et per ipsum spissatur et auferit conspicuitate lumen receptum et fit nubes nigrae. Et his nubibus nigris assimilant penitentes: quod calore contritionis calescentes frigus malicie sue introrsus ad metus considerationem trahunt: et hinc se per humilitatem diuine genitae lumine indignos alpicunt: scipios etiam exterius despiciendo in oculis aliorum nigrescunt. Exo. x. iij. Erat nubes tenebrosa illuminans. Nam penitentium humilitas licet videat obscura et despecta exterius illuminat iterum. Aliquando vero sunt nubes rubee vel purpuree: et haec quod humidus nubis subtile est admixtum ad iusto terrestri. Tunc enim recipiendo lumen superius fit rubra. Sed si tunc vapor humidus sit inferius ita preparatur et ductus a sole in manu vel sero: erit nubes purpurea et figurata plus et modice die. Et talibus nubibus assimilant patientes: et principes martyres qui fuerunt rubet sanguine crucificati: Isa. lxij. Quare rubrum est indumentum tuum. Sed tamen nubes purpuree sunt amici dei fructus amore qui et nitet puritate et rubet charitate. Cant. v. dilectus meus candidus et rubicundus. Et Pro. xxxij. Byssus et purpura indumentum eius. In byssorum puritas: in purpura seruor charitatem accipit. Figi autem sunt nubes virides quod est si nubes sunt ita rosas et conseruent se in pluvia

Liber primus

am ppter frigus couertes ea in aqua: qz si tū recipit lumen a superiori fit viridis. Et talib^o nubib^o assimilantur virgines sive ptnētes. est enī virginitas i carne velut viriditas i aqua sive aquosa nube. Eccī. xl. Sup omniā aquā viriditas. Hoc enim erit in resurrectione: qz in omni carne glificata incorruptio erit castitas. **I**te sc̄i viri assimilatur pratis. Nā prata aqz crescentib^o irrigatūr herbis & florib^o diversi generis decorantur. vñ & ridere dicunt. Prata suo virore delestatyis: suo odore afficiunt olfactū: graminum saporem delectat gustū. Ita sc̄i viari irragant aqz gratiarū: decorant herbis & floribus. i. habitib^o & actib^o virtutum diuersarū. delectat vissū pulchritudine moris: afficiunt olfactū odore exemploꝝ. gustū aie saporem & dulcedine xboꝝ. Drouer. xvij. Aptū sunt prate & apuerūt herbe virētes. **I**te setor^b via assimilat̄ arcui celesti qd̄ dictur iris. ppter qngs. **P**ropt̄ ei⁹ generationē qz sez arcus celestis generat de reflexione radij solaris in nube cōcanā lucida & aqzay sive roridā. sicut nos videm⁹ q radi⁹ fulges in aqua relucet ad parietē. et fz hūc modū sit in aib^o setor^b infuso ḡe. Quia sit ut nubes cōcaue & hūllitate cōlūcide p sc̄ientie puritatē: & aquose sive roide p lacrymaz irriguitate: & ideo sunt suscepti radij diuine ḡe: & ita efficiunt arcus dei: Eccī. xliij. Vide arcū & bñdic qd̄ fecit illū. **S**ecundo ppter colorationē. Has arcus ille ut Beda dicit ex q̄tuor elementis habet q̄tuor colores: qz ex igne strabit rubrum in sumo. ex terraviride in infimo. ex aere hyacinthinū: ex aqua ceruleū. fz aut Bristo. in libro M̄eth. primus color. s. ruibe^b vñ vinosus ex radio sit tāgēte superficie rotunditatis nubis. hūc sequit̄ color mixta. s. glauc^b vel cerule^b sive qualitatē dominante in medio nubis. Tāde apparet color viridis vbi vapor magis est terrestris: & in istos colores sensu distinguere ē impossibile: qz s. p nullā lineā pōt distinguiri vñ ab alto: & ideo null⁹ pictor vt ipse Bristo. dicit p̄t colores arc⁹ depigere: qz se pleta p lineas distinguunt. Bedeūdo aut ad q̄tuor dictos colores qz Bed. accepit distinguendo medium in duos. p̄t distigit ipm̄ mediū variari fz duas distinctiōes. Dicēdū est q̄ sc̄i viri habent ad modū arc⁹ rubozem ex innātione charitat^b: mitore ex mūdificatiōe sc̄ientias.

virore ex situatōe castitatis sive virginitatis. Habet etiā & colorē ceruleū ex copassione. pteratis sive illud Ps. xxi. Factus est cor meū tāq̄ cera liq. ac. Ex isto q̄ virtutib^o refulgēt sanctiad modū celest^b arc⁹: sive illud Eccī. l. Quasi arcus refulgēs inter nebulas glie. **T**ertio ppter figurationē. Habet etiā sol cui⁹ imago est iris sit rotundus: qz tñ lōge est altior nubib^o superiorē p̄t nubis tāgens. p̄mitit enī figurā actualē. vñ quāto sol est ortuꝝ occulūt. p̄indeꝝ: nātō in p̄ opposita apparet arc⁹ maior. Apparet q̄ tuor in bmoi arc⁹ figura q̄ habet sc̄ionū vita. Nā habet mediuꝝ onerū & elevatū superius. habet extrema. i. cornua inclinata iſerius. Nec est etiam extensus: qz nō apparet cū chorda. nec etiā ē sagittari^b: qz illa ibi est sagitta. Sileꝝ sancti viri habet mediuꝝ. i. cor elevatū sp̄ superi⁹ ad deū. extrema sive cornua inclinata inferi⁹ ad p̄imū. Quasi enī duo cornua sive duo studia eoz qd̄ in fuiūt primis. Unū ei⁹ ca salutē aiaꝝ qd̄ inclinat ad p̄imū p elemosynas sp̄iales q̄ sūt docere: pro cīs orare: cōfusere & bmoi. Aliud circa salutē corporis: i. bñ inclinat p̄ primo p elemosynas corporales q̄ sūt palse re famelicos: vestire nudos et bmoi. Sunt etiā si extensi. i. sine cōfisiōe & chorda nimis rigiditatis & crudelitatis: neq̄ suis sagittis p̄cutiunt tyrānicoe prauitatem. Sunt enī benigni ac mites plus erga alios q̄ etiam erga se ipsos. Hec est ergo figura arc⁹ q̄ apparet in nubib^o celi. i. in sc̄is & celestib^o vñ. **H**ec. ix. Arcū meū ponā i nubib^o celi. **Q**uarto ppter significationem: sive illud Ps. lxix. Dediti menētib^o te significationē ut fugiant a facie arc⁹. **N**ā arc⁹ iste celestis q̄ng significat pluiae inundationē: & h̄ est quādo apparet in meridite. q̄ng vñ nubib^o to nationē: & hoc est q̄n apparet circa occasū: qz tū significat q̄ tonabit & leuiter pluet. Aliqñ vñ significat aerts serenationē: et h̄ est q̄n apparet in oriente vñ circa. Sic enī viri sc̄i q̄n apparet sequit̄ pluiae. i. abundātia doctrine. & tonitruꝝ. i. terror diuinī iusticie & serenitas aie p̄ purgationē cōscie tie. s. p penitētiā. hec studēt sc̄i viri pētōibus assidue ipēdere. **Q**uinto ppter opatiōē: qz s. arc⁹ celestis sua interpolatioē sol calorē tempat. Quia sc̄i viri se interponēdo inter deū & peccatores iā ei⁹ mitigat:

De celo et elementis

Et illud Ps. cv. Dixit ut disperderet eos si non Moyses electus eius sterisset in co-
fractione in conspectu eius ut auerteret irā
eius tē. Item arcus per sui resolutiōem
in plumbis inferiora fecundat. Et similiter
sancti pro alijs orādo et se in lachrymis re-
soluendo gratiā eius imperat qua anima
fecundat ad fructū bonorū operū pducen-
tibus. Item arcus p suā specie supiora pul-
chritudine est splendore suo. Et similiter sa-
cra solē nō solū mūdo. i. hominib⁹ sed
et speciōtor⁹ et illustrior portio gregis ipsi.
Item arcus aerē inhumidat. vñ fm. Bed.
per. xl annos an̄ in diei nō apparebit ar-
cus qd erit signū desiccatiōis elementorū.
Similiter sancti virt̄ aerez suis lachrymis
mollit; qd frequenter et uberrime plorat si-
ue p reatu culpe; p incolat miserice;
sive p timore iusticie; sive p dilectione pa-
triæ. Item arcus pacē inter dū et mūdu
denudat. Et similiter sancti virt̄ dū mūdu
et peccatores deo reconciliant; Eccl. xluij.
In tēpore iracudie fact⁹ est recōciliatio.
Item sanctus hō assimilat materie vapo-
rali; quia idex corpus dicit⁹ vapor ether et
fumus. Nā fm qd haberet tñinās dicit⁹ va-
por. fm. qd haberet subtile aereū inflam-
mabile dicitur ether. fm. qd haberet in se
calidū adurens ptes dicit⁹ fumus: et ideo
est niger. Similiter sanct⁹ vir pmo est aque-
us in lachrymali cōpunctiōe. secundo subtil
et aereus in spiritualiū tēplatiōe. tertio ca-
lid⁹ et fumās in feruēti dilectioni. Sap. viij.
Vapor enī est virt⁹ dei.

Ca. LXX

Apiētia sancto

Primo. ppter mundiciā vite.
Lur enī purissima est et inconiquabilis. vñ
q lordes trālēs nō inquinat. Hoc bū cō-
putat celesti sapientiā q seti illuminant. de q
dicitur Sap. r. q nthil inquinatum in illā
incurrit. Tādor enī est lucē eternae et specu-
lū sine macula. et ideo celestis sapientia mū-
diciā p̄supponit. vñ dicit Sap. f. q in malū
uolam animam nō intrabit sapientia: nec
habitat in corpore subditio peccatis. Et
idem dicit Gregorius naçiançenus q pri-
ma sapientia ē vita laudabilis et apud de-
num mens pura. per quam puri puro iun-

guntur: et sancti sancto sociantur. Secundo
propter ex crescētiā noticie. Habet enī
lux in medio seipsum multiplicare et augmē-
tare: fm illud Proverb. iij. Lux splēdes
procedit et crescit usq ad perfectum diez.
Similiter sapientia sanctorum in vita ista
semper augmentabilis est quoniam peruen-
tiant ad perfectum diez: id est ad perfectā
Eccl. vij. Usq ad canos inuenies sapienti-
am. Et ideo dicebat Gregorius naçiançen-
nus. Dicta et facta que ad proprietatem q
tinent semper discere potius ignozans ma-
lo q̄ docere. Operabile enī mibi est: et per
charū usq ad ultimam discere senectutē
quoniam nulla eras ad descendū sufficere
potest. Tertio propter evidentiam iusti-
cie. Videntis enim q lux est radios emis-
ta et diffusina sicut pater de luce sol. Sie
et quādo est lux vere sapientie inters̄ remig-
tit et producit radios non solum verborū
bonorum sed etiam bonorum exemplorū
exterius: fm illi⁹ Math. v. Sic luceat lux
vestra coram hominibus ut videant opes
et bona vestra et. vnde dicitur Jacob. iij.
q sapientia que de sursum est: est plena mi-
sericordia et fructib⁹ bonis. Et idcirco eti-
am dicit Gregorius supradictus. Ille inq̄
me pauca quidem commonet et proloqui-
tur. plura autem in suis factis et morib⁹
ostendit: et fidem verbi operum suorum a
stipulatione confirmat. Clara enim sapien-
tia est illa nō que verbis volat: sed que in
virtutib⁹ constat. Quarto propter ef-
ficaciaṁ doctrine. Nam sicut lucis est alii
et sapientes efficere. vnde dicitur de sapie-
te Tobie. xiij. Luce splendida fulgebis.
Hic est splendor doctrine procedens a lu-
ce sapientie. Eccl. vi. Sapientia doctrine f3
nomen est eius. Habet autem doctrina sa-
pientie multos effectus lucis. Nam lux est
contrariorū conciliatiua. sic sapientes et sa-
eti virt̄ student discordes pacificare et fedē-
re. Esa. xljj. Wedige in fedus populis in lu-
cem gentium. Item lux est debilium con-
fortatiua. vnde multum confortantur in
firmi dū audiūt diē fieri. Sic et sapientie p-
rius est fortare. vñ Eccl. vij. Sapientia pfor-
tavit sapientem: super decem principes eti-

Liber primus

nūtatis. Et ideo sapientib⁹ dicit ill⁹ **Esa.**
 xxxv. Lōfortate manus dissolutas : et ge-
 nua debilita roborare. **I**te lux est groso-
 rū subtilitatiua. subtilitat enī lux aerē nō so-
 lū de die:z etiā de nocte. vñ Apocras di-
 git q̄ nisi stillaret lux de nocte oī subtilia-
 ret aeris densitatē: destrueret omne corpus
 animatū. Similis subtilitas sapientia metes
 hominū simplicitū ad oīa recte dijudican-
 dū: **Sap.** vii. Omnī artifer docuit me sa-
 piēta. Est enī in illa sp̄us intelligētē: san-
 tus: simplex: unice: subtilis. **I**te lux ē du-
 roū liqfactina: sicut p̄z in cera et aqua cō-
 gelata q̄ liqscat ad calorē lucis solaris. vñ
Ero. xv. Cū incaluisse sol liqfactiebat mā-
 na. Sic vba sapientia liquefaciūt corda du-
 ra. **Po.** cxvii. Emittit verbū suū et liqfa-
 cit eā: **Judith.** xv. Petre sicut cera liq-
 scēta. **I**te lux est absēditorū manifestati-
 ua. Sic p̄ doctrinā sapientiū manifestant
 nobis absēdita scripturarū: km ill⁹ **Job**
 xxviii. Profunda q̄z fluuiorū seruat⁹ est: et
 absēdita pdūxit il lucē. **I**te est corporal
 vite regitiua. Sic p̄ sapientiā p̄sidentiū re-
 gitur vita plebium. vnde. q̄. **Moral.** ca. i.
 Salomon orauit deū dicēs: Facisti me re-
 gē sup pp̄stn tuū multū q̄ tam innumerabi-
 lis est quasi puluis terre: Da mibi sapientiā
 et intelligentiā vt ingrediar et egrediar co-
 ram populo tuo. **I**te lux est dormiētum
 excitatiua et sollicitatiua. Nam q̄ de nocte
 dormiūt adueniēt diei luce excitant et sur-
 gunt. **Po.** lxix. Ad te de luce vigilo. Sic
 sapientia sollicitat dormiētes in peccatis ex-
 citans eos stimulo timoris vt a lecto pec-
 cati surgant. vnde **Po.** cx. Initium sapi-
 entie timor domini. Timor enī domini ex-
 pellit peccatum: vt dicitur **Ecc.** j. Item
 sapientia sacre scripture assimilat aque p̄/
 p̄ter septē. **P**rimo q̄ ipsa ē faciūt replē-
 tatiua: **Apocal.** xvii. **O**stendit mibi dñs
 fluminis aquęcine splēdidiu tanḡ crystallū.
 In aqua enī vīna et splēdida facies intuē-
 tiū tanḡ in speculo ostendit⁹: **Prouer.**
 xxvii. In aquis resplēdēt vultus p̄spieci-
 entium. et talis est sacra scripture: **Heg.** q̄.
Moral. Scriptura sacra mentis oculis
 quasi quoddam speculum oppōtit⁹ vt ibi
 interna facies nostra videatur. Ibi enī se-
 da. ibi pulchra nostra conspiciimus. ibi se-
 timus quantum p̄fectius: quātū a p̄fectu
 longe distamus. **S**econdo quia est solidi-

um mundificatiua: **Ezech.** xxxv. Effundā
 sup vos aquā mundā: et mūdabim⁹. **Job.**
 xv. Jā vos mūdi estis p̄pter sermonē quez
 locutus sū vobis. **T**ertio q̄z est steriliū
 fecūdatiuā: **Esa.** xlviij. Effundā aquas sup
 sitientem et fluentia sup aridā: supple vt fe-
 cundet. p̄ aridā intelligiā animā in sūl n̄
 turalib⁹ cōsideratā: **Alu.** xj. Anima nostra
 arida est. Sed p̄ sitiētes itellige physicas
 doctrinas: q̄ sine aqua istius sapientiā nō p̄
 ficeret. **Q**uarto q̄z est frigidox̄ calefacti-
 ua: **Gen.** xxvij. Anan. iuuenit aq̄s calidas
 in solitudine. Heaque calide sūl sacre scri-
 pture vba sine documēta ignita. **Po.** cx/
 viij. Ignitū eloquū tuū vebem̄t. **Q**ui
 to q̄z p̄missor̄ ipletiuā: **Esa.** xxvij. Pa-
 nis ei datus ē aque ei⁹ fideles. Panis enī
 reficiēt aliam est doctrina sacra. cui⁹ aque
 a. p̄missōes sūt fideles sine fraude et de-
 ceptiōe. **V**icun⁹ enī aque fideles vbi non
 sūt fouee v̄l herbe latētes. p̄ quas fraudel
 et deceptiōes vboꝝ signant a q̄b⁹ sacre scri-
 pture doctrina penit⁹ ē mūda. **S**exto q̄z
 ab amaritudine dulcoratiua. Nā ipsa con-
 tinet lignū qđ sūt positiū in aq̄s marath:
Ero. xv. Ostendit ei lignū qđ cū misisset in
 aqua: in dulcedinē verse sunt. hoc ē signū
 cruci. **Po.** cxvij. **D**ulcia fauicib⁹ meis
 eloquia tua. **S**eptimo q̄z est inferior̄ ele-
 uatiua: **Job.** iii. Aquā quaz ego dabo el
 fier in eo fons aque salientis in uita eternā.
Ite sapientia humana ē ista vita: siue natu-
 ralis siue fidel est imperfecta. Et ideo assimi-
 latur aquē rōne ipsece figure: qz aqua nō
 habet sphērā cōpletā. nō enī aqua sphera
 vndiq̄s cōrūdat terrā: qz. s. terra est in p̄t
 discopta. Et dicūt p̄bi illud naturalis ē:
 qz aqua cū non sit corp⁹ ita naturale: sicut
 ignis et aer: sed sivalde materialis inūnus
 bz de loco: et de figura sphērica q̄z aer et
 ignis. et nō p̄t iplece cōcaūt alienū sphe-
 re cū humidū eius fluat in seip̄s et in p̄t
 cōtrahant. ideo nō habet figurā sphēricā
 sed circularem quasi semicircularē. vnde
 dicit Alphetragi⁹ q̄ ignis velociter et vni-
 formiter imitatur circularem motum celi:
 et per consequens locum. Ter v̄o imitatur
 sed non unifomiter. Aquā v̄o nec unifor-
 miter nec complete sed semicircularis. Ter-
 ra v̄o in nullo imitatur: sed sphērica signa-
 ram complet; nō imitando celum sed rece-
 dendo a celo per hoc et partes sua grauē

De celo & elementis

69

tate compunct ad centrum. Locus ergo naturalis aqua non est tota superficies terrestre, supericies aeris. illa quod magis abundat in aquaribus solidibus aqua. s. in frigido et in humido: et superficies terre sibi solidis. Hec autem est tantum in aequalitate: ubi est purissimum locum aqua quo ad generationem: in meridie autem non est aqua nisi quod illuc fluit ab aequalitate. Nec est in theologos dicentes: quod terra non apparebat in principio: quod tamen aqua erat in circuitu terre vaporaliter: quod nondum habebat proprium locum et distinctionem. Sicut ergo terra est tamen ex parte coopta aqua: ita nos in virtute sua noticia naturae suae fidei tamen ex parte cognoscimus. Ex parte enim cognoscimus: et ex parte prophetamus: ut dicit Iohannes Corinthus. Unde scia nostra est imperfecta sicut et aqua figura Esa. 14. Repleta est tamen scientia dominii: et quasi aqua maris orientis. s. non ex toto sed ex parte. Sed scientia beatorum assimilata est aqua. Erit lumen israel in ligno. Israhel interpretans videns deum: et significat beatos qui dei visione fruuntur quod lumen scientiae ignis assimilatur: quod est velox et uniformis. Adoratio enim est: quod sine discursu. Nam enim ut dicit Augustinus: erit in patria volubiles cogitationes nostrae ab aliis in alia excuties atque redientes: sed tota scientia nostra uno simul aspectu videbitur. Et sic non solus velox sed etiam uniformis: quod unico reali medio suae forma omnia cognoscit beatum qui ad eorum beatitudinem s. diuina essentia. Scia autem angelica naturalis hanc sit completa: quod omnium creaturarum habet plena noticia non tamen uniformis: quod non per unam speciem sive formam: sed per multas cognoscit. Unde dicit in libro de causis: quod intelligentia est plena formis: et ideo solidis aeri qui non uniformiter imitantur celum. et ita nec ipsi sapientiae habent divinas: quod est deus cognoscit uniformiter: ipsi vero ita dicuntur cognoscere multiformiter. Sed scientia hominis viatoris est ut dixi solidis aqua: quod nec perfecta nec uniformis sed varia et multiformis. Illi vero qui celestem sapientiam fugiunt qui dicunt deo: Recede a nobis: scientias viae tuas nolumus. Si ies sunt terre que recedendo a celo completem facit sphaeram: quod recedendo a celesti sapientia completam quod accipiunt nequit figuram que potius est tenebra et lumen: Esa. lx. Ecce tenebre operant terram. Nam sapientia huius mundi stultitia est apud deum.

Capitulum: LXXI

Solitaria & here

Solitaria vita assimilatur heremo sive solitudini. Nam hinc est typus spiritualiter quam heremus corporaliter. Primo libertatem: quod ibi sibi solitaires liberius evanescunt. Sic etiam anima a curia et tumultibus seculi separata est liberior ad contemplandum Threni. iiiij. Sedebit solitarius et tacabit quod lenabit se supra se. Unde ibi liberius percipit diuinis revelationes: Osee. iiij. Dicuntur eam in solitudinem: et loquitur ad cor eius. Ibi ergo petra Christus anime oranti et sicuti se appetit: et aqua sapientie salutaris uberrimam infundit. Ps. lxxvij. Interrupit petra in heremo: et adquisit eos velut in abyso multa. Secundo quod habet dubietatem vel decipiabilitatem. Nam propter silvestres feras quam in heremo conorant loca talia a venatoriis frequentantur: et laquei ibi et retia occiduntur. Et sic etiam solitarii maxime molestantur et tentant a demonibus quod sunt venatores animarum diversas deceptions inventantes. Et hic est quod diabolus Christus in deserto tentauit. Unde multo magis tentat et venaf ibi simplices homines: Ecclesiastes. xij. Venatio leonis onagri in heremo. Leo enim est diabolus: onagri vero simplices heremites. Tertio habet difficultatem sive asperitatem. Nam talibus locis habitatores pluribus laboribus exponuntur: et nunc gelu: nunc frigore: nunc stringuntur: nunc estu exuruntur: nunc rore: nunc pruina: nunc niubus profunduntur. Sic etiam spiritualiter solitarii diversorum vivitorum molestias fatigantur: quod sicut rigescunt gelu accidit: quod feruuntur estu occupantur. Sed si viriliter resistunt profundunt rorore gratiae sive consolationis diuine. Unde deus quandoque ad horam videtur eis iustus scilicet quando tot vitiorum temptationibus commouentur. sed statim videtur placatus: quia scilicet post temptationum victoriā magne dulcedinis consolationibus profunduntur. Unde dicit Sapientia. xvij. Tertius autem tunc et iustos temptationis mortis: et conmoto in heremo facta est multitudis: s. non diu permansit ira tua tecum. Quarto habet tranquillitatem. Nam quis talis locus multum habeat afflictionis: multus tamē habet quietis: quod ibi habitantes raro nisi latronibus molestantur. Similiter solitarii

b

tarum hostium habent solū pugnā latronū. i.
demoniū. Sunt enim ut dicit Antonius a trib⁹
bellis erexit; viuis anditus et locutioñs: h⁹
remanet eis pugna cordis. pps demones
infestatēs. Et sic h⁹ bee vita ex una pte vi-
deas aspa et terribilis: tñ ex pribus multis
est secura et prāstabilis: Deut. i. Trāsiminus
per hercūm terribile et solitudinem magnam.

Capitulum: LXXII

Spiritus mali

Spiritus assimilat vētu aq̄lonari.
Primo qz aq̄lo est vētu frigida.
Et h⁹ h⁹ ex loco sui exitus. Et silt sp̄ritus malignus ē frigidus seruoz metis
extinguendo: Eccl. xliv. Frigidus ventus
aq̄lo flauit et gelavit crystallus ab aqua.
Sed qz vētu ē licens: et h⁹ silt h⁹ ex lo-
co exitus sui. Silt sp̄ritus malignus siccus
est. i. desiccatus humorē devotionis sp̄su
medo. An. Prouer. xxv. Vētu aq̄lo dissili-
pat pluuias. i. devotionē lachrymarum. et
Eccl. xliv. dicit qz vētu aq̄lo flauit te. Et
postea loquit qz deuozant montes et eru-
ret desertu et extinguet viride sic igne. s.
desiccādo deuotioñs humorē. Tertio qz
est vētu subtilis. et h⁹ h⁹: qz aq̄lo ppter ni-
mā pgelationem minime vaporat. et ideo
nō ingrossat ex vaporibus humidis. Silt
malignus sp̄ritus subtilis. i. astutus ē in frau-
dulēter decipiēdo. et ideo tērāto eius ppter
subtilitate et obscuritate assimilat fummo-
fum illud Isa. xliii. Ab aq̄lone emi sum⁹ ve-
niens: et nō est qz effugiat. Quarto qz aq̄lo
est vētu vehemens. et hoc qz exit a loc⁹ fri-
gidissimis et motibus sub qbus p̄tineat nul-
lus vapor terreus: Eccl. xliv. Tempestas
aquinoris et congregatio spiritus te. Si-
militer malignus sp̄ritus est vehemens et
violentus crudeliter psequendo: Job. i.
Vētu vehemens venit a regione defor-
ti et concutit quattuor angulos dom⁹. Eccl.
Eccl. i. Vētu turbis veniebat ab aq̄-
lone. Motandū qz sp̄ritus malignus et
sp̄ritus sanctus contrario modo operant.
Ille qdē in hominibus peccatoribus. et
hic in iustis: sicut accidit de vento aquilo-
nari et australi. Nam austere congregat et
inspissat vapores in nubes et rorē eo qz ape-
rit ppter caliditatem suam et etiam congre-
gat ppter suam tortuositatem. Sed aqui-
lo econtrario dissipat et dispergit omnē va-

porem. In corintho tamen stingit oppo-
tu. s. qz aq̄lo inducit ibi vapores et austere
dissipat. qdē est qz illa ciuitas h⁹ ad austri
terrā arenosam et desertam ciuitis seccitate
minimus: vapor resoluīt: ecōtra h⁹ ad aq̄-
lonem paludes et maria ex qbus ventus
aq̄lo ingrossat et accipit tortuositas et ge-
nerat ibi pluuias et alios vapores. Silt in
metibus sanctoz austere. i. sp̄ritus sanctus dicit
Abacuk. iij. Deus ab austro veniet.
inducit siue cōgregat nubes et vapores. i.
sanctas cogitationes et affectiones qz ad
lo. i. malignus sp̄ritus dissipare et dispergere
conat. Sed in pteoribus ecōtra diabolus
tanqz aq̄lo in corintho inducit et cōgregat
vapores. i. malas et terrenas vel carnales
affectiones. Sz austere. i. sp̄ritus sanctus eas
dissipat et dispergit dū ad puritatē redi-
do malas affectiones ab eis repellit. Et p-
pterea aq̄lōnem odies et austre diligēs pō-
sa in cāticis dicit: Surge aq̄lo et veni au-
stere: p̄sa ortū meū et fluet aroma illius:
Cant. iii. Tēz malignus sp̄ritus qzqz vi-
denotes et sp̄uales viros decipiat: transfi-
gurat se in angelū lucis. et tūc eius simula-
tio est sunilis spelūca: qz spelūca ex pte in
cis h⁹ introitū latū sed terminū artū. Un
locus lucidus ē in ingressu: obscurus ē p
gressu. Sz artus et blispidus ē in gressu: sith
inuenias egredius et dicit Damascenus.
Sic etiā qzqz diabolus apparet in forma
boni angeli et dicit Beda in principio dat
splendorē et stupore in pgressu dat timo-
rē sed in exitu dimittit errore. Et ppter
dīc Ps. ix. qz infidias qz leo in spelunca
sua.

Capitulum: LXXIII

Spiritus sanctus

assimilat igni: Act. iij. Apparue-
rūt illi disperte lingue tanqz
ignis: leditqz supra singulos et sp̄ritus san-
ctus. Primo ppter graz. i. donoꝝ. habet
em ignis septē virtutes designatēs septē
formē graz septē donoꝝ sp̄ritus sancti. Maz
sp̄ritus sanctus ad modū ignis alta humiliat
p̄ donū timoris: emollit durā p̄ donū pie-
tatis: illuminat obscurā p̄ scientiā: restrin-
git fluida p̄ os̄tū: consolidat mollis p̄ for-
titudinem: clarificat metallā tollendo ru-
biginem: p̄ donū intellectus sursum tedit
p̄ donū sapientia altissima comprehendit.
Secundo assimilat sp̄ritus sanctus igni: p̄

De celo & elementis

70

excellētā. Ignis em̄ excedit oīa elemen̄ta in tribus. s. in specieis ordine & virtute. In specie qdē. i. in pulchritudine rōne lucis in aspectu. In ordine rōne sublimitat̄ in situ. In virtute rōne vigoris in actu. Si militer spūllant̄ in his oīa excedit. **P**rimo in pulchritudine lucis: Job. xxvi. Spū eius ornans celos. Ornamentū em̄ celorum est pulchritudo lucis: Ps. ciii. Expandit igne ut luceret eis p nocte. Itē in altitudine origis: Thren. i. De excelso misit ignes in omnibus meis et erudit̄ me. Itē in multitudine virtutis: Ps. xxxvii. Spū oris eius virtus eorū. Heb. xi. De' noster ignis plūmē est. **T**ertio. ppter violentiam. Hā ignis ex violētā sua h̄z alta inclinare. Huia eleuare: et fluida coadunare. Et hec tria facit spūllant̄: qz inclinat excelsos ad humilitatez: elevat insimos p supnorū auditatē: coadunat inuicē diuisos p mox univniuitatē. **Q**uarto. ppter munificētiā. Est em̄ munificus: et vt ita dicit̄ libera/lis cōicidē se t̄ sua. Nam cōicat suam for/ma. i. lignitatem: et sic spūllant̄ p grāz qz dāmodo cōicat suā deitatem. Hā qz spū dei agunt: bi filij dei sunt sicut dicit̄ Ro. viii. **I**te cōmunicat suā potentia. i. caliditatē que ē eius virtus actua. Et sic spūllant̄ suā charitatē p quā opaf magna: Apollus Roma. v. Charitas dei diffusa ē in cordib⁹ om̄nis p spūllant̄ qz datus ē nob̄. Itē cōicat suā efficaciā. i. opatiōne que multiplex ē. Et sic spūllant̄ cōicat suas opatio/nes qz multe sunt fini diuerlas grāz grat/atas. Hā alij dat̄ p spū sermo sapie tē. vt dicit̄. i. Cor. xii. Et postea s̄bdit̄: qz hec oīa opat vñat̄ idē spū. Et spūllant̄ opa/tioē assimilant̄ opatiōib⁹ ignis. Hā ignis h̄z alterare. s. calefaciōdo: desiccādo: et de/nigrādo: t mult̄ alij modis trāsmutādo p suā virtutē actuā. Et silt spūllant̄ in diuerlas qualitates siue virtutes eos in qz ve/nit alterat et trāsmutat̄. vñ. i. Regl. x. dictū fuit sauti. Insiliet ī te spū dñi: et probabis ea c̄is: et mutaberisqz ivix alter. **S**ecundo ignis h̄z renouare. Est em̄ ignis vt dicit̄ Dio. vlt. ca. cele. hierar. sui renouatius in ma/teria. s. aliena se generādo vt p nouas ge/nerationes seipm extra sphērā suā conseruet. Hā extra spū et suā ignis se renouādo melius custodit et conseruat naturā suā in materia aliena qz faceret ibi in ma/

teria. ppria: qz materia grossa tardū enel/lit p actionem h̄ri. Sic spūllant̄ h̄uis in sphera sua. i. in natura sua. ppria si renouet vel imutet: tñ in nob̄ existēs quodāmodo renouāt p nouos effectus grē qz efficit in qbus opat̄. Unde ppbeta petebat dicēse Spū rectū innoua in visceribus meis. Et Eccl. xxvi. Ecce dabo vob̄ cor nouū tē. Ip̄e ergo renouari dicit̄ dū nos p ipsius gratia innoamur. Ps. cii. Emitte spū tuū et creabūt: et renouabis faciez terre. **T**ertio ignis h̄z augmētari. Dicit̄ em̄ Di/ony. qz ignis ē latēter augmentatius sup/sius. t alia trāslatio dīc: crescēs a seipso. i. a ppria virtute actiuā: nō qz in ipso sit mate/ria sui crenēti: et ideo nō crescit nisi addito cōbustibili. Et silt spūllant̄ qz ex se na/turā nō habeat vt crescat vel minuāt: tñ in nob̄ crescere dicit̄: qz crescere nos facit in grā. Unū dicit̄ de Jobe baptista: Lu. i. qz puer crescere et fortificat̄ spū. Sic etiā multiplicari dicit̄: qz in nob̄ sua dona mul/tiplicat̄. Unū Sap. vii. dicit̄ spū multiplex. Et Helias duplēc spū. i. duplex donū si/ue duplēc grāz dicit̄ habuisse. s. ad ppbe/tandū t miracula faciendum. iiiij. Regl. ii. **Q**uarto ignis h̄z segregare. Unū Diony/sius dīc qz ignis est discretius. Segregat em̄ ignis et discernit in metallis puz ab im/puro: et grossum a subtili: vt plumbeum ab argēto. Assumit em̄ subtilia silia sibi et reiç/cit grossia ppter qz dīc: segregare ho/mogenia sibi. Unū pz qz ignis h̄z segregare et segregare. Habet em̄ cōgregare similia et dissimilia disgregare. Utraqz aut opatio at tribuī spūllant̄: segregat em̄ ab alijs il/los quos sibi elegit ad alijs speciale. Unū Act. xiiij. dixit spūllant̄: Segregate mihi Paulū et Barnabā in opus ministe/rij ad qz assumpti eos. Itē ei attribuit̄ bo/noz congregatio: Eccl. xlui. Lēpestas aq/lonis et congregatio spū. Tempestas em̄ aq/lonis est congregatio supboz: qz est co/gregatio illius qui dixit̄ Esa. xliij. Sede/bam in monte testamenti in lateribus aq/lo. is sc̄z diaboli: sed congregatio spiritus est congregatio humiliū. **Q**uinto ignis habet penetrare. Unde Dionysius dicit̄ qz ignis est acute pergēs. Illud em̄ quod est acutū pgit penetrādo. Ip̄e em̄ spūllan/tus amor ē. Amor at fac penetrare amar/te ad intima om̄iat̄ et eius secreta perscrut/are.

b 2

Liber primus

eari. vñ Apis dicit. Corinti. ii. q spūssan-
etus ola scruta etiā pñuda dei. Et iō etiā
mētes diligētiū deum pducit ad secretoꝝ
dei pñplatoꝝ. Motādū etiā q ignis acu-
te pñt in c̄htū ē in materia aliena quā suc-
cessive querit; t ideo querēdo quālibet
ptē post pñt sp in acutū vadit. Si em̄ siml
quereret mouereſ in rotundū vl in latū.
An q Idōs in. iii. celi t mū. negat ignem
esse acutorū angulorū sī qd̄ posuerūt; qz
nō dāt elem̄tū fm̄ naturā aliquā figurā
nisi forte rotundā qd̄ intelligit de elemen-
tis fm̄ qd̄ statuunt in. pp̄s sp̄heris suis.
intelligit etiā q ignis non bz angulos p-
manēt. qz qd̄ vez est; qz semp̄ variante.
Sic qz spūssanc̄tus mentē hois nō statim to-
taliter pficit; s̄ paulati pficere facit. An
Grego. dicit q nō repēt fit sūm̄; s̄ in bōa
queratōe a minimis quis inchoat vt ad
maiora pueniat. Ideo qzto pl̄bō p sp̄m̄. p
ficit tāto ab exterioribꝝ ap̄plus se re tr̄git;
sic accidit de celo q acute figure existit; qz
sp̄ xl̄sus cuspidē strictū fit. **X**esto ignis
bz se alij̄ icorporare sive alia sib̄vnire q-
si vt ita dicā sic materia vñf formesī pñt
in ferro ignito t carbone inflamato; in q-
bus ignis fm̄ oēs pres suas sic pñtibꝝ car-
bonis sine ferri pñligit; q inter vnius t al-
terius substātiā sensibl̄ differēcia non ha-
bet. An t corpora talia debent esse ignis ma-
teria; vt dicit in. iiiij. Metheo. Quia spūs
sanctus qz p suā gram ad se trahit secum
quodāmō vñf facit. An dicit. i. Corin. vij.
Qz q adheret do vñus spūs ē cū eo. Se-
pt̄o ignis bz eleuare. An Diony. dicit q
ignis est sursum ferēs. s. alia. t bñ c̄htū co-
git alia in qbus bz victoriā seq̄ motu suū:
qz sic pñcipiat t forma eius ita t de motu.
Sic etiā spūssanc̄tus qbus formaz sue grē
tribuit leuat t p̄ se trabit; Ezech. i. Quo-
cūḡ s̄bat spūs illuc eūte spū t rote pñ le-
uabant seq̄entes eū. Spūs em̄ vite erat in
rotis cū cūtibus s̄bat t cū stātibus s̄bat
t cū elevatis a terra piter eleuabant t ro-
te seq̄entes eū; qz. s. spūs vite erat in rotis.
Abi attēde q spūssanc̄tus facit ire. pficie-
do; stare pñseuādo; t eleuari a terra cele-
stia pñplādo vel terrena pñmēdo. **I**tez
spūssanc̄tus assimilat nubi. **P**rimo qz nu-
bes a terrayel mari eleuat. iiiij. Reg. xviiij.
Eccc neubeula parua ascēdebat de mari.
Quia s. spūssanc̄tus qz replet eleuata ter-
renis p ip̄ox terrenoꝝ stemptum; Ezech.
viiiij. Eleuauit me spūs inter celū t terras.
Secundo qz ex nube refrigeriū pñfaz; qz
sz spūssanc̄tus refrigerat etiā incētuū vi-
tioꝝ. An angelus dixit virgini marie. Lu-
ce. i. Spūssanc̄tus sup̄uenit in te virtus
altissimi obūbrabit tibi. i. te ab oī etiū viti
ox refrigerabat; Matth. xvii. Nubes lu-
cida obūbrabit eos. **T**ertio qz ex nube
pluia generat; Ecli. xxv. Quia nubes
pluiae in tpe fccitatis. Quia s. spūssanc̄tus
resoluit atām in abūdantia lachrymaz si-
ue in compūctiōe sive in oratiōe. An dicit
Aplus Roma. viii. q spūs postulat p no-
bis. i. postulare nos facit genitibꝝ incen-
rabilibus. **I**tez spūssanc̄tus assimilat vē-
to. **P**rimo qz vētus bz originē occultaz.
Et ista similitudo tangit Job. iij. vbi dñs di-
xit nōcēdomo: Spūs vbi vult spirat t ve-
cem eius andis; s̄z nō scis vñ veniat aut q
vadat. Sic est oīs q natus est ex spū. **A**d
Chrysostomus exponit de vēto q etiam in
Ps. x. dicit spūs. pcellaz. **E**t rāgit do-
minus pñmo ei pñtātē; qz qz vbi vult spirat. i.
vētus q vult salt. Et si dicas vētus nō bz
voluntatē. Dicendū est q voluntas sumit
p appetitu naturali q nihil aliud ē q in-
clinatio naturalis de q dicit Job. xxviii.
Qui creauit pñdūs vētis. **S**ed rāgit
vēti incētuꝝ; qz vocē eius audis. i. sonitus
eius ex pessione ad aliquā corpū. Sic ei
dicit in Ps. lxvij. Aor tonitrūtui frotā.
Tertio ponit vēti originē q occulta est:
qz nō scis vñ veniat aut q vadat. Sz dice-
ret alij̄ vñtig sc̄f vñ veniat aut quo va-
dat. **M**a aust̄r venit a meridiē t vadit ad
aq̄lonē. Boreas xō vētus venit a pñrio ab
aq̄lonē t vadit ad meridiē. Rūderi pñt q
pñcipiū vēti pñt sc̄ri duplicit. Uno mo-
dō generalē; eo modo sc̄f q aust̄r venit a
meridiē t vadit ad aq̄lonē. Alio modo in
spāli. t bñ mo nescit vñ veniat. i. a q plaga
determinate incipiat t q vadat. i. ad quam
plaga determinate terminet. Sic est oīs q
natus ē ex spū. Quasi dicat: si vētus ē q
corporeus bz sic occulta originē t pcessus
vi sc̄ri nō possit vñ veniat aut quo vadat:
multo magis ē occulta origo t pcessus re-
generatiōis spūalis t adhuc multo ap̄li
origo t pcessus spūalis spūssanc̄tis. **S**ecū-
do qz vētus bz impulsionē inq̄etā. Est em̄
vētus mobilis t totus inq̄etus. Qd̄ qd̄es

De celo & elementis

71

spūsancto competit p effectū inq̄tum mo
uet ad bonuz & non pmittit nos descere p
ocū: Ela. vii. Cōmotu est cor cūs & popu
li eius sicut ligna siluarū ante facē venti.
H̄eg. Mēntē quā spūsc̄tus replet in ana
ritudinē templū & delectationē eternoꝝ
cōmouet. Et notandū q̄ ad modum venti
spūsanctus multipliciter cōmouet. Nam
ad modūventi mare. i. cor pētōris perturbat
ad penitentiā delictorū. acrē zēnsar. i. pec
atorē ad se restrigit & resolut i plauīa. i.
in abūdantia lachrymarū. ignē. i. amantez
inflāmat p desideriū eternoꝝ. Montes. i.
sup̄bos p̄curit & apt p deiectionē & humili
lationē ipoz. poros corporis apt & exter
calorē euaporando educit: q̄r oculos men
tis aperit & calorē. i. amorez charitatis ex
trahit. i. extra. ppalari facit ad obsequiuz
primoꝝ. Et nota q̄ Sap. vii. spūs esse di
cis mobilis & stabilis: q̄r videlicet spūsan
ctus cōmouet ad bñ opandū & etiā stabili
tar ad pseuerandū: vel facit mobilē ad bo
nū & stabilem & malū. Tertio q̄r ventus
habet operationē fructuosaz. Sunt enim dīner
si venti. i. in vniuerso. xij. Quoz q̄libet ha
bet aliquid utilitatis facere in mūdo. pp̄
q̄d de thesauris divine puidēte exire v̄l
pduci dicūt: fīm illis ps. cxviii. Qui p
ducit vētos de thesauri suis. An possunt
duodecim vētis fructus spūsancti q̄s es
se facit in nobis cōgrue adaptari. Nam h̄
spūsanctus vnu sit in se est mūliplex
in effectu. Unde & Sap. vii. dīcis spūs ml
tiplex. Adaptant ergo fructus spūs ven
tis. Primo in generali quo ad numerz.
Sunt enim venti in numero. xij. fīm phoz do
ctrinam. Vicit enim sacra scriptura quatu
or tūn ventos celi nominet & ponat. Zach.
vii. In q̄tuoz ventis celi disp̄si vos dicit
dīs. Et itez Daniel. vii. & viii. & Zach. vii.
& Apocalyp. vii. q̄tuoz venti tūn simplici
ter nominant: q. s. sunt pncipales a quatu
or mūdi pribus ventos q̄ sunt orīes: oc
cidens: meridies: & septentrio. Et sununt
put tradunt p̄bi fīm iugationē quatuor
qualitatū. Tamen q̄libet q̄tuoz ventozū
pncipaliū duos alios habet ventos hinc
inde collateralef. H̄az subsolanus qui est
pncipalis ventiens ab oriente habet a de
xtris ventum qui dīcis vulturnus & a simi
stris eurū. Iuster dīo q̄ est pncipalis a me
ridie habet a p̄xtris africū & a sinistrz no

tū. Alquilo dīo qui est pncipalis a septētū
one habet a dextris corū & a sinistris bore
am. Sauonius dīo ab occidente habet ces
phyz a dextris & a sinistrz circū. & sic sunt
venti in vniuerso. xij. quoꝝ numerz q̄dam
fīm numerz signoz celi siue domoz. xij. ac
cipiunt. Dicit em Aristo q̄ astronomia alte
ra p̄ est physice. & p̄trole. dicit q̄ optet in
hīmōi consideratione celi physicum esse. dīo
mus aut̄ celi. xij. hoc mō sumunt: q̄r plane
ta dīcis signū ascendens seu emergens ab
orientē sup orizontē. Inter q̄d & quartum
q̄d est in angulo sub medio terre: oppoſi
tū medio celi sunt duo. s. secundū & tertiu. Si
militer inter illud q̄ tu & signuz occidens
q̄d opponit ascendēti sunt duo. s. q̄ntū et
sextū. Eodē modo inter septimum & illud
q̄d est in medio celi sup terrā q̄d ē ab aſcē
dente sunt duo. s. undecimū & duodecimū.
Hee enī signa leet fīm Ptolemeū causall
itatē habeant sup oīa q̄ orunt in mundo:
tū p̄cipue causant ventos. & in nullo ita ci
to dephendit motus celi sicut in vētis. Et
ita p̄t̄z q̄r hec signa vel dom⁹ ita sunt dispo
site sicut venti. Aliq̄ tū sunt q̄ numerz ven
torū accipiunt fīm diuersos ortus & occasus
solis. Est enī ortus eq̄noctialis vt cum sol
est in ariete & libra. & hic facit in vere sub
solānū. Itez & h̄az sunt duo ortus. s. duo
solsticiales: & sic sunt ab oriēte vt dictū est
tres. Opoſita rōne sunt ab occidēte alij
tres. A septētrione dīo sunt tres fīm mediū
um & extrema: q̄r aq̄lo est medius. collate
rales dīo boreas & circulus. vel fīm alios me
dios est septentrio. collaterales dīo aq̄lo
& circulus sit est a meridie. Sed Seneca &
Carro sumunt. xij. ventos fīm. xij. circulos
q̄bus respondet rotidein: discriminā in ae
re. Nam duo coluri eq̄noctiales cū duob⁹
tropicis cū sint quinq̄s intersecant ab ori
ente: & sic intercepti faciunt decem p̄tes. s.
q̄ngz ab oriēte: & q̄ngz ab occidēte. Meri
dianus dīo: iirculus duas p̄tes adiicit dū
similiter in duo secat. & t̄a sunt. xij. Et sit
ipi venti. Et h̄az in bac descriptione Seneca
& Carro auentant: differunt tamē in mo
do ponendi circulos & sectiones eoz. Sz
quicquid sit de eis omnes tamen cōmu
ter aſſerūt. xij. ventos esse. & in eodē etiam
nūero. s. duodenario: Apls ad Sal. v. fru
ctus spūs cōmemorat dicens. Fructus au
tem spūs est charitas; gaudiū; pax; patiē
b 3

Liber

primus

ta: longanimitas: benignitas: bonitas: mansuetudo: fides: modestia: continentia: castitas. Secundo magis in spaciis possunt predicti venti fructibus ipsi adaptari finitimes etates aliquas singulorum. Nam subsolani qui est principalis ab oriente veniens (et subsolanus nominatus: quod nascitur sub radibus solis) competit primo fructum spissitatem et charitatem. Quasi enim radius qui a sole et eius luce emittitur spissus est qui ex patre filius processit: sub quo et a quo charitas in nobis exortatur. Roma. v. Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Hic tamen subsolanus ventus quod nascitur a calidissima venire regione: tenuatus nam ad nos pergit. Ita sicut quis charitas a spiritu sancto procedit qui est amor incrementus et immensus: tamen ipsa que nobis infunditur alitas quamdam est creata et limitata: sed quod nascitur in via semper possit augeri charitatem intensivam. Secundus autem ventus a destris subsolani qui dicitur vulturnus: eo quod alte tonat. Unde Lucretius poeta: Ultitonans vulturnus et austus fulminea pollens. Competit castitati quod ardua est ad seruandum: quod in carne preter carnem vivere angelicum est non humanum. Hic ventus habet desiccare aeris humorem: quod castitas constringit humorum. I. Lubricitatem carnalis concupiscentie. Ter tius ventus a sinistra subsolani qui dicitur eurus quasi ab eo ruens. I. ab oriente competit fideliter quod a Christo introducta est: quod visitavit nos omnes ex alto. De quo dicitur Zacharias. vi. Ecce vir oriens nomen eius. Hunc etiam ventus generat nubes quod lumen solis obumbrant: quod per seipsum fidem non omnino claram et apertam: sed umbriticam et obscuram de cognitionem habet. Quartus ventus. I. principalis veniens ab occidente dicitur faunus: eo quod faneat eis que nascuntur in terra et frumenta ea. Et hoc competit continentie qua caro nostra de terra sumpta fons et conservatur in mundicitate et sanctitatem. Hic etiam ventus facit nubila: sed in India serena. Sicut continetiam quod carnem mortalem quod per mortem occidit restringendo vel refrenando quasi perturbat: tamen anime serenitatem trahit. Quintus ventus a destris faunus: versus meridiem qui dicitur cephyrus: quod austeres et germina et latu vinificant. Tali enim idem est quod vita et coe vivere competit gaudio quod vitam seruat et prolongat: sicut eccl

trario a tristitia festinat mors. Ita iste ventus producit flores: quod animus gaudens etatem floridanam facit: ut dicit Proverbii xviiij. Sextus ventus quod est a sinistra faunus versus aquilonem dicitur circius: eo quod cor sit coniunctus. Hoc competit patientie per quam homo in regno celorum et horum angelorum iungitur: Matth. v. Beati qui perseverent in omnem patitur: propter iustitiam: quoniam ipsum regnum cœlorum est. Unde dicit Abbas fratrem. Patiens homo confortetur mercibus angelorum. Sub hoc vento fit pluviae et fulgura et tonitrua. Ut iste ventus purgat pluvias: illustrat fulguratum: terret et excitat tonando que oia tribulatio facit ait si sit patienter portata: quod videlicet ea purgat et illuminat et excitat ad terrorem. Septimus ventus principalis a meridie veniens dicitur auster: quod aq[ua]s haurit. Et hoc competit bonitatem: quod aq[ua]s gratias quas a deo habuit aliis abundantem comunicat et effundit. Nam bonum enim Zion est diffusum sui. Unde auster gigantia flumina et p[ro]bet pluvias largas. Octauus ventus qui est a destris versus orientem dicitur africus: I. eo quod frequenter in Africa initio accipit flavidus. Hoc competit benignitati. Nam hic ventus est calidus: et est a destris austri. In calore igit designat amor: in destris vero amoris rectitudine figuratur. Unde signat africus rectum amorem erga proximum: et talis amor est qui benignum facit. Dicit enim benignus qui est bene iugitus: I. dono igne amoris ad bene faciendum primo. Nonius ventus qui procedit a sinistra austri versus occidente dicitur notus: qui levaret sit temperans: tamen aliqui pestilentialis inducit. Et hoc competit mansuetudini cuius: I. est iras temperare refricare et bibere. Nihilominus tamen aliqui mansuetus prelatus celo iusticie coactus persecutions et cor reptiones exercet cum digna severitate. Unde Moses qui erat misericordius propter peccatum populi qui vitulum adorauerat celo iusticie accusatus occidit una die. xxviii. milia de populo: ut habeatur Exo. xxxiij. Decimus ventus qui est principalis veniens a septentrione vocatur australis: quod aquas et stringit. Et hoc competit longanimitati: I. perseverantie quod ligatas et affirmatas tenet aq[ua]s gratias et virtutum in antiqua. Undecimus ventus quod est

De celo & elementis

72

ad extre^mas a quillonis dic^{it} corns: qui circu-
lum ventorū quasi claudit et ad se trahit.
Hoc ergo competit paci: q̄ omnes p app-
eritum sui trahit ad se: q̄ omnia pacem ex-
optant. vñ dicit Aug⁹. rix de ciuitate dei.
Et Dionysius ix,c. de diuinis nomib⁹.
Hec etiam velut finis claudit circulū om-
nium virtutū et affectionū anime. vñ Ps.
civij. Posuit finis tuos pacē. Hic etiā vē-
tus infrigidat: q̄ pax iracundie accessio-
ne remittit. Ita eadē refrigeriū tribuit.

Duodecimus ventus qui pcedit a sinistris aquilonis dicit boreas; qz pcedit ab hyperboreis montibus. Et hoc competit modestie, hic est generat niuem que cada rem pulchritudinis habet: fui illud Eccl pliij. Pulchritudine decoris eius admirabis oculus: t p modestias exteriorum motuum dominum cōuersatio reddit pulchra t grata oculis intuentium. s. quando alijs exteriores mores suos sine motu ordinat t moderat fin congruentiam suam t negociorum t locorum t alias personarum, vnde Ambrusius in pmo libro de officiis dicit: Hec est pulchritudo viuendi bene congruetia vnicuius sexui t persone reddere. hic ordo gestorum optimus: hic ornatus ad omnem actionem accommodus. Sunt tamen quidam philosophi qui ordinem istorum ventorum alter assignant. Dicunt enim qz fauonius qui est pncipal ad occidentem habet a dextris cephyrum: qui fin eos est idem quod a fructu: a sinistris vero habet corum. Item auster qui est pncipalis a meridie. t fin eos idem est quod notus habet a dextris eu-roaustrum: t a sinistris austrum africum: qui sic dicit: eo qz coniunctus sit austro t africo. Item a septentrione est ventus pncipalis qui vocat septentrionalis basi-
tatis a dextris aquilonem: t a sinistris austrum qui etiam dicit boreas. Invictis autem qz veniunt ab oriente non differunt a pmis. Sz hec differentia parvum nihil refert qz tu ad moraliter doctrinam sua sititudinem quam ex eis pncipalis qz: t generalis interdum qz oibus in b libro, qz vero in sacra scriptura sepius spuissance sz expositione doctoz assimilat australi vero qz alijs vero pdicit. Sic ceterario maligni spuus pncipalis aqjoni: vt partuit in pcedenti ca. Est nonadu qz ista situdo est congrua ppf tres qualitates qz hz vero australis. Materia est qz vero est calid: t b nō bz

natura sua cū oīs vēr̄ fit ex vapore ter-
reo & frigidō: sī h̄z caliditatē ex loco exit⁹
sūt: q̄ p̄cedit de loci calidis. Et h̄z cōpetit
spūscio in q̄z mētes accēdit ad amore⁹ ce-
lest⁹ p̄mij, vñ Job, xxvij. H̄nq̄d vestimenta
calida sūt cū p̄fata fuerit trā austro⁹
vestimenta cī calida aīc sūt cī affectiōes fer-
uētes ab austro. i. spūscio inflāmat⁹. Se-
cūda ē qz ē vēr̄ turbidus: qz sī acrē fac tur-
bidū & nubilosū. Et h̄z cōpetit spūscio in q̄z
mētes pturbat i cognitiōe defecit⁹. p̄pūj
sue petti sui: Zach. ix. Dñs d̄c in tuba ca-
net & vadet i turbie austri. Tūc spūscio
canit tuba i corde hoīs qñ imittit ei timo-
rē iudicij: qz dñs i iussu & i voce archāgē
& i tuba dei descedet d̄ celo. S̄ venies ad in-
dicū: vt dīc Ap̄lus. i. Theb. iiiij. Sz tūc in
turbie vadit qñ mēte ipaz timore p̄cussaz
pturbat ad p̄nsaz & ad p̄siderationez peti
sui. Tertiā ē qz ē nubilosū sue pluvi-
sus. Iz cī vapor h̄u⁹ vēti in loci calidis vñ
orī sūt nō sit multū humida⁹ cū ibi pp̄f scicita
te nimia⁹ sit humiditas modica: postea th̄
paulatī appropinq̄ndo ad aglonem fit hu-
mid⁹: eo q̄ suo calore aptendo humidū in-
uentu sibi attrahit. & ideo etiā sp̄ crescit et
fit nubilosū & pluviolosū. Et h̄z cōpetit spū-
scio i q̄z sūt flere & lachrymari ex p̄sidera-
tione p̄nt̄ exilij. Ps̄. cxxv. Cōuertere dñe
captiuitatē nr̄az sic torres i austro. H̄losa.
qñ flat calid⁹ vent⁹ austri soluunt glacies
& implēnt̄ & fluunt torretes. Sūt aspirante
spūscio soluunt mētes frigide: & implētur
oculi aq̄s & fluribus lachrymaz.

Capitulum: LXXXIII

Status hominis
In vita spūali distinguitur ad modum anni. Annus enim principalius distinguitur per quattuor tempora. Habet enim hyemem in quo est frigoris asperitas. Et ver in quo est pullulationis auctoritas. Estate in qua sol caliditas. Autumnum in quo fructuum maturitas. Igitur per hyemem accipit asperitas tribulationis. Per ver nouitas auctorisationis: per estate fervor dilectionis: per autumnum maturitas perfectionis. Primo igitur per hyemem representat status tribulationis: per quam incipit homo a malis resipiscere et ad bona disponi. Et ista similitudo patet quadruplicis. Primo ergo in hyeme fit in boce augmentationis flegmatice.

Liber primus

humoris. Humor autem flegmaticus est fri-
gidus et humidus; quod videlicet in tribula-
tione refrigerescit ardor carnalium desiderio-
rum; et abducatur fletus et humor lachryma-
rum. Secundo quod tempore hysmenis varia
est humor hysane complexio; quod sicut hoc tem-
pore melius se habent colericiti; prius fleg-
matici; melius iuuenes; prius decrepiti. An-
de in tali tempore prima est infirmitas que
fit ex flegmate; ut febris quotidiana minus
aut illa quod ex colera ut tertiana. Juuenes et
colericiti calidi sunt et siccii; flegmatici et de-
crepiti frigidii sunt et hyscidi. Quo autem adhuc
poterat sua deflentur; nec tamen adhuc vlo amore
celesti feruntur; nisi sunt ut flegmatici; quod tem-
pore hysmenis. tribulationis sine tentatio-
nis corruptioni metis faciliter subiacent.
Sed illi qui spiritu feruentur et carnis humore ca-
rent isti tempore tribulationis vel tentatio-
nis siles iuuenibus et colericis melius se ha-
bent. prima autem est infirmitas quod puerit ex
flegmate. et ex propria metis corruptione. Ex
propria enim metis corruptione puerit conti-
nuus ardor carnis quod ex corruptione fleg-
mati quotidiana febris. Tertio quod in hys-
tempore necessaria est discretio cibationis; quod
in hysmeni tendu est calidus et siccus; ut scilicet
amore eterno et tempore tribulationis sint oga san-
ctissimi ardore successa et ab humoris deside-
rio et carnalius penitus affecta. Quartu
m quod in hys tempore est intelectu frigoris; quod accedit ex
solnitia remotione. sicut enim capricorni sol in-
trat; quod dicitur esse inferius signum. Motemque
astralium. vii signum in nomine accepit; quod capra sili-
tudine delinquntur tenet; quod ex studiis
peccati de petro ut capra fetet quod tamen in aliis ru-
pibus pacifit; dum petro sub his et ex eius sub-
limi vitro delectat. In hys tempore sol capri-
corni intrat; dum sol in stile petri sancti
spiritus radiis illustrat. post capricorni vero in-
trat aquarius; ut fetor carnis abluit lachry-
mis. Ascendit etiam visus ad piscem quod est tertium
signum et obtinet finem hysmenis; ut quod piscis in hys
aqsis; sic petro viuat in lachrymis. Sed
status ait est in nouitate ouerionis. et ille
significat in vere in quo est renouatio arbo-
rum et plantarum. Nam homo in hys tempore fit augmen-
tatio sanguinis; quod cum aliquo dñe nouitate
spirituali dulcedine multipliciter delectat. Nam
in hys tempore mala est infirmitas quod fit ex melancolia
ut tertiana. pessima quod fit ex sanguine ut sy-
nocha. Ita in initio ouerionis dum delectat.

tur animus vegetantis. sicut ex abundantia ho-
ni opis quasi ex inundatione sanguinis nascit
tumor elationis; sicut quasi ex corruptione san-
guinis nascitur synocha febris. et pringit ve-
sicularum quod est amicus naturae fiat inimicus vi-
te. Dicit enim physici synocha esse mortis
amicos. Ita in hys tempore melius se habet senes;
pueris iuuenes; melius decrepiti; prius pueri;
quod ex natura satis rapidis augeantur mate-
ria infirmitatis; sicut in hys tempore cum infir-
mitas hys tempore nascitur. dolor hys infirmita-
tis leuius; quod hys tempore curantur. Sicut etiam
ouerionis tempore maiori tentationis ferno-
re impugnantur; quod senes et pueri molestius
ferunt ieiunia et labores. Ita in vere uten-
dum est frigidis et siccis. Me enim per desiderium
vane glorie feruntur sanguis ebulliat; necesse
est ut animus frigide tentationis et sterilitatem
siccitat ad memoriam reducat. Ut etiam hys
beneficio diete ut sanior si in vere ne in ini-
tio ouerionis appetat amor laudis. Motu
etiam quod in vere ex calore et humoris tempore ap-
riunt pozi terre. pereantur diversi coloris
berbarum et arborum flores. et sic in aia penitenti-
tis oueris ad deum diversi generi virtutes
oruntur. et fit quasi nouum ver interius in mente.
vii in Ps. lxix. Aer et estate tu plasmasti
ea. In vere intellige nouitatem oueris; man-
suetudinem trpatos in estate; pueris igne
charitatem feruentes. In etiam tempore sol ascen-
dens tria signa dicuntur obtinere: arietem in ini-
tio; cancerem in medio; geminos in fine. At-
tende etiam in arie ducatur: in tauro iugum; in
gemis arietum; ducatur plationis; iugum sub-
iectio; arietum cohabitationis; ut scilicet
pesces; subesse; et coesse. Solet etiam hys tempore in-
constans esse: non pluviosum ex vicinitate
hysmenis; non siccum ex vicinitate estatis; non
eadem rōne frigidum; non calidum. et ideo hoies
citius infirmant in martio; quod cum corpora hu-
mana apta sint ex calore statim corrup-
tur ex subito frigore. Sic nouitatem siquidem co-
ueris in constante motu solent agitari. et licet
corda eorum sint apta calore dilectionis; tam
men corrupuntur quod subito frigore impro-
nus suggestionis. Et non inundatione pene-
dientium delictorum quasi pluviosum humectantur.
non desiderio celestium quasi sol radio de-
siccantur. Prout idem datur est autem ne infirmitas
que in frigore hysmenis ora fuerat in mar-
tio. et in initio ouerionis redeat et occidatur.
Quartus status hoies est sub feruore di-

De celo & elementis

73

lectionis: et istū statū mētis signat tempus estatis. Primo enim in hoc tpe sit augmētatio calorū p quā s. designat ira h̄ p̄fī. Hā q̄to plus abūdat charitas: tāto plus odio habet iniqūtas. Itē in h̄ tpe meli⁹ se habet flegmatici: per⁹ colericī: meli⁹ de-crepiti: peius iuuenes. Senes em⁹ & fleg-matici frigidi sunt & humidi. ideo isti melius se habet si infirmant̄ in estate. i. in h̄rio tpe. cit⁹ em⁹ possunt curari: qz̄ h̄ria p̄rijs curant̄. Sed iuuenes & colericī q̄ sunt calidi & siccē ex p̄sili tpe peius habēt: vide licet si nimis alta sapiat̄: si nimis platiōis desideri succēt̄ alent̄. Ut̄ in hoc tempe pessima est infirmitas q̄ venit ex colera: mi-nus mala q̄ est ex flegmatis: qz̄ augmentat̄ materia infirmitat̄ ex p̄sili natura tēpis. In hoc igit̄ tpe vtile est vt̄ frigidis & hu-midis. Arat̄ & frigidis. i. considerationibus timore inducentib⁹ ad rep̄mendū nimis calorē. i. nimis p̄sumptionē indiscreti fer-uoris. Ut̄ etiā est humidis. i. considerationib⁹ ad fletū inducentib⁹ h̄ ariditatem supbie q̄. s. q̄nq̄, puenit ex nimia p̄fidētia sui. Ut̄ ad h̄ valet cōsiderare casus & lap-sus sc̄tōp̄ viroꝝ & etiā humilitat̄ & lachrymas eoz: vt̄ David & Petri apli & aliorū filiū. Itē in h̄ tpe ascēdit sol v̄sq ad can-crū: & fit ibi estiuale solsticiū. Solsticium āt̄ sol est in via charitat̄ summus grad⁹ amo-ris. s. vt̄ nihil v̄lra dēuī sūe supra diligat̄. Vocat̄ etiā cancer tropicū signū. i. puerū ut̄ vt̄ ab amore dei querat̄ ad amore p̄ximi. Hic est em⁹ regressus a cācro ad h̄gine-m: a feruenti amore dei v̄sq ad castum amo-rē. p̄ximi. Sol aut̄ in eadē estate tria signa dicit̄ obtinerent̄ principio cancerū: in medio leonē: in fine h̄gine. vt̄ habeat cha-ritas in cācro ad. p̄ximū in puerū com-passionis: in leone i vigilat̄a circūspectio-nis: in h̄gine in puritate dilectionis. Can-cer h̄ retrogradit̄. Leo dormiens aptos oculos h̄. Virgo est q̄ carnalē cōmixtio-nē adhuc ignorat̄. Huius etiā tpis p̄ximū ē radices herbarꝝ & orborꝝ siccāre. Sicut̄ em⁹ est spes būr⁹ mūdi: & siccans herbarꝝ & arborꝝ radices dū nullo terrene delectio-nis h̄uore nutriunt̄ fideles. Quartus sta-tus aē est sub maturitate discretiōis fine p̄fectionis quā designat t̄p̄s autūni. Nam p̄mo in autūno crescit melācolia. p quā si gnificat tristitia de p̄ctis: qz̄ q̄to pl̄ accē-

dis ad maturitatē sensus & etat̄: intantuz maḡ debet crescere imētis doloris & de-fectib⁹ p̄ p̄ctis: vñ Eccl̄. i. Qui addit̄ sciāz̄ addit̄ dolorē. Itē in h̄ tpe meli⁹ h̄t̄ sangui-nei p̄ melācolia: p̄ senes: meli⁹ pueri. Habuisti p̄ sanguinē dulcedinē charitat̄: habes nūc p̄ colerā magnā tristicia d̄ pec-cat̄. In vere vite nouitatem in autūno ma-turitatē vt̄ tēpēf̄ maturitas vite nouita-te: vite nouitas p̄sili maturitatē: vt̄ nouis p̄uersis puenire desideret ad maturitatē p̄fectiōis senex recogit̄ q̄ seruēs fuerit i initio p̄uersiōis. Si q̄ sic in vere & in autūno etates h̄uores altnādo cōsideras: in h̄rijs t̄pib⁹ vtrorūq̄ naturas icolumes ser-uas. Itē optet i h̄ tpe vii calidis & humili-dis. Nō ē sufficit ad p̄suādū aē sanitatē siccari ab h̄uore voluptatū: refrigerari ab estiuitorūq̄ etiā iſundar̄ supie p̄tēpla-tiōis rore & sanctisp̄s sil accēdar̄ amore. Itē solet i autūno sol tria signa obtierē: libra videlz in p̄ncipio: scorpiō i medio: sagittariū in fine. Libra in q̄ sol exīns equi noctū fac̄eq̄lī lāce p̄oderat dies & noctes: & tu eq̄lī lāce p̄oderes bōas & malas opa-tiones. Scropio & cauda mātūr̄: aculeo pūgit. aculei in cauda dolor est in fine. Lū aut̄ ad maturitatē etat̄ puenit̄ time peri-culū morti. Sagittariū āt̄ ex duab⁹ natūrē cōstat: ferina. s. & h̄uana. Superior & ho-mīs inferior & assimilat̄ aīali. Qui & rōna-bilis viuit digni sūt celo. q̄ & bestiālē di-gni sunt īferno. Arcu tenet̄. i. sagitta iacit. Est āt̄ instox are⁹ spūal̄ itelligētia: chorda doctria. sagitta &ba doctrie. pharetra & mēcōria. Hic arcis terēdit dūs & panit illū. Arcu em⁹ nob̄ parat dūs cū nob̄ sacre scri-pture intelligētā explanat̄. Ex h̄ arcu mit-tunt sagitte poset̄ acute: q̄ sic vulnerat̄ vt̄ corda trāfigat̄. Mōvit el̄ dūs vt̄ dīc̄ beat̄ Aug. sagitta ad amore. Hac sagitta vul-nerat̄ cor hōis deuoti. vt̄ dīcat̄: Aulnera-sti cor meū tē. Lāt. iii. Utinaz̄ p̄cessus p̄ hec iacula moreret mūdo. La. LXXV

Uperbia est si

nils mart. Mars fm p̄role. disponit natū ad mobilitatē & animi lenitatē: irā & aīostatē q̄ oīa compe-tut supbie. Hā fac̄ hōis mobile. i. incōstā-tē. Est enī fm Augl. supbia puerse celsitu-dinis appetit̄. & ideo est sicut qdā vent̄ q̄

b 5

Liber primus

excelsas summitates arborum. i. elatas menses hoium cōmouerunt: et eas firmas et duras nunc esse permittit. **T**unc fac animū leuez. Nā sicut ligna desiccata ab humore aque efficiunt leuias: ita p superbiā sumptu hu more grē efficiēt mēs leuissimā: et est supb' animū velut vter vēto plenus. **J**ob. xxvii. **L**euis erit sup facie aq. **T**unc fac hoies iratū et alosuz. s. vt nimis audeat et nibil susserat. pp̄t qd̄ dicis Prover. xiii. q̄ inf supbos q̄ sunt iurgia. **T**unc supbia assimilat cometę. pp̄t q̄t̄uor. **P**atio. pp̄t ascēsum: q̄ cometę sive cometes nibil ē aliud q̄ va poz terre et grossus: cui⁹ p̄tes sibi multuz coniact̄t: q̄. s. est bñ cōmictus et viscosus ascendens paulatim ab inferiori p̄te aeris ad supioz. s. ultra mediū frigide regionis aeris ad illam ptem. s. vbi aer paucitatem ignis stigit que dicis regio etiū: et ibi talis vapor diffundit et inflāmat et in medio remanet suppisus: et ibi etiā stinque nutritur de thebauro suo q̄ sub eo est. s. de ipso sumo paulatim ascendentem. et ideo est in me dio flāma alba valde et sp̄sa. Illud autē qd̄ distat a medio diffusum ē ad latus alterū et est tenuē. et ideo h̄z flāma tenuem ad modū nub albe. et hec vocat coma. Et hoc **C**onstantinus dīc sup libro Methe. concordās. s. cū Aquicēna et Algaçele. Ex his autē habef q̄ cometę ē ex vapore terrestri mul tū eraltato: igne inflāmato: stinque eleuato et comata sive caudato. Et talis est supbia hoies que in altū se erigit: velementer incendit: continuae ascēsum perit et caudas post se trahit. **P**rimū est ē naturā: q̄ homo est nature terrestris tam origine q̄ re solutione: q̄ de terra est et in terram reddit. terre autē cū sit grauis non est ascendere et descendere. Ex quo patet q̄ non est hominis supbire: sed potius se deſcieendo humiliare. Et ideo Eccl. x. exprobrādo ei eis ei: Quid supbis terra et cīnis. **S**ecū dū autē. s. igniti: q̄ homo supbus frequenter et faciliter et p̄ modico indignat et ex candescit in iram. Hoc inquā inest ei p̄ter naturā. Nō enī ex natura propria vapor h̄z caliditate: sed potius frigiditate cū terra sit elementū naturalis frigidū. Inest ḡ illi incēdo ex loco ad quē eleuāt. Sic homini est p̄ter naturā q̄ feruerat in irā nīmā cū hō sit aīal māsuetū natura. Inest ḡ inflāmatio iracūdie ex ipa elatiō et supbie: Eccl.

x. Nō est creata a deo hoibus supbia: nee iracūdia nationi mulierē. Est et supbie p̄ priū expetere in hoibus etiū incremen tu. et ideo nūq̄ q̄descit: q̄ sp̄ perit ascētū: sī illud Ps. lxxij. Supbia coꝝ q̄ te odi rūt ascēdit semp. P̄dat etiā q̄ supbia dū semp vult p̄te alioꝝ sequela expetit tāḡ caudā v̄l comā habere. Nullū enī vult le p̄cedere h̄z oēs retro ventre. Enī Romano rū sive Tuscoꝝ vulgare puerib⁹ dīc. Ad homo arrogātē nullo dīnante. Ad homo arrogante la te da tranante. Et ideo dīc Apocalyp. xii. q̄ cauda draconis trahebat tertia p̄te stellarū celi. **S**ed oēs supbia assimilat cometę. p̄p̄t aspectū: q̄ cometes de die nō apparet̄ sī solū de nocte sp̄cīt: q̄. s. hō supbus dū lucem grē amittit tene braligratīe necessario īcurrit: Job. xxxvi. Inumanib⁹ abscondit luce. i. supbis. Unde Hlosa dīc ibi q̄ inmane sunt q̄ se elat cogitationib⁹ extollit qb⁹ lux abscondit: q̄ veritatis eis cognitio denegat. **T**ertio ppter motū: q̄ cometę rotant ad modum stellarū et sequunt̄ eas quousq; abscondit tur. Et p̄ b Alpetragis in astrologia sua noua p̄bat ignē moueri circulariter: q̄. s. iste vapor incēsus ei adherens in circuitu rotat. vii et Ptole. in cētilo q̄ positione tertia vocat cometas sc̄bas stellarū sīm̄ ex positionem Hali et Abraam et Bugafari. Sic etiā supboꝝ est p̄priū inuoluit̄ et circuitus querere. sī illud Ps. xi. In circuitu ipiꝝ ambulat: q̄ dū interioria non appetūt in exteriori labore fatigat. **Q**uarto ppter signū: q̄ cometę signat mortem magnor: destructionē regnoꝝ: et cītatiō nē bellor. Enī recitat Sene. in. lii. libro de naturalib⁹ q̄stionib⁹. q̄ post mortē Deme trij regl̄ p̄az an̄ bellū achaicū cometă ful sit: nō minoz sole sīm̄ apparentiā. Sīl̄ ante aduentū karoli comitis p̄uinice et fratris regl̄ francie q̄ erat p̄ papā Urbanum factus rex sicilie. et vocatus ab eo vt veniret in regnū: qd̄. s. fuit Anno. M. clxiiij. sequēti anno dūl. M. clxiiij. apparuit cometă maxima in mēse Augusti iuxta signū canceri paulatim p̄cedens versus meridiē donec ad stellationē orīctis appropinquauit. et nūc ad vñā p̄te nūc ad altā dirigebat comā. durauitq; p̄ plures mēses: cūl̄ coma se extēdebat in longitudinē p̄ q̄rtaz grē nostri hemisperijs. Et sequenti anno. s. ag

De celo & elementis

74

no dñi. M. clxv. debellatus est Māfred⁹
cū exercitu suo p dictū regē karolū apud
Beneventū. vbi ip̄e Māfredus occubuit
cū magna strage gētis sive. Rō aut̄ p̄dictē
significatiōis comete est: q̄r comeſt sunt ſ
cōplexione maris & ſunt ab ip̄o vt a pmo
efficiēt. Iꝝ diuīctio eius cū loue augeat b.
Dominū aut̄ maris signat mortē violētaz
q̄ magis moriunt magni q̄ pui. Et quia
mars ē inclinās ad irā p̄tēt calorē regē-
tiū pplos cuī cōmōtio fortior est in mag-
nis q̄ in puis. Idec oīa signata p cometas
supbia ſequunt. I. occiſo magnorū dū vn⁹
q̄ aliuꝝ iſurgit ex supbia. Et ideo dicitur
Ela. xiiii. de rege chaldeorū ſupbo. Tu vul-
nerat es ſicut nos & noſtri ſiliſ effectus
es: detracta ē ad inferos ſupbia tua: cōci-
dit cadaver tuū. Item deſtructio regnoꝝ:
qz. l. p ſupbiā diuidunt gētes & regna. &
omne regnū in ſe diuīſum defolabif: vt di-
cīt Luce. xj. Itēz cōcītatio belloꝝ. Unde
Prover. xxii. Arma & gladi⁹ in manu ſup-
bi. I. Itē ſupbia assimilat tonitrū. Hori-
mo qz tonitrū oua auū pullificantum le-
dit. Et ſit ſupbia opa ſpūalium viroꝝ de-
ſtruit. Aug. ſupbia bonis opibus inſi-
diaſ vt pereat. Et ideo Grego. dicit. q̄ pe-
rit oē qd agit ſi nō in hūilitate ſollicite eu-
ſtodiſ: Ps. celiū. Fulgura conuictiōes &
dissipab eos. Fulgur em & conuictio fit in
toniruo: fz illd Ps. lxxvi. Vox tonitrui
& ui ſota illu ferit conuictioſ tē. Supbi
em ſpūaliter dissipant: qz tonat ſeipſo ma-
gnificando: fulgurant alios deſpiciendo:
conuictio opa ſua oſtendendo. Et nota q̄
vox tonitrui. i. ſuperbi dicīt eſſe in rota: qz
quicquid etiam de alijs dicit in laude pro-
priam reſlectit. Secundo quia tonitrū
p̄gnantes abortire facit. Et ſimiliter ſup-
bia bona, aposita in corde preconcepta ne-
parianſ. i. ne opere compleant efficit. vnde
monet homo Ecc. xxxii. Age concepti-
ones tuas: non in delictis & verbo ſuper-
bo. Tertio quia tonitrū turres altas
concutit & aliquando deſicit: quia ſez ſup-
bia perfectiſſimos viros inuadit: & aliquā
etiam eos vincit. Iſpa etiam deiecit ange-
los de celo: & hominem de paradiſo: Sap.
xliiij. Ab initio cum perirent ſuperbi: gigā-
tes tē. Sunt eſti gigantes omnes viri vir-
tutibus eminentes quos dum elatio ſup-
bie vincit: p̄tinus perire facit. vñ Apoca-

Iyp. xvij. dicit q̄ facta ſunt tonitrū. Et po-
ſte a ſubdit: q̄ ciuitates gentiū ceciderūt.
Quasi em quēdā tonitrū ſunt hominum
ſupbiētū corda: q̄ tu ciuitates deſciunt:
quia iſha quinuimē virtutū annibilat et
deſtruit. Quarto qz tonitrū ſarbores
euellit. Quia ſ. ſupbia vitū etiā homines
actiuos & fructuofos ſbuerit: Ecc. x. Ra-
dices gentiū ſuperboꝝ arefecit deus. Mā-
ſicut perit fructus arboris areſcente radice
perit virtus boni operis ſupbiētē corde. Q̄uinto quia tonitrū ſupbia in
altis locis q̄ in iſfimis ledere conuenit:
quia videlicet elationis tētatio magiſt̄ eos
qui ſunt in ſublimi q̄ eos qui ſunt in hu-
mili inuadere cōlueuit: Ela. xxvij. Se co-
rone ſupbia ſive accipias de corona cleri-
coꝝ ſeu platoꝝ ſive de corona dominoꝝ &
regū. Serto quia tonitrū diuīſimode
ledit & peccit. Et ponuntur p̄cipue quinqꝝ
modi peccatiōis & fulminationis tonitrū
qui ſatis congrue ſuperbiis & tyrānis ho-
minibus adaptant. Primus eſt quia ex
tonitrū quandoq̄ egredit ſagitta que di-
cīt tela tonitrui. & de hmōi ſagittā dicit in
Ps. lxxvi. Eſte ſagitte tue trāſcunt: vox
tonitrui tui tē. Dec aut̄ ſagitta ſcindit & in-
cedit qd inuenit. Generat eī talis ſagitta
in nube viridi. p̄fundita ex vapore ſiccō
ibi inflāmato hoc modo: quia vaporalis
comixtio terrefrēs vaporis incendiſ. & cū
tangit viridem nubes in qua eſt inclusus:
que eſt iam in conuertione ad aquam con-
glutinaſ & farina in pasta. fortissima aut̄
incenſio obularit: ita q̄ humore nubis non
extinguit. Et ſic cōglutinatus vapor fit hu-
midus. & ideo in inferiori pte acuit: vbi p̄
mo incepit diſtillare. & e grossis ī parte:
ſic poſtea inuadat in lapide: q. ſ. ē rubens
& ad modū ſagitte inflāmatus egredens
ſcindit & incedit qd inuenit. Quasi q̄ ſa-
gitta lapidea in resolubili nube ē cor tyra-
nicū & ſupbiū in mortali carne. Dec ſagitta
eſt lapidea ignea acuta & noxia: & talia ſunt
ſupboꝝ & tyrāniꝝ corda & opa. ſ. lapidea
p̄ duriciā crudelitat: ignea p̄ ambitionē
dignitat: acuta p̄ astutia malignitatis: &
noxia p̄ violentia potestatis. & ideo nō im-
merito tonitrū ſuperbi formidaſ tales
ſagittas emittens. An in Ps. cij. A vo-
ce tonitrui formidabūt tē. Secund⁹ mo-
dus percussiōis tonitrui eſt q̄n talis va-

Liber primus

por terrestris est minus cōglutinatus & in
nube min^a aquosa. tūc enī non continua: sed incensus ibi egredit cū impetu: & scindit iter & incēdit: sed nō scindit nisi ligna: & non lapides nisi raro. scindit aut ex impulsu: & incendit ex inflāmatione. Et huic assimilat illoꝝ suggētioꝝ & impulsu fau glie vel maloꝝ & suggestioꝝ & inflāmati imperu tre: non lapides duros. i. non sibi resistere valētes: sed ligna mollia. i. impotētores et sibi resistere nō valētes inuadūt. Ps. ix.
Dū supbit impi^o incendi paup. **Tertius** mod^o est q̄ scindit corpora solida s̄z nō rara. t̄b est vapor rub^c clar^b q̄ nunq̄ facit lapi dē. & sua flāma nunc separat a vapore. et b nunq̄ scindit nisi sint valde cōpacta corpora que sunt magne cōtituit: qz hec resistit ei. & interficit hoies & appetet in eis odor cōbustionis & nō videt vuln. Quia cum vapor sit subtil intrat sine vulnera: & si inuenit aux in bursa cōminuit aux & non ledit bursam: qz bursa vt ray corp^d dans locum p̄transit de facilis. Ray aut ut compa etum resistit: i. ideo qnq̄ minuit in partes: qnq̄ in puluere. Unde aliqui accidit q̄ p̄forauit gladiū & non lexit vaginam. Huic aut assimilat superbia eoz q̄ soli magnis & potētibus se opponunt: subiecti aut & in potentibus se opponere designant. sicut dicit de leone q̄ fortia animalia inuadit: s̄z vilibus subiectis ignoscit. Talis sicut dicit Aug^o. fuit antiquus suggbia populi romani: qz sibi voluit per poetā in laudē suam ascribi qd nostra scripturā sacra attribuit soli deo. s. sibi. p̄pū esse parcer subiectis & debellare superbos: qd. s. Jacobi. iiiij. at tribuit ipi d eo: Deus inquit superbis restitit: humilib^a aut dat gratiam. **Est** etiam eiudem vaporis aliud qdem modus cui ex min^a aqua nube egredit: qz subintrat non ledit dividendo vel aperte incendendo: sed est coruscatio rubea valde nocua: & illa nocet vineis sicut dicunt vinitores. & h̄c ipue botritis illis qui sunt mult foliis cooperiti: cum per aliquo foramen p̄ject coruscatio illuc vaporē cū radio suo: eo q̄ ille vne lese evaporare nō possint. Et hec coruscatio non adeo est nocua corporibus cum directe cadit: sed su^radius ei quē attingit est nocivus: qz corruptit ipm eo q̄ hoc sit de natura illi^r vaporis. Vñ hac de causa qdā aspiciētes inflati sunt in facie & quidam excecati in oculis. Hūc ergo assimilat superbia & malicia q̄rundā p̄ditor qui minus habet de nube aqua: i. de h̄rubeam. i. astutiā malignam: & idcirco nō manifeste sed occulte & p̄ditorie ledunt: & bonoꝝ opera q̄ per fructus vinee signifi cant per aliq̄ foramen. i. per aliquem mali cōsuum modum calumnare: impedire: & dissipare conant: & non solum suos aduersarios directe sibi oppositos tales ledunt: sed etiā sibi adherentes freqnter ledunt & decipiunt fraudulēter qd est qst̄ eos excecare. Nā latenter alii fraudare est lumen ei agnitionis subtrahere. **Quarto** mod^o est vaporis albi qui egredit in flāma sicca non coadunata: & ideo spargit in acre: s̄z si egredit magno ipetu. pp̄t nubē. profundā in q̄ est q̄ ē aqsa multū: & ideo scindit & scindēdo extinguit: ita q̄ ea q̄ scindit vidēnt alba & nō apparēt in eis signa cōbustiōis. qnq̄ interficit qn̄ est bñ fori spullus. & qnq̄ p̄pter suā disgregationē percūtit i loco uno & nō ledit sociū iuxta cū stantē: s̄z percutit eū qui stat remote. qnq̄ etiā reflexus a p̄riete vno p̄gredit ad aliu & percūtit illū. Et huic assimilat superbia eoz q̄ h̄c vidēnt albi. i. māsueri & pacifici tñ habet spiritū in narib^a latente. & ideo qsnq̄ reputat se in honoratos subito ascendunt: & cū magno valde ipetu. psiliūt ad nocendum: & qnq̄ ad occidendum cū fortiori ira impelunt. & qz ea tollit eis discretionem: qnq̄ non discernent qd faciunt modo. psiliūt ad ledendū vñ modo aliu: & qnq̄ talēm qui est ab offsendente remotus & line culpa. Sed qnq̄ talium ira cito post factum extinguit tunc dolent de eo quod fecerit. Sed notandum est q̄ aliqui talis vaporē fulminis tā debilis ē q̄ pertigēs ad hominē plūmit vestē vel aliquo bīmō. & extinguit & cessat eius violētia & non ledit. Sicut ego vidi quendā in terra originis mec. s. in castro sancti Seminiani qd est in partibus Tuscie. ppe ciuitatē Florentie ad viginti miliaria: qui de seipso referebat q̄ a fulmine tonitrui subito percussus in terraz corruuit stupidus: & cum post longā moraz ad seipm redisset lumbare bracharū suarū qd sez de corio fuerat totaliter p̄sumptū sine epulsum repperit: in carne x̄o sua vel corpore nullā lesionem inuenit. Cui^r ego ras

Ceclo i

De celo & elementis

75

tionē vel causam existimō extitisse: qz va-
por ille fulmineus ppter debilitatē sue ad-
ustionis alterauit qdē siccū qd̄ sibi p̄us oc-
currīt. s. ipm̄ chorū. humidū aut̄ post ipm̄
inuentū vt erat caro vel sanguis non fuit
sufficiēs vel potēs alterare: n̄ s̄ forte qz pi-
los circūstātes insensibiliter incēdit: qz pi-
li sunt valde inflāmabiles. Huic ḡ vaporū
debili assimilat̄ coz supbia q̄ sicut cito in-
dignans ita cito reuocant̄ t̄ ideo ex eozum
indignationē vel elatiōnē pua vel nulla dā-
na sequunt̄. Sic David, procat̄ s. Ma-
bal carmelit̄ cū cogitasset euz extingue et̄
nō derelinquere ex eī familiā v̄sq manē min-
gentē ad parietē: p̄ uxore eius abigait̄ s̄bi-
to est placatus ita q̄ nullū dannū eidē po-
stea fecit. i. Reg. xxv. Quātus modus est
eiusdē vaporū ex nube debilitati et illēnt
bil nocet: qz stat̄ ad tactū aeris extinguit̄
et retundit̄ ita q̄ cessat incendū eius et vi-
oleta impulsus. t̄ huic assimilat̄ supbia eo-
rū q̄ libēter noceret si possent̄: t̄ debilitati
paupertate vel aliq̄ timore q̄escut̄ et dimis-
tū nullū documentū inferētes. Itē sup-
bia assimilat̄ vēto. Primo qz vētus ē ae-
ris incitatiūs: turbatiūs: et obscuratiūs
sive insipillatiūs. Mā supbia intelligentias
metis obscurat̄: corda ad malū incitat̄:
et hominū pacē perturbat̄. Ezech. i. Ventus
turbiniis veniebat ab aq̄lone. i. supbia per-
turbās venit et̄ orta est a demone. Secū-
do qz vētus ē in mari tempestatis generatiūs:
vndas et̄ vndas eleuatiūs: t̄ p̄ sequeūs ma-
ris inflatiūs et̄ in ptes prias extēsiūs.
t̄ ideo nauigatiū submersiūs: q̄ supbia
in mūdo bella et rixas occitat̄: vndas. i. af-
fectiōes humanas extollēdo elenat̄: mare
et̄a cordis inflat̄: t̄ in ptes prias separando
nec nauigatiūs in nani penitentiā oīno sub-
mergar. Job. vi. Mare vēto magis flante
exurgebat. Matth. xiiij. Manicula in me-
dio mari iactabat̄ fluctibus: erat enim vēto
prius. Tertio qz vētus ē in terrā motū occulsi-
us et̄ disruptiūs: domoꝝ submersiūs et̄
arboꝝ ipulsiūs et̄ eradicator. Adelicet
q̄ supbia etiaꝝ viros eminentes spū pulsat̄
terado et̄ subvertit assentiēdo. iij. Reg. xix.
Spū grādis et̄ fortis subuertēs montes
domos diruit̄ et̄ collegia diuidēdo. Mat-
th. vii. Flauerūt vēti et̄ irruerūt in domū
Mā: et̄ facta ē ruina eī magna: Iōn. xv.
Dom̄ supboꝝ demolies dñs. Arbores. i.

hoes fructuosos et̄ multē gratijs ditatos
aliqui eradicat̄ dstrēdo et̄ deicēdo: Sap.
lijj. Si in ramis in tpe germina uerit̄: infir-
mis posita a vento cōmotuēbunt̄ et̄ a nimie-
tate vētoꝝ eradicabunt̄: pr̄frigent̄ rami in
cōsumūt̄: t̄ fruct̄ eoꝝ inutiles et̄ acerbi ad
manducandū: t̄ ad nibilū apti: Ecc. xxj.
Substātis supbi eradicabif̄. Quarto vē-
tus ē spume in aq̄ generatiūv̄ vesice inflati-
uus et̄ extēciūv̄: paleaz et̄ pulueꝝ leuat̄.
qz supbia quē aduersitate nō deiecit in spu-
mā vanitāt̄ si p̄t adducit̄: t̄ p̄ vanā glo-
riā inflādo et̄ elenādo s̄bmergit̄: Sap. v.
Spes ipn̄ q̄si lanugo est q̄ a vēto tollit̄: et
tanq̄ spuma gracilis. q̄ a p̄cella disp̄gīt̄:
Apls. ii. Corintb. xij. Tineo ne inflatiōes
et̄ seditiōes sint int̄ vos. Deut. i. Lumentes
supbia aſcediſt̄ t̄. Job. xxi. Erūt sic pa-
lee aī faciē vēti. Quinto qz vētus ē in
aq̄ dissilitudinē et̄ ineqlitatis inductiūs et̄
mītraz egritudinē causatiūv̄ q̄s. s. in corpe
generat̄ vel s̄bi ūclūdīt̄. s. qz supbia dissili-
tudines volūtūt̄ et̄ ineqlitatis rex. p̄cur-
rat̄. Usi multas egritudines in aīa generat̄
Ecc. liij. Synagoge supboꝝ non erit san-
tas. Ecc. v. Mis̄erabilis p̄fus ūfirmitas
quō venit sic reuerteret̄. Quid ḡ p̄det̄ ei q̄
laborauit̄ in ventū. Capl. LXXVI

Operbi assimili-

I lanī mōtibus. Primo qdē qz
sunt tumidi. Mons em̄ fm̄ Iſi-
do. ē tumor terre. Supbi em̄ terrenis diui-
tis p̄cipiū itumescit̄: Deus. i. Lumentes
supbia aſcediſt̄ in montē. Secō qz sunt
elati. Mā mōtes se ē altū erigūt̄. vii. fm̄ Iſi-
do. dicunt̄ mōtes q̄si eminentes. Supbi em̄
p̄ elationē metis erigūt̄ se ē altū: Job. xj.
Air vanus in supbiā erigit̄ t̄. Et Ps. ciij.
Ascendit̄ mōtes. s. p̄ supbiā se extol-
lēdo. Tertio qz sūt terreni. i. de terrenis
cupidi. mons em̄ pede solū terrā tāgit̄: qz
supbi affectū suū solū in terrenis ponunt̄:
sunt em̄ velut ale pedes ip̄ius affectiōes:
Ps. xxxv. Mā veniat mihi p̄es superbie.
Iiere. xij. Molte eleuari: qz dñs locū.
Date dñs deo v̄ro glāz anq̄ offendat̄ pe-
des v̄ri ad mōtes caliginosos: expectab̄
lucē et̄ poner̄ eā in vmbra morti et̄ caliginē.
q̄ si h̄ nō audieritis in abscondito plora-
bit aīa mea a facie superbie. Quarto qz
mōtes sunt nubilū generatiūl: t̄ p̄p̄ns aer̄

Liber primus

obscuratiū: Exo. xxliii. Operuit nubes
 montē. Quasi eī nubes in mōtibus sunt
 terrena desideria vel appetitus dñandi in
 supborz cordibus. et ex his aer obſcurat. i.
 mēs et rō errat et offulcat: Exo. xiiiij. Erat
 nubes tenebroſa. Quito q̄ sūt turbinā
 et vētor et fluminā pl̄ūq̄ valles paſſiunt: q̄
 sc̄ supbi turbatiōes: peccatiōes: violētias
 et delectiōes freqnt̄ patiunt̄. et ideo p̄trit
 onibz et doloribz ip̄lent̄: Abac. iii. Contriti
 sunt mōtes ſeculi. Et in codē. Doluteſt mō
 tes. Exo. xix. Ceperūt audiri tonitrua ac
 micare fulgura: et nubes dēſiſtua operuit
 mōtē. Septo q̄ mōtes ſunt niuū diuti⁹ ſer
 uatiū: q̄. i. supbi ſunt niuis. i. frigoſis mali
 tie et p̄ci diuti⁹ reſectiū. vi in B frigoſi ma
 licie diabol⁹ hoīz supbi ad etnū interitū
 trahit. Quid figurat̄ ē. i. Paralip. x. Abi
 Banaias iterfecit leonē tpe niuis. Leo ſi
 gnificat supbi quē in tpe niuis. i. in frigo
 re malicie diabol⁹ exſiguit. An in his mō
 tibus frigidia supbi mult⁹ perēt eterna
 morte. ii. Regl. i. Incliyti ſrl supbi mōtes in
 os iterfecti ſunt. Itē supbientes de pul
 chritudine ſue fortitudine corporis assumi
 lant collibus. Hā collis ē tumoſe terre bre
 uis. vñ et dicit tumulus q̄ſi tunēs tellus.
 Hā supbi tales de vastitate intumefcant:
 q̄ de terra. i. de corpe et cito vastant̄: quia
 breues dica bois ſunt. et ideo mors ſeqns
 hāc supbiā collū in puluerē redigit: Exa.
 xlj. Colles q̄ſi puluerē pones. ideo talis
 supbia multū decipit et fallit gloriantes et
 fidētēs in ea: Hiere. iiiij. Vene mendaces
 colles fuerūt. Fallax eīm grā et vana ē pul
 chritudo: ut dicit̄ Prouer. xl. et ſile est de
 fortitudine. vñ Hiere. ix. Hā glorieſt forſt
 in fortitudine ſua. Item supbi assimilāt
 tur fluctibus mar. Primo q̄ fluctus ſe
 mutuo collidūt: et ſrl supbi mutuo ſe inua
 dūt et ledūt. et hoc est de diuina ſentētia ut
 supbi ſcīniūc deſciant et expellat̄: Eccī
 xxix. Lōmonuit illos q̄ſi fluctus maris: vi
 ros potētes: gigates migrare fecit et vagā
 ti ſunt in gētibus alienis. Secundo q̄ fluctu
 ers nūc furſum nūc deorūm mutuo ſe im
 pellūt. ſrl supbi nūc extollunt̄ nūc deij
 ciunt̄. An aliqui supbi ſunt in exaltatiōes
 P̄s. coj. Exaltati ſunt fluctus eius. Q̄ng
 do in fractiōe ſue delectiōe: Job. xxxvij.
 Cōrīnges tunētes fluctus tuos: Quasi
 eīm mare tunētes fluctus tuos p̄fringit cū

mūdus iſe ſeuīes potētes et ſupbos op̄r
 mit. Tertio q̄ fluctus ſpumā et ventū gi
 gnūt. ſrl supbi gignt ſpumā inchiariſ
 tventū vanitatis. An dicit̄ in ep̄la Judei
 Hi ſunt fluctus feri maris deſpumātes ſu
 as p̄fusions. Iaco. i. ſilis ſt fluctui ma
 ſerf. Quarto q̄ fluctus arenas inuol
 uit et ſupbi ſecū ferūt: ſic ſupbi inuoluit
 alios mōtores ſecū. i. ad ſenſum ſue ſup
 bi trahit̄ ſicut lucifer traxit alios ange
 los: Exo. xiiij. Inuoluit eos dñs. i. inuol
 ui p̄misit in medijs fluctibus. Quito q̄
 fluctus p̄ſces allidunt̄: q̄ ſupbi alios q̄ſi
 inueniunt molles et impoſtētes pſequunt et
 opprimūt. vñ Job. xxv. in pſona ſic op̄r
 si querit dicens: Pedes meos ſubver
 terat et oppreſſerūt q̄ſi fluctibus ſemit ſu
 is: diſſipauerūt itinera meaz inſidiati ſunt
 mihi et p̄ualuerūt: et nō fuit q̄ ferr et auxili
 um. Sexto q̄ fluctus maris naues in pe
 riculo ponūt. Per naues intelligunt̄ ec
 clesiæ q̄ ſupbi pſequunt et deſtruere moli
 untur: Mar. iiiij. Aenti et fluctus in nau.
 Aenti ſtētiones demoni et fluctus. i. ple
 cutiones ſupborz in nau. i. in ecclia xpia
 no. Septimo q̄ fluctus ſemp in motu
 ſunt et quiescere nō poſſunt: ſed vel oino
 deficit̄ vel ſe agitat et p̄pellat̄. ſrl ſup
 bi ſemp ſunt inqeti in ſe et etiā in alijs quo
 uisq̄ vel ip̄i deficit̄ vel alios vnde volūt
 p̄pellat̄: Exa. lvij. Impij ſi mare ſervens
 qđ qſcere non poſteſ: et redundant fluctus
 eius in conculationeſ et lutū: et nō eſt paſ
 dicit dñs deus impij. Item ſupborum
 ſcientia ſicut inflat̄ eos in corde: ita reddit
 eos tumidos in locutiōe. et ideo aſſimilat̄
 aque moſane. A q̄ eīm montana que extra
 ebullit cū diu bibit ſacit gulas ſtrumofas
 et ppter numiā frigiditatē multiplicat ſleg
 ma grossum in gutture. Aquā eīm montū
 eſt ſcientia ſupborz que ſtrumofates facit
 in gutture. i. tumore in voce ſue locutiōe.
 Hā facit eos verba ſatuola et ampulloſa
 pſerre: fm illō Horatiſ: Projicit ampul
 las et ſexquipedalia verba. et ideo ſupborz
 ſatuole locutiones ſunt aq̄ ſonā: ibid. ſu
 miles: q̄ magniſ ſonitum faciunt et nibil
 diſtinctum ſeu rationabile pſerunt: P̄s.
 xlvi. Sonuerūt et turbate ſunt aque eōn.
 Job. xxxvij. Herba illius non ſonat diſci
 plinam. Caplīm: LXXVII

De celo & elementis

Emperatia as-

Cum simila mercurio propter tria.
mercurius dicit aq̄s dn̄ari. Unde Luca-
nus loquens de mercurio ait: Quem deus
aqua peccavit. Sicut temptant aq̄s peccato-
sciente dominat: et fluxu carnis. i. luxurie
lubricitate restringit. Unde sine tempore
et luxurie huius murus ostinetur ruit: Eccl.
xiiij. Dic ad eos q̄ liniunt absq̄ tempatura
q̄ casurus sit. Illi enim absq̄ tempatura li-
niunt q̄ carnem sua innumeris delitij nu-
trunt: et q̄ nō eis adest tempante modus:
cadit p̄tinus ostinentie murus. Secun-
do p̄pter effectū: qz. s. mercurius p̄ceptum
vel natum sub domino suo disponit ad sa-
plientā. Unde a sapientibus deus eloquen-
tia dictus est. Et ideo gentiles Act. xiiiij.
vocauerūt Paulū mercuriū: qz ipse erat
dux verbi. Sicut temptant tam ciborum q̄
venereor disponit ad sapientiā. Quod si-
gno nature ostendit seu creationis. Nam
deus corpus hominis q̄ p̄ ceteris animalib⁹
sapientia pollet in maximo tempore con-
stituit et ad eq̄ilitatem cōplexionis inter om̄i-
nia corpora maxime reduxit. i. Corint. xiiij.
Deus tempanit corpus tē. Et idcirco nos
ipm a sup̄fluis et dishonestis tempare debe-
mus. Dicit etiā mercurius fuisse deus pa-
lestre fili Isido. eo q̄ cū sole luctat voleat
eū sup̄are. Semper enī iuxta sole gradit nūc q̄
plus distans ab eo q̄ p̄ tres gradus. An-
de raro videat: qz fere semper sub radib⁹ so-
laribus occulta. Hec lucratum cum sole ē
pugna carnis cum rōne volent: eam supa
re hanc lucratu caro excitat: sed temptant
sed ipam carnem rōni subiectens ut eam
sequatur et iuxta eam vadat sicut mercuri-
us iuxta solem. Tertio p̄pter p̄cipiatū.
Nam fm̄ Iōto. sub mercurio sunt gemi-
ni: regnat in virginē: s̄ i p̄seibus regnū ei⁹
abscedit. Sic temptant sublunt gemini. i.
sensus corporis qui sunt geminati: vt pote qz
dui sunt aures: duo oculi: due nares. i. duo
foramina narium. et sic de alijs. Habet em̄
temptant sensus corporis refrenare et ca-
stificare. regnat in virginē: quia potissima
temptant species est virginitas: sed defi-
cit in p̄seibus: id est in his qui vivunt in
aquis delitariū. P̄derit em̄ castitas in de-
litis: sic Bern. dicit. LXXVIII

Entat fortius

Ter frequentis penitēt q̄ peccato-
res. Et hoc apparet q̄ similitu-
dinem venti. Nam sicut Seneca in. iiiij. lib.
bro de naturalib⁹ questionibus dicit: cir-
ca auroram fit ventus: qz tūc vapor ventū
faciens est collectus et radius solis appro-
pinquans peccat gelidū aerem. Sed in p̄
ma parte noctis raro fit ventus: qz ille va-
por non est copiose collectus. Per auro-
ram ergo intellige penitentis questionem
q̄ quā non peccati expellit et dies grē illu-
cescit: et tūc diabolus maxie tētationis vē-
tū suscitare conat. S̄ existente boīe in te-
nebris seu nocte peccati raro fit vētus: qz
pax tentat diabol⁹. Et ideo sup̄ illud Eccl.
ij. Fili accedēs ad leruitutē dei: ista in iusti-
cia et timore: et p̄para animā tuā ad tētatio-
nē. notat Grego. dicens: Nō ait ad requiem
qz ad tētationē: qz hosti noster nos adhuc
in hac vita positos q̄to mag. sibi rebella-
re sp̄icit: tāto amplius expugnare ostendit.
Ilos enī pulsare negligit qz q̄to iu-
re possidere se sentit. Cōtra nos vō vehe-
mētus initiat cū ex corde nostro q̄si et iu-
re p̄rie habitationis expellit. Itē deficiē-
te estū tētationis abūdant lachryme com-
punctionis. Nā in autūno p̄cipue circa fi-
ne abūdāt pluie: eo qz calor estat: qz plu-
mebat vaporē remissus ē et plus eleuat q̄
sumit. Est enī q̄si calor estat: feruor tēta-
tionis: qz deficiētē et tēpīe subseq̄ente sequū-
tur pluie. i. abūdantes compunctiones la-
chryme. i. Diere. viij. Finita ē estas. et ita sf-
dif: Quis dabit capiti meo aquā: et oculis
meis fonte lachrymar? LXXIX

Vnere debent

Tertiū virtū q̄diū sūt in carne. Et
cūz videat sp̄u feruētes. P̄di-
mo. p̄p̄ ip̄l carnis fragilitatē. sūt enī silēs
tē qz p̄ naturā sit solidus igneus sūt p̄tib⁹.
cū aereis ē p̄mixta. sic etiā sc̄i virtū tē habe-
ant ex pte sp̄u soliditatē sc̄itare et igneta-
tē. i. feruilitatē charitatis in imitā et silū-
etam acer. i. fragili et passibili carnē. An̄ de
Mati. xxij. S̄s p̄mp̄tē caro at̄ ifirma-
vñ Ap̄ls. q̄. Cor. iiiij. Mēm⁹ thesauz i vasis
fictilib⁹. Sc̄o timēt seti. p̄p̄ suop̄ defes-
cūt m̄ltiplicitatē. terra ei iteri⁹ ē cauer-
na et sp̄oglossa. S̄acti ei cū se itroclus ad se-

Liber primus

metipos reducunt videat eis vita sua multis defectib⁹ plena nō solū pueris sed etiā magnis. Sunt enim defect⁹ vite velut paupertates terre. Lauerne aut̄ sunt paupertates magne significantes defect⁹ maiores. Sed velut spongiositates pueri sunt culpe et defect⁹ leviores. Hū ḡ sc̄ti in aspectu diuinī iudicij vitā suā intrīsec⁹ renoluntur; velut terra paupertatis; sic vitā suā defectib⁹ plena esse recognoscunt: de q̄b⁹ ap̄d iudice vobis iudicari metunt. vñ Ps. cxliij. dicebat: Non intres in iudicium cū tuo tuo dñe. Si si hic re, sub terre similitudine defect⁹ humane vite consideras dicebas: Aspergi terrā et ecce vacua erat: Hierc. viii. Tertio tumet sc̄ti suaz cogitationis et affectionis ipuritatē et tēratio- nū ipetuositatē. Hā sic terra in suis paupertib⁹ est diuersorū vaporū suscepit et etiā vētoꝝ q̄r violētia aliquā sc̄tit rūpīt et terremot⁹ maximū iterdū generant. Sic etiā sancti viri q̄nq̄ ex suis defectib⁹ vaporib⁹ malaz cogitationū v̄l̄ simudaz affectionū sentiunt et vētos subintrātes. I. cōstatōes vobemētis p̄ q̄s sc̄tiunt et iterdū p̄ sensu rūpunt. et ita fit terremot⁹. i.e. motus in p̄tīm: Hester. xi. Apparuerunt terremot⁹ et turbatio super terrā. Tumor mūdanorum assūmilat terremotū q̄ sp̄ fit ad lat⁹ et p̄ modū tremoris nō sursum neq̄ deorsum. Sic enim vapor ille mouet q̄ terremotū fac. Sursum enim dicit de se: deorsum iferit: sed q̄si ad latitudinem mūdūs. mouet ḡ sursum q̄ timet dūm: deorsum q̄ timet ifernū. sed q̄si ad latitudinem tremuit q̄ timet mūdū et trāstitorias penas. Sed frēq̄nē petōres timētes et fugientes penas transitorias incurruunt penas eternas. Ps. xc. Cadet a laterē tuo te.

Capitulum: LXXX

Ribulationes

Et amaritudines et q̄cūq̄ occūsiones amicos dei nō dissoluunt: sed fortiores faciunt. An si siles terre q̄ vt dicit Beda: vndiq̄ mari cingit: vndiq̄ q̄tis: et tū nō dislo luſt sed poti⁹ solidat: q̄z dī eius siccitas maris bñficio humectat p̄tes terre coadunant q̄ als in puluerem verterent. Sic ex tribulationū et amaritudinū circūdatio et illat⁹ metib⁹ electorū humor solitatis iterne q̄ aīa roboraſ ſolidat. et sic in leipaz tota coadunat: vt p̄ irā vel impatientia minime disp̄gat: Ps. xcij. Firma-

uit orbem terre q̄ nō cōmouebit. Itē tribulatiōis amaritudo tutiores reddit sanctos viros q̄ ſolatiōis dulcedo. Sic nauis tutior ferit et natat in amara ſine ſalsa q̄ in dulci ac̄ ex eo q̄ aquā amara ſine ſalsa grossior et ſuor̄ ē dulci. An si ea natat ouū recēs. et in mari paleſtine et mortuo nihil vivū īmergit. Ideo nauis ut dictū ē ruitus ferit et natat in amara ac̄ q̄ ſolatiōis dulci. Sic aīa ſi h̄z amarā aquā tribulatiōis tutta ē pōt. Quia aut ē ei ad purgationē aut ad augmentū meriti. Sed in ac̄ dulci ſolatiōnū dubitat ne p̄ eas aut resoluat aut forte in eis p̄ncipaliter p̄mitet ſi quid feciſſet boni. vñ Ps. lxxvi. Renuit ſolari aīa mea. Et iteſ ſap̄. viii. Tranſeutes mare p̄ ratem ſex patientes liberati sunt. Itē tribulatio assimilat mare. P̄dimō q̄r licet mare non sit potabile vel dulce quo ad gustū: et tū quo ad multa vtile et p̄ficiū. Nam multaz infirmitatū est curatiū. Sanat enim hydropicos vlcerosos et ſcabiosos. Ita etiā am tribulatio h̄z nō ſit delectabilis ſed penal carni in sensualitate: et tū vtilis et pſciens ſpūt: videlicet q̄r sanat infirmitates mētis. Curat em hydropicos. i. auaros. vlcerosos. i. ſup̄bos. ſcabiosos. i. luxuriosos qui habent puritū carnis: q̄r tribulatio caſtigat. vñ Michee. vii. Tribulatio in p̄fundū maris oīa p̄tā nra. Scđo q̄r mare ſuis ex ſe ſit ſalūt et amarū: p̄ dulcedie t̄nvenaz p̄ q̄s ſacit tranſitū ſit ſui ſapori variatum. Si tū tribulatio licet videat amara vt in p̄tītū. ppter dulcedinē et patientiā eoz q̄r t̄paliator et trāſitorie ſuſtineturtabit in eternū p̄mī dulcozem: Jud. iij. v. Fōtes amari obdulcati ſunt eis ad bibendū. Tertio q̄r mare h̄z ſit inquietū: et tū ppter ſtinū motum ſue ſubstantia ſue corruptione ſeruatū. Sic tribulatio h̄z inquietet mentē vel carnē: ſu ſeruat eam a corruptione luxurie: Ecc. xiij. Malicia vñ hoīe obliuionē facit luxurie: Job. viii. Recedat ac̄ de mari: et ſluulū vacuefactus areſcat. Alique em ſcupiſcētē carnis receđūt de mari. i. de amaritudine tribulatiōnū. et tū vacuefact⁹ ſit ſluul⁹. i. luxurie ſluixus. Itē tribulatio feruentē ſpūt cōpunctionis gignit: et vētū vanitatis excludit. Cui⁹ exēplū ē q̄r t̄pē eſtar in pte ſeptētrionali generaſ ſpūt null⁹. et vapor coartat q̄ facit terram tremere. Ibi em iuxta mare q̄s

Critica

et amaritudines et q̄cūq̄ occūſiones amicos dei nō dissoluunt: sed fortiores faciunt. An si siles terre q̄ vt dicit Beda: vndiq̄ mari cingit: vndiq̄ q̄tis: et tū nō dislo luſt sed poti⁹ ſolidat: q̄z dī eius siccitas maris bñficio humectat p̄tes terre coadunant q̄ als in puluerem verterent. Sic ex tribulationū et amaritudinū circūdatio et illat⁹ metib⁹ electorū humor solitatis iterne q̄ aīa roboraſ ſolidat. et sic in leipaz tota coadunat: vt p̄ irā vel impatientia minime disp̄gat: Ps. xcij. Firma-

De celo & elementis

77

quotidie terra tremit: et tam fortis est ibi motus equi vel hominis ita q̄ vasa plena li quoribus effunduntur. An quidā pforauit terrā septētrionalem lancea longa: et exiuit vētus tantus q̄ fere diruit magnū domū. Per terrā septētrionalis intelligitur ania pectoris frigida a calore charitatis. Est em̄ subiacens septē capitalib⁹ vicijs q̄ tñ estate charitatis calestē concipit sp̄m multū tritiois: vapoē cōpūctiois: et tremore humilitatis ita q̄ vas cordis plenū liquore peti euacue effusione pcessiois. et interdū dum terra. i. corpus pforat lancea longa attractione diuturne macerationis et afflictiois: excludit et exit ab hominē ventus omnis peccati et vanitatis.

LXXXI

Runitas dñi
naru psonarū i unitate essentie representatur generaliter in oīb⁹ creaturis. Et hec representatio in creaturis irrationalib⁹ vestigia appellat. Quelibet ei creatura subsistit in suo esse et habet formā p quā determinat ad sp̄m: et h̄z ordinatā aliqd alius. Per primū rep̄itat patrem: p secūm filium: p tertium sp̄m sanctum. Item i magnitudine creaturarū cognoscitur potentia p̄ris. in dispositioē filii sapientia. in ornatu bonitas sp̄m. Itē in quolibet individuo inuenies unitatē speciem et virilitatem. q̄ p̄ primū quenit pri. scđz filio. tertiu sp̄m sancto. Itē scriptura dic̄ q̄ omnia constituit de in numero pondere et mensura: Sap̄. xi. In oī enī creatura ē unitas veritas et bonitas. siue modus: sp̄es et ordo: ut sic in oī creatura q̄ vna ostendere et principiū unitas: et trina psonarū trinitas. Itē inuenies in oī creatura qd̄ ē quod discernit et qd̄ cōgruit. Sz oēs iste distinctio nes siue assignatiois vestigij ad psonarū trinitatē reducunt: ut p se ē manifestum. Itē appetit representatio trinitatis i oīb⁹ substatijs. Hā i oī substātia creatā fīm Di ony. inuenies essentia x̄tus et opatio. quo p̄ primū quenit pri. scđz filio. tertiu sp̄m sancto. Specialis aut̄ reperiſ sancte trinitatis representatio i substatijs incorpooris et materialib⁹. s. i aiab⁹ et in angelis. Generaliter aut̄ i tres diuidit sp̄es. q̄ sūt vegetabilē ē in plantis. sensibilē ē in brūtis. et rōnalē ē in homib⁹. Sz oībus tribus cōpetit vna

rō ale cois. Et in vna col anse rōne rep̄iatur vnitas essentie: sz i triplici aie distin ctioē rep̄itaf psonarū distinctio. Sz excellētior adhuc rep̄itatio trinitatis ē i anā rōnali. s. ppter modū imaginis. pp̄e quaz d̄r: q̄ hō ad imaginē dei facit ē. Hā sic sūt in vnitate essentie diuine tres psonarū vna essentia rōnal anle tres potētiae sūt. s. memoria: intelligētia: et volitas. Imago ē trinitatis diuine non inuenit i hoie nisi fīm mente. In alijs vero p̄tib⁹ oīdī ibi rep̄itatio solū p̄ modū vestigij. Sz adhuc trinitatis imago attendit i mēte et magis fīm actus potētiae q̄ fīm potētias ipsas. Propterea q̄ psonae diuine distinguunt fīm pcessione verbi a dicēte et pcessione amoris virtūs onectentis. Verbum aut̄ in aia sine actuali cognitiōe nō p̄t eē vi Aug⁹. dicit. An p̄cipialr attendit imago trinitatis in mēte fīm actus. put. s. ex no ticia rei quā habem⁹ cogitando interi⁹ vrum cōcipim⁹ et ex hoc i amore prosumimus. Sed q̄ principia actuū sūt habit⁹ et potētiae vniqđis aut̄ ē virtualr in suo p̄ncipio secūdario. et quasi ex cōsequēti imago trinitatis p̄t attēdi in ania fīm potētias et habitus. pur in eis acē virtute extūnt. Sed adhuc attēde q̄ imago nō attēditur in noticia: vel amore sui vel alterius rei sed p respectu ad hoc qd̄ ē deus: q̄ sc̄ mens p̄t meminisse intelligere et amare de um a qua facta ērt dicit Aug⁹. Quia vē dictū est diuine psonae distinguūf fīm pcessione verbi a dicēte et pcessione amoris. Verbum aut̄ dei nascit de deo. Sz noticia sūt ipsius: et amor pcedit fīm q̄ seipslī amat. et manifestū ē q̄ diuersitas obiectoru diuersificat specie verbi et amoris: q̄ non est idem verbum de lapide et equo cōceptu. Unde attenditur diuina imago fīm verbum conceptū de dei noticia. et fīm amorem exinde deriuatū. Ipsa enī rōnalis anima trib⁹ theologice virtutibus pfitur. s. fide: spe et charitate in via. Ipsa autē in patria tri bus dotibus dotabīt: que sūt: vīsto succēdens fidei: inhesio succedens spei: et frui tio correspondens charitati. Unde patet q̄ in ania rationali est sanctissime rep̄es tatio trinitatis et fīm esse nature et fīm pcessione gratie et fīm statū glorie. Adhuc autem expressio et nobilior representatio trinitatis ē que in angelis regitur. Unde

Liber

primus

Et Greg. Angelus dicit signaculum similitudinis: quod in eo similitudo divinae imaginis illuminata expressa, et hanc similitudo inventa in quilibet angelo. Representant etiam angelum sanctissimum trinitatem in communione: quod distinguunt omnes per tres hierarchias: et quaelibet hierarchia adhuc tres ordines continet. Unde deus est in thronis ut maiestas: in cherubim ut virtutem: in seraphim ut charitas: per quam nota trinitas personarum, et sicut influens in alijs hierarchijs. **I**ste apparuit representatio trinitatis in substantiis corporeis et materialibus. Nam in omnium corpore sunt psychos tres dimensiones existentes, scilicet longitudine linea: latitudine superficie: profunditatem in corpore: quod est enim dimensione proprieta: propria: linea est tamen producens: et hoc cooperit patri quod est principium non de principio. Linea enim sunt psychos dicitur esse productus: quia est principium a quo superficies fluunt. Sed dicitur esse non producta. Quia licet dicatur figura ex puncto versus ad punctum: quod non est in continuo nisi linea dicere: tamen non potest habere a puncto aliquam quantitatem cum punctu sit individuabile. Aut linea, per continuum non dividitur in puncta sed in partes continua. Et hoc physicus non considerat puncta cum iste divisiones non afficiant a puncto sed a materia. Corpus vero est tantum productus: quia productum quod est proprium corporis fluunt a superficie: Alioquin idem productus a seipso si in planis essent plures superficies. Sed tu dicas corpus non esse productus: quod non est intelligibilis ultra corpus alia species magnitudinis differens ab ipsis. Unde profunditas sine corpore congruit spacio: quod ab aliis procedit principio scilicet per et filio: sed nulla alia divisa persona procedit ab ipso. De quo etiam dicit. Apollonius. I. Corin. iiij. quod scrutat psueda dei. Superficies autem productus et producta est, producitur enim a linea et ipsa simul cum linea productus est corpus sive profunditatem: et ideo cooperit filio quod nascitur ex patre: et ab eo simul et per spiritum sanctum procedit. **I**tem beata trinitas representatur in naturis. Competit ternarii numeri oibz rebus naturalibus. Et quod sunt Pythagoram esse completum in natura habet principium medium et finem. Iohannes Pythagoras docuit deum nature proprietasibus eminentem colere ter in die. Quia ipsa cognitione que de possibili est praeficitur hys, scilicet sensu quo manducimur, imaginati-

one qua indagamus verum ex his que nos manducuntur: et intellectu quo compicimus in uero. Ideo etiam honoramus deum ter et Ter megalistus sum tria puncta hemisphaerii: id est mae meridie et vespe. unde lex pythagorica et christiana adoratur ad orientem. Lex terme gisti et machometi ad meridiem: lex Moysi ad occidente. **I**ste positus sicut a psychis magnis in cultu dei tria, scilicet adoratio propter distributionem suorum similem cognitionis diuine et virtutum celestium. hymnus sum Pythagoras propter concentum celi. **I**tem est representatio trinitatis in celis, scilicet in corporibus celestibus. Computant enim ab apostolo tres celi: quod dicitur raptum ad tertium celi, propterea quia in sphaeris celorum triplex est differentia. Quia est aliqd celi mobile et stellatum sicut firmamentum cum quo etiam computantur septem planetarum orbites qui sunt sub eo. Aliqd vero est mobile sed non stellatum sicut crystalinus: vel si quod aliud supra ipsum quod sit purum mobile sunt astrologos. Tertium autem quod nec est mobile nec stellatum sicut emptum quod est beatorum locum. In celo etiam relato ad terram iuuenit triplex dimensione: sicut enim tres viae continuae. scilicet Longitudo a sursum in decolorum vel ecolorum. Latitudo a dectro ad sinistrum. Altitudo ab ari ad retro. **I**gitur in celo ad terram relato: relatio circularentis ad centrum causat longitudinem ascendendo et descendendo. Ordo vero signorum in circulo obliquo facit altitudinem: quod ab occidente in orientem facit ari: sed retro est ab oriente in occidente. Alius vero motus facit latitudinem, id est destra ad sinistra. **I**ste representatio sancte trinitatis in planeta est. As signatur enim eis triplex circulus, scilicet descriptus et epicyclus. **I**ste in eorum cursu dicetur esse triplex gradus. Quia quoniam planeta est retrogradus: quoniam directus: quoniam stationarius. Nam quasi stationarii patera nullo est procedens: sed quasi retrogradus est filius carnem assumens: tunc enim sol retrocedit versus ad decimam lineam: ut figuratus est Elias. xxvij. I. versus ad humanam naturam: quoniam quasi decima est post nouem ordines angelorum in decima dragma figurata. Luce. xv. **S**ed quasi directus est spiritus sanctus: qui natus est ad directionem fidelium. Unde dominus xliij. Spiritus tuus bonus ducet me. **T**er. Sed precipue sancta trinitas represen-

De celo & elementis

78

latur in sole: q̄ est maximus planetarū. In
 eodem sole sūmū Aug. tria hec cōsideramus
 q̄ ēḡ iacet: q̄ calet. Primum cōperit p̄t. a
 q̄ filiū habet esse r spirituſſanc̄t̄. Secundū fi-
 lios. Tertiū ſpūlanc̄to. **A** Itē ē repreſen-
 tatio trinitatis in locis. Et enī triplex loc⁹
 deputatus creature rōnali. s. locū ſum⁹:
 id est celū vbi ſola leticia: r est infi- ſu-
 mū. s. infernū: vbi ſola tristitia: r est medi⁹ hoc
 ē nūdus in quo ſunt ſumma ſperāda: r in-
 finia timēda. **A** Nū Phib.ij. In nomine ielu-
 omē genu ſlectaſ: celeſtū terrefrīu r fer-
 norū. In noſe ielu vt dīc Ambro. tota tri-
 nitas repreſentat: q̄ ielus interpretat vñ-
 ctus: in quo intelligit vngens r vncio r
 ipse vncus. Angens pater: vnc⁹ filius:
 et vncio ſpirituſſanctus. Et iō in noſe ie-
 lu olim in apastoloꝝ tñpibus credētes ba-
 pticabans in noſe trinitatis. **A** Itē repreſen-
 tatur trinitas in elemētis q̄ diſtinguunt
 sūmū P̄bim triplicis: q̄ ſunt ſimpliſ lenia ut ē
 ignis: vel ſimpliſ grauiſ ut eſt terra. v̄l me-
 dia grauiſ r lenia ſicut aer: q̄ eſt grauiſ re-
 ſpectu ignis: leuiſ autem respectu aque:
 et aqua que eſt leuiſ respectu terre: gra-
 uiſ autem respectu aeris. **A** Itēz in elemē-
 tis inueniē qdā alia trinitas respectu loci.
 q̄ ſoli tria elemēta ſe ptingunt in loco ge-
 nerationis. s. aer aqua terra. Uer ei nō p̄i-
 babet de natura grauiſ q̄ aqua de natu-
 ra leuiſ. Specialiter autē ignis repreſen-
 tat ſancta trinitate: q̄ ignis apparet tripli-
 citer. ī flāma: luce r carbone. **A** Itē q̄ ignis
 h̄z triplice ē: eſt enī lignis puris in propria
 ſphera: ignis p̄iſtus rei cōbustibiliſ. s. in
 aliena materia. r ignis mixtus. s. r ele-
 mentata: in q̄ ſumū qdā ignis r etiā alia ele-
 mēta ſunt actu. H̄d q̄ ad eſte p̄mū. ſ. formaz
 ſubſtatiūlū: s. q̄ ad eſte ſecdm. ſ. qualitatū
 ſuaz q̄ ſunt reducte ad mediū. r iō ſunt ibi
 ſicut extrema in mediis. r ſumū alioſ nullo
 modo ſunt ibi actu: ſz ſunt ibi virtutē. Re-
 preſentat etiā trinitas beata in aere q̄ diſtin-
 guitur p̄ tria iterſticia: ſupīmū qd̄ ſr ethereū:
 r mediū ac infi- ſuaz qd̄ ſr aereū. In ſu-
 premo ē calor r lux prop̄ ignis r ſolis p-
 pinquitate. Silt in infimo pp̄ repercuti-
 onē radioꝝ a terra. **I**n medio autē ad qd̄
 nō p̄t ptingere reſlexio radioꝝ ē frigidit̄
 r obſcuritas. Aq̄ etiā repreſentat po-
 ſtas trinitatis: q̄ niueniſ aqua triplice. s.
 ſodenata ut in nube. vel congelata ut in
 glacie. vel liq̄da ut i ſōte v̄l ſumme. Et eī
 aq̄ vñū ex illi trib⁹ q̄ teſtioniū dāt i terra
 ſp̄i trinitati br̄iſſime Job. v. Tres ſunt q̄ te-
 ſtimoniū dāt in terra: ſp̄us: aq̄ r ſanguis.
 Sp̄us inquā ſanctificatiōiſ: aq̄ ablutioſ: ſan-
 guis redēptionis. Terra quoq̄ rep̄-
 ſentat beatam trinitatē. Dicitur enī Eſa.
 xl. Quis appendit tribus digitis molem
 terre? Per q̄s tres digitos intelligi pos-
 ſunt tres pſone diuine in orbe terre repre-
 ſentate. **A** ū terra que inhabitat tria/
 ſrie a ſapientib⁹ eſt diuina. **A** ū vna d̄r asia:
 altera europia: tertia afrika eſt. Et eſt afrika
 mundi torius pars media a meridiie per
 orientē vſq̄ ad aq̄lonē. ptenſa a qdā mu-
 liere ſic vocata: q̄ apud antiquos regnuſ
 tenuit orientis ut dīc Iſid. Europa vero a
 ſeptētrione vſq̄ ad occidentē ē extensa. q̄
 ſic vocata ē ab europa filia regi lybie: quā
 Jupit̄ rapiens ab afrika duxit i Cretam:
 hāc tertia p̄t̄ orbis vocavit europam. Et
 ſic i europa. liii. gētes ſunt ut dīc Chrys.
 Afrika ḥo ab occidente vſq̄ ad meridiem
 eſt. ptenſa ſtre porrecta r ſumū qſdam dicta
 afrika quaſi apea eo q̄ ſoli oino ſit apta et
 nlli qſi frigori ſit ſubiecta ut dīc Iſid. H̄li
 qui aut̄ dicūt ab aſer ſilio Abraā ex certa
 cā eē dictā q̄ Ixus lybiā d̄r duixisse exerci-
 tū r ibi vici hostib⁹ pſedisse. r afrika cum
 europa ē totū orbis medietas. Quidā ḥo
 dicit q̄ hal tres ptes mudi tres ſiliū. Hoe
 diuiferūt poſtē egressi ſunt de arca: ita ut
 Sem cū ſua posteritate futura occuparet
 aliā: Iaphet europā r Chā pſideret afri-
 cā ſic dīc Slo. H̄c. r. r idē dicitur Chrys. r
 Iſid. M̄lin⁹ r alijs plures ſcordat cū cīs.
A Itē breā trinitas repreſentat i motib⁹. Et eī
 moſ ſumū loci triſormis: rect⁹: circlearis r
 obliqu⁹. **A** Itē diſtinguit moſ h̄z alioſ i na-
 turale: cū p̄cipiū ē natura. r violētū cu-
 ius p̄cipiū ē ab eē. r aialē cui p̄cipiūz
 ab itra. q̄ ab aia q̄ mouet multiplo. **A** Itē in
 nūcī ſe repreſentatio trinitatē. Hā primū im-
 par ē ternari⁹ nūcī i q̄ pfectio p̄mū repre-
 ſat. ſ. dei q̄ trin⁹ ē r vñus. Hā oīs res q̄ h̄z
 iſta tria. ſ. p̄cipiū mediū. r ſinē ſr eē p̄f-
 eta: vtpoteq̄ i ternario nūero ſinis ſfor-
 maſ p̄cipiō. r iō ſic dīc P̄bs. i. celi r mū
 ſi ſumū trālationē arabica. Per hūc nūcī
 ſ. ternariū adhibuiſ ſolmetiōpoſ magni-
 ſicare vñū dēu eminētē p̄prietatib⁹ eoz q̄
 ſunt creata. Unde r hermes trinēgill⁹ po-
 tū ſe

1 2

Liber primus

nit mūdū pfici in tribus ināmene. qđ est impulsio vel ipletio causaz; necessitate qđ ē exequatio causaz p motū ad eē: t ordine qđ est distributio cuiuslibet pducti in locum et officiū suū. **T**ré numer⁹ diuidit ī tria: qđ numeroz fm̄ Irido. ali⁹ linealis: ali⁹ superficialis: alius vero solid⁹. Linealis ē qui ab unitate incipies ordinare pcedit: vt unus duo tres. t si in infinito. Supficialis vero numer⁹ ē ductus in se vel in aliū semel: vt bis duo: bis tria. Solidus autē qđ ducit in se vel ī aliū semel t postea semel ducit ī totū: vt cū dī bis duo: bis ter: tria ter. t sic de alijs. **A**cl alia distinctio numeri tria ē: qđ numeroz alius digitus ali⁹ articulus t alijs cōpositus. Digitus enī stinet numeros simplices ab unitate usq; ad decē. Articulus stinet decē t alios de narios: vt viginti: triginta: quadraginta et sic de singulis. Cōpositus vō vtrūq; cō plectitur: vt vndecim duodecim: tredecim. **T**ré representat trinitas in figuris. **M**a p̄ia figura dī rectilinea. Hec est triāgulus habēs tres angulos eqles duob⁹ rectis. **C**ui cōpaf anīa vegetabil: q̄ habet tres vires nutritiā: augmētatiā t gene ratiā. **E**st ḡ triangul⁹ tribus lineis celus sus in trib⁹ angulis extensus t p tres spe cies diuisus q̄ sūt fm̄ pōbim eqilaterus: q̄ h̄z oīa latera eqlia. **I**locheles q̄ h̄z duo la tera tm̄ eqlia: t gradatim q̄ habet latera ī equalia. Figura circularis representat tri nitatē: qđ dī est circulo filii. Dicit enī her mes supradictus q̄ monas gignit mona dez: t ī se suū reflectit amor. **Q**d q̄ ad no strū intellectus trahētes dicim⁹ q̄ p̄ vius vniuersitatis generat t genuit filium ab eterno cū q̄ etiā simul ab eterno spirat sp̄iritū q̄ ē nerū t amor amboꝝ. **M**ā dī p̄ ab eter no se pfecte intelligit t intelligendo se dili git: quā dilectionē extra se ad aliū nō extē dit: sed in se reflectit: q̄ ad intelligentem et intellectū ad patrē t filiū a q̄bus proce dit ipsa dilectio ad modū circuli in seipm reflectit. **M**ā oīo dens in essentia vn⁹ pa ter intelligēs t intelligēdo filiū gignens: et amor at vtrūq; pcedēs t ī vtrūq; se re ferēs t reflectens. **P**rop̄ qđ Trimegist⁹ fuit interrogat⁹ qđ esset deus. Respondit: **D**e⁹ ē sphera intelligibil: cui⁹ cētrū ē vbiq; cōcūferētia vero nūlq; **M**ā qđ dī corpus vō est nec etiā cē pōt eo q̄ sume simplex: cē q̄ omne pfectissimū oportet esse simplicissi mū: eo q̄ poster⁹ cōponētibus sit oīe cōpo sitū. id ad differētā sphere corporis dicit q̄ ē sphera intelligibilis. **A**n in centro qđ est quid minimū t simplicissimū cōcūferētie cōparatū diuinā simplicitatē intelligit: sed p cōcūferētia que ē marina immētūtate diuinā accipe. **E**s ergo sensus descri ptionis pälter: Deus ē sphera. i. p̄cipio carēs t fine multo magis q̄ cōclusus sine sphera: vt sic et̄ noteſ eternitas. Intelligibilis vt noteſ eius imaterialitas. **C**ui⁹ centrū: id est indiuisibilis t simper essen tia vbiq; tota est. sed cōcūferētia el⁹: id est eius immētūtis nūlq; ē: q̄ loco cōpribēdi nō potest. sic etiā cōcūferētia primi celi dicit minimē loco cōtineri: q̄ si primū celum esset in loco cū locis sit termin⁹ cor poris stinētis vt pōbs in physicis dī: ex tra celi aliud corpus esset qđ celi include ret: t sic sequeret qđ de illo alto corpe. et sic de alijs. **I**tā pcederet in infinitū qđ est inconveniēs. **A**nde fm̄ Alexandri v̄l tima sphera nullo mō ē in loco. sed Auer rois dicit: q̄ licet ultimū celi nō sit in loco p se. i. fm̄ cōcūferētia est tū in loco q̄ accidēs rōne centri circa qđ mouet: quia ipm centrū habet fixionē ī loco. **S**z ratio nibilis videſ dīctū. **T**hemistī ſez q̄ ultima sphera etiā fm̄ cōcūferētia cē in loco rōne parti: q̄ p̄tes mutat locū ſtātia et rōne. **I**z nō actu ſz potētia tm̄ cū nō sit pars actu diuisa. **S**i enī esset pars celi actu diuifa ſz esset actu in toto ſcī ī loco. **A**n q̄ aliquid dī de toto rōne p̄tū: inq̄z tū partes vltimae sphera sūt in loco in po tentia: tota vltima sphera ē in loco p acci dens ratione p̄tū qđ sufficit ad motū cōcularē. **Q**uicqđ autē sit de sphera corporali de deo tū q̄ est sine quātitate imēsus et oī no indiuisibilis. hoc est verū qđ nullo apprehendatur loco. **S**ic ergo deus dī sphera propter ſuam eternitatē: intelligibilis propter ſuam immaterialitatē. t dicitur habere centrum propter ſuam simplicitatē: vbiq; totus propter ſuam indiuisibil itatē. t dicitur esse nūlq; id est a nullo loco comprehensus propter ſuam immētūtatem. **T**hem representatur trinitas in cōsonantīs musicis. Sunt enim musicis tres partes. ſez armonica: rhythmica t metrica. **T**hem armonica fit triplicē. **M**ā fm̄ Ibis.

De celo & elementis

79

oī son⁹ armonic⁹ aut voce edif. s.p. fauces; aut flatu. s.p. fistulas; aut puluis sic p. tympana psalteriū & citbarā & hīmōi. Pūl sus ipsozat potentiaz p̄ris: vox referit ad sapientiā filii; flatus ad bonitatē viuifica tiā sp̄fūsancti. Sic patet q̄r beatissima triitas in cibis licet vario mō rep̄sentatur suis effectib⁹ q̄ deus oīm auctor; ē nō solū vt vnu sed etiā vt trin⁹: ex q̄ omnia; p̄ quē omnia; q̄ omnia; cui semper sit honor & gloria et erit in secula. **Ca.** LXXXII

Erbum dei as-

similatur lumē iuxta illud Ps. cxvij. Lucerna pedib⁹ meis & bum tuū & lumē semitis meis: t̄ hec similitudo attendit quālit̄ ad sept̄. **P**roīo q̄r lumē est diuersorū corporū diuersimode penetratiū. **A**n auctor p̄spectue dicit q̄ lumē est triplice. s.r. reflexū: fractū & directū. Reflexū sicut a speculo & alijs politis corporibus q̄ lumē a se receptū reſciūt. Et tales sūt q̄ verbū dei audiūt sed ipsū auditū reſciunt vel stradicēdo v̄l strafaciēdo: fm illud Job. xxixij. Ip̄si fuerūt rebelles lumen: vel reſciunt illud obliniſcendo. fm illud Jac. i. Comparab̄t viro considerātiū vulnū natūritatē i speculo. Ps. xlj. Proſecisti sermones meos retroſlu: sed Luce. x. dr. Beati q̄ audiūt verbū dei & custodiūt illud. Illud ē lumē fractū: sicut q̄ lumē venit ad corp⁹ aliquātū densū vel duī. Tale enī corpus lumen in se recipit & propter materiā q̄ oīno nō obedit ut trāſer lumē possit: lumē nō recte ince. it & ab incellū recto diuertit. & talis incessus dic̄t fractio radij. Sic frangit verbū dei ī his qui audiēdo ip̄m suscipiūt sed nō obediunt faciēdo. **A**n nec recte ip̄m suscipiunt. et iō dr. Jaco.). Estote factores verbi & nō auditores tñi fallētes vosmetipſos. Matthei. vij. Aude ne lumē q̄ ī te ē tenebre s̄t. **M**ā res quā radius non penetrat licet ex una parte ybi lumē recipit sit illuminata: ex alia tñ ad quā nō transit remanet tenebrosa. **A**n tales licet illuminētur in eo qd̄ audiūt: tñ tenebroſi sūt in eo quod nō faciunt. Tertiū lumē dic̄t directū q̄ nō repellitur nec materiā inobedientem repe rit: sed libere transit: & operatiōes pfectas facit. Sic simili modo etiam verbum dei ē cum diligēter & pfecte audis ac deuote: q̄r

tunc memo riter retinetur & obedenter ac sollicite impletur. **A**n tunc pfectam operationē facit: q̄r ad eternā beatitudinē p̄ducit fm illud Iac. j. Si quis p̄specerit in legē pfectre libertatis: nō auditor obliuios⁹ fac̄t sed factor operis vel verbi: hic beatū ī facta suo erit. Ps. xxxvj. Deducit q̄l lumē iusticiā tuā. Nam lumē hīmōi transeundo deducit a p̄cipio ad mediū & de me dio ad extremitatē. Sic verbū dei q̄i auditur aude: reſciat corde: pfecti op̄e: tunc iustificat hoīm & dignū reddit eterne beatitudinis. **S**ecundo q̄r lumē ē formaz v̄l fīgurārū declaratiū & manifestatiū: sic & būni dei manifestat nobis formas & figurās vīciorū & virtutū Ephe. v. **O**mne qd̄ manifestat lumē est. **T**ertiū q̄r lumē ē oculorū letificatiū: Eccs. xj. Dulce lumē & delectabile ē oculis videre solem. Sic verba dei interiorē oculos anime illumināt ipsāq̄ letificat & delectat. Ps. xv. Lux oculorū letificat animā. **Q**uarto q̄r lumē ē egris oculis odioſū & mollestie illatinū. Similis verba dei in hoīb⁹ prae dispositiōis sūt molesta. Job. iii. Dilexerūt hoīes magis tenebras q̄ lucērāt ei eoz opera mala. **Q**uinto q̄r est pigricie excitariū. **M**ā lumē dei adueniēt excitat mentes ad surgendū a lecto peccati & etiā ad bī ope randū Esa. lx. Surge illuminare hierusalem &c. sūt enim verba bona quasi stimuli. Eccl. xj. Verba sapiētū q̄i stimuli. **D**extro q̄r lumē ē formaz & specierū in superficie nesciū vel alterius corporū politi impressiū. **M**ā lumē polite materiā superficie pertingens in angulis equalib⁹ se reflectit: & omnī subiectorū formas imprimit. Unde quod ē extra substātiā in superficie collocat speculi v̄l imaginē & figurām. Sic etiā per verba dei imprimiūt mētib⁹ hoīm diuise cogitatiōes & affectiōes q̄i diuise imagines. Nam q̄i verbū dei auditū mentes audientiū eleuat in contemplationē et amore celestū: q̄i etiā imprimit timoreū suppliciū & infernalū q̄i etiā contemptū et despiciū omnī mūdanoꝝ: q̄i fugam et odī oīm vīciorū. **E**t hec p̄cipue facit verbū dei in mentibus politis & a peccatorū rubigine terfis. **A**n hoc est lumē sapiētis quod mentes multipliēt informat. Sap. vi. Dilegit lumē sapiētē. **S**eptiō quia lumē fm dispositionē materie quam

i 3

Liber primus

subintrat est variatiois susceptuum. Nam
etius claritas intenditur in materia perspi-
cua et pura: et remittit in materia seculata.
Sic ubi dei in mente pura et terrena a virtutis
lumine sapientie plurimam inducit. Sed in me-
te impura et seculenta peccatis lumine sapie-
tie vel gre no immitit. Itē i diaphana ma-
teria: quod obstaculū non inuenit. Iō p eā irra-
diāns proprios fulgores exprimit et ostendit:
vt dicitur. Et cito pfectus in illa. p
fundat: tanto tēt ex ea refusa ad alia de-
sirat. Unde autē lumine materie grosse infudi-
tur impfecte ab ea recipit. Unū solū se dis-
fundit extrinsecus. Sic verbū dei in men-
te plū no habente opacitatem vel grossici-
em materialis amoris fulget vel splendet:
hū illud Tob. xiiij. Luce splendida fulge-
bis. i. nō solū in te splendida eris: sed etiāz
alijs p doctrinā vel bono p operē exempla
fulgebis: hū illud Matth. v. Sic luceat lux
vra corā hoībus vt videat oga vestra tē.
Unde de talib⁹ dr. Barbel. iij. Stelle de-
derunt lumē in custodijs suis. Stelle enim
sunt mūdissime substātiae: et lumē a sole pe-
cipiunt q alijs refundit. Itē in mente vbi ē
densitas amoris materialis et palpabilis lumē
divini verbi solū exterrit in auditiū recipit.
Et si aliquo modo ad cor transeat nō ibi si-
gitur vñ aliquid opera: sed citius a stra-
rio facti sive affectus repellit. Sic lumē a
grossis vel cōpactis corporib⁹ repulsam
parit nec ad iteriora admittit etiā in sup-
ficie esse videt. Itēz verbū dei assimilat
ipsi radii solaris: ex cuius reflexione gene-
rat flamma ignis. vt dr. ij. Mach. i. Sol re-
fūlit q prius erat in nubilo: et accensus ē
ignis magnus tē. Ita frequēt diuinū
verbū generat in mente hoīis mirabilē
flāmā amoris. Ps. ciuij. Eloquū dñi in-
flammavit eū. Et nota q radius inflāma-
tionē causas oportet q sit a corpore termī-
to solidō et firmo. i. pmanete. Unū radi⁹ so-
lis in aq̄ fluente inflāmationē vel ignitio-
ne cauſare nō potest: ex eo q h̄mōi aqua nō ē
solidā nec pmanēs nec etiā termīata: et iō
nullā formā retinet: posset tñ fieri i aq̄ eū
tentā in aliq̄ vase valde rotundo et solidō
et terminatē et qdēceterū in ampulla vñ
h̄mōi. Et ita sili etiā ad b vt ex verbis di-
uinis cor h̄mōis inflammat: oportet q sit
terminat⁹ p inquirendi sobrietatēs. vt nō
plus velit sapere q̄ oportet: h̄ sapere ad so-

De celo & elementis

80

opera eius & tanque scintilla quod est cōsidera
re. Quarto quod scintilla habet virtuosita
tem. Ex modicem enī scintilla sit sepe maxi
mus ignis. Ita similiter ex breui p̄dica
tione immo aliquo ex breui sermone sequer ma
gnus fructus. Ecc*i.* x. Ab scintilla vna au
getur ignis. Unde Act*x.* dicit quod pdicā
te proetro cecidit spiritus tuus sup oīs quod au
diebant verbū deī. Sap*i.* ii. Sermo scintilla
lead cōmouendū co*n*stru*m*⁹. Itēz verba
deī assimilant guttis & stillis rois & plu
nie. Unde D*e*c*o*nt*u*s. xxii. Concrescat vt plu
nia doctrina mea: fluat viros eloquium
meū quasi imber sup herbā: & quasi stille
sup gramina. Ecc*i.* iii. Huttas plu*m*⁹. i. ver
ba doctrina celestis quod dinumeravit. Mā
sicut sapientie eius nō est numerus ita nec
verboꝝ elicitus. Huttē etiā sive stille terrā bu
metantur radices ingrossant: semina fecun
dant: plantas & arbores vegetat: pisces i
mari recreant: ostreas impinguat: raciēs
margaritas generat: tūlūg etiā lapides ca
uant. Ita similiter etiā verba diuina audi
ta devote vel lecta animā humectat deuo
tione: radices cordis. i. cogitationes & affe
ctiones ingrossant augmētationē: semina. i.
bona proprita secundat operatiōe. plātas
& arbores: id est nouiter cōuersos & peni
tentes qui debet fructus dignos peniten
tie facere. vegetant. i. confortant spiritu
li refectioꝝ: pisces in mari. i. positos iama
ritudine & tribulatione recreant: interiori
consolatione. costroas. i. claustrales & in
clusos impinguant religionis obseruatio
ne: ac in eis margaritas puritatē generat
sollicita castigatione & emētationē. Itēz
lapides. i. lapidea & dura seculariū corda
et pectora emolliunt & cauant. i. ad cōpu
nitionē & penitentiā disponunt frequēti au
ditiones: sicut gutta cauat lapidē nō vi sed
sepe cadendo. Cap*l*lm: LXXXIII

test estimare maiorem decore & gloriatis?
Que amatūr a rege: probatur a iudice: de
dicatur domino: consacrāt deo: semp sponsat
semp īnupta. Alii nec amoꝝ frēm habet nec
damnū pudor. Secūdo propriter honorē.
Est enī virginitas rāto honorabilior quā
to sublimior. Eius aut̄ sublimitatē ostendit
galaxie situs: que mediū tenet int̄ du
as partes celi inēqualēs: virginitas sumi
liter mediū celi tenet. Namque angelis de
betur & hoībus: inter quos quasi media est
virginitas habēs cū hoībus cōmūnē car
nis fragilitatē. Sed cū angelis habet cō
mūnē & quasi supra hoīes incorruptiōis in
tegritatē. Propter quod dicit Hiero. quod in
carne per carnē vivere angelicū est non
humanū. Damas. dicit quod abstinentia a nu
ptijs est angelorū imitatio. Dicit cī Proto.
in alimēt*u*s. li. viii. ca. ii. quod circulus gala
xie duplex ē. Unus quasi intra aliū & ille
qui est intra cōtinuū videt incipiens a pe
dibus geminoꝝ & regyrās in geminos p
rincipiū sagittarij. Et alter est supra illū
nō vbique cōiunctus cī: sed in aliquobus pri
bus cōiunctus ei: & in aliquibus distinct⁹
ab eo: & itēz ille exterior circulus nō vide
tur oīno strūnus ab aliquo puncto in pro
ctum idē: sed in multis locis videt inter
sectus. Similis etiā duplex est profectio si
ue incorruptio virginalis. Una interior i
pposito mētis & hec cōtinua & proprieta de
bet esse. Alia ē extra virginitas. i. carnis
et hec interrumpit̄ seu corrumpt̄ pro violē
tiam absque consensu mentis: & tūc nō amit
titur merita virginitalis sicut dicit sancta
Lucia. Si me inuitat feceris violari casti
tas mihi duplicabis ad coronā. Ne autem
due integritates i quibusdā inueniunt̄ cō
iuncte: quod vtrangue habēt: in quibusdā dis
iuncte. i. integritas carnis sine integrata
mētis vel econverso. Tertio virgini
tas assimilat galaxie propriter candorē. Mā
galaxia quendā candorē habet: & iō voca
tur via lactea sive circulus lacteꝝ: & iste cā
dor cōpetit virginitalis cī candor lucis
eterne. vt domino Sapiē. vii. Quedā sūt quod ha
bent lucē & incorruptibilitatē eternā: id ē
interminabilem: vt sol & stelle: & sic habe
bunt corpora sanctoꝝ post resurrectionē
que erūt sicut stelle in proprietas eternita
tes. vt dicitur Daniel. xii. Huius autem
eterne lucis et incorruptibilitatis est quis
i 4

Virginum san
ctorū profectio assimilatur circulo
galaxie propriter quatuor. Prodi
mo. propriter decoꝝ & pulchritudinē. Mā ga
laxia ē circulus celestis ceteris cōrulis pul
chritus. Et sūt de virginitate dicit Cyprinus
quod flos ecclastici germis decim⁹ atque
omamētū gratie spūialis: & illustrior por
tio gregis xpristi. Et Ambro. de ipsa dicit in
libro de Virginitate: pulchritudinē quod po

Liber primus

dam candor virginitas carnis in qua nibil coquinatus incurrit: ut habeat Sap. viij. Est enim in carne corruptibili perpetua in corruptionis meditatio: ut dicit Aug^s. Eccl. xliij. Dulcitudinem decoris eius admirabitur oculus. Quarto propter splendorem. Nam galaxia iter omnes circulos celestes meliorē habet claritatē. In locis cū illis ubi videat galaxia sunt stelle multe: parne quasi cōtigae in quibus diffundit lumen solis oīno luminose: et magis refugit fulgor ille: et ibi materialis est pars orbis. I. spissior: et ideo aptior ad tenetū lumen et terminandū visum: et id appareat locus iste magis radiofus. Similiter virgines in celo habent singularē splendorem glorie. Nam virginitati debet aureola. Unū corp^s virginis est in celo sicut circulus splendidissimā marū stellāz. Elsa. xliij. Stelle celi splendor earū. Quinto propter fixionē. Nam galaxia ut dicit Pbs in li. Meth. Non recedit ab uno loco orbis: quod intelligit quantum ad apparentiam. propter motū tardissimum: quod in rei veritate cōpertū ē quod galaxia mouet motu stellāz fixarū. scilicet in centū annis uno gradu. Et hec immobilitas cōpetit virginib^s sacris: quod ita inheserit xpō et nūc ab eo potuerit separari. Ap^s ad Bo. viij. quis nos separabit a charitate xpī?

Caplin: LXXXIII

Intutius perfe
ctio br^s filii arcturo. de qd Job. ix. Qui facit arcturus et orionas ac. Nam arcturus a septem stellis in axe fixis et in se revolvi p̄stituit ut dicit Job. hoc signū septem stellāz significat in aīa p̄fectionē septē virtutū propter quinque. Primo propter numerū: quod ut septē sunt stelle illud signū decorates: ita sunt septē virtutes aīam p̄ficiētes. scilicet in nobis regēda sunt: tria ex pte aīe: et quattuor ex parte corporis: Anīa cū p̄stat ex trib^b potētis: corpus vero ex quattuor elemētis. Nam ex parte aīe pīa ē vis rōnal^c quod illustrat fide ad cogitandū verū. Secunda ē vis irascibilis: que spe erigit ad malū declinandum. Tertia ē vis cōcupisibilis: quod incendit charitatem ad diligendū bonū. Sed quod ad quattuor elemēta ex qd p̄stituit corpus. Primo in igne fulget accipe iusticiā de qd dicit Pbs iij. Etsi. quod est p̄clarissima virtutū. Et sicut ignis

purgat feces metallorum: ita iusticia purgat vicia malefactorum. In aere vero illustrante et via qua eundū est ostendit accipit prudentia dirigente. In aqua ardore refrigerante et terra ne dissoluat in puluerē suo humore continentem accipit temperantiam: ardore cōcupiscentie restrainingem: et carnis cōtinētiā scrupulē. In terra pulsula vndeque aq^s et in immobilitate permanēte accipit fortitudinē in piculis roborantem. Iste ergo gyrus arcturi est quod nulla hominuz potest violentia dissipare. Job. xxviii. Numquid gyru arcturi poteris dissipare? Secundo representat harū virtutum pfectio propter sitū. Nam sī Grego. i ter omnes circulos supiores altior est circulus arcturi: et polo stellis altissimis stelle eius sunt vicine: et nos pro altitudinē dicarū virtutū maxime approximamus deo et angelis beatis qui sunt in celis. Tertio propter aspectū. Apparet enim stelle illarū diōse et rutilantis forme. Quarū quatuor anteriores in modū quadranguli alternae lateribus ordinantur. Tres vero sequentes stelle in modū semicirculi ordinantur et disponuntur. Similiter et he virtutes quā in homine sunt evidētiū operum radijs se ostendunt. Sed p̄te quattuor quadrilaterales: sunt quattuor cardinales virtutes quibus humana vita ex quattuor lateribus ordinata et roborata. Nam prudētia dirigitur in eligendis: tēperantia disponit in videntiis: fortitudine roborat in sustinētiis: iustitia vero in distribuētis. Alio vero tres quod sunt semicirculū faciunt sunt tres virtutes theologicae: quod nos in pīa vita respetu pfectiōnē patrī non ex toto sed qd ex parte pfectiuntur: et ideo non totū circulus sed qd semicirculū faciunt. Nam ex parte fide cognoscimus: spe impfecte tenemus: charitate diminute diligimus. Quarto propter motū. Nam ille stelle sub polo circa axem locatē semper sicut dicit Grego. vertuntur circa axem sicut visa circa stipitez. Et hinc est: quod ille circulū vocat visa maior scilicet Macrobius dicit. Item sicut dicit Grego. ille circulus semper vertitur et nunquam ad ima dimergitur. Et quādo tres stellas eleuantur quatuor ad ima declinat. Et ecō uero cū quatuor sursum erigit tres alias ad ima submittit. Quia videlicet he virtutes semper circa rectū se vertunt et nunquam ab eo recedere.

De celo & elementis

81

vel ad ima seu obliqua vicioꝝ ruere per-
mitunt. Et quia tres ad contemplationem
sez theologicę: quartuor vero cardinales
ad actinā vitam p̄tinēt cum ille dimittunt
iste leuāꝝ et eccl̄sioꝝ. Quia quāto magis
temporatue insistim̄ tāto maḡ remittuntur
in actinē. ppter qd̄ dicit Beda q̄ contem-
platiua est at om̄i actioꝝ quieteſcere. **¶** Qui
to virtutes assimilant arcturo propter ef-
fектum. Nam arcurus dicit̄ ab artando:
quia suo frigore artat̄ constringit terraz.
¶ An d̄ Job. xxvii. Ab interioribus egre-
dit̄ portas t̄ ab arcturo frigus. Ipsa enī
parte surgit frigus ppter elongantium a
calore solis: frigore vero por̄i terre artā-
tur. Similiter etiā q̄ in istis virtutib⁹ est
perfectus totaliter refrigescit terra terrena:
et coartat quantū potest poros terre. i.e.
cessitatis corporis: fin̄ illud. Apłi. j. Thib.
vj. Habentes alimēta t̄ quibus tegamur
his contenti sim̄. **¶** Itē septem virtutes af-
similant septē planetis. Nam in luna que ē
prim⁹ planeta versus terrā: t̄ partim um-
brosa noctis t̄ illuminatiua t̄ roris gene-
rativa representat fides: q̄ est om̄i virtu-
tum prima. Et licet sit enigmatica: est t̄ in
tellectus ab errois tenebris purgatiua t̄
roris. i. doctrine celestis administratiua:
vel roris. i. divine gratie iperatua. **¶** Ne-
neri aut̄ que p̄cedit sole t̄ etiā diē t̄ ex diei
approximatione h̄z egros erigere: assimili-
latur spes: q̄ nūc p̄cedit vix sole t̄ eternū
diē t̄ confortat animū deficienteꝝ quoq̄
pueniam ad patrā. **¶** Soli aut̄ Islam-
manti t̄ om̄ia decorati assimilat charitas:
qua corda inflammat̄: t̄ oga deo deuota t̄
accepta efficiunt. **¶** Mercurio cuius dicit̄
esse animā disponere ad sapientiam t̄ elo-
quentiā assimilatur prudentia. **¶** Marti-
culus d̄ esse ad animositatē disponere: t̄
sic animā delectam erigere t̄ ad bella pre-
parare assimilaꝝ fortitudo: cui⁹ est tētatio-
nes constanter t̄ viriliter ferre. **¶** Iou cu-
ius est om̄ibus prudere assimilat iusticia
que om̄ibus p̄dest: dū bonos defendit t̄
malos corrigit t̄ refrenat a norijs. **¶** Sa-
turno aut̄ q̄ est planeta frigidissimus: t̄ cu-
lus est calore firmamenti vel solis in istis
inferioribus tēperarer: assimilat tēperatia
que habet estuātes passiōes. **¶** Et complexiōes
in corpe humano tempore. **¶** Itē de quat-
tuor virtutib⁹ cardinalibus siue de visu

ipsarum instruit nos tēpus. Nam primo
quidem instruit nos tēpus de visu pruden-
tie. Est enī homini prudentia triplicē ne-
cessaria. **¶** Primo in agendo quia sic dī
Pb̄s. vi. Ethico. Prudentia est recta rō
agibiliū. Pertinet igit̄ ad prudentiā ea q̄
agit mensurare fin̄ mensurā debite ratio-
nis: de hoc nos instruit tempus sic dicit
Alkindus in li. de quinq̄ essentiis q̄ est
mensura rerū mutabiliū. Unde q̄ om̄is
actio hominis est cum tēpore t̄ mensura: de-
bet prudens in actionib⁹ suis se tēpori cō/
formare: vt. i. om̄ia faciat cū debita mensu-
ra. **¶** Itē docet nos tēpus ordinate opari
vnū post aliud: q̄ tēpus sicut dicit Pb̄s
in. iiiij. Physico. Est numerus motus fin̄
prius t̄ posterius: t̄ hoc ad prudentiā p̄t-
net. s. nō om̄ia simul velle agere: sed ordi-
nate vnū post aliud. Unde Eccl. xj. Fili ne
in multis sint act⁹ tui. Et ideo metrice di-
citur: Pluribus intent⁹ minor est ad sin-
gula sensus. **¶** Secundo necessaria ē prudē-
tia in disponendo. Et hanc docent nos ha-
bere tres ptes tempis: quibus tres ptes
prudentie adaptant. Dividitur enim temp⁹
in presens pterit⁹ t̄ futur⁹. Et fin̄ hoc assi-
gnat Tullius tres ptes prudentie. s. me-
moriam in recordatiōe preteritor̄. intelli-
gentiā in ordinatione pfectum. t̄ puidē-
tiam in prouisione futuror̄. De quibus
Deū. xxxij. Atinā saperēt. s. preterita: t̄ i-
telligenter prefentiaꝝ nouissima puidē-
rent. i. futura. Tertio necessaria est prudē-
tia in cauendo. s. futura pīcula. t̄ ad h̄s solli-
citat nos tēporis alterabilitas. Nam tem-
pore nihil alterabilit̄ t̄ iō corpori nihil ē pi-
culosius. Quia dicit Ipocras. Nutatio-
nes temporum maxime generat morbos.
Subita enim mutatio caliditatis in frigi-
ditatē corpora alterat t̄ mutat. Et ideo q̄
natura nō patif: repentinis mutationes:
subita mutatio temporis est cā infirmita-
tis. Sunt enī precipue quattuor temporis
qualitates. Quarū disperantia cā ē suo
modo t̄ corporis h̄s spīalis infirmitat̄:
a quibus q̄ moderna tēpora h̄cipue abū-
dere vident̄: sume debet cauere homo sa-
piens videlicet calidū frigidū t̄ humi-
dum secū. Que q̄ his modernis t̄pibus
exemplariter loquēdo oīa simul inordina-
te abundat: vident̄ adesse tempora de qb̄
dixit. Ap̄o. ii. Tīi. iii. Instabūt tēpora
i 5

Liber primus

piculosa. Estuat ei tps nūc ardore iordina
to. i. desiderio peccādi. Isa. ix. Succēsa ē q̄
si ignis impietas. Itē abundat frigiditas
malicie et iniq̄tatis ex defectu caloris vita
lis et ordinati. s. charitatis. Matth. xxiiij.
Abundabit iniq̄tas refrigerescet charitas
multo. q̄. Timoth. iii. Erūt hoīes seip̄os
amantes. Dix hodie amas aliquid pp̄t deū
sed pp̄ter p̄p̄iu cōmodū. Unde oīs amor
est reciprocus inscip̄t: et iō oportet vt re
mittat in p̄p̄iu et in deū. Item ē super
habundantis siccitatis q̄ sit p̄ ingratitude
nē que desiccet humorē vitalem in mūdo.
Unū fīm Berni. Ingratitudo ē vent⁹ vres
rōrī gratie fluēta misericordie venas
pietar̄ exiccas. ii. Timoth. iii. Erūt hoīes
ingrati: celesti: sine affectione. et iō mūd⁹
est hodie in pede statue vbi cōiungebatur
ferrū teste: Dant. ii. Quia s. circa finem
mūdi erūt hoīes sine federe et siccī ab hu
more gratie. Itē est intēperātia noriū hu
moris volup̄tū carnalū in q̄bus hoīes
p̄ poss̄ abundat. ii. Timoth. iii. Erūt hoīes
maḡ amatores voluptū q̄ deī. Sed oī
tempus inducit nos ad iusticiā cui⁹ ē cōi
tatem seruare sine psonarū acceptiōe. Hāc
cōitatiē iusticie tēpus p̄cipue seruat: q̄ n̄i
bil et in eo cōiūt et oībus equaliter ē cōe.
Unde neq̄slī sūt vslurari q̄ eo qđ deū
fecit cōe vslurarie dum tēpus alijs
vendūt. Sunt aut̄ q̄ nihil cōe est: vellent
vt cupidi. Alij vero q̄ t̄ sī q̄iq̄s cōia distri
buant: in amoī pecunie vel glōne distri
butionis et iusticie equalitatē nō seruant:
quos oīs redar̄ ḡt tēpus cōitas et equali
tas. Tertio tempus inducit nos ad for
titudinē. Pertinet em̄ ad virū fortē nō
ocio vel ignanīa torpescere: nec pp̄ter dif
ficultate aliquā ab oīe virtutis desistere.
Sed si aliquā remittat cōtingat cōtinuo reni
uiscere: q̄ om̄ia tēpus docet. Hāc tēpus nū
q̄ quieticit et vicissim cursū pagit. In quo
seī docet nos pigrītā et oīcōsitatē vitare.
Ad qđ insup̄ sollicitat nos ipsius tēporis
p̄ciositas. Hāc sicut dicit Aug⁹. Nihil est
tempe p̄ciosius. Quia de oī possētōe si
mul duo haberi possunt: sed duo momēta
simul haberi nō p̄nt. Unū tēpus recuperatio
nē nō recipit et iō perdi a nobis p̄ oīū nō
debet. Sollicitat ei nos tēporis breuitas.
Quia l̄ tēpus sit longū nobis t̄s̄ est cur
sum. Quia p̄ exigū et cū tedio ē tēp̄ vite

nōstre. et iō sollicitate et nō p̄igre operandū
est. Ad h̄ quoq̄ sollicitat nos tēpis incer
titudo et p̄ceptibilitas: q̄ vt dicit Ioh̄.
tēpus p̄ se nō dinoscit: sī solū p̄ actus hu
manos. Itē vbi deficit ibi incipit: q̄ nūc
qd̄ est finis p̄teriti et initii futuri: vt h̄ di
cat semp illō. Ps. lxv. Ego dixi nūc ce
pi. Itē tēps sī hyeme senectit i vere reu
liscit: vt si h̄ q̄iq̄ remittit: timo renoue
tur. Quarto inducit nos tēps ad tēp̄tā
am: q̄ maxīe necessaria ē ad p̄servationem
sanitatis et ḡre sp̄ualis. Quod etiā tēpus
indicat: q̄ moderato tēp̄ in suis q̄litatib⁹
tēperato corpī nibil salubr̄. Unū dīc Ioh̄
cras in anforisnis de tēpib⁹ moderatis: Si
tēp̄ tēpaliter se habuerint boni erūt stat⁹:
et maxīe bone enūciatiōis sūt eruditissim⁹:
et h̄ tēpaliter et sp̄ualiter accidit de medior̄ tē
perātē delectationū: q̄ cōfert tēp̄tā
salutē corporis et anīe. Ca. LXXXV

Artuosi assūti
plantur stellis q̄ ad tria. Quidio
quo ad stellar̄ essentiā. Hā stel
le b̄z luā essentiā sūt pure: sūt alte: sūt sp̄he
rice. Quia artuosi viri sūt puri p̄ p̄tinētiā:
alti p̄ patiētiā: et sūt sp̄herici p̄ obedietiāz.
Sed oī q̄ ad stellar̄ p̄manētiā. Quia stel
le sūt incorruptibiles: infatigabiles et in
eclipsabiles. Sic virtuosi viri sūt incor
putribiles p̄ tolerantiā: infatigabiles p̄ con
statiā: in eclipsabiles p̄ p̄seueratiā. Tē
tio quo ad appetitiā: q̄ stelle sūt p̄ies: sūt
pulchrae: sūt p̄ime. Et artuosi viri sūt pul
p̄ humilitatē: pulchra p̄ honestatē: primi
p̄ amoris vnitatē sive charitatē. Quar
to q̄ ad influētiā: q̄ stelle sūt artuoseropo
se et lumino. Silī viri artuosi sūt artuosi
p̄ grām. Ecc. xliiij. Hoīes dīvitē i dītūte
pulchritudinis studiū babēt. Itē oīo
si p̄ iusticiā: Hebre. xi. Sancti p̄ fidē vice
rūt regna: opati sūt iusticiā. Itē sūt lumi
nosi p̄ doctrinaz. Matth. v. Vos elis lux
mundi tē. Caplin: LXXXVI

Ita homīs na
turalis seu corporalis assimilatur
vmbre. Primo pp̄ter causā.
Quia vmbra sicut dicit Grego. ex lumine
format et corpore. Est enim obiectio cor
poris opaci ad lumenosuz. Sic vita huma
na causatur ex coniunctione anīe intellecti

De celo & elementis

82

ne & corporis humāt. Anīa aut̄ intellectua put̄ intellectualis est lumen comparat̄. **U**nū & Ps. iij. li. de anīa. Intellectū agē tem q̄ est in anīa dicit esse ut lumen: & de hoc enā lumine dī in Ps. xxv. In lumine tuo videbitus lumen. **I**te: Signatus ē super nos lumen vult̄ tuū dñe. Et iō vita humana ex una pte habet nobilitatē. s. ex pte luminis. i. anīe intellective a qua orit̄: Job. i. Ultra erat lux hoīm. Ex alia vō utilitatē sc̄ ex pte corporis qd̄ viuificat̄: de cui⁹ origine dicit̄: H̄i. ii. Formauit̄ d̄ hoīem de lumen terre. Et hec duo tangit̄. Ps. cxiij. Quasi admirās tā disparim̄ colunctionē. **V**nde inq̄: Quid est homo qz innotuit̄ ei: aut filius homis: qz reputas eū sc̄ quātu ad anīam. Nā quantū ad corpus ibi subditur: Homo vanitati satis fac̄ est: dies eius sicut umbra ppter eūt. **S**ecundo hūna vita assimilat̄ umbra ppter figuram. Quandoq̄ eūt umbra habet figurā latā: quicq̄ rotundā: quandoq̄ acutā. Nam si corpus luminosum minus sit. & corpus oblectū: tunc facit umbra tendente latum ad modū calathi. Et tali umbra assimilatur vita peccatiū que ē vita vitiosa. Nec ē lata porta & spaciofa via q̄ ducit ad pationē: vt dī. Matth. vij. Et hoc accidit: qz luminare ē min⁹ & corpus oblectū: qz. minus pōt in talibus anīa & corpus. **U**nū caro in eis dñat̄. Si vero corpus luminosum corpori obiecto est equalis: facit umbra equalē & rotundam. Talis vita est pfectio nūt q̄ est vita virtuosa & pfecta. Unde assimilatur umbra rotunda ppter pfectio nem figure rotunde sive figure circularis q̄ fin p̄bim ē pfectissima figura. Talis vita est eoz in qbus lumina parificat̄ corpori obiecto. I. in qbus caro spūl conformat̄ vt ambo pariter seruāt̄ iusticie & x̄tuti. Si vero lumina sit mal⁹ corpe obiecto: tūc facit umbram tendente in acutū. **U**nū eūt sol maior sit terra facit umbra pyramidalem. Et huic umbra que incipit a latō & ten dit in strictū assimilat̄ vita hoīm ipsector̄ qui adhuc sūt pugnac̄: & t̄z aliqd̄ sentiat̄ de latitudine vitioꝝ tñ pugne nō succubat̄: qz se coartant p penitētiā sc̄iētēs q̄arta via est que ducit ad vitā. Matth. vij. **T**ertio assimilat̄ umbra ppter fugā fin illōt Job. xiiij. Fugit velut umbra & nunq̄ in eodez statu permanet. Nam umbra ad motū coz

poris mutat̄: similiter & ipsa vita. Nam nō est eadē sanitas corporis manet vespere: et hoc ppter varietatē humorū: in quoꝝ adequatiōe sanitas p̄sistit. Est aut̄ sciēdūz & umbra est corpora in sequentiū fugitiū fugientiū inficiūa. Quia plurimi q̄ pl̄ vītam suā diligunt̄: citius eā perdūt. Et de talibus erat qui dicebat: Precisa ē velut a texente vita mea t̄c. Ela. xxvij. Ecōuer so etiā plurimū accidit: q̄ qui plus cupiūt mori illi diutius viuūt. Et de talibus erat q̄ dicebat H̄eu mihi qz incolat̄ meus pro longatus est t̄c. Ps. cxix. Quarto assi milatur umbra ppter mēsurā. Quia quāto dies est major: rante umbra est minor. Quod fit: quia tū sol est in celo altior et capitibus nostris proximior. Unde corp⁹ minus lumini opponit̄ & ita fit umbra minor. Et ideo si sol directe sup̄ nos esset: nulla sup̄ nos umbra appareret. Econtra quāto dies est minor rāto umbra fit maior: qd̄ est: qz tū sol a nobis est remotior: sic quādo est in occidente vel oriente. Sic etiā accidit in hoīib⁹. Quia quāto dies ppter ritatis est altior: tanto vite umbra fit breuior: fin illud Ecc. x. Omnis potēt̄ brevis vita. Quod accidit vel ex inuidia qz plures inuidit magnis qz paruis. & idcirco frequēt̄ occidunt̄ ab emulis. Uel qz moderatius delitijs vtrunt̄: & iō quantoc̄ us infirmant̄ & moriunt̄. Uel hoc etiā puenit ex diuina puidentia vt ostēdat diuitias & potētias humanae esse p̄dēdas. Sicut petrus rauēnēsis dixit de vita summo pontificū reddens rationē quare pārū viuūt cōsūtūtūtū gradū dignitat̄. Ecōtrario aut̄ qb̄ deficit t̄pāl p̄pēritas p̄lixior vita videt̄: t̄ tal erat ille q̄ dicebat: Teder ataz meā t̄c. Job. x. **I**te vita hoīm assimilat̄ fauille ppter tria. **M**ūo ppter p̄cī piū. Nā fauilla vt dī. Isid. ē cīnis modic̄ ex extinctiōe sc̄intillar̄ materie derelict̄. **L**anq̄ cī sc̄intille fulgētes fuerūt p̄ni patētes: ex quoꝝ materia p̄pagata sūt nra cineres corpora. Sz ex eoꝝ extinctiōe. s. p̄cī trāgressiōe relictā ē nob̄ fauilla modica. brevis vita. Quia p̄ vnuam hoīem itranit petm̄ i mundū: & p̄ peccatum mors: vt dī Apo. Rom. v. Job. xxv. Assimilat̄ sū fauille & cineri. **S**ecundo ppter effectū. Nā fauilla iherēs carbo ignito fulgorē ei⁹ occultat̄. **L**anq̄ at carbo igne⁹ est spūs pur⁹: q̄ ex fa

Liber primus

uilla t̄ cīnē. t̄ ex corpe vīte necessitatē mīo
rāt primo in conceptiōe: Sap. ix. Mō infir
mūs t̄ exigui tēpōis minorat intellectuū.
Trem in operatione: qz spiritus prompt⁹
excitato autē infirma: Matth. xxvi. Esa. iiij.
Erit fortitudo nostra vt fauilla stupet: et
opus nostrū quasi scintilla. **T**ertio pro
pter motū. Representat em̄ scintilla tripli
cēm motū. Primo motū nature: qz fauilla
vt dicit Greg. ad modicū ventū disper
gitur: qua dispersa puluis nūq̄ colligif.
Fīta humana vita a modico p̄trario de
struit t̄ in puluerē moris dispergit sed t̄ in
mortu⁹ homo vīx ad vitam reducit. Job.
xxi. Erūt sicut palee an faciē venti: t̄ sicut
fauilla quā turbo dispergit. **S**econdo
motū culpe: qz fauilla de facilī inflamat:
sed subito ppter defectū nutritimenti exti
guitur. Sic homo viuēs in carne luxurie
vel avaricie igne: vel cuiuscūq; petī ardo
re de facilī inflamat: sed ciro labente ma
teria cū vītijs vita finit. Esa. xxix. Erit sic
fauilla ptransiens multitudō eoū. **T**er
tio motū grē: qz fauilla dū ē ignita vēti ra
ptu sursum tendit: sed derelicta pprīo pōde
re tendit ad ima. Sic aia hois in bac vita
posita calore charitatis inflamata: vel fla
tu spūsancti eleuata sursum ad celestia ten
dit. **S**z sibi relicta pprīo p̄niratis ponde
re t̄ corruptib; corporis mole aggrauata sē
per ad ima descendit. **A**l qūoq; aia sursum
ascēdīt p oīonē feruente: t̄ qūoq; ad ima de
scēdīt p penitētiā humiliē. Job. xlii. Me re
prehendo t̄ ago penitētiā i fauilla t̄ cine
re. **I**te vita humana assimilat vaporī p
pter cītuor. **N**ō rōne elevatiōe. Sic
em̄ phatur in li. de crepusculis: vapores i
aere nō ascendunt longius trīb; miliarib;. **V**el saltē distinguunt tres regiones in ae
ris in quib; eleuant vapores. Quāq; una
est calidissima. s. sup̄mā prop̄ ignis vicini
tatē. Alia frigidissima. s. media. Tertia tē
perata. s. insinua. Tales etiā sunt tres eta
tes q̄b; humana vita deducit. **P**roīa est
augmentatina que. s. durat vīs ad viginti
vnū annū fīm augmentū longitudinis. vī
sīg ad. xxv. t̄ hec fīm quosdā ē etas. cali
dissima. **S**edā aut̄ etas statuua: t̄ h̄ est a
xxi. vel. xxv. vīs ad. xl. si sit h̄ bone com
plexionis. Et h̄ fīm alijs est magis t̄pata
etas q̄ primā: quāq; alijs cōtrariū dicāt.
Tertia defectiua est t̄ h̄ ē vīs ad finez. t̄

hec etas est frigida. **S**z sicut qdā vapores
resoluunt aliquā in principio sue eleuatio
nis. s. in fīmo aeris interstitio sicut patet i
nebulis t̄ alijs vaporib; humidis. Quā
doq; in medio sicut patet i nubib;. Quā
doq; vero in sup̄mo sicut patet de vaporib;
bus siccis. Ita etiā de homib; accidit:
qz quidā moriunt in adolescentia sue in
venitute: quidā in media etate: quidam in
senectute. **A**nī mors etati non parcit. Et iō
Beatus Ambro. dicit qz mors est senibus
in ianuis t̄ iuuenib; in solijs. Et iō stu
tus est qui perpetuitatē de vita confidit.
Secondo assimilat vaporī ratioē distin
ctionis. Distinguunt em̄ triplex vaporī.
siccus sive terreus: t̄ humidus sive aqueus
et tertius ex vīroq; mixtus. Solum enim
aqua t̄ terra sūt vaporabilis elemēta. **I**n
his ergo tribus vaporib; tres modos ac
cipere possimus hōi male viuentū. Quo
rūdēlēt qdā sūt terreni p avariciā: qdā
vero aquei p luxuriā: t̄ quidā ex vīroq;
mixti p sup̄biā. Nam multi sunt sup̄bi q
idcirco status altos t̄ dignitates querunt
et vt terrena possident t̄ vt voluptatib;
affluant. **J**ob. ii. Om̄e qd̄ est in mundo
aut ē ūcupiscentia carnis: aut ūcupiscentia
oculoꝝ. aut sup̄bia vite. **T**ertio assimila
tur humana vita vaporī rōne duratiōis:
qz vapores durāt pāz in aere t̄ cito resol
uuntur. Sic hoies paruo tpe viuent i cov
pore t̄ cito moriunt. **Jaco. iiiij.** Que est vi
ta nra: vapor ē ad modicū parēs. Dicitur
em̄ decūratus humane vite decūrūs fīm
augmentū peccati. **N**ā a principio mundi
qñ nō erat peccatū adhuc multiplicatum:
hoies viuebāt diutius sicut patet de pīa
etate que fuit an diluuiū in qua hoies diu
tissime viuedāt vīl vixerūt. Nam adam vi
xit nongentis. xxx. annis. Seth eius fili⁹
nongētis: xii. annis cuius fili⁹ Enos non
gentis quinq; annis: t̄ cain eius fili⁹ vi
xit nongētis anis t̄. x. t̄ sic de alijs patet.
Hen. v. Postmodū vero multiplicato ve
hementē petō tpe noe induxit de diluuiūz
et abbreviari voluit deus deinceps tēpus
humane vite dicēs ad noe: Non permane
bit spūs meus in homine in eternū: quia
caro est. Eruntq; dies illius centū. xx. an
norūm. **O**uis Augustinus hoc verbū ex
ponit: qz t̄nī ips⁹ fuit abinde qz hec de dil
uuiū ad diluuiū. Unde erunt dies

De celo & elementis

83

illius, s. ad penitentiam induit si quis redire voluerit centum & viginti annos, scz an̄q̄ induit diluvium. **P**rimus tñ sensus adhuc satis pot tolerari: qz certū est qz post diluvium hoies minus vixerūt. Adhuc autem viterius: qz a tpe diluvij semp inualescēte peccato amplius decurata ē in tantuz vt David dicat in Ps. lxxix. Dies annoꝝ nostrorum in ipis. lxx. anni. Si autem in potestatibus. lxx. anni amplius eoz labor et dolor. **A**Quarto rōne resolutiōis: qz. s. diuersi vapores diversimode resoluunt: & sic diuersi hoies a diuersis vitiis absorbent. **M**ā quid vapores sūt qz resoluunt sive cōuertunt in igne: sicut illi qz ascendunt sursum ad supremā aerē regiōne que dī regio est: vbi incendunt & in ignem conuertunt. Et tales sūt multi ad statū dignitatē eleuati. Qui vel incendunt igne iracundie & seuerientur. **A**Merō qz fuit crudelissimum & iracundus. Ael auaricie: sicut de rege Antigono Seneca dī: qz fuit rex auarissimus. **A**ligeō cōcupiscentie & luxurie: sicut de Sardana pallo refert Herodius qz fuit rex assyriorum luxuriosissimum. **Q**uidā vero vapores sunt qui resoluunt in aerem sive vētū & iste vētus qz eleuati in altrū & generant in aere vel in mari tēpestatē: & talis ē vita quoñam inquietor & semp in iurgijs litigijs & seditionibus delectantur & pacē videntur odio habere. **S**icut dī Alexander cuidam querenti quare mundū ita infestaret et in pace stare nō posset. Rūdit qz pax ei esset: guerra si adesset. **Q**uādōq; ero vētus p cauernas & foramina terre ingressus facit terremotus qz faciūt terram tremere. Et sic quoñādā vita ita tyrannica ē & terribilis qz faciunt alios tremere & in h̄ qua si ponunt beatitudinē suā vt potentes reputent necnō terrori habeant. **S**icut dī Seneca de Alexandro in libro de beneficiis ducebat summū bonū terrořē signo rans qz ignaua queqz animalia timentur ob virus malū sicut scorpiones & serpētes et homī. **A**līj autem sunt vapores qz in altū eleuati efficiunt nubes. Et talibus assimilatur vita iustor & a terrenis p affectū eleuati sunt & segregati. et ideo ad velociter eundum ad dominum parati & expediti. **E**t ideo dī Isa. lx. Qui sūt isti qui vt nubes volant ī. Ande sicut ex nubibus sūt pluiae fulgura sine sagitte & tonitrua: ita ex talibus sūt doctrine correctiōes aspere et quāqz manifesta miracula. Tales nubes habent intus ignē vapore. i. feruorē sp̄ritus ex qz pueniūt talia. Et est sciendū qz tales vapores nubiū quāqz eleuant et trahunt aliqui secū pales: pilos: ligna. vīla pides: ppter qz postea quāqz talia pluunt et nō est h̄ qz talia fuerūt in nudib⁹ generata h̄ cū eis eleuata. Et sic sūt qdā cupiū qz volūt oīa raperet secū trahere. **S**z sic nubib⁹ resolutis omnia talia cadūt. Sic quā homī hoies p mortē resoluunt: necesse est hec omnia descedere & hic remanere. Job. xxvij. **D**ives cū dormierit nibil secū aſſert. Item vita humana assimilat aque fluij ppter septē. **H**omo qz fluij habet continuitatē in fluri. Ande a fluendo dīct⁹ est. Hō ē ci vi dīc̄ Isid. aliud fluij qz phenis & p̄tinu qz flux⁹. Et nos ad modū fluijalis a fluendo p̄tinu labimur ad mortem tendentes. Iuxta illud Quidij: **H**oc teneat anni more fluerit aque. ii. Reg. xiiij. Omnes moriuntur & quasi aque dilabimur in terra ī. **S**ed h̄ amaritudine ī oratu & ī exitu: qz a mari oīs fluij oriunt et ad mare reuertunt. Sic etiā humana vita et a planctu incipit: & in luctu finit. Polorando ei hoies naſcuntur & plozādo moriuntur: Eccl. i. Ad locū vñ exēt fluminia reuertūt. **T**ertio h̄ volubilitatē ppetuam ī rotata & velocitatē in cursu vī motu. Et qd ē aliud oīs vita nra qz quidā fluij in rota ī qz semp rotata & nunq̄ ad modū cū manē fixa vita p̄tinuo diminuta: & semper de ea aliq̄ subtracto ad mortē currim⁹ cursu velocior qz fluij absq; mora: Jobe lis. ii. Fluij circūdedit me. Inter oīs ē motus: mol⁹ vtqz celi ē velocissim⁹. Ex qz causā oīs alī mot⁹. Vñ fluij rotatus ilī motu cōparat⁹ est qslī null⁹. **S**z vita enī nostra ī fluij motu celi seq̄t. Vñ oī die de vita nostra minuit: ergo multo fortius qz fluij ad mare vita nra currit ad mortē. **Q**uarto rōne, pfunditatis & pulchritudinis. h̄ enī aq̄ pfunditatē ī situ & pulchritudinem ī aspectu. Quia vita nra & sitū appareat pulchra & aspectu venusta tā. qz tū ī imo sive pfundo statim vanissimi constituta: vana tota est sicut spuma: & sicut via nauis in aqua & canis p aera: cui⁹ post transiū nulla est apparētia. **Q**ui to habet dulcedinem ī transitu ex progres-

Liber primus

Et:qr:l. vita hominis in medio suo esse vi-
 detur dulcis dum homo est sanus et iuu-
 ens. Sed quia medium non concordat cum
 extremis ideo nec recta consistit. Rectum
 enim ut dicit Pbs est cuius medium non
 exit ab extremis. Quare si vita nostra es-
 set recta qualis est in oru et exitu: talis de-
 beret esse in transitu secundum lucuosa. Secun-
 datione circulatiois. Flumen enim habet cir-
 cularitatem in motu dum a mari exit mul-
 ta circuit et ad mare ultimo redit. Sic simi-
 li modo etiam vita a doloribus incipit: dolo-
 res decurrunt et doloribus desinit. Septi-
 mo habet virtuositatem in impetu: qr fortis
 ter in omne resistens pingit: omnia frangit:
 nihil ei resistit: sed dum ad mare redit: peni-
 tus nomen pdit. Sic et homo omnia in mu-
 do disponit: omnia voluit: oia rumpit et frangit
 nullum iterum resistens innuerit: sed ad
 mortem dum venit omne supbie nomem amittit.
 Isa.lix. Quasi flum? violent? quem spiri-
 tus domini cogit. Item vita humana assimili-
 latur velo proprio quatuor. Primum pro-
 pter infinitum oru: qr exiit materialiter ex
 vapore terrestri secundum siccum: et huius signum
 est q venti fortes precipue sunt in autuno so-
 le existente circa equinoctium hyemale: qr
 tunc sol ciburendo exiccat elemeta et id
 vapor tunc eleuat magis est siccus et terreus:
 ppter quod in autuno dominas coplerio
 terre. frigida et siccus. Sicut ligis est ventus
 materialiter ex fumo terrestre etiam est hoc ma-
 terialiter ex terre limo. Secundum. Hec deus
 hominem de limo terre. Nec obstat q corp
 humanus de esse compotus ex quatuor ele-
 mentis: qr sit denominatio a predominante ele-
 mento. An hoc qsi ab humo. et terra. Ap-
 paret ergo similitudo aque in huncib?: vir-
 tus ignis et calore naturali: naturalitas ae-
 ris in respiracione: soliditas et grauitas ter-
 re in carnibus et ossibus. Ex quo patet qr
 in compositione humani corporis: multum
 ponit deus de terra: parum de alijs elemen-
 tis. Pax quidem de igne posuit: vt hoc pax
 haberet de ardore proprie et de celeritate ire.
 et de vredine auaricie. Pax de aere vt ho-
 mo parum haberet de elevacione superbie.
 Parum de aqua vt parum haberet de mo-
 bilitate inconstantie. Multum autem ponit
 illi de terra qui haberet frigiditatem contra
 estum auaricie. Infinitatem contra ele-
 ctionem superbie: et stabilitatem contra
 physi. Item patet qr una statio debilior

motum inconstantie. Potandus est autem
 q vapor siccus non potest ventum causare ni-
 si eleuetur a sole. Nam calor solis elevat
 vaporē siccū terrestrem et non cōlūmē ipsius:
 est etiam causa venti. Calor igitur solis et vi-
 gor aë rationis q ipm humanū corpū quā
 est graue et terrestre vivificat et erigit sur-
 sum. Unde solus homo est recte stature ca-
 put habens sursum. Unde Aug: de hoc lo-
 quens ait: Beluas prostratas in facie de se
 cit pastū querentes de terra: te aut in duos
 pedes erexit de terra: facie tuā sursum ba-
 bei voluit: non ergo discreper cor tuum a
 facie tua: vt facies tua sit sursum et cor tuum
 sit deorsum. Secundo humana vita assimili-
 latur vento ppter obliquum motum. Non
 enim talis est vapor venti qui habet motus
 rectum sed obliquum et tortuolum: nūc
 descendendo nūc ascendendo. Cum rō est
 Quia talis vapor terrestris et siccus eleuat
 a calore solis ad mediā aeris regionē: que
 si est maximus frigor. Unde cā talis vapor
 sit p naturā frigidus et grauis obuiā ei
 frigus loci: quod etiam ipm inspissat et gra-
 uat facit ipm descendere aliquātū: et ca-
 lor solis q est in ipso: cū nō sit ab ipso facile
 separabilis: qr magis cōseruat in siccō ter-
 restri et in vapore humido iterum relevat
 ipsum et inde fit inuoluta impulsio aeris q
 ventus vocatur. Tā superior pars vapo-
 ris cū sit grauis de se: et inspissata ex frigi-
 ditate loci deprimit valde vehementer: et cū
 sit latissimus vapor et inspissatus a frigore
 multum agitat aereum: et dat flatum donec
 descendat cōuersio superioris extremitatis
 ipsius sup inferiorē fere. Deinde resurgit
 calor ex radio. Et interim calido radio se-
 co iterum eleuantem: iterum ipm et submini-
 strante materiam: ex eleuatione pluris va-
 poris in ipsum. Et id confortando iterum dat
 ascendendo aliū flatum fortiorē. Fortior
 autem est flatus cōfessionis rectus et ascen-
 sionis: propter hoc q superior extremitas
 inspissata a frigore loci: descendit et spissum
 fortius impellit acrem et rarū. Patet ergo q motus venti nō est rectus sed
 tortuosus scilicet per medium defensionis.
 Nam una flatio descendit et alia ascēdit:
 et quia nō est motus cōtinuus sed interru-
 ptus. Nam in omni motu reflexo oportet
 intercidere quietez: vt probat Pbs in li-
 phys. Item patet q una statio debilior

De celo & elementis

Altera s. ascendēs q̄ descendēs. Et hec oīa
 competit humanae vite. Nam homo i cor-
 pore viuēs nūc ascendit p augmentum
 scz in iuentute: nūc descendit p decremē-
 tum nature & virutis. s. in senectute & pli-
 xus est tempus senecturis q̄ iuenturis.
 et ideo maior est descensus q̄ ascensio: nec
 vñ temp⁹ stiuaq; alteri: qz etas statua:
 id est virilis est intermedia. **T**ie hō in cor-
 pore viuēs nūc ascendit p prosperitate: z
 nūc descendit p aduersitate: nūc ascendit
 per supbia & gloriā: nūc descendit p cōfu-
 sionem & ignominia. **T**ie nūc ascendit vi-
 uens: nūc descendit moriēs. **T**ertio assi-
 milatur vento. ppter incertus terminuz.
 Nam vent⁹ parū durat: nec scit homo qn̄
 flat vbi vel qn̄ quiescere debeat. sū illud
 Job. iii. Spiritus vbi vult spirat & nescis
 vñ veniat aut q vadat. Hoc ei sū Chrys.
 Xpus dixit de vēto: cui⁹ initū & finis no-
 bis occulta sūt. Similiter vita homis pa-
 rū durat. Job. vii. Memento mei dñe: qz
 ventus est vita mea. Nescit enim hō vbi vel
 quādo finitur: sū illud Eccl. ix. Nam ni-
 hil est certus more & nihil incertus ho-
 ra moris. Ault enim d̄ sic d̄ Grego.
 qz hora moris sit nobis incerta & semper
 sit nobis suspecta: h̄ illd. Matth. xxv. Ut
 gilate qz nescitis d̄ neq; horā. **N**otan-
 dum tñ qz sūt tres cause abscessioñis q̄ etiā
 suo modo abscedunt vitā humānā. **P**ri-
 ma est intensi⁹ frigus qd̄ terrā vehemēter
 constringens vaporē venti elevari nō si-
 nit. **S**ecunda ē trēs calor q̄ vaporē ele-
 vatum cōsumit. **T**ertia ē magna pluvia
 que aerē infrigidans vaporē grauat & in-
 tantum delendere facit q̄ nō pōt subito
 a calido eleuari. **T**ie terrā & vaporē su-
 perficie constringit vt nō possit aliud va-
 porē elevari ad augendū materiā venti: &
 omnis vaporē deficit nisi stiuaq; aliquid
 generetur. **I**n istis etiā signant̄ tres cau-
 se mortis humanae. Quia in intenso fri-
 gore intelligitur malitia transgressionis:
 quia frigus signat maliciam peccati: ma-
 licia enim animam frigescere facit: dum ca-
 lorem charitatis extinguit. Unde dicitur.
 Hieremi. vi. Sicut cisterna frigidam facit
 aquaz: ita frigidam facit maliciam suam.
 Hoc ergo frigus est scilicet peccatum qd̄
 mortem introduxit: sū illud Ap̄l. Ro-
 ma. v. Per ynum hominem intravit pec-

catum in mundum: & per peccatum mors.
 Inter se vero calore accipitur distempe-
 rantia complexiōis que est naturalis can-
 sa humanae infirmitatis et mortis ut pa-
 tet precipue in febribus. Sed per plu-
 am supercadentem intellegitur iustitia di-
 vine ordinatio: p̄t quā sicut dicit Ap̄l. ad Heb. ix. Statuum est hominibus se-
 mel mori. Ad per pluviā superuenientem
 intellige occisionem hominis violen-
 tam dum viuēs per alium perentitur & oc-
 cidiuntur. **Q**uarto assimilatur humana
 vita vento propter flattionis sonum. Est
 enim sonitus venti per modum vndarum
 constringentium sceleris & vna inundatio
 vincit aliam & extendit se super eam. Ven-
 tus ergo dum perflat fortiter sonat: sed so-
 nando transit & nullum sui post sonū ve-
 stigium derelinquit. Sic quantumcunq;
 homines in mundo viuentes magnum so-
 nū faciunt: sive magnas dignitates adi-
 pescendo: sive bellorum victorias assequē-
 do: sive magnas diuitias cumulando: sive
 magne sapiente nomen habendo: om-
 nia tamen cito pretereunt sicut & sonū vē-
 ti. Et post hec ita sunt ac si quasi nūc fu-
 issent. Unde dicit: Ps. ix. Perit memo-
 ria eorum cum sonitu.

LXXXVII

Etia homis mo-
 ralis sive bone sive male dispo-
 sitionis fit sicut aqua boni et
 mali saporis. Variatur enim sapor aqua-
 rum: sū Sene. in libro de naturalibus q̄
 stionibus ex quattuor: scilicet ex princi-
 pio: ex loco: ex cōsilio & ex spiritu: id est
 acre in aquam transformato. Variatur enī
 aqua ex originali p̄cipio: id ex re a q̄ ori-
 tur vt aqua rosacea ex rosis. & sic de simili-
 lib⁹. Et sic etiā homo ex origine sū p̄bni
 contrahit dispositiones quasdam ad quas-
 dam passiones & vitia. Unde narrat I. vii.
 Ethicor q̄ ex patre iracundo nascitur eti-
 am interdum filius iracundus. Et similiter
 sū fidē catholica nos omnes ex p̄io pa-
 rente peccatum originale contraximus: p-
 ter qd̄ Ap̄l. dicit Ep̄b. q. Qz eramus fi-
 lii ire natura. **S**ecundo variatur ex lo-
 co scilicet vnde ipsa aqua transit vt patet
 in aquis sulphureis et in scilla inueniuntur
 aqua habens saporem acetii qua vtuntur

Liber primus

incole p acto. Similiē etiā fīm loca et regiones varias in q̄bus homines habitant videm variari etiā mores eoū. Ut etiam in sacra scriptura viri iusti a locis malorum hominū et iectarū regionū recedere iubētur. Sicut iussus est Abraā de yz chaldeo rū exire: et de regione sodomorū loth desce dere. **H**ec. xix. Ne stes inquit angelus in omni circaregione. Et loca quedam solitaria ad diuinās reuelatiōes disponere vñ adaptare vident: fīm illud **O**see. iiij. Dicā eam in solitudinē tē. **T**ertio variaſ ex vicioſo conſorſio. i.e. ex vicio et natura quaz acq̄rit ex re vicina vñ ex mala vicinia etiā ſi n̄ coniſceſ ſibi vt aq̄ poſita iuxta āphorā ſapit de āphora: Iz n̄ tetigerit eā. Silr ex familiaritate et pſortio bono vñ malo ef ficiūt mlti mali vñ boni. Mores ei fz Tūlū formantur ex coniſctu: **P**rouer. xiiij. Qui cum ſapienſib⁹ gradif ſapiens erit: amicus aut ſtultorū efficietur ſimilis illis. **P**oſ. xvij. Cū electo electus eris: et cū per uero puereris. **Q**uarto variaſ ſic ibidē Seneca dīc ex ſpū in aquā trāſformato i.e. ex diuerſitate aeris imutat̄. Uñ dīc q̄ ſunt aque qdā ita venenosa ex ſpūnali ma teria minerali et iō magis active q̄ ſtatim bibite interficiūt. Et in macedonia ſunt aq̄ q̄ ab aubib⁹ bibite faciūt eas albas. **I**ste ſpū ſue aer ē doctrina moralis ſue ſpirituualis q̄ aliq̄ informaſ: q̄ ſi bona ē bonū facit recipiēre. Si vero praua generat prauos mores. Uñ doctria hereticorū veneno ſa ſtatim aniam credentis occidit **A**p̄ls. ij. **T**ūm. ii. Sermo coꝝ vt cancer ſerpit.

Capitulum: LXXXVIII

Ista homis spī
v
ritualis assimilatur vēto. **P**ri mo ratione augmentabilitatis. Nam omnis vētuſ eſt a principio debilitas. ſed poſte fortificat̄ fīm qd̄ materia ei⁹ cre ſcit et fīm qd̄ fortiori frigido repercutitur. Silr in vita ſpūnali p̄io homo eſt debilis et imperfectus: poſte fortis et pfect⁹. **ij. Corī. xv.** Primi qd̄ animale poſtea qd̄ ſpūnale. Crefcit aut̄ homo in ſpiritu fīm au gmentis materie. i.e. bonorū operū. Et iterum repercuſſio frigoris. i.e. tribulatiōis et aduer ſitatis eſt etiā sanctis viris cauſa crescen di et pficiendi: q̄ virtus in infirmitate p ſicitur. **h. Corinth. xij.** Secundo ratiōe

obliquitatis. Quia ſicut omnis vētuſ mo uetur oblique ſue tortuose. ita omnis ho viuit defectuose. Tunc ei homo h̄z torno ſum motū quando declinat ad petm. **P**o ſ. xij. Omnes declinauerūt ſimul intiles fa ciſi ſunt. Eſt aut̄ triplex ratio quare omnis vētuſ mouet tortuose. **N**orma ē q̄ ven tis imitata corpora celeſtia ſicut effeſt cau ſam. Jupiter cū ſpecialiter mouet vētos aquilonares. Sol orientales. Luna occi detales. Mars australes. Ideo etiā Dr̄es Leo Sagittari⁹ dicūt triplicata lignea: quia mouet ventos orientales et illa ligna ſunt calida et ſicca. **T**aur⁹ et Virgo et La piron⁹ frigida et ſicca q̄ mouet australes. Alia vero calida et humida dicunt triplici tas aerea q̄ mouet occidentales. Alia fri gida et humida que mouet aq̄lonares. Si cut ergo celeſtis ſtūtus cauſat in vētuſ mo tuſ tortuosū: ita celeſtis ſpūs. i.e. diabol⁹ qui de celo cecidit cauſat in homine petm. **P**ro pter qd̄ ſapienſ. ij. Dicis q̄ inuidia diabo li mores introiuit in orbē terrarū. Ipſe eſt qui ſuis tentatōib⁹ mouet hoīm ad pec candū ſue inflammatōdo ad auaricieſ ſue iram: vñ ad luxuriā q̄ eſt triplicatas ignea vel aerea ſue inſrigidando: p inuidia ac eidiam et pſillanimitatē: que ē triplicatas terrea vel aquæ. et ſic de alijs. **S**eunda cauſa ſue ratio obliq̄tatis venti ē ex loco ſue generationis. Nam ventus inferī ba bet calorem qui expellit ab eo frigus. Si militer ſuperius eſt eſtus idē faciens. Uñ cū vētuſ agitſ a frigore oportet q̄ agite tur a loco frigoris circulariter ut ſupa et inſra claudat̄ ut dicunt quidam. Similiter hoīes a loco ſue generationis. i.e. a mundo tentantur et allicunt ad peccandū vel ad peccatum: vt ſez non recte ambulent neq̄ vinant. Nam mūndus ſuperius pſperita bibus: inferī vero aduersitatis nos ob ſidet et includit. **T**ertia cauſa ē quia ipſe vapor terrenus q̄ eſt materia venti inferi ſus impelliſt a calore elemantis: ſuperī ve ro a frigore inſpiſſante. Iste igit̄ vapor ter renus ſignat carnē q̄ aut ſocupiſſet̄ aut frigore ſue to pōre accidie et tristisſe homi nem ad peccatum ipſellit. Ergo iſte ſunt tres cauſe quare homines nō recte ambulant. i.e. diabolus: caro et mundus: q̄ ſuis tentatio onibus homines ad vniuersa vicia impel lun. **T**ertio assimilat̄ vento vita ſpiritu

De celo et elemētis

85

alit rōne discōtinuitatē: qr vent⁹ nō ē cōtinuus v̄l. q̄tui flatus: sed vna exflatio ē post aliā: qr frig⁹ nō cōtinue repellit: s̄z cū semel dep̄mis̄: tuc ḵfortat̄ calore loci infe-
rioris: t̄ assumptiōe pluris materie: et ele-
uas iterū: t̄ iterū sc̄d̄ rep̄cutit: t̄ sic alte-
rando vices ascēdēdo et reflectendo pau-
latim deficit. Silt̄ vita spūalis nō est sem-
per vnlſomiter cōtinua: sed aliquā ſeti vi-
ri eleuant ad cōplationē: aliquā dep̄munt
ad actionē: t̄ sic vices alternādo cōtinuāt:
donec moriendo deficiat. **Quarto** rōne
inequitatis: qr vent⁹ nō est equal suffatio-
nis: cū frigiditas rep̄cuties sit maior t̄ mi-
nor: t̄ vapor inequiter ſp̄ſſus t̄ rar⁹. Inter
duos etiā flatus fortes sūt multi debiles.
Silt̄ ſeti viri ſunt diuersis t̄pib⁹ magis et
minus deuoti: q̄tū ad deuotionē actualē:
for̄tis t̄ debili⁹ operātes q̄tū ad vitam
actiū. vel aliquā debilioreſ: v̄l aliquā forto-
res ad tolerāda aduersa. **Item** aliquā fre-
quentius: aliquā rariuſ: aliquā op̄ant. **Item** vita
hois spūal̄ diuidit p̄ actiū t̄ cōplati-
nā. Et vtraz̄ rep̄ſentat̄ in aere: qr aer h̄z
parte ſu: ſicut dicit Beda q̄ cōicat cū na-
tura celeſti. Et enī pura: q̄eta t̄ clara: t̄ iō
rep̄ſentat vitā cōplatiū. Et enī aer ſu-
perior purus: q̄z nullis terrenis exaltatio-
nib⁹ eſt infec⁹. Silt̄ vir cōplatiuſ ad
celeſtia eleuat̄ terrenis affectiōib⁹ nō inſi-
ciut: ſin illud Colof. iij. Que ſurſu ſunt
ſapite nō que ſup̄ terra. t̄ Grego. sup̄ Ezech.
ch. dicit q̄ vita cōplatiua ad q̄ndā men-
tis libertatē trāſit: cōplatiua bona non cogi-
tans ſed eterna. **Item** ille aer eſt q̄etus. i.
nullo vento cōmōr⁹. Sic vir cōplatiuſ
vent⁹. i. cōmōtōib⁹ curax ſeculariū nō im-
pellit. An christ⁹ de Ioh̄ baptiſta dixit q̄
nō erat arundo vento agitata. t̄ iō Grego.
dicit etiā sup̄ Ezech. q̄ vita cōplatiua cal-
catis curis oib⁹ advidendū facē creato-
ris ſit inardēcīt. Ps. xlvi. Vacate et vi-
dere. vacate. ſ. a curis t̄ actionib⁹ exteri-
rib⁹ ceſſando. videte. ſ. cōplādo. **II** ſicut
dicit Aug⁹. de ciuitatē dei. O ciū ſcm̄ q̄
rit charitas veritatis. **III** ille aer eſt cla-
rus: q̄ celeſti lumine phul̄is. Sic vir cōte-
platiuſ celeſtis inspiratiōis lumine fre-
quent̄ p̄fundit. **IV** vt idē Grego. dicit ſu-
per Ezech. Cōplatiua vita amabil̄ val-
de dulcedo eſt q̄ ſup̄ ſemetipam aīam tra-
bit: celeſtia aperit t̄ ſpūalia mētis oculi pa-

tefact. Alia vero vt idē Beda dicit vt p̄
aeris inferior q̄ p̄iniquat ad naturaz ter-
reſtrem: t̄ iō eſt grossa turbulentia t̄ terre-
nis vaporib⁹ plena: multaz tñ rerū gene-
rativa t̄ pluie grādlnis t̄ hmōt. Et hinc
aſſimilat̄ vita actiua. Alia enim actiua eſt
grossa: qr mentē ingroſſat t̄ hebetat circa
intelligibilia. **V** Ans Grego. sup̄ Ezech. dicit
q̄ lyā que actiua vita deſignat lippa eſt
t̄ ſecunda: qr dū occupat in ope min⁹ vi-
der. **VI** Item actiua vita eſt turbulentia: qr ſ.
p̄turbatur circa agibilia. Unde Marthā q̄
vitam actiua deſignat dixit domin⁹ Lu. x.
Sollicita eſt et turbaris erga plurima.
VII Item actiua vita eſt terrena vaporib⁹. I.
ſollicitudinib⁹ plena: qr occupat aīam cir-
ca terrena ministeria. Et ideo dī Lu. x. q̄
Martha q̄ ſez vitā actiua elegerat: fatage-
bat circa frequēs ministeriū. **VIII** Item eſt vita
multoz meritorum generatiua ſue acqſiti-
ua. Et ideo vt dictū eſt deſignata eſt t̄ p̄ ly-
am que multos filios peperit. Unde etiāz
Grego. dicit sup̄ Ezech. q̄ magna ſunt vi-
te actiue merita.

Ca. LXXXIX

V que ſunt ſep̄e aſſimilant̄ ſeptē
planetis. **VI** Mā primo in ſole p̄
eteris glōſiſus incedente nota ſupbiā q̄
ſemper appetit glōſa. Ps. xx. Per diem
ſez p̄ſperitat̄: ſol. ſ. ſuperbie nō vret te.
VII Scđo in mercurio: q̄ eſt colorē argēteus
t̄ ſemp̄ iuxta ſolē incedit accipe auariciā q̄
argentū querit t̄ ſq̄ ſupbiā ſequiſ. **VIII** Quid
dū ſupbius appetit glōſa: nō p̄t aſeq̄ niſi
abundet metallina materia aurea v̄l argē-
te: t̄ ideo ſe totū dat ad q̄rendam pecuni-
am. Silt̄ t̄ auari diuitijs pleni ſemp̄ vt in
plib⁹ ſunt ſupbi: t̄ q̄runt ab alijs bono-
rari. An Apls. j. Timo. vij. Dicitib⁹ hui⁹
ſeculi p̄cipio nō ſublime ſape. Aug⁹. Aer-
mis diuitiū ſupbi. **IX** Tertia in luna ſupbi
ſante aerem t̄ q̄ndā ſemp̄ vmbraz ſue ob-
ſcuritatē in ſe hinc intellige accidiā q̄ men-
ti ingerit quandā nigredinē p̄ quā inſpi-
ſat t̄ cōturbat aer rōne. Hec p̄cipue cauen-
da eſt in nocte aduersitatis. Ps. cxv. He
q̄ luna p̄ noctē. i. accidiā p̄ tēpus aduersi-
tatis vret te ſupple. **X** Quarto p̄ marie ſan-
guinē circa cor accidenē accipi ſtrā: q̄ eſt
accēſſio ſanguinis circa cor: vt dicit Ps. b.
XI Quinto in ioue: qui q̄tū in ſe eſt. p̄defit
k

Liber primus

cum sit planeta bennuolus accipe gulam: que de se necessaria est omnibus rōne vite: nec vlli inuenit obesse si eam sciuerit debite cobibere. Sed sicut iupiter ex cōiunctione cū alio efficit noxiis: sic etiā qñ necessarii voluptas cōtingit: virtū gule incurrit: qd̄ obest. **Sexto** quidē in venere: qd̄ ad luxuriam disponit: peccatum carnis intellige. **Septimo** in saturno: qui ē stella colore plumbico sine liuido accipe iniuidit: qd̄ est quidam liuor bono primi plumbea et graue faciens aiam. **Tertio** virtus assimilans arenam ppter septē. **Primo** ppter ariditatem. Hā arena ab ariditate ē dicta: et hoc ppter ad supbiā. Sugbia enī dū pluvia et seu rorem diuine grē impedit: qz dū superbis resistit: anie ariditatem inducit. **Secundo** ariditatem patiebant qd̄ dicebat Numeri. xj. Hā nra arida est. Et sicut arena si manu pressa fuerit pre nimia sticcate vt ariditate stridore facit. Silt supbus qualitercūs pressus vt tactus stridore quandā imparientie statim pducit: Ecl. xxv. **Ascensus a renofus i pedib⁹**. i. affectib⁹ veterani. i. adā qñ audiuit: Erat vt dixit. **Sedco** ppter pōderositatē. Hā arena ē pondere grauissima: et hec ponderositas referit ad iraz: per quā hō efficit alijs importabiles: Proverb. xxvij. Graue sarū et onerosa est arena: sed tra stulti vtroq; grauior. **Tertio** ppter aque vicinitatē: qd̄ referit ad incōtinentiaz. Inuenit enī arena sub aquis: sicut in fluiujs aut iuxta aquas sicut in litorib⁹ maris. Sic sunt incōtinentes: quoq; quidā sub aquis voluptatū et fluxu peccatorū carnallium vivunt et morant: vt fornicarij: adulteri et hmoi. Quidā vero ad modū arene qd̄ est in litoris maris: et si aqua nō inundatur: tamē ea aliquādo fluctuantem infunditur. Et tales sunt cōiugati: qui licet matri monio licite pnt viti: tamē inundante ī eis concupiscentia in ipso carnali ope qñq; sor didantur. **Quarto** ppter partū discōtinuitate. Non enī arena habeat partes qd̄ pnt cōglutinari et cōtinuari. Et hinc est qd̄ ex arena nō sit lapis. Hā arena in aq; maris ab omni lutea viscositate absoluit. Unde vincens in ea scicetas in lapide coaguliari nō patit: vt dicit Christo. in libro de ppteratib⁹ elementorū. Et sicut dicit in libro Methe. Terra pura nō sit lapis: quia scicetas vincens nō facit partū terre ppterua

De celo et elementis

86

tutti: ex quo talis dispositio data est specia/
liter illi regioni: sicut etiam imperiū maris.
Ambrosius enim attribuit diuīs virtutis sic di-
sponenti in prima creatione. Ca. XC

Lupitiosus ho-

vmo similis est saturno. Nam saturnus a
saturando est dictus ut dicit Isido-
r. Luius vero opus dicta est ab opulētia quā
tribuit mortalib⁹. In saturno enim delecta-
tio gutturis. In vixore delectatio significa-
tur carnis: in quibus delectatiōib⁹ corporis
voluptas cōsistit. Sed adhuc ostendunt vo-
luptuosum hominem esse saturno silem volu-
ptatum exitus: effectus: temp⁹: affectus.

Exitus quidē: qz saturnus pingebat olim

mēstissimus. Cū causam assignat fabule:

qz filio suo ioue fūgitur fuisse castratus.

qd apterea forte dicit: qz planeta iupiter

impedit et temperat maliciāz saturni. Sed

verior causa tristicie est: qz vt dicit Ptole-

meus in libro de iudiciis astroph⁹: saturnus

dat hominem sub eis dominio natūrā ut conce-

ptum tristem: raro bilare vī ridentem. An

etiam in iudiciis merorē et tristiciā designat.

Hec autē tristitia cōpetit fini voluptatis:

qz vt dicit Boett⁹: Voluptas tristes habet

exitus: sicut illud Prover. xv. Mōissima

illius amara qz̄ ablinthiū. Secō si con-

sideret effectus. Nam saturn⁹ est effectu fri-

gidus et siccus et ponderosus. et sic etiam ī fa-

bulis pingit. Que omnia ergo rūtū voluntate

qz infrigit dat spirituali affectiōis calorem

extinguēdo: desiccat amorē deuotiōis con-

sumēdo: et grauat mentē ad inferiora depen-

dendo. Tertio cōsum ad temp⁹. Nam sa-

turnus dicit planeta nocturnus: qz volu-

ptas carnis querit tenebras noctis: Job

xvii. Oculis adulteri obseruat caliginē.

Quarto tenet stoliditudinē si consideret volu-

ptuosus affectus. Nam sicut dicit Ptole.

ti sub saturno turpia et immunda abhor-

rent vestimenta: et alia etiam diligunt fertida.

Quod totū moraliter cōpetit luxuriosis

qui nō abhorrent nota infamie exteriores.

Insuper diligunt opera fertida et immunda. Itē

voluptas generat tentatiōes carnis: sicut

pluvias suavis generat vermes. Nam qz

pluvias est suavis misericordia humido aere eo

et terrestri secco ex quo forma corp⁹ aqua-

ticum: cui statim virute stellarū dāt aia.

Humidū enim bene cōmītuz cū terrestri ex-

ipso aere fit viscosum. Et fit sicut pellis in
qua cōtinue pulsans calidū facit spūn: cul-
tanū ap̄ro subiecto dāt anima sensibilis.

Quasi autē suauitas pluvie est voluptas

delitiōe vite: que vermes ī terra generat:

qz in carne tentatiōes suscitat. Itē volu-

ptas et abundātia dimitiarū et delitiarū est

pedica et laqueus diaboli qua boiem quē

persequit capit. Unde Laban psequens

Jacob in monte galaad eūz cōprehendit:

Gen. xxxi. Mons enim galaad fertilissimus

et delitiosissimus esse dicit in pascuis: fru-

glibus et fontib⁹. In monte ergo galaad et

laban iacob capitur. Quia in fertilitate et

abundātia delitiaz homo a diabolo ten-

tatur et illaqueat. Ca. XCI

Christus assimili-

clatur soli. Quia sol excedit omnia

lumiaria celestia corporea

in quantitate. Pomo in quantitate. Nam sicut

traditionē Alphragani differentia. xxij. ē

fine sol dicit maior omnibus corporibus.

Post illū. xv. stelle que in prima magnitu-

dine inter stellas fixas ponunt ab ipso. ter-

tio iupiter. quarto saturnus. quinto omes

stelle fixe suis ordinibus posite: qz Ptole-

meus in. viij. dist. Almagesti. et Alphra-

ganus differentia. xix. in sex grad⁹ magni-

tudinē diuidunt. sexto loco mars. septi-

mo terra. octavo venus. nono luna. deci-

mo mercurius. Sicut autē Dionysius di-

cit in his que non mole sunt magna idēz

est magnum esse quod bonū: et idēz maius

quod melius. Unde sicut sol excedit omnia

alia corpora in magnitudine quantitatis:

ita christus excessit omnes sanctos ī magni-

tudine bonitatis: nō in cōsum dōus: sicut

in cōsum homo: qz ipse habuit plenitudo nē

gratia pre omnib⁹ sanctis. Unde dicit ha-

buisse spiritū non ad mensuraz. et totaliter

nō particulariter: cōsum ad omnes ḡe es-
fectus. Vnde nō ad mensurā sup omne et por-

tionem respectu aliorū hominū. Secun-

do sol excedit in claritate: qz in alijs est lu-

minus principiū: vt dicit Aristo. in li. de p-

rietary. elemētoz: et cū eo recordat Aiu-

cen. et Pto. et Mefalach. Dicunt enim qz si-

cut omnium calidoz est una prima causa le-

ignis: ita oportet et omnium luminosorū sit

vnū principiū. Et hoc nō erit nisi sol: et id-

circō vocatur soli. solus lucens. Sic etiā

k 2

Liber

primus

In hoc q̄ est ut minor mundus vnu mēbris influit oībus. s. cor. Oportet q̄ sol cū sit pncipiū luminis plus habeat de lumine q̄ aliquid aliud corp⁹: sicut ignis plus bz de calore et cor de viral virtute. Sicut q̄ christus q̄ est pncipiū vite spūal vñ luminis sapie. de quo Job. i. Erat lux vera et. Et Eccl. i. Fons sapientie x̄bū dei: oportuit vt p̄ omib⁹ alijs sapientie splendor fulgeret. Eccl. xvij. Quid lucidus sole. i. qd sapientie christi: de q̄ dicit Ap̄ls ad Colos. ii. q̄ in ipso sunt oēs thesauri sapie et scie absconditi. **A** Ter-
tio sol excedit in dignitate. Unde sol dñe vas admirabile: fm illud Eccl. xliv. Sol in aspectu annuncians in exitu vas admirabile opus excelsi in meridianō exurit terram: et in aspectu ardoris ei⁹ qd poterit sustinere. Sicut et christ⁹ excedit etiā in dignitate: qz in exitu de⁹ est equal p̄ in dignitate nature: in exitu hō excedit omes scētos in dignitate glorie: Job. i. Utidimus gloriam ei⁹ et. Et ad Hebre. i. Seder ad dextrā maiestatis in excelsis: tanto melior angelis et. **D** Quarto sol excedit in p̄tate. Mā maioris virtutis est et plus influit in inferiora: uno sol bz qndā p̄tatem et virtutē sup omnia corpora: dū oia illuminat et supiora et inferiora. An oia respicere dī Eccl. xliv. Sol illuminans p̄ oia respexit. Sicut christ⁹ dixit Marth. xxvij. Data est mihi oia p̄tās in celo et in terra. Specialiter aut̄ sol habet virtutē illuminatiū. Et ipse christus dixit Job. viii. Ego sum lux mundi. **I** Item virtutem iustificatiū: Eccl. xliv. Tripliciter sol exurens montes radios ignos exufsans. Et de christo dicitur est Lu. vi. Mōne cor nostrum ardens erat in nobis et. **I** Item renouatiū: qd dū poros terre appetit: virtutē latenter in radicib⁹ ad actū producit: et qd mortuū videbat reuiniscit: et renouat qd virtutate tabuit. Et ita sicut per christū renouamur et regeneramur in nouam vitā: fm illud Ep̄s. iiiij. Renouamini spū mētis vestre: et induite nouū hōlez et. Hic enī nouus hō christ⁹ et. **I** Item virtutem purgatiū. Mā tenebras fugit et feres cōsumēdo purgat. Sicut christ⁹ purgat tenebras ignoratiū et feditates peccatorū: Hebre. i. Purgationē peccatorū faciens. **I** Item virtutē nutritiū. Quia dū suo calore terre humiditatē refoluit: vt sua attractiū quod radicibus est simile: de illa at-

trahit et in terre nascentiū nutrimentū co-
uerit. Sic christus nutritor fidelium dixit:
Ego sum pastor bonus. Qui calore amo-
ris resolutus in morē: corpus suū nobis
simile tradidit in cibū et sanguinem in po-
tum. Et ideo ipse dicit: Caro mea vere est ci-
bus tecum. Job. vi. **A** Itē sol habet virtutē cō-
ciliatiū. An virtute sua conciliat ī corpo-
ribus animaliū cōtrū elementa. Sic christ⁹
recōciliavit nos deo p̄ mortē suā: fm illud
Roma. v. Recōciliati sumus deo p̄ mortē
filii sui. **A** Itē sol habet virtutem immutati-
vam. Mā fm q̄ ascēdit et descendit per co-
diaci signa sic variat et immutat tpa. Nam
existens in nostro hemisferio diē facit: exi-
stens in alio noctē inducit. Sicut christ⁹ exi-
stens p̄ gratiā ī aīa illuminat eam et diez
ibi facit. sed recessens ab ea p̄ culpā tene-
brosam et nocturnā dimittit. **A** Itē sol habet
virtutē distinctiū. Quia fm cōtrū versi-
ones distinguat cōtrū tpa anni. Quia exi-
stens ī ariete ver facit: ascendens ad can-
crum ēstāt efficit: ad librā autūnū conſtituit: sed dū ad scorpiōnē hyemem introduci-
t. **A** Item sol et occidit et. Qd
fm Iugonē ī seco victore sic exponit:
Oritur qn. s. p̄ vernale equinoctiū ingredi-
ens: ad nostrū polū surgit. Occidit qd p̄
autūnale extens ad inferiora descedit. Hy-
rat per meridiē qn ī hyemalē signis cō-
moratur. Flectit ad aquilonē qn ī extēni
signis que polo boreali viciniora sunt cir-
cūfertur. Similiter sol spūalis christus or-
tus est p̄ incarnationem. Ps: cīj. Orans
est sol et congregati sunt. Occidit p̄ passionē.
Unde Ps. cīj. Sol cognovit occasum suū.
Ad locū revertit p̄ ascētiōnē. **A** Ab
Aba cūk. iij. Sol et luna. i. christ⁹ et triūphans
ecclia steterūt in tabernaculo suo. s. ī ce-
lo. Flectitur ad aquilonē p̄ suam ad iudi-
cādū reversionē: Hiere. i. Ab aglone pan-
detur omne malū sup oēs habitatores ter-
re cōtrū ad p̄tōres. In iudicio stabit chil-
lus sicut sol in medio celi. Iosue. x. Stetit
sol in medio celi. et dicit stetit: qz non plus
flectetur nec prece nec precio. **A** Item chil-
lus assimilat luci. Quia lux est altissima
in ortu: velocissima ī motu: speciosissima
in aspectu: et efficacissima ī effectu. **A** Ps: i
mo dico q̄ lux est altissima ī ortu: qz cau-
satur et occidit de celo. s. a sole et stellis que
sunt altissima corpora situ et dignitate. Eccl.

De celo & elementis

87

XIIII. Ego fect in celis ut oriret lumen inde
 ficiens. Hā sicut calor est qualitas activa
 psequēs formā substātiālē ignis. Ita lux
 est q̄litas actua psequēs formā substātiā
 lem solis vñ cuiuscum alteri corpis a se
 lucente: si aliquid tale est. Cui signū c̄qr ra
 dij diversarū stellarū h̄at diuersos effectus
 s̄m diuerſas naturas corporū. Sed sic lux
 oīk de substātiā solis vñ corporis a se lucen-
 tis: sic christi filii dei genitū est de substā-
 tiā altissimi sc̄z dei patrū: Eccl. xxiij. Ego
 ex ore altissimi prodid. i. d̄ substātiā patrū.
 Hā sicut verbū sapientie nostre spūaliter si
 ue inuisibiliter pcedit ab ore: ita filii a pa-
 tre. Unde sicut lux est coetera et coena so-
 lit: q̄cūtē fuit sol: fuit lux sua: ita q̄ si sol
 fuisse ab eterno: fuisse etiā lux ab eterno:
 ita filius est coeternus p̄f̄t: vt dicit Aug.
 Nec obstat qd̄ H̄en. i. dicit fuisse pducta
 lux: postea sol quarto die: q̄r s̄m beatum
 Dionysium. iiij. ca. de oītūs nominibz: Il
 la lux p̄mo die creata fuit lux solis sed ifor
 mis: q̄tū ad hoc q̄ iam erat substātiā so-
 lis: et habebat illuminatiā virtutē in eo/
 muni: sed postmodū data est ei specialis et
 determinata virtus ad particulares effectus.
 Sc̄do filius dei assimilat luci: q̄r lux est
 velocissima in motu. Videntur ens q̄ sole
 apparente in punto orientis sit illuminatio
 totius hemisphaerii nři vñq ad punctum
 oppositū. Et quo p̄z q̄r lux non est corpus:
 q̄r sit et effet corp⁹ illuminatio esset mot⁹
 localis. Nullus autē mot⁹ localis corporis
 alicui⁹ potest esse in instanti: q̄r omne quod
 mouet localiter: necesse est vt prius veniat
 ad mediū magnitudinis q̄ ad extremū.
 Illuminatio autē fit in instanti: q̄r sub
 lectum aliquantū forme susceptiū est in ul-
 tima dispositione: tūc forma introducit in
 instanti: si autē subiectū esset indispositus:
 tunc quidē requireret temp⁹ nō quides ex
 pte forme introducede: s̄z ex pte subiecti
 susceptiū: fed aer in q̄tū diaphanus ē in
 ultima dispositione ad lumen: et iō illumi-
 natio fit in instanti. Itē q̄r illuminatio non
 est tūc mot⁹ sed termin⁹. Termin⁹ autē mo-
 tus localis et cuiuscum mot⁹ semp̄ est in in-
 stantibus generatio q̄ est termin⁹ altera-
 tionis fit in instanti. Hoc autē competit filio
 dei p̄ quē oīa creata sunt. Creatio enī ē p/
 ductio instantanea. Unū sicut a luce in instan-
 ti fit aeris illuminatio: ita a filio dei est ī in-
 instanti facta rei create productio. Job. i.
 Erat lux vera q̄ illuminat tē. Al p̄ subitam
 incorporationē vñ receptionē luminis ī ae-
 re possum intelligere ipam incarnationē
 verbi. Que q̄tū ad h̄ fit ī instanti: q̄r ipm
 corp⁹ christi fuit in ipo sue cōceptiōis ero-
 dio ī instanti formatū et organiçatū. Hō enī
 erat cōueniens q̄r filii dei corpus assumere
 nisi formatū. Si autē aī pfecta formatiōem
 tempus aliqd̄ cōceptiōis pcessisset: nō pos-
 set tota cōceptio attribui filio dei q̄ non at-
 tribuīt ei nīl rōne assumptiōis: et p hoc fi-
 lius dei cōcept⁹ dr̄: qd̄ aliter dici non pos-
 set. Et ideo ipa distinctio mēbroꝝ et forma-
 tio ī instanti facta ē ppter infinitā virtutem
 agētis et formatis. An Grego. dicit q̄ an-
 gelo nūcianti et spūctō supuentente moꝝ
 verbū in vterō: moꝝ intra vterū verbū ca-
 ro. Localis tū mot⁹ sanguinis ad locū ge-
 nerationis q̄ cōceptionē pcedit nō fuit ī in-
 stāti: nec etiā augmentū corporis pformās
 qd̄ sequit cōceptiōem. Quia h̄ est ḡra ra-
 tionē mot⁹ localis et augmentū qd̄ etiā non
 fit sine motu locali. s. q̄ fiat ī instanti. Nota
 iḡs q̄r filii dei aliqd̄ vocatur lux: s̄m illud
 Job. viij. Ego sum lux mundi. aliqui vero
 splēdor: Iudebre. i. Qui cum su spēdor glo-
 rīe. aliquando lumen: s̄m illud Jobis. i.
 Hō erat ille lux: sed vt testimoniu phibe-
 ret de lumine. Lux autē prie dr̄ put est ī so-
 le. lumē put recipit in aere: sed splēdor
 put resultat ex polito et terso corpore: s̄m
 illud. i. Mach. vi. Resulstis sol in clypeos
 aureos: et resplēderent mōtes ab eis. Si
 militēr filii dei prie dr̄ lux. put est ī pa-
 tre. i. Timo. vi. Luce habitar tē. Sed lu-
 men put ī carne: Esa. lx. Surge illum-
 nare hierālm̄ q̄r venit lumen tuū: sed splēdor
 appellaſ. put exiuit de x̄gine: Esa. lri. Do
 nec egrediat vt splēdor iustus ei⁹. Scriptu-
 ra ī varie et diversimo de his interdū vtis
 noīb⁹. Tertio filii dei assimilat luci: q̄r
 speciosissima ī aspectu: imo etiam sine luce
 nil apparere plenū. An Ambro. dicit q̄r lux
 est plenitudo oīs creature visibil. Cui⁹ est
 maxima gra q̄ in suo cōspectu oīa mundi
 corpora laudib⁹ facit digna. Sic etiā filii
 dei: de q̄r Sap. viij. Speciosior ē sole et su-
 per oīm stellarū dispositionē est pulchritu-
 do et ornamenti oīs creatureō īm̄ possibl

h 3

Liber primus

sed etiā inservit. Et iō nota q̄ fm̄ Diony. iiiij.ca.de diuinis nosib⁹:fill⁹ q̄ rverbū dei dicit̄ habet pulchritudinē substantiā:cau satiā t̄ excessiā. Primo fil⁹ dei nō ha bet pulchritudinē accidētā sed substanti uā t̄ essentialē. Nā pulchritudo eius non est ab alia re causata vel participata. Et iō dicim⁹ ipm̄ nō tm̄ pulchrū: sed t̄ pulchritu dinē. In creaturis enī differunt pulchritu do t̄ pulchrū: sicut causa t̄ causatiū: t̄ sicut participans t̄ participatū: qz pulchrū dici tur qd̄ participat̄ pulchritudinē. pulchri tudinē enī creature est quedam participatio cause om̄ia pulchritudinē: t̄ ideo creatura d̄: pulchra sed nō pulchritudo: sed deus q̄ est essentialē pulcher⁹ nō p̄ participatio nem alicui⁹ alteri⁹ d̄ pulchritudo. Se cūdō h̄z pulchritudinē excessiā. Dicit̄ ei verbū dei pulchrū sicut pulcherrim⁹ t̄ superpulchrū: vt dicit̄ Diony. qz pulchritudo sua excedit̄ in pluribus om̄nez pulchritudinem. Primo in veritate: quia non est pulchritudo eius sicut vel artificiata: sed naturalis t̄ vera. Item in perpetuitate: quia nūq̄ destruitur: nec ipse deus aliquando sua pulchritudine destruitur. Item in uniformitate: quia pulchritudo sua nō augēt nec diminuitur. Item in totalitate sicut vniuersalitate: qz non vno respectu pulcher t̄ alio turpis: neq̄ hic pulcher t̄ illuc non neq̄ aliquibus pulcher t̄ quibusdam non pulcher: sed sicut ipse fm̄ scipsum cum sepiro semper existens uniformiter pulcher: t̄ sicut presens in semetipso excedens formam t̄ pulchritudinem om̄is pulchra. Terrio pulchritudo sua est pulchritudo causativa om̄nis pulchritudinis tripliciter. Prima efficiens: quia scilicet pulchritudinē om̄nia existentia fm̄ ipsis propria ratione: t̄ causat vniuersalem armoniam t̄ claritatē iuxta significatiōnem solaris luminis cum fulgoēz emit tit t̄ vniuersitatem rerum pulchritudinis distributione sui fontani radij. Unde istud pulchrum est sicut principium effectuum om̄nis pulchritudinis. Secundo exemplariter. Om̄nis enim pulchritudo et om̄ne pulchrum uniformiter t̄ causaliter pre exsistit in simplici et supernaturali natura om̄nitum pulchrorum: t̄ ipsa est causa ex plaris omnī in verbo: quia fm̄ ipsis om̄

nia denominantur. propter quod Boet⁹ dicit de deo. iij. de consolatione. Mundu[m] mente gerens: similiq[ue] potentia formans pulchrum pulcherrim⁹ ipse. Item tertio finalis. Quia sc̄ finis est om̄nis pulchro rum: om̄nia enim sunt causa pulchri. et p̄pter hoc pulchrum idem est quod bonū: quia om̄nia desiderant pulchrum t̄ bonum. Quarto christus assimilatur luci: ex eo q̄ lux est efficacissima in effectu. Usq̄ Dio ny. dicit q̄ lux omnib⁹ corporibus cognitionem confert t̄ vitam t̄ motum. Et quicquid in istis inferioribus cauatur: mediante luce producitur. Et B̄ etiā dicit Au cenna. Ex quo etiam concluditur t̄ arguitur q̄ lux non habet in aere nisi esse intentio nale: sed etiā reale: ex eo q̄ intentiones nō cauunt transmutationes naturales. Nec obstat q̄ nimia albedo vt in nīc oculum transmutat: t̄ ita videtur q̄ intentio si foris sit possit transmutari realiter. Dicendū q̄ albedo quantumcunq; magna non habet oculum realiter transmutare ratione q̄ color: vel ratione qua intentione suā multipli cat in medio: sed ea ratione qua a crez facit lucidiorē sicut lucēz adauget: p̄ter quod reddit̄ visui obiectū improportionatum ratione nimie claritatis: et acer sic fortiter illuminatus oculum contingit realis et ita ipsum transmutare potest ratione excellētis lucidi t̄ non ratione intentionis colorate. Possumus ergo effec̄ lucis sūlio dci adaptare: cui⁹ existere in carne humana non fuit intentionale t̄ fantasticum vel imaginarium sed verum et reale sicut lucis esse est reale in aere. Fuit enim ver⁹ deus et verus homo. Et ideo ipse est similitus luci. Primo quia lux est rerum generatiua: quod quidem habet lux inquantia instrumentaliter agit in virtute corporum celestium ad producendas formas substanciales. Ita etiam similiter per ipsum verbum: id est per filium dei om̄nia producta sunt: fm̄ illud Job. i. Om̄nia per ipsum facta sunt: id est creata: et sine ipso facta est nihil. Sed intelligendum per ipsum nō sicut per instrumentum. Unde in hoc non ē simile de luce: sed intelligendum est om̄nia esse facta per verbum sicut artificiata di cuntur esse facta per artificez: id est per rationem artis preconceptam. Nūq̄ enim

De celo et elemētis

88

aliquis faceret aliqd nisi prexisteret acutus
alis preconceptio sue sapientie: que est for-
ma & ratio rei facte: sicut forma arce in me-
te artificis preconcepta est ratio arce faci-
ende. Et similiter deus pater nihil operat
nisi per cōceptū sui intellectus: qui est sapi-
entia ab eterno concepta: scilicet dei ver-
bum & dei filius: & ideo impossibile est q̄
aliquid faciat nisi per filium. Et ideo Au-
gustin⁹ dicit q̄ verbum est ars plena rati-
onum viuentium. Dicit etiam patrem per
filium omnia fecisse in hunc filium ab ipso
patre haberet q̄ sit causa omnium factorū:
& ideo non sequitur q̄ sit ut instrumentū
vel minister patris: quia eandem numero
& eadem virtutem quam pater habet et
filius ab ipso habet per quam operatur.

Secundo quia lux est sui luminis om-
nibus communicativa. Ita christus q̄tū
in se est lumen gratie vel misericordie sue
communicat vniuersitatem: Jobis. i. Illumi-
nat omnem hominem vententem in hunc
mundum. Chryso. dicit q̄ illuminat q̄tū
de se est omnem hominem: quia ex parte sua
nulli deest: immo vult omnes homines sal-
uos fieri: et ad agnitionem veritatis veni-
re. i. Timo. ii. Unde si quis non illuminatur:
non est ex parte dei: sed ex parte homi-
nis auerterit se a lumine illuminante. Si-
cuit etiam homo non illuminatur a sole. vt
quando in domo tenebrosa se includit. vt
quando oculos claudit: vel quando ob-
staculum interponit. Sic etiam spiritualiter
non illuminatur a christo. vel qui in te-
nebris ignoranter voluntarie se claudit:
Job. xviii. Ipsi fuerunt rebelles lumini:
vel qui oculos anime intellectum scilicet &
voluntatem deo non aperit: Daniel. xiiij.
Declinauerunt oculos suos vt non vide-
rent celum: neq; recordarentur iudiciorū
iustum. Tel qui peccati mortalis obsta-
culum interponit: Ps. lvij. Supercedidit
ignis et non viderunt solem. **T**ertio q̄r
lux est errantium siue deuantium directi-
ua: & christus est dux & director quem sequē-
tes errare non possunt: Job. viij. Ego suz
lux mundi: qui sequitur me non ambulat
in tenebris: scilicet deus vel erroris. Non
enim sequens christū ambulat in tenebris
ignorātie: q̄ ipse ē dux: neq; in tenebris
culpe: q̄ ipse ē via: neq; in tenebris dam-

nationis eterne: q̄ ipse est vita. **Q**uar-
to quia lux est occultorum manifestatrix,
Hoc autem christus faciet in ultimo iudi-
cio quando illuminabit abscondita tene-
brarum: et manifestabit consilia cordium.
i. Corinth. iiiij. Item christus similis fuit
monti olympo qui est mons Macedonie.
ita excelsus vt nubes sub eo esse dicantur.
Tante enim altitudinis est q̄ omnes aer
turbines et impressiones excedit: quem
philosophi ascendentēs ut cursus stellarū
inspicerētib; vivere nō poterant nisi spon-
glas plenas aqua portarent: vt sic p aque
attractionem aerem grossiorem haurirent
vt dicitur in historia. Hec autem oia chri-
sto competunt: qui omnes nubes: id est san-
ctos excelsis altitudine vite: omnes turbis
passionum vel tribulationum altitudi-
ne patientie: omnes philosophos altitudi-
ne sapientie: nec altitudinem sue diuinitatis
philosophi contingere potuerunt: nisi
cum sp̄gijs: id est creaturis plenis aqua
ipsius celestis sapientie. Omnes enim cre-
ature ut prius dictum est diuinam sapien-
tiam representant. Dominus enim illaz ef-
fudit super omnia opera sua: vt dicitur Ecclesiastis. i.
Et ipsi philosophi non cognoverunt deus
nisi ex creaturis: ad Roma. i. Invisibilitas
dei a creatura mundi per ea que facta sunt
intellecta conspicunt: sempiterna quoq;
virtus eius & diuinitas.

Capitulum: XCII
Ollchristiani: iudei:
et saraceni differunt ad modū pla-
netarum. Nam planete aliqui sunt
boni qui nulli nocent: sed tam suos quoniam
natuitati dominantur: q̄ non suos adiu-
ware dicuntur. Tales ergo dicuntur chri-
stiani quibus apostolus dicit: Remini-
dantes ullam offensionem. Unde tam su-
is q̄ non suis benefacere iubentur. Luc. vij.
Diligite inimicos vestros: bñfacite his
qui oderunt vos. Quidam vero planete
sunt mali vt mars et saturnus: qui non su-
is obsunt: suis tamen psunt. Tales hodie
iudei: qui licet suis non fenerentur: tame-
nē fenerantur non suis vt christianis et alijs
nationibus. Item dicunt se fin legem suā
ad diligendum amicos teneri: et ad odien-
dum inimicos. Unde ad illud preceptū:

k 4

Liber primus

Diligens amicum vel proximum tuum: ad-
diderunt in suis traditionibus: et odio ha-
bebis inimicum: quam additionem corre-
xit dominus Matth. v. Quicquid planete
vero mediocres sunt: ut sol: luna: mercuri-
us. Nam suis bona ingerunt: non suis mo-
do bona modo mala. Tales autem viden-
tur esse saraceni. Quia non solum inter se
sunt misericordes: sed etiam interdu christi-
anis misericordiam impendunt: licet eos
tamen frequenter impugnent. In hoc ca-
men sunt minus mali saraceni quod in deo: et quod
christum reverentur quem in deo blasphemant.
Constitutur enim saraceni christum
ex Maria virgine sine virili semine natu.
Hoc est certum: et ego qui inter eos fui fre-
quenter hoc audiui ab eis: et a suis lacha-
riis quod religiosi sunt dicit apud eos: et mis-
ericordia: id est qui eorum ecclesias officiat. An
de in libro qui dicitur alchoran: id est lex
quam condidit Machomet proponitur
questio una sic: Que semina de masculo immixta
et quis masculus de femina immixta. Et respon-
deret: Eya ex adam: Christus ex Maria vir-
gine. Item querit que sunt tria que sine
seminis coniunctione edita fuerunt: Respon-
det: adam: aries abrae et christus. Item pti-
tent saraceni beatam Mariam fuisse per an-
gelos commendatam: et de christo nascitu-
ro fuisse edocatam et certificata. Et in codice
libro quo sic dicitur: Angelii Mariam alloquen-
tes inquirunt: O maria oib' virtus et mulier-
bus splenditor: mundior atque letior: soli do-
pseuerant studior: ipsum cum humilib' genibus
deo se electib' adorans: et nequaquam iter-
renas sordes proiecisti: et curaz ageris: et
quod Marie custos efficeret. Hec arcana se-
cretissima committit angelis dicentibus: O ma-
ria cui summi nuncij gaudiu cum verbo dei
cui nomen est iesus christus filius Marie: quod
est facies oim gentium in hunc seculo et futuro.
Senes et infantulos cunabula seruantes
conuenient: preses sapientis vir optimus ab uni-
uersitate creatore mittitur. Unde illa: O deus cui viru non tetigerim quod cocepiam?
Respondebat angelus: Deo nihil occurrit ipsos-
sibile: omnia per voluntate operari. Cui manda-
tum ostie suu placere perficit: ipseq; filiu suu
cui quicunque virtute veniente: librum legiferum
omnis magisterij peritiam et testimonianz ac
euageliu mandatius filius israel edocebit.

Ille namque formis volatiliis luteis ac copo-
tis insutans volare faciet. Ecos et mu-
tos curabit: morphematicos et leprosos mu-
dabit: mortuos creatore cooperante vinifi-
cabit: quicquid coegeretur quodve disputatio-
ne deputatu sit: ppalabit: sicut cuncta que in
deum credentes mirabilia censentur. Item
cofitemur eadem lex saraceno christi fuisse
sumnum omnium prophetarum apud deum. Unde
in eadem libro Machomet introduceat deum
loquente et dicente: Omnia prophetarum
alio fuisse alium per me sublimato: et eorum q
busdam cum deo locutus christo Marie filio
animam nostram propter coferentes ym atque vir-
tutem pre ceteris prophetis. Item consti-
tutur christus esse verbum et virtus dei: et ideo
ibidem dicitur quod quando deus iudicabit mun-
dum clamabunt homines ad eum et dicent: Je-
sus christe spiritus et verbum dei et virtus dei
moueat te pieras tua: itercede pro nobis. Et
tunc dicit eis: Eserini tecum sicut est in euangeli-
o per omnia. Item comedat id liberale
gem et euangelium christi: et dicit tres leges
esse a deo in quibus recte vie traducuntur. Ie-
gem Moysi et euangelium et suu alchoranum.
Et ideo dicit in i. libro: Deus pater et mis-
ericordia viuus et altissimus: qui per testamen-
tum: deinde euangelium rectam via hemi-
bus tradidit: postremus librum veracissimum
alchoran desuper prebut. Item in codice in-
troduceat deum sibi loquente et dicente si-
bi precepta legum et mores: sic Moys et Abrae
et Moysi et Christo tradidimus. Item consti-
tutur eadem lex quod in resurrectione generali
omnes perfecti in forma christi resurgent. An-
de dicit perfecti omnes: in statu ade ei forma
christi resurgent: nunc et incrementum aut de-
crementum patientes. Item eadem lex visura-
rios detestat. Unde ibidem dicitur: Boni vi-
ri deum timere et fenerari pertermite. De se-
nore enim homines vincetes non nisi quod de
moniaci resurgent. Hec omnia magnifica
de christo euangelio et virginis scripta sunt
in alchoran. t. in lege saraceno quam eis
Machomet dedit. Que licet multa falsa
contineat et immunda: tamen etiam multa testimoni-
onia phaber nostre fiduci vitatis: ut supra pa-
titur. Que omnia introduxi ad exaggeran-
du infidelitatem in deorum christi blasphemati-
cum: cu tamquam scripture eorum testimonia per-
bibuerunt christo: sic dixit eis Job. v. Scru-

De metallis & lapidibus

tamini scripturas: qz illi testimoniu perbi
bent de me et tu ceci negat quam saraceni
ignorantes scripturas venerantur et ado-
rant.

L. XCIII

Elus dei assimilis

Estatur aeris: qz habet tres regioes: qz
supma qz igni coniuncta est rara et est
vehementer calida: ppter er vicinitate ignis
et ppter radios stellarum et lunae que sibi
sunt viciniora: et illa pars est loci insolationis
qz sit dicit regio estus. Huic similes
sunt qz magno celo ardore feruescunt: Ps. 1xvii.
I. Celus dominus tue comedit me. Slo-
sa. Celus est bonus feruoz animi: qz mens p
defensione veritatē accedit: eo qz quelibet
praua qz videt corrigere satagit. si neqz ro-
lerat et gemit. Iste celus canat in sanctis
ex inflamatioe ignis spissantem vel charita-
tis dinice: et ex radiis stellarum. i.e. ex eius san-
ctorum patrum: sicut phinees: helie et alioqz:
multu celauerunt. p deo et lege eius. i. Ma-
chab. ii. Phinees p nr celando celus dei
acceptit testamentū sacerdotij eterni. Helias
dixit. iii. Reg. xix. Zelo celus p domino.
Seunda regio aeris sine media co-
na est locus frigoris: qz illa nō habet calo-
re ex vicino igne sicut regio superior: nec ex
reflectione radioz sicut regio inferiore: eo
qz radii nō reflectunt ad transparentes sive
pertransiunt: aut ad multu diaphanum: sed tñ
ad solidū planum: plus si fuerit tersum:
vt est aque superficies vel speculi vel alto mo-
do politi vel planū. Huic aeri siles sunt qz
sunt totaliter frigidit: ita vt nec celo dei tā-
gan: qz nec igne diuini amoris incenduntur:
nec radiqz. i.e. ex eius sanctorum tanguntur:
et ideo austert ab eis diabolus celum bo-
num. Tales sunt prelati mali qz de gregis
sui dissipatione nō curant: Esa. x. Befere-
tur celus ephraim. Ephraim interpretat
augmenta vel fertilitas: et signat prelatos
qz cogitant de temporalium angustiatione: et ni-
bil de aia pditione. **T**ertia regio aeris
est tepida vel temperata suscipiens aliquod de
superiori et aliquod ab inferiori: est tñ intēpe-
rate calida sive qz vincit ab inferioribz: qz
busda temporiibz: et intēperate frigida sive
qz vincit a superioribz quibusda temporiibz
alii. Huic similes sunt qz celus dei hinc tepi-
dū vel inordianū. Nā aliqui vincit ab infe-
rioribz passionibz trahit odio et tuc nimis

incadescat. Quandoqz so superiorum
vel potentiorum timore pterrit: omnino a ce-
lo recessit et frigescit. Tales habet celus
sed non sive scientiam. i.e. discretionem: Bo. x.
Pater ergo qz celus frigidus cu sit nullus
est damnabilis: tepidus: reprehensibilis: fer-
nicius et charitatus laudabilis qz meretur
celeste premiu. i. Mach. ii. Helias dñ celat
celum legis receptus est in celo. Ad qd nos
perducat christus qui est benedictus. Amen.

Explicit liber primus
de similitudinibz rerum.

Incipit prologus libri secundi de metal-
lis atqz lapidibus.

Ab argen-
tum venarum suarum pincipia: et auro locus est i qz
coflatur. Ferruz de terra tollit: et lapis calore solu-
tus in es couertitur: Job xxviii. Divine prudentie largitas: et que
cungs creatura sunt connexionis mirabilis
ordine gubernantur: rationali creature. i.
homini sic corpora inferiora subiecit: vt ei in
subsidiis adessent infirmitat: et docimen-
tu in insup porrigeret veritatem: et in exemplis
illi fierent etia bonitas. Nā ex vnu vario
sensibili corporo humano corporis labili-
tati succurrif: qd ex eisdē ex quibz constat
corporibz enutrit: ex corundem quoqz cor-
poz speciez informans sensus: et ratio erit
dī: et sic humana conditio a sensu sumat
initiū: et nō p se res sensibiles. i.e. suas sub-
stantias et essentias: sed tñ p suas species
anime illabunt: ex quibus humana ratio
dum hincinde inuestigando discurrit: rat-
iones format et plurimas: ex quibz intelli-
gibiles elicit varietates: nō solū de rebus
infimis sed etiā de supmis. Sic enim inuesti-
k 5